

Braunschweigischen Infanterie-Regiment Nr. 92 i Verdenskrigen 1914-1918

von
Fr. v. Hoppe
Major a. D.

Med 50 kampskitser, 7 oversigtskort, 68 fotografier af krigsdeltagere, og 89 tegninger
af W. Löffler-Wildesheim

Efter udkast af Regimentskommandør Oberst Bonsack, kildemæssig bearbejdet af Regi-
mentsadjutant Oberstudienrat S. Willers efter dagbøger og beretning fra kammerater

1929

Verlag Tradition Wilhelm Rolf / Berlin SW 48

Dansk udgave:

Jørgen Flintholm – 2023

flinth@stofanet.dk

Må ikke gøres til genstand for salg

Jørgen Flintholm

Indholdsfortegnelse

Forfatterens forord	5
Kampkalender	7
Indledende bemærkninger.....	10
Historie før krigen	11
Mobiliseringen i Braunschweig.....	17
Fremrykning gennem Belgien.....	22
a) Den tyske opmarch i Vest	22
b) Fra grænsen til Huy	22
c) Starten på den generelle offensiv	27
d) Fra Huy til Chambre	27
Slaget om Namur	32
a) Kampen ved Roselies	33
b) Devant-les-Bois Oret	39
Slaget ved St. Quentin	44
a) Offensivens fortsættelse.....	44
b) Ind i Frankrig	45
c) Kampene ved Guise	46
Fra Oise til Marne	51
a) Fortsat forfølgelse	51
b) Fremrykning til Mame	52
Slaget på Marne	53
a) Kampe ved Congy og ved Talus – St. Prix	53
b) Betragtninger om Marne-slaget	59
Tilbagetrækningskampe	62
a) Situation mellem 10. 9 og 15. 10. 1914	62
b) Kampene ved Prunay og Bétheny	62
I stilling ved Courcy og La Neuville	67
Stillingkamp i Vest – generelle situation	74
Berry-au-Bac	75
Igen i stilling ved Courcy og Fresnes	84
Regimentets deltagelse i felttoget i Galicien	87
a) Den generelle situation i øst 1.8. 14 til 1.5.15	87
b) Fremrykning frem til San	88
c) Generelle situation 15. 5 – 15. 6 15.....	90
d) Overgang over San	93
e) Fortsatte kampe på østsiden af San.....	100
f) Kampene ved Lubaczowka	103
g) Generelle situation 15. 6 til 7.7.1915.....	106
h) Gennembrudsslag ved Lubaczow – Slaget ved Lemberg	107
i) Kampe i Russisk-polen.....	113
k) Generelle situation 5. 7. til 10. 9. 15	117
l) Gennembrudsslag ved Krasnostaw og efterfølgende kampe	118
m) Forfølgelseskampe fra Wieprz til Bug	127
n) Forfølgelseskampe mellem Bug og Zasiolda.....	132
Efterårsslaget i Champagne	136
a) Generelle situation i Vest	136
b) Kampene ved Somme-Py	138
Generelle situation 15. 10 – 15. 5. 1916	150
Kampe langs Aisne-kanal; i stilling langs Beaulner ryggen.....	150
Felttoget i Wolhynien	157

a) Generelle situation november 1915 til maj 1916	157
b) Fra Kowel til Kisielin	158
c) Kampene ved Zaturce – Lipinow	175
Generelle situation fra 1.7 til 15. 11. 16	175
Slaget om Kowel og stilling ved Kisielin	175
Generelle situation 15.11.16 – 31.3.17	183
I hvil ved Trélon, Stilling ved Chevillecourt og igen i hvil i Elsass-Lothringen	184
Generelle situation 1.4 til 18. 5. 17	187
I beredskab ved Laon	189
Dobbeltslaget ved Aisne og i Champagne	192
Regimentets kampe ved Courtecon – Cerny	192
I stilling ved Ripont	207
Generelle situation 16.5. til 23.11.17	211
Regimentets kampe ved Landestreu-Nowica	212
Eftersættelse over Sereth	219
Befrielsen af Riga	220
Slaget i Flandern	228
a) Generelle situation	228
b) Slaget om Passchendaele	230
Generelle situation 30.11. til 31.12.17	239
I stilling ved Quéant	240
Kampvognsslaget ved Cambrai	243
Angrebsslaget ved Cambrai	247
I hvil og i stilling ved Moeuvres	255
Generelle situation 1.1. til 30.3.18	257
I hvil, stilling ved Quéant – Pronville og endnu engang i hvil	260
Store slag i Frankrig	261
Generelle situation 6.4. til 15. 7. 18	272
I hvil, stilling ved Lamorville og igen i hvil	273
Generelle situation 15.7. til 7.8.18	276
Regimentets kampe i forsvarsslaget mellem Soissons og Reims, ved Villemontoire, Tigny og Taux	277
Generelle situation 7.8. til 25.9.18	286
Regimentets indsats i Fransk-Flandern og i Artois	287
Regimentets kampe foran og i Siegfried-stillingen ved Havrincourt og Flesquières	289
Generelle situation fra 25.9 til 11.11.18	298
Regimentets sidste kampe i forsvarsslaget mellem Cambrai og St. Quentin ved Prémont og langs Maas ved Ecurey og Baalon	299
Tilbage-march og hjemkomst	305
Efterskrift	306
Sønderjyske tab ved regimentet	308

Forfatterens forord

Menschen, die sich redlich placken,
Still die Augen, steif die Nacken,
Zögernd denken, selten lachen
Ungern grosse Worte machen,
Ihre Freuden oder Leiden
Leicht durch kühlen Art umkleiden,

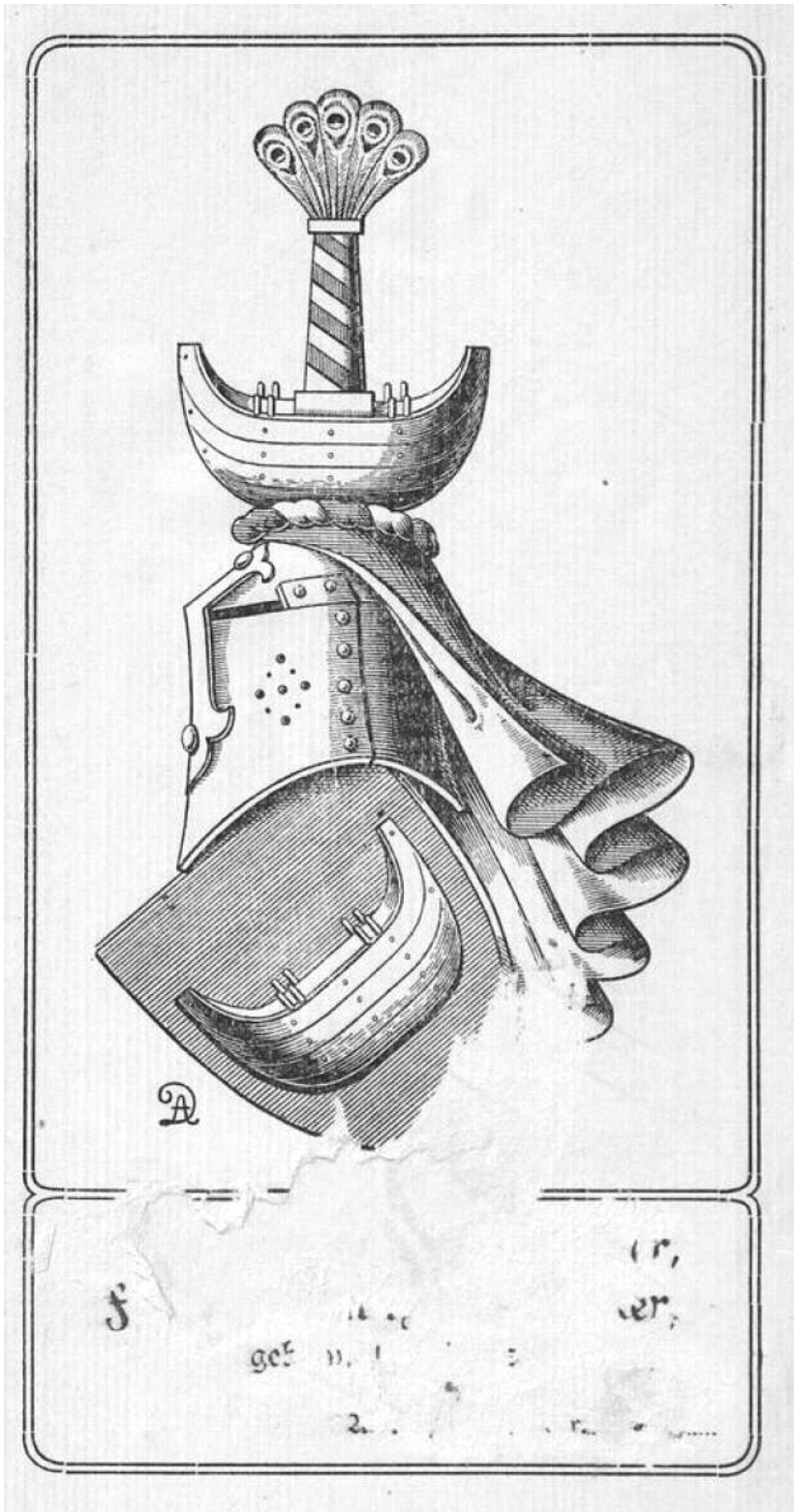
Doch mit Herzen und den Köpfen
Oft aus tiefsten Tiefen schöpfen,
Und wenn wilde SWinde wehen,
Wissen, Iren Mann zu stehen
Wie die Eichen, erdenwachsen,
Furchtlos! – Das sind Niedersachsen!

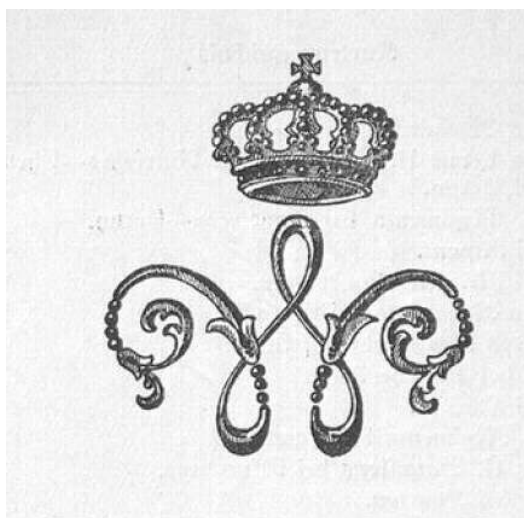
E. Pflüger

»Måtte alle i dette gamle regiment føle sig så godt og lykkelig som jeg. Måtte han efter afskeden aldrig glemme de prægtige musketerer - Nedersakser, omgængelige og stolte, villige og tapre, fyldt med viljen til at præsterer deres ypperligste. Deres uddannelse var en glæde for officererne, og deres opdragelse, ikke kun som soldater, men som trofaste fædrelands elskende mænd, som der i vores tid er så stærkt behov for, blev gjort dem let. Måtte regimentet i kommende tid - tiden synes mig ikke mere at være alt for fjern, hvor vi vil være tvunget til igen at trække sværdet til forsvar af fædrelandet – til sine uforglemmelige laurbær føje nye strålende handlinger, der ikke står tilbage for de tidligere«.

Med disse ord tog jeg den 6. januar 1912 i officersmessen afsked med Infanterie-Regiment 92 efter 18 års tilhørsforhold. Der gik ikke tre år før det tyske folk blev kaldt til våben. Hvad regimentet i fredstid havde lovet, opfyldte det langt ud alle fordringer, der i tidligere tider var stillet tyske krigere. Siderne i denne bog genkalder alle det gamle Totenkopf-regiments æreshandlinger under verdenskrigen, dens helteånd og villig til at ofre sig for fædrelandets hellige sager, under de stadig vanskeligere kampe, hvor den med sin urokkelige viljestyrke holdt ud i vanskelige situationer. Ord formål ikke at beskrive heltemodet under denne gevaldige strid gennem over fire år i hele dens udstrækning og alle detaljer i de frygtelige kampe. Dertil var oplevelserne for svære og voldsomme. Dette store kan kun de vurderer, der bær hine oplevelser i sig, der vil give genlyd i deres sjæle så længe de lever. Det var imidlertid vores hellige pligt at fastholde regimentets indsats så godt det på nogen måde kan gøres, de faldne til evig ære og minde, de levende som ærværdig erindring, og de kommende slægter med berettiget stolthed til hukommelse om de højeste idealer og binding til folk og stat, og til efterfølgelse når Fædrelandet igen kalder.

Det var ikke forundt forfatteren under verdenskrigen at gøre tjeneste ved regimentet. En overvældende taknemmelighed og trofast hengivenhed til det gamle, kære regiment, var grunden til at påtage sig opgaven, og som førte han til pennen. Med indsamling af dokumenter fra regiment, bataljoner og de enkelte kompagnier, personlige erindringer fra krigsdeltagere og svar på utallige forespørgsler, er det forsøgt at samle og evaluere mest muligt materiale. Ingen mund og derfor ingen pen kan længere berette om de uendeligt mange eksempler om offervillighed og heltegerninger. Og alligevel vil så mange navne igen opstå for øjne af medkæmperne, som engang betød de største oplevelse. Erindringer opfriskes, følelser vækkes, fornemmelser udløst, som alle de gevaldige oplevelser endnu engang trænger igennem i fuldt omfang og voldsomhed. De døde hæver sig fra deres grave, kammerater genfinder hinanden. De finder hinanden og sig selv på disse sider. Hvis understøttelsen havde været en anden, ville spejlbilledet af de store oplevelser under den største af alle krige været en helt anden. Ganske vist kan meget stadig fravristes fortiden, men havde ligegyldighed eller bekvemmelighed undladt at stille sin viden til rådighed, ville regimentets ånd ikke være trådt frem, og ikke båret i sig frontkæmpernes liv, uden hvilke der ikke kan være noget højere. Forfatteren er derfor til fulde klar over ufuldkommenheden i has fremstilling. Alle, der har bidraget til at fremme arbejdet, skal på dette sted havde en hjertelig tak. Der er set bort fra at nævne deres navne for at sikre sig mod, at end ikke den mindste bidragyder skulle blive glemt. De vil i skildringen af begivenhederne finde, hvad de selv har bidraget med til bogen, og vil sammen med forfatteren finde belønningen for deres indsats gennem den færdiggjorte historie om regimentet. Måtte erindringen om Todenkopf-Regimentet aldrig slukke i hjerterne i alle Braunschweiger fra by og på land, som tjente og led i dens rækker, og som til den bitre ende stræbte efter sejren under deres gamle fane. Måtte de overlevende ikke glemme deres døde kammerater, som gav deres liv for folk og fædreland. Måtte de selv til deres sidste åndedræt være trofast ved regimentet, hvis uniform de engang bar med berettiget stolthed i fred og krig, og med ære igen lagde. Regimentets gamle motto består og forplanter sig til kommende slægter: *Immota fedes* - »In Treue fest«.

Kampkalender

1.4.1809	Grundlæggelse af regimentet i Nachod og Braunau i Bøhmen	
1809 – krigen mod Frankrig og dens allierede		
30 – 31. 5.	Storm på Zittau	26 – 27. 7. Træfning syd for Leipzig
12. 6.	Træfning ved Wilsdruff	29 – 30. 7. Storm på Halberstadt
22.6.	Træfning ved Leipzig-Lindenau	1. 8. Træfning ved Oelper
27. 6.	Træfning Nossen	6.8. Træfning ved Heidkrug
8.7.	Træfning ved Gefrees-Berneck	
1810-1814 – Krigen i Portugal og i Spanien		
13.10.1810	Forposttræfning ved Sirol	29.12.1812 Overfald af Tordesillas
20.10.1810	Træfning ved Balle	17.11.1812 Tilbagegangskamp ved San Munjoz
14.3.1811	Forfølgelseskamp ved Casel Novo	21.6.1813 Slaget om Bitoria
5.5.1811	Slaget ved Fuentes de Onoro	15.7.1813 Forspids træfning ved Schalar
15.5-7.6.1811	Belejring af Basodoz	25.7.1813 Træfning ved Maya
18.8.1811	Storm på Fort Christobal	30.7.1813 Træfning ved Olabe
22.6.1811	Træfning ved Campo Major	31.7.1813 Forfølgelse ved Dosia Maria
25.3.1812	Overfald af Llerena	2.8.1813 Træfning ved Schalar
22.6.1812	Træfning ved Morisco	31.9.1813 Træfning ved Bera
22.7.1812	Slaget ved Salamanca	9.10.1813 Træfning ved Sare
11.8.1812	Træfning ved Las Rozas	10.11.1813 Træfning ved st. Pée
13.8.1812	Angreb på Buen Retiro	23.2.1814 Træfning ved Hastingues
13.10.1812	Træfning ved Monasterio	27.2.1814 Slaget om Orthez
18.10.1812	Træfning ved Santa Olalla	21.3.1814 Træfning ved Libourne
20.10.1812	Træfning ved Olmos	4.4.1814 Træfning ved Tauliers
28.10.1812	Kamp ved Simancas	5.-16.4.1814 Indeslutningen af Blaye
1815 – Krig mod Frankrig		
26.6.1815	Slaget ved Quatre Bras	18.6.1815 Slaget ved Waterloo
17.6.1815	Forposttræfning ved Piraumont	2.7-6.12.1815 Kantonnement foran Paris
1848-1849 – Krig mod Danmark		
24.4.1848	Træfning ved Bilschau/Oversø	5.6.1848 Træfning ved Stenderup-Dybbøl
28.5.1848	Træfning ved Dybbøl mølle	17.5.1849 Kanonade foran Sønderborg
31.5.1848	Træfning ved Alnor	6.6.1849 Forposttræfning ved Dybbøl

1866 - Deling til Bayern**1870 1871 – Krig mod Frankrig**

16.8.1870	Slaget ved Vionville	31.12.1870	Træfning nord for Vendôme
18.8.1870	Slaget ved St. Privat	1.1.1871	Forfølgelsestræfning ved Azay
19.8.-27.10.1870	Omringelse af Metz	6.1.1871	Træfning ved Montoire-les Roches
29.8.1870	Forposttræfning ved La Maxe	8.1.1871	Kamp ved La Chartre-sur-Loir
22.9.1870	Forposttræfning ved st. Eloy	9.1.1871	Kamp ved Chahaignes-Brives
15.11.1870	Kamp ved Vannes	11.-	Slaget ved le Mans
		12.1.1871	
16.11.1870	Kamp ved Champigny	13.1.1871	Forfølgelseskamp ved Chaussour
3.12.1870	Slaget ved Orléans	14.1.1871	Kamp ved Chaffillé
10.12.1870	Slaget ved Beaugency-Cravant	15.1.1871	Kamp ved St. Jean-sur-Erve
15.12.1870	Kamp syd for Vendôme	18.1.1871	Opklaringstræfning ved Laval
16.12.1870	Forfølgelseskampe ved Tuileries		

Verdenskrigen 1914-1918**1914**

22-8. – 24. 8	Slaget ved Namur - Roselies, Devant-les-Bois, Oret
28.8. – 30. 8.	Slaget ved St. Quentin – Guise, Audigny og Clanlieu
6.9. – 9.9.	Slaget om Marne – Congy og Talus-St.Prix
12. 9. – 9. 10.	Kampe ved Rems – Prunay, Bétheny og Courcy

1915

10.10.14-25.4.15	Kampe ved Aisne-kanal – Berry-au-Bac, Courcy, Fresnes
1.5. – 3.5.	Gennembrudsslag ved Gorlice-Tarnow
16.5. – 24.5	Træfning langs Sau
24.5 – 12.6.	Kampe langs Lubaczowki
12.6. – 15. 6.	Gennembrudsslag ved Lubaczow
17.6. – 22. 6.	Slaget ved Lemberg
22.6. – 16.7.	Kampe i Russisk-Polen
16.7. – 31. 7.	Gennembrudsslag ved Krasnostaw og Buskupice (Antoniwka, Pilaskowice, Gardzienice)
31.7. – 19. 8.	Forfølgelse fra Weiprz til Bug (Eiechanki, Turowola, Rozkopaczow, Kolechowice)
19. 8. – 15. 9.	Forfølgelseskampe mellem Bug og Jasiolda
28. 9. – 13.10.	Efterårsslag i Champagne – Somme-Py

1916

23.10.15-17.5.16	Kampe langs Aisne-Kanal – Beaulner højderyg
12.6. – 17.7.	Kampe langs Stochod – Zapust, Zurawiec, Cholopice, Zaturee, Lipinow
28.7. – 15.11.	Slaget ved Kowel og stillingskampe langs Styr-Stochod – Kisielin

1917

28.12.16-29.1.17	Kampe langs Aisne – Chevillecourt
15.3. – 5.4.	Stillingskampe langs Aisne
11.4.17.5	Dobbeltslag Aisne/Champagne – Cerny – Courtecon
17.5. – 2.7.	Stillingskampe i Champagne – Ripont
13.7. – 22.7.	Stillingskampe langs Lominica – Novica-Landestreu
24.7. – 14.8.	Forfølgelseskampe i Østgalizien og stillingskampe mellem Zbreucz og Sereth
1.9. – 8.9.	Slaget om Riga
28.9 – 9.10.	Slaget i Flandern – Passchendaele
18.10 – 19.11.	Stillingskampe i Artois – Quéant
20.11. – 29.11.	Kampvognsslag ved Cambrai
30.11. – 7. 12.	Angrebsslag ved Cambrai

1918

8.12.17-4.1.18	Kampe i Siegfried-stillingen – Quéant
1.2. – 14.2.	Kampe i Siegfried-stillingen – Quéant – Proville
21.3. – 6.4.	Store slag i Frankrig – Moncy – Cambrai og Bapaume
21.4. – 25.5.	Stillingskampe på Maashøjderne – Lamorville, Epada og St. Mihiel

20.7. – 25.7.	Forsvarslag mellem Soissons og Reims – Villemontoire, Tigny, Taux
26.7. – 3. 8.	Bevægeligt forsvarslag mellem Marne og Vesle
18.8. – 28.8.	Stillingskamp i Fransk-Flandern og i Artois
29.8. – 2. 9.	Forsvarslag mellem Ecarpe og Somme – Monchy – Bapaume
3.9. – 26. 9.	Kampe foran Siegfried-stillingen – Havrincourt – Flesquières
27.9. – 8.10.	Forsvarslag mellem Cambrai og St. Quentin – Prémont
5.11. – 11.11.	Kampe langs Maas – Ecurey og Baalon

Heltene fra Totenkopf-regimentet,
de faldne til evig ære og hukommelse
de levende til deres erindringer
og til berettiget stolthed.

Indledende bemærkninger

På grund af vanskeligheder med bekræftelse, kan der ikke gøres krav på, at de angivne stillingsbesættelser i de enkelte afsnit på baggrund af uofficielle lister over officerer m.fl., er ubetinget korrekte. Lister med navne på æreslisterne er opstillet på baggrund af tabslister og troppe-stamruller i Zentral-Nachweisamt for krigstab i Spandau. Heller ikke her kan der ses bort fra fejltagelser.

I beskrivelser af de generelle situationer er følgende primære kilder anvendt:

1. Rigsarkivets officielle krigsberetning i det omfang, de er udkommet
2. Verdenskrigens slag i enkeltheder, hentet fra Rigsarkivet for de kampe, hvori regimentet deltog
3. H. Stegemann: »Geschichte des Krieges 1914-18«
4. Feldmarschall v. Hindenburg: »Aus meinem Leben«
5. General Ludendorff: »Meine Kriegserinnerungen«
6. General v. Falkenhayn: »Die Oberste Heeresleitung 1914-16.«
7. v. Moser: »Kurzer strategischer Überblick über den Weltkrieg 1814-18«
8. v. Kuhl: »Der Weltkrieg im Urteil unserer Feinde«
9. Müller-Leobnitz: »Die Marne Schlacht«
10. Prof. Seezelberg: »Der Stellungskrieg 1814-18«

I skildringen af regiments kampe blev der foruden regimentets og bataljonens arkiver, anvendt et større antal krigs-dagbøger og krigsbreve, blev vævet ind i fremstillingen for ikke at forstyrre helheden.

Digtene, hvormed de enkelte kapitler indledes, er aftrykt med tilladelse fra forfatterne og fra Forlag E. Appellhaus, Braunschweig. En del af digtene er ligeledes anvendt med tilladelse fra Forlag Julius Zwißler, Wolfenbüttel. Beretningen om Havrincourt afsluttes med et digt fra »Deutschlands Erneuerung«, med tilladelse fra forlag J.F. Lehmann, München.

Fotografierne stammer fra regimentets album. Tegningerne af W. Löffler, Hildesheim, i krigen 5. Kompanie, er for en dels vedkommende ligeledes lavet på baggrund af fotografier fra regiments album, andre tegnerens motiv.

Vedlægningen af kort og skitser måtte reduceres til de mest nødvendige. På grund af den størrelsesforhold, skitser over marcher måtte fremstilles i, udviser de ikke større detaljer. Stednavne og højde angivelser er begrænset. For at få forståelse af regimentets kampe i rammerne af 20. Infanterie-Division eller andre enheder lod det sig på den anden side ikke imidlertid ikke forhindre anførelsen af et større antal navne, der for den interesserede læser kan findes på generalstabskortene.

Alle i teksten anvendte forkortelser på formationer, tjenestesteder o.lign. er i overensstemmelse med de anvendte i det gamle feltreglement.

Historie før krigen

Hvad vi har vundet med sværdet
kommer vi i 50 år til at forsvare med sværdet
Generalfeldmarschall v. Moltke

Den 18. januar 1871 gik den aldrig slukkede tyske drøm, higen i århundreder, endeligt i opfyldelse. Striden om Rhinen, Tysklands flod, ikke Tysklands grænse, syntes endeligt at have fundet sin afslutning med sejren for alle tyske stammers våben, hvis værk i kamp med arvefjenden, kronedes med samlingen til én stat. I spejlsalen på slottet i Versailles blev det tyske rige udråbt for det opmærksomt lyttende Europa, og samtlige tyske fyrster hylende Kongen af Preussen, Wilhelm I, som den tyske kejser. På ny strålede den tyske kejserkrone, som huset Habsburg gennem sin utyske politik århundrede tilbage havde forskertset, og som den 1806 uden videre nedlagde. Elsaß og Lothringen, engang i dybeste fred frarøvet det tyske rige, vendte tilbage til det den tyske hjemstavn. Over den stolte katedral i Strassburg, bygværk af Erwin von Steinbach, blafrede nu i vinden den nye Rigsfane i farverne sort-hvid-rød. Stolt strømmede nu den helt befriede Rhinen. Fra udspring til munding løb den gennem tysk land, spejlede sig i borge, kirker og byer som vidner for tysk forgangenhed. Tysklands skæbne var forbundet med dens besiddelse. Tabet af den havde altid medført en nedgang i vores magtstatus. En ny tid var begyndt. Tyskland var med et slag blevet større og mægtigere end nogen sinde. Som den yngste trådte den ind blandt Europas stormagter. Med afslutningen af Bismarcks monumentale indsats, der som ingen anden tidligere tysker havde personificeret stræben efter enighed og magt, var der skaffet varigt grundlag for et stærkere Tyskland end nogen sinde før, stærk nok til at fastholde den vundne plads i verden. I Bismarcks proklamation hed det, at den tyske kejser kun ville trække sværdet for at beskytte det nye rige, og at det tyske kejserrige ikke havde erobringer i tankerne. Denne formulering forblev ledestjerne for tysk politik fra rigets grundlæggelse til udbruddet af verdenskrigen.

Efter freden i Frankfurt am Main den 20. maj 1871 fulgte årtiers uforstyrret tysk udvikling, og dermed en uventet, ja uhørt fremgang, der år for år med stadig større hast skulle stige til svimlende højder. Det tyske landbrug havde gyldne tider. Ikke alene formåede den at ernære den hastigt voksende befolkning, men skaffede et så stort overskud, at der kunne eksporteres. Den tyske industri overhalede den hurtigt, og dens tal, der var flere gange højere, talte for sig selv. Kun nogle få årtier var nødvendig, før Englands produktivitet blev nået. Kort før krigen nåede industrien sit højdepunkt af ydeevne, og stillede i fremstillingen af jern, stål og maskiner, denne nations gamle verdensindustri i skyggen. Den tyske handel fulgte trop med den udvidede industri. Det spredte sig langt ud over det europæiske fastland over havene til fjerne lande. Tyskland, der engang havde været blandt de største kolonimagter i Europa, kunne i sidste øjeblik i kapløb med andre stater, sikre de få, endnu ikke overtagne oversøiske kolonibesiddelser. Tro mod dens politiske grundtanke – ikke at føre en erobringspolitik – stræbte den

imidlertid ikke om grundlæggelsen af et samlet kolonirige som England, Frankrig og andre søfarende nationer, ligesom den også i Europa undgik med magt at søge dens grænser udvidet. Tysk organisationstalent forstod også i tilstrækkelig grad at ernære dens indbyggere, trods den uhyre voksende befolkning, der snart gjorde vores rige til en af Europas tættest befolkede stater. Som resultat af vores enorme handelsmæssige opsving blev det dog mere og mere undgåelig, at der hele tiden måtte sikre nye aftagerområde, indføres råstoffer fra alle mulige lande, og skaffe indflydelseszoner til handelen, hvor vi kunne sikre os en forrang. Vores handel voksede ud over staten. Vi slog hermed ind på verdenspolitikens vej. Vi trådte i konkurrence med andre stormagter på og over havene. Det tyske flag bragte vores nations ry over hele verden. Overalt viste vores handel og trafik sig de andre nationer ligeværdig, og overhalede dem snart. Vi var af den tro, at en politik af åbne døre ville sikre os ligeberettigelse, og at man dermed ville give os en plads i solen.

Selvom dens politik udelukkende er indstillet på fred, kan ingen stormagt imidlertid hævde sig uden hær og flåde. Placeret i Europas hjerte ligger Tyskland uden naturlige beskyttelse af grænsen i øst, vest og nord. Man havde ikke mindre end otte stater som nabo, hvortil dog i første linje kun førte handel og trafik. Med den hele tiden øgede økonomiske magtposition kom risikoen nærmere for, at flere starter ville forenes i et fjendtligt forbund imod os. Vi var derfor, som ingen anden magt, tvunget til at opretholde en stærk hær. Den forstærkning af hæren, der gennem årtier havde fulgt i overensstemmelse med den tiltagende trussel, den øgede befolkning og den tekniske udvikling, var desto mere berettiget til at gå forud for de andre staters. En undladelse af disse skridt ville for os have ført til ulemper, der i en krisesituation på kort sigt ikke ville være muligt at overvinde. Den tyske hær med dens strålende opdragelse og uddannelse, lige så beundret som befrygtet, blev den stærkest garant for opretholdelse af den europæiske fred. Flåden, som H.M. Kejseren kaldte til live som ansvarlig leder af den tyske fremtid, skyldtes kun de samme grundtanker, og øgedes styrkemæssigt kun som vores handel rakte længere mod fjerne mål. Imidlertid var hær og flåde ikke oprettet til imperialistiske mål, som vore politikere kontinuerligt betonede, og som den i mere end 40 år beviste overfor verden. De var udelukkende værktøjer til beskyttelse af vore grænser, i sikringen af vore skibe, vores handel og vore oversøiske besiddelser. Vores nations frihed hvilede derigennem lige så meget på vores værnemagt, som det økonomiske opsving, som skete under dens beskyttelse. Den store stigning, der hurtigt førte til velstand og en kraftig øgning i vores folks behov, banede også for os vejen til en ikke tidligere erkendt materialisme, og overskyggede alt for hurtig vore blikke for den politiske virkelighed. Det lod os overse, at de gamle europæiske stormagter og oversøiske stormagter, Japan og De Forenede Stater, betragtede os som indtrængere i deres interessesfære, og ikke var indstillet på at lade sig fratage den magtposition, der hidtil havde hersket over verdenshavene og verdenshandelen, og som de alene gjorde krav på. Vores fredelige holdning, der kun rettedes mod handel og forretning, sikrede en indkomst for langt den største del af befolkningen. Den manglende politiske forståelse og interesse for de store langsigtede politiske spørgsmål, som England, Frankrig og Rusland forfulgte på baggrund af århundreders erfaringer, lod os kun så længe vildfører, hvor økonomiske strids-spørgsmål fortsat kunne bringes ud af verden på diplomatisk vis. Kun meget få tyskere troede på, at et alvorligt modsætningsforhold med en konkurrerende stat en dag kunne føre til åbne fjendtligheder. Troen på vores hær og vores flådes prestige og styrke var desuden så stærk, at vore våbens sejr i tilfælde af et ikke provokeret angreb syntes absolut sikker. Først og fremmest følte England sin verdensmagtstilling og sin sømagt truet. I 90'erne i det forrige århundrede og særligt efter år 1900 lød der i den engelske presse stigende høje stemmer, der næppe lod alvoren i situationen i tvivl. Fra den stolte Albions kyster lød råbet om ødelæggelse af Tyskland over til os. - »Den utilfredsstillede hunger i det tyske folk gør det tyske rige til en stadig trussel mod verdensfreden« - »Tysklands første mål er hurtigst mulig at skaffe sig en flåde, der er den engelske ligeværdig eller endda overlegen, for at angribe det britiske rige i England og oversøisk fratage os måske Sydafrika, alle vore kolonier og mandatområder og selv den australske nation«. - »I 1915 vil den tyske flåde være færdig. Det er derfor tilrådeligt at isolerer Tyskland, af den indlysende grund, at England alene besidder, hvad Tyskland behøver og må besidde, hvis den vil eksistere. Med ødelæggelse af den tyske flåde vil freden i Europa være sikret i to generationer«. Sådan lød stemmen i de engelske aviser, og en omfattende propaganda forstod hele tiden at holde spøgset om den tyske fare dem for øjnene, og efterhånden få et had mod os til at gro, der hidtil havde været dem fuldstændig fremmed. Endeligt stillede den engelske admiral Fischer allerede flere år før krigen det enkle forslag, efter det berømte fortillfælde ganske enkelt »at København«, det vil sige, kapre den tyske flåde i fredstid. Kunne det lyde mere truende? I de videste kredse af vores folk gik det upåagtet. England havde dog aldrig haft tanke om alene at gå i kamp med os. Som årene var gået havde udsigterne til sejr være for sen, hvis dens misundelse ikke havde fundet en forbundsfælle i Frankrigs had til os.

Frankrig formåede ikke at glemme Elsass-Lothringens tilbagevenden til os, langt mindre dens nederlag, der havde såret den franske nationale stolthed på det dybeste. Siden freden i Frankfurt a.M. arbejdede den uopholdeligt på at vinde de tabte provinser tilbage. De såede hadet til Tyskland i hjerterne på deres børn fra tidligste ungdom.

Dens politik var og blev indstillet på revanche. Frankrigs kolonial-politik krævede ofte i mange år landets fulde opmærksomhed, og lod dermed Rhin-problematikken i ro. Alligevel tabte den aldrig et øjeblik af syne den af Frankrig udlagte betydning af grænse langs Rhinen som et nationalt krav. Alle dets forholdsregler fulgte kunne dette mål. Den havde en stadig større hær, selvom ingen truede den. Den rådede desuden over en gevaldig kolonialhær. Den stadig nedgang i befolkning havde medført denne erstatning. Alligevel var hovedlandets kræfter spændt til det yderste. Villigt accepterede befolkningen det stadig øgede skattetryk. Hæren havde hele befolkningens interesse. Det drejede sig jo om at få Frankrigs glorie til igen at stråle. Vi var aldrig i tvivl om Frankrigs had mod os. Vi frygtede den ikke. Som England havde Frankrig aldrig vovet alene at møde os, da han var helt bevist over sin underlegenhed. Han forstod imidlertid som England, at stå fast og afvente det rette tidspunkt.

Den fjendtlige indstilling fra begge disse magter mod os, forsøgte vi vedvarende at tage vinden ud af seglene. Tilnærmelsen til Frankrig viste sig meget hurtigt som fuldstændig udsigtsløs. De gentagende forsøg på at komme til en forståelse med England strandede hver gang på kravet om, at vi skulle indstille vores skibsbygning, eller i det mindste føre den langsommere. De satte spørgsmålstejn på vore livsbetingelse, og ville have bundet vore hænder, da vi derigennem hele tiden ville forpligte os ensidigt til engelske interesser.

Ganske vist havde vi muligheden for gennem en præventiv krig mod begge de to fjender, og hvis der ikke var andre muligheder, derved rive våbnene ud af deres hænder, således i 1887, hvor den franske general Boulanger raslede med sablen, i 1898 under Faschoda-affæren, i 1899 under Boerkrigen, i 1906 under Marokko-spørgsmålet, ja selv endnu i 1911 under den nye Marokko-konflikt. Vores hele tiden forfulgte fredspolitik holdt os tilbage fra en præventiv krig i en misforstået fortsættelse af Bismarcks opfattelse, der i en fuldstændig forandret verdenssituation ikke længere virkelig bestod. Efter 1911 var det blevet for sent for en løsning, hvor hver enkelt fjende enkeltvis blev slået. Som den tredje part i forbundet med vilje til at ødelægge os, havde Rusland i mellemtiden sluttet sig til som en uløselig part.

Den indkredsningspolitik, begyndt af Kong Eduard VII af England, havde båret flere og flere frugter, og hele tiden gjort ringen om Tyskland mere snæver. Vi må selv taget skylden for, at vi lod det komme så vidt. Med afskeden med Rigets grundlægger, havde vi forladt den kurs, der med sikker hånd havde bragt skibet gennem alle skær. Det oprettede tremagts forbund – Tyskland, Østrig og Italien – fra 1887 havde været et eksempel på hans politiske færdigheder. Forbindelsen med Rusland var ikke revet over, selvom Berliner Kongressen i 1878 under Bismarcks forsæde havde vendt sig mod en politik mere helliget de europæiske interesser. Den såkaldte »rygsikrings-overenskomst« gav os i tilfælde af en krig med Vestmagterne fuld sikring af ryggen. Denne sikkerhed blev efter Fyrst Bismarcks tilbagetrækning i 1890, ikke fornyet. Den svingende russiske politik blev derimod lagt mere fast. Den europæiske konflikt tegnede sig allerede som truende skyer i horisonten. Som værner for Balkanstatene kom Rusland hele tiden mere i et modsætningsforhold til Østrig, der som et livsvigtigt spørgsmål for Donau-monarkiet, ikke kunne prisgive sin Balkanpolitik overfor disse staters bestræbelser, navnlig fra Serbien. Rusland, hvis aldrig opgivne mål – erobringen af Konstantinopel – lå bag interessen for Balken, måtte derfor også hele tiden komme mere i modsætning til Tyskland, da denne i Østrig så en trofast forbundsfælle, og i Tyrkiet en god ven. Den interesse vi havde i fastholdelsen af Tyrkiet som europæisk magt, som følge af vores økonomiske og handelsmæssige interesser i Lilleasien, stødte på Rusland, der bestræbte sig på at udslette Tyrkiet.

Rusland indså derfor, at vejen til Konstantinopel ikke gik over Wien, men over Berlin. Landets holdning overfor os nærmede sig mere og mere Frankrigs, hvis førende statsmænd Delcassé, Clemenceau og senere Poincaré kun delvis forstod at bringe deres planer i samklang med de ledende russiske politikere, især Zswolski og fører for det tysk-fjendtlige parti, Storfyrste Nikolajewitsch. Den i 1891 indgåede fransk-russiske alliance rettedes stadig mere tydeligt mod Tyskland. Frankrig stod ikke tilbage for med bagtanke på egne hensigter, at fylde de tomme kasser i Rusland til udbygning af landets hær, fæstninger og jernbanenet.

England havde på grund den ændrede verdenssituation i året 1902 set sig foranlediget til at opgive sin isolation, og til varetagelse af sine asiatiske interesser, indgå et forbund med Japan. Japan havde allerede siden 1895 i hjertet båret et indædt fjendskab mod os som resultat af vores stillingtagen i den russisk-japanske krig. På grund af en opfattelse af den truede europæiske ligevægt, tøvede England ikke med i 1904 overfor Frankrig at fremsætte et lignende forslag, selvom dette land endnu ikke var klar til at give et fast tilsagn. På baggrund af *entente cordiale* lod han sig dog fange af tankegangen, og gjorde den stadig mere til sin egen. Allerede i 1906 under konferencen i Algeciras og fremlæggelsen af vore interesser i Marokko, lod England det klart, at de stod bag Frankrigs interesser. På tidspunktet blev vi bakket op af Østrig, og under krisen i Bosnien 1909 gengældte vi vores forbundspartner. Vore diplomaters faste optræden forhindrede den truende krigsfare. Imidlertid forstærkedes Ruslands fjendskab overfor os, og England fulgte sin interessepolitik og sluttede sig mere og mere til Rusland. Frankrigs nye aktivitet i Marokko 1911, bragte endnu engang aftalen fra Algeciras på bordet. Modsætningsforholdet nåede nye højder, og England trådte nu med åbent visir ind til støtte for Frankrigs bestræbelser. Endnu engang veg tremagt-forbundet

sig tilbage for en indsættelse af våben, der for sidste gang lovede os succes på grund af fjendens manglende forberedelser. Autoritære tyske militære myndigheder havde forgæves krævet indgriben for at komme den stigende fare i forkøbet. Vores regerings fredsvilje foretrak en diplomatisk sejr frem for en militær. Udgangen af forhandlingerne førte i England til den endelige beslutning om, for en krig at være i fuldstændig overensstemmelse med Frankrig.

Faren for os var steget som en lavine. Derom kunne der næppe være nogen tvivl. En uoverensstemmelse med våben var blot blevet udskudt. Den lå hele tiden i luften. På liv og død fast forbundet til Østrig, kunne der næppe forventes bistand fra Italien, hvis politik mere og mere gik i retning af en udvidelse i middelhavsområdet, og derfor i tilfælde af krig ikke samtidig ville gøre sig uvenner med både England og Frankrig. Italiens aldrig overvundne historiske had til Østrig, og det for Italien fortsatte spørgsmål om de endnu ikke befriede områder, fandt ny næring. Det eneste man kunne håbe på, var landets neutralitet i tilfælde af krig. Det stod allerede nu fast, at vi ved et sammenstød mellem Tyskland og Frankrig – Rusland, i første omgang var henvist til os selv og vore kræfter. På trods af, at den var veluddannede og kampprøvede, var Østrigs hær internt dybt rystet over nationalitetsspørgsmålet, og syntes ikke på samme måde som vi, alle muligheder voksne. Vi var for længst indstillet på krig på to fronter, og den tyske generalstab var til fulde bevist med de vanskelighederne, en sådan ville stille. Som alt i fredstid for hær og flåde var gennemtænkt og fastlagt, og gnidningsløst fungerede, var for krig også vore opmarchplaner fastlagt til sidste detalje, og alt var forberedt på fra første øjeblik at tilrive os initiativet, og bringe operationerne i den retning, vi ønskede.

Stormfuglene kredsede videre over Europa. Balkan fortsatte med at være arnen, hvor øjeblikkeligt igen de truende skuer rejste sig. Allerede i 1911 angreb Italien i dens ny orienterede politik vore venligsindede Tyrkiet og fratog dem Tripolis og Cyrenaika. På trods af, hvad vi og Østrig måtte føle af ubehag herover, lod vi det passere. Et år senere gik Serbien, Bulgarien, Grækenland og Montenegros fælles til angreb på Tyrkiet under russisk beskyttelse. Det syntes næsten som det var skæbnens vilje - trods alle truende gnidninger blandt Europas stormagter – at spare Europa for en verdenskrig. Stormagterne fandt heller ikke denne gang anledning til at gøre deres interesser gældende, da forbundet hurtigt gik i opløsning i strid om byttet. Grækenland og Serbien vendte deres våben mod Bulgarien, og endeligt kunne også Rumænien uden sværds slag sikre sig sin andel af byttet. Tyrkiets magtstilling i relation til Europa var dermed så godt som knust, og Bulgarien, hvis sympati vi i høj grad nød godt af, følte sig tvunget til at rulle deres faner sammen til bedre tider. Imidlertid øgedes en farlig stemning med denne krig. Da Østrig fast afviste Serbiens krav på Albanien og på en havn ved Adriaterhavet, åbnede der sig et ikke mere tilbageholdt had mod Østrig. Endnu engang havde i årene 1911 og 1912 Tysklands fredsvilje vist sig stærkere end en politik med jernnæve.

Vi havde ikke blot kunne se på fjendens oprustning gennem næsten to årtier med hævede arme. Det krævede også af os en øget militær styrke. Vi måtte hele tiden med sikkerhed forvente, at også England ville være modstander i en krig med Frankrig og Rusland. I året 1912 blev vores hær forstærket med to armekorps. Så tog Frankrig 1913 skridtet til genindførelse af den tre-års værnepligt, der sammen med en tydelig forlængelse af tjenestepligten, med et slag resulterede i fire fulde værnepligtsår. Den tyske folkeforsamling erkendte imidlertid ikke – eller ville ikke erkende - faren i sit fulde omfang, og kunne ikke bestemme sig til at øge værnemagten i antal og materiel, så den var i stand til at imødegå en sådan koalition af fjender. De vedtagne udvidelser af hæren ville først slå i gennem ad åre. Som tidligere blev de menneskelige ressourcer stadig ikke fuldt udnyttet, og loven om almen værnepligt blev stadig ikke i fuldt omfang anvendt. Det var ganske vist kendt, at Rusland først i 1918 ville have gennemført sin oprustning, men det var samtidig kun lidet sandsynligt, at Frankrig i længden ikke ville være i stand til at bære det pres, det med den forlængede tjenestetid havde påført sig selv, og derfor tidligere ville søge en væbnet afgørelse. I den spændte situation havde det derfor være påkrævet at samle alle kræfter til landets forvar. Heller ikke i Østrig skete udvidelsen af hæren i det omfang sted, som situationen krævede. Man måtte i første omgang forvente at centralmagterne med en styrke på 3.550.000 mand stod overfor en samlet styrke i Øst og Vest på 5.380.000 mand. Vores regering anså fortsat deres fornemste opgave i bevarelse af freden, og ville kun trække sværdet til forsvar af fædrelandet.

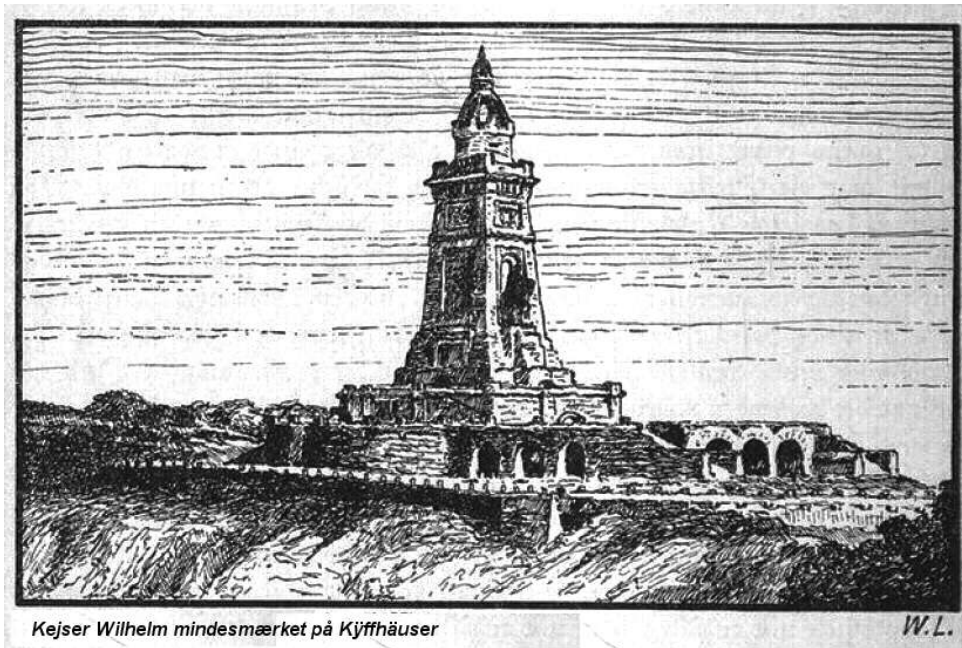
Så rullede lavinen. Serbiens had til Østrig kom den 28. juni 1914 til direkte udbrud. Den Østrig-ungarske tronfølger Franz-Ferdinand blev med sin hustru i Sarajevo offer for serbisk fanatisme. Der var formentlig ingen i Tyskland der anede, at denne hensynsløse handling var optakten til verdenskrigen. Bølger af ophidselse forsvandt hurtigt. Kejseren påbegyndte sin årlige sejl tur mod nord. Det viste sig imidlertid hurtigt, at sammensværgelsen havde tråde, der førte til medlemmer af den serbiske regering og den serbiske hær. Det var derfor et naturligt krav, af Serbien at kræve et tilfredsstillende svar på en handling, der på det alvorligste truede fortsættelsen af Donaumonarchiet. En note rettet til Serbien den 23. juli 1914, krævede i skarpe tone en fordømmelse af handlingen fra den serbiske regerings side, en opløsning af Østrig-fjendtlige Serbiske foreninger og en efterforskning af de

skyldige under medvirken af østrigske myndigheder. Serbien afviste noten, der havde form af et ultimatum. Landet følte sig sikret af Rusland, der øjeblikkeligt havde tilsagt dem støtte. Dermed var fokus i den overordentlig alvorlige situation allerede forlagt til Rusland. Serbien indkaldte sine tropper under fanerne. Allerede den 25. juli, 24 timer efter overrækning af noten, befandt Østrig sig i krigstilstand med Serbien, selvom den først 28. juli befalede en delvis mobilisering.

Begivenhederne fulgte i hurtig rækkefølge. Det afhang af Rusland, om krig kunne begrænses til Østrig og Serbien, eller om det ville udvide sig til en Europæisk konflikt. Som i 1909 og 1912 var Rusland ikke indstillet på at vige. Landet mente sig i en situation, hvor den kunne optage kampen, også uden at afvente afslutningen på dens oprustning, der først ville være afsluttet i 1918. Den anti-tyske propaganda havde i løbet af årene gjort dens virkning, og regeringen håbede, at kampen for panslavismen ville udløse den største begejstring i folk og hær. Det gunstige øjeblik, hvor Østrig kunne anklages for at være den skyldige part, overvandt alle endnu herskende betænkeligheder. For den franske regering syntes tiden til gengældelse også at være kommet. Under alle omstændigheder tog den intet initiativ til at begrænse krigen. Tyskland handlede som dens forpligtigelser dikterede. Den stillede sig på siden af dens forbundsfælle Østrig, men søgte samtidig at begrænse stridighederne til et spørgsmål mellem de to parter, og brugte alle forbindelser i London, Paris og Petersborg i forsøget på at begrænse risikoen for en europæisk konflikt. Diplomatiets arbejdede feberagtig. Paris gav udvigende svar, London fremsatte det ene forslag efter det andet, der med den stadig forværrede situation på grund af Ruslands holdning, ikke længere havde relevans. Efter lange forhandlinger forlangte Rusland den 30. juli af Tyskland, at den skulle forlade Østrig og tilslutte sig Ruslands opfattelse af stridighederne. Det var en ydmygelse, vi umulig kunne lade Østrig lide, og som ligeledes ville have truffet os på samme måde. I mellemtiden havde Rusland allerede den 26. juli mobiliseret dele af sine enheder mod Østrig. Alle H.M. Kejserens forsøg på personligt at øve indflydelse på Zar Nikolaus, overfor ham henvise til de uundgåelige konsekvenser af en russisk generalmobilisering, mislykkedes, ligesom vore diplomatiske skridt overfor den russiske regering. Zaren lå under for de russiske krigspartiers vilje. Han forhindrede ikke mobiliseringen. Den 30. juli blev denne befalet for hele den russiske hær.

Frankrig havde allerede den 29. juli meddelt Rusland, at deres bistand var sikker. Samme erklæring var af den engelske regering tilgået Frankrig i tilfælde af en krig mellem Frankrig og Tyskland. På forespørgsel fra den tyske ambassadør den 29. juli, om hvordan Frankrig ville forholde sig i tilfælde af en krig mellem Tyskland og Rusland, havde den franske Ministerpræsident Viviani svaret, at man ville handle »i overensstemmelse med egne interesser«. Hvad angik England, afgav Lord Grey til vores ambassadør en erklæring om, at England måtte kræve Belgiens neutralitet, og efter forsikringen om, at Tyskland ville respektere Belgiens neutralitet, at »England måtte holde sine hænder frie«. Dermed var begge disse magters holdning overfor os klarlagt. Af Belgien, der søgte støtte ved Vestmagterne, måtte det forventes, at de ikke var parate til at forsvare deres neutralitet i tilfælde af, at vi krævede gennemmarch gennem landet. Efter to telegrammer fra den tyske ambassade i Petersborg havde bekræftet, at den russiske immobilisation var uigenkaldelig, beordrede H.M. Kejseren den 31. juli tilstand af »truende krigsfare«. Meddelelsen ramte Tyskland som et lyn fra klar himmel. Trods spændingen gennem flere dage virkede det som en langsom vækning af en drøm, kun forståelig efter den lange fredsperiode, der os siden 1871 havde været os forundt. Hvem blandt tyskerne havde virkeligt forventet en krig? Det syntes ufatteligt. Mens man ventede på afgørelsen, gennemlevede man bange timer. De af os tilsendte noter til den franske og russiske regeringer med krav om en klar stillingtagen, forblev ubesvaret. Derfor ankom den 1. august kl. 1700 i alle rigets byer og landsbyer telegrammet med beskeden om, at Hans Majestæt havde befalet mobilisering, med 2. august som første mobiliseringsdag. Terningerne var kastet.

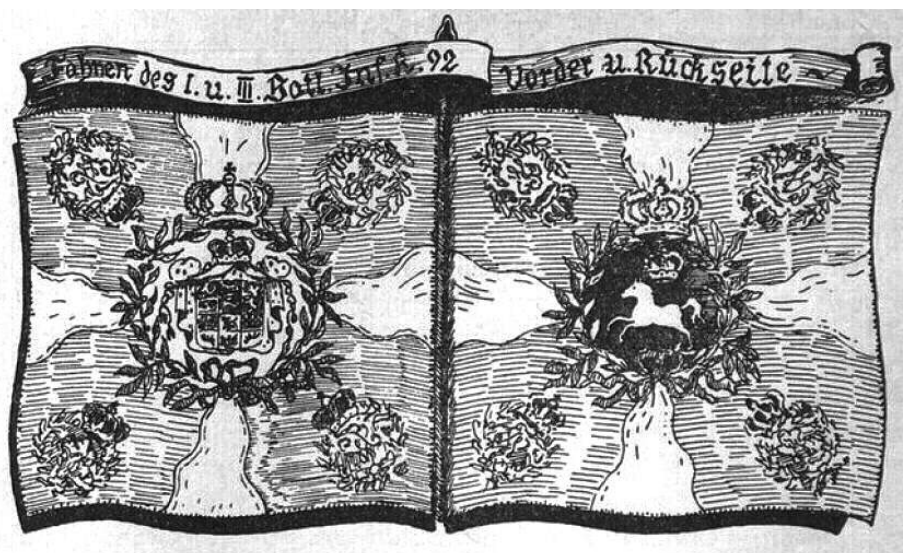
Mobilisering! Med tilbageholdt ånde lyttede vores folk overalt til offentliggørelsen af mobiliseringsordren. Nogle få øjeblikke syntes en tung byrde at ligge på brystet. Tusinder af tanker løb gennem hjerte og tanker. Umulig! Det kan ikke være rigtig. – Mobilisering! Der var ingen tvivl længere. Krigen var kommet. Stadig utænkkelig – Og efter disse få sekunder kom erkendelsen, at alt, hvad den enkelte havde oplevet og stræbt efter, med et slag var visket ud. Alt arbejde og alle sorger havde været forgæves. Det drejede sig nu om livet, om vores fremtid. Alt var sat på et bræt. Pulsens slog hurtigere. Rusland mobiliserede! Ville England følge efter? Faderen måtte afsted, dine sønner, min broder, alle måtte i felten! Der kom en tåre i øjet, der blev en næve knyttet, en anden talte sig varm. Der fik man luft gennem ophidsede ord. Der trykkede man tavst hinanden i hånden. Det hele i løbet af sekunder. Så blev det hele opløst af et skrig. Skriget fra et helt folk, der i sjælen følte sig omgivet af en verden af fjender. Frankrig marcherede! Rusland marcherede! Lad dem bare komme! England ville følge efter, og formentlig også Belgien. Så meget så bedre! Tyskland lever, Tyskland vil leve! Frem med Tysklands næve! Folk og hær smeltede i disse sekunder sammen til én enhed, som Tyskland aldrig tidligere havde oplevet. En urokkelig vilje til sejr besjælede alle. Med stolthed så folket på sin hær, sin flåde. Gud med Os!

Og med dybeste alvor og tilbageholdt raseri i hjerte istemte masserne snart her, snart der, den tyske sang: »Deutschland, Deutschland über alles«, og den trodsige Rhinsang: »Es braust ein Ruf wie Donnerhall«. Alle vidste, at vi ikke havde villet krigen, men at den var os påtvunget.

Verdenskrigen flammede op her og der. Portene til Janus Templet var fløjet åben. Mars regerede timen.

Mobilisering i Braunschweig

Horch, die Trommel schlägt!
 Horch, der dumpfe Ton
 Ruft den Gatten, ruft den Vater, ruft den Sohn
 Lebe Wohl und Weine nicht!
 Heb' den Knaben in das liebe Licht.
 Lehr' ihn fest auf beiden Füßen stehn,
 Lehr' ihn lachend durch die Sonne gehn!

Horch, die Trommel schlägt!
 Was uns trübt, wird ihm einst jubelnd klingen,
 Lehr' ihn meine Lieder singen!
 Horch, die Trommel schlägt!
 Horch! der dumpfe Ton
 Ruft den Gatten, ruft den Vater, ruft den Sohn.
 Sieh, wie leuchtend alle Fahnen wehn! –
 Königsbanner rauscht, vom Wind bewegt.
 Lebe wohl, nun muß ich von dir gehn!
 E. Noeldrechen

Sommer 1914 havde nået sit højdepunkt. Juli solen skinnede hedt fra en skyfri himmel. Den velsignede marker og huse. De gyldne agre vejede blidt i vinden og modnedes mod høstens dage. Ikke lang tid endnu, så klingede lyden af høstmaskiner. Det var en alvorlig tid, men dyb fred lå i hjerterne på vores folk.

Så blussede det pludseligt op på den politiske himmel. Østrigs krav om soning til Serbien den 23. juli lagde sig overalt i de tyske lande som et lammende tryk også på humøret i Braunschweig by og land. Men selvom både den ene og den anden ofte stillede spørgsmålet, om der ville blive krig, var det dog kun forsvindende få, der regnede med muligheden. Politikerne havde altid forstået igen at sprede de truende krigsskyer, der allerede så ofte havde samlet sig. Hvorfor skulle det blive anderledes denne gang? Var vi ikke det mest fredselskende folk i verden, som overhovedet ikke havde tanke for at forårsage en krig, og havde nogen anden af Europas herskere i større grad end den tyske kejser vundet rettiligheden, at blive kendt som fredens vogter? Folk fortsatte derfor fredelig i deres erhverv eller på deres arbejde, og hvem der i stand til det i denne dejligste tid på året, tog på rejse og nød naturen, eller lod sig ikke forstyrre i deres ferie. Kejserens pludselige tilbagevenden fra hans Nordlands-rejse og de hastende diplomatiske noter mellem magterne forstærkede imidlertid spændingen, men tysk harmløshed og manglende indsigt i de politiske ranker, skjulte nok for flertallet af befolkningen, forståelsen for størrelsen af faren. Selv officerer, sløvet af den lange fredstid, glemte at regne med muligheden for en krig.

Den 31. juli mellem kl. 15 og 16 blev meddelelsen om indførelse af »truende krigsfare« slå op overalt, og på pladser og gadekryds kundgjorde officerer fra Infanterie-Regiment 92 og Husaren-Regiment 17 efter forudgående trommehvirvler eller trompetsignaler, ordlyden på bekendtgørelsen. Der kunne nu ikke længere være nogen tvivl over situationens alvor. Det tegnede sig på ansigterne på de lyttende mængder, og alle havde deres tanker. Det var klart, at efter denne meddelelse fra den Kejserlige regering, kun et mirakel kunne forhindre krigen. Selvom mange

stadig håbede på fred, og hengav sig på sådanne tanker, følte det store flertal dog allerede at det drejede sig om at stå fast, og roligt se faren i øjnene, som vore fjender rettede mod os. De var sig også bevist om, at hvis der ikke længere var nogen udvej, kunne hvert øjeblik blive kostbar, og man ikke måtte misse det rigtige øjeblik til handling. »Hvis fjenden absolut ville have krigen, så skulle de få den«. Sådant tænkte ikke kun de aktive 92'ere, der havde sin uddannelse i fredstid bag sig, og imødeså de øvelser, hvor de skulle bevise, hvad de kunne yde, men også de, hvis værnepligt ville være afsluttet om nogle få uger, og som allerede glædede sig til at vende hjem og genoptage deres erhverv. Altså ikke kun de tusinder, der i tidligere tider havde gennemført deres værnepligt. Sådant følte også de braunschweiger fra by og land, der ikke havde båret våben, og som nu måtte forvente deres indkaldelse. Unge og gamle, rige og fattige, fornemme og almene, alle gennemtrængtes kun af en følelse af, at der kun var en løsning mod en verden af had, misundelse og ærgerrighed: »Vi vil være et enig folk af brødre, som ingen nød eller fare kan adskille«.

Udstedelsen af mobiliseringsbefalingen den 1. august kl. 1815 blev derfor kun af befolkningen i Braunschweig fundet som en forløsning af det ubærlige tryk. Med den ro og besindighed, der kendetegner den nedersaksiske stamme, blev den befalingen modtaget, der råbte tusinder til fanerne fra deres arbejde, erhverv, studier eller fra hus og besætning, far og mor, kone og børn. Ingen vild jubel og tumult, som i Frankrig en gentagelse af 1870, ingen hovmod som det kom til udtryk i Englands hovedstad og havne, intet vildt raseri som i en til had ophidsede russiske befolkning. Nej, overalt svulmede det tyske sindelag i troen på retfærdigheden af deres sag, og anerkendelsen af den ubarmhjertige skæbne. Uden selvhøjtidelighed, uden hånlige foragt for fjenden, men i stolthed og bevidsthed om tysk kraft og tysk viljestyrke, strømmede man ud på pladser og gader, i by og på land, for at erfarer enhver ny kundgørelse fra regeringen. Flere tusinder forsamledes for af slottet i Braunschweig, hurra blev råbt for Kejseren som øverste krigsherre og for hertugen som landsfader. Så trådte krigen i forgrunden. Mobiliseringen blev sat i værk.

Der skulle tages afsked med de pårørende. For de fleste var tiden hertil kun kort. Denne dag blev der grædt mange tårer, ligesom mangan en bøn blev sendt mod himlen. Hvem kunne tælle? Mange tunge byrder blev fordret af os under denne gevaldige krig, tungere end nogen sinde før. Dette stod allerede nu for øjnene af alle med ubønhørlig klarhed. Alle følte, at afskeden kunne være for evig. Men de tyske krigeres øre var allerede med utålmodighed vendt mod det fjerne. Faren lokkede dem og trak i dem. Med kongens uniform var han igen soldat, ikke andet end soldat. De små dagligdags sorger var med et slag forsvundet. Med et slag var han rykket fri af alt, hvad der hidtil havde dannet hans liv. Kun én ædel tanke gik igennem ham i lys, varm vrede: »Livet er intet, Fædrelandet alt«.

På Inf.Regt. 92 kaserne herskede der stor travlhed fra samme øjeblik, mobiliseringen blev forkyndt. Med iværksættelsen startede det tyske hærapparat at køre som et urværk. Mobiliseringskalenderen, der hvert år blev udsendt, blev hentet frem af adjudanten. Time for time blev bataljoner ændret fra freds- til krigsfod i præcis den rækkefølge, planen fastlagde. De aktive tropper var marchklare på nogle få timer. For regimentets vedkommende var mobiliseringen forudset afsluttet på den femte mobiliseringsdag kl. 19. Med en maskingeværdeling skulle fredstidskompagniet allerede være klar til afmarch på anden mobiliseringsdag kl. 19. Den 3. august ankom de tjenestefri officerer for at genoptage deres tjeneste. Denne dag blev også de indskrevne heste afleveret og regimentets bagage læsset efter forskrifterne, bespændt og kørt til.

Aktive officerer ved regimentet overgik til andre mobiliserede enheder: Major v. Marcard, v. Otto, v. Lehsten, Hauptmann Moldenhauer, v. Saldern, Schmitt, Oberl. v. Krogh, Hartweg, Engelbrecht, v. Negelein, frh. v. Dalwig, v. Kraatz-Keschalau, Lt. Hesse, v. Wilm, de Matzière, ligesom Oberst-Arzt Dr. Poleck, Stabsarzt Dr. Spiller og Dr. Schäbel. Afskeden var smertelig for mange, som for en dels vedkommende i mange år havde været del af regimentet, og nu måtte forlade det, hvor det gjaldt Fædrelandets ære at forsvare. Hauptmann v. Houwold måtte af helbredsårsager foreløbig forblive ved regimentets Ersatz-Bataillon, mens Hauptmann Hartweg af svaghedsårsager ligeledes måtte overgå hertil. Også regimentskommandør, Oberst v. Winterfeldt var øremærket til en anden post. Gennem kabinetsordre blev Oberstlt. Schollmeyer ved regimentets stab, udnævnt til regimentskommandør. Ved formeringen var regimentets officersbesættelse følgende:

Regimentsstab:

Kommandør: Oberstlt. Schollmeyer
 Adjutant: Oberlt. v. Trotha
 Fører for store bagage: Lt.d.R. Meyerhoff
 Regimentslæge: Obersst.Arzt d.R. Pinther

I. Bataillon:

Kommandør: Major de Dumas de l'Espinol
 Adjutant: Lt. v. Suckow

Forplejningsofficer: Oberlt. d.R. Leineweber (Adolf)

Bataljonslæge: Ass.Arzt d.R. Klopffer

1. Kompanie: Hauptmann v. Hanstein
Lt. d. R. Pfothenhauer, Lt. v. Kotze, Lt. Schallehn, Vizefeldw. d.R. Wellge
2. Kompanie: Hauptmann v. Birckhahn
Lt.d.R. Wirth, Lt. v. Campe, Lt.d.R. Graf v. Schweinitz u. Krain, Frhr. v. Kander, Vizefeldw. d.R. Liebmann
3. Kompanie: Hauptmann v. Bismarck
Oberlt. v. Olsers, Lt.d.R. Constabel, Lt. v. Unger, Vizefeldwebel d.R. Nickel
4. Kompanie: Hauptmann Treusch v. Buttlar-Brendenfels
Lt. v. Wülcknitz, Lt.d.R. Helmecke, Fähnr. Tillgner, Vizefeldwebel d.R. Barschat

II. Bataillon:

Kommandør: Major v. Goetze

Adjutant: Lt. Zellmann

Forplejningsofficer: Oberlt. d.R. Wittenberg

Bataljonslæge: St.Arzt. d. R. Berghoff

5. Kompanie: Hauptmann d.R. Hennitz
Lt.d.R. Grothe, Lt. Rahlmez, Fähnr. v. Garmissen, Vizefeldwebel d. R. Königsdorff
6. Kompanie: Hauptmann Scheer
Lt. v. Winterfeldt, Lt.d.R. Herrmanns, Fähnr. v. Suckow, Vizefeldwebel d.R. Ehlers
7. Kompanie: Hauptmann v. Frobel
Lt.d.R. Reincke, Lt. v. Eschwege, Lt. v. Stutterheim, Vizefeldwebel d.R. Reinhardt
8. Kompanie: Hauptmann v. Suckow
Lt.d.R. Krieter, Lt.d.R. Dony, Lt. Vollrath, Vizefeldwebel d.R. Elster

III. Bataillon: ¹⁾

Kommandør: Major Dürr

Adjutant. Lt. v. Eschwege

Forplejningsofficer: Lt.d.R. Leineweber (Richard)

Bataljonslæge: Stabsarzt d.R. Haedicke

9. Kompanie: Hauptmann v Losch
Lt.d.R. Brandes, Lt. v. Bornstedt, Lt. Hemmingson, Vizefeldwebel d.R. Beck.
10. Kompanie: Hauptmann v. Crone
Lt.d.R. Everding, Lt. Frhr. v. Schleinitz, Lt. Korses, Vizefeldwebel d.R. Renk
11. Kompanie: Hauptmann v. Seel
Lt. v. Reindorff, Lt.d.R. Müller, Vizefeldwebel d.R. Behrens, Vizefeldwebel d.R. Hüser
12. Kompanie: Hauptmann Kobus
Oblt. v. Cornberg, Fähnr. v. Löbbecke, Vizefeldwebel d.R. Brink

Maschinengewehr-Kompanie: Hauptmann Masius

Lt Kurtzen, Lt. Baron Wrangell, Lt.d.R. Hartweg (Ernst)

Den 4. august strømmede reservisterne ind på kasernen. Nu begyndte arbejdet for intendanten, Kompagnifeldwebel, depotmestre, våbenmestre og furier, der på kort tid skulle overkommes. Forberedelserne i fredstid sørgede for, at iklædning og udrustning kunne gennemføres hurtig og gnidningsløs. Den preussiske organisations beviste sin værdi. På kort tid var regimentet klar til afmarch.

Allerede den 3. august kl. 2138 forlod 8. Kompanie under Hauptmann v. Suckow, uden af afvente tilgang af reservister, og en deling af MG-Kompagniet under Lt. Baron Wrangell garnisonen for at overtage sikringen af regimentets aflæsningsstationer. Den drog afsted uden at kende målet. Ledsaget af en uhyre menneskemængde, der ikke ville undlade at følge de første bortdragende fædrelandsforsvarere på vej, på vejen mod banegården, hvor H.K.H. Hertugen personligt tog afsked med styrken.

I mellemtiden var den tåge, der hidtil havde omgivet fjendens planer, yderligere lettet. Som forventet havde Belgien den 3. august afgivet en erklæring om, at den med magt ville forsvarer dens neutralitet. Allerede den 2. august havde England mobiliseret dens flåde, og befalede den 4. august mobilisering af dens landstyrker. Dagen efter overrakte den engelske ambassadør Englands krigserklæring til den tyske Rigskansler. Tysklands fredspolitik var fuldstændig brudt sammen. Vore fjenders ødelæggelsesvilje lå åben. Som forudset, forblev vore allierede Italien og Rumænien neutrale. Tyrkiet led stadig under virkningerne af den sidste Balkankrig 1912, og så sammen med Bulgarien, der ligeledes var udmattet efter denne krig, med bekymring på deres fremtid. Begrebet »omgivet

¹⁾ Overalt i originalteksten omtales III. Bataillon som »Leib-Bataillon« - Liv-bataljon. Af forståelsesårsager bliver der i oversættelsen udelukkende anvendt betegnelsen III. Bataillon. oA.

af fjender« var blevet til virkelighed. I den situation var det kun forståelig, at H.M. Kejseren den 4. august på slottet i Berlin, overfor de forsamlede partiformænd, lovede sammenhold i nød og død, og herunder udtalte de uforglemmelige ord: »Jeg kender ikke længere partier, jeg kender nu kun tyske«. Ligeledes udtalte han i et opråb til det tyske folk: »Vi vil forsvarer os til sidste åndedræt«, og i en henvendelse til hæren: »kun den brændende og aldrig underkuede vilje til sejr, kan Tyskland med styrke byde en verden af fjender trods«. Med den fare at stå overfor en koalition af så uhyre magter, kunne hverken den mest strålende organisation eller en nok så fremragende feltplanlægning, hjælpe os. Kun ånden i hæren, der legemliggjorde folkets sjæl, og ånden ved folket selv, der hele tiden nærrede deres hær, ville være i stand til at nå en løsning til hævdelse af vores frihed, storhed og selvstændighed. Ånden fra august 1914 gav fuld garanti. Det var et højdepunkt i den tyske historie.

Fjender overalt! Selv Montenegro havde mobiliseret imod os. Allerede nu måtte der regnes med, at yderligere stater ville slutte sig til rækken af vore fjender. Tyskerne kunne imidlertid ranke sig op i bevidstheden om, at vi ikke kunne pålægges skylden for de sammentrækkende uvejrsskyer. Også i Braunschweig rettede folk sig med denne kendsgerning. Ingen grad af nervøsitet. Kun ansigterne blev en grad hårdere, og barske tanker mod fjenden strakte sig dybt ind i hjertet. Stolt hævdede de hovederne. Men hade kunne de ikke. Det blev os fremmed helt til slutningen.

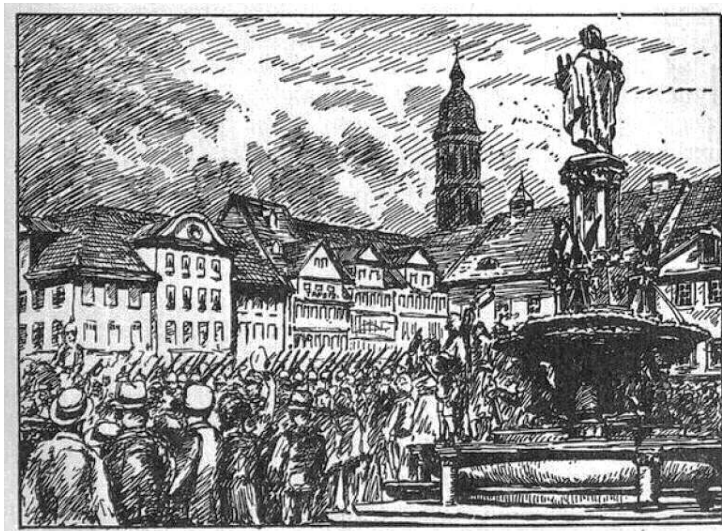
Under feltgudstjenesten den 5. august, som H.M. Kejseren havde anordnet, talte divisionspræst Fischer over ordene i 5. Moses Bog »du skal ikke frygte for fjenden, Herren, din Gud, er med dig«. Herefter trådte H.K.H. Hertugen frem og kaldte sine landsmænd til afsked: »Mine kære kammerater! Fædrelandet kalder! Snart slår timen, hvor vi må drage afsted i krig. Med Gud i hjerterne går vi i kamp for ære, som trofaste tyske soldater for vor elskede kejser og allerhøjeste krigsherrer. Med han drager vi afsted, med ham holder vi stand, med ham falder vi! H.M. Kejseren længe leve: Hurra!«. Herefter fulgte nadveren, hvor krigeren, der skulle drage afsted for at sætte livet ind, i ydmyghed søgte fred med sin Gud.

De sidste timer inden afmarch gik hurtig. Der var appeller for kompagnier og bataljoner, taler fra foresatte med henvisning til de store opgaver, der var stillet folket, og som vi skulle løse, og hvor kun tilliden til egen kraft og overlegenhed gjaldt. Foran kasernen vogtede masserne med samme tillid til vore kræfter. De ønskede kun at kunne veksle endnu nogle få ord til de bortmarcherede ægtemænd, sønner eller forlovede – måske for sidste gang i livet.

Afrejsens dag og time, og målet for rejsen, var ukendt. Først kort før tidspunktet blev befalingen til afrejse udstedt på kasernen. Den 6. august kl. 2015 blev I. Bataillon sendt afsted. Kl. 0058 blev den fulgt af Regimentsstab og maskingevær-kompagni. Den 7. kl. 0215 fulgte liv-bataljonen, kl. 0255 II. Bataillon. På trods af hemmeligholdelsen af tidspunktet for afmarch, blev turen til banegården under ledsagelse af regimentsmusikken, fulgt af store menneskemasser. En begejstring gik gennem masserne, som aldrig tidligere set i hjemstavnen. Blomster, cigarer, tobak, vin og madvarer blev trykket i hænderne på soldaterne. Mange tårer flød fra mødre, koner og børn langs denne sidste vej. Krigerne selv havde ofte svært ved at holde følelserne tilbage. Banegården åbnede dens porte. Efter få minutter kom ordren: »Indstigning!« Tungt belæsset fandt alle sin plads. Musikken spillede »die lustigen Braunschweiger«. Toget satte sig i bevægelse. En kraftig vinken, hilsen og hurraråb, og så var de sidste huse i Braunschweig hurtigt forsvundet. Forbindelsen til hjemmet var brudt. Alle blev ramt af en trist stemning. Hvad var ikke i de sidste dage faldet ned over dem? Dog blev humøret hurtigt bedre under spøg og munterhed fra de andre.

Overalt i Tyskland gjorde befolkningen afskeden let. Hvor toget gjord holdt, var der strålende forplejning og hjertelig opmærksomhed i et omfang, der oversteg alt, hvad der kunne tilkomme ukendte mennesker. Det tyske land var i 1914 gennemsvivet af én følelse: En Gud, Et Rige, Et Folk.

Turen mod vest tik over Lehrte – Minden – Duisburg – Düsseldorf. Her gik det over Rhinen under sang »Wacht am Rhein«. Over Køln – Düren gik turen videre langs grænsen. Derfor blev der til forsvar mod fjendtlige luftskibe placeret vagter på åbne vogne. På den måde nærmede regimentet sig den 8. august X. Armee-korps samlerum på fædrelandets grænse.

Fremrykning gennem Belgien

Vi ønsker ikke at erobre, blot forsvare, hvad vi besidder. Vi vil formentlig aldrig blive den angribende, men altid blive den angrebne. Det nødvendige hurtige resultat kan imidlertid med sikkerhed kun bringes gennem offensiv.

(Fra generalstabens operationsplan 1901/02)

a) Den tyske opmarch i Vest

De tyske planer for felttoget forudså en hurtig indgriben i vest. Først herefter skulle tyngden lægges i øst. Den stammede fra troen på, at indsættelsen af et hurtigt indbrud på fransk område var påkrævet for at frarøve fjendens initiativet. Da et frontalt fremstød mod de stærke Maas og Mosel-fronter syntes udsigtsløse, blev grundtanken en fremrykning gennem Belgien. Opmarchen i vest skete på baggrund en plan, som den daværende Chef for Generalstabens, Generalfeldmarschall v. Schlieffen havde udfærdiget, men som af hans efterfølger, Generaloberst von Moltke, på væsentlige punkter var blevet ændret.

Til kampen mod Vestmagterne var syv armeer forudbestemt (23 aktive og et reserve armeekorps) og fire Kavalerikorps (10 kavaleridivisioner). Til disse sluttede sig hovedreserven ved Metz og Strassburg og dækningsstyrken langs Oberrhein; firefemtedele af den samlede tyske hær var dermed bestemt for felttoget i vest. Den skulle rykke frem gennem Belgien og Luxembourg ind i Frankrig med drejepunkt omkring Thionville-Metz, uden at der måtte opstå huller mellem enhederne. De inderste enheders bevægelser skulle reguleres efter fremrykningen på højre fløj af hæren. Hærens hovedstyrke - 1. - 5. Armee - skulle foretage svinget med deres venstre flanke beskyttet af begge de ovennævnte fæstninger, og de syd for Metz opmarcherede 6. og 7. Armee. På denne baggrund blev opmarchen gennemført som følger:

1. Armee i rummet Krefeld – Erkelenz – Jülich – Bergheim
2. Armee i rummet Düren – Aachen – Eupen – Malmedy – Blankenheim
3. Armee i rummet Prüm – St. Vith – Neuerburg – Wittlich
4. Armee i rummet Trier – Diekirch – Luxembourg – Sierck – Wadern
5. Armee i rummet Lebach – Thionville – Metz – Saarbrücken
6. Armee i rummet Saargemünd – Kurzel – Château Salins
7. Armee i rummet Strassburg – Mülhausen – Freiburg i. B.

Man måtte regne med, at franskmændene, efter at have indset fordelingen af de tyske hovedkræfter, gennem modangreb ville søge en afgørelse, mens de på begge fløje ville rykke frem med stærke delkræfter. Om og hvorvidt der herunder ville ske en indtrængen på belgisk område, var udenfor vores kendskab. Vore operative hensigter, der gik i retning af frembringe en fuldstændig afgørelse gennem kort, hurtige slag på fransk område, måtte betyde bortfald af alle betænkeligheder mod en krænkelse af Belgiens neutralitet. Der blev derfor på forhånd taget i betragtning, at Belgiens modstand måtte brydes med magt. Et møde med engelske enheder forventedes ikke før midten af august. En forudsætning for 1. og 2. Armees hurtige fremrykning fra deres opmarchområder var, at fæstningen Liège blev nedkæmpet inden begyndelsen af de egentlige operationer. På grund af, at Holland strakte sig mod syd, var der ikke tilstrækkelig bredde til vores fremmarch fra grænsen. Et kupforsøg mod denne fæstning blev derfor allerede iværksat den 4. august med seks forstærkede fredstidsbrigader under ledelse af den kommanderende general for X. Armeekorps, v. Emmich. For at skabe samling i fremrykningen, blev allerede forinden, 2. august, Luxembourg besat, der nøjedes med at rette en protest. Mens der på fjerde dagen efter mobiliseringen allerede lød kanontorden fra Liège, og dermed fjernede det slør, der hidtil havde omgivet vore planer, rullede jernbanetogene uafbrudt mod vest. Ankomsten og samlingen af hærene under den fremsendte dækningsstyrke gik gnidningsløst, og overalt efter de hertil fastlagte tidsplaner. Organisation af transport og sammentrækning af tropperne bestod ligeledes med glans deres prøve, ligesom dem for en hurtig afslutning af vores krigsberedskab.

b) Fra grænsen til Huy

Dem 8. august kl. 0200 ankom I. Bataillon til Sourbrodt i Kreds Malmedy. Kl. 0530 fulgte III. Bataillon, mens allerede kl. 0400 Regimentsstab og MG-Kompagni havde nået Montjoie. Kl. 0625 nåede II. Bataillon frem til

Kalterherberg. Her blev de mødt af 8. Kompanie, der siden morgenen den 5. august havde sikret banegården med en deling og maskingeværer. Der var ikke rettet fjendtligheder mod baneanlæggene. Det havde dog været nødvendigt at skyde to automobilførere, der på vej mod Belgien havde forsøgt at unddrage sig en undersøgelse.

Regimentets stab og MG-kompagniet kom i kvarter i Sourbrodt, I. Bataillon med 1. og 3. Kompanie ligeledes her, med 2. Kompanie i Oviat og Longfayé, med 4. Kompanie i Chossraix og Mont. II. Bataillon kom i kvarter i Robertville, mens III. Bataillon med 9. og 10. Kompanie i Champagne, med 11. og 12. Kompanie i Outrevache. For kompagnierne betød det straks en lang anstrengende march efter jernbaneturen. Den gik gennem den skønne Schwalm-dal med dens stejle klipper, klipper og gamle borge og over det højtliggende øvelsesområde Elsenborn, hvor der herskede stor travlhed. Trods gloende hede, vanskelige veje og den uvante krigsoppakning blev den første prøve på marchevne godt overstået. På ordre fra kommandøren for øvelsespladsen Elsenborn, havde Lt. Vollrath, 8. Kompanie, allerede den 6. august gennemført en opklaring over Mont Rigi langs vejen mod Verviers, hvor befolkningen skulle have været fjendtlig overfor en bagage. De fandt vejen fri for fjender. De var imidlertid overalt blevet angrebet, og havde fastslået dybe grave på begge sider af vejen, hvorfra vand fra mosen skyllede over vejen. De var returneret med forsprængte dele af bagagen, der måtte berette om grusomme handlinger fra den belgiske befolknings side. Der blev derfor af regimentet truffet alle forholdsregler mod overfald, og veje i retning af Belgien sikret af underofficers patruljer.

Disse pludseligt ændrede omgivelser undgik ikke at gøre indtryk på soldaterne. Alt var anderledes end derhjemme, natur, landsbyer, mennesker, der ganske vist var grænsetyskere, men efter rygterne havde stærkt belgisk sindelag. De proklamationer, vi udsendte, med en præcis formulering om, at vi ikke førte krig mod den belgiske befolkning, fandt ingen lydighed. Tværtimod havde den belgiske regering opfordret deres borgere til overalt at lægge vanskeligheder i vejen for fremrykningen, og havde selv givet dem våben i hånd. På den måde sank befolkningen ned i en forblændet lidenskab med blod på hænderne. Det var derfor ikke så mærkeligt, at de tyske soldater i fantasien overalt så spioner og luskede indbyggere, der ikke var til at stole på. Man talte om overfald på enlige soldater og om forgiftede brønde. Selvom frygten ved regimentet ikke straks blev til virkelighed, så beviste den sig dog kun alt for snart begrundet. Hertil kom, at der fra Liège lød kraftig kanontorden, der ligeledes viste en alvorlig side for det ellers så muntre og glade mandskab. Ikke omfattet af den kamp, som han vidste, hans tyske kammerater udkæmpede, og som han selv længtes efter, fandt soldaterne dog for første gang i sin tilværelse, at skridtet fra liv til død kunne være meget kort, og tanken om måske allerede næste dag at stå overfor fjenden, vækkede tanker, som hidtil havde været ham fremmed. Den pludselige overgang fra den uhyre begejstring derhjemme til hurtigt indsættende alvor var meget stor. Derfor var disse ophidselse menneskelig kun forståelig. Den forsvandt imidlertid hurtigt igen – selvtilliden og troen fik igen overtaget. De kunne nu til fulde nyde en velgørende ro på tysk jord, og mange et glas rødvin blev drukket på et lykkeligt forløb af den krig, der var os påtvunget.

Pausen var kortere end man havde håbet. Allerede meget tidligt den 9. august stod regimentet samlet i Sourbrodt, hvorfra den kl. 0430 begyndte indrykningen i Belgien med den forstærkede 40. Infanterie-Brigade (1. Eskadron, Husaren-Regiment 17 og II. Abteilung, Feldartillerie-Regiment 46) under Generalmajor v. Lindequist. III. Bataillon dannede forspids. Brigadens opgave var at dække angrebet mod Liège for modangreb. På grund af mangelfuld underretning var udviklingen ved Liège endnu i de første dage af operationen så uafklaret for den øverste ansvarlige for operationen, den øverstkommanderende for 2. Armee, at han sendte tre forstærkede infanteri-brigader frem mod byen, herunder 40. Infanterie-Brigade i retning Poulseur på Ourthe.

Som Infanterie-Regiment 92 forlod Sourbrodt var himmelen delvist oplyst af brændende landsbyer, der som straffeaktioner havde måtte antændes af andre tyske tropper. Ved afmarch måtte som afsked også her enkelte huse sættes i brand, da beboerne ved afmarch fra samlepladsen var gået til angreb. Marchen gik i første omgang i retning af Monte Rigi. Vejen hertil gik gennem den øde Hohen Wenn mose. Ved Monte Rigi tæt på den belgiske grænse, drejede regimentet gennem én dal til Mont og overskred kl. 0730 grænsen ved Hockai. Som de første Braunschweiger betrådte Lt.d.R. Brandes og Vizefeldwebel d.R. Brecker, 9. Kompanie fjendtligt land. Under afsyngning af Rhin-sangen og »der Lustigen Braunschweiger« passerede det ene kompagni efter det andet grænsen. Kort efter Hockai kom de første synlige tegn på krigen. Hele alleer af pragtfulde bøgetræer var af belgierne blevet fældet for at spærre vejen over Sart-Tiège mod Verviers. Disse hindringer var imidlertid allerede fjernet af andre enheder, og forårsagede intet stop på marchen. Fremrykningen fortsatte under den hede august sol. Varmen var ganske overordentlig, så der snart truede et større udfald af soldater, da reservisterne endnu ikke var så store anstrengelser voksen. En længere pause ved Tiège hævdede imidlertid hurtigt igen stemningen, og med friske kræfter blev marchen genoptaget. På trods af strabadserne blev omkring 50 km tilbagelagt denne dag, der som den første krigsmarch fortjener den fulde anerkendelse. Det viste sig meget formålstjenlig at medtage gidsler fra en landsby til den næste, hvorigennem fjendtligheder fra beboernes side blev forebygget. Efter ankomst til Polleur rykkede bataljonerne i alarmkvarterer. Stab, II., III. Bataljon og MG-Kompagniet marcherede over Theux til Juslenville, mens

I. Bataillon forskød til Oueux. I Juslenville traf regimentet på mandskab fra Infanterie-Regiment 73 og 74, der havde kæmpet ved Liège, og som fortalte om byens erobring og de første fortets fald. Vogne med sårede kørte forbi. Naturligvis blev heltene beundret, og ønsket om, snart selv at nå fjenden, blev desto mere kraftig. Ligesom Hannoveranerne ville Braunschweiger vide at slå fjenden. Ikke en eneste mand tvivlede på de tyske troppers overlegenhed i forhold til belgier, franskmænd og englændere. På grund af sikkerhed blev delinger så vidt muligt samlet underbragt i lader, stalde og større huse. I Oueux kom det efter kl. 22 til en panik, hvis årsag det ikke har været muligt at skaffe fuld klarhed. Flere skud, hvorved en ko blev aflivet til forplejning, blev at forposter opfattet som fjendtlige, og fik dem til i blinde at åbne ild. Som resultat begyndte en hel flok køer i mørket i rasende flugt at bevæge sig i retning af Oneux. Denne larm gav anledning til alarmering af delinger fra forskellige kompagnier, hvoraf der hurtigt udviklede sig et skyderi mod hinanden. Lykkeligt kom ingen herunder til skade. Ved en energisk indgriben fra bataljons-adjutant Lt. v. Suckow, som lod signal til samling blæse, blev der sat en stopper for misæren. Under alle omstændigheder blev denne begivenhed senere hen genstand for moro og drillier, og vil som den første heltegerning i fjendeland uforgængeligt leve videre i hukommelsen hos 92'ere som »Ko-fægtningen ved Oueux«. Det viste sig imidlertid, at også landsbyboere havde skudt fra husene, og herunder som de første krigsofre havde såret to medlemmer af regimentet. Et hus måtte derfor sættes i brand. Indbyggerne blev herefter interneret i kirken. Denne forholdsregel var desto mere nødvendigt, at det også blev fastslået, at telefonlinjerne mellem bataljon og regiment i løbet af natten flere steder var blevet gennemskåret.

Den 10. august var fastsat som hviledag ved regimentet. Enheder skulle alarmeringsklare forblive i deres kvarterer, og modtage undervisning i angreb på et fort. Det syntes, som ville regimentet alligevel finde anvendelse ved Liège. Der herskede imidlertid stor tvivl om den kampform, der skulle anvendes under nedkæmpelse af et fort. Man havde ikke kunnet gøre sig en klar forestilling om denne form for kamp, da der i fredstid ikke havde været mulighed for at øve et sådant angreb. - Om aftenen fandt den første artilleribeskydning sted, ledet af fly. Også infanteriet mente sig nødsaget til at deltage. Nytteløsheden i en sådan beskydning fra infanteriet blev dog hurtigt indset.

Den 11. august startede regimentet deres fortsatte march kl. 0700, men allerede efter to timer blev der slået bivua: II. Bataillon i Mont ved Theux og Wessay, III. Bataillon i Banway og Chateau Fawes. I. Bataillon slog bivua ved Louveigne med sikring af vejene mod Audoumont, Hornay og Remouchamps. Undervejs blev den første slagmark passeret. De syn, der her udspillede sig, gav en forsmag på krigen. På vejen og i grøfterne lå døde heste, beklædning, koge kedler, patronhylstre. Man kunne se, at der her havde været hårde kampe. Landsbyer var næsten fuldstændig ødelagt og nedbrændte, da beboerne havde skudt i ryggen på de passerende tropper, og på den grusomste måde havde myrdet enkelt soldater og patruljer. Chateau Fawes var ligeledes en rygende ruin. Sammenskudte automobiler, artillervogne, ind i mellem døde civile. Et grusomt syn, det første der uudsletteligt brænder sig ind, men ikke kunne fremkalde medlidenhed. Her i Louveigne var en braunschweiger Husarofficer og fire husarer grusomt blevet myrdet. Det kan ikke lægges tyskerne til last, at de for disse handlinger bragte gengældelse over den belgiske civilbefolkning. Denne rædsel danner et sort kapitel for belgierne i verdenskrigen. Ingen volds handling fra tyske soldater, gjort hensat i raseri, lader sig i det fjerneste sammenligne med dette. Til propagandformål opfundne skændselshandlinger fra tyske krigere, blev af Ententen i ord og billeder sendt ud i verden for at brændemærke »Hunnernes« hærgen. Desværre kun med alt for godt et resultat, som det viste sig i den følgende tid. De talrige markeringer på huse: »Gode mennesker, skån«, skrevet af tyske tropper, viser hvor lidt det lå til tyskerne, at begå grusomheder. Netop fra sådanne huse blev der senere kun alt for ofte åbnet ild mod andre enheder, et bevis på, hvor lumske den belgiske civilbefolkning var. Naturligvis var der her ikke mere at se til den belgiske befolkning. De var for det meste i hast flygtet væk, tit efterladende sig alle deres ejendele. Da genforsyning med forplejning ikke hidtil havde været mulig, specielt brød var altid en mangelvare, var enhederne henvist til rekvireringer. Derfor var de talrige frit løbende høns, ænder og duer, hvorom ingen kymrede sig, et værdifuldt supplement til feltkøkkenerne.

Beskydningen af forterne ved Liège havde i mellemtiden fundet deres fortsættelse. Forstærkningen med yderligere enheder viste sig ikke længere nødvendig. Den 11. august faldt Fort Evergnée. Man regnede med de øvrige fortets snarlige fald. Intet fort kunne modstå de tyske 38- og 42-cm mørsere. 42'ernes renommé - »Dicke Berta« gik gennem verden. Situationen var så gunstig, at fremrykningen i den af den øverste hærledelses fastsatte retning nu kunne iværksættes. Generaloberst v. Bülow, fører for 2. Armee, hvortil Garde-Korps, VII, X, Garde-Reserve-Korps, VII og X Reservekorps hørte, udsendte derfor denne dag følgende Armeebefalingen:

Soldater i 2. Armee! Jeg har overtaget overkommandoen over 2. Armee. Med en operation af hidtil uset dristighed har vi indledt felttoget. Vores forspids står allerede i Liège, vores kavaleri på den anden side Meuse. Den strålende succes, der har opflammet Fædrelandet til største begejstring, er kun et lovende tegn. Nu drejer det sig om at bane vejen til Frankrig for de tyske hære, og slå fjenden, hvor end vi finder ham. Jeg kommer til

at kræve meget af Jer, og I vil gøre det. Vi kæmper for hus og hjem, for det tyske riges ære og uafhængighed, for vores elskede kejser. I en retfærdig krig vil den retfærdige Gud være med os. Bevar i fjendtligt land de tyske manerer. Behandle befolkningen, hvor de ikke viser sig fjendtlige, mild og menneskelig. Dog skal enhver modstand, hvorfra den end måtte komme, med hensynsløshed strengt, slås ned. Og nu fremad mod fjenden til sejr!

Som følge af denne befaling fulgte den 12. august fra X Armeekorps hovedkvarter i Spa befalingen til, at X. Armeekorps den 13. august skulle slutte op ved Ourthe, hvor enhederne skulle reorganiseres. Broerne over Ourthe skulle besættes og broerne ved Poulseur og Comblain-au-Pont retableres. Sikkerhedsstyrker skulle trækkes over på vestsiden af Ourthe. 20. Infanterie-Division skulle samles i rummet langs Ambleve fra Noneceux - Bomplan-au-Pont – Comblain-la-Tour – Xhoris – Havelange – Queureux. Området på venstre flanke skulle opklares, da Garde-Korps til venstre for X. Armeekorps denne dag med sin spids først ville nå Trois-Pont sydøst for Stavelot. Til venstre for X. AK gik VII Armeekorps frem. VII, X og Garde-Reserve-Korps skulle uden tøven følge det frigjorte opmarchområde fra det aktive korps. Belgierne stod med fire til fem divisioner bag Gette. Omkring det engelske ekspeditionskorps var intet med sikkerhed kendt. Franskmændene syntes endnu ikke at have stærkere kræfter på deres nordlige fløj. To franske korps var meldt langs Meuse ovenfor Namur. Hvor stærk han var overfor vores midte, kunne ikke fastslås. Et fransk fremstød med større styrker i øvre Alsace den 8. og 9. august blev bragt til standsning under slaget ved Mulhouse. Træningen ved Lagarde i Lorraine den 11. august var ligeledes sluttet med en sejr for os.

Den 12. august trådte regimentet først an kl. 15 efter at regiment efter regiment, infanteri, kavaleri, artilleri, i lange marchkolonner var trukket forbi. Marchretningen, der hidtil havde været i retning af Liège, gik nu mod Namur. Varmen var igen meget stor, og blev desto mere uudholdelig, da der undervejs manglede vand. Endnu engang dukkede billeder op, der prægede sig uforgængeligt ind i hukommelsen: forladte gårde, herreløst kvæg. Overalt blev der skudt på de tyske tropper af Franktireur, der alt for ofte vidste at undslippe gengældelsen. Der blev skudt fra kældervinduer og tagluger, eller fra mørket i skove og skjult bag hække, der i dette land var talrige. Bataljonerne nåede først deres mål ved mørkefald efter en anstrengende march: I. Bataillon over Hornay og ned ad den stejle klippekråning langs en dybt nedskåret vandløb frem til landsbyen Chanxhe på Ourthe. II. Bataillon nåede over Homay-Lincé til Flagotier, mens III. Bataillon nåede Poulfeur på Ourthe. Det var meget vanskeligt at forpleje, da levnedsmiddelvognene fra Proviantkammeret i Verviers kun meget vanskeligt nåede igennem, og rekvireringer dårligt kunne lade sig gøre, da der i dette område ikke var meget tilbage at rekvirere. Også underbringelsen gav store vanskeligheder, da huse ofte måtte åbnes med vold, da ingen personer var at se.

Tidligt på morgenen den 13. august var regimentet igen på march. Endnu funkede stjernerne. Tavse og spændte gik det mod solopgang. Hvad ville dagen bringe? Dette spørgsmål optog sindene, da marchen nu gik mod syd, og franskmændene, hed det sig, kun befandt sig 35 km væk. Ville det endeligt komme til føling med fjenden? Landskabet havde imidlertid ændret sig. Landets skønhed ramte de marcherendes øjne og gav dem et billede af dybeste fred. Vejen gik delvist gennem snævre dale, hvor vandløb havde skåret deres løb. Det var Ourthe, Ambleve og talrige mindre vandløb. Saftige græsmarker og gyldne agre vekslede med skyggefulde skove. Overalt dukke af det grønne venlige landsbyer, små byer og slotte. Ovenover en blå, skyfri himmel. Snart brændte en sol igen ubarmhertigt ned over soldaterne, og støv fra kolonnerne trængte ned i lungerne. Vejene blev hele tiden mere stenede og mere stejle. Navnlig bagagen og transportkolonnerne kom til at lide meget herunder.

Pludselig kunne man igen hører kanontorden fra Liège, og billedet af fred var på et øjeblik igen forsvundet. De delvist ødelagte broer over Amblève sinkede marchen, så bataljonerne først efter middag nåede deres mål. Stab og MG-Kompagni blev underbragt i Oneux, II. Bataillon ligeledes her og i Comblain-an-Pont på Ourthe, III. Bataillon i Hojemout. Til I. Bataillon var der forudset kvarterer i Chambralle, men forsøget på at komme over Amblève ved Martinrive var forgæves. Den kom derfor i bivouak langs Amblève ved Riborive med undtagelse af 4. Kompanie, der kom i bykvarter i Halleux. Et forfriskende bad gjorde godt i de udmattede lemmer.

Livet i bivouak udviklede sig som i fredstid, og alle begav sig til ro. De maleriske omgivelser fik igen krigen til at glide i baggrunden. Man tænkte på dem derhjemme, da der endnu ikke var nået nogen form for nyheder frem til enhederne. Håbet om at møde fjenden, var endnu engang ikke opfyldt. Det var endda rykket længere væk, da det blev meddelt, at der formentlig ville gå endnu otte dage før der var chance for at møde franskmændene. På trods af den mangelfulde forplejning var stemningen god. Det ændrede sig heller ikke, selvom et natlig regnvejr genenblødte folkene.

II. Bataillon havde fået overdraget ansvaret for sikring af Ourthe-afsnittet mellem Liotte og Oueux. Broen ved Comblain-au-Pont, som fjenden havde ødelagt, måtte indbyggerne igen sætte i tsand under tilsyn af 10. Pionier. De så meget mørkt på det, men det lykkedes mod god betaling at hyre så mange, som forplejningen gjorde mulig.

Den 14. august var bestemt som hviledag. Kompagnierne havde felttjeneste som i fredstid. For mange syntes dette meget overflødig, men med det gode humør, som aldrig forlader tyske soldater, gennemførte de tjenesten og lod sig halvt om halvt overbevise om, at videre uddannelse var nødvendig. Der var i krig stadig meget at lære.

Den 15. august blev det bekendtgjort, at det sidste fort ved Liège var faldet, og blev modtaget med jubel. H.K.H. Hertugen overbragte personligt det glade budskab til II. Bataillon. Det blev også gjort kendt, at indbyggerne i Hockay, den første belgiske landsby, regimentet havde passeret, havde beskydt ryggen på tyske tropper, hvorfor hele landsbyen var brændt ned. Som bagmand var landsbyens præst blevet skudt. Hvilket fanatisk had, der tvang os til at statuere sådanne eksempler!

Den fortsatte march var befalet til kl. 12 middag. Det kunne imidlertid først ske senere, da regimentet igen marcherede som del af 40. Infanterie-Brigade. 7. Kompanie blev midlertidig efterladt til bevogtning af broen over Ourthe. Ruten gik over Comblain-au-Pont – Anthisnes – Hody – Fraiture – Soheit Tinlot til Strée. Det var regimentets opgave at sikre Fort Huy, der beherskede overgangen over Meuse. Denne skulle være forsvaret af to belgiske bataljoner og en artilleriafdeling. I. Bataillon nåede sidst på aftenen frem til Strée og Vierset Barse sammen med MG-Kompagniet, og gik i alarmkvarter. II. Bataillon blev trukket frem over Outrelouxhe til Neuville-sous-Huy, og III. til Haute Sarte. Disse bataljoner nåede først deres bestemmelsessteder kl. 23, og gik ligeledes i alarmkvarter med sikring i retning af Huy. Exz. v. Emmich havde efter at have løst opgaven ved Liège igen denne dag overtaget kommandoen over X Armeekorps. I en befaling udtrykte han sin forventning af, at korpset gennem sin tapre indsats ville bidrage til sejren. Tilsyneladende ville regimentet med det samme få mulighed for at omsætte denne forventning fra den kommanderende general til handling. Allerede samme nat udsendte III. Bataillon tre officerspatruljer under Lt. v. Neindorff, v. Bornstedt og Korfes. Det fastslog, at Huy ikke var besat. Besætningen på fortet var flygtet, efter at de kl. 0330 havde sprængt broerne over Meuse. Dermed blev håbet om, endeligt at komme i føling med fjenden, endnu engang slukket.

III. Bataillon brød den 16. august op kl. 0500 og besatte byen og fort Huy. Kl. 9 kunne Lt. v. Neindorff hejste den tyske fane over fortet. Mandskabet havde i hast fremstillet et sådant. Fortet lå ved Meuse på en beherskende højde og var indrettet til forsvar. Bataljonen gik i kvarter i citadellet. Der herskede snart stor travlhed i byen. Regimentsmusikken spillede, og bataljonernes mandskab kunne efter afsavnene indkøbe rigeligt i Huy, og kunne om aftenen lægge sig til hvile i sengene på fortet. Også I. Bataillon og MG-Kompagniet var kl. 0600 sat i march fra Strée mod Haute Sarte og blev underbragt her. I de fortræffelige kvarterer, der var forladt af indbyggerne, kunne kompagnierne forsyne sig med rigelige fødevarer af enhver art, og var højtbelæsset, da de få timer senere blev forstyrret i deres hvil og sendt videre til Huy. I byen ved Meuse kom det til et stop, da broen var sprængt. Kl. 15 begyndte man at overføre 1. og 2. Kompanie over floden ved hjælp af rester af broen og enkelte flodbåde. Ved hjælp af stiger og rester af de sammenstyrtede brobuer, og videre herfra med andre stiger igen op til den næste, intakte brobue, blev den modsatte flodbred nået. Passagen var derfor meget langsom, og 3. og 4. Kompanie foretrak at marchere videre langs floden til Hermalle, for her at passere den. På modsatte side af Meuse blev I. Bataillon placeret i Wanze, Ferme d'Espagne og Ampsin i alarmkvarterer til sikring af vejen mod nord og nordvest. Fjenden skulle kun være i ringe afstand. Det kom ikke til føling. Også 5. og 6. Kompanie var kl. 0615 sat i march for at krydse Meuse nordøst for Neuville-sous-Huy ved Ombret Rawsa, og på modsatte side sætte sig fast på bakkerne nordøst for Huy. Efter at have passeret utallige vejhindringer tilgik kl. 0915 melding om, at broen ved Ombret Rawsa var ødelagt. Kompagnierne blev derfor standset ved Chateau la Neuville, hvor de blev godt modtaget på Prins von Ligne's slot. Kl. 1415 blev den så ligeledes sat i march mod Hermalle, hvor den passerede Meuse på en bro, slået af 10. Pionier og fortsatte til alarmkvarterer i Amay. Her nåede den ved Comblain-au-Pont efterladte 7. Kompanie igen til bataljonen. Den var marcheret til Ombret Rausa for her at sætte over floden og angribe fjenden i Huy i ryggen. Den nåede Ombret Rausa efter 30 km, hvor den fandt broen ødelagt, og en erstatning først ved at blive etableret. Den måtte derfor også fortsætte til Hermalle for at komme over floden. På modsatte side måtte den i stegende hede og i et vanskeligt terræn fortsætte til Gabendes, hvor den kom i kvarter under sikring af hovedvejen.

Også 8. Kompanie var endeligt nået frem fra Sourbrodt. Her havde den skullet overtage bevogtningen af jernbanen indtil losningen af de sidste jernbanetog, og havde først her modtaget dens suppleringsmandskab. Den 14. august var delingerne fra Motjoie og Kalterherberg med tog nået Sourbrodt, hvorefter det samlede kompagni marcherede over Monte Rigi til Hockai, hvorfra de med bane blev transporteret til Spa. Den 15. august fulgte den regimentet over La Reid – Remochamps – Comblain-au-Pont i ilmarch til Anthisnes. Her blev den underrettet om den forestående storm på fortet i Huy, og brød for at kunne deltage, allerede op ved midnatstid og i øsende regn. Over Hody – Fraiture – Soheit Tinlot nåede de Ombret Rausa, gik kl. 20 over Hermalle til Amay, hvor de til sikring af vejen mod Villers-le-Bouillet forblev.

Den 17. august var der almindelig hvil. Kun enkelte forskydninger af sikringen, specielt ved Wanze, viste sig nødvendige, da husar-patroljer ved Lavoir var kommet under beskydning. Franskmænd skulle også stå ved Andenne. I øvrigt havde kavaleripatroljer fastslået, at vejene nord og nordøst for Huy i en afstand af 40 km var fri for fjender.

c) Starten på den generelle offensiv

Starten på offensiven var af den øverste hærledelse fastsat til den 18. august. En afgørelse skulle skabes gennem en bred omgående bevægelse med højre fløj. Hæren havde nået udgangsområdet. 2. Armee stod samlet i linjen Bilsen – Tongres – Huy uden at der var opstået en forsinkelse gennem erobringen af Liège. Den 17. august blev X Reserve-Armeekorps indsat i forreste linje til højre for X Armeekorps. Til venstre for X AK var også Garde-Korps nået over Ourthe og stod sydøst for Huy. For 1. og 2. Armee, underlagt Generaloberst von Bülow, var første opgave under sikring venstre flanke mod Namur, at afskære den fjendtlige styrke i linjen mellem Diest – Tirlémont – Wavre fra Antwerpen. Anden opgave ville formodentlig blive en linje Bryssel – Namur med sikring mod Antwerpen. Den 18. august fik 1. Armee derfor ordre til med et korps at omgå fjendens venstre fløj ved Diest, mens det andet korps skulle rykke frem mod de fjendtlige kræfter, der stod bag Gette i linjen Diest – Tirlémont. 2. Armee (X. Reserve-Armeekorps, X Armeekorps, Garde-Korps) fik ordre til at rykke frem mod linjen Tirlémont – Wavre. Garde-Reserve-Armeekorps skulle overtage sikringen mod nord og nordøstfronten af Namur. 3. Armee rykkede syd for Huy frem mod Meuse i retning Dinant. Mens 1. Armee den 18. august kun mødte stærkere fjendtlig modstand ved Tirlémont og slog en belgisk division, blev forskydningerne i 2. Armee denne dag gennemført uden føling med fjenden. For at slå belgierne før de fik kontakt med den franske venstre fløj, der formodedes var under fremrykning fra Gembloux, eller for at forhindre dem i at redde sig tilbage til fæstningen Antwerpen, anså Generaloberst v. Bülow at det hastede, og beordrede for den fortsatte fremrykning 19. august begge armeer at rykke frem i vestlig retning mod vidtrækkende mål. Målene blev nået uden større sammenstød med fjenden. Om aftenen den 19. august stod 1. Armee vest for Louvain og 2. Armee sydøst for Louvain til Perwez. Garde-Korps sikrede ved Meuse mod Namurs nordfront, mens Garde-Reservekorps ved Andenne sikrede fæstningens østfront. Sammen med dele af 9. Armee fik den til opgave at angribe Namur. Tilsyneladende var belgierne allerede vejet ud mod Antwerpen. Generaloberst v. Bülow befalede derfor for den 20. august en fremrykning med begge armeer til linjen Ninove – Gembloux. Dermed blev et sving med begge hære indledt. Efter at fly havde fastslået, at vejene i rummet Antwerpen – Gent – Alost – Termonde var fri for fjender, at belgierne rent faktisk havde nået Antwerpen, og at 3. Armee var trængt frem i området øst for Dinant, befalede Gen.Oberst v. Bülow for den 21. august et sving med 1. og 2. Armee mod syd for at lette 3. Armees overgang af Meuse. 1. Armee begyndte svinget med sikring mod Antwerpen. Den tilbagelagde kun en kort march. 2. Armee drejede med den inderste fløj omkring Namur. Større franske enheder syntes at være samlet mellem Meuse og Sambre. Den øverste hærledelse befalede for den 21. august et samlet angreb med 1. til 3. Armee mod fjenden i vinklen Sambre-Meuse. Gen.Oberst v. Bülow valgte først med 2. Armee at slutte op ved Sambre og her sikre overgange over floden. 1. Armee skulle slutte sig tættere til 2. så den vest for Maubeuge kunne gribe ind i slaget. Imidlertid holdt fører for 1. Armee, Generaloberst v. Kluck, en mere sydvestlig retning i forventningen om at skulle møde englænderne. Da overgangene over Sambre vest for Namur kun skulle være svagt forsvaret, mente Gen.Oberst v. Bülow ikke at kunne forspilde øjeblikkets chance, men gennem hurtig handling at sikre overgangene. Han befalede derfor 2. Armee til 22. august at rykke frem til linjen Binche – Mettet, og bad 3. Armee med sin højre fløj hurtigst muligt at rykke frem til Mettet. Sådan udviklede slaget om Namur sig.

d) Fra Huy til Sambre

Fremrykningen med det igen samlede regiment kunne først iværksættes den 18. august kl. 0845, da Meusebroen ved Huy til overførelsen af X Armeekorps, endnu ikke var færdig. Infanterie-Regiment 92, der allerede befandt sig på venstre side af floden, blev forspids for 40. Infanterie-Brigade. Marchretning var indledningsvis mod nordvest ad vejen mod Tirlémont og gik over Ampsin – Vinalmont – Villers-le-Bouillet til vest for Vieux-Waleffe. Befolkningen viste sig undervejs mere fredelige end hidtil, og der kunne fås øl og mælk, desto mere velkommen, da solen igen brændte og struberne var tørre. Også på anden måde var levnedsmidler velkommen. Dette var desto mere nødvendigt, da brødrationerne havde måtte sættes ned som resultat af de lange og utilstrækkelige forbindelser bagud og koncentrationen af styrker. Dog havde man kunne sætte kødrationerne tilsvarende

op. Til dels havde kompagnierne derfor udnyttet muligheden for at bage deres eget brød om natten i deres kvarterer. Mandskabets moral var strålende. Landsbyerne blev indtaget med sang. På et eller andet tidspunkt måtte det dog ske, at man fik kontakt med fjenden. Mange, der i timevis med svedigt ansigt havde slæbt sig afsted under den tunge oppakning og med ødelagte fødder, længtes stærkt efter dette øjeblik.

Ved Vieux-Walasse havde regimentet et hvil på 7 timer for at lade 19. Infanterie-Division passere forbi. Opholdet under den brændende sol var ingen rekreation, og denne kom først, da regimentet kl. 19 på den store landvej i hælene på 19. Division kom ind i skyggen af de herlige Linde-alleer. I nu mere vestlig retning blev der marcheret over Braives - Avennes til Moxhe l'Empereur, hvor der kl. 2030 blev slået bivuak. Telte blev rejst og feltkøkkener og bagage trukket frem. Igen udviklede der sig et fredeligt lejrLiv som i fredstid under en manøvre. Alligevel var natten kold og gav ingen rekreation for strabadserne.

Med stive ben hævde kompagnierne sig den 19. august fra deres bivuak, for en dels vedkommende meget nedtrykte, da marchen tilsyneladende ingen ende ville tage, og fjenden hele tiden veg ud. Morgenvask og kaffe dog snart gang i de trætte kroppe, da der var tid nok hertil. Et fly nedkastede besked om, at franskmænd stod 13 km derfor nordøst for Gembloux. Nå endeligt, gik det som en forløsning gennem regimentets rækker. Da kl. 0945 ordren lød: »Antrædning!«, rejste alle sig i bevidstheden om at ville fange fjenden. To timer senere kunne man tydeligt høre kanontorden fra vest. Håbet voksede. Endnu engang kraftig hede, mangel på vand og meget støv. Trods bedste vilje faldt enkelte sammen af udmattelse, mens andre i snøresko og uden oppakning slæbte sig videre skridt for skridt. Mange kammerater tog også for en tid den andens gevær. Kaptajner tog tornystre på deres heste for en tid at lette byrden for de udmattede. Råbene fra marchkolonnerne til førerne blev højere: »Går det nok langt, Hr. Hauptmann?« »Vi må fremad, folkens«, lød svaret. »Det går jo nok«. »Javel, Hr. Hauptmann« kom det tilbage. På ny blev tænderne bidt sammen. Ingen ønskede at blive ladet tilbage og falde i hænderne på de belgiske civile. Alle ville være med under den første træfning. »Jeg vil kræve store præstationer af Jer«, havde den øverstkommanderende sagt, »og I vil præstere«. Der blev præsteret. Både af Braunschweiger, af Hannoveranere og af Oldenburgere. Enhederne yderst til højre under 1. Armees sving måtte yde mere. For at opnå en hurtig konfrontation med fjenden i vest måtte disse krav stilles til enhederne. Det var kun berettiget, at marchpræstationerne skabte forbavselse hos fjenden, og at vi, som vi selv sagde, marcherede os til døde. Tysk viljestyrke og tysk disciplin fejrede triumfer. Den danner et uforgængeligt æresblad for den tyske hær af 1914. For reservisterne i endnu højere grad end for de aktive tropper.

Kl. 1245 blev Branchon nået. Kl. 18 var der oprud og forskydning til Perwez, hvor man gik i alarmkvarter. Her fandt regimentet det første større krigslazaret, der netop var blevet oprettet, og de første fanger fra de afsluttede kampe, der havde udspillet sig mod fransk hærkavaleri. Det franske infanteri var stadig langt væk, og igen blev drømme ved regimentet slukket. De gode indkvarteringer i Perwez kompenserede kompagnierne for de overståede strabadser. Der var tilstrækkelige fødevarer af enhver art, og vin og saft i så store mængder, man ønskede. Fra I. Bataillon overtog 1. og 3. Kompanie sikringen af stedet, der var stærkt belagt med enheder, også fra 19. Infanterie-Division.

På grund af en sent tilgået befaling, blev marchen den 20. august først påbegyndt sent. En episode skal endnu nævnes. Et hus, hvor der dagen før var fundet rigeligt med vin, var i løbet af natten nedbrændt. Det viste sig, at nogle artillerister om aftenen ligeledes havde villet hente vin her, da de i bunden af kælderen hørte stønnen. De fandt her en tysk kavalerist, bundet på hænder og fødder, som ligeledes havde haft en knebel i munden. Det var lykkedes ham at frigøre sig for denne, og var på den måde blevet reddet. Endnu engang en til himlen skrigende handling af den belgiske civilbefolkning. Kl. 0830 startede regimentet march over Thorembais St. Trond – Orbais – Tourinnes-St. Lambert mod Valhain-St. Paul. Her var der en kort rast. Marchretningen var nu mod syd. Kl. 16 gik regimentet i bivuak ved Ernage.

Den 21. august fortsatte regimentet mod syd til Tongrinne vest for Namur. Mellem kl. 1045 og 1300 holdt regimentet hvil på den historiske slagmark ved Ligny. Der var gået næsten 100 år siden Feldmarschall Blücher her havde mødt den franske Kejser Napoleon. Ikke langt fra det sted, hvor Braunschweigerne nu holdt pause, kæmpede samme dag deres fædre under Wellingtons ledelse ved Quatrebras til den sejr, hvorunder deres hertug fandt heldedøden. Ham til ære bar Infanterie-Regiment 92 stadig dødningshovedet, der dengang prydede hans sortklædte styrkes chakot som symbol på hævn. Endnu engang var Braunschweigerne i fjendeland for at bekæmpe arvefjenden. Tankerne gik tilbage til hine tider. Til dagene fra Quatrebras til Waterloo, der heller ikke lå langt væk, hvor Napoleon endeligt led nederlag, og de sortklædte Braunschweiger uforgængeligt kunne hæfte laurbær på deres fane. Endnu engang ville de gøre dødningshovedet ære og ventede utålmodigt på tidspunktet for deres handling. Ville fjenden virkelig ikke stille til kamp? Kun tålmodighed, sønner af Braunschweig! Kun gå timer endnu, og I vil kunne vise, at i er jeres fædre værdig! Var det ikke et tegn på kommende sejr, at den høje chef for regimentet, H.K.H. Hertugen kort efter lod sit regiment marchere forbi? Også den kommanderende general, Exz. v. Emmich

overværede regimentets forbi march, parat til at plukke sine laurbær. Fjenden var meldt langs Sambre ved Taminés, omkring 12 km derfra. Den fortsatte march mod floden blev afbrudt af et stop ved Velaine. Pludseligt kunne der høres geværild fra Sambre. Også fra Namur på venstre flanke kunne der høres kanontorden. Artilleri blev trukket frem. Man kunne se det kører frem og åbne ild mod syd. Huse gik op i flammer. Deres antal blev stadig større. For fødderne af regimentet lå dalen omkring Sambre i det klare sollys. Terrænet faldt gradvis ned mod floden. Syd for floden hævede de generelt højere skråningerne sig derimod som truende volde. Ganske vist var en skjult fremrykning til floden mulig på grund af den kraftige bevoksning, men føring af enhederne blev samtidig heraf vanskeligere, og Sambre, der på steder var begrænset af højde flodmure, kunne blive en vanskelig hindring at passere hvis fjenden fra gode stillinger på højderne lagde den under virksom ild, eller hvis broerne var ødelagt. Et angreb kunne derfor komme til at koste store ofre. Tilsyneladende begrænsede fjenden sig imidlertid til at spærre broerne med infanteri. Et hurtigt angreb gav håbet om at kunne nå den sydlige bred uden en langvarig kamp.

Infanterie-Regiment 92 fik derfor kl. 1615 ordre til at sætte sig i besiddelse af overgangen over Sambre øst for Tergnée. I. Bataillon fik tildelt den ære, at være den første til at rykke frem mod fjenden. »Frem til fjenden«, lod parolen. Øjnene lynede. *Wehe dir, Franzosenblut!* Hvor tit var denne sang ikke blevet sunget under marchen. Nu skulle det blive sandhed. Resten af regimentet fik i mellemtiden ordre til at samles ved Lambusart.

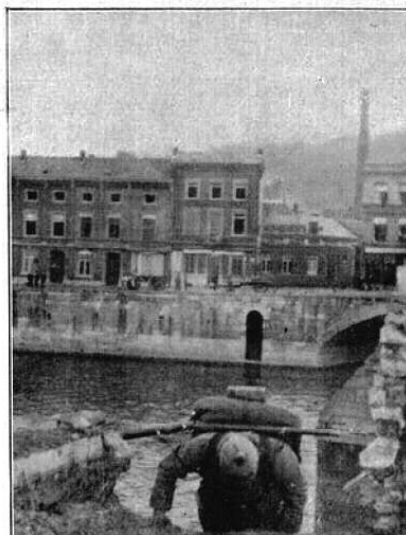
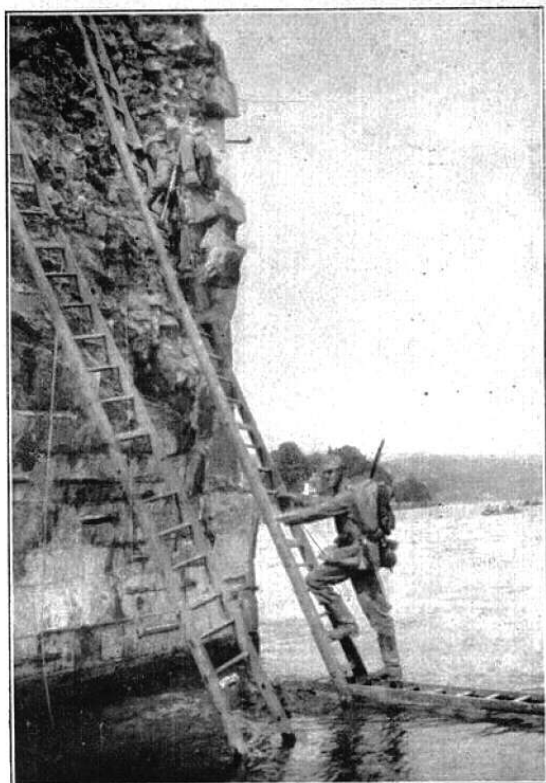
Fører for I. Bataillon, Major v. Espinol, fandt imidlertid Infanterie-Regiment 91 allerede under angreb mod broen ved Tergnée. Efter fire tabsgivende angreb var den endeligt blev på dets hænder. Oberstleutnant Schollmeyer var meget opbragt herover, og spurgte: »Jeg troede, at vores regiment endeligt også havde fået en ærefuld opgave«. Derfor blev kun 4. Kompanie under Hauptmann Frhr. Trench v. Buttlar-Brandenfels sendt frem til den erobrede Tergnée, hvorfra den med 11. Kompanie, Inf.Regt. 91 fortsatte angrebet mod Højde 120 nord for Roselies. Ved vejen før den egentlige landsby lå flere enkelthuse. Det blev befalet af undersøge dem. Vizefeldwebel d.R. Barschat sprængte en dør til et lukket hus, hvorefter 47 franskmænd kom ud med hænderne oppe og overgav sig. De øvrige huse blev fundet tomme. Patruljer, der stødte helt frem til Roselies, stødte intet steds mod fjenden. Uden selv at have haft tab, havde 4. Kompanie dermed fået æren af, at være de første af regimentet til at komme i berøring med fjenden og til at indbringe de første fanger. På ordre fra regimentet blev kompagniet herefter befalet tilbage på den nordlige side af Sambre. 40 Infanterie-Brigade befalede herefter:

Fjenden har rømmet Sambre-overgangen. Brigaden går i landsbykvarter i Wanfercée-Baulet. I. Bataillon sikre med forposter i linjen Targnée langs Sambre og holder overgange besat. I tilfælde af et angreb skal banelinjen Lambusart – Taminés fastholdes.

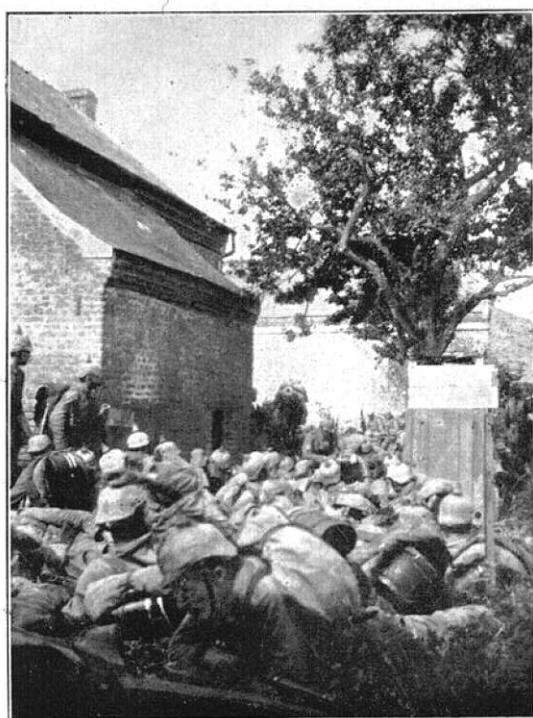
2. Kompanie besatte herpå jernbanebroen øst for Tergnée, der var 25 meter lang og som på den anden side floden sluttede i en 400 meter lang, 7 meter høj træviadukt. 1. og 3. Kompanie bivouakerede som forpost reserve ved Arrêt, jernbanestationen ved Malonne, 4. Kompanie ved Fosse Bonne Espérance. De øvrige bataljoner forskød til Wanfercée-Baulet. Ved ankomsten råbte Oberstlt. Schollmeyer til de forbi marcherende kompagnier: »I morgen går det løs, folkens!« Rungende hurra strømmede tilbage til ham. Med god forplejning fra de påfaldende venlige indbyggere, kun en del af mandskabet sågar sove i rigtige senge.

På den anden side Sambre stod talrige landsbyer i brand og oplyste den mørke nat med sit skær. Foran Namur brølede kanonerne fortsat. Stilheden sænkede sig over Sambre-dalen – stilhed før stormen.

Fra overgangen af Maas ved Huy
1. Kompagnie

Fangne franskmænd forplejes

Kamp ved Bétheny
Aften angrebsbefaling
I. Bataillon

Jordhuller ved Courey Kanalen

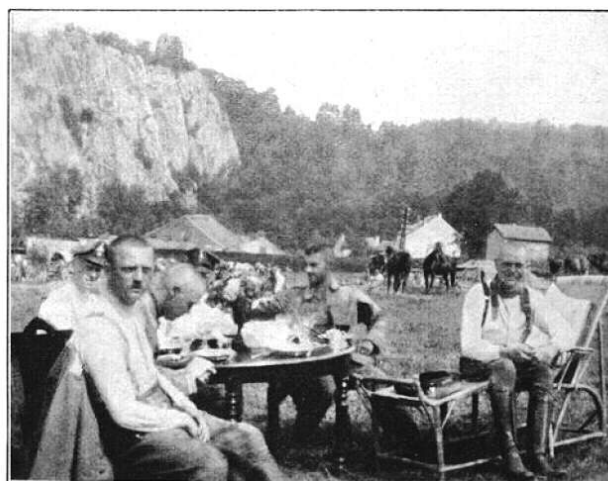
Cementfabrik ved Condé

Stenbrud, Højde 108

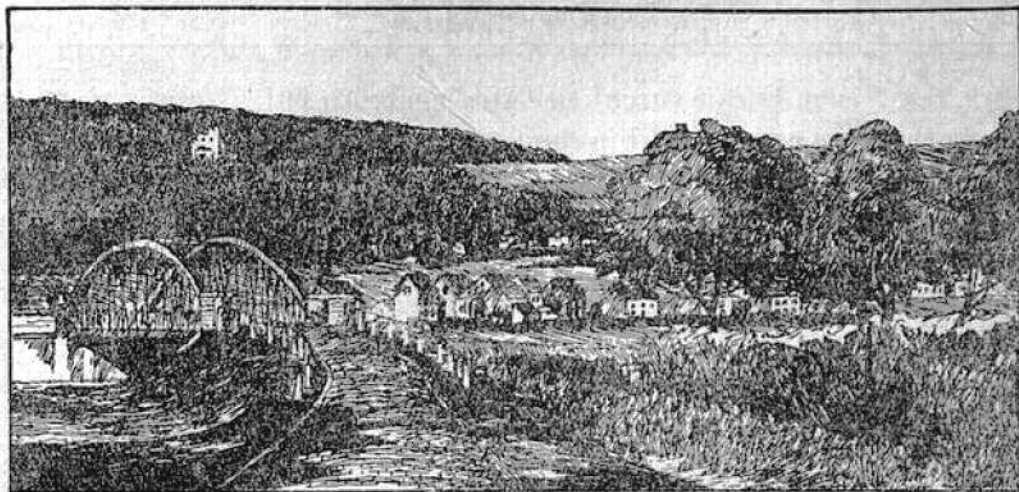
Faldne ved Courey Kanalen

2. Kompanie holder pause under marchen gennem Belgien

Efter træfningen ved Roselies
3. Kompanie

*Grandchamp og Tergnée med Sambre broen. Fremrykkevejen fra Lambusart. August 1914
På modsatte side højderne blev geværene ladet og den første træfning forberedt.*

Slaget om Namur

Die Feuertaufe

Fern liegt die Heimat. Schritt auf schritt
Sind wir ins fremde Land gedrungen.
Im Marsche geht ein Volkslied mit,
Das unsere Väter schon gesungen
Und wird die Seele dabei schwer:
Kopf hoch! der Feind läuft vor uns her!

Kurz ist die Ruh. Im Schutz der Nacht
Marschieren wir behutsam weiter.
Kein Laut ertönt. Nur an die Schlacht
Denkt schweigend Musketier und Reiter.
Leif knirscht die Erde unterm Tritt.
Da fällt ein Schuß! Jäh stockt der Schritt

Uns aber, als der Schreck vorbei,
Uns glüh'n die Waffen in den Händen.
O wär wir im Sturm die Ziele fänden!
Daß wir im Sturm die Ziele fänden!
In Gräben, Schuppen, inter'm Zaun
Erwarten wir das Morgengrau'n

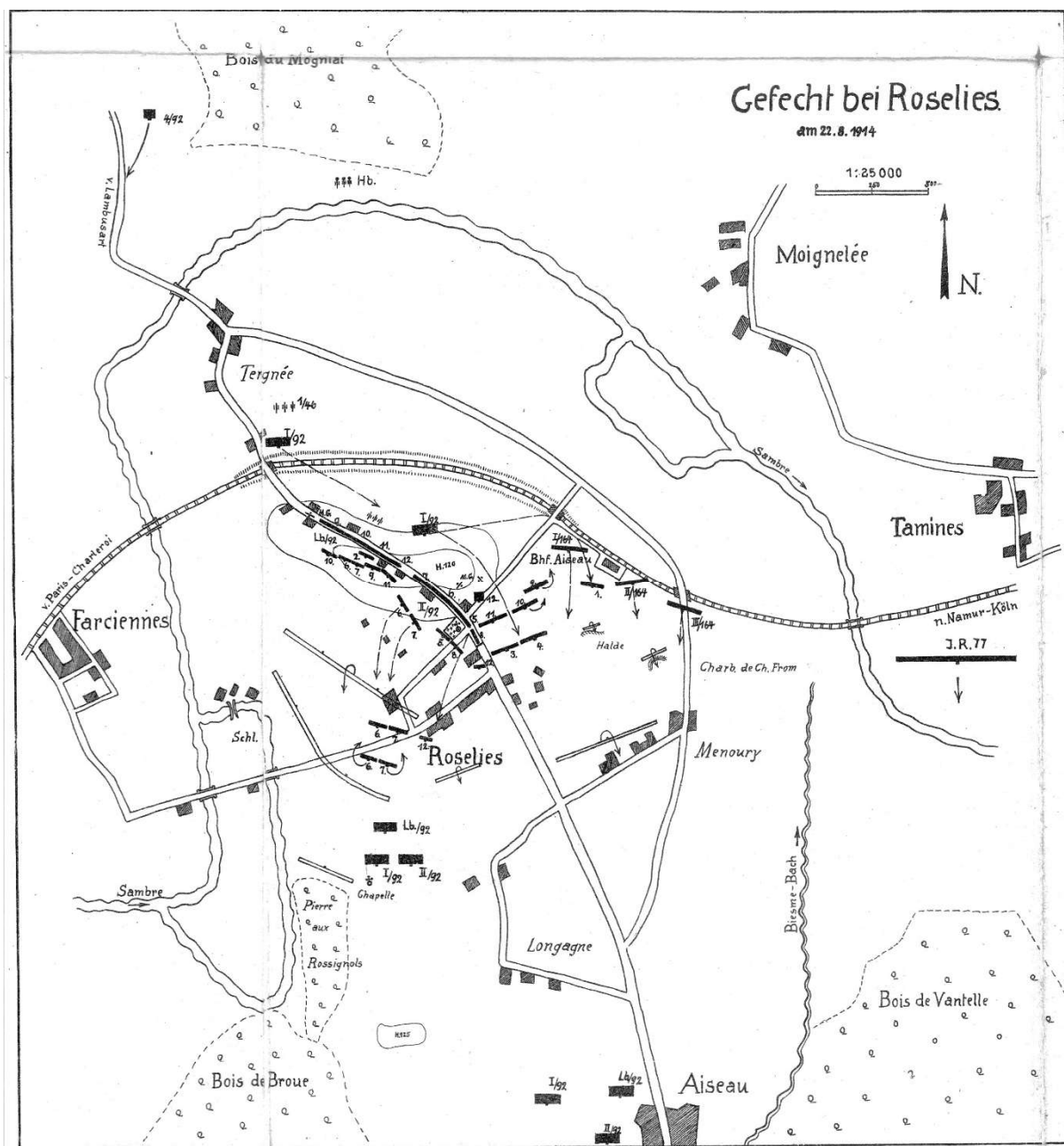
Der Feind? Noch sahen wir ihn nicht,
doch fühlen dumpf wir seine Nähe.
Beim nächsten frühen Sonnenlicht
Seht es um Deutschlands Wohl und Wehe.
Noch einmal müde ins Quartier,
Und morgen - - Morgen kämpfen wir.

Ein überfall! Schreck auf! Woher?
Hell blitzt es, pfeift und saust es wieder.
Aus Fenstern, Türen, kreuz und quer
Rast Feuer! Feuer! auf uns nieder
Daß Pflaster kliert. Getroff'ne schrei'n!
Den Feind hüllt tiefes Dunkel ein.

Und endlich dringt ein blasser Schein
Durch Nebeldünste auf die Spuren.
ir springen auf und schlagen drein,
Wir uns'ren Toten wir es schwuren.
Die Sonne steigt: Heiß tobt die Schlacht!
Der Feind lieht trotz der Übermacht -

Ernst Bergfeld

a) Kampen ved Roselies 22. august 1914

Den 22. august kl. 1230 fik regimentet ordre til, med to bataljoner at besætte højderne syd for Roselies, og med en bataljon Tergnée og broen vest herfor. Et kompagni skulle dække I/Feldart. 46 i stilling ved Lambusart. En velfortjent nats hvile blev tidligt afbrudt. Hurtigt stod regimentet klar til sin opgave. Frem til kl. 0500 afløste I. Bataillon ved Tergnée forposter og brobevogtning fra Inf.Regt. 91. 4. Kompanie rykkede til Lambusart til bevogtning af artilleriet. Oberstlt. Schollmeyer selv marcherede kl. 0200 i rækkefølge II, III, MG-Kompanie fra Wanfercée-Baulet over Lambusart mod Tergnée. Ved spidsen af to grupper fra 8. Kompanie, befandt sig kompagnichefen, Hauptmann v. Suckow. Efter 8. fulgte 5., 6 og 7. Kompanie, så 12., 11., 10. og 9. Kompanie fra III. Bataillon og MG-Kompagniet. Natten var totalt mørk og manden foran kunne dårligt anes. Dyb tavshed herskede i kolonnen. Enhver støj blev omhyggeligt undgået. Af og stil gik marchen i stå. Stille blev ordre givet til at standse og til at

forsætte. Først gik den ned af den stejle vej til Sambre dalen. Et svagt månelys kastede af og til et spøgelsesagtigt lys over marchvejen. På bakkerne på den anden side Sambre kunne de flakkende franskes lejr- og vagtbål anes. Broen ved Tergnée blev passeret. Broen var tæt besat med poster, hvor franske fanger befandt sig, fredeligt rygende på deres piber. For dem var krigen allerede forbi. Så gik marchen gennem Tergnée igen op ad bakke. Efter passage af banelinjen Charleroi – Namur, var Højde 120 nord for Roselies nået. I det fjerne så man i horisonten de efterhånden udbrændte franske vagtbål. Ingen var længere i tvivl om situationens alvor. Ikke et ord lød. Der var intet længere at høre end jordens knirken under fødderne på de marcherede soldater. En uhyggelig stilhed. Den lagde sig tungt over brystet. Sælsomme spøgelsesbilleder i natten. Endnu engang fløj i sekunder tankerne tilbage på hjemmet ... Så dukkede i mørket de først af en række enkelt huse op på højre side af vejen: Roselies! På ordre anlagde spidsen af 8. Kompanie stille deres bajonetter. Stille blev ordren givet videre til kompagniet. Kl. 0410 nåede spidsen landsbygaden, fulgt 30 meter bag af kompagniet, hvortil de øvrige kompagnier sluttede sig tæt til. Intet rørte sig. Landsbyen syntes at være forladt. Og alligevel, langt væk kunne fjenden ikke være. Havde Oberstlt. Schollmeyer da ikke sagt: »I morgen går det løs, folkens!« Svaret havde været et rungende hurra. Og nu? »Hvad gemmer du, sorte nat, i dit skød?« Så lød i natten enkelte skud. Kommandoråb lød. I samme øjeblik blev de kvalt i en rasende, hele tiden stigende skydning. Fra alle kanter, fra vinduer og døre, lynede det op. Hylende sprang skud langs landsbygaden og ramte husenes mure. De såredes skrig lød skræmmende. Råbet »Sanitäter!« lød for første gang i natten.

Spidsen under Sergeant Pramme havde passeret Y-krydset bag kirken omkring 60 meter, og havde retning mod landsbyens sydøstlige kant, da der pludseligt dukkede en skikkelse op af mørket. Hauptmann v. Suckow råbte: »Holdt, hvem der?« - »*Qui vive?* lød svaret tilbage, og i samme øjeblik blev spidsen mødt af en salve. Det var signalet til et ildoverfald mod de marcherende tropper, hvori deltog de i husene siddende franske soldater og talrige landsbybeboere. Et øjeblik frøs blodet i årene, men lammelsen varede kun i sekunder. Så havde spidsen allerede med bajonetter stormet de opdukkende skikkelser og nedkæmpet dem. Men også de selv havde store tab og måtte falde tilbage til nærheden af kirken. En yderligere fremrykning i denne situation ville have været skæbnesvanger for 8. Kompanie. Den besatte derfor med Deling Vollrath fremrykkevejen, med Deling Dony vejen til højre i landsbyen og med Deling Feldwebel Niewerth den mindre markvej til venstre. Under gennemførelse af disse forskydninger styrtede en fransk soldat ud af et hus for med bajonet at angribe Hptm. v. Suckow, der allerede var lettere såret af et strejfskud. Sergeant Pramme slog ham ned en sin geværkolbe. Trods den vanskelige situation besluttede Hptm. v. Suckow ikke at vige et skridt mere. Ved de andre kompagnier truede panik at udbrede sig under den rasende beskydning. Enkelte skød blindt langs gaden og bragte derved deres kammerater i fare. Kompagniførerne greb øjeblikkeligt ind, lod aflade og anlægge bajonet. Oberstlt. Schollmeyer blev selv lettere såret af en splint. Det er en ubeskrivelig kvælende følelse, forsvarsløst at være genstand for fjendens beskydning. 8. Kompanie søgte dækning i husene foran kirken, 5. Kompanie i selve kirken, der var omgivet af to meter høje mure. 6. og 7. Kompanie pressede sig mod husmure og lader, eller søgte dækning i vejgrøfter. Flere officersheste rev sig løs og galopperede ned ad gaden, hvor de for en dels vedkommende kunne indfanges af MG-Kompagniet. Helt hertil fløj de fjendtlige kugler. Også Oberstlt. Dürr fik et strejfskud. Hjelmen blev revet af hans hoved, netop som han havde givet det forreste af III. Bataillons kompagniet, 12., under Hptm. Kobus ordre til med sit kompagni at støde frem langs den østlige side af Roselies til Højde 125 syd for landsbyen. Herfra skulle den indtil videre sikre højre flanke på de øvrige bataljoners fremrykning. Da en gennemførelse af denne ordre var umulig, søgte III. Bataljons kompagnier dækning i de første huse og i grøfterne langs vejen.

Ilden fra gaden døde langsomt ud og standsede så helt, mens ilden fra husene fortsatte. Som resultat de nærmest liggende huse gennemsøgt af kompagnier fra II. Bataillon og af 12. Kolber og økser skaffede hurtig adgang. Gennemøgningen fandt sted fra tab til kælder. Soldater blev intet sted antruffet. De var formentlig forsvundet gennem bagudgangene. Enkelte mistænkelige skikkelser, hos hvem man fandt jagtgeværer og Brownings, blev nådesløst befordret hensiddes. 12. Kompanie traf en gammel mand med en pistol i hånden. Han mødte hurtigt sin fortjente skæbne. Mænd, koner og børn blev hentet ud af husene, delvis med magt. Disse blev sat i march i retning af Tergnée, mens mændene som fanger blev placeret i et hus længere tilbage. Omkring 15 skyldige lod Lt. Baron Wrangell skyde ved daggry. Enkelte huse blev på ordre sat i brand. På kort tid slog flammerne højt og belyste klart gaderne, så enhederne blev tvunget til at finde dækning længere væk for ikke at udgøre et mål for fjenden, der stadig skød fra den sydlige del af Roselies. Til sikring blev patruljer sendt frem øst og vest for Roselies. 7. Kompanie sendte deling Reinecke som flankesikring syd for vejen bag husene. Så måtte bataljonerne tilbringe en time i mørket i den mere eller mindre uklare situation. Oberstlt. Schollmeyer havde i mellemtiden befalet, under alle omstændigheder at fastholde de indtagne dele af landsbyen.

Dagen gryede. Langsamt forsvandt morgentågen. Omridset af omgivelserne blev mere og mere tydelige, og man kunne se, at fjenden holdt hække langs haver og marker besat. Også Bois Pierre-aux-Rosignols syd for Roselies syntes stærkt besat med infanteri og maskingeværer. Oberstlt. Schollmeyer befalede angreb.

MG-Kompagniet stod allerede på grund af strøilden fra højre flanke med færdiggjorde våben i den nordlige kant af Roselies, og havde sendt dens køretøjer tilbage mod Tergnée. Som det blev lyst gik de i stilling ved den anden gård for at tage fjendtlige kanoner og maskingeværer under beskydning, der skød fra Bois Pierre-aux-Rosignols. Som de gik i stilling, slog ild ned fra huse omkring 500 meter længere mod syd. Kompagniet havde sine første tab. Kort efter at være nået stilling blev Lt. Bar Wrangell så hårdt såret af tre skud, at han døde næste dag. Han fandt som heltedøden som den første officer ved regimentet.

Kl. 0620 blev III. Bataillon indsat i angreb til venstre for 11. Kompanie. 12, 11, 9 og 10 Kompanie indsatte skytter langs vejen, der fra Roselies fører mod nordøst i retning af den erkendte fjendtlige linje kulbjerget (*Charbon de Ch. From*) og Longagne. Første mål var en gruppe huse i den sydøstlige udkant af Roselies. 12. Kompanie og to delinger af 11. Kompanie besatte enkelte huse, slog tagsten ud og indrettede sig til forsvar. Også 9. Kompanie havde sat sig i besiddelse af et hus, og skød fra øverste og stueetage mod omkring to fjendtlige delinger på en afstand af 300 meter. Gruppen under Gefreiter Oehlmann tilføjede på kort tid fjenden store tab. Fjenden besvarede ilden fra huse og hække, hvorunder som den første ved kompagniet, Reservist Kloth blev dødeligt ramt. Han havde under fremrykningen gentagende gange fortalt, at han ville være den første fra kompagniet til at falde. Hans forudelse var dermed gået i opfyldelse. I mellemtiden var Hptm. v. Seel i sydøstlig retning med en deling fra hans kompagni trængt ind i landsbyen Roselies. Også dele af 9. Kompanie havde sluttet sig til fremrykningen.

Mens III. Bataillon foldede ud, havde 8. Kompanie igen besat landsbygaden efter at den på grund af den fjendtlige beskydning havde søgt dækning. Som det blev lyst besatte 5. Kompanie en have ved kirken, der var omgivet af hække, hvor en deling kunne folde ud, og hvor der var frit skudfelt mod syd. 5. Kompanie støttede med Deling Garmissen i første omgang 7. Kompanies fremrykning. Deling Rahlwess besatte haven, mens en halvdeling under Fähnrich v. Garmissen indrettede kirkemuren til forsvar, mens den anden halvdeling til højre herfor gik i stilling ved en græsmark, hvor talrige køer græssede. Fra kirketårnet vejede foruden Røde Kors flaget også det belgiske flag. Reservist Engelke rev det ned, hvorunder han blev hårdt såret af et skud. Vizefeldwebel Arnecke besatte med 20 mand præstegården ved siden af kirken og indrettede stue- og 1. sal til forsvar. Herfra havde man et skudfelt mod syd på 700 meter og mod sydøst op til 1000 meter. Med godt resultat kunne han herfra beskyde franskmændene i de omkringliggende huse og haver.

7. Kompanie havde allerede i mørket gennem længere tid ligget under strøild mod højre flanke, og fastslog at denne ild kom fra tre hvide huse, der på en afstand af omkring 600 meter lå langs Sambre. Hptm. v. Frobel gav den allerede udfoldede Deling Reinecke ordre til at rykke frem mod disse. Allerede efter tyve skridt kom han under beskydning. Enkelte folk blev såret. Skrig og forbandelser. De måtte efterlades til deres skæbne. Med endnu en mand bjærgede Hptm. v. Frobel personlig den af tre skud hårdt sårede Unteroffizier Berger. Kort efter kom deling Reinecke under ild skråt fra venstre fra den sydlige del af landsbyen, der tvang ham til at svinge mod sydøst. Deling Stutterheim blev indsat i kampen til højre for ham. Maskingeværer holdt fjenden i Bois Pierre-aux-Rosignols nede. Begge de to Delinger Reinecke og Stutterheim kun med denne støtte hurtigt fremad. 6. Kompanie foldede ud ligeledes ud med to delinger og nåede tilslutning til venstre til 7. Kompanie. Allerede ved starten blev delingsfører, Unteroffizier Schaare, dræbt. Få øjeblikke senere ramte det dødbringende bly også hans efterfølger, Vizefeldwebel Jürgens. Uden at lade sig standse fik 6. og 7. Kompanie frem gennem hække og over grøfter. 20 franskmænd så sig pludseligt omringet af Deling Reinecke og overgav sig. I en hurtig forfølgelse stormede mandskabet igennem den sydlige udkant af Roselies, forbi skrigende mænd, kvinder og børn, der havde hænderne oppe. Der var ingen tid til at tage sig af dem. Overalt var der sårede franskmænd, stønnende og jamrende. 6. og 7. Kompanie stødte frem gennem landsbyen og mødte i den sydlige udkant Hptm. v. Seel med en deling, der ligeledes havde jaget fjenden foran sig. På skråningen af bakken lige sydvest for Roselies gik begge kompagnier på ny i stilling, da fjenden fra nordkanten af Bois Pierre-aux-Rosignols 400 meter derfra igen havde åbnet ild. Tabene øgedes. Maskingeværild fra højre flanke fra området ved slusehusene på Sambre, tvang Oblt. Reinecke til at gå i dækning med sin deling. Hans signaler om støtte fra 11. Kompanie blev ikke besvaret, da dette kompagni måtte forsvare sig mod franskmænd, der under et angreb igen var trængt ind i den sydlige kant af landsbyen. Vizefeldwebel d.R. Behrens var allerede kort forinden blevet såret, og nu blev også Lt. v. Neindorff ramt i den ene skulder. Mens Oblt. Reinecke orienterede sig gennem sin kikkert, kom der melding om, at Lt. v. Stutterheim var faldet og at de fleste af hans folk var såret. Omkring dette tidspunkt, kl. ca. 0700, åbnede det franske artilleri ild. Shrapnels faldt over 6. og 7. Kompanie. Mere af folkene løb tilbage mod kanten af landsbyen for at komme ud af ilden. Det blev deres skæbne. Næsten alle sank til jorden, døde eller sårede. Feldwebel Göding, 11. Kompanie, blev dødeligt såret af et sprængstykke. Oblt. Reinecke så sig pludseligt sammen med sin hornist Huchthausen alene omgivet af

døde og sårede. Hans oppasser Hesse var faldet ved siden af ham. Han besluttede derfor med sin hornblæser langsomt at gå tilbage mod landsbyen. Her blev han mødt af artilleriild og stødte overalt på franskmænd, som han med nød og næppe undgik. Det lykkedes dem begge at nå en barrikade, 8. Kompanie havde etableret på hovedgaden, hvor han rettidigt kunne komme i dækning. Kort efter nærmede sig de første franskmænd. De faldt som ofre for 8. Kompanies ild.

Som det fjendtlige artilleri kl. 0700 begyndte at falde over landsbyen, og et fransk infanteriangreb truede, havde Hauptmann v. Suckow barrikaderet hovedgaden med vogne, senge og madrasser. Det fjendtlige artilleri koncentrerede sig især over de huse, der var besat af 12. Kompanie. En granat slog ned bag barrikaden og sønderrev Musketier Pramann, oppasser for Lt. Vollrath. – Deling Dony optog med godt resultat ildkampen med de franskmænd, der var trængt ind i landsbyen. Få minutter efter at Oblt. Reinecke havde bragt sig i sikkerhed, stormede franskmændene gennem hovedgaden mod barrikaden. Hptm. v. Suckow lod dem komme tæt på, hvorefter han mødte dem med en salve. På et øjeblik var gaden dækket af døde og talrige sårede svømmede i deres blod. Fire gange i løbet af den næste time forsøgte fjenden at løbe storm. Hver gang blev de afvist med store tab. Lt. Vollrath, Dony og Oblt. Reinecke kæmpede her skulder ved skulder. Hptm. v. Suckow var ramt af to strejfskud. Blodet løb ud af begge hans armer. Alligevel udstedte han sine ordre med urokkelig ro. Som svar på de gentagende befalinger til tilbagetrækning, som kom kort efter kompagnierne fra III. Bataillon var kommet tilbage, havde han altid samme svar: »Hvis også alle går tilbage, vi bliver her«. Han ville ikke vige for ikke igen at skulle betale en pris for stedet. 8. Kompanies tilbagetrækning ville uden tvivl have gjort regimentets stilling betydelig mere ugunstig. Hans kompagni stod fast og brød alle fjendens stormløb. Helten af Roselies, uforglemmelig vil du altid være hos alle, der så dit eksempel på urokkelig ro og opofring! – Heller ikke 5. Kompanie veg fra dens stillinger ved kirken. Den blev gentagende gange angrebet samtidig med at angrebene på 8. Kompagni begyndte. Det lykkedes fjenden at komme ind på nærmeste hold, men her brød også disse angreb sammen i forsvarrets ild. Hauptmann v. Heynitz blev hårdt såret af et sprængstykke, men blev imidlertid ved sit kompagni til det sidste. Også Fähnrich v. Garmissen blev hårdt såret af samme granat. Det lykkedes Vizefeldwebel Arnecke at trænge ind i et hus, som han forud havde beskudt fra præstegården, og her erobre et maskingevær. Kun tre ikke sårede fanger faldt i vore hænder. Alle andre fjender lå døde eller sårede i huset.

Hauptmann Kobus havde allerede omkring kl. 7 fra øverste etage af et hus, observeret og meldt fremrykningen af større styrker fra Aiseau mod Menoury og Bois Pierre-aux-Rossignols. Situationen var uden tvivl kritisk, da

Nordlige udgang af Roselies, 22. august 1914

franskmændene syntes at lægge tyngden i deres angreb på regimentet på dens venstre fløj fra Bois Pierre-aux-Rossignols, besluttede Oberstlt. Schollmeyer at trække 9. og 10. Kompanie ud fra venstre fløj og indsætte til højre for 11. Kompanie.

9. Kompanie forskød omkring kl. 0710 unde dække af banelinjen i en bue mod vest, og fik kontakt til 7. Kompanie, hvis 3. Deling, som Deling Stutterheim og Reinecke rykkede frem, havde indrettet sig på skråningen syd for vejen Tergnée – Roselies med front mod sydøst. Dele af de tilbagegående delinger fra 6. og 7.

begge bataljoner med Sambre i ryggen, uden artilleri, kæmpede fuldstændig isoleret mod en stærk over-overlegen fjende, der hele tiden trak nye kræfter til. En omringelse af landsbyen blev hele tiden en større mulighed. Der kunne foreløbig ikke regnes med støtte fra naboregimenterne. Infanterie-Regiment 74 var uden modstand kommet over ved Pont-de-Loup, men stod på dette tidspunkt i hårde kampe. Infanterie-Regiment 77 havde kl. 0400 tilkæmpet sig overgang ved Taminnes, men på grund af kraftig artilleriild efter at have nået banegården i Falisolle, tvunget til at falde tilbage til Sambre-broen. Da

Kompanie fik ligeledes her optagelse. 10. Kompanie fulgte i anden linje, rykkede springvis frem i Sambre-dalen, og nåede efter sving med venstre fløj – Deling Korfes – i kontakt til 7. Kompanie. Begge de to øvrige delinger forblev i reserve. Også dele af 11. Kompanie nåede ind i skyttelinjen mellem 9. og 10. Kompanie. Med visir sat på 900 blev fjenden taget under beskydning som de, under dække af dets artilleri, rykkede frem fra Bois Pierre-aux-Rossignols. Granater slog ned foran og bag stillingen. Kompagnierne greb derfor til spaderne og gravede sig delvist ned. Tabene var få. Foran 10. Kompanie slog en granat ned og sårede delingsføreren Lt.d.R. Everding dødeligt. Oplevelsen af de første granater, der eksploderede med et ildskær og kastede jorden op, var for meget for nerverne hos nogle enkelte. De forsøgte at løbe bagud, indtil kommando og pligtfølelse fik dem til at overvinde de rædsler, som bragene og granaternes sprængstykker havde fremkaldt. I mellemtiden var den fjendtlige artilleri over de huse, 12. Kompanie holdt besat, blev stærkere, og måtte rømmes. Oberstlt. Schollmeyer befalede derfor også dette kompagni at falde tilbage til nordkanten af Roselies. Her blev den som regiments-reserve. Allerede tidligere havde MG-kompagniet på ordre fra regimentet med to delinger gravet sig ned på skråningen af Højde 120 mod front mod sydøst, og havde åbnet ild i retning af kulbunkerne og de fjendtlige maskingeværer. Det lykkedes derfor den tilbagegående 12. Kompanie uden større tab at nå den befalede placering.

I. Bataillon havde omkring kl. 0600 frigjort sig, og i delingskolonne forskudt over banen sydøst for Tergnée til Højde 120. Kl. 0630 stod den klar her. Da den kl. 0705 var ved at udfører en ordre om at trække længere mod vest, blev højden, overøste fjendtlig artilleri bakken med shrapnel og granater. Kompagnierne søgte så godt som muligt at dække sig herimod. Officererne stod eller knælede med deres kikkerter for at observerer mod fjenden. Hauptmann v. Birckhahn blev såret. Umiddelbart efter overtog Hauptmann v. Bismarck kommandoen over bataljonen fra den syge Major v. Espinol, og befalede kompagnierne at gå i dækning længere mod nord bag bakken og jernbanedæmningen. Kompagnierne indrettede sig med front mod sydvest skråt bag 11. Kompanie, der stod med venstre fløj langs vejen ved indgang til Roselies. Det fjendtlige artilleri fortsatte beskydningen af bakken, men en ugunstig observation på grund af brandene i Roselies var formentlig grunden til, at yderligere tab ikke indtraf. De fjendtlige granater slog ned foran og bag MG-Kompagniet og holdt indsættelsen nede, men også her blev man forskånet for tab. 4. Kompanie under Hauptmann Frhr. v. Buttlar-Brandenfels ankom kort efter uden sin Deling Tillgner, der meget mod dens vilje var blevet tilbage som bevogtning af broen ved Tergnée.

I mellemtiden var der indløbet melding om, at en fjendtlig division var under fremrykning mod Roselies. Situationens alvor var altså stigende. Lt. v. Trotha løb derfor tilbage til Tergnée for at skaffe artilleri. Kampen var meget ulige, da modstanderen hele tiden indsatte nye enheder. Men efterhånden skiftede situationen. Den første støtte kom kl. 0800 med ankomsten af 1. Batterie, Feldartillerie-Regiment 46, der øjeblikkeligt kørte frem syd for Tergnée og gik i åben stilling. Seks lyn kom fra rørene. Seks samtidige nedslag fik både ven og fjende til at lytte. Et lettelsens suk gik gennem regimentet: endelig! Det kunne tydeligt ses, hvordan granaterne i lysningerne i Bois Pierre-aux-Rossignols slag ned i de marcherende kolonner, og udløste en vild flugt dybere ind i skoven for t finde dækning. Det er mærkeligt, med hvilken tilfredsstillelse man bliver tilskuer til et sådant skuespil. Det var urinstinkt, der her fandt tilfredsstillelse af hævnfølelsen efter ildoverfaldet. – I løbet af den næste time ankom yderligere et batteri, der gik i stilling bag Højde 120. Et haubits-batteri tog fra den anden side Sambre det fjendtlige artilleri under ild. Hurtigt forstærkedes brølet fra artilleriet så meget, at det overdøvede det fjendtlige. Til højre ved Regiment 74 og til venstre ved Regiment 77 øgedes også lyden af kanoner. Nu blev også det fjendtlige infanteri lagt under beskydning, og deres fremrykning gik i stå. Husene i det område, hvor 7. Kompanie havde ligget under det første angreb tidligt på morgenen, blev skudt i brand. Det havde være i sidste øjeblik, artilleriet var ankommet. Situationen ved 11. Kompanie og III. Bataillon var blevet kritisk, da der begyndte at mangle ammunition. Ammunitionsvognene var under udrykningen blevet efterladt i Wanfercée-Baulet. Ganske vist havde de sluttet sig til artilleriet, men befandt sig på dette tidspunkt først ved Tergnée. Lt. v. Neindorff svang sig til hest trods skudsår i skulderen, uden hjelm, i halv sønderreven jakke og blafrende frakke, og jagede i hurtigste tempo tværs gennem terrænet til Tergnée. Totalt udmattet lykkedes det ham rettidigt at bringe ammunitionsvogn til bataljonen. »Hatten af vor vore sådanne førere«, skrev en reservist i sin dagbog. – 2. Kompanie fik i mellemtiden ordre til også at rykke ind i linjen med II. og III. Bataillon. Den tætte indsættelse gjorde det hurtigt fordelagtig at udspare en reserve.

Regimentet var blevet underlagt 39. Infanterie-Brigade, der havde ordre til at sikre bakkerne sydøst for Roselies. På dette tidspunkt, omkring kl. 0900, var Infanterie-Regiment 164 allerede under march over Tergnée. Omkring samme tid rykkede fransk infanteri frem fra retning Longagne – Menoury. Hauptmann v. Bismarck befalede derfor kl. 0905, at 3. Kompanie skulle sætte ind til venstre for MG-Kompagniet, og herfra rykke frem mod den sydlige del af Roselies. En deling blev tilbage til dækning af artilleriet. Kl. 0920 forlængede 4. Kompanie med sine to delinger til venstre for 3. Kompanie. I korte spring arbejdede skyttelinjen sig fremad. Kun langsomt blev der vundet terræn. Fører for 3. Kompanie, Oblt. v. Olsers, blev langt foran sit kompagni allerede efter nogle få spring, hårdt såret. Kort efter faldt også Hauptmann v. Buttlar, også i forreste linje, ligeledes hårdt såret til jorden.

Vizefeldwebel d.R. Barshat faldt. Fra et slaggebjerg blev der åbnet en kraftig MG-ild. Lt. v. Kotze fik derfor ordre til med sin deling fra 1. Kompanie at angribe denne. Hptm. v. Bismarck råbte til ham: »Vis nu, at i er gode skytter og med rette bærer kejserens mærke«. Uden at tage hensyn til den fjendtlige ild, rykkede Lt. v. Kotze frem med sin deling i hurtige spring. Hensynsløst udsatte Vizefeldwebel d.R. Sommer sig for den fjendtlige ild. Hårdt såret styrtede han til jorden uden at slippe grebet som sin sabel. Hptm. v. Bismarck gik nu fra et hus ved Aiseau banegård frem med de to andre delinger fra 1. Kompanie mod den nordlige kant af slaggebjerg, hvor han mødte dele af Infanterie-Regiment 164. Omkring kl. 0930 var dette regiment gået i dækning ved jernbanen. Først havde den sendt sin I. Bataillon i sydlig retning mod Roselies, og havde under fremrykningen fået kontakt til venstre med I/IR 92. II/164 havde herefter foldet sig ud til venstre for I/IR 164 mod kulbjerget Charbon de Charles From, som den efter hårde kampe satte sig i besiddelse af kl. 1045. I mellemtiden havde III/IR 164 fra Banegård Aiseau rykket frem mod øst og flankerende i retning Menoury grebet ind i kampen. Under pres fra I/IR 92 og IR 164 faldt fjenden tilbage fra Aiseau og skovene øst herfor. I. Bataillons angreb fra trængt omkring 500 meter frem mod fjenden inden han trak sig tilbage. Også foran II. Bataillon opgav fjenden sine stillinger. Deling Kotze havde nået den sydlige del af slaggebjerg. Bataljons-adjutant, Lt. v. Suckow ankom hertil med I. Bataillons fane, med hvilket der blev vinket for at få artilleriet til at ophører deres beskydning, der tilsyneladende fra østlig retning lagde stedet under shrapnel-ild. Omkring kl. 11 døde kampen ud langs hele linjen.

Infanterie-Regiment 164 iværksatte straks forfølgelse fra Aiseau med tilslutning til venstre til Infanterie-Regiment 77, foran hvilken fjenden også faldt tilbage. Infanterie-Regiment 79 blev trukket frem fra Tergnée og til højre for IR 164 indsat i forreste linje.

Kl. 1115 fik IR 92 ordre til at samles i sænkningen syd for Roselies ved Chapelle, og her gøre klar. Feltkøkkener blev trukket frem. På vejen hertil, specielt i den sydlige del af Roselies og sydøst herfor, kunne man se hvilke ødelæggelser artilleriet havde forårsaget. På markerne lå franskmændene som slået hø. Græsset synets farvet med rød og blå. Utallige sårede lå omkring. Råbene om vand lød omkring. Overalt hjalp man de sårede efter at man havde fjernet deres geværer, så de ikke lumsk kunne bruge dem, som det allerede skulle være forekommet. Hvor berettiget dette var viser et eksempel, hvor 9. Kompanie var på vej i gruppekolonnen til udlevering af mad. Pludseligt faldt et skud og sårede en mand alvorligt. En såret franskmænd havde afgivet skud. Et slag med en geværkolbe kostede ham livet. – 12. Kompanie fik ordre til at bære de sårede ind i kirken. Snart kunne den ikke rumme flere, og enkelte huse i nærheden måtte inddrages til formålet. De talrige erobrede geværer blev kastet i en bunke og sat i brand. I den sydlige del af landsbyen lå en hel række af tornestre, som franskmændene her havde efterladt.

Regimentet havde haft sin ilddåb. Man havde forestillet sig den første kamp helt anderledes: som en udfoldelse og fremrykning i skyttelinjer frem til storm og udslettelse af fjenden, som det på øvelsespladsen tusind gange var blevet indøvet. I stedet et natlig overfald, og i tilslutning hertil timelang at måtte klare sig selv uden artilleri mod en langt stærkere fjende. Ikke mindre end 5 franske regimenter – Regiment d'Infanterie 25, 74, 124, 129 og 136 – var i løbet af kampen kastet ind imod os. Med en af de vanskeligste opgaver havde regimentet bestået sin første kamp, kampen i mørke fra hus til hus, ikke kun mod fjendtligt infanteri, men også med overordentligt had opfyldt civilbefolkning. Denne usædvanlige kampform, der i fredstid ikke kan indøves, men som lå i blodet på franskmændene. Specielt den overlegne skydeuddannelse tilføjede fjenden store tab, der var lagt større end egne. Over 250 franskmænd blev alene begravet tæt omkring Roselies. Hertil kom et meget stort antal sårede, hvis antal er vanskelig at fastsætte, da fjenden havde borttransporteret mange. 61 ikke sårede franskmænd blev taget til fange, mens 3 maskingeværer blev erobret. Det var derfor forklarligt, at en enkelt gruppe fra 9. Kompanie under kampen, hvor især Reservist Güssow og Musketier Klages udmærkede sig, havde skudt ikke mindre end 45 franskmænd, hvilket uden tvivl kunne fastslås, da maskingeværer på få minutter nedkæmpet en lang række af fjender over en omkring 200 meter bred front. Det var ikke en overdrivelse, da Lt. v. Kotze under vejen frem kommenterede faldne franskmænd med ordene: »Dette er alt sammen 1. Kompanies succes«. Det var lige så berettiget, at Lt. v. Trotha i en kamprapport skrev: »Vores folk og især officerer gik frem med uforlignelig bravur. Vores officerer måtte med magt tvinges til igen at opfører sig krigsmæssigt, da tabene i starten var alt for store«. En dom, der fortjener at blive holdt fast. I en tid, hvor der sættes spørgsmål ved uselvished for at nå det store mål, kan det ikke kraftigt nok betones, med hvilken offermod officerer i løbet af krigen kontinuerligt satte livet ind. Tabslisterne fra Roselies bekræfter det store offer. Kampen kostede Regimentet 347 mand, herunder 109 døde. 7. Kompanie alene mistede 25 mand, 4. Kompanie 17, 3. Kompanie 14 døde. 3 officerer fra regimentet blev på valen: Lt. Baron Wrangell, v. Stutterheim og Lt.d.R. Everding. 7 officerer såredes, næsten alle alvorlig: Hptm. v. Suckow, v. Heynitz, Frhr. v. Buttlar, v. Birckhahn, Oblt. v. Olfers, Hptm. d.R. Lüning, Lt. v. Neindorff og Fähnr. v. Garmissen. Stolte heltegerninger, som hjemstavnen til evig tid må bøje sig i taknemmelighed.

Endnu var dagens arbejde ikke afsluttet. Kl. 1330 blev regimentet lagt tilbage under kommando af 20. Infanterie-Division og marcherede som divisionsreserve til Aiseau. I mellemtiden havde 39. Infanterie-Division under

hårde kampe med IR 164 sikret Aiseau og IR 79 Bruyère. I. Bataillon overtog sikringen af artilleriets stillinger ved Aiseau, med III. Bataillon nord og II. Bataillon syd herfor. Om eftermiddagen mistede regimentet endnu en officer, da Hauptmann v. Hanstein, mens han i kikkert fulgte kampene, blev ramt af et temperingsrør fra en granat. Lt. v. Kotze overtog kommandoen over 1. Kompanie, trods sin ungdom, med den alvor og dygtighed, stillingen krævede. I en tale til kompagniet understregede han, at han altid ville være forrest i kampen, og ville vise, hvordan en tysk soldat var parat til at dø. Det var ikke tomme ord, som begivenhederne skal ville vise.

Hovedgade i Roselies den 23. august efter kampen

Omkring kl. 18 begyndte kanoner langsomt at tie. Til sikkerhed blev der af de forreste kompagnier fra I. og II. Kompanie grave skyttegrave. Endeligt blev gevæerne sat sammen. Der måtte ikke rejses telte og der måtte ikke tændes bål. Det var umuligt at bringe forplejning frem, så "jernportionerne" blev eneste måltid.

Det var nu, det gik op for folk, hvad krig betød. Fuldt af pligt- og ansvarsfølelse, i fuld begejstring var regimentet som alle tyske tropper, rykke ud hjemmefra. Man anså det tyske angreb som uimodståelig. – Krigens sande ansigt havde været noget ganske andet. Man havde stiftet bekendtskab med døden. Der hjalp ingen dækning, ingen begejstring. Den knuste kæmperne, overalt, hvor den blev mødt. Man var styrtet forbi sårede kammerater. Man havde set de første døde. Dette første blik var uforglemmeligt. Hvad ville den endelige sejr komme til at koste? Allerede nu manglede mange en trofast kammerat. Dagen ved Roselies havde kostet regimentet næsten lige så mange ofre, som hele krigen 1870/71.

Blodrød sank solen ned i vest. De sidste stråler ramte den blodige slagmark, hvor ven og fjende sov den sidste søvn. Natten sænkede sig og forsøgte at mindske minderne om de grufulde billeder. Dog kunne ikke alle tegn skjules. Som et signal lyste de brændende og ulmende huse i Roselies op i natten. Det lyse ildskær skinnede gennem vinduerne til kirken, hvor ven og fjende delte deres fælles smerteleje. Én kikkede med medlidende ned på lidelser og smerte: den korsfæstede Kristus.

b) Devant-les-Bois Oret

(23. – 24. august 1914)

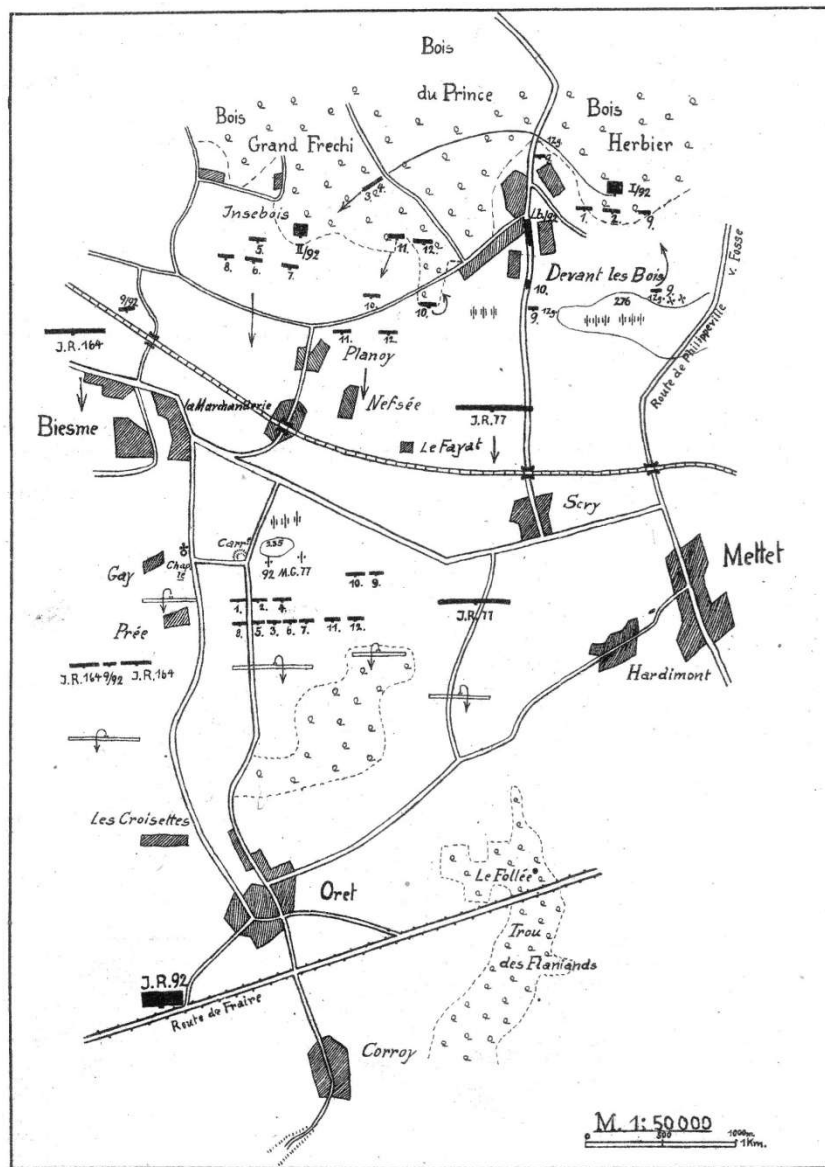
Som et symbol var solen den 22. august gået ned som en blodrød cirkel. Som den steg op tidligt den 23. august var den blegrød, og kunne langsomt sprede den lette morgen tåge, der lå over området. Da var regimentet længst på benene, stive efter den kolde nat og uden forplejning. Kl. 0400 stod det igen parat, mod en fjende, der ikke forventede en fortsættelse. Da en officerspatrulje under Lt. v. Bornstedt havde meldt, at Le Roux var fri for fjender, startede kl. 0615 i morgengryet fremrykningen i kampformation: III. til højre, II. til venstre, med I. Bataillon bag ved på venstrefløj. Bakkerne ved La Gilotrie blev nået og besat uden modstand. En ny udsendt officerspatrulje under Lt. Korses meldte kl. 0750 fra højderne ved La Chapelle-aux-Rats, at nordkanten af Bois de Mazuys og gården Bolra i kanten af skoven ligeledes ikke var besat af fjenden. Med III. Bataillon som spids begyndte 40. Infanterie-Brigade nu i kolonne at forfølge fjenden over vejen Presles – Vitriaval i sydøstlig retning mod Mettet. De talrige efterladt tornystre, beklædnings- og udrustningsgenstande pegede på en hurtigt fransk tilbagetrækning. Blandt det efterladte var der meget brugbar konserves. Med den manglende varme forplejning, gav det et godt supplement til forrådet, yderligere suppleret af rigelige mængder af æg, kød, sukker og vin fra de forladte gårde. Dette bytte vækkede også igen livsmodet hos dem, der endnu ikke havde vænnet sig til krigens afsavn, og i det bedst tænkelige humør gik det frem mod nye præstationer. Over Le Roux, hvor enkelte Zuaver måtte hentes ud af

gemmesteder og tages til fange, gik marchen videre langs den østlige udkant af Bois-du-Prince, og omkring kl. 1020 nåede man den sydlige kant af Devant les Bois.

Som spidsen af 10. Kompanie havde nået Højde 276 syd for landsbyen, opdagede Hptm. v. Grone en fjendtlig artillerikolonne på *Route de France* syd for Mettet (i dag hovedvej N932). Fører for 40. Infanterie-Brigade, Generalmajor v. Lindquist trak herpå hele Feldartillerie-Regiment 46 frem. Inf.Regt. 92 rykkede frem til forspidsen. 9. Kompanie fik ordre til at dække artilleriet i front og på venstre flanke. En deling gik i stilling umiddelbart ved batterierne, en deling i den sydlige udkant af landsbyen og en tredje i den nordlige udkant.

Kl. 1030 åbnede det fjendtlige artilleri en overordentlig heftig ild mod batterierne, der var gået åbent i stilling på Højde 276. Fjenden syntes blot kun at have ventet på dette øjeblik. De andre batterier gik i stilling vest for vejen mod Mettet. Straks i starten blev Generalmajor v. Lindequist hårdt såret af en granat i den sydlige kant af landsbyen. Kommandøren for Feldartillerie-Regiment 46, Oberst Havenstein, overtog kommandoen over brigaden.

Den fjendtlige ild regnede ned over de omkringliggende skove, da Oberst Havenstein kl. 1050 beordrede klarlægningen af Infanterie-Regiment 92 i sydkanten af landsbyen og skovkanten syd herfor, og Infanterie-Regiment 77 øst for Devant les Bois. På ordre fra regimentet skulle III. Bataillon gøre klar i det fremspringende skovhjørne sydvest for landsbyen, II. Bataillon længere vest herfor i skoven, mens I. Bataillon skulle tage opstilling på skovvejen sydøst for landsbyen. Disse forskydninger blev gennemført under kraftig beskydning med shrapnel og granater, og både III. og II. Bataillon måtte trækkes længere mod vest og landsbyen rømmes. Det tornede og bragede, træer blev ødelagt og stålsplinter susede overalt. For første gang blev regimentes nerver sat på prøve under en voldsom artilleribeskydning. Selvopholdelsesdriften blev vækket, og selv den tapreste er ikke altid i stand til at styre den. Blege og urolige kikkede man på hinanden. Kl. 1050 slog tre granater kort efter hinanden ned i 10. Kompanie, der lå i skovspidsen sydøst for Devant les Bois, syd for vejen mod Planoy. Ikke mindre end 15 døde og 29 sårede faldt som offer. En ubeskrivelig forvirring indtrådte. Panikken viste sig uhyrlige ansigt. Nerverne rystedes. Forstanden fik væk. Grebet af uahæmmet rædsel, gik alt i opløsning. Forgæves beordrede Hptm. v. Grone stillingsskifte. Kun få grupper fulgte ham, alle andre løb derfra. Han beordrede den hårdt sårede Lt. Korfes til at samles nord for vejen, mens han selv med et par grupper koncentrerede sig om at flytte de sårede til landsbyen. Lt. Korfes slæbte sig tilbage i et forgæves forsøg på at få samlet kompagniet omkring sig. I den tætte underskov

gik forbindelsen hele tiden i stykker, og først længere tilbage lykkedes det Lt. Frhr. v. Schleinitz med stort besvær igen at få samling på kompagniet.

I. Bataillon veg på grund af beskydningen ud mod nordøst i Bois Herbier, da fjenden også havde opdaget denne bataljons forskydning. Den trak sig frem til landevejen Fosse – Mettet (*Route de Philippeville*) uden at lide tab. Artilleriet stod i timer under kraftig beskydning og led overordentlig. Deling Bornstedt fra 9. Kompanie, umiddelbar ved artilleriet, trak sig længere mod øst ind i skoven for ikke at lide unødvendige tab. Igen og igen blev kompagnierne i skovene vest for Devant les Bois tvunget til at undvige artilleribeskydningen. Uanset hvorhen de bevægede sig, fulgte artilleriet efter, som ledet af en usynlig hånd, og med uhyggelig præcision. Om aftenen blev mysteriet opklaret. Der blev opdaget en ledning, der førte til kirketårnet i Devant les Bois, og i kirketårnet en fransk underofficer, *Chasseur à cheval*, der via telefon havde dirigeret den franske artilleriild. Også Lt. v. Unger opdagede i skoven i et træ, en fransk officer og fire mand, der ligeledes dirigerede ilden. De blev taget til fange på nær en mand, der blev skudt, da han forsøgte at flygte. Straks ophørte den fjendtlige beskydning.

Ordre til angreb på de fjendtlige stillinger i nordkanten af skoven nord for Oret og andre fremskudte franske stillinger, kunne først givet kl. 1530. Med IR 164 til venstre og IR 77 til højre, fik II. og III. Bataillon ordre til fremrykning i afsnittet Insebois – vejen Biesme til Oret og Devant les Bois – le Fayat – skovhjørne 1 km sydøst for Prée. III. Bataillon med kontakt til I. Bataillon med højre fløj langs vejen Planoy – Nefsée – Oret. Kl. 1730 iværksatte III. Bataillon med 11. Kompanie til højre, 12. til venstre i skyttekæde. Kl. 1745 fulgte II. Bataillon efter med 8., 6. og 7. i forreste linje, 5. Kompanie fulgte som regimentsreserve.

Det ellers så svære øjeblik var kommet, hvor man i fuld figur træder ud af den beskyttende dækning og går frem mod en usynlig fjende, hvis modstandskraft man ikke kan vurdere. Hvor overalt der lurer fare, og hvor hvert øjeblik kan gøre forskellen mellem at være og ikke være. Og alligevel var det som en forløsning at slippe ud af granatregnen, som man forsvarsløs havde ligget under i mange timer. Det var nu frem til fjenden og gøre gengæld for alle afsavn og alle ofre, han havde kostet. Bølge efter bølge forhold i hastige skridt skovkanten og slap ind under artilleribeskydningen, der stadig lå over skoven for at forhindre et angreb. Næsten uden tab gik det fremad. Kun 10. Kompanie, der fulgte i anden linje, havde igen nogle få tab, herunder delingsfører, Vizefeldwebel d.R. Renk. II. Bataillon nåede hurtigt Biesme og III. Planoy, og herefter Nefsée i tilknytning til naboregimenter 164 og 77, der under fremrykningen blev blandet i skillelinjerne. Så gik det op ad den nordlige skråning af Højde 235. Fra Prée og bakkerne øst herfor faldt skud fra tilsyneladende fremskudte patruljer. Fjendtlige maskingeværer kostede nogle få tab. De syntes placeret langt tilbage. Omkring kl. 19 nåede bataljonerne den omtrent linje kapellet øst for Gay på vejen mellem La Marchanderie – Prée – stenbrud ved Højde 235, hvorfra de fjendtlige stillinger i den nordlige kant af skoven nord for Oret kunne ses. De åbnede ild med visir 1500, men som det kommende tusmørke blev den hele tiden mindre. I mellemtiden var Hptm. v. Suckow med sit kompagni trængt frem ad vejen til landsbyen Prée, hvor den pludselig kom under kraftig beskydning. Det lykkedes kompagniet at gå i dækning bag nogle huse, og i ly af mørket uden tab at falde tilbage til på højde med II. Bataillon. Omkring kl. 20 standsede ilden langs linjen. Hptm. v. Frobeld faldt i mørket i et stenbrud og kom til skade, og måtte overlade kommandoen over sit kompagni til Oblt. Reinecke. Udmattet søgte kompagnierne i II. og III. Bataillon ro for natten i gravede skyttehuller på Højde 235, mens reserven bagved søgte ly bag kornstakke. Der var ingen mulighed for at bringe forplejning frem.

I. Bataillon i Bois Herbier, der lå bag Infanterie-Regiment 77's afsnit, fik kl. 1720 ordre til at følge IR 77 angreb fra en placering til højre, og skulle under den fortsatte fremrykning igen slutte sig til Regiment 92. For at undgå tab - endnu lå heftig artilleribeskydning på Devant les Bois og de omkringliggende skove - havde fremrykningen gennem Bois du Prince i første omgang retning mod nordvest. På de smalle skovveje blev der marcheret i enkeltkolonne. Kun langsomt gik det fremad. Under marchen fik I. Bataillon ordre fra brigadekommandøren, straks med mest muligt infanteri at gå tilbage til dække artilleriet, da et fjendtligt angreb forestod. MG-Kompagni/IR 77 var allerede sat i march. 1. og 2. Kompanie vendte øjeblikkeligt om, og halvt i løb tilbage mod Devant les Bois, efterladende deres oppakning. Også maskingeværkompagniet vendte med besvær deres vogne og travede forbi kompagnierne mod den befalede plads. Da de nåede frem, fandt de bevogtningskompagniet, 9. Kompanie, allerede placeret i stilling sydøst for Devant les Bois. Lt. v. Cornberg havde her kommandoen, også over dele af Garde-korpset. Dele af 1. og 2. Kompanie gik i stilling, mens en reserve under Lt. v. Kotze og v. Campe blev placeret i landsbyen. Kommandoen over skyttelinjen blev overtaget af Lt. v. Unger. MG-Kompagni/IR 92 gik i stilling på Højde 276 i nærheden af 6/Feldartillerie-Regiment 46. Et fransk angreb fandt ikke sted. Artilleriets nervøsitet var formentlig opstået på grund af tilstedeværelsen af franske *Chasseurs à Cheval* på flankerne, og fra deres heste fra tid til anden med deres karabiner skød mod artilleriet. Til disse tilhørte tilsyneladende den underofficer, der blev taget til fange i landsbyen kirketårn.

Hauptmann v. Bismarck var med 3. og 4. Kompanie marcheret videre, da han anså det udelukket, at der skulle foreligge en fjendtlig trussel mod artilleriet. Begge kompagnier nåede omkring kl. 1940 frem til sydkanten af Bois Grand Frechi, og nåede kl. 2130 uden tab ind bag III. Bataillon. Dele af 9. Kompanie nåede ligeledes frem hertil i løbet af natten, hvor de blev underlagt 10. Kompanie, mens Hptm. v. Losch med hovedstyrken gik forlangt i nattens mørke, og indgik i linjen på højre fløj ved Infanterie-Regiment 164. I. Battalion havde kl. 1400 været i stand til at forpleje ved feltkøkkener i Bois Herbier.

Endnu engang sænkede natten sig over slagmarken. Igen stod landsbyerne omkring i flammer. Også i Devant les Bois bølgede røgen enkelte steder. Stjerne blinkede fredeligt på himmelen, men krop og sjæl fik kun ringe hvile. Gennem nattens stilhed lød klager og jamren fra de sårede venner og fjender, der lå et eller andet sted mellem fronterne. Lydene hævede og sænkede sig indtil de endeligt forstummede eller blev afløst af vilde skrig. Men hvem skulle drage ud i fortærrænet, hvor den fjendtlige ild igen lavede op, mens samtidig enhederne selv behøvede alt den hvile, de kunne få. Krigens jernansigt, som ikke kender til nogen nåde, måtte som alt for ofte dæmpe kammeraters medlidenhed.

En tidlig alarm rev de sovende på højkant. Den 24. august kl. 0400 kom ordren til at bemane skyttegravene, da fremsendte patruljer syntes at varsle fjendens angrebshensigt. Det var svært at vække de trætte lemmer til live. Mange måtte kontant erindres om, at der ikke var tid til at sove. Der var som bly i benene. Med sultne maver – morgenkaffen måtte igen erstattes af en slurk vand og et lille stykke brød – besatte kompagnierne forreste linje af stillingen. Allerede kl. 0500 åbnede det fjendtlige artilleriild og det fjendtlige infanteri skød enkelte ildoverfald mod gravene, der dog med den dårlige skydning af de overfor liggende Turkos og Zuaven var virkningsløs. Ved Préé så man Turkos flugtagtig forlade landsbyen og forsvinde bagud. MG-Kompagniet/IR 92 under Hauptmann Masius, var i morgengryet ankommet sammen med MG-Kompanie/IR 77 ved stenbruddet på Højde 235, og åbnede herfra ild mod den fjendtlige grav med synligt gode resultater. Det fjendtlige artilleri stoppede hurtigt. Et tungt batteri fra Garde-Korps havde ødelagt det franske Rimailho-batteri, de dagen før havde kostet så store tab for Feldartillerie-Regiment 46. Artilleriregimentet kunne derfor kl. 0630 foretage stillingsskifte og ligeledes rykke frem til Højde 235, hvorfra den kunne lægge ild over de fjendtlige stillinger mellem skovhjørnet nord for Oret med direkte sigte på afstand 1400 og 1500. Man fik mere og mere det indtryk, at fjenden kun kæmpede for at sikre sin tilbagetrækning. Kort efter kunne der derfor gives ordre til angreb. Kompagnierne satte i værk. I. Bataillon skød med 3. Kompanie ind i II. Bataillon, mens de øvrige fulgte som reserve. I hurtige spring gik det ned ad bakken. Snart efter fulgte maskingevæberne, der på ny gik i stilling 600 meter længere mod syd. Under deres lyse knitren kunne angrebet fortsættes. På trods af sult og tørst under den synkende sol gik det hurtigt fremad gennem korn- og roemarker. Hårdt såret faldt Hauptmann v. Suckow sammen i en kornmark. Nyheden bredte sig hurtigt blandt hans folk, og med grim beslutsomhed fortsatte kompagniet. Maskingevæberne beskød et enligt beliggende hus på vejen mod Oret, hvorfra Turkos skød. Hurtigt blev der givet tegn på overgivelse med hvide klude bundet på gevæberne. 39 mand faldt i hænderne på 8. Kompanie. Angrebet nåede en afstand af omkring 250 meter fra fjenden. Til venstre var Inf.Regt. 77 under fremrykning med tilslutning til Garde-Korpsset. Til højre rykkede Inf.Regt. 164 lige så ubesværet frem. Signalet lød: »Anlæg bajonet!«. Fjenden syntes at have tabt spillet. Kun enkelte spredte skud lød. »Til storm gevær til højre!« Det trak i lemmerne. Det var et angreb som man havde ønsket, og som man havde lært. Alle ville være den første til at møde fjenden. Øjeblikket var kommet, hvor man i kamp mand mod mand kunne se det hvide i øjnene på fjenden, hvor raseri ses i ansigterne, hvor blodet koger og kun én tanke hersker: at dræbe! Langt forud var førerne. Den fjendtlige ild vokser igen. Mange steder flygter Turkos tilbage. To officerer forsøger forgæves med udbredte arme at standse dem. De ønsker ikke at overleve skændslen, og falder som helte. Det går fremad. Offizierstellvertreter Königsdorff falder i spidsen for sin deling, og kort efter ender et skud livet for fører for 3. Kompanie, Lt. Constabel. Tabene for raseriet til igen at stige. Unteroffizier Wiechmann, 5. Kompanie, styrter sig ned i en skyttegrav midt blandt Turkos, lagt forud for resten af hans deling, De gjorde mine til at slå ham ned, da to granater sprænger til højre og venstre i graven. Artilleriet støtter angrebet på fortræffelig måde lige til det sidste. I en hurtig vurdering af situationen sprang Unteroffizier Wiechmann igen op af graven og kastede sig ned foran. Nogle ængstelige minutter fulgte. Så lyder langs hele linjen råbet: »Fæld gevær, fremad! Hurra!« Turkos overgiver sig. 36 mand og to maskingevæber falder i hænder på Wiechmann og Vizefeldwebel Lüttge fra Deling Amecke. 6. Kompanie stormer en grav med omkring 40 Turkos. Ved 7. Kompanie sigtede en Turkos på tre skridts afstand på Oberlt. Reinecke. Sablen kom først og ekspederede ham til hensiddes. Seje som katte forsvarer Turkos sig med hele deres afrikanske blods vildskab, på steder til sidste mand. Man andre steder hæver de dog hænderne til overgivelse, rystet af det forudgående artilleribombardement. Gravene lå fulde af døde – Især hulvejen på vejen mod Oret var et lig felt. – Ved 3. Kompanie udmærkede sig Unteroffizier Bosse, Gefreiter Römer og Reservist Meyer I. Med udrullet fane fulgte I. Bataillon. Hauptmann v. Bismarck fandt en af de officerer, der havde forsøgt at standse Turkos flugt, døende, den anden var allerede død. Han sagde til ham: »*Vous être un très brave*

Officier«, hvorefter denne gav ham sin allerede kolde hånd til tak. Også de franske officerer forstod at dø som helte. - Fra skoven foran III. Bataillon var fjenden allerede veget. Her stødte man kun på ringe modstand. Reservist Güssow, skytten fra Roselies, døde her heltedøden. I vild flugt strømmede Turkos ud af skoven sydlige kant i retning af Oret. En rasende ild fra bakken Les Croisettes nordvest for Oret mødte dem. Hauptmann v. Losch, der selv var såret, havde samlet dele af Inf.Regt. 79, 164 og også 77 til et kompagni på omkring 150 mand, og udslettede herfra den flygtende fjende.

Regimentet forfulgte fjenden frem til hulvejen syd for Corroy, hvor Turkos lå i hobetal, ramt af artilleriilden. Herefter kom der ordre til samling. Mens kompagnierne satte kursen mod samlerummet sydvest for Oret, åbnede Turkos pludseligt ild fra et stenbrud. 2. Kompanie gik til angreb og nedkæmpede dem med bajonetterne. Over 300 ikke sårede Turkos og Zuaven overgav sig. Antallet af sårede Turkos var gevaldig. Derudover faldt en stærkt belagt forbindeplads i Oret i hænderne på regimentet. Tre maskingeværer blev erobret. I virkeligheden havde fjenden begyndt sin tilbagetrækning natten til den 24. august, og havde efterladt Turkos for at ofre dem under frigørelsen. Turkos havde haft en anden forestilling af deres fremtid. Man havde ikke forventet at komme til Tyskland som fanger. I deres tornystre fandt man splinternye uniformer, de skulle have brugt under en sejrrig indmarch i Berlin.

Også denne dag anvendte fjenden spioner. I Orel blev en præst og en anden mand pågrebet. I præstegården var en mand fra 3. Kompanie blevet skudt. Man fandt hos præsten to brugte pistoler. Begge civile blev skudt på ordre fra Oberst Havenstein.

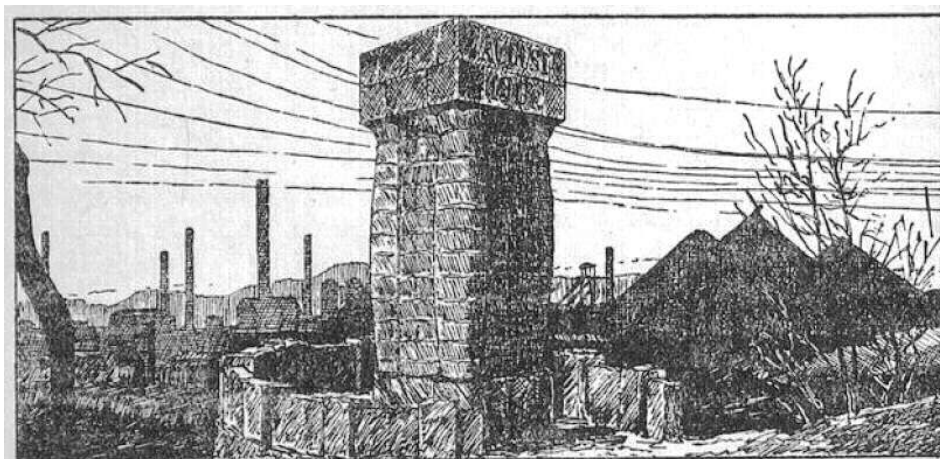
Regimentets tab den 23. og 24. august i døde og sårede var 6 officerer og 172 mand. Alene 10. Kompanie havde mistet 19 mand døde og sårede. Lt. Constabel var faldet, Hptm. v. Suckow, v. Losch, Lt. Korfes, Lt.d.R. Müller var såret. Hptm. v. Frobøl hårdt kvæstet af et fald. Efter lang tids sygeleje i Tyskland døde Hptm. v. Suckow af sine store kvæstelser.

Som Roselies var dagene ved Devant les Bois og Orel æresdage for regimentet. På trods af store anstrengelser, manglende forplejning, specielt af brød, og ophold i kampstillinger begge nætter, var der opnået store resultater. Fører for X. Armeekorps, General v. Emmich, gav sin anerkendelse til udtryk i følgende dagsbefaling:

Jeg udtaler min fulde anerkendelse til tropperne for den fortræffelige holdning under kampene langs Cambre. De har lært, at frisk fremrykning og fast holdning fører til sejr. Sådan skal det altid være.

Efter at feltkøkkener var trukket til og forplejning udleveret, iværksatte regimentet kl. 1600 forfølgelsen af den slagne fjende. Marcheretning var nu mod sydvest. Marchen fortsatte ad Route de Fraire til byen Fraire, hvortil den ankom kl. 18. Her blev der gået i kvarter.

Næste dag faldt Namur og fæstningens forter på nær tre, der ligeledes den følgende dag hejste de hvide faner. Dermed var slaget om Namur sejrrigt afsluttet på hele 2. Armees front.

Mindesmærke for de faldne langs Sambre, august 1914

Udkant Audigny i retning Puisieux. Besat af franskmænd og stormet 29. august 1914 af Inf.Regt. 92 og 78. Venstre grav er Fähnrich W. v. Suckow IR 92. Højre grav en fransk officer.

Slaget ved St. Quentin

(23. – 30. august 1914)

a) Offensivens fortsættelse

Den hurtige indsættelse mellem Garde-Korps til venstre og X. Reserve-Korps til højre, havde i væsentlig grad lettet X. Armeekorps overgang af Sambre. Det lykkedes også VII. Armeekorps den 23. august at sætte over floden, men fandt fjendens stillinger rømmet. Med manglende kendskab til fjendens ringe styrke, var det ikke lykkedes 3. Armee under Generaloberst Frhr. v. Hausen at krydse Meuse i området ved Dinant under 2. Armees fremrykning, og sammen med denne nedkæmpe fjenden i Meuse vinklen. Som på højre fløj af hæren ved 1. Armee, undslap franskmændene også her i rette tid en omringning. For at omgå de ved Mons-Maubeuge endeligt observerede englændere, havde Generaloberst v. Kluck den 23. august under det fortsatte sving, angrebet denne fjende (Slaget ved Mons). Den 24. august blev angrebet fortsat, men stødte stadig ind i bagtroppe. Mellem den 22. og 24. august havde 4. og 5. Armee langs Semois og Meuse stået i lige så alvorlige kampe, og havde trængt fjenden tilbage, der imidlertid ydede sej modstand.

Den 25. august indledt Generaloberst v. Bülow omslutningen af Fæstning Maubeuge, hvortil VII Reserve- og halvdelen af IX. Armeekorps var bestemt. Da englændernes og franskmændenes generelle tilbagetrækning blev meldt af fly, blev forfølgelsen fortsat med 1. og 3. Armee i sydvestlig retning. Garde-Reserve-Korps fra 2. og XI. Armeekorps fra 3. Armee blev på dårlige nyheder fra øst transporteret hertil. Inden de nåede frem havde slaget ved Trannenberg fundet sted og faren brudt. Afgivelserne var for fører af armeerne desto mere uvelkommen, da allerede under kampene langs Sambre (slaget ved Mons og Namur), 188 fjendtlige bataljoner med 748 stykker artilleri havde stået overfor 137 tyske bataljoner med 820 stykker artilleri, og det blev efterhånden mere og mere tydeligt, at sejrene ved Sambre ikke havde resulteret i en afgørelse. Den fortsatte offensiv førte den 26. til 27. august ved 1. Armee til det sejrige slag ved le Cateau – Solesmes mod englændere og franskmænd, mens 4. og 5. Armee i disse dage igen stod i hårde kampe langs Meuse. 3. Armee overskred denne flod og fortsatte i første omgang mod vest, så mod sydvest under kamp. Ved 6. og 7. Armee blev der ligeledes kun langsomt vundet terræn. Fort Manonvillers og Fæstningen Longwy havde kapitulert. Den øverste hærledelse befalede den 27. august aften at 1. Armee skulle rykke frem over Aisne mod den nedre Seine, 2. Armee over la Fère-Laon mod Paris, 3. Armee over Laon – Guignicourt mod Château-Thierry, 4. Armee over Reims-Epernay og 5. Armee over Châlons-sur-Marne – Vitry. Fæstning Verdun skulle omslutes. Med en pauseløs forfølgelse håbede man at høste sejren. Englænderne foran 1. Armee syntes at vige ud mod St. Quentin, franskmændene foran 2. Armee mod Guise og Hirson.

Generaloberst v. Bülow havde for den 28. august oprindeligt besluttet at fortsætte fremrykningen med højre fløj af armeen (VII Armee og X Reserve-korps), for ikke at miste forbindelsen til 1. Armee, og for at indlede angrebet i retning af Fæstning La Fère, hvor han mente at måtte regne med stærk modstand. X. Arme- og Garde-

Korps skulle blive stående for at gøre 3. Armee i stand til at genoprette den mistede kontakt til 2. Armee. Da imidlertid 3. Armee meddelte, at den ville marchere 4. Armee til assistance, var forudsætningen for at lade de to korps stå stille, bortfaldet. Generaloberst v. Bülow besluttede sig derfor sent på aftenen den 28. august til at lade begge korps overskride Oise-afsnittet. Af ikke klarlagte årsager nåede en flymelding fra 27. august først meget sent frem til A.O.K. i morgentimerne den 28. august. Ifølge denne skulle fjenden kun holdt Oise besat med en bagtrop. Generaloberst v. Bülow havde forventet at møde hård modstand langs Oise, og havde derfor standset begge armekorps langs Iron-vandløbet, for at afvente yderligere opklaring. Denne beslutning viste også hans hensigt til, at overgangen af Oise ikke skulle kræve så blodige ofre som ved Sambre.

I virkeligheden var flymeldingen kun korrekt for morgenen den 28. august. På dette tidspunkt befandt sig den 5. franske Armee under General Lanrezac med sin hovedstyrke under ilmarch bag Oise for at udfører ordren fra General Joffre. Bakkerne ved Villers-le-Sec og Lafontaine skulle sikres som udgangspunkt for et angreb mod St. Quentin. Dermed blev slaget om St. Quentin indledt. Den blev for begge parter en overraskelse.

b) Ind i Frankrig

Den 25. august kl. 0800 fortsatte regimentet med 20. Infanterie-Division marchen mod Danffois, hvor der under et hvil for første gang fra et fransk fly blev nedkastet stålpile, dog uden at gøre skade. Det store tab af kompagniførere havde nødvendiggjort en større ny besættelse. Hauptmann v. Seel vikarierede for den sårede Oberstlt. Dürr som fører for III. Bataillon. 1. Kompanie blev overtaget af Lt. v. Kotze, 2. af Lt. v. Campe, 3. af Lt. v. Unger, 4. af Lt.d.R. Wirth, 5. af Lt.d.R. Grothe, 7. af Oberlt. d.R. Reinecke, 8. af Lt.d.R. Krieter, 9. af Lt.d.R. Brandes og 11. Kompanie af Lt. Frhr. v. Schlenitzg.

I Daussois var indbyggerne flygtet. I husene blev store mængder af flæsk og chokolade opdaget, der glædede soldaterhjerterne. Kost fra feltkøkkener kunne ikke erstatte den manglende brød. Ifølge krigens love kunne soldater tage, hvad de ubetinget behøvede til dens forplejning. Kl. 20 blev der indkvarteret i Boussu lez Walcourt.

Den 26. august gik ruten over Erpion – Renlies til Vieux Sart. Kl. 1545 blev den franske grænse overskredet ved Champ Benoit sydøst for Sivry under trefoldigt hurra og afsyngning af »Wacht am Rhein« og »O Deutschland, Hoch in Ehren«. Der var knapt gået tre uger siden afmarchen fra Braunschweig. Regimentet stod på fjendens jord. Det drejede sig om at forblive i hælene på ham og genvinde den tabte føling. Fremad, hed parolen, fremad mod Paris, for her at dikterer freden. Hvor ville freden efter fire års hård strid komme til at se anderledes ud! Hvem havde anet noget sådan, hvem havde vovet blot at tænke, at det tyske folk ville rammes af en sådan smagløs fred!

Forfølgelsen krævede lange marcher, der under den brændende augusthede blev endnu mere anstrengende. Herlige skove blev passeret. Men hvem havde tanker for at nyde naturens skønhed, hvor kroppen hungrede efter mangel på brød og tørst af mangel på vand. Den gennemsnitlige dagsmarch var 35 km. Afstanden måtte kræves og blev præsteret. Den første franske landsby Eppe Sauvage blev nået. Den lå som uddød. Kun langsomt vendte indbyggerne tilbage. Det havde ladet sig overbevist om, at vi ikke var barbarer, som rygterne ville vide. Udmattede gik bataljonerne om aftenen i kvarter: I. Bataillon i Croix Trélon, II. i Beaus Sart, III. og MG-Kompagniet i Lies-sies. Igen måtte der rekvireres, hvad der kunne findes. Alt fjerkræ vandrede til feltkøkkener og gryder. Der var rigeligt med mælk, da ingen bekymrede sig om kvæget på markerne. Denne aften blev regimentet tildelt en glædelig overraskelse. Den første feltpost var ankommet, og dermed forbindelsen hjem til igen etableret. Der sad så mange hensunken i nyhederne fra de kære derhjemme, og glædende at hjemstavnen var forskånet for krigens gru. Desto mere bedrøvede var de, der ikke fik post hjemmefra og bekymrede sig om kone og børns velbefindende. Feltpostforbindelsen kunne fra dette tidspunkt opretholdes – Sejrsstemning derhjemme som i felten. Telegrafene havde for længst meldt om hærens resultater. Overalt var Victoria under opstigning.

Den 27. august skulle være en stor marchdag. Tidspunktet var kommet til igen at møde fjenden, for at afslutte hans nederlag. En forfriskende regn lettede i starten marchen og bandt kalkstøvet, der satte sig på lungerne, men snart fortsatte marchen ad sideveje parallel med de store marchveje og krævede præstationer, der mindede om den første tid under fremrykningen.

Fremmarch! Dette ord forenede modsætninger mellem store anstrengelser, endeløse marcher dag og nat, korte, søvnløse nætter, sult og tørst, hede og kulde, fugt og skidt. Den jernhårde, nødvendige disciplin, de tusinder af stille forbandelser og alligevel en anerkendelse af det nødvendige.

Næsten to uger uden brød, under kamp og under pauseløs forfølgelse gav regimentet hjemstavnen et eksempel på afsavn; også en af de ting, der aldrig må glemmes. Først denne dag – 27. august – kunne der igen fordeles brød. Over Ramousies blev Etroeungt nået, hvor der et kort ophold. Heller ikke her var indbyggere at se. I husene blev der fundet store mængder af vin, champagne og cider, der fugtede de tørre struber. Mere end fugtede! Der blev

druknet på forskud. Hvem vidste, hvad de næste dage ville bringe! Endnu en kort march i opløftet stemning over la Flamengrie til Buironfosse, hvor der blev gået over i hvil. Allerede den følgende dag ville blive optakten til hårde kampe.

c) Kampene ved Guise

Morgenen den 28. august var trist og grå. Tåge lå over Oise-dalen. I stor omkreds var bakker dækket af en slør af dis. En yderligere opklaring af de fjendtlige stillinger med fly var ikke mulig. Gennem posteringer forhindrede fjenden udsendte kavaleripatroljer at indhente oplysninger om hans styrkemål bag Oise.

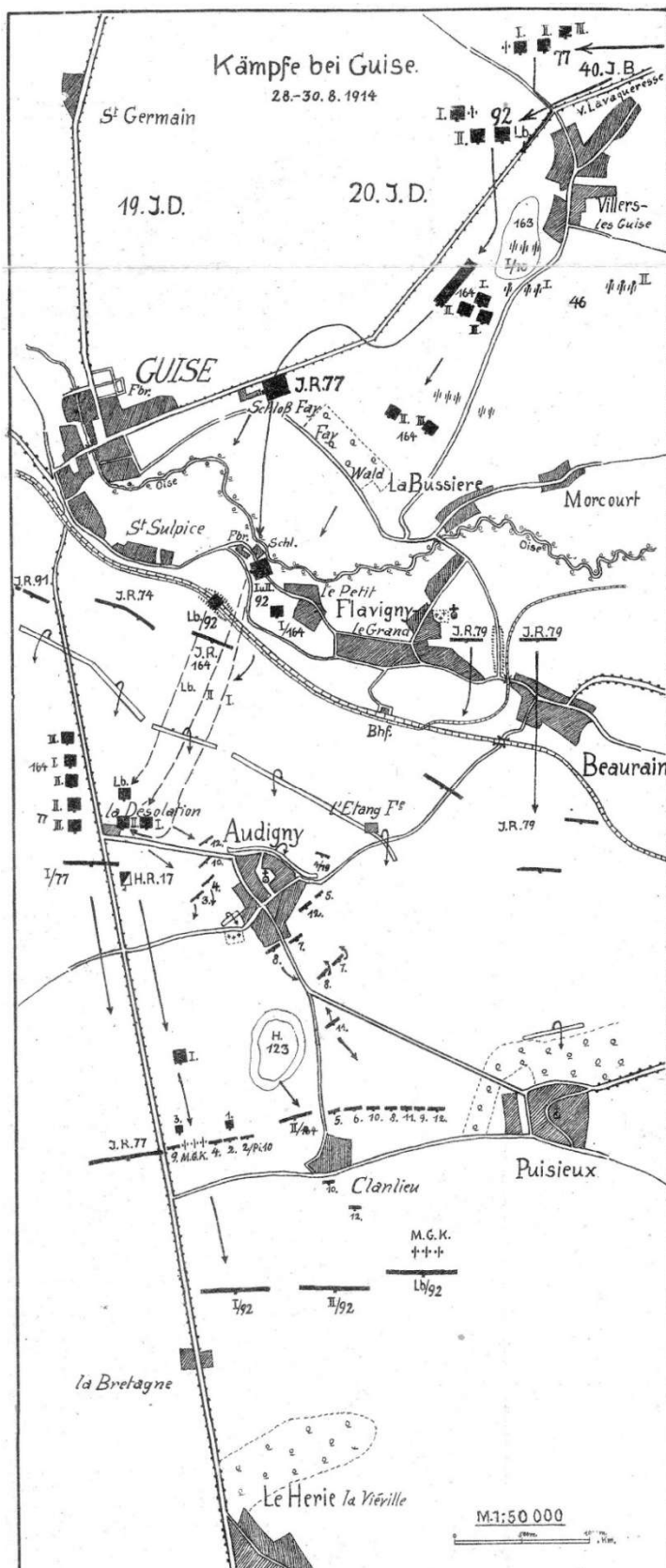
Som beordret var regimentet brudt op fra Leschelle kl. 0700 og stillet sig parat vest for vejen Leschelle – Le Chênet ved Le Vert Buisson. Ved A.O.K. førte den forsinkede ankomst af flymelding fra Oberlt. Graf v. Oriola (Drag. 19) fra dagen før til beslutningen om at rømme stillingen langs Iron bækken, og til at overskride Oise linjen. Megen tid var gået til spilde. Kl. var i mellemtiden blevet 11 om formiddagen. Den kølige morgen var for længst blevet gloende hed. Tykt støv dækkede vejene. 19. Infanterie-Division rykkede frem mod Guise, mens 20. Infanterie-Division satte kurs mod Flavigny-le Grand. Allerede efter kort march blev der gjort holdt ved Lavaqueresse fra kl. 1245 til 1455, og feltkøkkenerne blev sendt frem. Omkring middagstid var en patrulje fra Husaren 17 blev mødt med ild ved broen over Oise i Guise. Kl. 1330 blev 19. Inf.Div. indsat for at sætte sig i besiddelse af overgange i og omkring Guise. Imod alle forventninger kom det til hårde bykampe omkring broerne, hvorunder Regimenterne 74 og 91 havde store tab. Først kl. 1645 var overgangene sikrede og fulgt med en besættelse af højderne syd for Guise. Det kom her til franske modangreb for igen at kaste tyskerne tilbage. Samtidig med 19. Division var forspidsen af 20. Division – Inf.Regt. 79 – gået til angreb fra bakkerne syd for Villers-les-Guise mod Oisebroerne ved Flavigny-le-Grand. Uden nævneværdig modstand kunne tre bataljoner fra regimentet sætte over floden og indtage bakkerne øst Flavigny-le-Grand og nord for Beaurain. Den sidste mand var dårligt nået sydsiden af Oise før det fjendtlige artilleri lagde en kraftig ild over højderne syd for Villers-les-Guise, hvor batterier fra Feldartillerie-Regiment 10 og 46 var gået i stilling, og mod Infanterie-Regiment 79 på sydsiden af Oise. Beskydningen kostede artilleriet betydelige tab, og ved 8. Kompanie, Inf.Regt. 79 fremkaldte det en temmelig panikagtig stemning. Man frygtede et fjendtlig modangreb fra Audigny. Garde-Korpset til venstre, der selv stadig i kamp om den sydlige bred af Oise, var i situationen ikke i stand til at støtte 20. Infanterie-Division. Inf.Regt. 164 blev derfor i løbet af eftermiddagen, fra venstre fløj af Inf.Regt. 74, trukket over Oise. Den af Inf.Regt. 74 - med hjælp af Inf.Regt. 164 - søgte afgørelse mod den overfor liggende fjende, kunne ikke gennemføres, da han afbrød kampen ved mørkefald. Det fjendtlige infanteri overfor Inf.Regt. 79 forholdt sig hele tiden passiv.

Kommandøren for 20. Inf.Div., Generalleutnant Schmundt, havde omkring kl. 1645 befalet klargøringen af 40. Inf.Brig. Inf.Regt. 92 rykkede frem ad vejen mod Guise og tog opstilling vest for landsbyen Villers-les-Guise med Inf.Regt. 77 nordlig bagved. Kraftig kamplarm lød fra Oise-dalen. Shrapnel sprang over Guise og bakkerne nord herfor. Granater slog ned i og omkring batterierne. Solen stod allerede lavt over tagene på landsbyerne Guise, St. Sulpice, Flavigny-le-Petit og le Grand, da regimentet kl. 1830 fik ordre til at gå over Oise ved Flavigny-le-Petit. Den passerede området ved Højde 163, hvor I/Feldartillerie-Regiment 10 var under kraftig artilleriild, og delvis i galop kørte forbi mod Château du Fay og videre op ad de stejle sider af Oise. På den anden side lå Hertugen af Guises gamle fæstning med sine store tårne, der beherskede et stort stykke af området. Langsomt begyndte tågen igen at lægge sig langs floden. Månen spejlede sig i Oise, da Regimentet kl. 2030 nåede de tætte bevoksninger langs floden, og passerede den i enkeltkolonne ad smalle jernspang ved et slot og en fabrik vest for Flavigny-le-Petit. I. og II. Bataillon forblev i kampberedskab i slottets park og have, og indrettede sig her for natten. Det var ikke muligt at bringe forplejning frem, da kampbagagen på grund af de dårlige vejforhold havde måttet efterlades ved Château du Fay. I slotskælderen var der et større forråd af vin, der snart hjalp med at komme over den triste atmosfære. Med MG-Kompagniet nåede Hptm. Masins først sent på natten over Guise frem til regimentet. Som reserve for Inf.Regt. 164, som med anlagt bajonet lå langs banedæmningen, blev III. Bataillon med det samme trukket frem til den 8-10 meter dybe jernbaneslugt. Mandskabet lod sig glide ned ad de stejle sider. Natten var kold og vinden blæste skarpt ned gennem jernbaneslugten. Der var ikke tale om megen søvn. Det var dårligt nok blevet midnat før I. Bataillon blev trukket frem bag højre fløj af III, da et fjendtligt angreb endnu engang forventedes ved dagry. Det fulgte ikke.

Oise-linje var nået. Fjenden syntes igen kun at have kæmpet for at vinde tid. 20. Inf.Div. håbede allerede den 28. august at nå den for X. Armeekorps til 29. august befalede linje Ribemont – La Ferté-Cherisis. Som dagen

gryede forhindrede tåge imidlertid enhver observation. Fra dalen omkring Oise spredte den sig mod bakkerne. Man kunne ikke se en hånd for sig. Først nogle hundrede meter fra floden blev det lidt bedre, og her kunne man se terrænet for omkring 30 skridt. Af fjenden var intet at se eller høre.

Kl. 0500 stod regimentet klar til at rykke frem mod vejen mellem La Désolation – Aubigny. Omkring 500 meter foran denne dukkede fjendtligt kavaleri op ad tågen. De blev lagt under ild, men det korte øjeblik observation havde formentlig været tilstrækkelig til at fastslå vores styrkeforhold syd for Oise. Kort efter kom ordre til at samles langs vejen Guise – Marle ved La Désolation. 20. Inf.Div. havde til hensigt at starte forfølgelsen af fjenden. Inf.Regt. 77 havde overnattet ved Château du Fay og stod her klar til at optage forfølgelsen. Ved ankomst til samlerummet var der ingen entydige resultater af morgens opklaring. Efter oplysninger fra den forreste linje skulle fjenden være trukket mod syd. Efter at et udfoldet kompagni fra Inf.Regt. 77 var kommet et lille stykke frem, faldt der skud fra marchaksen Guise – Marle, og til venstre fra Aubigny. Kl. 0700 sendte Husaren 17 derfor en eskadron frem i opklaring. Ikke lang tid efter kom husarerne stormende tilbage med tomme heste ind i mellem, hvis rytter til fods fulgte efter en tid. De var stødt på fjenden, hvis styrke i tågen ikke kunne fastslås. Hestene stod på vejen ved divisionsstaben, dampende, nogle let, andre hårdt ramte og dækket af blod. Skydningen i retning Aubigny blev stærkere. For at opklarer red adjutanen ved 20. Kavaleri-Brigade, Oberlt. Prinz v. Ratibor und Corvey, men kom hurtigt i galop tilbage med melding om, at denne landsby var stærkt besat. Hauptmann Kobus havde allerede samtidig sendt en stærk patrulje fra 12. Kompanie mod Aubigny. Trods disse meldinger fastholdt 20. Infanterie-Division opfattelsen af, at der kun stod svage bagtrops- og forsprængte langs fronten foran den. Denne opfattelse blev ikke delt af Oberstlt. Schollmeyer. Lt. v. Suckow udbrød, at divisionen formentlig stod midt i den franske forpostlinje. Det var ikke udelukket, at man når tågen forsvandt, ville finde sig tæt foran fjenden. I virkeligheden havde franskmændene den 28. august næsten under fjendens kanoner,

gennemført en omgruppering af dens kræfter, og til venstre begyndt tilbagemarch mod Lafontaine, uden under denne dristige forskydning at være angrebet, men havde taget fordel af det usigtbare vejr, der også den 29. august var på deres side. Han havde allerede den 28. august, som den stærke trussel ved Guise blev erkendt, rettidigt kunnet omdirigere en division mod byen. Yderligere forstærkninger var fulgt efter. På grund af den gensidige uklarhed over fjenden planer, kom det her på venstre fløj af armeen til en mødekamp.

I overensstemmelse med sin opfattelse af situationen, havde Oberstlt. Schollmeyer allerede kl. 0730 sendt en opklaring frem mod vestsiden af Audigny. Med Deling Nickel fra 3. Kompanie og deling Tillgner fra 4. Kompanie var Lt. v. Unger rykket frem mod landsbyen. Under Hurra var styrken trængt over grave og gennem hække mod en totalt overrasket fjende, og fortsatte frem mod landsbyens sydvestlige udkant, hvor 3. Kompanie lige så overraskende dukkede op på højre flanke af et fransk kompagni i hulvejen mellem landsbyen og kirkegården, og gennem ild på nærmeste hold, rev det fra hinanden. Som tågen lettede omkring kl. 0830 blev Lt. v. Unger såret. Vizefeldwebel Nickel overtog kommandoen over kompagniet. Også Deling Andres fra 10. Kompanie var på ordre fra Hptm. v. Grone rykket frem mod Audigny, hvor den med effekt kunne give ind i kampen. 12. Kompanie under Hptm. Kobus var samtidig gået frem mod den nordvestlige del af Audigny, hvor den stødte på en lige så stærk fjendtlig styrke. Med deres ildeoverlegenhed tvang de hurtigt fjenden til at falde tilbage. Mod nordøst var 4. Kompanie, Inf.Regt. 79 forbi l'Étang ligeledes gået frem mod den nordøstlige del af Audigny. Under pres fra alle sider, rømmede franskmændene hurtigt landsbyen. Med en del af 12. Kompanie var Sergent Fremverth i mellemtiden nået kirkegården ved Audigny, hvorfra den tilføjede den retirerende fjende betydelige tab, da med den lettede tåge, terrænet herfra gav gode skudfelter. Kl. 0845 var Audigny fast på kompagniernes hånd. Fjendtligt artilleri beskød herefter kraftigt stedet, uden dog at forårsage tab.

Under disse kampe havde et fjendtligt batteri lagt ild over området ved La Désolation. Blandt de ammunitions-vogne, feltkøkkener og træn, der holdt på vejen syd for Guise, skabte ilden stor forvirring. Vogne blev vendt, enkelte væltede, heste skyede. I Guise blev gaderne blokerede af ophobningen. granater slog også ned på landevejen, hvor I. Bataillon og MG-Kompagniet ventede. MG-Kompagniet havde tab af mennesker og heste. Med stor koldblodighed spændte Gefreiter Ruhne og den sårede kusk Brakhagne under beskydningen de døde og sårede heste fra. Så kørte Hptm. Masius med MG-Kompagniet omkring 600 meter længere tilbage, fik nye heste spændt for, og kørte så i galop tilbage til La Désolation, hvor geværene blev bragt i stilling. Skydningen i tåge frembragte stærk bekymring ved I. Bataillon. Gården med det ildevarslenende navn (fortvivlelse) syntes med rette at bære navnet. Luften sitrede, jorden rystede. Sprængstykker, tegl- og mursten fløj omkring. En granat slog ned i ende af 3. Kompanie og dræbte Offizierstellvertreter Sievers. I samme øjeblik ankom 19. Inf.Div. divisionspræst, v. Kaltenborn-Stachan højt til hest. Springende ned fra hesten, talte han til kompagniet. Med høj stemme for at overdøve granaterne talte han inderligt om hjemstavnene og om fjenden, der havde måttet påkalde hjælp fra fremmede folk. Om engelske lejesoldater og russisk slaverier, om deres had og misundelse, og sluttede med stolthed over tysk åbenhed og trofasthed, tysk offervillighed og heltegerninger. Virkningen af denne ordstrøm var uhyre. Med et slag forsvandt alt forsagthed. Selv tilliden vendte tilbage. Dybt grebet af øjeblikket lod Lt. v. Kotze 1. Kompanie istemme »*Wir treten zum Beten*«, og de andre kompagnier faldt i, sluttende med »*Wacht am Rhein*«. En episode. og dog alligevel mere end det! Hvorfor blev det så uforglemmeligt i hjerterne på så mange? –

Omkring kl. 0930 havde solen endegyldigt vundet over tågen. 19. Inf.Div. var allerede kl. 0700 gået frem langs vejen Guise-Jonquense, og havde kl. 0830 nået sidstnævnte landsby. Det blev stadig mere tydeligt, at man ikke længere stod overfor en bagtrop, men om en stærk fjende, indstillet på beslutsomt forsvar, og især med et overlegent artilleri. Vores eget artilleri, der alene var anvist overgang ved Guise, kunne kun med besvær og langsomt bane sig vej ad overbelastede veje, og kunne derfor kun lidt efter lidt indsættes. Under fremrykning mod Puisieux opnåede Inf.Regt. 79 kun langsomt terræn. Til venstre stod Garde-Korps i hårde kampe ved Colonfay og le Sourd. Kl. 0930 befalede Oberst v. Roques, fører for 40. Inf. Brig., angreb med de allerede to indsatte bataljoner fra Regt. 77 øst for vejen Guise – Marle.

Oberstlt. Schollmeyer var allerede kl. 0830 med I. Bataillon til højre og II. til venstre, trængt frem til den sydlige del af Audigny. 7. og 8. Kompanie var herunder nået frem til den sydøstlige del af landsbyen. Her havde de i første omgang forskanset sig langs gaderne i den sydøstlige del med front mod Puisieux, hvorfra de beskød den vigende fjende. Fähnrich v. Suckow fandt her helledøden. Mens han var ved at hente et fransk gevær, der lå foran, blev han ramt af et lumsk skud fra en såret franskmænd. En officer fra Inf.Regt. 79 ekspederede ham til den næste verden. Den største del af 7. Kompanie under Oberlt. d.R. Reinecke og 8. Kompanie under Lt.d.R. Dony forblev hele dagen skilt fra regimentet. Under forfølgelsen i retning Puisieux stødte de på en fransk kolonne med en fransk officer til hest i spidsen. Denne forsøgte kompagnierne at angribe i højre flanke, men blev afvist og måtte falde tilbage. Fuldstændig isoleret faldt kompagnierne tilbage mod Audigny, hvor de fik kontakt til dele af

Inf.Regt. 79, med hvilke de for en dels vedkommende gik tilbage til jernbanedæmningen, men for en dels vedkommende forblev natten over i Audigny med dele af 5. og 12. Kompanie.

Uden at afvente ordre var Hptm. Scheer, 6. Kompanie, og Hptm. Kobus, 12. Kompanie kl. 10 fulgt efter fjenden mod Clanlieu. Hptm. v. Grone med 10. Kompanie og dele af 5. Kompanie sluttede sig til. Efter omkring 600 meter åbnede det fjendtlige artilleri en kraftig ild. Med en hurtig fremrykning kom kompagnierne ud af skydningen og havde ingen tab. Kl. 11 faldt Clanlien uden kamp. Der var imidlertid hverken forbindelse til Inf.Regt. 77 til højre eller til Inf.Regt. 79 til venstre. På venstre flanke lå et udbredt skovområde ved Puisieux, og en trussel herfra kunne ikke udelukkes. Fører for III. Bataillon, Hptm. v. Seel, befalede derfor ikke at rykke yderligere frem, og til at gøre forberedelser til et forsvar. Terrænet syd for Clanlieu var meget uegnet til forsvar, da skudfelterne kun var 200 meter. En deling fra hver af 10. og 12. Kompanie blev til observation placeret i sydkanten af Clanlieu og på bakken syd for landsbyen, mens resten af styrken blev trukket tilbage til den nordlige del af landsbyen. Også her lagde fjendtlig kraftig artilleriild over stedet, men næsten uden virkning.

9. og 11. Kompanie skulle som anden linje følge efter mod Clanlieu. De kom imidlertid ind i artilleriild og blev tvunget at udnytte terrænets muligheder for dækning. Som resultat havde 11. Kompanie under Lt. Frhr. v. Schleinitz mere retning mod Puisieux, hvor den kom i kamp med fjendtligt infanteri. Den mistede helt forbindelsen og blev på foranledig af Major v. Götze, der ligeledes havde tabt sin bataljon af syne, hen under aften blev trukket tilbage til Audigny. Dele af kompagniet forsøgte at nå i retning af Clanlieu, og ankom også senere hertil. Herunder faldt Lt. Frhr. v. Schleinitz. En anden del, hvor Fanebærer, Sergent Rappmund befandt sig, var rykket frem mod syd, og her stødt på fjendtlige skytter, der lå bag kornstakke. Han greb selv sin pistol for at skyde fjenden og fandt herunder heltedøden. II. Bataillons fane blev senere fundet af II/164 blandt flere døde, og overdraget til regimentsstaben.

9. Kompanie rykkede med Deling Bornstedt frem mod Clanlieu, hvor den ankom om aftenen, mens de to øvrige delinger bevægede sig i sydvestlig retning. Også disse stødte på fjendtlige skytter. Artilleriildens virkning var ringe, da shrapnels for de fleste havde for højt et sprængpunkt, mens mange granater var forsagere eller udbrændte. Med en skinger lyd fløj brandrørene gennem luften. Især skød artilleriet kornstakkene i brand. Overalt kunne man hører de franske sårede råbe »à boire, de l'eau!«. Kompagniet havde taget tre franske fanger, som de medtog. Blandt disse var en fransk Sergent Marcel Périnet fra St. Malo. Han fortalte under beskydning, at han studerede tysk litteratur. Mens han snakkede med Vizefeldwebel Becker fortalte denne ham om den gribende gudstjeneste tidligt i La Désolation. Da blev han pludseligt helt stille. Han blik rettedes mod bæltespændet og sagde som svar: »Mit Gott«. Følte han, at den tyske gudsfrygt havde givet det tyske angreb deres uimodståelige kraft? Igen en episode blandt så mange andre. Men hvorfor blev denne genfortalt i så mange dagbøger? – Under den fortsatte fremrykning fik den nævnte deling fra 9. Kompanie kontakt til I. Bataillon.

I. Bataillon var bagved til højre fulgt efter II. og III. Bataillon. På samme måde som 9. og 11. Kompanie, kom bataljonen under det fjendtlige artilleris skydning, og kom kun langsomt fremad. Med udnyttelse af lavninger i terrænet havde den ingen tab. Kl. 1225 blev bataljonsfører, Hptm. v. Bismarck såret, som han sammen med Lt. v. Trotha observerede fra vejen. Lt. v. Suckow overtog kommandoen. Kl. 1330 trak bataljonen ad vejen frem mod Marle, da et kraftigt angreb truede mod Inf.Regt. 77. Hele formiddagen havde Inf.Regt. 77 været hårdt presset af franskmænd, der rykkede frem mod vest ad vejen fra La Bretagne. Kampen bølgede frem og tilbage. Flere gange strømmede dele af regimentet tilbage. Heller ikke ankomsten af kompagnier fra Inf.Regt. 78 gav nogen lettelse. Da Inf.Regt. 77 og dele af Inf.Regt. 78 på grund af en fejllopfattelse af en ordre, faldt tilbage over vejen Bertaig-nemong – Clanlieu, led de på ny store tab. Alligevel kunne fjenden ikke presse sit angreb videre fremad. Kl. 1630 blev I. Bataillon trukket frem til en sænkning vest for Højde 123.

På ordre gravede 9. Kompanie sig ned på skråningen af denne bakke med højre fløj langs vejen Guise – Marle. Fjenden lå omkring 1.200 meter derfra, men rykkede ikke fremad. Kl. 21 gravede MG-kompagniet sig ned med forbindelse til 9. Kompanie, og længere mod øst 4. og 2. Kompanie, 2. Pionier-Kompanie 10 over en frontbredde på 400 meter. 1. Kompanie placeredes bag venstre flanke, 3. Kompanie bag højre. Kl. 2330 kunne kompagnierne forplejes af feltkøkkener. Vest for vejen gravede Inf.Regt. 77 sig ned for natten 200 meter tilbage i forhold til I. Bataillon.

Mindre gunstig var situationen for kompagnierne ved Clanlieu. Her var leveringen af forplejning ikke mulig. Omkring kl. 20 kunne fremrykkende fransk infanteri observeres mod syd. Man kunne hører franske hornsignaler. Hptm. v. Seel trak derfor kompagnierne tilbage til bakkerne nord for Clanlieu, omkring 200 meter fra udkanten af landsbyen, og lod dem grave sig ned i rækkefølge 5., 6., 10, dele 8., 11 og 9. Kompanie, og 12. Kompanie. Omkring kl. 21 ankom II/Inf.Regt. 164 til støtte, og forlængede linjen mod højre. Geværerne var rettet mod kanten af landsbyen. Kort efter kl. 2130 hørte man pludselig det franske infanteris signalhorn, som de fra sydøst trængte ind i den tomme landsby Clanlieu. To halmstakke foran fronten, som Hptm. Kobus havde sat i brand, lyste op. Kort efter

knitrede ilden mod fjenden, og umiddelbart herefter stormede hele skyttelinjen frem med fældede bajonetter og kastede fjenden tilbage fra bakken i et kort håndgemæng. Fjenden strømmede tilbage mod landsbyen. En forfølgelse blev undladt for at undgå de store tab, en bykamp ville medføre. Som patruljer fastslog, forblev fjenden i landsbyen natten over, men rømmede den ved daggry. Kompagnierne fik ordre til at grave sig yderligere ned. Lt. v. Eschwege måtte uophørligt overbevise det trætte mandskab om nødvendigheden af at skaffe beskyttelse mod artilleriilden. På den måde blev yderligere tab undgået. Kommandoen over Afsnit Clanlieu overgik til Oberstlt. Bracht fra Inf.Regt. 164. II. og III. Bataillon var denne aften fuldstændig spredt over mange kilometer, og gjorde en samlet kommando umulig.

For den 30. august havde 2. Armees planlagt at søge en afgørelse. Et fremstød med VII. Armeekorps mod fjendens venstre flanke skulle bringe den ønskede lettelse for X. Armeekorps, og først da skulle angrebet fortsættes. Natten var stjerneklar. Poster holdt skarpt øje efter fjenden, da fortsatte angreb måtte forventes. Omkring kl. 0420 dukkede en marchkolonne på vejen fra La Brétagne. Maskingevær-kompagnierne fra Inf.Regt. 77 og 92 åbnede øjeblikkeligt ild. Fjenden sprang fra hinanden, foldede ud og gik til angreb, men manglede tilstrækkelige styrke. Da tågen begyndte at lægge sig kl. 0545, var franskmændene forsvundet. Et nyt angreb fulgte kl. 0730. Efter en times kamp var det afvist. Tåget begyndte at lette, og det franske artilleri lagde en heftig ild over stillingerne, der dog på grund af den mangelfulde ammunition, forblev uden virkning. Franske skytter holdt bakken nord for la Brétagne besat, og opretholdt herfra en svag ild. Eget artilleri var i mellemtiden kørt frem bag regimentet, hvorfra de besvarede den fjendtlige ild, uden dog at kunne nedkæmpe batterierne. VII. Armeekorps angreb om morgenen var forløbet godt, så kl. 1330 modtog X. Armeekorps og Garde-Korps ordre til angreb. Imidlertid kom dette ikke i gang før omkring kl. 1530 efter en ny kraftig artilleriforbereelse. Kompagnierne ved Clanlieu blev i deres stillinger indtil kl. 1445 uden denne dag at blive beskudt. I. Bataillon rykkede frem mod la Brétagne, II. Bataillon mod skovstykke nord for Le Hérie-la-Vieville. Sammen med MG-Kompagniet fulgte III. Bataillon bag efter på venstre fløj af regimentet. Området var vidt og bredt dækket af døde og sårede franskmænd, våben og udrustningsgenstande. Som I. Bataillon nåede bakkerne nord for La Brétagne, blev de mødt af kraftig beskydning fra denne gård. II. Bataillon kom under ild fra skovstykke nordøst for Le Hérie. Under den virksomme ild fra artilleriet rømmede fjenden snart sine stillinger. I le Brétagne faldt 30 sårede i hænderne på regimentet. Unteroffizier Wüstmann, 6. Kompanie, tog i skoven ved Le Hérie flere franskmænd til fange. Herefter blev denne by langt under artilleriild. Uden større modstand kunne regimentet rykke ind. Kun enkelte forsprængte forsøgte at skyde fra hække og huse. Omkring kl. 19 var kampen forbi, og regiment kunne kl. 1920 samles i den sydlige udkant af Le Hérie.

Endnu en anstrengende kampdag lå bag regimentet. Der var kun tage 50 ikke-sårede fanger, men antallet af døde og sårede franskmænd var stor. På grund af den ringe virkning af det fjendtlige artilleri, havde regimentet forholdsvis få tab: 6 officerer og 153 mand såret og død. Faldet var Lt. Frhr. v. Schleinitz, Fähnr. v. Suckow og Offizierstellv. Sievers. Såret var Hptm. v. Bismarck, Lt. v. Unger og den til brigadestab kommanderede Lt. Zellmann. - Feltkøkkener blev trukket frem og rigelig forplejning, specielt også af brød, uddelt. Men det var vigtigere at kunne slukke den kvælende tørst. Den stegende augustsol havde glødet begge dage, og vand var intet steds at skaffe.

Alle var fængslet af den vidunderlige solnedgang. Som en ildkugle over det mageløse landskab sank den ned i vest. Snart kom der meldinger om, at fjenden var blevet slået langs hele fronten, og at der også i øst var opnået store sejre. Jublen kendte ingen ende. I 10. Kompanie lod Hptm. v. Grone afsynge »*Nun dankete alle Gott*«, som hurtigt spredte sig fra kompagni til kompagni. Måneden var stået op og alt kamplarm var forsvundet, da regimentet på en kort march forskød til Landifay-et-Bertaignemont, hvor alle bataljoner kom i kvarter og glædede sig over den annoncerede hviledag.

Slaget ved St. Quentin var slut. Forskellige franske forfattere kalder det »*Victoire de Guise*« og hævder, at tyskerne den 30. august blev kastet tilbage over Oise. Tyskerne ved, at det var anderledes. Vi afviste denne dag alle fjendtlige angreb syd for Oise, og havde trængt fjenden længere tilbage. De brændte efter at blive i hælene på fjenden. Oise-afsnittet lå bag dem. Nu gik det i retning af Marne.

Audigny, 29. august 1914 - Muren var besat af franskmænd

Fra Oise til Marne

a) Fortsat forfølgelse

Endnu engang havde omslutningen tvunget franskmændene til at opgive deres veludbyggede stillinger bag Oise. Imidlertid var de også rettidig undsluppet.

VII. Armee- og X. Reserve-Korps fra 2. Armee på højre fløj, der under fremrykningen den 28. august dårligt havde mødt modstand, ramte tidligt den 29. august overraskende det franske fremstød ved St. Quentin. Under hårde kampe blev alle fjendens angreb denne dag afvist. Den 30. august blussede kampene op på ny, men sluttede med fjendens rettidige tilbagegang. Kampene på venstre fløj af 2. Armee med X. Armeekorps og Garde-Korps var for franskmændene indledningsvis forløbet godt, og kun den urokkelige vilje og seje modstand fra de to korps havde gjort dem i stand til at holde ud til faren for omslutning var borte.

1. Armee havde den 28. august med II Armeekorps brudt den ringe fjendtlige modstand ved Peronne, og havde fortsat fremrykningen mod sydvest. Den 29. august var nye indsatte fjendtlige kræfter ved Amiens let blevet afvist. For at overhale den foran 2. Armee slæde fjende, havde Generaloberst v. Kluck for den 30. august besluttet at fortsætte over linjen Compiègne – Noyon mod Soissons, altså mere mod syd retning. Han fastholdt desto mere denne beslutning, da Generaloberst v. Bülow med godkendelse af en hviledag, frasagt sig den strategiske udnyttelse af sejren. 3. Armee havde i disse dage grebet ind i 4. Armees kampe og brudt den fjendtlige modstand langs Aisne. Sammen med 4. Armee besluttede den sig den 30. august at lette 5. Armees overgang over Meuse, men uden større succes, da den fjendtlige modstand øgedes. Ved 6. og 7. Armee var situationen uændret. Planerne om at erobre Nancy Stillingen, og dermed indlede angrebet på Fæstningen Toul, kom ikke til gennemførelse på grund af de uafklarede forhold hos fjenden.

1. Armee fortsatte forfølgelsen mellem 31. august og 5. september, i håbet om ikke alene af fange den foran 2. Armee retirerende franske 5. Armee Lanrezac, men også elementer af englændere, at presse efter fjenden over Marne, og fastholde forfølgelsen indtil den nedre Seine. 2. Armee forventede allerede igen at møde fjendtlig modstand i linjen La Fère (en forældet fæstning) – Laon. I virkeligheden var fjenden gået tilbage i ilmarch, og havde på grund af pausen i forfølgelsen vundet et stort forspring. Der blev derfor i første omgang befalet fremrykning frem til Marne og overgang af denne flod. Også 3. Armee pressede nu fjenden tilbage mod syd. Alle tre hære var af den opfattelse, at den fortsatte forfølgelse syntes at have gode udsigter, og at fjenden kunne afskæres fra Paris. I mellemtiden var Joffre af sine fly blevet informeret om 1. Armees ændrede marchretning mod syd, øst forbi Paris, og havde besluttet sig til et angreb langs Marne den 6. september. Alle disponible kræfter var med jernbane fra øst bragt frem til den venstre fløj, og forstærket af garnisonen i Paris. Fra Ourcq skulle den ny opstillede Armee Maunoury indlede offensiven mod højre fløj af den tyske hær.

b) Fremrykning til Marne

Soldater af 2. Armeel Det er kommet, som jeg i begyndelsen af denne krig sagde. Jeg har krævet meget af Jer, og I har leveret. Under afgørende medvirkning af vores fortræffelige fodartilleri og de brave pionerer har I med forbløffende hurtighed erobret to stærke fæstninger. I det todages slag ved Namur har I givet belgier og franskmænd en lussing. Under pauseløs forfølgelse har I drevet fjenden foran jer, og herunder også tildelt englænderne slag, disse overmodige svende ikke så hurtig vil glemme. Alle våbenarter har med tapperhed og udholdenhed konkurreret med hinanden. Byttet var rigt. 6 faner, 59 artilleripjecer, 55 maskingeværer, 68.000 våben, 80 køretøjer, 10.900 fanger faldt i Jeres hænder. Stor var offeret. Ære til alle dem, som med deres blod forseglede deres troskab til deres allerhøjeste krigsherre. Soldater! Jeg takker Dem for, hvad I har fuldbragt. Fremad har hidtil være Jeres løsen. Det skal også fortsat hedde 'fremad' -

Denne Armeebefaling fra Generaloberst v. Bülow nåede regimentet den 1. september ved afgang fra Landifay, hvor på hviledagen den 31. august, der fandt en festlig feltgudstjeneste sted under deltagelse af H.K.H. Hertugen.

Fulde af selvtillid startede fremrykningen mod syd kl. 0700. Efter at være kommet sig af sine sår, overtog Oberstlt. Dürr igen III. Bataillon, mens Hptm. v. Seel overtog I. Bataillon. 3. Kompanie blev ført af Lt.d.R. Pfothauer, 11. Kompanie af Lt. v. Bornstedt. Adjudant ved II. Bataillon blev Lt. v. Cornberg.

Over Monceau-le-Neuf blev Bois-les-Pargny nået, hvor der blev holdt pause mellem kl. 10 og 17. Herefter blev marchen fortsat over Dercy, Froidmont, Grand Loup-Missy til Notre-Dame-de-Liesse. Her blev der indkvarteret kl. 2330 efter at have tilbagelagt 35 km.

Efter et kort hvil gik det den 2. september allerede videre kl. 0500, forbi det berømte slot i Marchais tilhørende fyrsten af Monaco, hvis miniaturestat også var trådt i rækkerne af vore fjender. Videre gik det over Mauregny-en-Heye – Aubigny – Ste.Coix til Oulches på Chemin des Dames, hvor der var et to timers hvil. Så gik det videre over Vassogne – Oeuilly – over Aisne-kanalen mod Fismes. Kl. 2100 blev der indkvarteret i Fismes, Blancy-les-Fismes og Baulieux-les-Fismes. Endnu engang var der tilbagelagt 30 km i stegene hede. Lt. v. Neindorff returnerede til regimentet og overtog igen 11. Kompanie.

Den 3. september var der igen tidlig opbrud og overgang af Vesle til Fismes. Her blev 10. og 12. Kompanie efterladt for at indrette landsbyen til etapeområde. Regimentet marcherede over St. Gilles – Courville – Arcis-le-Bonsart – Aougny – Anthenay, hvor den blev indtil kl. 2100. I et pragtfuldt måneskin, der gjorde landsbyerne på sydsiden af Marne klart synlige, begyndte nedstigningen i Marne-dalen. I. og II. Bataillon gjorde sig klar syd for Vandières-sous-Châtillon med III. Bataillon og MG-Kompagniet i den nordlige kant af landsbyen. Der blev trukket poster nærmere floden og udsendt opklaringspatruljer. Lt. d.R. Graf v. Schweinitz gik frem med frivillige fra 1. og 2. Kompanie, for at rekognoscerer for en overgang. Disse var Unteroffizier Hassebrank og Gefreiter d.R. Lindekamm fra 1. og Unteroffizier Körner og tre mand fra 2. Kompanie. Patruljen nåede et sluseværk, hvorover der gik et 60 cm bred spang. Den nordlige ende var allerede besat af Inf.Regt. 164. De satte over floden ved denne *Barrage* og nåede Højde 94 syd herfor. Som de returnerede, spærrede fjenden vejen, og patruljen måtte svømme over floden. Herunder druknede Musketier Dickhaut fra 2. Kompanie. Graf v. Schweinitz selv blev under store vanskeligheder reddet af Unteroffizier Hassebrank og Gefreiter Lindekamm.

Tidligt den 4. september lød der fra Verneuil og Port à Binson livligt gevær og maskingeværild. Som afledning skulle Regimentet med kraftig ild foregive et forsøg på overgang ved slusen. Fjenden var imidlertid allerede faldet tilbage, så kl. 0500 var overgang over det smalle spang gennemført og Højderne syd for Mareuil-le-Port besat. I den fortsatte forfølgelse blev fremrykning kl. 0830 iværksat mod sydøst langs vejen Port-a-Vinson – Ablois-St. Martin. Vejskiltene viste, at der nu kun var 80 km til Paris. Dagen var så varm at ikke mindre end 5 hvil måtte lægges ind. Kl. 17 gik I. og III. Bataillon i kvarter i Vinay og II. Bataillon og MG-Kompagniet i Vaudancourt. Kort før regimentet nåede frem, havde der her stadig været fjendtligt infanteri.

Slaget på Marne

Bin ich doch auch dabei – ein wildes Dröhnen –
Todwunder Jugendschrei, Ächzen und Stöhnen!

Glühendes Abendrot, jauchzendes Sterben,
Hält doch Gevatter Tod sein heißes Werben.

Ist ja auch einerlei, wir wollen siegen,
Und kommt ein bißchen Blei, bleiben wir liegen.

Was kommt auf einen an, Deutschland har viele,
Sterb' ich als tapferer Mann, einst kommt's zum Ziele.

Unten am roten Teich stelzen die Raben,
Schauen ins Kampfbereich, wollen begraben.

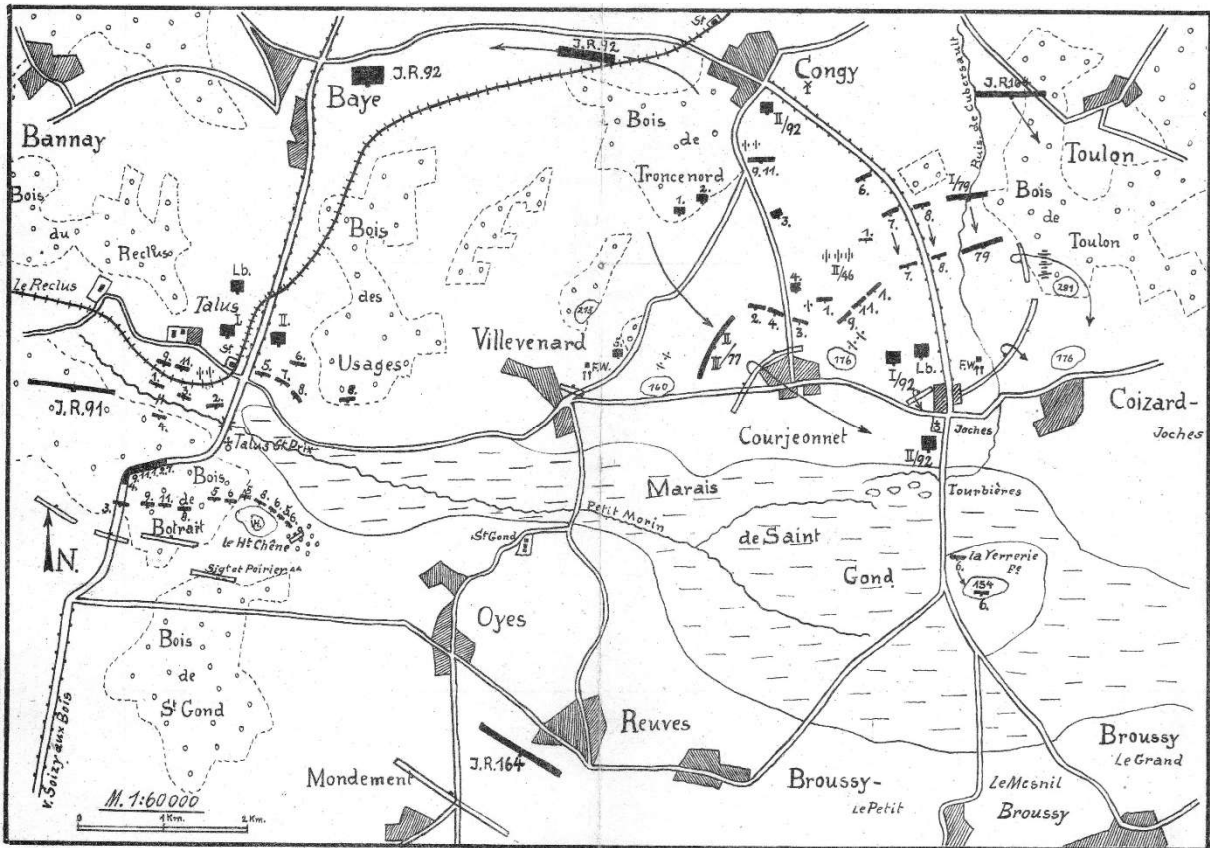
Heinrich Uhde, gestorben 12.5.17

a) Kampe ved Congy (6. september) og ved Talus – St. Prix (7. - 9. september)

»On se battra sur la Marne«. Med denne befaling sendte den franske Generalissimus Joffre på ny sine hære i kamp, fuldt bevist om, »at kampen vil bringe afgørelsen, men kan også få tungtvejende konsekvenser for Frankrig«. Han var besluttet på ikke længere at trække sig tilbage, ikke længere at tolereret svagheder, og at satte alle kræfter ind på ét mål: at fordrive fjenden fra Frankrigs hellige jord. Den generelle offensiv var fastsat til den 6. september, men startede allerede mod hans vilje den 5. september. Da General v. Gronau, fører for IV. Reserve-Korps, ikke disponerede over fly, og patruljer fra kavaleriet ikke have være i stand til på nogen punkt at bryde igennem de fjendtlige posteringer, havde han besluttet at bryde usikkerheden med et større fremstød. Det opnåede til fulde sit formål. Den truende fare fra Paris blev tydeligt i hele sit omfang, hvorimod fjenden plan om at opnå overraskelse var ødelagt. Det var på høje tid, at faren blev afsløret, på et tidspunkt, hvor 1. til 3. Armee stadig var optaget af forfølgelsen mod syd.

2. Armee havde allerede på ny opnået føling med fjenden langs Marne, men vurderede det stadig som en bagtrop, da den snart faldt tilbage. Situationens uklarhed var stadig gældende. Der var stadig ikke skabt klarhed over fjendens styrke og hensigter. Regimentet havde allerede tilbagelagt 140 km siden den rykkede ud fra Landifay. Anstrengelserne havde atter været store. Varmen, dårlige veje og et bakket terræn var blevet værre. Det havde kun takket være feltkøkkenerne muligt at holde alle forplejet under ilmarchen.

Morgenen den 5. september nærmede sig. Hvis enhederne allerede den 4. september havde haft fornemmelsen af, at alt pegede i retning af en forestående alvorlig kamp, blev denne fornemmelse ikke mindre fra tidlig morgen denne dag. Allerede kl. 0600 var Lt. v. Eschwege rykket frem med ti cyklister og en eskadron 17. Husarer i retning af Montmort, da oplysninger om fjenden manglede. Kl. 0700 stod regimentet parat i vejgaflen syd for Beugny og begyndte i spidsen for hovedstyrken fremrykningen kl. 0800. Kl. 9 opnåede cyklister og kavaleri føling med fjendtlig infanteri i skoven to km øst for Montmort. Der udviklede sig en kamp, hvorunder kavaleri og I/Feldartillerie-Regt. 46 på grund af overfald, havde betydelige tab. Forspidsbataljon I/IR 77 måtte folde ud og senere blev også II. og III. Bataillon indsat, da der fra Etoges var indsat et fjendtligt batteri. Kl. 10 afbrød fjenden kampen. I mellemtiden var Inf.Regt. 92 nået den højtliggende Montmort. 6. og 8. Kompanie gennemsøgte slottet for skjulte fjender. I forventningen om nye sammenstød med modstanderen blev regimentet kl. 10 stillet i beredskab til venstre for Inf.Regt. 77 i vejgaflen 2 km nord for Etoges med front mod syd. Kl. 1130 blev den trukket frem til vejen Etoges-Châlons og sat i hvil. Her modtog den befaling fra 2. Armee om fortsat fremrykning til omslutning af Paris. Uden hensyntagen til fjenden i front, skulle forfølgelsen fortsætte i sydvestlig retning. Tilsyneladende var man kommet nærmere det længe søgte mål. Om få dage ville man stå i Paris! Hvilket håb udløste det ikke! Af mange udløste det de dristigste forventninger. Ingen anede, at fjenden i dette øjeblik trak sine samlede kræfter sammen i fronten fra Paris til Verdun, og som en panter lå på lur med alle sanser og muskler spændte, for pludseligt at springe

på sit intetanende offer. Det fuldstændig manglende kendskab til den ændrede situation er forklaringen på den befaling, der sendte 20. Infanterie-Division ind i fjenden. Inf.Regt. 77 og 92 skulle på nordsiden af Pt. Morin og Marais de St.Gond gå i kvarter i de her liggende landsbyer. Sammen med II/Faldart.Rgt. 46 blev Inf.Regt. 92 tildelt Courjeonnet, mens Inf.Regt. 77 fik Talus og Villevenard. 30 Inf.Brig. skulle bivakere ved Congy.

Kl. 1730 iværksatte I. Bataillon med 4. Kompanie som spids, fremrykningen over Congy mod Courjeonnet. Da spidsen kl. 1910 havde nået hulvejen 1 km nord for Courjeonnet, åbnede det fjendtlige artilleri fra området ved Reuves en svag ild med granater. På vejen Reuves – Broussy-le-Petit blev en fjendtlig kolonne af mindst brigade størrelse observeret. Regimentet standsede øjeblikkelig og gik i dækning i Bois de Troncenord: 4. Kompanie i hulvejen, 3. Kompanie ved landevejen, 1. og 2. Kompanie i den sydlige kant af skoven. II. Abteilung, Feldartillerie-Regiment 46 gik i stilling øst for vejen. Allerede kl. 1950 standsede den fjendtlige ild som det begyndte at blive mørkt. Man afholdt sig fra at besætte Courjeonnet, da det lå indenfor det fjendtlige artilleri, men alligevel kom kl. 2100 ordre til I. Bataillon om at sikre overgange over Marais-St.Gond ved Courjeonnet og Joches. Forud skulle Courjeonnet lægges under artilleri beskydning. Beskydningen fortsatte til 2330 og var virkningsløs. Fjenden svarede ikke igen. I mellemtiden var feltkøkkener kørt frem til hulvejen og havde udleveret forplejning. Kl. 2345 returnerede de til Congy, samtidig med at 3 Kompagni rykkede frem til besættelse af Courjeonnet med 4. Kompanie bag ved til sikring af Joches. Det havde kun nået nogle få hundrede meter, før en så kraftig infanteriild slog dem i møde fra Courjeonnet, at kompagniet måtte falde tilbage til udgangsstillingen. Der var ingen tab, da franskmændene skød for højt. På ordre gravede 2. og 4. Kompanie sig ned vest for Congy – Courjeonnet vejen, 3. øst for vejen, med 1. Kompanie bag venstre fløj af bataljonen, og med Deling Welge sendt til dækning af artilleriet foran dens venstre flanke. En deling under Lt.d.R. Hartweg fra MG-kompagniet blev tildelt 1. Kompagni, mens resten af kompagniet placerede sig i beredskab 300 meter syd for Bois de Troncenord, hvortil 9. og 11. Kompanie kl. 0100 blev sat i march efter at de allerede havde indrette bivak i den sydlige udkant af Congy. Kl. 0200 blev der bag 4. Kompanie opstillet en projektør, i hvis lys II/Feldart.Rgt. 46 åbnede ild mod Courjeonnet og skød to huse i brand. Hele natten lagde fransk artilleri spredt ild over området helt tilbage til Congy. Det var første gang under krigen, at det fjendtlige artilleri også var aktiv om natten. Fjendtlige infanteripatruljer stødte ligeledes frem i retning Congy, hvor de virkningsløse beskød de hvilende enheder.

II. Bataillon var gået i bivak ved vejgavlen, hvor Congy-Courjeonnet og Congy-Jochen mødtes syd for landsbyen. På ordre fra brigadekommandør, Oberst Graf zu Rantzan, blev 5. Kompagni omkring kl. 2045 sendt afsted til besættelse af Villevenard. Heller ikke denne nåede sit mål. I det klare månelys marcherede den frem til bakkerne på sydspidsen af bevoksningen øst for Højde 213. Oberlt. d.R. Grothe besluttede først at konstatere, om landsbyen var besat, og sendte en patrulje under Sergeant Bauer til stedet. Denne fandt Villevenard fri for fjender, rekvirerede endda levnedsmidler og befriede en tysk flodskipper, fjenden her havde sat fast. Da de efter 1½ time forlod landsbyen, skød fjenden med artilleri mod stedet. Oberlt. Grothe begrænsede sig derfor til at oprette en feltvagt under Vizefeldwebel Arnecke og opstille dobbeltposter. En halvdeling fra 8. Kompanie under Feldwebel Fricke og Unteroffizier Piepenbring blev sendt frem til besættelse af overgangen over Ruisseau de Cubersault, 800 meter nord for Joches. I mørket missede styrken markvejen mod broen og kom tæt på landsbyen Joches, der var besat af fjenden. De trak sig uopdaget tilbage og besatte broen. Men under morgen hørte dobbeltposten med Reservist Wille og Uhde tydeligt, at der på vejen nord for Joches og øst for Bois de Toulon blev arbejdet. Halvdelingen kunne omkring 0445 rettidigt trække sig tilbage, fuldt af en virkningsløs infanteriild.

Der kunne altså ikke være tale om, at fjenden fortsat trak sig tilbage. Han stod indenfor rækkevidde af infanterivåben nord for Marais de St. Gond. Den 6. september skulle 19. Infanterie-Division rykke frem, mens 20. Inf.Div. skulle støtte angrebet, og senere selv følge over Oyes mod Syd. Det blev anderledes.

Om natten var Lt. Hemmingson med en patrulje fra 9. Kompanie sendt frem i østlig retning mod vejen Congy – Joches. Intet steds stødte den mod fjenden og blev på højderne på venstre flanke af Batterie Linsingen. Som det begyndte at blive lyst omkring kl. 6 blev en stærkere besættelse af vest kanten af Bois de Toulon erkendt. Kl. 0620 så man skytter rykke frem nord for Joches i nordvestlig retning i venstre flanke af I. Bataillon. Deling Grabenhorst fra 1. Kompanie foldede øjeblikkeligt ud og besatte bakkerne, hvor Lt. Hemmingson befandt sig. På sin højre flanke opdagede han to fjendtlige maskingeværere i en trægruppe nord for Joches, der på hans foranledige blev lagt under ild fra artilleriet, og snart forsvandt. Umiddelbart efter åbnede et fjendtligt batteri ild fra området ved sydspidsen af Bois de Toulon flankerende ild mod II/Feldart. Regt. 46, hvis venstre fløjbatteri Linsingen næsten totalt blev skudt itu. Kun en pjece kunne drejes rundt i retning af det fjendtlige batteri. Deling Grabenhorst blev ramt af denne ild, ligeledes Deling Schönian fra 1. Kompanie og MG-deling Hartweg, som under Lt. v. Kotze hastede frem. 1. Kompanie åbnede ild mod det fjendtlige infanteri med Visir 1.200 og senere 800. Lt. v. Kotze stod oprejst bag skyttelinjen, da han kl. 0 630 blev ramt af en shrapnel kugle. Med ordene. »Sådan dør man heltedøden«, som Reservist Wiegand tydeligt hørte, sank han død om på jorden. Han holdt ord og gav sit kompagni et forbillede af

heltegerning, der ikke undgik at gøre indtryk på mandskabet i 1. Kompanie. Mod og stolthed, æresfølelse og ambitiøs, pligtro og stolt gav han frygtløs sit unge liv.

Lt. Hemmingson overtog kommandoen over 1. Kompanie, men blot få øjeblikke senere faldt han hårdt såret til jorden, og måtte overdrage kommandoen til Vizefeldwebel Grabenhorst. Ramt flere gange slæbte han sig under uendelige vanskeligheder tilbage, hvorved han kom forbi det ødelagte batteri Linsingen, hvor de tre sidste overlevende, selv sårede, bragte ham ud af ilden. 1. Kompanie opretholdt ilden mod de franske skytter nordvest for Joches og i Bois de Toulon, og led tab til artilleribeskydningen. Offizierstellvertreter Welge, der ligeledes med sin deling var nået frem, såredes hårdt.

Halvdeling Fricke 8. Kompanie ankom til II. Bataillon præcist kl. 6 som denne iværksatte et angreb i nordlig retning mod det fjendtlige infanteri i den nordlige del af vest kanten af Bois de Toulon. 7. Kompanie til højre, 8. Kompanie til venstre for vejen Congy – Joches. 6. Kompanie forblev som regimentsreserve syd for Cogny, hvor den blev ramt af artilleriild, der fremkaldte en panik, og fulgte så efter de to øvrige kompagnier. Disse gravede sig ned efter omkring 1 km syd for en vinmark, og fik efter længere tid yderligere 400 meter frem i spring, hvor de optog ildkampen med visir 800. Major v. Götze bevægede sig rundt bag skyttelinjen på trods af skuddene, der fløj om ørene på ham, og gav med sin urokkelighed ligeledes et fortræffeligt forbillede. Med tilslutning til venstre ankom omkring kl. 1030 først I/Inf.Regt. 77, så dele af I/Inf.Regt. 79 omkring bakken med 8. Kompanie. 7. Komp. havde allerede omkring kl. 9 opnået kontakt til venstre fløj af 1. Kompanie. Omkring kl. 0930 havde 9. og 11. Kompanie ligeledes opnået kontakt på højre fløj af 1. Kompanie. De var ligeledes på ordre kl. 0730 iværksat angreb mod sydøst i retning af Joches. Fremrykningen led under artilleriild. Lt. v. Neindorff blev med sin oppasser Lies endnu engang såret. Lt. v. Bornstedt gik herefter med 11. Kompanie videre frem, men kom ind flankerende infanteriild hvorunder Vizefeldwebel Papenberg faldt. I forreste linje opholdt sig bataljonsfører, Oberstlt. Dürr med sin adjutant Lt. v. Eschwege, der i alt ro røg sine cigaretter. – Endeligt kunne også disse kompagnier åbne ild med Visir 950. Nu veg fjenden efterhånden ud af Bois de Toulon. Omkring kl. 11 var han forsvundet. På ordre samledes kompagnierne bag højderne.

I. Bataillons kompagnier havde ingen fjender foran sig. Højde 176 nord for Courjeonnet var ikke besat af fjenden, men derimod lå de under tung artilleribeskydning, især 3. Kompanie. Tabene forblev få. 4. og 2. Kompanie havde gravet deres stillinger i løbet af natten med front mod sydvest og kunne beskydes i flanke og ryg. Alligevel blev de forskånet for tab. Omkring kl. 0900 angreb II. og III. Bataillon/Inf.Regt. 77 fra nordvest og vest i retning af Courjeonnet. Fjenden forsvarede sig i begyndelsen kraftig, da landsbyen var beskyttet af en høj mur. Først da stedet blev bragt under artilleriild og maskingeværer satte ind, blev den rømmet af zuaverne. 4., 2. og 3. Kompanie/IR 92 sluttede sig til angrebet, og trængte kl. 11 frem til Højde 176, hvorfra de beskød fjendens videre tilbagetrækning over Tourbières. MG-kompagni/IR 92 kørte i galop frem til Højde 160 vest for Courjeonnet, hvorfra den også virksomt beskød den retirerende fjende. Kl. 13 blev I. Bataillon sat i march mod Joches sammen med MG-Kompagniet og blev på skråningen af Højde 176.

Omkring kl. 1320 kunne man se franskmænd falde tilbage fra Bois de Toulon mod Joches og Coizard, efter at de var blevet slået af Inf.Regt. 79, 164 og Garden. Regimentet kunne igen med godt resultat beskyde den flygtende fjende, specielt med maskingeværer. Franskmændene led også tab til artilleriild fra de batterier, der var kørt i stilling bag Højde 176. På ordre fra brigaden forblev regimentet i sine stillinger med undtagelse af II. Bataillon, der kl. 17 skulle besætte Joches. Den nåede den brændende landsby, hvor I/Inf.Regt. 79 allerede befandt sig, og som stadig lå under fjendtlig artilleri. 6. Kompanie fik ordre til at besætte Højde 154 syd for Joches. Den kom ind i kraftig artilleri og søgte dækning i la Verrerie Ferme. Først efter bekæmpelse af den fjendtlige artilleri, kunne højden besættes, og tre delinger gravede sig ned. Den tredje deling forblev på gården.

På den måde var mål først nu blevet nået under kamp, som dagen før var forventet indtaget kampløs. 19. Inf.Div. til højre havde med Inf.Regt. 73 og 74 nået bakkerne nordvest for Villevenard og syd for Talus St. Prix, men var stærkt udmattet efter kampene. Til venstre var Garde-Korps efter heftige kampe trængt frem til Aulnizeux og Aulnay-aux-Planches, og skulle næste dag fortsætte forfølgelsen i sydlig retning.

På ordre fra X. Armeekorps blev der derfor om aftenen den 6. september gennemført en forskydning til højre i 20. Inf.Div. Inf.Regt. 79 og 164 skulle gå frem i retning af Oyes og Brussy-le-Petit. Regiment 92 marcherede kl. 1830 derfor over Cogny – Baye til Talus, hvor den gik i kvarter. II. Bataillon fulgte senere ad samme vej og endelig 6. Kompanie i løbet af natten.

Dagene ved Cogny havde kostet regimentet tre officerer: Lt. v. Kotze var faldet, Lt. v. Neindorff og Hemmingson såret, og 104 mand. Der var kun taget 30 fanger, men fjenden havde haft overordentlig store tab under tilbagetrækningen over Marais de St. Gond. Der blev i disse dage forbrugt 84.000 patroner, og af MG 5.000.

Den 7. september havde 20. Inf.Div. ordre til at angribe med venstre fløj i retning af Mondement, men til ikke at overskride linjen la Villeneuve-Mondement. Kl. 0600 stod regimentet klar på vejen Baye – Soisy-aux-Bois ved

Talus. I. Bataillon til højre, II. Bataillon til venstre for vejen, med III. Bataillon bag I. Fra bakkerne syd for Pt. Morin lød kamplarm. Fjendtlig artilleri skød fra sydøstlige retning flankerende ind i Pt. Morin dalen, uden at der indtraf tab. 8. Kompanie sikrede Bois des Usages. Denne dag blev Inf.Regt. 77 involveret i hårde kampe i skoven Bois de Botrait. Det lykkedes den at trænge frem til vejen Soizy-aux-Bois – Oyes, mens længere mod øst Montalard Ferme blev stormet og den sydlige kant af Bois de St. Gond besat. Inf.Regt. 73 og 74 havde held til at holde sig til højre for Bois de la Branle. På ordre fra 2. Armees kl. 2030 skulle X. Armeekorps falde tilbage over Pt. Morin. Som følge heraf faldt Inf.Regt. 77 i løbet af natten tilbage og gravede sig ned i linjen sydkanten af Bois des Usages – Villevenard. Inf.Regt. 92 fik kl. 2100 ordre til falde tilbage og indkvarterer i Baye.

I den tidlige morgen 8. september genlød Pt. Morin dalen af et haglvejr af granater og shrapnels, der dog dårligt kostede tab. På nyheden om at 14. Inf.Div. skulle indsættes til venstre for 20. Inf.Div., og at Garde-korps var under sejrrig fremtrængen mod Fère Champenoise, fik Inf.Regt. 77 kl. 1100 ordre til på ny at angribe højderne syd for Pt. Morin. I lange spring arbejdede kompagnierne sig frem over broen ved Kirken Talus-St.Prix med højre fløj langs vejen mod Coizy-aux-Bois, og fik igen fodfæste i skoven, som fjenden havde genbesat, og forsvarede mere indædt ind dagen før. For at støtte angrebet fik Inf.Regt. 92 ordre til trænge frem til skovkanten nord for Coizy-aux-Bois. For den syge Oberlt.d.R. havde Lt.d.R. Dony overtaget 7. Kompanie. Lt.d.R. Graf von Schweinitz førte 1. Kompanie. Fremrykningen viste sig meget vanskelig. Det fjendtlige artilleri flankerede dalen omkring Pt. Morin. I. Bataillon arbejdede sig kl. 1530 frem med venstre fløj langs vejen Talus-St.Prix – Soizy-aux-Bois med 4. og 2. Kompanie forrest og 1. og 3. Kompanie i anden linje. II. Bataillon med højre fløj langs samme vej havde 5., 7. og 8. Kompanie forrest, 6. i anden. 5. Kompanie var dagen før returneret til bataljonen fra dens sikring af Villevenard. 9. og 10. Kompanie skulle følge I. Bataillon. I spring gik det over jernbanen i dalen omkring Pt. Morin, hvis bredder var dækket af siv og omgivet af sumpede enge. Med en over mands dybde og 10 meter bred, dannede åen en absolut hindring. Artilleriild lå hovedsageligt over broen ved Kirke Talus-St.Prix, hvor II. Bataillon passerede gruppevis i løb, og igen at folde ud på den anden side i en død vinkel. Under dette blev kompagnierne allerede blandede. Også 2. Kompanie nåede her over på sydsiden, hvorunder Lt. v. Campe blev såret. Lt. v. Wülcknitz overtog 4. Kompanie. 4. og 3. Kompanie overskred Pt. Morin syd for Tauls på en lille, smalt spang, og blev fulgt af 9. og 11. Kompanie. Ind i mellem slog infanteriild ned, der stammede fra fjendtlige skytter, der gemte sig i hække og oppe i træer. De blev hurtigt uskadeliggjort. Der skete hurtig en sammenblanding af Inf.Regt. 77 og Inf.Regt. 92.

Fra kirken ved broen begyndte II. Bataillon op ad bakken. Fra skjulte skytter slog kugler ned i rækkerne. Signal til angreb blev givet. Stormen bragte hurtigt enheden frem til skovkanten, men så slog så kraftig en ild imod dem, at de var tvunget til at falde tilbage. Nyt angreb blev gennemført. Ingen fjender kunne observeres. Beskydningen fortsatte. Enkelte forsøgte at trænge ind i skoven. En tæt underskov spærrede vejen. Blandet står bøg og eg af både unge og ældre årgang, og i den sidder de usynlige Turkos. Man forsøger at bane sig vej med spader og bajonetter, men forgæves. Imens sang skuddene gennem grenene. Lt. von Winterfeldt forsøgte at orienterer sig, men faldt. Igen falder kompagnierne tilbage til foden af skråningen. Døde og sårede lå tilbage på skråningen. Granater slog ned i dalen, særligt omkring broen. Forbitret gjorde enhederne klar til et tredje forsøg. Koldblodig som altid, udgav Major v. Götze sine anvisninger. Så råbte brigades adjutant Hptm. Harwieg til skytterne, at artilleriet først ville lægge ild over skoven. Granater slog ned i skovkanten, mens MG-Kompagniet fra jernbanedæmningen også beskød skovkanten. 20 minutter efter angribes igen. Fjenden var forsvundet. Inde i skoven kommer spader, økser og bajonetter i brug for at bane vej. Igen falder infanteriskud, først enkeltvis, så stadig kraftigere jo længere enhederne trænger ind i skoven. Enhver forbindelse ophører, enhver form for samlet føring forsvandt. Kompagnierne blandes yderligere og også Inf.Regt. 77 var imellem. Grupper trængte frem i rækker, og i mellem dem blev franskmænd tilbage. Man stødte på Turkos og på Marineinfanteri. Overalt udviklede der sig vilde skovkampe, mand mod mand. Bajonetterne arbejdede. På enkelte steder var der lysninger på 100-150 meters bredde, der for en dels vedkommende var udnyttet til agerjord. På modsatte side af disse lurede fjenden. Det kom dermed til dramatiske scener. Gefreiter Jauns, 6. Kompanie, der havde mistet kontakten til sit kompagni, gik alene rundt i skoven. Pludseligt opdagede han en en-års frivillig fra sit kompagni og ilede ham i møde. Denne fortalte, at han var taget til fange af 12 franskmænd, som da også snart kom hurtigt frem. Hurtigt stillede Gefreiter Jauns sit gevær op ad et træ og opfordrede franskmændene med tegn til at gøre det samme. Han lod herefter sin feltflaske gå rundt og lod dem så forstå, at han kunne skaffe dem mad, og opfordrede dem til at følge sig. Sultede franskmændene virkelig? Under alle omstændigheder fulgte de ham så utroligt som det end lyder, og begav sig frivilligt i fangenskab. –

Vizefeldwebel Lüttich 5. Kompanie rykkede frem over en lysning på skråningen af bakken, for at søge en stilling til sit kompagni. Han blev ledsaget af Unteroffizier Baars, Drewes og andre. Pludseligt så de en gruppe franskmænd komme ud af skoven. Mens de andre undveg til venstre, løb Vizefeldwebel Lüttich til højre lige ind i armene på et par franskmænd, der tog ham til fange. Den ene opfordrede ham til at stille sit gevær op ad en eg.

Næppe havde han gjort dette, før en anden forsøgte at fjerne hans seletøj. I dette øjeblik sprang Vizefeldwebel Lüttich i et spring hen til sit gevær, slog den ene i hovedet med våbnet, og den anden under hagen, hvorefter han løb derfra, beskydt af en tredje, der netop var ankommet. Han sprang hen over et par franskmænd, der lå i stilling, og stod pludseligt overfor en monstrøs fransk officer, som forsøgte at spærre ham vejen. Under en regelret tvekamp ramte Lüttich officeren med sin bajonet og rev sablen ud af hænderne på ham. Fuldstændig åndeløs nåede han tilbage til bataljonen. Efter skildringen forærede Major v. Götze ham den erobrede sabel som et minde.

Samme med dele af Pionier 10, erobrede 5. og 6. Kompanie den stilling, Vizefeldwebel Lüttich havde afdækket, og gravede sig ned. Major v. Götze overtog kommandoen. Under Lt.d.R. Dony rykkede dele af 5. og 8. Kompanie frem forbi denne linje i skoven, og så sig pludseligt omringet af franskmænd, som de beskød med salver så de lykkeligt kunne nå tilbage til stillingen ved Major v. Götze.

Andre dele af 5., 8 og 6. Kompanie var sammen med pionerer gået frem længere øst i retning af le Ht. Chêne og havde fordrevet fjenden med ild. En gruppe fra 8. Kompanie nåede sydspidsen af den lille skov nordøst for Signal et Poirier, og opdagede herfra et skydende fjendtligt batteri blot 30 meter derfra. Som den hentede pionerer hertil for at storme batteriet, var denne kørt bort, men havde efterladt sig alt ammunition. Styrken her gravede sig ned med front mod sydvest. Ved skovkanten var 5. Kompanie, med tilslutning til 8., 6 og dele af 5 og videre med 6. Kompanie.

Anderledes gik kampen på højre fløj af regimentet. I. Bataillon var uden tab, dækket af begge MG-delinger langs jernbanedæmningen, nået frem til skovkanten Les Grandes Garennes. Også her viste passagen gennem skoven sig så svær, at kompagnierne hele tiden igen søgte ud til vejene. Hptm. v. Seel befalede derfor, at bataljonen skulle samle sig i marchkolonne på vejen. Ved det første sving på vejen lå et fransk maskingevær, der kunne beskyde vejen. Fremrykning var umulig. Bataljonens adjudant Lt. v. Sucko hentede en MG-deling fra Inf.Regt. 77, og lod de klargjorte våben overraskende bringe frem i svinget, hvorfra de hurtigt bragte det fjendtlige MG til tavshed. Så blev der rykket frem fra sving til sving og fjendtlige MG nedkæmpet. Lt. v. Suckow stod midt på vejen og tav sine befalinger. Han betjente selv på tidspunkter et maskingevær med største koldblodighed, ligesom han hele tiden frygtløst viste sig for fjenden. Hans ro smittede omgivelserne. Mandskabet viste ham ubegrænset beundring og anså ham for skudsikker. Et fremstød mod sydkanten af Bois de Botrait var som følge af mørkefald og de uafklarede forhold ikke gennemførlig. Patruljer blev udsendt i omegnen. De Enårige Kerri og Hammer og Gefreiter Holtgrewe, 4. Kompanie, fandt skoven fri. Derimod fastslog Offizierstellvertreter Tillgner og Helmecke fast, at sydkanten af skoven var stærkt besat. Som det blev mørkt spærrede en deling fra 3. Kompanie vejen i højde på Afdeling Götze i skoven. Kompagnierne tog opstilling 50 meter bag stillingen, 4. Kompanie, en deling fra 9. og 11. Kompanie, 1. Kompanie med en deling fra 2. Kompanie, en deling fra 7. Kompanie og bag denne 1. Kompanie/91 med dele af Inf.Regt. 77 sammen med omkring 600 mand. 9. og 11. Kompanie blev sendt frem til Afdeling Götze og gravede sig ned til højre for denne. På den måde var regimentet i løbet af eftermiddagen fuldstændig blevet revet fra hinanden, og kun med besvær kunne Major v. Götze med sin adjudant Lt. v. Cornberg og Lt. v. Suckow i mørket fastslå den omtrentlige forløb af stillingen.

Hos 2. Armeekorps og ved X. Armeekorps var stemningen pessimistisk, da der var kommet alarmerende nyheder om at fjenden var brudt igennem mellem Garde-Korps og X. Armeekorps. Hvor dette rygte var kommet, lod sig ikke fastslå. Anderledes var stemningen ved enhederne. Oberstlt. Schollmeyer betegnede den som god og meldte til X. Armeekorps, at et fjendtligt gennembrud ikke ville lade sig gøre, så længe Inf.Regt. 92 beherskede bakkerne. På grund af den korte afstand til fjenden havde forplejning ikke kunnet bringes frem. Natten var kold og regnfuld, og uhyggelig stille. Man kunne tydeligt hører franske stemmer i nærheden, og måtte være parate til natlige sammenstød.

Kalenderen viste den 9. september. Man vidste i Tyskland, at hæren var under sejrrig fremmarch over Marne, men anede ikke betydningen af denne dag. Morgenen var trist og grå. Spredte skyer drev over skoven, samlede sig efterhånden og hang så tunge på himlen. Derimod var stemningen hos tropperne langt fra trist. De regnede med, at også denne dag ville bringe ny fremgang.

Den fortsatte fremrykning med Inf.Regt. 77 og 92 skulle først ske, når 14. Inf.Div. og Garde-Korpsets tilstedeværelse blev mærkbar. Fjenden havde i løbet af natten ikke været uvirksomme. Overalt i skoven og i buskadserne havde han prøvet sig frem. Kl. 0510 så skytterne fra 8., 5. og 6. Kompanie på venstre fløj af regimentet pludseligt en fjendtlig skyttekæde dukke op, og standsede denne med ild. Pludseligt slog maskingeværild ned i deres venstre flanke af graven fra temmelig nært hold, og gav dem svære tab, da der ikke var nogen traverser. Ilden kom fra en skovparcel, hvor fjenden i løbet af natten havde placeret et maskingevær. Hptm. Scheer styrtede øjeblikkeligt til den venstre flanke, da han fejlagtigt troede, at det var et eget maskingevær, der skød. Der havde jo bag venstre fløj stået en bataljon fra Inf.Regt. 77, der må have haft poster fremskudt. Efter nogle få skridt, sank han død sammen. Kort efter faldt Lt. Vollrath, og også Unteroffizier Kund og Neumeyer og flere tapre 92'ere fandt

heltedøden. Vizefeldwebel Schwarze, 5. Kompanie, råbte til fanebærer, Vizefeldwebel Baxmann, der lå ved siden af, men fik ingen svar – han var død. II. Bataillons fane lå under ham. Vizefeldwebel Schwarze trak den fri under ild fra franskmændene. Den blev med stor besvær videregivet til Reservist Hofmann, Unteroffizier Piepenbring og Reservist Grabe fra 8. Kompanie indtil den nåede Feldwebel Fricke, 8. Kompanie. I et øjeblik, hvor maskingeværer tav, sprang han hurtig ud af graven og reddede på den måde fanen. Folkene fra 5. Kompanie under Lt.d.R. Grothe havde held til i spring at nå den beskyttende skovkant, og ligeledes en del af pionererne. Her blev der indrettet en ny stilling. Et fjendtligt angreb fulgte ikke. Tværtimod fik fjenden efterhånden tilbage på grund af det mærkbare pres til venstre, som hele tiden forstærkedes som Inf.Regt. 164 under tapper angreb i løbet af eftermiddagen stormede by og slot Mondement. Dele af Inf.Regt 77 og 92 så fjenden falde tilbage, og kunne lægge ham under en virksom ild. Uden kendskab til den gunstige situation til venstre, gik dele af II. Bataillon fra skovkanten tilbage til Kirke Talus-St. Prix, hvor den samlede sig. I skoven blev Lt. Ehlers såret. I. Bataillon forblev uforstyrret i sine stillinger, og tog en række franskmænd fra 8. Jæger-Bataljon til fange.

Kl. 1230 befalede Oberstlt. Schollmeyer en tilbagetrækning af regimentet fra bakken, da der hverken til højre eller venstre var tilslutning. Han lod indrette en stilling langs vejen Colleard Ferme – Talus St. Prix med I. Bataillon til højre, II. til venstre og III. Bataillon bag midten. Så indløb pludselig ordre til tilbagetrækning. Tilbagetrækningen af I. Bataillon kl. 1730 til banelinjen sydøst for Talus-St.Prix, blev betragtet som en forholdsregel, der kun kunne betyde en forskydning af fronten. Dækket af I. Bataillon gik II. og III. tilbage til Baye, tildele under granatbeskydning. Imidlertid var bataljonen allerede blevet betænkelig, da pionerer fældede træer for dermed at spærre broer. I. Bataillon begyndte så tilbagetrækningen med 4. Kompanie som bagtrop. Ved le Reelus blev fransk infanteri set under fremrykning mod Baye, hvorfor 3. Kompanie med en deling maskingeværer blev sendt ud som venstre flankedækning. Imidlertid forhold fjenden sig rolig og fulgte ikke efter. På vejen fra Soizy-aux-Bois startede han heller ikke en forfølgelse. Ankommet til Baye kom man ind i en stor forvirring. Bagage blokerede stedet og overalt trængte lettere og hårdere sårede sig frem og bønfuldt om at blive transporteret væk. Kun en lille del kunne finde plads på vognene. Uanset hvor svært det var at efterlade sårede i hænderne på fjenden, måtte tropperne opretholdelse gå forud for alt andet. Det blev klart for enhver, at der var tale om en tilbagetrækning. Det hed sig, at det var iværksat af strategiske årsager, som krævedes af situationen ved 1. Armees. Tanken ville ikke slå rod i hovedet. Fjenden var slået, og ville fortsat blive slået. Tilbagetrækningen var ikke blive påtvunget. Fjenden fulgte ikke efter. Hvorfor så gå tilbage? Så tæt på målet, og så en tilbagetrækning. Man forstod ikke ordren. Både førere og mandskab anså det for en fejltagelse. Stor skuffelse og bitterhed greb alle. Men ordre er ordre – Kl. 1845 blev Baye passeret og over Congy – Bois de la Brande Laye gik marchen til sydkanten af Bois Rilan, hvor der kl. 2323 blev gjort holdt og forplejet.

De to dage ved St. Prix havde kostet regimentet 7 officerer og 233 mand. Foruden de faldne Hptm. Scheer, Lt. Vollrath og v. Winterfeldt, var Lt. v. Campe, Lt.d.R. Ehlers og Krieter blevet såret, sidstnævnte faldt senere i fransk fangenskab ved Reims og døde. De største tab havde 6. Kompanie, hvor 26 mand faldt, mens 8. Kompanie mistede 23 døde. Der var forbrugt 40.000 patroner, mens MG-kompagniet havde brugt 6.600.

b) Betragtninger om Marne-slaget

Slager ved Marne! Skæbnens vendepunkt! Det største slag i verdenshistorien var slut. Den taktiske sejr for de tyske våben langs hele fronten var ubestridt. Men den sluttede imidlertid med den strategiske frivillige tilbagetrækning af de tyske 1. til 5. Armees. Marne-felttoget var dermed tabt. Men ikke krigen! Og alligevel ville det videre forløb af krigen trække i baner, som hverken ven eller fjende havde kunne forestille sig. Den ændrede sig mere og mere, og endte i en fuldstændig forandret krigsførelse, som en udnyttelse af den taktiske sejr langs Marne, formodentlig aldrig ville have været resultatet. Med menneskelig forudseenhed ville krigen være afsluttet meget hurtigere. Alle tyskere, især frontkæmperne, havde ret, endda måske pligt, til at spørge efter de årsager, der udløste denne tungtvejende beslutning, der i sidste ende gjorde afslutningen på Marne-slaget til begyndelsen på en nedslidning af de stridende parter kræfter. En kamp, der til sidst ødelagde den tyske hjemstav, men ikke den tyske hær i felten. En beskrivelse af dette kan i rammerne af regimentshistorien naturligvis kun behandles i meget store træk. Den er imidlertid nødvendigt for at kunne forstå de følgende førerbeslutninger og krigshandlinger.

Perioden fra begyndelsen af offensiven indtil Marne-slaget havde været en ubetinget stor sejr for de tyske hære. Men fjendens store tab og hans ofte flugtagige tilbagetrækning, blev overvurderet af føring og tropper. Imidlertid kom det aldrig til den afgørelse, vi fra starten havde tilstræbt, aldrig på grund af franskmændenes og englændernes rettidige afbrydelse af kampen. Det var ikke kommet til et Cannä eller et Tannenberg. Fjenden disponerede bag

fronten over et udbygget jernbanenet, der muliggjorde en hurtig forskydning af tropper. Mens de tyske hære stræbte mod Marne, havde fjenden allerede omgrupperet, fast besluttet på offensiv, og havde gjort sin venstre angrebsfløj særlig stærk. Orienteret om disse forskydninger af agenter, havde O.H.L. derfor underrettet Generaloberst v. Kluck om truslen fra Paris. Generaloberst v. Kluck troede ikke på faren. Båret frem af en fast overbevisning om, at han – før truslen mod sin højre fløj og flanker ville blive mærkbar – kunne fange den overalt vigende fjende senest syd for Marne, og drive ham tilbage i sydøstlig retning, var han villig til søge at fremkalde den afgørelse, man hidtil forgæves havde søgt. Han forfulgte dette mål med den store energi og koldblodighed, der kendetegner en virkelig feltherrer. Den 5. september havde General v. Gronau med angreb af IV. Reserve-Korps langs Ourcq, sønderrev det slør, hvormed Joffre kun alt for effektivt havde lagt over sine offensive hensigter. Med samme erkendelse og ud fra holdningen om, at angreb er det bedste forsvar, havde Gen.Oberst v. Kluck fra 5. til 9. september på beundringsvis måde forstået at overvinde de hele tiden opståede kriser gennem en genial, gradvist flytning af sine armekorps fra Marne til Ourze. Beslutningen ødelagte den fulde sejr på højre fløj af 1. Armee. Fjenden havde allerede indsat sine sidste reserver og var total trængt tilbage, da 1. Armee fik ordre til at trække sig tilbage.

Det var i det øjeblik, hvor man med det blotte øje kunne se en stadig og uophørlig fjendtlig tilbagetrækning til hest og til vogns mod sydvest i retning af Paris. På den højre tyske hærfløj var der opnået resultater, hvis afgørende operative udnyttelse kun kunne være tale om nogle få timer. (Rigsarkiv, *Der Weltkrieg von 1914 bis 1918, Band 4*).

2. og 3. Armee havde uden tvivl ved at indlægge en hviledag, givet fjenden tid at vinde. Ligeledes var der mellem 1. og 2. Armee opstået et hul på 50 km. Men for 2. Armee var situationen den 9. september på ingen måde kritisk. På trods af tilbagetrækningen af højre fløj af armeen bag Marne af bekymring for egen højre flanke, var der fra fransk side ikke fulgt en omgåelse af denne. Succesen om eftermiddagen den 9. september ved Mondement og gardens sejrige fremrykning mod Mt. Aout og vest herfor, ligesom de tre saksiske divisioner på venstre fløj af 2. Armee var i fuld sejr langs hele linjen, betød at en engelsk fremtrængen i hullet mellem 1. og 2. Armee ikke længere udgjorde nogen fare. Også her syntes Marne-felttoget at resulterer i en fuld sejr for de tyske våben. – Ved 3. Armee var situationen helt igennem gunstig. Angrebet havde især gjort gode fremskridt på højre fløj, så ordren til tilbagetrækning blev her mødt med samme forbavelse som ved 1. og 2. Armee. 4. og 5. Armee havde opfattelsen af, at fjendens angrebskraft foran deres front var lammet, og planlagte for den 10. september yderligere fremrykning. Og alligevel skete det ubegribelige: tilbagetrækning blev befale! Hvordan var det mulig?

Vi ved nu, at den øverste hærledelse – O.H.L. – havde været placeret for langt væk til selv at have den overordnede ledelse af bevægelserne, og Armee førerne derfor var anvist til selvstændig handling i indforståelse med hinanden. Chef for O.H.L., Generaloberst v. Moltke, kunne ikke blive underrettet om forløbet af begivenhederne i det omfang, det havde været ønskeligt. Nyheden om den truende landgang af englændere i Belgien, og udfald fra Antwerpen i ryggen på hæren fastlåste hans underbevidsthed, og fik ham til at se en fare, der var ubegrundet. Udslagsgivende var dog, at truslen fra Paris allerede den 1. september havde givet anledning til at sende et direktiv til Generaloberst v. Kluck om at lade 1. Armee følge til højre for 2. Armee. Mod dette direktiv tog Generalobersten personlig ansvar for at forfølge fjenden over Marne. Denne bekymring førte til, at Oberstlt. Hentsch den 8. september blev sendt til fronten. Oberstlt. Hentsch fik ved 2. Armee et så ugunstigt indtryk af situationen, at han trods Generaloberst v. Bülow's optimisme, henviste til faren på højre fløj, og til sidst øvede en så negativ indflydelse, at Generaloberst v. Bülow denne dag trak denne fløj tilbage bag Marne. I øvrigt var v. Bülow selv pessimistisk indstillet på grund af hans hærs store tab. Oberstlt. Hentsch begav sig den 9. september til staben ved 1. Armee, og skildrede her situationen ved 2. Armee som direkte katastrofal, selvom den endnu kun var svækket. Da han stødte på hårdnakket modstand i 1. Armee, følte han sig forpligtiget til – under henvisning til sin fuldmagt – på vegne af O.H.L. at befale tilbagetrækning i en utvivlsom misforstået opfattelse af den ham givne opgave. En fejlagtig melding fra kavaleriet om formiddagen den 9. september, at venstre fløj af 1. Armee faldt tilbage, opfattede Generaloberst v. Bülow som indledning til denne Armees tilbagetrækning, og udstedte tilsvarende ordre til tilbagetrækning. Melding herom, sammenholdt med Oberstlt. Hentschs negative vurdering af situationen, fik også Generaloberst v. Kluck til tungt om hjertet at beordre tilbagetrækning også for sin Armee. En fuldstændig afklaring af sammenhængen har som følge af Gen.Oberst v. Moltke og Oberstlt. Hentsch død under krigen, ikke kunne lade sig gøre, og vil aldrig blive mulig. Feltherrer Gen. Oberst v. Moltke knækkede vilje, og Oberstlt. Hentsch tro, at en placeringen af hærene længere tilbage ville skaffe en gunstigere situation for en operation, der efter hans opfattelse var kommet i en farefuld bane, og hans indflydelse på Gen.Oberst v. Bülow's beslutninger, blev årsagen til tilbagetrækningen. Denne skæbnesvangre sammenhæng af menneskelig svaghed, fik sejren ved Marne til at glide gennem fingrene på os. Man må dog ikke glemme, at lige så let det senere er at kritisere en sådan alvorlig

beslutning, lige så svært er det i en sådan kritisk situation på meget kort tid at træffe den rigtige beslutning, og senere bære ansvaret herfor overfor resten af verden.

Tilbagetrækningen blev en lige så stor overraskelse for franskmændene, som den havde været for den tyske hær. Først den tyske tilbagetrækning gjorde dem bevisst, at de havde undgået et alvorligt nederlag. Det tog franskmændene 16 timer, før de startede en forfølgelse af v. Klucks arme. For dem blev slaget til miraklet ved Marne – til en succes, som de ingen andel havde i. Men han høstede frugterne af det, vi havde undladt at plukke. Konsekvensen af denne bratte afslutning på vores offensiv, viste sig hurtig. Sen døende franske kampånd rejste sig voldsomt. Den dybt sunkne stemning blandt det franske folk, hvis regering allerede var flyttet til Bordeaux, fik et mægtigt løft. Englænderne fasthold om end mere fast en fortsættelse af krigen, og de neutrale, der allerede var fjendtligt sindet over for os, lod sig mere og mere trække over på vore fjenders side. For så bidt blev Marne-slaget til et vendepunkt i krigen og Marne til Tysklands skæbneflod. For den tyske hær, og nu også for det tyske hjemland, skabte tilbagetrækningen nødvendigheden af at stille hele krigsførelsen om på en fuldstændig ændret grundlag. Af dette afhang, om Marne-Slaget blot skulle blive en mislykket operation, eller om krigen dermed allerede var tabt.

Tilbagetrækningskampe

a) Situation mellem 10. 9 og 15. 10. 1914

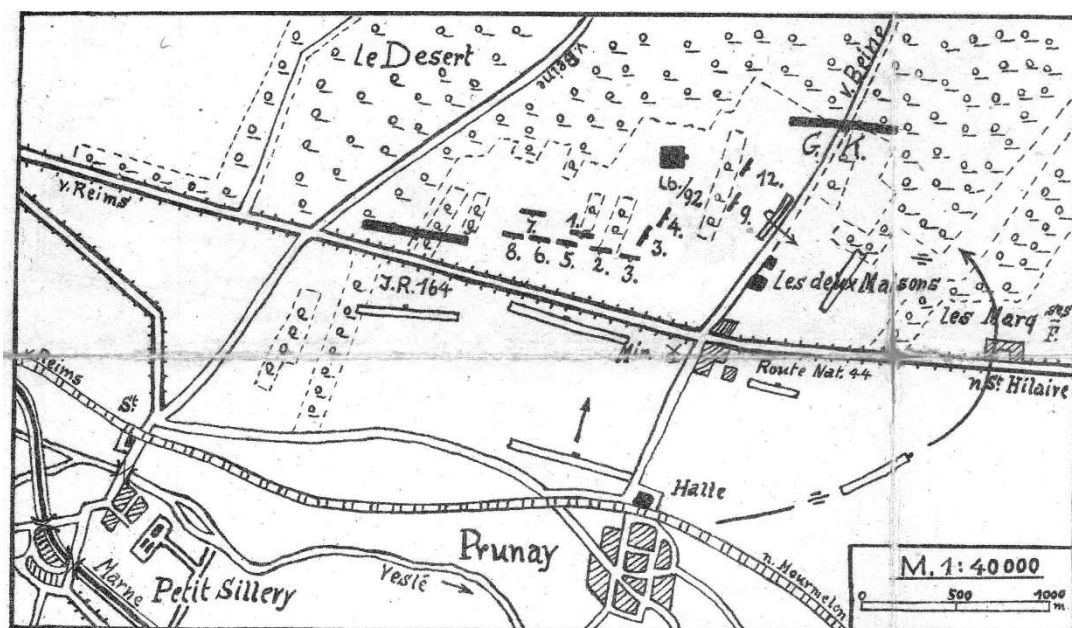
Frigørelsen fra fjenden blev gennemført mønstergyldigt, uden at fjenden i første omgang udnyttede situationen til egen fordel. Ikke kun æren og taktiske overlegenhed, men også valg og begrænsning af tilbagetrækningen blev bevaret. Som fjenden for alvor begyndte at forfølge, var den befalede linje i hovedsagen allerede nået, og 1. til 5. Armee stod i en linje langs Oise til Orne, men dog endnu ikke samlet. Især ved 1. og 2. Armee udviklede der sig hårde kampe. Overalt forsøgte franskmændene at bryde igennem fronten. 1. Arme kæmpede hårdt ved Soissons, 2. ved Reims. Hullet mellem disse to hære lukkede i første omgang nødtørftig af VII Reserve-Korps, der efter fæstningen Maubeuge faldt den 8. august var blevet frigjort. Da XV. Armeekorps fra Alsace blev indsat, som faren var størst øst og vest for Aisne-Oise Kanalen, blev fjendens fremtrængen standset (15. september). Omgåelsen af højre fløj af 1. Armee blev forhindret af IX. Reserve-Korps. Den fjendtlige linje gik fra Verdun over Reims til Compiègne. Mellem Meuse og Mosel var ringen om Verdun lukket tæt og spærrefortet Camp des Romains erobret. Mens Joffre hele tiden forsøgte sig mod nord for at trænge ind i højre flanke og ryg på 1. Armee, blev de herigen-nem nødvendige forlængelse af den tyske front hele tiden gennemført (omslutningskampe mellem Oise og Somme, langs Anvre, bed Arras og ved Lens). Kapløbet mod havet var begyndt. Begge sider forsøgte forgæves at frem-tvinge det afgørende slag. Efter slaget ved Ypres fra 20. oktober til 15. november, var bevægelseskrigen endegyldigt forbi. Stillingskrigen begyndte. Den tyske front så sig tvunget til at gå i forsvar. Fronten fra havet til den schweiziske grænse var nu 700 km. Den 9. oktober faldt Antwerpen, den største fæstning i verden. Den 14. sep-tember blev Generalleutnant v. Falkenhayn sat i spidsen for *Oberste Heeresleitung*.

Overgangen til stillingskrig gav den fulde udnyttelse af de indre operationslinjer, og dermed genvinding af initiativet. Det gjorde os i stand til fra forsvaret at slå hårde slag mod fjenden. Forudsætningen herfor var etableringen af en linje, der kunne forsvares, og opstilling af en stærk reserve med udrustning og beklædning, fremskaf-felse af ammunition i aldrig forudandede mængder, forbedring og øgning af antallet af artilleri og maskingeværer, fuldstændiggørelse af minekastere og udvidelse af luftstridskræfterne. Vi havde indstillet os på en kort krig. Nu var afslutningen ikke indenfor synsvidde. Kræfterne bag krigsførelsen hvilede som aldrig før på hjemstavnen. Frem for alt var der bekymring om en tilstrækkelig ernæring af befolkningen, der blev stadig mere vanskelig på grund af fjendens øgede afskæring. Det var kæmpeopgaver, som O.H.L. og Tyskland selv måtte varetage. Hvad tysk viljestyrke og tysk kraft ydede i udviklingen af teknik og industri berettiger os til uforglemmelig ære. Intet andet land i verden ville under de samme omstændigheder kunnet fuldbringe en sådan præstation. Troppernes krigsrus var forsvundet. Om så dybere blev Alvoren og viljen til sejr. Nu vidste alle, at fædrelandet var i fare. Udholdenhed var løst. Følelsen af overlegenhed i forhold til fjenden forlod ikke et sekund hverken førere eller mandskab. Fjenden kommer ikke igennem. På en mur af stål og ild vil enhver storm bryde sammen. Det var viljen og troen hos de tyske tropper.

b) Kamp ene ved Prunay og Bétheny

12.-15. september – 16.-20. september

Tilbagetrækning! Et ord med en bitter eftersmag, normalt begyndelsen på almindelig opløsning og manglende modstand. Under tilbagetrækningen fra Marne var imidlertid intet af noget sådant at mærke. Tropperne gik tilbage med hævede hoveder og sejrstolte i sjælen. Således også Infanterie-Regiment 92. Ud over de hårdt sårede på lazaret, og de faldne på slagmarken, blev ikke én mand, ikke en hest, ikke en vogn efterladt. General v. Emmich udtalte til regimentet sin særlige anerkendelse herfor. Imidlertid havde tabene i mandskab på den korte tid under fremrykning været store! Regimentet var den 6. august rykket ud med 60 officerer og 3.034 mand, mens den 20. september var reduceret til 24 officerer og 1.934 mand. Også Hauptmann Kobus var som følge af et styrt midler-tidig sat ud af spillet.

Den 10. september kl. 0230 blev tilbagetrækningen i retning Epernay fortsat over Châltrait – Moslins – Moussy – Pierry. Her ankom også 10. og 12. Kompanie efter march fra Fismes. Marne blev overskredet ved Cumières og over Dizy – Magenta blev Champillon nået, hvor regimentet efter en march på 48 km kl. 1400 gik i kvarter.

Den 11. september gik marchen videre over Villers-Allerand og Fort de Montbré, som blev besat, mens regimentet kl. 1025 fik i kvarter i Rilly-la-Montagne. Her forlod Oberstlt. Dürr regimentet for at overtage Reserve-Infanterie-Regiment 92. Bataljonen blev overtaget af Hauptmann v. Brone. 6. Kompanie blev ført af Lt.d.R. Herrmanns, 7. af Lt. Rahlwes (Ernst), 10. af Lt.d.R. Lüning og 12. Kompanie af Lt. v. Löbbecke.

Den 12. september blev der brudt op kl. 0335 over Puisieux – Sillery – Fort de la Pompelle til vejkavlen nord for Prunay. X. Armeekorps havde ordre til at samles bag Vesle-afsnittet. Inf.Regt. 92 fik afsnittet mellem vejen Prunay – Beine til omkring 1 km mod vest og forbindelse til Inf.Regt. 164. Mod øst skulle garden slutte sig til. Efter at man havde begyndt gravning af stillinger syd for vejen Reims – Suippes (Route National N44 – i dag D931), blev stillingen på ordre fra 2. Armee om eftermiddagen forlagt nord for hovedvejen. II. og I. Bataillon gravede i første omgang for stående skytte med traverser. Møller foran fronten blev sprængt. Da Garden med dens højre fløj lå omkring 800 væk, og der tros alle anstrengelser herfra ikke kunne opnås en tilstrækkelig flankedækning, måtte I. Bataillon med 1., 2. og 3. Kompanie i forreste linje og 4. Kompanie bag venstre fløj, forlænge dens dækningsgrav med front mod øst. III. Bataillon blev placeret bagved til venstre for at forhindre fjenden i at sætte sig fast i det langt fremspringende skovstykke. Om aftenen denne dag satte det ind med kraftig regnvejr – til tider næste skybrudsagtig – for første gang under felttoget, hvilket gjorde arbejdet langt vanskeligere.

Den 13. september var der igen føling med fjenden. Kl. 10 og kl. 12 beskød fjendtlig artilleri på lang afstand, virkningsløst stillingerne. Den fremlagte sikring og besætningerne ved broerne syd for Prunay, der som følge af deres jernkonstruktion ikke havde kunnet sprænges, kunne rettidigt trækkes tilbage. Kl. 14 så man de første Turkos

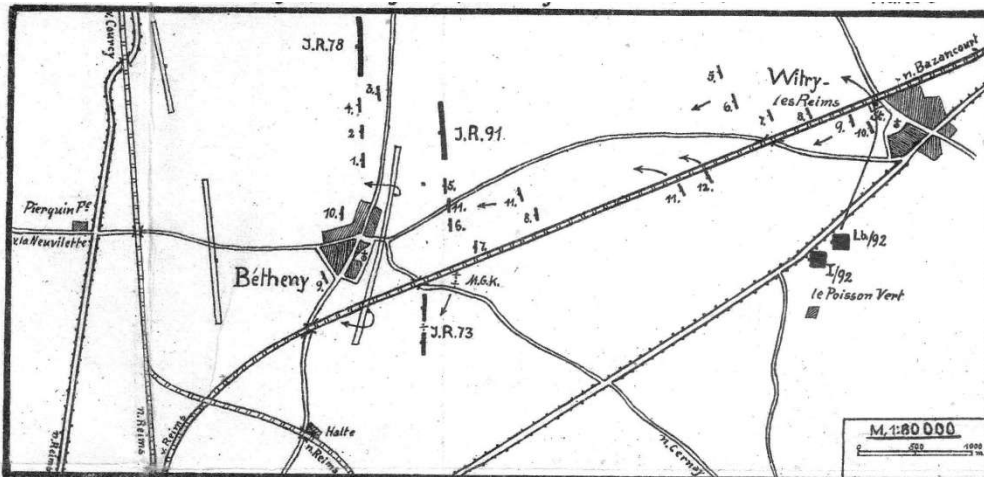
dukke op øst for Prunay. Lagt under ild fra artilleri, trak de sig tilbage til byen. Under tab til maskingeværer og artilleri kunne de herfra efterhånden arbejde sig frem til hovedvejen og finde dækning i enkelte huse langs vejen og i halmstakke, der fejlagtigt ikke var blevet ødelagte.

Hen under aften blev det observeret, at en fjendtligt infanteribataljon med maskingeværer og to tunge kanoner trak frem til skovstykke nord for les Marquises Ferme. En beskydning var på grund af den store afstand ikke mulig. Truslen mod venstre flanke af I. Bataillon voksede. 2. Kompanie blev derfor fordelt i 1. Kompanies grav og 1. Kompanie gjort klar bag højre fløj. Ligeledes 4. Kompanie med en deling maskingeværer indtog en ny stilling med front mod øst. Under dette blev Oberlt. d.R. Harwieg (Ernst) såret.

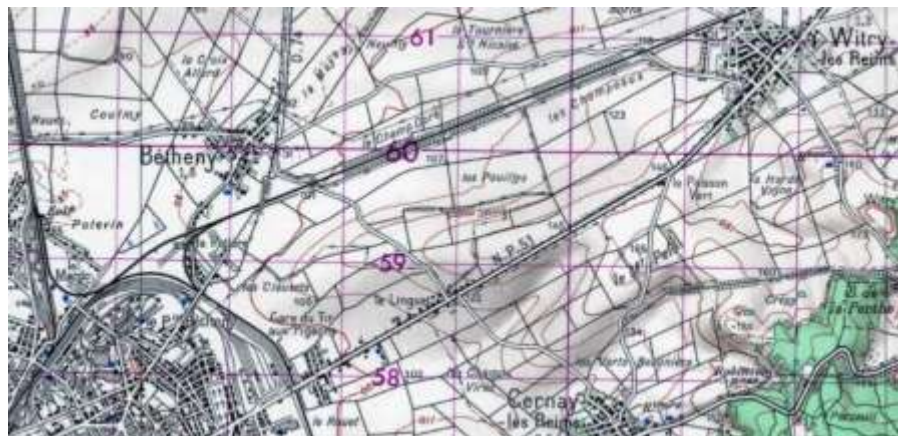
Efter at fjendtligt artilleri den 14. september fra kl. 0630 fra området ved Sillery med shrapnels og fra Prunay med granater havde beskydt stillingen, begyndte fjenden pludseligt med maskingeværer og specielt med de to tunge kanoner fra flanken kraftigt at beskyde 3. Kompanies stillinger i flanke og ryg. Det kostede alvorlige tab. Mandskabet i den forreste grav blev med nogle få undtagelser, alle dræbt. Med mørkefaldet blev 3. Kompanie derfor trukket tilbage bag venstre flanke. Den var reduceret til 2 officerer og 39 mand. Foran fronten forblev fjenden inaktiv. I mellemtiden blev III. Bataillon placeret længere til venstre med front mod øst. Også denne havde tab til artilleribeskydningen og Vizefeldwebel Hüfer, 11. Kompanie, faldt. Lt. v. Reindorff, som allerede tre gange var blevet såret, fik det endelige sår. Han døde herefter af sine sår. Med han forsvandt igen en på alle måder fortræffelig officer, oprigtigt beklaget af hans folk.

Fremsendte patruljer i løbet af natten erkendte rettidigt de fjendtlige forberedelser til angreb. Da disse kl. 23 ramte I. og III. Bataillon, blev de straks bragt til standsning med infanteri- og MG-ild.

Tidligt den 15. september lagde det fjendtlige artilleri på ny ild over stillingerne, der imidlertid kun forårsagede få tab. Kraftigere end hidtil blev III. Bataillon taget under ild af kanoner i skoven, hvis skud tydeligt kunne høres, og der opstod forskellige tab. Brigadefører, Oberts Graf zu Rantzau, blev dødeligt såret. Eget artilleri havde ikke held til at nedkæmpe de fjendtlige kanoner. De blev straks inddæmmet, når skydningen begyndte. På den måde gik kvalfulde timer for kompagnierne fra I. og III. Bataillon. Endnu engang syntes fjenden at arbejde sig frem i løbet af natten. 9. og 12. Kompanie lå klar hele natten med anlagt bajonet for at imødegå dem.

Et angreb fulgte imidlertid ikke, og kun den 16. september kl. 0900 fulgte et kraftigt ildoverfald mod begge bataljoner, hvorunder Offz.Stellv. Beck fra 9. Kompanie faldt. På grund af stillingens ugunst og den manglende flankesikring gennem Garden, så regimentet sig dømt til passivitet og forsvarsløs udsat for den fjendtlige artilleriild.

Disse dage sluttede igen med tab på 2 officerer og 148 mand, desto mere smertelig, da man ikke kunne øve gengæld mod det fjendtlige infanteri. Alene 3. Kompanie havde 25 døde. Også forplejningen kunne i disse dage kun delvist, og under meget store vanskeligheder, bringes frem. Da der derfor kl. 0900 indløb ordre til afløsning gennem Regimenterne Alexander (1 Garde Grenadier) og Elisabeth (3. Garde Grenadier), åndede alle lettet op. Perioder med tåge littede tilbagetrækningen af alle dele af regimentet uden yderligere tab, og samlingen i Beine. Her blev de førte Jernkors fordelt blandt officerer og mandskab. Følgende af mandskabet kunne med berettiget stolthed anlægge denne krigsorden: Den 17. september Gefr. Rollwage 1. Komp., Musk. Klewsath 3. Komp., Ufffz. Brüß 4. Komp., Offz-Stellv. Seeland 6. Komp., Ufffz. Dressel 5. Komp., Res. Wippermann 9. Komp., Ufffz. Hoffmann 11. Komp., Musk. Etzold 12. Komp.; den 21. september: Sergt. Schönian 1. Komp., Ufffz Körner, Gefr. Diessenbacher 2. Komp., Sergt. Brandt, San-Ufffz Kreye 3. Komp., Ufffz Weisheit 4. Komp., Vizefeldw. Arnecke 5. Komp., Vicefeldw. Berger, Ufffz, Däumler 6. Komp., Ufffz Bossert, Musk. Drewes 8. Komp., Ufffz. Röper 9. Komp., Res. Spitzner 10. Komp., Res. Zerzyk 11. Komp., Ufffz. Vollmer 12. Komp., Ufffz. Rihnke, Musk. Hoppe MG-Kompanie.

Kl. 14 blev marchen genoptaget, i starten i vestlig retning mod Milan Ferme, så nordpå over Alger Ferme til Caurel-les-Lavannes. De første erstatninger på 600 mand, egentligt bestemt for Inf.Regt. 164, ankom og blev her fordelt på bataljonerne, så alle igen fik en kampstyrke på 600 mand. Kl. 1700 blev marchen fortsat mod Witry-les-Reims. Ved Reims var der begyndt en heftig kamp. Kanonaden lod intet i tvivl om, at regimentet snart igen ville blive indsat. Umiddelbart efter ankomst blev I. og III. Bataillon lagt i korps reserve, mens II. Bataillon blev underlagt 19. Inf.Div. med den straks opgave at rykke frem fra Witry-les-Reims for at lukke hullet mellem Inf.Regt. 91 til højre og Inf.Regt. 73 til venstre, og angribe landsbyen Bétheny. Indsættelsen af II. Bataillon gik så hurtigt, at kompagnierne Feldwebeler end ikke fandt tid til at indfører de netop ankomne erstatninger i stamrullen. Da et betydeligt antal af disse erstatninger allerede faldt under angrebet på fjenden, er det umuligt at nævne navne på disse helte, som faldt i regimentets rækker. Fremrykningen kostede II. Bataillon særlig meget blod. Under Oberstlt. v. Götze gik kompagnierne frem i mindre bølger fra banegård Witry-les-Reims mod den østlige siden af Bétheny. Landsbyen havde allerede gennem længere tid været beskyttet af artilleri, og var tildele stærkt ødelagt. En heftig infanteriid herfra mødte angrebet. Franskmandene havde stærkt befæstet sig i ruinerne, og havde anlagt barrikader. Betonkældre gav den beskyttelse mod artilleri. Landsbyen blev fastholdt med stor stædighed, og angrebet kunne kun nå ind på 300 meters afstand. Bataljonens fane, båret af Unteroffizier Geistlich, 6. Kompanie, fulgte soldaterne langs banedæmningen. Hele fanekommandoet blev senere fundet formentlig sønderskudt af maskingeværer. Under deres lig lå fanen, der for tredje gang havde været i fare for at gå tabt. Under II. Bataillons angreb viste dens fører, Oberestlt. v. Götze, endnu engang sin personlige urokkelighed. Som det blev mørkt gravede kompagnierne sig ned langs vejen mellem Bétheny og Cerny-en-Laonnais. MG-Kompagniet, der var reserve for kommandøren for 37. Inf.Brig. Oberst Frhr. v. Gregory, som her ledede angrebet, fulgte syd for jernbanedæmningen Reims-Cerny, og nåede under store vanskeligheder ved mørkefald frem til jernbaneviadukten syd for Bétheny.

Mens I. og III. Bataillon den 17. september blev ved le Poisson Vert, ligeledes underlagt 19. Inf.Div., og om aftenen rykkede i alarmkvarterer i Witry-les-Reims, måtte II. Bataillon også denne dag alene bære kampens byrde. Kl. 0500 blev der gjort et forgæves forsøg med en MG-delning tilknyttet, på at rykke frem til kontakt til Inf.Regt. 73, der havde haft store tab. På trods af en udmærket artilleriforberedelse, gik angrebet hurtigt i stå, da fremrykningen mod Reims blev flankeret af artilleriid. Kompagnierne måtte falde tilbage til deres udgangsstilling, og her i silende regn uden forplejning holde stand. Lt.d.R. Dony, 8. Kompanie, fandt helledøden. -

Fjenden havde hidtil forgæves forsøgt at gennembryde den tyske front ved Reims på forskellige punkter. Med største kraft stødte han overalt frem i den fejlagtigt tro, kun at have en tysk bagtrop foran sig. De tyske modangreb var dog allerede begyndt langs hele linjen, og havde gjort fremskridt. Den 18. september var der befalet en fortsættelse heraf. VII. og XVIII Armeekorps og 2. Garde-Reserve-Division til højre skulle den nat overskride Aisne-Marne Kanalen, og 2. Garde-Reserve-Division angribe fjenden i linjen St. Thierry – Thil. 19. Inf.Div. skulle under hensyntagen til resultaterne af X. Reserve-Korps angreb på Reims, til venstre nå banelinjen Cerny – Reims efter en erobring af Bétheny. Kl. 0530 lagde tung artilleri en kraftig ild over Bétheny. Da der ikke kunne blive tale om en anvendelse af MG-Kompagniet under angreb på Bétheny, blev den stillet til rådighed for Inf.Regt. 73, og rykkede kl. 0530 frem sammen med denne. Angrebet gik hurtigt i stå og måtte helt indstilles, da fjendtlig artilleri fra Reims ramte flanken og igen kostede store tab. 3. Deling af MG-Kompagniet blev fuldstændig revet op. Begge de to eneste ikke sårede i delingen, Gefr. d.R. Lamontain og Musketier Hoppe, reddede materiellet. Hptm. Masius blev såret, med ledede indtil aften ilden fra kompagniet, hvor så Lt. Kutzen overtog. Kl. 1500 angreb franskmændene voldsomt efter ankomsten af en større forstærkning. Ufffz Ruhnke virkede med sit maskingevær fremragende, ligeså Gefr. Frahnheim, efter at vær tvunget til igen at grave sit begravede våben fri. Fjenden søgte hurtigt i dækning og gav afkald på fornyet angreb. Kl. 1930 fik MG-Kompagniet ordre til at søge tilbage til Witry-les-Reims.

II. Bataillon skulle efter ankomsten af forstærkninger fra III. Bataillon gå til storm på Bétheny. Da denne udeblev, gik den kl. 0930 alene til angreb på landsbyen. Under store tab lykkedes det at nå ind på 100 meters afstand, hvor fjendens stærke forsvar tog dens sidste kræfter. Bataljonen var tvunget til at holde ud, og om aftenen falde 200 meter tilbage til dens udgangsstillinger. 11. og 12. Kompanie var som reserve for 37. Inf.Brig. stillet klar langs banedæmningen Reims – Cerny. En kraftig granatild fra retning af Reims forhindrede om formiddagen fremrykning til støtte for II. Bataillon. Kl. 17 befalede Oberst v. Gregory at 11. Kompanie skulle folde ud til støtte for II. Bataillon. I spring arbejdede den sig frem uden at tage hensyn til den fjendtlige beskydning. Ufffz. Hoffmann, netop udmærket med Jernkorset, blev såret, mens den tapre kompagnifører, Lt. v. Bornstedt blev dødeligt ramt og døde næste dag. – Endeligt nåede kompagniet frem til II. Bataillon. Den strålende indsats under fjendtlig ild fik en særlig anerkendelse fra Oberst v. Gregory. 12. Kompanie blev herefter ligeledes sat ind i linjen. I. Bataillon blev med 9. og 10. Kompanie som divisionsreserve ved banegård Witry-les-Reims, og blev her også gjort klar den 19. september.

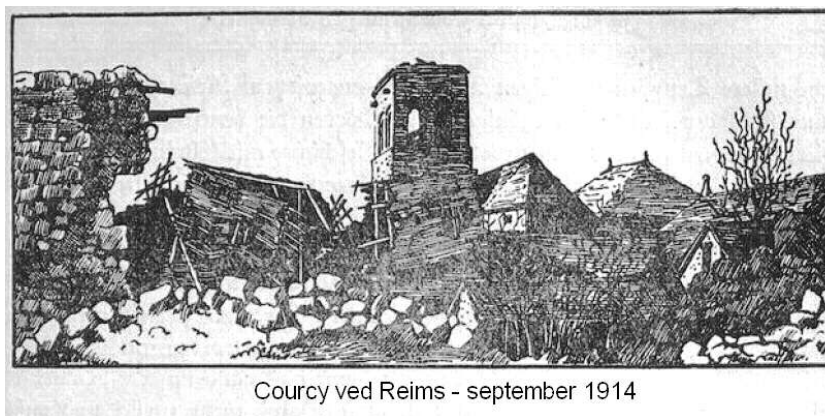
Selvom Bétheny ikke kunne erobres i storm, foretrak fjenden efterhånden natten til den 19. september og i løber af den følgende formiddag at rømme landsbyen. Under en ny indsat artilleri beskydning af Bétheny fastslog Vizefeldw. d.R. Kues, 12. Kompanie, at landsbyen var fri for fjender. 11. og 12. Kompanie besatte herefter stedet ved middagstid. Det blev fastslået, at den fjendtlige stilling gik 700 meter derfra i en linje Pierquin Ferme til flyvepladsen og til kasernen nord for Reims. Kl. 2100 rykkede også 9. og 10. Kompanie til Bétheny for at afløse dele af Inf.Regt. 91 nord herfor. Landsbyen så grusom ud. Halvt forbrændte og delvist begravede franskmænd lå i masser overalt. En deling af 9. Kompanie gik i stilling i den sydlige del af landsbyen, hvor de slog skydeskår i murene til de sidste huse. I det klare månelys kunne man tydeligt se, hvordan franskmændene arbejdede i deres stillinger. De syntes at have opgivet deres angrebshensigter. Natten var stjerneklar. – Kl. 2200 ankom også I. Bataillon og fik den 20. kl. 0130 forbindelse med 10. Kompanie nord for Bétheny, hvor den afløste Inf.Regt. 91. Den gravede sig ned med front mod sydvest og fastslog ved daggry, at venstre fløj af Inf.Regt. 78 lå omkring 500 meter væk foran Modelin Ferme. II. Bataillon var forblevet i sine stillinger øst for Bétheny. Den bestod nu kun af 86 geværer. Ud over bataljonskommandøren Oberstlt. v. Götze og hans adjutant Lt. v. Cornberg var der ingen officerer. Mangel på enhver form for forplejning og på vand, fik bataljonen kl. 0400 til at trække sig tilbage til en lille skov mod nordøst. 11. og 12. Kompanie overtog stillingen, mens 9. og 10. Kompanie fortsat holdt Bétheny besat.

Der fulgte ikke yderligere fjendtlige angreb. Kl. 2200 blev bataljonerne afløst af Inf.Regt. 74 og marcherede i natten over Fresnes til Bourgogne i kvarter. Endnu engang havde der været store tab. 6 officerer og 164 mand var faldne og såret. Ud over de allerede nævnte officerer var også Lt. Rahlwes (Ernst), Oberlt. d. R. Grothe og Lt.d.R. Hermanns såret.

Den 21. september var hviledag i Bourgogne, hvortil om aftenen også MG-Kompagniet ankom. Endeligt endnu engang under tag. Hvilken velsignet følelse efter de uafbrudte marcher og kampe siden den 1. september, at komme ud af snavset og fugten, igen at kunne pleje kroppene og komme sig over strabadserne på et leje af halm. Glæden var stor over ved ankomst til kvarterne, for første gang at kunne modtage store mængder af »Liebesgaben« hjemmefra og dermed få fornemmelsen af, at man derhjemmefra sendte tanker og ønsker til fronten. Med berettiget stolthed kunne man fortælle de kære derhjemme om oplevelser, og fastslå, at man havde gjort sin pligt og fortsat ville gøre det. Ingen var grebet af forsagthed, og ingen havde på trods af tilbagetrækningen, anset fædrelandet som fortabt. Som tidligere følte man ikke kun alle fjender voksen, men overlegen.

Regimentets tab, der siden Marne-slaget havde modtaget 600 nye mand, var igen så store, at II. Bataillon den 22. september skulle have være opløst. Efter ankomsten af erstatningspersonel kunne dog i det mindste 5., 6. og 8. Kompanie reorganiseres, så i første omgang kun 7. Kompanie blev nedlagt. Hauptmann v. Houwald var dermed fra Braunschweig ankommet til kampområdet, men straks ved ankomsten hals over hovedet kastet ind i kampen ved Chamonille, så han kun med omkring en tredjedel af personellet stødte til regimentet. Han overtog foreløbig II. Bataillon, da Oberstlt. v. Götze var blevet udnævnt til kommandør for Res.Korps 74. Oberlt. a.D. Bauer v. Bauern overtog 6. Kompanie, Offz.Stellv. Kues overtog 12. Kompanie efter Lt. v. Löbbecke, som såredes denne dag, og endeligt overtog Lt. Behrens fra Inf.Regt. 77 MG-Kompagniet efter den sygdomsramte Lt. Kutzen. Hvilket blev ikke langt. I. Bataillon blev allerede den 21. september kl. 1800 sendt til afløsning af dele af Inf.Regt. 81 og 164 i stillingen ved Courcy. Den 22. kl. 18 fulgte III. Bataillon til afløsning af I., der igen kom i kvarter i Bourgogne.

Tilbagetrækningen fra Marne til linjen Aisne – Reims – Verdun var afsluttet og den gradvise overgang til stillingskrig indledt. En ny periode var begyndt for regimentet, der mere og mere skulle skifte karakter, og som kampe ved Cury kom til at danne optakt.

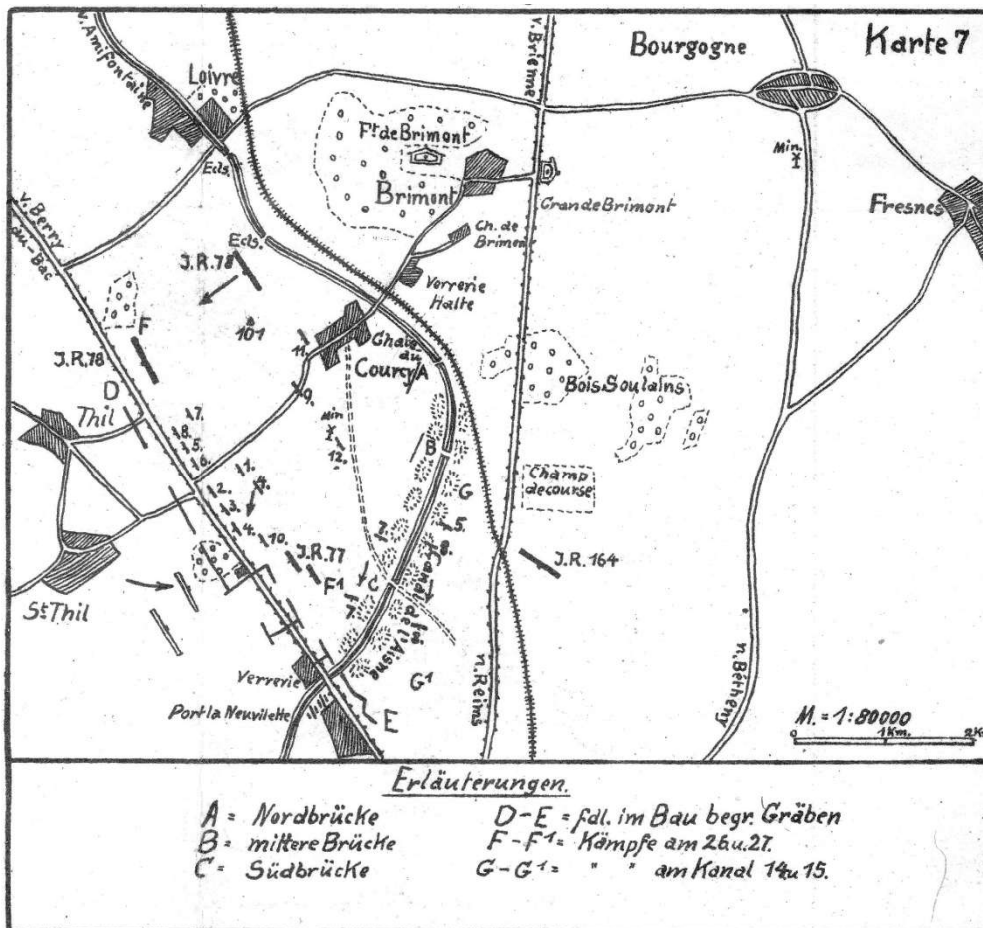
I stilling ved Courey og La Neuville

21. september til 16. oktober 1914

Courey! Landskabsmæssigt kønt beliggende i dalen omkring den 10 meter brede Aisne-Marne Kanal med sine granbevoksede sider. Indtil for kort tid forinden rekreatiomsområde for borgerne i Reims. I nord beskyttet af batterier på Fort Brimont, der nu var på tyske hænder. På vestsiden af kanalen lå talrige andre forter, der nu igen var besat af franskmændene. Courey, du vil ikke eksistere ret meget længere, så vil du som så mange andre byer og landsbyer langs den øjeblikkelige front synke mere og mere sammen i støv og aske som det førte offer for de ødelæggelser, der som et alt ædende uhyre, mere og mere ville griber om sig. I en flere hundred kilometer lang og op til 50 km dyb zone vil alt land mere og mere forhandle sig til et månelandskab, hvor alt liv er uddødt. Frankrig, du og dine allierede er skyld i disse uhyre ødelæggelse, ikke de tyske »barbarer«, som uophørligt anstrenger sig for i dette hele tiden voksende kaos, så vidt muligt, at redde dine kirker og dine gamle kunstsatte, og kun når den hårde militære nødvendighed hertil tvang, deltager i ødelæggelsernes værk. Fra bakkerne ved Brimont kan man se den strålende bygning, Reims Katedralen med begge sine 80 meter høje tårne, der majestætisk rejser sig mod himlen. Heller ikke du, gotikkens mesterværk, skal undgå krigens beskadigelser, da vi var tvunget til at fordrive dine militære observatører og maskingeværer fra dine tårne for ikke - ved falsk hensyntagen - at forårsagede unødvendige tab blandt vore tropper. Reims, du gamle kronings by for de franske konger, hvis jord de tyske »barbarer« nu igen betræder, og som kulturfolk med ærefrygt betragter din historie, vi ved dog at foran indgangen til din katedral står hine vidunderlige statue af pigen fra Domreney, jomfruen fra Orleans, symbol og idol for alle franskmænd, som nu troende igen kikker op og af dig ønsker hjælp! Men vi kæmper imidlertid for mere end ære og renommé, og nu ved alle uden undtagelse, at det drejer sig om at eksisterer eller ej. For os er denne krig blevet en kamp om liv eller død, og vores fædrelands jorde er lige så hellige for os, som dine er for dig, og vi er alle indstillet på at forhindre dine sønner at betræde vore børns jorde. Derfor viger vi ikke længere en meter jord, vores løsen er: Hertil og ikke længere!

Stillingen ved Courey stiller regimentet overfor en vanskelig opgave. Med få kræfter og igen overfor en langt overlegen fjenden, der allerede mente at have sejren indenfor rækkevidde, drejede det sig at fastholde og udbygge en halvkreds på mere end 3 km vest for kanalen med Højde 101 og vindmøllehøjen fremspringende mod fjenden. Foruden

overgangen ved Château Courey var der også nord for landsbyen en sluseovergang, og mod syd to overgange, der lå under fjendtlig artilleri. Om en sammenhængende linje og tilstrækkelig udbygning var der slet ikke tale på tidspunktet, hvor regimentet overtog. Kampen om Courey havde været lige så indædt som ved Béthény. Heller ikke nu havde fjenden på nogen måde opgivet sin offensive indstilling. Modsat omgik 2 Armees ledelse med tanker om selv at iværksætte en ny offensiv for igen at få kontrol over vigtige positioner ved Reims, der tidligere var blevet opgivet. Det var derfor påkrævet i første omgang at udbygge stillingen til et stærkt støttepunkt.

Da tågen lettede om morgenen den 22. september kunne I. Bataillon se fjenden 1 km foran sig i skyttegrave øst for Thiel på den anden side vejen Berry-au-Bac – Reims. III. Bataillon, som afløste om aftenen den 22. september, kunne næste dag konstatere, at fjenden i løbet af natten havde skubbet sine stillinger 800 meter længere frem. Broen syd for Courcy var ligeledes besat. Der var anlagt stillinger og kanoner indbygget. Da de fjendtlige grave lå i dybden, var det ikke muligt at holde dem under beskyldning. Fjenden kunne derfor kl. 1000, da skudfeltene her kun var korte, overraskende rykke frem mod 9. Kompanie på Højde 101. Øjeblikkeligt iværksat infanteri- og artilleriild kastede dem fjenden tilbage, der var nået ind på meget kort af stand. Det fjendtlige artilleri skød herpå Courcy i et sådant omfang, at det her værende 12. Kompanie måtte trækkes væk fra landsbyen. Den satte sig dog kort efter igen i besiddelse af de fremskudte stillinger. Disse fjendtlige forsøg på fremstød foranledigede, at der om natten blev sendt kamppatruljer frem for at fremskaffe værdifulde oplysninger. Patrulje Brandt 9. Kompanie og Seeliger 10. Kompanie opklarede den præcise udstrækning af de fjendtlige stillinger. Et større antal franskmænd fra Regiment 274 blev indbragt, og af deres udsagn fremgik, at franskmændene havde modtaget betydelige forstærkninger, og havde til hensigt at angribe. Mens en bataljon lå i stilling ved Courcy, blev en anden holdt i beredskab i Fort Brimont, mens den tredje som reserve var underbragt i Bourgogne. Afløsning skete hver tredje dag.

Fjenden var overordentlig aktiv. Allerede den 24. september havde han på stedet arbejdet sig frem til 500-600 meters afstand. Under sikring havde han om natten gravet nye stillinger, der forbandt hinanden. De tidligere stillinger kunne anvendes som dækningsanlæg for reserver. I disse dage rettede franskmændene kraftige angreb mod

Garde-Korpset ved Reims og X. Reserve-Korps ved Cerny-en-Laonnais. Et angreb på vores front blev ligeledes hele tiden mere sandsynlig. Af denne grund blev der anmodet om pionerer til at lave tråd hindringer mellem stillingen og kanalen. Samtidig blev der indbygget projektører til belysning af mellemterrænet fra Mølle-stillingen til kanalen. Ligeledes blev II. Bataljon som reserve trukket frem i en stilling ved Courey ved Kanalen. Unteroffizier Baumann 5. Kompanie fastslog dog denne nat, at fjenden var gået tilbage på den anden side hovedvej 44 (D944).

Den 26. september kl. 0330 tilgik befaling: »Armeen angriber!«. Mens III. Bataillon som reserve forblev i stillingen ved Courey, gik II. Bataillon kl. 0420 frem med tilslutning til højre til Inf.Regt. 78 og med venstre fløj langs vejen Courey – St. Thierry. I. Bataillon gik frem til venstre herfor med højre fløj langs samme vej med tilslutning til dele af Inf.Regt. 77. II. Bataillon indsatte 6., 5. og 8. Kompanie i forreste linje og 7. Kompanie i reserve. De nåede uden at blive beskudt hovedvej 44 omkring 800 meter øst for St. Thierry, hvor de på ordre gravede sig ned. Kl. 0810 åbnede det fjendtlige artilleri nord og syd for St. Thierry en kraftig ild på stillingen, og den flankerende ild fra Reims gjorde sig endnu engang meget mærkbar. Kl. 10 begyndte den fjendtlige infanteriild. Fjenden havde ikke til sinds at prisgive det vundne område. Efter en hel dags artilleriild, navnlig af de bagved liggende områder for at forhindre fremførelsen af reserver, gik han kl. 2015 til angreb. Angrebet standsede 100 meter foran vores front i ild fra infanteri og maskingeværer. Nye forsøg på angreb blev kvalt i starten. Forstærkningen fra II. Bataillon blev trukket frem i grave nærmere I. Bataillon langs vejen Courey – St. Thierry som gav bedre beskyttelse, da de her var bedre dækket af terrænet mod fjendens observation. De fjendtlige batterier, der flankerede fra Reims, blev fundet ved Port la Neuville bag en fabrik, og hurtigt bragt til tavshed. På trods af den kraftige beskydning forblev tabene ringe. Lt.d.R. Köhnke, som ikke skulle erfare sin forfremmelse, faldt døde for fædrelandet. –

For at skabe forbindelse til Inf.Regt. 7u8 og til fastslåelse af den fjendtlige besættelse foran højre fløj af regimentet, gennemførte Res. Guinand med Gefr. Lehmann og Musk. Waschek 11. Kompanie en meget anerkendelsesværdig patrulje. Som de vendte tilbage til Courey for at aflægge rapport til Oberstlt. Schollmeyer, beskød det fjendtlige artilleri heftigt landsbyen. Hestene foran en af MG-Kompagniets prodser løb løbsk. Fra tagene raslede det ned med bjælker og tegl. Kort efter, omkring kl. 2100, trådte Oberstlt. Schollmeyer med sin adjutant Lt. v. Trotha frem bag et hus, hvor begge blev ramt af det samme infanteriskud, Oberstlt. Schollmeyer såredes dødeligt. Hptm. v. Seel overtog midlertidigt kommandoen over regimentet, Lt. v. Suckow I. Bataillon. Kort efter såredes Oberlt. v. Trotha endnu engang, denne gang alvorligt, og Lt. v. Suckow måtte i hans sted overtage funktionen som regimentsadjutant.

Den 27. september overtog Major v. Drigalski fra Inf.Regt. 77 føring af regimentet. Da venstre fløj af Inf.Regt. 77 havde lidt kraftigt under det sidste franske angreb, og en del af dette regiment var trukket bagud, blev der på grund af bekymringer for venstre flanke af Inf.Regt. 92, den 27. september kl. 0300 iværksat en kampoiklaring med 10. Kompanie under Hptm. d.R. Lüning. Efter fremrykning i lyset af brændende halmstakke, fandt de i Inf.Regt. 77 grav næsten kun sårede, og tog kontakt til 4. Kompanie. Foran front lå et lille hus ved vejen med en lille skov bagved. Herfra kunne der tydeligt høres franske stemmer. Bekymret over fjendens tætte nærhed, besluttede Hptm. d.R. Lüning til at udsende en stærk patrulje under Gefr. Spitzer, der pludseligt under høje råb trængte ind i skoven. Res. Plocksties og Rössner tog 16 franskmænd til fange, herunder 6 sårede. Enkelte sårede løb senere frivilligt over. Omkring kl. 0530 forsøgte et fjendtligt kompagni fra St. Thierry at række frem mod 10. Kompanie, på afstand fulgt af yderligere et kompagni, mens samtidig på en afstand af omkring 1.200 meter der blev skudt fra en parkmur. Det forreste kompagni nåede på stedet tæt ind mod landevejen, hvor det blev standset af ilden fra 10. Kompanie og herefter trængt tilbage. Om eftermiddagen blev det observeret, at stærke fjendtlige kolonner var undervejs fra St. Thierry mod la Neuville. Eget artilleri beskød gentagende gange egne stillinger, så fra 10. Kompanie Gefr. Fahrenholz og Otte flere gange måtte sendes tilbage. De forholdt sig fremragende under den fjendtlige ild, og medbragte på vejen tilbage nyt ammunition til kompagniet. Denne dag blev også bataljonsadjutant, Lt. v. Eschwege såret.

Den 28. september blev offensiven beordret indstillet. Fjenden store overmagt havde intet steds gjort væsentlige fremskridt mulige. 2. Armee besluttede derfor at undgå yderligere tabsgivende angreb, og i stedet stærkt udbygge de eksisterende stillinger. Fjenden skulle ikke gives et meter jord. 19. Inf.Div. overtog stillingerne ved Courey. Ubemærket af fjenden blev regimentet frigjort i løbet af natten og marcherede til Fort de Fresnes, hvorfra de gik i hvil med alarmkvarter i Fresnes og Fort de Brimont. Her forblev de i hvil til den 2. oktober.

Efter en feltgudstjeneste den 29. september, fandt i Bourgogne kl. 17 begravelsen af Oberstlt. Schollmeyer sted, som trods alle lægelige anstrengelser, var død af sine sår. Et bittert, smerteligt tab for regimentet. Det var en tragisk skæbne, at Oberstlt. Schollmeyer, som altid havde forstået i rette øjeblik at give regimentet incitament, og selv altid var at finde i forreste linje i øjeblikket for en afgørelse, skulle blive ramt til døde af et vildskud langt bag fronten. En skæbne, han delte med mange helte. Med ham mistede regimentet sin første fører, som gennem sin

personlige handlekraft kunne vække og fastholde temperamentsfulde friske begejstring og sejrssikkerhed, og hvis uudslukkelige optimisme i alle situationen blev overførte til tropperne, hvis bedste han uafbrudt var fokuseret. Disse egenskaber sikrede ham hos alle, der tjente under ham, et uforglemmeligt renommé. I regimentets historie vil ham imidlertid altid leve videre som den kommandør under hvilken regimentet lyste klart i sejrssolen, der heller ikke fik en plet, da tilbagetrækningen fra Marne måtte iværksættes. Hans navn vil for altid være knyttet til regimentets ære.

Hptm. v. Losch overtog nu II. Bataillon, Hptm. v. Houwald 5. Kompanie. Den 30. september kunne også 7. Kompanie igen formeres, da yderligere erstatningspersonel, for størstedelen Wehr-mænd, var ankommet. Siden afmarch fra garnison, på den korte tid på to måneder, havde regimentets sammensætning fuldstændig ændret sig. De oprindelige officerer, især de aktive, var kun i et meget lille antal stadig til stede. Kompagnierne tegnede det samme billede. Den gamle kerne var smeltet væk. I stedet for de gamle krigere var nye trådt ind, og allerede også for disse mange andre. Imidlertid var regimentets ånd stadig den samme, som også i den følgende tid skulle vise. Det var ikke sket på bekostning af viljekraft og holdning. Tværtimod voksede den ud over de fordringerne, krigen i fremtiden ville stille.

Den 1. oktober stillingsbesættelsen i Regimentet:

Regimentskommandør: Major Stachow fra Inf.Regt. 79 (fra 6. oktober)

Regimentsadjutant: Lt. v. Suckow

I. Bataillon

Kommandør: Hptm. v. Seel

Adjutant: Lt.d.R. Seeland

1. Kompanie: Lt.d.R. Grav v. Schweinitz
2. Kompanie: Oberlt.d.R. Leineweber (Richard)
3. Kompanie: Lt.d.R. Pfothenhauer
4. Kompanie: Lt.d.R. Wirth

II. Bataillon

Kommandør: Major v. Treskow (fra 11. oktober)

Adjutant: Lt.d.R. Brandes

5. Kompanie: Hptm. v. Houwald
6. Kompanie: Oberlt. a.D. Bauer v. Bauern
7. Kompanie: Lt.d.R. Helmecke
8. Kompanie: Lt.d.R. Macketanz

III. Bataillon

Kommandør: Hptm. v. Crone

Adjutant: Lt.v. Wülcknitz

9. Kompanie: Hptm. v. Losch
10. Kompanie: Hptm. d.R. Lüning
11. Kompanie: Hptm. d.R. Münnich
12. Kompanie: Lt. Tillgner

MG-Kompanie:

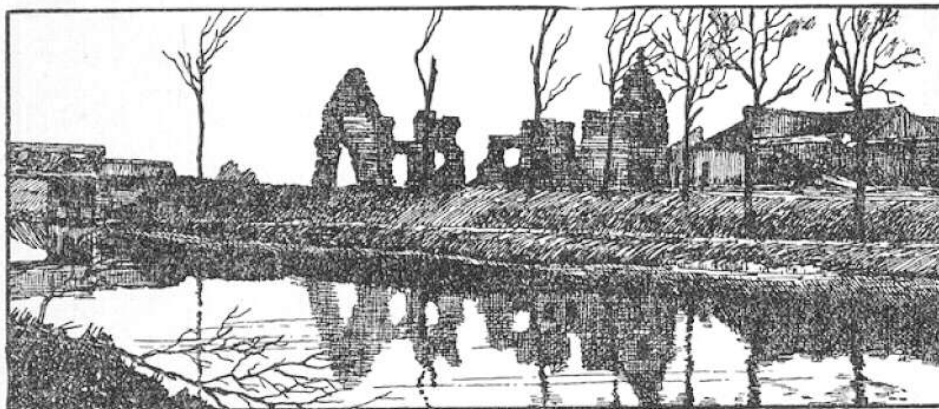
Lt. Reinecke fra Inf.Regt. 77 (fra 11. oktober)

Den 2. oktober kom der ordre til at afløse Inf.Regt. 77 i dens stillinger langs kanalen. Denne lå sydligere end den tidligere med front mod Port la Neuville. Overalt kunne man her se sporene efter de forudgående kampe. Træerne langs kanalen var forvandlet til pindebrænde, meterdybe huller var revet i jorden af granater. Pionerer havde allerede bygget små huler til 2-4 mand i kanaldæmningens kalkjord, over og ved siden af hinanden, og afdækket med brædder og bølgeblik. Omkring 3 kompagnier kunne underbringes i disse huler. Gulvene var fodret med halm. Mens der blev skudt udenfor og granater susede hen over, lod det sig godt leve her. Man var blevet meget beskeden. Helt isoleret, i sønderrevne uniformer dækket af ler og kalkstøv, med usøgnede kroppe, blev tiden her brugt med snak, rygning og kortspil. Breve hjemmefra blev læst og breve skrevet. Talglys tjente om aftenen om belysning. Derimod var forplejningen rigelig. Dertil kom utallige gaver, der indeholdt alt, hvad et soldaterherte begærede: tobak, cigarer og cigaretter, pølse og skinke, dertil strømper, handsker, bryst- og knævarmere og undertøj. Fjenden lå 2 km væk, og en fremskudt sikring vogtede mod overraskelser.

Også ved Port-la-Neuvilette arbejde fjenden sine stillinger fremad. En besat sydbro over kanalen, var dagen før blevet erobret af 12. Kompanie, Inf.Regt. 77. Den lå 1.500 meter foran egne stillinger og gav god observation mod fjenden og af virkningen af eget artilleri. Den 3. oktober kl. 0400 besatte III. Bataillon stillingen fra Vindmølle-højen med forbindelse med Inf.Regt. 78 til kanalen med alle kompagnier i linjen. II. Bataillon sluttede sig til med 8. Kompanie frem til jernbanedæmningen, mens 5. og en deling fra 6. Kompanie herfra til vejen mellem Reims og Pongivard. Med to delinger fra 6. Kompanie besatte 7. Kompanie den sydlige bro og skyttehullerne på begge sider af denne, da en sammenhængende stilling på grund af de vanskelige jordbundsforhold ikke var gravet. Næppe havde kompagnierne besat stillingerne ved broen, før de så franske skytter overfor, der havde gravet sig ned i kanaldæmningen omkring 100 meter derfra. Med råb opfordrede de 7. Kompanie til at overgive sig. Som svar udspandt der sig en ildkamp. Dette foranledigede at 4. og 1. Kompanie fik hvert et maskingevær som støtte på begge sider af kanalen. Det lykkedes herunder for 1. Kompanie at nedkæmpe en stærk fjendtlig patrulje, der forsøgte at ramme 7. Kompanie i flanken. Kl. 0800 beskød det fjendtlige artilleri 7. Kompanies stillinger uden resultat. Omkring kl. 11 faldt fjenden tilbage, efterladende sig 15 døde fra Infanteriregiment 243. Efter at artilleriild havde ligget over stillingerne hele dagen, forsøgte fransk infanteri kl. 19 at angribe 7. Kompanies stillinger, hvorunder den mistede to fanger. Fjendens nærhed og hans overraskende angreb førte til udsendelsen af opklaringspatruljer på forskellige tidspunkter af natten. Nætterne til 4 og til 5. oktober fastslog Uffz. Behrens 9. Kompanie, Sergt. Meyer 10. Kompanie, Vizefeldw. Schwannecke 11 Kompanie og Vizefeldw. Frenwert 12. Kompanie at Hovedvej 44 var sikret af en stærk postkæde og fremskudte patruljer, at fjenden havde anlæg indbyrdes dækkende skyttegrave, der i øjeblikket ikke var ubesat, og man kunne tydeligt høre at fjenden arbejdede bag postkæden. Det blev derfor den 4. oktober befalet en forstærkning af stillingen, etablering af interne forbindelsesgrave i kompagniet, og udlægning af miner foran syd broen. Langs kanalen blev der lavet nye dækninger til reserven, og dækningsanlæg til regiments- og bataljonsstabe blev påbegyndt.

Denne dag ankom de første krigsfrivillige til Regimentet fra Tyskland. Krigsfrivillige! De var ved krigsudbruddet i hundredtusinder strømmede til kaserne: lærere og elever, næppe nået ud over drengene, studenter og embedsmænd, forretningsfolk og håndværkere, bondesønner og arbejdere – alle kun fyldt af tanken at kæmpe for fædrelandets frihed og uafhængighed, ret og ære. Endeligt var uddannelsen i garnisonen slut. Man kunne dårligt afvente det øjeblik, hvor man ilede til kammeraterne i felten. De anede ikke, at krigen i mellemtiden havde fået et helt andet ansigt, og deres drømme om en uopholdelig storm ind i døden, ville forblive en drøm. Kun hine hundredtusind unge folk skulle finde drømmenes svære opfyldelse, som på Flanderns marker med Tysklands-sagen på læberne, gik i døden. Med øjne fulde af længselsfuldt forventning og stadig fyldt med den begejstring, der i måneder havde fået deres hjerter til at slå hurtigere, forlod de hjemstavnen. Hvad var der ikke at se under turen! Hvilket liv bag fronten! Så dukkede de ødelagte landsbyer op, det granathullede terræn og de talrige grave, der fik stemningen til at blive lidt mere alvorlig. Og så blev modtagelsen hos kammeraterne i felter anderledes, end de havde forestillet det, koldt og kølig, ja ofte endda afvisende. Hvorfor var de ikke blevet derhjemme, hvad ville de herude, lød det imod dem. I stedet for glad begejstring mødte de mistro og ignorering. Den første skuffelse. Og så begyndte en ny uddannelse bag fronten og i skyttegravene. Hvad man havde lært, var ikke længere tilstrækkelig. I stedet for en ny march mod Paris blev det et vedvarende ophold i de elendige grave: skansning, vagter og afløsning, snart i et evig skift. Den anden skuffelse. Og desto højere skal ros lyde til disse brave! Desto dybere skal deres ære nedskrives i vores folks historie! Det vil forblive uforglemmeligt, at alle disse unge – de døde og de levende – trods alle skuffelser ikke kun bibeholdt deres begejstring, men forstod at erhverve deres ældre kammeraters tillid, og fik udbygget det ønskede hjertelige forhold. Meget hurtigt forvandlede knægtene til mænd, ynglingene sig til helte. Hurtigt udviste et stort antal af disse unge fædrelandskrigere et førerpotentiale, hvor respekt og troskab aldrig forsagede. Unge og gamle blev smeltet sammen i et kammeratskab, der holdt til den bitre ende, ja for mange i et venskab for livet.

Den 7. oktober overtog Major Stachow fra Inf.Regt. 79 regimentet. Efter afløsning med Inf.Regt. 77, marcherede I., II. Bataillon og MG-Kompagniet til Bourgogne og III. Bataillon til Fresnes i kvarter, hvor de forblev indtil den 12. oktober. Det var nu endelig igen mulighed for at blive rigtige mennesker, og til at sætte uniformer og udrustning i orden. Imidlertid stod tjenestens ur aldrig stille og gik ud over det nødvendige. Der blev ekserceret daglig. Mange af det ældre mandskab så med stor misfornøjelse herpå, som de anså for overflødig, men det var alligevel godtgørende for kroppene efter det lange ophold i skyttegravene. Også parademarchen, der i fredstid ofte afsluttede øvelser, kom til at bestå i felten for at bevise, at muskelkraft og ånd ikke var blevet mindre efter de værste dage. Dem 12. oktober glædede H.K.H. regimentet med sit besøg. Dagen sluttede med en kammeratlig aften i Café Central i Bourgogne, hvor også den sidste fredstidskommandør, Oberst v. Winterfeldt, deltog. Selv den franske værtinde deltog glad og forstod at værdsætte det høje besøg, idet hun gentagende gange til Hertugen sagde: »*Qu'il est gentil!*« - ”Hvor er han dejlig”.

Sukkerfabrik ved Courcy - september 1914

Den 11. oktober blev Generaloberst v. Bülow sat i spidsen for den nydannede 2. Armees X. Armeekorps forlod armen og overgik til 7. Armees under Generaloberst v. Heeringen.

Natten til den 13. oktober rykkede regimentet tilbage i den gamle stilling. Den følgende nat til den 14. oktober begyndte kampene om den sydlige bro. Det længe forventede franske fremstød var begyndt. 8. Kompanie under Lt.d.R. Macketanz holdt

den østlige, 7. Kompanie under Lt.d.R. Helmecke den vestlige del af stillingen, hver med to delinger, mens den tredje deling af hvert kompagni lå bagved i reserve. Efter flere forgæves forsøg, der var blevet standset af artilleri, begyndte den 14. oktober kl. 1615 en voldsom fjendtlig artilleriild over begge kompagniers stillinger. Der blev talt 300-250 granater i timen ved hver af kompagnierne. Snart ramte de foran, snart bag stillingen. Graner blev revet op af jorden, sten susede rundt, og stillingen indhyllet i røg og støv. Også reserverne led under denne beskydning. Pludseligt omkring kl. 1730 lød råbet: »Fjenden angriber!«. Fra retning af Pierquin Ferme kunne se en fjendtlig kolonne på mindst 1½ Bataillon i løb. Kolonnen foldede ud i skyttelinjer og angreb frontalt frem mod 7. Kompanie, mens en anden søgte at omgå 8. Kompanie. Infanterikampen begyndte. 3. Deling 8. Kompanie besatte en stilling 500 meter bag kanaldæmningen med front mod øst. Det lykkedes fjenden at nå ind på 400 meters afstand af 8. Kompanie, før han under store tab blev tvunget til at falde tilbage, fulgt af infanteriild over mere end 1 km. Kl. 18 kom endnu et angreb. Samtidig faldt kraftig artilleriild fra St. Thierry og Port la Neuville, hvortil sluttede sig maskingeværer fra Pierquin Ferme. 8. Kompanies godt udbyggede grave blev efterhånden fuldstændig jævnet med jorden af fuldræffere og maskingeværene dækket af jord. Lt.d.R. Macketanz så sig efterhånden kun omgivet af nogle ganske få folk, og af frygt for at blive omringet, gav han ordre til at rømme stillingen. Den voldsomme artilleriild forhindrede ham i at høre skydningen fra 7. Kompanie, der stadig holdt ud. Han faldt langsomt tilbage til reservestillingen, hvor i mellemtiden 5. Kompanie havde indtaget en optagestilling. Kun tre grupper under Uffz. Vidahl og Pais, 8. Kompanie, der befandt sig på højre fløj, fastholdt fortsat deres stillinger, da ordren til tilbagetrækning ikke var nået igennem. De forblev på ordre fra regiment her indtil mørkefald og gjorde det muligt, for Sanitets-kompagniet under Lt.d.R. von der Ohe, at bjærge de sårede, hvilket på forbilledlig måde blev gjort. Også de begravede maskingeværer kunne graves fri af pionerer og bjærges med tilbage. 8. Kompanie havde store tab, hovedsageligt af sårede. Blandt de otte døde var de syv frivillige, der lige netop var ankommet, og så hurtigt med deres blod måtte betale deres troskab mod fædrelandet.

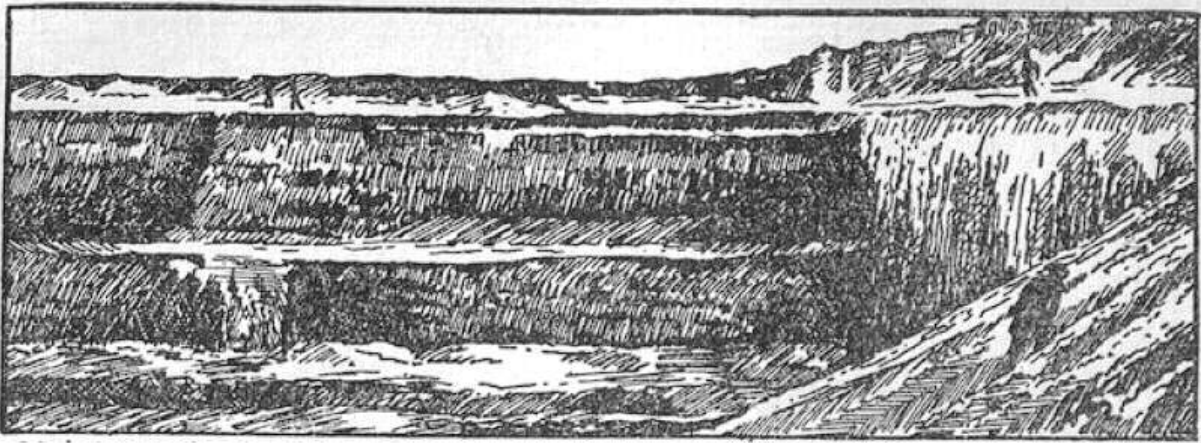
Det lykkedes 7. Kompanie at fastholde deres stillinger, selvom fjenden kom meget tæt på. Den havde færre tab. Selvom fjenden ikke havde sat sig i besiddelse af den sydlige bro, besluttede Major Stachow også at trække 7. Kompanie tilbage og opgive stillingen, da den lå for langt fremme i forhold til fronten, at den kunne få rettidig

infanteristøtte, og var prisgivet artilleribeskydning fra flere sider. Vores artilleri stod 5 km væk, og var ikke i stand til at yde tilstrækkelig støtte. Stillingens værdi stod på ingen måde i forhold til den omkostning, en fastholdelse sandsynligvis ville koste.

Den 15. oktober beskød fjenden den nordlige bro og de bagvedliggende stillinger, hvorved yderligere tab opstod. Fjendtligt infanteri besatte stillingerne på begge side af den sydlige bro. Mens udbygning af stillingen fortsatte på højtryk, blev regimentet den 17. oktober afløst af Inf.Regt. 77, og rykkede tilbage i de oprindelige kvarterer i Bourgogne og Fresnes. Her fik den allerede den 20. oktober ordre til at besætte en ny stilling. Ved Condé-sur-Suippes skulle det saksiske Inf.Regt. 103 afløses. Sat i march kl. 10, nåede bataljonerne individuelt over Pontgivard – Neuchâtel – Menneville og Guignicourt fra kl. 19 frem til Condé.

Mellem den 3. og 17. oktober ved Courey havde regimentet haft 19 døde. En officer og 64 mand var såret. Allerede samme nat blev stenbruds-stillingen ved Berry-au-Bac besat af III. Bataillon og en deling maskingeværer, også II. Bataillon gik i stilling med en deling MG, i det såkaldte rende mellem Højde 108 og Højde 91, der var tildelt Inf.Regt. 79. I. Bataillon forblev i reserve i Condé.

Stenbrud ved Berry-au-Bac - Højde 108 - november 1914

Stillingkamp i Vest generelle situation

20. oktober 1914 – 30. april 1915

Fjendens gevaldige overlegenhed i vest, tvang på grund af mangel på reserver og især mangel på artilleri ammunition hele vinteren til stillingskamp. 1. Armees kampe ved Vailly (oktober 1914) og Soissons (januar 1915) var succesfulde deloperationer, blev fulgte det franske vinterslag i Champagne, der mellem 16. februar og 9. marts 1915 forgæves forsøgte gennembrud. Andre angreb af englænderne i Artois og franskmændene i Argonne og i Vogeserne havde heller ingen større succes.

På de andre fronter udviste begge sider kun ubetydelig aktivitet for at forurolige modstanderen. Den tyske mur af jern og ild holdt stand. Af følelsen af, at forsvar kun var en midlertidigt foranstaltning, og i erkendelsen af, at var afgørende. samlede de tyske krigere nye moralsk kraft til de håbede nye offensiver i foråret.

Nun drück' ich niemals wieder deine Hand.
Du schläfst in Frankreich unter kalten Steinen.
Scheint je die Sonne auf des Steinbruchs Wand,
Muß sie auch dein soldatengrab bescheinen.

Doch jetzt hängt drüber eine Wolkenwand,
So schwer, so dicht, und sie nur seh'n die Deinen
Durch ihre Tränen, die im Vaterland,
Für das du siehst, sie um den Toten weinen.

Doch einst bestrahlt ein ewig Morgenrot
Für sie dein Grab, wenn aus der Kampf gestritten
Und Deutschland sieggekrönt ging aus dem Streit.

Dann wissen sie, umsonst war nicht dein Tod.
Umsonst nicht hast gekämpft du und gelitten,
dann kränzt dein Heldengrab Unsterblichkeit.

Fr- Schaefer

Berry-au-Bac

27. oktober 1914 – 31. januar 1915

Berry-au-Bac! I hjerterne på alle Braunschweiger, som her stod i kamp, er dit navn som næppe nogen anden, uudslettelig med flammebogstaver brændt ind, og hører til de indtryk fra livet som tidens tand ikke har formået at slette. I festlige øjeblikke dukker billedet fra højde 108 med dens stenbrud igen op i vore sjæle, og vækker erindringer om så mange alvorlige, men også muntre stunder, der kun findes hos dem, der oplevede dem - begivenheder, hvor der kun kan give et overfladisk indtryk af det helteblod, der engang flød her.

I modsætning til så mange andre mindre bakker, havde Højde 108 en udpræget særlig karakter. Som det eneste højdepunkt af betydning i området, sprang den frem i en bue på Aisne og den parallelløbende Aisne-Kanal i nord, Aisne-Marne kanalen i vest og syd, hvor der til højre løb en mindre å *Ruisseau des Frontaines*. Den var præget af et stort stenbrud, der var på tyske hænder, der fortsatte i et mindre stenbrud i retning af Berry-au-Bac, der var på franske hænder. Endnu var stenbruddets oprindelige udseende kun i ringe grad ændret. I nærheden af den nordvestlige ende lå en cementfabrik, der allerede var stærkt sønderskudt. På den modsatte side af Aisne rejste det gotiske kirketårn i Berry-au-Bac sig mod Højde 108, og fra de ødelagte og rygende ruiner af landsbyen ragede enkelte skorstene op. Fra toppen af bakken kunne man mod vest se området indtil Gernicourt med sit gamle slot og to solide tårne, Længere mod syd kunne man se til Cormicy foran skovklædte højder. Fra cementfabrikken fik en vej mod øst langs Aisne-kanalen over banegården på sin dæmning til Condé, og mellem Aisne kanal og flod lå en smal ø med et sluseanlæg.

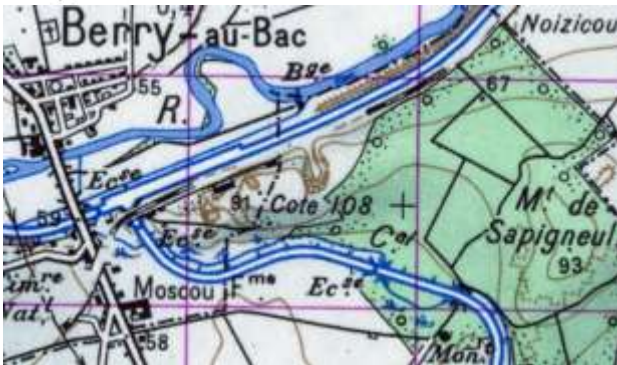
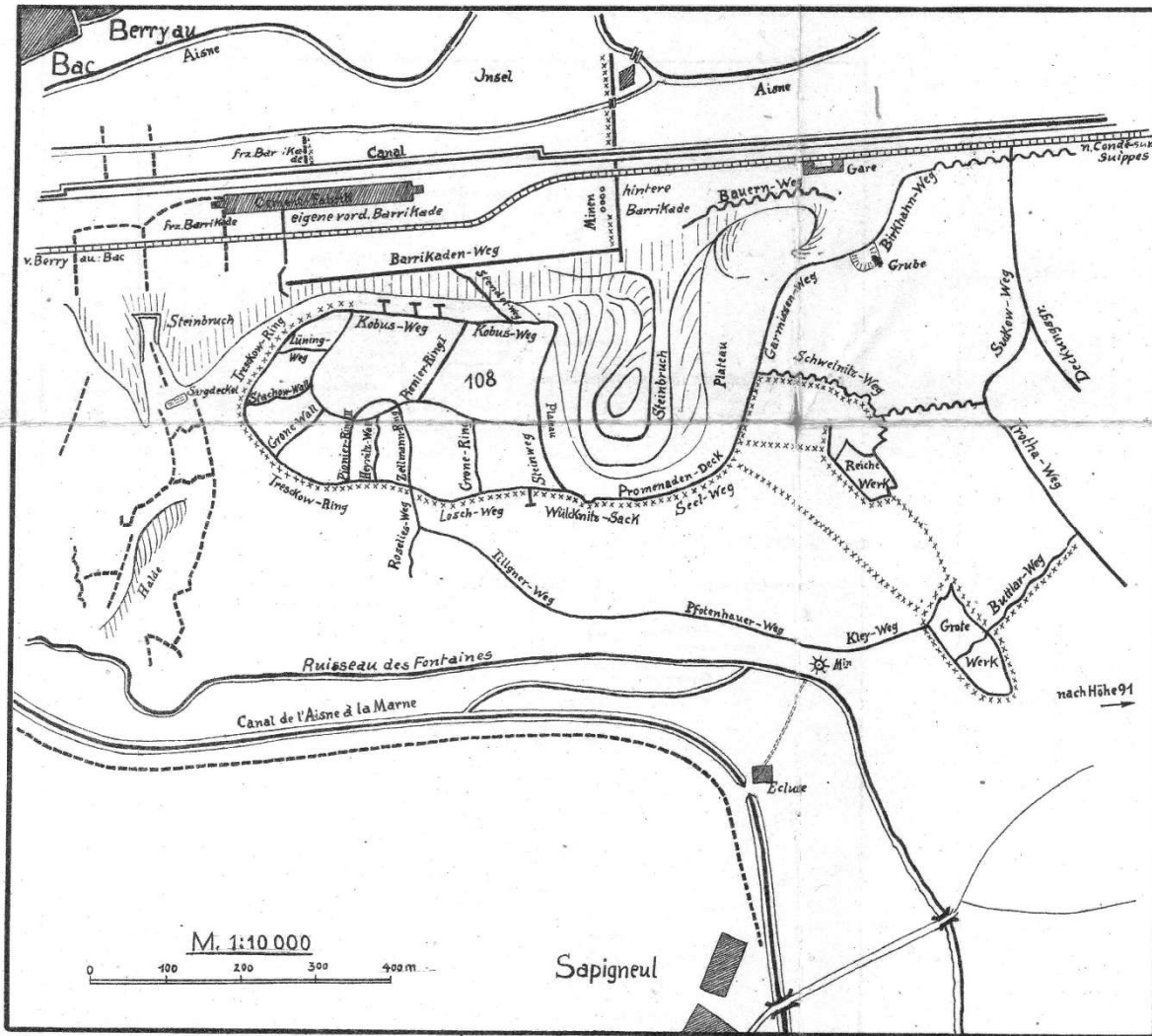
Syd for stenbruddet på Aisne-Marne kanalen var der ligeledes et sluseanlæg. Herfra førte en lille vej til en mølle, der lå syd for sadlen mellem Højde 108 og 91, den såkaldte rende. Endnu længere mod syd lå landsbyen Sapigneul primært syd for kanalen, hvorover der gik en bro.

Det store stenbrud havde en dybde på 40 meter og faldt i tre terrasser og var 200 meter lang og 150 meter bred. Omkring 35 meter over den underste gravsål gik en 2 meter bred vej, der førte til stillingen på det såkaldte »promenadedæk«, der omgav stenbruddet mod syd og vest, og sluttede med en 4-5 m høj skråning. I denne var der gravet jordhuller som dækninger, der også gav beskyttelse til maskingeværer og kanoner. Talrige kors på de underste terrasser bevidnede om, at der allerede havde stået hårde kampe på dette sted.

Sakserne havde oprindeligt besat en stilling på vest skråningen af bakken, som franskmændene efterfølgende har erobret. Disse lå nu på det højeste punkt af bakken, omkring 300 meter væk, og byggede her en stærk stilling af sandsække. Deres højre fløj grænsede op til Aisne-Marne kanalen foran en lang vold af stenskråt, hen over bakken til en anden vold af stenskråt på 60 meters længde og 10 meters højde, den såkaldte »kistelåg« [Sargdeckel], der havde fået navn efter sin form, for at slutte med en barrikade ved cementfabrikken på Aisne. »Kistelåget« gjorde det muligt for franskmændene at bringe store troppemasser uobserveret frem. På øen var der etableret to store barrikader. Fra toppen af bakken havde franskmændene gode observationsmuligheder mod øst. Mod syd gik den fjendtlige grav syd for Aisne-Marne Kanalen i en afstand af omkring 100 meter i retning af Sapigneul, hvor den kom stadig nærmere kanalen. Slusehuset på nordside af kanalen var på franske hænder. På den måde holdt fjenden Højde 108 omringet mod vest og syd.

De tyske stillinger var en bagskråning stilling, der ikke gav mulighed for observation mod vest og nordvest. Den vestlige front forløb fra skråningen til Aisne-kanalen til omkring halvdelen af den franske østfront, og svingede mod nord i retning af cementfabrikken, mod syd i retning af Aisne-Marne kanalen. Den dannede et fort, hvis strube til en vis grad blev dannet af stenbruddet, og hvor »rende« stillingen sluttede sig til og forvandt Højde 108 med Inf.Regt. 79 stillinger på Højde 91. På den anden side Aisne på øen var der forbindelse til det saksiske Grenadier-Regiment 100. På højde med den nord udgang fra stenbruddet var der på øen en barrikade, der blev besat af regimentet.

Stenbruds-stillingen var godt udbygget ved overtagelsen. Også her havde franskmændene forsøgt at trænge ind, men havde hentet sig en blodig tud. Slagmarken mellem de to linjer var mod vest og syd et grufuldt syn. Her lå hundreder af døde, mest negre fra 7. Senegal-skytte-regiment, mange tæt på vore stillinger, som de var nået få skridt fra. Enkelte havde sakserne trukket ind i stillingen og straks kastet ned i stenbruddets dybe. De skulle alle før angrebet været drukket fulde, og hver fået en 50-francseddel, som blev fundet på dem. – også nu blev der ved nattetide hentet mange nyttige genstande som frakker, tæpper, konserver, men også amuletter, kasteøkser og køller fra disse ofre fra det franske kulturfolk - »*le Grand Nation*«.

Udstrækningen af stillingen på Højde 108 udgjorde 80 meter i vest og 250 meter i nord, henholdsvis sydfront, mens sænke-stillingen var omkring 700 meter. Denne stod meget tilbage i udbygning, og bestod af enkelte, usammenhængende grave, mens støttepunkter først var i begyndelsesstadiet. I starten var opdelingen således, at en bataljon besatte stenbruds-stillingen med barrikade og ø, forstærket af 5 maskingeværer. En bataljon besatte sænke-stillingen med et maskingevær, mens den sidste bataljon lå som reserve i Condé. Underbringelsen i stenbruds-stillingen bestod af lette, næppe skudsikre, dækninger. I sænkningen lå et kompagni i jordhuller. En tredjedel af et kompagni lå mellem stenbrud og kanal på adgangsvejen og to tredjedel af et kompagni ved adgangsvejens

udmunding i kanalvejen, i dækninger, der kun ydede ly mod vejrliget. To kompagnier befandt sig i den såkaldte »Gare-stilling« (banegård) i dækninger, der efterhånden blev indbygget i jernbanedæmningen. Også reservebataljonen i Condé, der lå indenfor fjendens ildzone, så sig snart tvunget til at bygge beskyttelsesanlæg udenfor landsbyen, der efterfølgende altid blev anvendt af de samme kompagnier. Regimentets stab var placeret på Chateau Condé, bataljonsstab for hvilebataljon sammen med brigade staben i landsbyens mølle. Afløsning skete med fire dages mellemrum.

Major Stachows inspektion af stillingen afdækkede, at franskmændene havde meget betydende fordel af deres bedre observation, ligesom sænke-stillingen fuldstændigt blev flankeret af ham. Dette førte til beslutningen om at fravryste fjenden bakketoppen før denne kunne befæstes yderligere. Han anmodede derfor den 22. oktober om tildeling af minekastere, hvis støtte man forventede sig meget af. Disse ankom allerede den 23. oktober og blev indbygget i stillingen. For at sikre en ubetinget succesfuld operation, blev der til uddannelse af tropperne anlagt et øvelsesværk mellem Condé og Guignicourt. Ydermere blev medvirken aftalt også med det saksiske artilleri, der fra nordsiden af Aisne ved Camp de César, kunne flankere vestsiden af Højde 108. Under Hptm. v. Crone indøvede 9. og 12. Kompanie stormen den 24. og 25. oktober. Efter at der mellem den 22. og 24. oktober var gennemført demonstrationer og skinangreb, blev der allerede den 25. om aftenen iværksat. Kl. 1710 startede det samlede saksiske artilleri fra Camp de César deres ild. Samtidig begyndte de lette og tunge minekastere deres virkningsskydning. Hele bakken rystede og sitrede. Lufttrykket var voldsomt. Hver eneste mine, hvis flugt man tydeligt kunne følge, fik et helvede til at flamme op på bakken. En tyk sort røg lagde sig over toppen. Fjenden svarede kun svagt igen. Skydningen fortsattes til Kl. 1815. Så brød hele den klargjorte 9. Kompanie under Hptm. v. Losch frem over en bred front med anlagt bajonet. På få minutter var resterne af de spanske ryttere fjernet af pionerer, og sket indtrængning i den fjendtlige grav. Uden kamp faldt den i hænderne på 9. Kompanie. Franskmændene havde efter store tab rettidigt rømmet stillingen. Foruden døde og hårdt sårede, faldt kun otte lettere sårede franskmænd og en officer fra Infanteriregiment 143 som fanger. 9. Kompanie begyndte øjeblikkeligt udbygningen, hvorimod franskmændene fra de dybere liggende stillinger åbnede en ret virkningsløs ild. Venstre fløj af 9. Kompanie afviste, sammen med dele af 12. Kompanie, et fjendtligt angrebsforsøg fra Aisne-kanalen. 12. Kompanie havde i mellemtiden, sammen med pionerer, begyndt etableringen af omkring 250 meter lange forbindelsesgrave. Derudover blev fløjene på den gamle stilling forbundet med den nye. Tre maskingeværer blev øjeblikkeligt placeret i den nye stilling, og af pionerer etableret seks dækninger. Det drejede sig om, på kort tid at præsterer et hårdt stykke arbejde, hvorunder den brændende cementfabrik sørgede for belysning. I løbet af natten forsøgte fjendtlige patruljer at nærme sig stillingen. Håndgranater fordrev dem hurtigt. Allerede den 26. oktober kunne begge kompagnier, med tab på blot en død og seks sårede, afløses i stillingen efter at denne var blevet udbygget. Dermed var den ønske mulighed for observations af fjenden gjort mulig. Linjerne var imidlertid nu placeret så tæt på hinanden, at den på venstre fløj kun udgjorde omkring 30 meter. Exz. v. Emmich udtalte til 9. og 12. Kompanie sin fulde anerkendelse, og regimentet fik som belønning en hvileperiode fra 28. oktober til 2. november i Neuchâtel, Menneville og Guignicourt. Højde 108 blev under krigen det faste bolværk, der modstod alle stormløb, om end den til sidst var forvandlet til ét stort krater. 9. og 12. Kompanie kunne fortjent gøre krav på, at havde skaffet denne modstands mulighed.

Mod slutningen af oktober blev Hptm. v. Houwald, Oberlt. d.R. Münnich, Lt.d.R. Brandes, Brink og Stöcklein forsat til 9. Arme. Efter at være kommet sig af sine sår, overtog Hptm. v. Heynitz den 6. november III. Bataillon, Lt. v. Campe 11. Kompanie; Lt. Tillgner blev fører for 5. Kompanie. Den 7. november blev Oberst v. Stockhausen, der siden Prunay havde ført brigaden, afløst af Oberst v. Hake.

Da regimentet den 2. november returnerede til stillingen, fandt den en ny barrikade, som Inf.Regt. 77 havde etableret og besat 80 meter foran fjenden på den anden side Aisne-Kanalen. I mellemtiden var en ny operation under planlægning, der skulle sikre Berry-au-Bac og Sapigneul. Først skulle Inf.Regt. 79 sikre Sapigneul, for at forhindre flankeringen af Højde 108 fra denne side, hvorefter Inf.Regt. 92 skulle trænge frem til den sydlige udkant af Berry-au-Bac. Det lykkede Inf.Regt. 79 den 4. november at sikre landsbyen og slusehuset, hvorunder III. Bataillon med tab af 29 mand støttede angrebet på slusestillingen. Natten til den 5. november gik imidlertid Sapigneul igen tabt med undtagelse af slusehuset. Der var for den 11. november planlagt en ny operation, og minekasterne under Pio.-Oberlt. Reiche havde allerede indskudt sig mod deres mål, men forinden kom fjenden os i forkøbet, og kl. 17 lå en kraftig artilleriild over stillingen i stenbruddet. Endnu engang befandt 9. og 12. Kompanie sig i stillingen. Regimentet blev øjeblikkeligt alarmeret. Allerede efter kort tid styrtede siderne på graven sammen og begravede besætningen. Også maskingeværer i dette afsnit blev begravet og gik tabt efter at det var lykkedes at gøre den uanvendelig. Under udnyttelse af en gammel forbindelsesgrav trængte franskmænd kl. 18 ind i den forreste linje – Tresckow-Ring. Erobringen blev lettet af at hindringerne foran linjen ikke var på plads, da regimentet selv havde planer om at gå til angreb på dette sted. I totalt mørke og silende regn satte Hptm. d.R. v. Heynitz, fører for

III. Bataillon, kl. 1800 straks bataljonen ind i et modangreb. Der manglede imidlertid håndgranater, da disse var begravet under jordmasserne og af lyspistoler. Vizefeldw. Becker, 9. Kompanie, gav sine folk et strålende eksempel og støttede på fortræffelig måde bataljonsførerens ordre. Alligevel mislykkedes angreb i det fuldstændigt forandrede terræn, der var forvandlet til et månelandskab. Endnu et angreb kl. 1045 med støtte fra 5. Kompanie under Lt. Tillgner, der var stillet til rådighed, havde samme skæbne. Et fornyet angreb den 12. november kl. 0400, hvori deltog to delinger fra 8. Kompanie, opnåede ligeledes næppe et resultat. Den tapre og dygtige Vizefeldw. Becker fandt under dette heltedøden. De stadig fastholdte dele af stillingen blev så vidt som muligt udbygget. Den udmattede III. Bataillon blev i løbet af eftermiddagen efterhånden trukket ud og afløst af II. Bataillon, hvis kommandør, Major v. Tresckow allerede kl. 1730 fik ordre til samme nat at generobre den tabte stilling. Major v. Tresckow besluttede sig til øjeblikkeligt at gå i gang med forberedelserne og straks iværksætte angrebet. Efter at I/Feldart. 40 havde lagt fjendens adgangsgravene under ild, angreb 7. Kompanie under Lt.d.R. Helmecke kl. 1815, og erobrede en del af stillingen. Lt. Helmecke blev såret herunder. Fortsat angreb havde af mangel på nærkampmidler i første omgang kun få resultater. Kampen varede hele natten. Vizefeldw. d.R. Ritzau overtog 7. Kompanie, Vizefeldw. Budde 5. Kompanie. Kommandoen over den forreste linje blev overtaget af Lt. Tillgner. 7. Kompanie så sig snart tvunget til vige tilbage. Efter at Lt. Zellmann ved midnat havde overtaget kommandoen, lykkedes det den 13. kl. 0200 igen at besætte graven. Efter dette angreb, hvorunder Lt. Tillgner igen førte 5. Kompanie på venstre fløj, Lt.d.R. Macketanz 8. Kompanie i midten og Lt. v. Garmissen 7. Kompanie på højre fløj, fulgte et fransk modangreb, som afvistes. Herunder faldt Lt. v. Garmissen omkring kl. 0445 til jorden med ordene: »Jeg er såret, hurra!«.

Tidligt om morgenen den 13. november blev det fastslået, at angrebet dårligt havde sikret 30 meter, og at fjenden i en bredde på 20 meter stadig holdt begyndelsen på den franske forbindelsesgrav besat. Da franskmændene kl. 14 på ny forsøgte at udvide deres stilling, blev angrebet afvist, og det lykkedes Major v. Tresckow med et antal modige folk fra 7. Kompanie, herunder særligt Ufffz. Glombitza, at rulle fjendens stilling op med håndgranater, travers for travers fra højre fløj. Kl. 15 var hele stillingen igen på regimentets hænder. Major v. Tresckow blokerede personligt den franske forbindelsesgrav med sandsætte, og lod øjeblikkeligt stillingen indrettet til forsvar. I løbet af natten blev den forsynet med en foranliggende hindring. Stillingen forblev herefter fast på regimentets hænder.

Om aftenen den 13. november udførte Vizefeldwebel Hoffmeister, 3. Kompanie, et mesterstykke. Han havde set, at der 350 meter foran ø-besætningen på højde med cementfabrikken, var etableret en fjendtlig grav med en hindring foran, og at denne om dagen ikke var besat, mens fjenden om natten her havde en postering. På eget initiativ gik han i skumringen frem med tre grupper for at tage franskmændene til fange, som de ankom til stillingen. Som han lå foran graven, og var ved at klippe hul i hindringen, så han en tobakssky komme op fra graven. Fast besluttet lod han de tre grupper spring ned i graven, og tog her den franske besætning til fange før den kunne sætte sig til modværge. Kun en fransk officer undslap. 40 mand fra Infanteriregiment 148 blev transporteret væk. Da fjenden herefter belagde stillingen med infanteri- og artilleriild, den syntes uden betydning, og ikke havde en dække forbindelsesvej, blev den opgivet. Ufffz. Schoppe og krigsfrivillig Rase fandt heltedøden under operationen, mens tre mand såredes. For denne fremragende indsats modtog Vizefeldwebel Hoffmeister Jernkorsets I. Klasse.

Fjenden hævnedes sig den 14. november gennem en ildoverfald mod stenbruddet, gennemført af det tunge artilleri. Seks granater slog ned, hvorunder to dræbte ikke mindre end 22 mand og sårede 40. Som resultat blev besætningen i stenbruddet reduceret til to kompagnier, mens et kompagni blev placeret ved kanalknækket og et i en pram i nærheden heraf. Øen, barrikaden og »renden« blev besat med hvert et kompagni. To kompagnier forblev i reserve ved jernbanedæmningen ved »Gare«. Bataljonen i hvil placeredes i vinterhytter ved Condé, hvis konstruktion var begyndt. Afløsning i stenbruds-stillingen skete hver 2. dag, i renden daglig. Tabene havde på kort tid været ret betydelige. Foruden de nævnte officerer var tabene 20. oktober til 15. november på 62 døde, 153 såret og 2 savnet.

Vinteren meldte efterhånden sin ankomst. Vejret blev dårligt, og om natten regnede det for det meste. Med det rutinemæssig ophold i graven rykkede afslutningen på den gevaldige strid hele tiden længere ud i det fjerne, og man begyndte efterhånden at vænne sig til tanken om, at julen måtte tilbringes i felten. Det drejede sig derfor om at indrette sig så beskyttet og så beboelig som overhovedet muligt i stilling og i hvilekvarterer. Med indtagelsen af Højde 108 havde det fjendtlige artilleri fået et lønnende mål, som det forstod at udnytte. Tabene øgedes. Besætningen i den forreste linje blev derfor trukket tilbage og placeret i faste dækninger i forbindelsesgravene, der med plads til en gruppe var gravet så dybt som muligt. Poster, placeret i korte sappe fra forreste stilling, overtog observation og sikring. Grave blev uddybet til 1,8 meter og forsynet med banketter. I stedet for skydeskår af træ kom efterhånden skjolde af stål med både skyde- og observationsåbninger. Den konstante beskydning og dårlige vejr krævede uopholdeligt arbejde, der med kalkjorden ofte var meget svær. Der blev anlagt afvandingssskakte, der kun

hjalp en smule, hvorfor der blev lagt halm i bunden af graven – senere erstattet af træfliser. Til afstivning af siderne anvendte fletværk forstærket af hønsenet. Sandsække til opbygning af bryst- og skulderværn forsvandt i utallige mængde i stillingen. Stillingen i »renden« blev yderligere udbygget, uddybet og forsynet med forbindelsesgrave til stenbruddet. En anden linje i stenbruds-stillingen, Pioniering I og II, blev anlagt og forstærket med hindringer. Hele tiden viste der sig nye grave i jorden, sat i forbindelse med hinanden og forlænget til naboregimentet, så det til sidst udgjorde ét stort net. Anlagt efter devisen om, ikke frivilligt at opgive en meter jord, blev på den anden side tanken om på et tidspunkt igen at gå i offensiven, hele tiden fastholdt. Det store omfang af stillinger krævede, at alle grave blev navngivet og forsynedes med vejviser skilte.

Perioden fra den 20. november til den 20. december gik uden særlige kamphandlinger. Desto mere krævedes der af troppernes arbejdsindsats, så der hverken i stillingen eller i hvil kunne blive tale om egentlig rekreation, og hvorunder også den fortsatte kampuddannelse led. Besættelsen af slusehuset på Aisne-Marne kanalen blev fra Inf.Regt. 79 overtaget af Inf.Regt. 92. Den bestod til enhver tid af en stående patrulje på en gruppe, der om natten måtte afløse over åbent terræn. Møllen var ikke besat, og der var kun gravet en lille skyttegrav syd for denne. Til forbindelse hermed blev nu anlagt »Kleyweg«, der var en forlængelse af den allerede eksisterende »Tillgnerweg« og som »Pfothenauerweg« fra møllen kom denne i møde. De skulle samtidig tjene 2. Armees offensiv hensigter ved at holde fjenden optaget under en eventuel overgang af Aisne-Marne Kanalen ved Sapigneul-slusen og oprulning af de fjendtlige stillinger fra flanken. Andre presserende opgaver betød, at arbejdet ikke kunne føres færdig, selvom alle forberedende arbejder var gennemført til en hurtigt fuldførelse. I januar 1915 blev støttepunkt »Grotewerk« færdig og støttepunkt »Reichewerk« påbegyndt. Ved indbygning af lyskastere og maskingeværer ved nattetid, var et forsvar ligeledes sikret. Herigennem blev den nødvendige spredning af besætningen og den påkrævede organisation i dybden sikret. I december opstod Seelweg, der var hugget 2 meter ned kalkstenen og havde kostet meget arbejde, men som ydede afløsende enheder langt større beskyttelse mod artilleri end promenadedækket. Da også Stenbelweg og Kobusweg til stadighed lå under artilleriild, blev der iværksat etablering af Lünigweg, der ville give større beskyttelse.

På øen lå en deling af bataljonen i Gare-stillingen, hvor den i første omgang havde fundet underbringelse i kælderen til slusevogterhuset. Den fortsatte beskyddning krævede anlæggelsen af dækninger bag en lille høj. Den bageste barrikade bestod af en sandsæk-dækning, hvori der var indbygget et maskingevær. Der var ingen forbindelse mellem stenbrud og øen. I den forreste barrikade, der i slutningen af oktober var anlagt af Inf.Regt. 77, blev der gravet en forbindelsesgrav. Denne barrikade bestod ligeledes af sandsække, og blev delt i to af cementfabrikken. Besætningen, en deling, stod blot 80 meter fra fjenden. Fjenden havde fundet gode indkvarteringer i de dybe kælder i den vestlige del af fabrikken.

Med tiden blev stenbruddet særlig godt udbygget. Der opstod kasematter på dens vestside og på øverste promenadedæk, ligesom på dens sydvestside på og over det nedre Promenadedæk, der var total bombesikre. Særlige dækningsanlæg blev bygget til bataljonsstabe, telefoncentral, pionerer og sanitetspersonel, mens der til køkkener byggedes anlæg med fire koge kedler og rum til forråd. Vand måtte i første omgang hentes i Condé indtil et drikkevandsanlæg kunne sættes i drift ved kanalen. Til sidst blev en drikkevandsledning lagt fra Condé til stenbruddet og en elektrisk lysgenerator, drevet af en forhenværende bilmotor.

Fra slutningen af november lagde det fjendtlige artilleri stadig kraftigere ild over Condé, så ødelæggelserne hurtigt øgedes. Slottet, kirken og kældrene i landsbyen måtte rømmes. Døre, vinduer og møbler endte i vinterhytterne langs vejen mod Guignicourt. Også denne landsby lå på tidspunkter under artilleribeskyddning. Fra den her indkvarterede regimentsmusik blev brødrene Wachmann den 3. december dræbt af en granat. Den 9. december faldt i Condé to Feldwebler fra 6. Kompanie, Klages og Berger, som ofre for beskyddningen, mens yderligere tre såredes og to andre folk fra samme kompagni også såredes.

Oven i alt det besværlige arbejde, måtte der i begyndelsen af december sætte ind i kampen mod højvande. På grund af den vedvarende regn gik Aisne og Suippes over deres bredder. Vinterhytterne tæt på Condé forsvandt hurtigt under vandmasserne, mens dem, der mod slutningen af december netop var blevet færdige længere væk, blev mødt af samme skæbne. I januar 1915 måtte bataljonen i hvil til sidst placere et kompagni ved jernbanedæmningen – Guignicourt – Reims, to kompagnier i selve Guignicourt og et i en flodbåd ved Condé. Senere blev begge kompagnier igen trukket ud af Guignicourt, det ene til kompagniet ved banedæmningen, det andet i endnu en flodbåd. Også Gare-stillingen blev opslugt af vandet, og det blev nødvendigt at placere hytter længere oppe. Et forsøg på at begrænse oversvømmelserne ved at begrænse afløb til kanalen. dvs. skabe en rende fra Aisne til kanalen, havde ikke den ønskede succes. Flere steder på Suippes blev der slået broen for hurtigere at kunne fremføre reserver. Vest for Condé blev der etableret en ny stilling for det tilfælde, at den forreste skulle gå tabt.

På trods af alle fysiske anstrengelser og sjælelig ophidselse, var gejsten i regimentet fremragende, en ånd af uforbeholden hengivelse til opgaven og en ånd af ægte kammeratskab. Dette beviste mange breve til hjemmet,

hvori der berettes om opofrende pligtopfyldelse og trofast sammenhold. Heller ikke humoren forsvandt. Sangen »*Steinbruch von Berry au Bac*«, blev sat i musik af Regiments Musikmeister Hischer og med begejstring sunget. Mange digte på munter eller sørgelig baggrund, vil for altid minde krigerne om kampene ved Berry-au-Bac.

Forplejningen var rigelig og udmærket. Gaver kom ikke kun fra den snævre omgangskreds, men også fra mange foreninger i store mængder. Det var ikke let at overvinde dem, og kompagnierne var hver gang, de gik i stilling, fuldt belæssede. Mange tænkte senere på krigen, hvor hjemmene ikke længer havde ting at forære væk, med vemod på disse dage. Det var derfor en simpel opfyldelse af taknemmeligheden til fædrelandet, at man systematisk begyndte i landsbyerne og i stillingerne at indsamle alt i kobber, bly, beklædning osv., der alt blev sendt hjem, hvor det kunne genbruges til bedring af livsbetingelserne eller til nye anvendelse langs fronten. De første Braunschweigischen Kriegsverdienstkreuze dukkede op, indstiftet af H.K.H. Hertugen til sine landsmænd og medlemmer af brunschweigische troppeenheder, og kunne også tildeles personel, der ikke var tildelt Jernkorset. Kort efter kunne mange en kriger med stolthed bære den på brystet.

Oberlt. v. Trotha, der efter at være kommet sig efter at være såret, igen den 24. november havde overtaget funktionen om Regiments adjutant, blev den 20. december udnævnt til adjutant ved 39. Inf.Brig. Hans efterfølger blev Oberlt. v. Suckow.

Vanskelighederne ved at tage fanger, for at skaffe sig informationer om fjenden overfor, gav natten til den 22. december anledning til at kaste flyveblade over i den franske grav i forsøget på at skaffe overløbere. Gefr. Tappe, 9. Kompanie og Musk. Oppermann, 10. Kompanie kastede disse i flasker fra slusehuset mod de franske grave. Som svar kom håndgranater den anden vej.

For at holde enhederne kampdygtige og gøre fjenden bevist over vores våbens overlegenhed, blev det befalet hele tiden at forurolige fjenden og holde ham nede i dækningerne med ild. Besætningen på slusehuset ved Capigneul havde på øverste etage bygget en platform, hvorfra de franske stillinger kunne beskydes på langs, og hvorfra der rettedes ham store skader. Dette fik ham til at besluttet at erobre slusehuset og mellem den 23. og 24. december udviklede det til kampe. Den 23. december kl. 0500 meldte en patrulje fra Inf.Regt. 79 til Uffz. d.R. Prévôt, 5. Kompanie i slusehuset, at franskmændene tilsyneladende var ved at slå en bro over kanalen omkring 70 meter fra huset. Allerede kl. 0520 blev de så angrebet fra alle sider af omkring 50 franskmænd. Efterladende sig en dobbelt-post, der blev taget til fange, lykkedes det ham med en gruppe at slå sig igennem til møllen. En tilbageerobring var ham ikke muligt med en så svag styrke. Hptm. d.R. Kley, fører for 5. Kompanie siden den 25. november, fik derfor ordren til kl. 1310 at generobre slusehuset. Hptm. Kley opstillede to kampgrupper af kompagniet, der efter 10 minutters artilleriforbereelse, brød frem mod slusen fra begge sider af møllen. Han selv førte den højre gruppe, Vizefeldw. Bauer den venstre. Med pistol i hånd stormede Hptm. Kley som den første af sine folk ud af dækningen frem mod fjenden. I en hurtig storm blev to vandløb passeret, hvor man sank i til knæene. På tre minutter var slusehuset igen på 5. Kompanies hænder. Modstanderen var fuldstændig overrasket, og der blev taget 28 fanger. Hptm. Kley lod straks huset befæste og sendte en gruppe frem til kanalen på begge sider af huset. Pludseligt kom kompagniet under ild bagfra til højre. Her befandt sig stadig 6 franskmænd, der dog hurtigt overgav sig. Fjenden begrænsede sig i første omgang til at lægge møllen og forbindelsesgravene til slusehuset under artilleriild.

Kl. 1930 blev 5. afløst af 6. Kompanie. På ordre fra regimentet skulle slusehuset kun holdes besat af en under-officerspost, der ved overlegent angreb, skulle rømme stedet. Allerede kl. 2330 angreb franskmændene med en stærk styrke så posten måtte falde tilbage. Den 24. december fik 6. Kompanie ordre til igen at storme slusen. Efter 20 minutter artilleri rykkede to delinger kl. 1520 frem under Hptm. d.R. Bauer v. Bauern til højre for møllen mod slusehuset og et stykke grav til højre herfor, som franskmændene havde anlagt. 3. Deling forblev i første omgang som reserve ved møllen. Fjenden flygtede, så kun tre blev taget til fange. Fjendtlig artilleri, der øjeblikkeligt satte ind, kostede tab på 22 mand, hovedsageligt lettere sårede. Omkring kl. 17 faldt Hptm. a.D. Bauer v. Bauern under overdragelse af stillingen til et skud fra flanken. Der blev nu placeret tre grupper ved kanalen, konstrueret dækninger i kanaldæmningen og etableret hindringer foran. Møllen og slusehuset blev stadig mere ødelagt. Kampene sluttede endegyldigt med denne dag.

Jul i felten! Nu var det blevet en sandhed, hvilket man ved krigens udbrud næppe havde forestillet sig. I stedet for en glad fest i familiekreds, i stedet for kirkegang i fast kristendom og næstekærlighed med hilsen fra engle med »fred på jord«, stod man nu i felten foran fjenden i en kamp om liv og død, adskilt fra ham kun med en kort afstand. Alligevel var festen fast i alle hjerter, og kompagnierne undlod ikke at gøre den hellige aften så festlig som mulig. Bataljonen i stilling fejrede en anden dag. En festede i en lade, en anden i en flodbåd. Som derhjemme var juletræerne pyntede og strålede med lys, og på borde lå gaver fra familie og »liebesgaben«. En præst eller kompagnifører holdt en kort tale. Så lød den gamle julesang »Stille nat, hellige nat« mod himmelen. Andre af julens sange og salmer fulgte, og fik ind i mellem struberne til at snøre til. Tårer stod i øjnene på mange, som tankerne gik mod

dem derhjemme, uden at nogen skammede sig. Stille og harmonisk lød det fra de unges friske struber og de gamle ru halse. Tid til stille eftertanke, tid til kammeratlig sammenkomst. Kun vi tyske forstår at fejre julen.

Efter at minekastere og tunge haubitser den 30. december med godt resultat havde beskudt de fjendtlige dækningsanlæg bag »kirtelåget« og ved skråtbjerg, hævnedes franskmændene sig med kraftig artilleriild, hvorunder der opstod flere tab, og slusehuset på øen fuldstændig blev ødelagt. Sådant sluttede året 1914 ved Berry-au-Bac.

1915. Blikket gik tilbage på det forgangne år. Succeser fyldte med glæde og stolthed. Ganske vist syntes målet endnu at ligge i en fjern fremtid, men fronten gav ingen bekymringer. Alle kikkede fortrøstningsfuldt på fremtiden. »Fjenden slipper ikke igennem«, lød parolen. »Krigen kan ikke vare så længe«, var forhåbningen.

Den 1. januar 1915 forløb rolig, da også franskmændene fejrede nytåret. Fra den 2. januar begyndte fjenden at udvise en livlig aktivitet. Han beskød det hidtil skånedes Chateau Condé og særlig stenbrudsstillingen, så der befalede som modforholdsregel, at maskingeværer skulle skyde indirekte skydninger mod Hovedvej 44. Også de bageste huse ved den franske barrikade blev ødelagt. Korpset havde i mellemtiden bestemt sig for at erobre den franske barrikade og stilling på øen. Efter at Major Stachow og Major Kirch fra Generalkommandoet den 18. januar under føring af Uffz. Glombitza, 7. Kompanie, havde rekognosceret den franske stilling fra cementfabrikken, hvor der i en overetage var etableret et observationsstade med huller gennem muren, blev angrebet fastsat til den 20. januar. Operationen var yderst vanskelig, da højvandet havde ændret øen til to smalle dæmninger, hvori den franske stilling var indbygget. Efter indgående drøftelser fik II. Bataillon ordre til at erobre stillingen på øen, mens I. Bataillon skulle sikre stillingen langs vejen til cementfabrikken. II. Bataillon indsatte 7. Kompanie i angrebet, der indsatte to grupper langs hver dæmning. Yderligere tre grupper stod klar til at støtte med enkelte pionerer, foruden tre grupper fra selve ø-besætningen. I. Bataillon indsatte 4. Kompanie, der indsatte to halvdelinger mod graven ved Cementfabrikken. Efter forberedelse med minekastere kl. 1700, hvis virkning ikke var tilstrækkelig, og efter indsættelsen af otte batterier, der holdt »kistelåget«, terrænet bag ved stillingen og selve målene under ild indtil kl. 1730, fulgte på dette tidspunkt angrebet med alle involverede. Halvdelingerne fra 4. Kompanie under Lt. v. Campe og Lt.d.R. Kreye nåede målet uden tab og tog to officerer og 5 mand til fange. Fremrykningen mod ø-stillingen viste sig vanskeligere. På højre dæmning havde Offz.Stellv. Lüters og Uffz. Glombitza kommandoen, på den venstre Uffz. Huchthausen og Bertram. De havde en afstand af omkring 200 meter at tilbagelægge. Foran den franske hindring kom de for første gang under beskydning. Offz.Stellv. Lüters blev såret; Uffz. Glombitza tog kl. 1804 stillingen. På venstre dæmning blev det nødvendigt at indsætte yderligere to grupper, før også denne stilling faldt kl. 1840. Uffz. Huchthausen fandt helledøden sammen med 8 mand. Derudover blev 12 mand såret. Fjenden efterlod 33 døde, mens en officer og 6 mand blev taget til fange. Også disse barrikader blev øjeblikkeligt udbygget til forsvar med sandsække og besat med hver en gruppe. **XXX**

Allerede tidligt den 21. januar kl. 0845 forsøgte fjenden med stærke kræfter at tilbageerobre dæmningen, der nu var besat af 2. Kompanie. Med tab på omkring 30 mand blev han afvist. Herefter lagde fjenden fra kl. 0845 til kl. 1200 en stærk artilleriild over ø-stillingen og barrikaden. Kl. 11 fulgte et fjendtligt infanteriangreb på øen, der igen afvistes. Fornyet beskydning fra kl. 1300 til 1330 ødelagde fuldstændig barrikadestillingen. Den forreste del af cementfabrikken styrtede sammen og begravede en del af besætningen. Lt.d.R. Süpke blev hårdt såret, Fähnr. Lübke faldt. Den kraftige artilleriild fik den sårede elsasser Schirnhaus og den forsprængte Gefr. Ludwig fra inf.Regt. 34 til at vinke med en hvid klud, som den tapre krigsfrivillige v. Campe rev fra ham. Da det fjendtlige angreb fulgte kl. 1330, løb Gefr. Ludwig over til fjenden. Den fejde holdning af en enkelt mand, der ikke engang var del af regimentet, skal ikke reducerer besætningens omdømme, der tappert holdt ud indtil stormen, og da fjenden havde besat stillingen, sprang den i luften med alle involverede. Under forsvaret udmærkede Unteroffizier Brackebusch sig fremragende. Det lykkedes kun 6 mand fra 2. Kompanie at slippe tilbage til den gamle barrikadestilling.

Den 23. januar kl. 19 lagde fjenden ø og stenbrud under en heftig artilleriild – 150-200 skud af alle kalibre slog på få minutter ned over stillingerne, så fulgte et infanteriangreb med en større styrke mod ø-stillingen, der hurtigt løb den svage besætning fra 1. Kompanie over ende. Lt.d.R. Graf c. Schweinitz, fører for 1. Kompanie, var netop på vej til stillingen, som han blev dødeligt truffet. Vizefeldw. Ehrenpförde, som fulgte med ham, såredes hårdt, Bataljonsfører, Hptm. v. Seel, der fulgte ham med nogle få meter, blev som et under ikke ramt. Først omkring kl. 22 kunne et modangreb med 1. Kompanie gennemføres. Med to grupper ledte Lt.d.R. Kreye angrebet. De nåede kun til hindringen, hvor det brød sammen i den fjendtlige ild, da artilleriet skød for langt. Af 36 mand vendte kun 11 tilbage. På trods af støtte fra stenbruddet, som med maskingevær skød flankerende, slog angrebet fejl, da dæmningen kun var 3 meter bred og ikke tillod nogen større udfoldning. Alle de faldne var blevet ofre i og foran den fjendtlige hindring. Offz.Stellv. Oppermann, 1. Kompanie faldt ligeledes her. På ordre fra division blev en generobring af den forreste brigade og ø-stillingen opgivet.

Den vedvarende fjendtlige beskydning af stenbrudsstillingen, havde forårsaget på store skader, at retablering i den næsten tid krævede alle kræfter. Den 27. januar blev H.M. Kejserens fødselsdag festligt fejret i kirken i Guignicourt. Den 29. januar kom der ordre til, at regimentet i løbet af natten til 2. februar skulle afløses af den saksiske Jäger-Bataillon 12, og herefter igen besætte deres gamle stilling ved Courey.

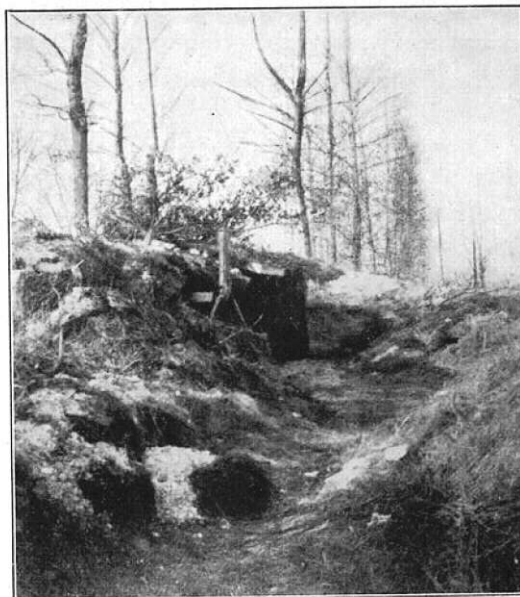
Øen og slusehuset (stenbrud). November 1914

Regimentet tog hermed afsked med Højde 108, der et kvart års stillingskrig havde kostet dem over 500 sårede og døde. En hel række af tapre krigere fandt her deres sidste hvile, som de havde besejlet deres troskab med døden. Antallet af døde på kirkegården i Conde var relativ beskeden. Der var ikke lykkedes modstanderen at fordrive regimentet fra den beberskende Højde 108. Gentagende gange blev regimentets tapre indsats rosende nævnt i hærbetretningerne. En skildring fra en italiensk krigskorrespondent P. Croci, der på anskuelig vis omtaler kampene om Højde 108 i denne tid, må her finde plads. Han skrev:

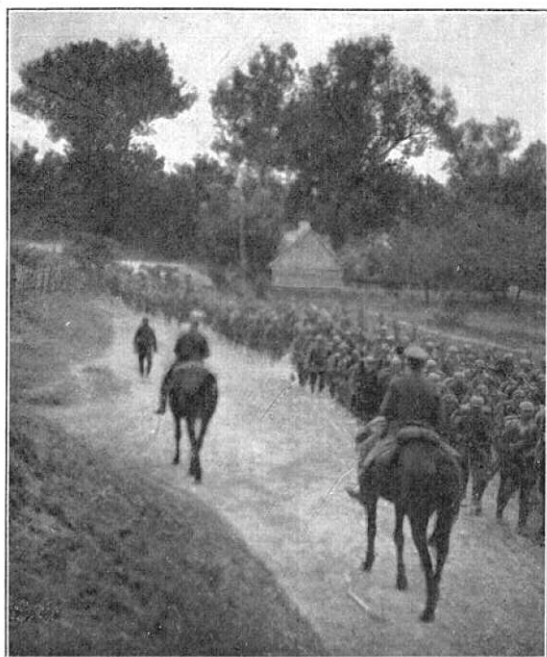
På den anden side Berry-au-Bac, hvor markerne er oversvømmede, stiger jorden til en bakke, på hvis sider der står nogle enkelte mørke graner. Det er Cæsar lejren. Alles blik rettes mod denne historiske lejr. Herfra suser uophørligt de tyske granater mod ruinerne af den nu forlattede Berry-au-Bac. Pludseligt bliver det lette skydække sønderrevet af et blændende glimt, gennemtrængt af en rødlig ildkugle. Det er en tysk granat, der har ramt en skorsten og eksploderet. Og der er endnu en, en tredje og hele tiden flere purpur røde kugler stiger op som kæmpe lysblomster, som et gruopvækkende fyrværkeri. Fra enkelte stiger en gullig røg, mens andre bombardsskyer. Et gigantisk pyroteknisk skuespil. Over Lejr Cæsar bliver striben af hvide skyer blandt med andre små skyer, der stammer fra de franske granater. I dette øjeblik udløser de tyske kanoner sig mod den ulykkelige by og forener hele deres raseri mod angriberne. Så bliver der stille over i Cæsar lejren. Over det mørke område, der udgår en skov, stiger pludseligt en sølvstjerne op. Det er i fuld dagslys opsendt magnesiumraket, hvormed tyskerne afgivet et eller andet hemmelighedsfuldt signal. Et lille bjerg, der flere gange er nævnt i de officielle beretninger, hæver sig øst for Berry-au-Bac på den venstre side af floden. Det er Højde 108, en slags moræne, der i et stort område spærre adgangen til dalen. Man kan let beherske den fra de omkringliggende bakker. Men i denne krig, hvor der kæmpes hårdt om hver eneste fodsbred jord, er der om denne høj en forbitret kamp, som drejede det sig om hvem ved hvilket vigtige strategiske punkt. På den vestlige skråning er der med næsten geometriske streger tegnet et kors, et hvidt kors på mørk baggrund. Der er to lodrette skyttegraveslinjer. Fransk-mændene holder den vandrette og halvdelen af den lodrette, tyskerne sider med sej udholdenhed på den øverste halvdel. Et lille punkt viser det sted, hvor de to modstandere i deres heroiske kampe pludseligt har kastet en barrikade op. Man kan næppe tro, at der for vore øjne i dette hvide sår i bakken, lurer mennesker, som gensidigt overvåger hinanden. At de to meter klippsten, der skiller de to, er undermineret i forventningen af en ildevars-lende eksplosion, der som vil kaste dem mod hinanden, I morgen dukker måske en sætning i de officielle beretninger: Vi har på Højde 108 indtaget og fastholdt en skyttegrav.

Promenadedæk i stenbrud

Hytter ved Condé ved kanalknækket

Regimentet på fremrykning i Rusland

Stilling ved kanalen ved Condé

Igen i stilling ved Courcy og Fresnes

1. februar til 10. april 1915

Regimentet fandt ved tilbagekomsten en fremragende udbygget stilling. Den gik udenom møllebakken og helt til kanalen, hvor Inf.Regt. 77 var gået i stilling, og i forhold til tidligere, trukket lidt længere frem. Fem kompagnier besatte de fem afsnit, mens et sjette kompagni lå i Courcy som reserve. Man var her allerede i gang med at udbygge stillingen efter de grundtanker, der senere blev gældende. Bag K-graven var der på 80-100 meters afstand, altså længere tilbage end tidligere, anlagt en såkaldt Artilleri-dækningsgrav på 2 meters dybde. Fra denne og til K-graven var der for hver deling to løbegrave, ført i slange-linje. Mens den forreste linje blev holdt med mindst mulig besætning, blev der i disse løbegrave anlagt talrige dækninger, hvorfra det ville være muligt, med mindst mulig opmærksomhed fra fjendens artilleri, hurtigt at kunne besætte kampstillingerne.

Kraftigt tøvejr i midten af februar fik stillingen til at falde sammen, og arbejdet måtte begynde forfra. Ligeledes viste anlæggelsen af flankerings-støttepunkter sig nødvendig. Det fjendtlige artilleri forholdt sig rimelig rolig. Der hørtes dårlig infanteriild. Reserven i Bourgogne lå i gode kvarterer. Da imidlertid vejen herfra til stillingen var overordentlig stærk udsat for flankering fra Reims, blev der i slutningen af februar påbegyndt anlæggelsen af dækningsanlæg ved kanal-knæet nord for Courcy. Den 16. februar blev Oblt.d.R. Leineweber (Richard) dødelig såret og døde i Laon.

Enkelte fremragende patruljefolk fra denne periode fortjener at blive fastholdt i erindringen:

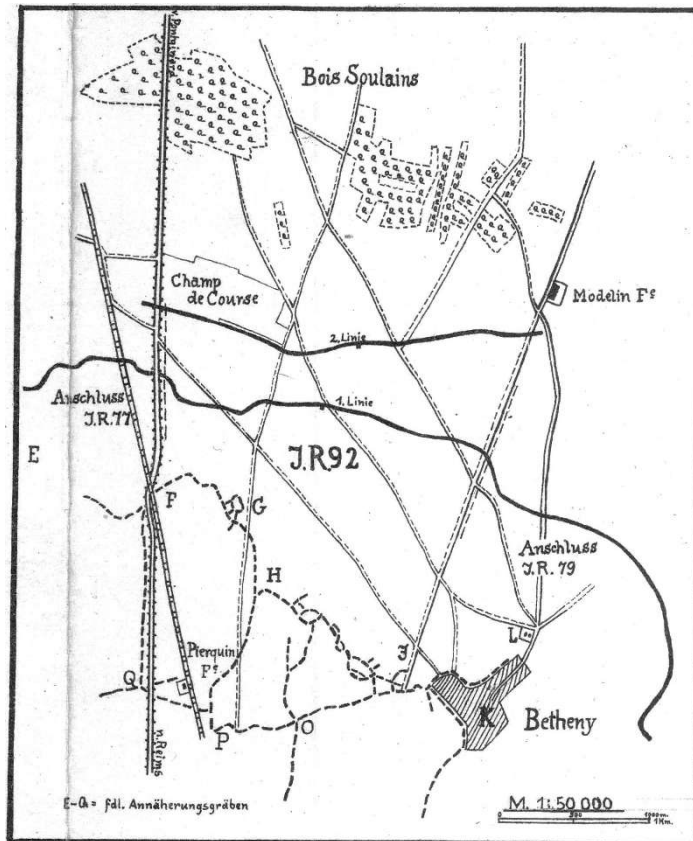
Natten til den 6. marts gik Musk. Demuth, 4. Kompanie som patruljefører med to mand frem for at fastslå, hvor et fjendtlig tipvognsspor befandt sig, hvorfra støjen tydeligt kunne høres i stillingen.

Mens begge hans ledsagere stødte på en fransk patrulje og blev låst fast af denne, lykkedes det Musk. Demuth at nå frem til den fjendtlige pigtråd. Som han ville vende tilbage, stødte han ind i en fransk dobbelt lyttepost og opdagede desuden i marken en fransk patrulje, der afskar hans vej tilbage. Han skjulte sig derfor i et granatgrater ved den franske hindring, og tilbragte resten af natten og hele den følgende dag, for den følgende nat at snige sig forbi dobbeltposten tilbage. Han var allerede anset for savnet, og blev for hans indsats forfremmet til Gefreiter, ligesom han blev tildelt B.Kr.V.K.

På samme måde udmærkede sig Uffz Helms og Bethe, 8. Kompanie, som natten til den 18. marts frivilligt gravede sig ned 50 meter fra fjenden og tilbragte hele dagen her for at opklare fjendens stilling. De skød flere franskmænd, der var uforsigtige, men gjorde med deres ild fjenden opmærksom på dem. Da de næste aften ville vende tilbage, styrtede omkring 20 franskmænd sig mod dem fra den fjendtlige stilling. De havde allerede bragt deres geværer tilbage, og var kun i besiddelse af seks håndgranater. De lod fjenden komme helt ind på 20 meters afstand, kastede så håndgranaterne, der kostede fjenden yderligere tab. Dækket af røgen fra håndgranaterne og deres virkning, lykkedes det uskadt at nå tilbage til egen stilling. Også de to mand tildeltes B.Kr.V.K.

Den 18. marts hentede Uffz. Vidahl, 8. Kompanie et lille fransk Trikolore, som fjenden havde placeret foran deres front. Han fastslog, at flaget var forbundet til en mine. Alligevel rev han den løs. Minen eksploderede uden at skade ham.

Foruden en stor arbejdsindsats blev der flittigt uddannet bag fronten. Endeligt var der hertil den fornødne tid. Ved Boulton blev der

indrettet en skydebane. Flere gange ankom nyt personel. Der skete talrige officersforfremmelser, og et stort antal officerer fra andre våbenarter blev overført til at lukke hullerne i regimentet. I stedet for den højt respekterede Oberstabsarzt Pinther, som ved regimentet havde mistet sin søn ved Berry-au-Bac, ankom Stabsarzt Dr. Böger. Den 15. marts fandt der ved Boulton en parade sted for H.M. Kejseren, hvori 5. og 7. Kompanie under Major v. Tresckow deltog. De to kompagnier gjorde et så godt indtryk, at H.M. Kejseren efterfølgende i et telegram til H.K.H. Hertugen udtalte sin anerkendelse.

Hviledagene i Bourgogne hører til de bedste erindringer ved Regimentet. I hallen ved torvet fandt tit lystige selskaber sted, hvorunder regimentsmusikken spillede. På den anden side fandt tidens alvor udtryk i gudstjenester i kirken i Bourgogne eller i katakomber, hvor divisions præst, Fischer, holdt manges en prædiken, der gik til hjerterne. Han forstod at ramme soldaternes hjerter og i de psykologisk rigtige øjeblikke at overbevise alle om nødvendigheden af vores sejr. Der er ingen tvivl om at det ansprede til største ansvarsbevidsthed, og at senere under de store forsvarskampe, gav flertallet af kæmpere en uhyre sjælsstyrke. Man må heller ikke glemme, at mange endnu ikke ordineret til præstestand, som Lt.d.R. Mussbach, 1. Kompanie og Lt.d.R. Jürgens, 8. Kompanie, måske forstod at udøve en endnu større moralsk indflydelse på deres kammerater fordi de selv stod i samme række og gelede, og delte alle fare og afsavn med dem.

Som kirken i Bourgogne mere og mere faldt som offer for den fjendtlige beskydning, fandt gudstjenesterne sted i katakomberne i udkanten af byen i retning Landau ferme og Brimont. 12 trin førte ned i en grusgrav, hvorfra der var en smal åbning, hvorigennem kun én ad gangen kunne passere. Så blev gangen bredere og 15 trin førte ind i dybden til et stort rum, hvorfra der til højre gik endnu en trappe på 27 trin ned i dybet til en stor sal på 50 meter længde, 8 meters bredde og 12 meters højde. I den ene ende øgedes den til en rotunde på 12 meter bredde. Her var der opstillet et stort alter med en næsten 1 meter høj krucifiks af sølv, fundet i ruinerne af slottet i Brimont. Til højre og venstre stod en store kandelaber med brændende lys. Oplysning af trapper og rum skete med billanterner og acetylenlamper. Senere blev der indlagt elektrisk lys. Grangrønt smykkede rummet, hvor der var plads til 1500 mand. I en side niche kunne regimentsmusikken stille op. Overværelse af en sådan gudstjeneste i disse katakomber hører til de erindringer, der uforglemmeligt gemmer sig.

Den 22. marts modtog regimentet 2400 mand erstatning, hvorved alle kompagnier kunne opfyldes til en krigsstyrke på 250 mand, og yderligere tre overtallige kompagnier – 14., 15. og 16. Kompanie – kunne opstilles. Til disse blev der afgivet en femtedel af det gamle mandskab. Kompagnierne tildeltes bataljonerne som 5. kompagni. 14. Kompanie blev overtaget af Hptm. d.R. Leineweber (Adolf), 15. af Lt. v. Cornberg og 16. Kompanie af Hptm. d.R. Lüning. 1. Kompanie blev overtaget af Lt.d.R. Wolff, 6. Kompanie af Lt.d.R. Wirth, 8. Kompanie af Lt. Tillgner, 10. Kompanie af Oblt.d.R. Frhr. v. Friesen. Som regimentet næsten havde fuldført udbygningen af stillingen, blev en ny stilling påbegyndt længere mod syd i retning af Reims – Stillingen ved Fresnes. Afsnittet blev den 26. marts overtaget fra Inf.Regt. 162. Inf.Regt 77 sluttede sig til mod højre ved Bourgogne, Inf.Regt. 79 til venstre ved Witry-les-Reims. Disse tre regimenter blev underlagt 40. Infanterie-Brigade.

Stillingen lå umiddelbar nord for Reims. Reims katedral lå 4 km væk. Højre fløj lå langs vejen Reims – Pontgivard, den venstre langs vejen Betheny – Modelin Ferme. Også denne stilling var godt udbygget. Mens højre fløj ved den sydlige begrænsning af Reims flyveplads lå omkring 300 meter fra fjenden, var han på venstre fløj 1200 meter væk. Men også her var der meget at lave. Konstruktionen af dækninger, skabe underbringelse til to reservekompagnier og adgangs løbegrave, da stillingen var meget bred. Et særligt kommando af minearbejdere blev opstillet til gravning af tunneler. En anden stilling lå på selve flyvepladsen. Reserven var placeret i Fresnes. En ny transport af 500 mand nyt personel ankom, hvilket for regimentet blev taget som forvarsel af en snarlig anden anvendelse. Den 3. april blev major Stachow forsat som kommandør for Inf.Regt. 130. Regimentet så ham ikke gerne forsvinde, da han med sin ustandselige aktivitet som fører, men også for hans omsorg for mandskabet, nød almindelig tillid. Hans efterfølger blev Oberstlt. Dürr, den tidligere fører for III. Bataillon, hvis tilbagevenden til regimentet blev kraftigt budt velkommen.

Den 16. april blev 20. Inf.Div. (Regt. 77, 79 og 92) trukket ud af stillingen og stillet til disposition for O.H.L., mens 117. Inf.Div. overtog linjen. Efter af Inf.Regt. 92 var afløst af Inf.Regt. 11 kom I. og II. Bataillon med MG-Kompagniet i kvarter i Eaille og III. Bataillon i St. Loup. Fra den 18. til den 26. april blev der gennemført øvelser i forskellige enhedsramme op til division. Alle var spændte på, hvor skæbnen ville bringe dem hen. Den 27. april blev regimentet i Le Chatelet indladet i fem transporttog. Med ukendt mål satte de sig i bevægelse. På tidspunktet for transport og i den følgende tid var regimentets stillingsbesættelse som følger:

Regimentskommandør: Oberstlt. Dürr

Adjutant: Oblt. v. Suckow (indtil 10. maj). Oblt. Zellmann

Regimentslæge: St.Arzt d.R. Dr. Böger

Ordonnansofficer: Lt. Lüdecke, Hus.Regt. 17 (indtil 2. 7); Lt.d.R. Schulze-Dellwig, Hus.Regt. 17.

I. Bataillon

Kommandør: Hptm. v. Seel († 23.7); Rittm. Frhr. v. Löhneysen (til 30.8); Hptm. Martinssen

Adjutant. Lt. Frhr. Grote (til 19.5); Lt. Schmid († 17.7); Oblt. Kutzen

Bataljonslæge: St.Arzt d.R. Dr. Böger

1. Kompanie: Lt.d.R. Wolf († 16.5); Lt.d.R. Mussbach († 16.5); Lt.d.R. Nebel († 4.7); Lt.d.R. Seeland (til 17.7); Oblt.d.R. Leineweber (til 20.7.); Lt.d.R. Koch (til 26.7); Lt.d.R. Hoch (til 26.7.); Lt.d.R. Boeshage (til 2.8); Lt.d.R. Bollmann
2. Kompanie: Lt. v. Campe (Friedrich) (til 2.6); Lt.d.R. Albrecht (til 12.6); Lt. Schallehn (til 16.7) Lt.d.R. Rüggeberg (til 17.7); Lt. Delius († 17.7); Lt.d.R. Niehus († 23.7.); Lt.d.R. Götze (til 2.8); Lt.d.R. Bollmann (til 10.9).
3. Kompanie: Lt. v. Unger (til 14.6); Lt.d.R. Schieverhöfer (til 31.7); Lt.d.R. Hanke (til 17.8); Lt.d.R. Sievers (Johannes)
4. Kompanie: Lt.d.R. Macketanz (til 6.8); Lt.d.R. Meyer (Walter).
14. Kompanie: Hptm. d.R. Leineweber (til 13.6); Lt.d.R. Bähr (til 27.6), Hptm. d.R. Leineweber

II. Bataillon

Kommandør: Maj. v. Tresckow (til 14.6); Hptm. d.R. Leineweber (til 23.6); Maj. v. Treschow (til 17.7)

Major Frhr. v. Buttlarf

Adjutant: Oblt. Zellermann (til 10.5); Lt.d.R. Conrad (til 19.5); Lt. Korfes (Gerhard († 31.7);

Lt. d.R. Schulze-Dellwig (til 13.8); Lt. Tillgner.

Bataljonslæge: St.Arzt Dr. Dieck

5. Kompanie: Oblt. d.R. Hartweg (Ernst) til 10. 9); Lt.d.R. Schellbach.
6. Kompanie: Lt. Tillgner (til 13.6); Lt.d.R. Adam (til 17.7); Lt.d.R. Wiehe (til 27.7) Lt.d.R. Linne (til 17.8); Lt.d.R. Reinhardt
7. Kompanie: Lt.d.R. Helmecke († 13.6); Lt.d.R. Ritzau (til 17.6); Lt.d.R. Schwannecke († 25.6.) Lt.d.R. Bähr (til 4.7); Lt.d.R. Saeger (til 17.7); Rittm. Fhr. v. Löhneysen (til 25.7); Lt.d.R. Roloff (til 17.8); Lt.d.R. Linne.
8. Kompanie: Lt.d.R. Wirth († 17.7); Lt.d.R. Conrad (til 2.8); Lt.d.R. Florschütz.
15. Kompanie: Lt. v. Corneberg († 13.6); Lt.d.R. Elias († 25.6); Lt.d.R. Saeger (til 30.6.) Lt.d.R. Conrad (til 18.7).

III. Bataillon:

Kommandør: Hptm.d.R. Heynitz (til 17.5); Hptm. Frhr. v. Buttlar (til 17.7); Major v. Maracard (til 20.7);

Hptm.d.R. Lüning (til 13.8); Hptm. d.R. v. Heynitz (til 16.8); Hptm.d.R. Leineweber (til 26.8.)

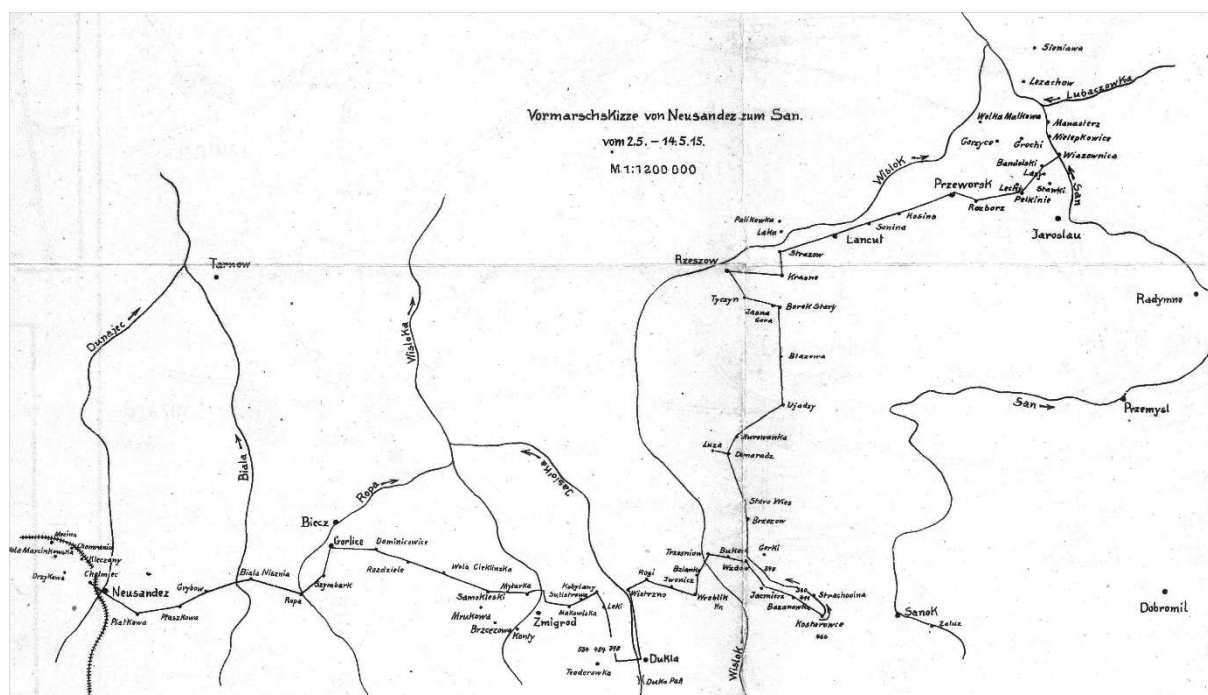
Hptm.d.R. Lüning (til 28.8); Hptm. Gadow (til 24.9)

Adjutant: Lt.v. Wülcknitz (til 10.9); Lt.d.R. Heydecke

Batajonslæge: Ass.Arzt Dr. Lüders

9. Kompanie: Hptm. v. Losch (til 6.5.); Lt. Korfes (til 14.5); Lt.d.R. Liebmann (til 16.7); Lt.d.R. Sievers (Frederich) (til 26.7); Lt.d.R. Meyer (Walter) (til 27.7); Lt.d.R. Liebmann (til 13.9); Lt. Rahlwers (Walter).
10. Kompanie: Oblt. Frhr. v. Friesen (til 24.5); Lt.d.R. Wische (til 28.5); Lt.d.R. Friedberg (til 5.6); Lt.d.R. Niehus (11.6); Oblt. Kutzen (til 22.7); Lt.d.R. Meyer (Wilhelm) (til 13.8); Hptm.d.R. Lüning (til 30.8); Lt.d.R. Hassebrauck.
11. Kompanie: Lt. v. Lübbecke († 17.5); Lt.d.R. Kues (til 13.6); Lt.d.R. Ritzau (til 12.7); Lt.d.R. Kreye (til 22.7); Lt.d.R. Ritzau († 23.7); Lt.d.R. Collasius (til 17.8); Lt.d.R. Meyer (Otto).
12. Kompanie: Lt.d.R. Kobus (til 20.5); Lt.d.R. Kreye (til 12.7); Lt.d.R. Hansen (til 23.7.); Lt.d.R. Kreye
16. Kompanie: Hptm.d.R. Lüning (til 18.6); Lt.d.R. Conrad (til 29.6); Hptm. d.R. Lüning (til 18.7)

MG- Kompanie: Lt.d.R. Seeland (til 17.6); Lt.d.R. Reinhard (til 13.6); Oblt. v. Suckow (10.9); Lt.d.R. Raabe.

Regimentets deltagelse i felttoget i Galicien

1. maj til 19. september 1915

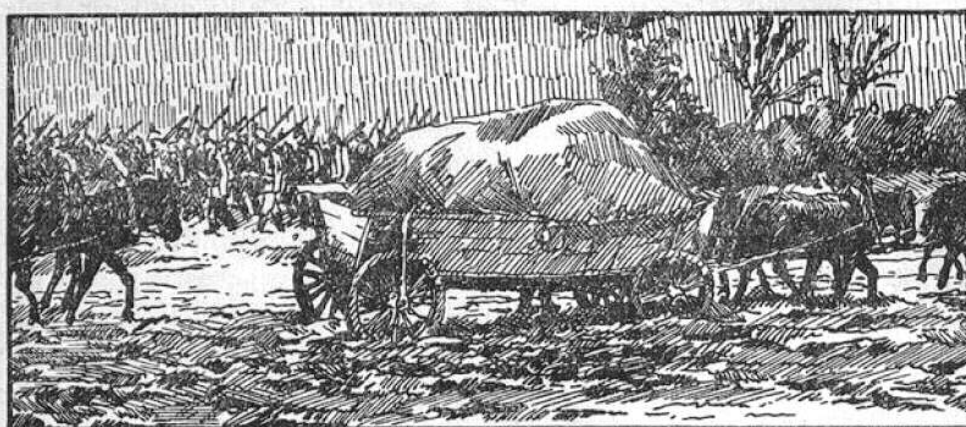
a) Den generelle situation i øst

1. august 14 til 1. maj 15

Efter en midlertidig tilbagetrækning foran de russiske Njemen- og Narew-Armeer mod Weichsel, var enhver trussel mod Østpreussen i kampe mod russerne fjernet ved General v. Hindenburgs historiske sejr ved Tannenberg (28. til 31. august) og ved de Mauriske søer (4. – 13. september 1914). Østrigernes fremrykning, der havde vundet terræn mod russerne mod Lublin – Eholm, var imidlertid under pres fra stor fjendtlig overlegenhed, og truslen mod deres højre flanke ved Lemberg havde nødvendiggjort tilbagetrækning bag San og Wisloka. Til støtte flyttede General v. Hindenburg 4½ armekorps (9. Armee) hertil, som fra 28. september 1914 i en fire ugers blodig kamp i retning Iwangozod – Warszawa rykkede sejrrikt frem, mens fra 4. oktober østrigerne stødte frem mod den venstre russiske flanke. Der var imidlertid ikke tilstrækkelige kræfter til at fortsætte offensiven, så forbundsfællen den 5. november gik tilbage mod Krakau. Da de forfølgende russiske armeer udgjorde en fornyet fare for Posen og Schlesien, besluttede den nyudnævnte Oberbefehlshaber Ost, Generaloberst v. Hindenburg at fremtvinge et ødelæggende slag. Efter hårde kampe omkring Lodz, der fandt sin afslutning med sejren ved Limanowa – Lapatow, begyndte de hårdt rystede russere en tilbagetrækning mod Bzura, Piliza, Rawka, Nida og Dunajec. Det var ikke lykkedes at ødelægge den russiske kolos. Før russerne kunne rejse sig til en ny offensiv, indledte Generaloberst v. Hindenburg en dobbelt omringelse på den østlige krigsskueplads, i nord fra Østpreussen og i syd fra den ungarske grænse. Mens i syd, efter indledningsmæssige succes, de østrigske bevægelser i Karpaterne på grund af den hårde vinter fra den 21. februar 1915 mere og mere gik i stå, var i det mindste et russisk indbrud i de ungarske sletter forhindret. I nord gennemførte Generaloberst v. Hindenburg under vinterslaget i Masuren det sidste store omringelsesslag og knuste den højre fløj af den russiske kampmasse. For få styrker forhindrede også her en strategisk udnyttelse af succesen. Med hjælp fra tyskerne fastholdt østrigerne med stor besvær fronten i Karpaterne. I april

1915 øgedes risikoen for et russisk indfald i Ungarn på grund af svigt fra slaviske, tjekkiske og rumænske enheder og koncentrationer af russiske hærmasser foran Karpater fronten, navnlig efter Przemysl's fald.

Den øverste hærledelse gav efter for presset fra den østrigske hærledelse, og besluttede sig til et nyt angreb mod russerne. General v. Falkenhayn flyttede det store hovedkvarter fra Charleville til Pless, og fremlagde på forslag fra den østrigske øverstkommanderende, General Konrad v. Hoetzendorf, et udkast til den genialt udtænkte og udførte plan til et gennembrud af den russiske front i Vest-Galicien mellem Karpaterne og Weichsel, og oprulning frem til Lupkow-passet. Slaget ved Gorice-Tarnow skulle blive det første gennembrudsslag i verdenskrigen, der nåede sit mål. Otte divisioner blev til dette formål transporteret fra vest til øst, herunder X. Armeekorps under General v. Emmich. Da X. Armeekorps ankom den 1. maj til Neufadez, ventede 1500 skydestillinger allerede bag Ropa og Dunajec på at åbne ild, for at bane vejen til sejr for infanteriet under ledelse af Generaloberst v. Mackensen (11. Armee) og Armee Erz. Josef-Ferdinand. Ved ankomst fik korpset befaling til at opmarcherer ved Grybow, 20. Infanterie-Division på højre, 19. på venstre fløj. den næste dag startede slaget.

Fremrykning ad bundløse veje efter slaget ved Gorlice-Tarnow, maj 1915

b) Fremrykning frem til San

1. til 15. maj 1915

Transporten med Inf.Regt. 92 gik over Thionville og Trier til Koblenz. Hjemme! Gensyn! Hvor længe var det ikke siden, vi forlod det i hine hede augustdage, og i strålende begejstring rykkede mod fjenden. Hvad var der ikke sket siden! Det var blevet helt anderledes, end man havde tænkt det. Tyske hjemstavn! Så gik turen gennem de tyske lande, dag og nat, over Giessen – Marburg – Kassel – Halle – Leipzig – Dresden – Görlitz – Neisse – Ratibor. Vi passerer den sagnomspundne Mosel, den skønne dal omkring Lahn, de tyske historiske mindesmærker, Kejser Wilhelm mindesmærket i Koblenz, Frhr. von Steins borg, Wilhelmshöhe, Kysshäuser, Folkeslagsmindesmærket i Leipzig. Overalt den samme jubel fra befolkningen. Så gik turen gennem vores forbundsfælles land til Overberg, hvor begejstringen var endnu større. Over Chaborowka – Tymbark mod Neusandez. Efter overskridelsen af grænsen til Østrig viste der sig en ny verden for soldaternes øjne. De høje Tatras is og sne i højder op til 2600 meter – et uforglemmeligt syn. Efter fem dage undervejs blev regimentet den 1. maj losset i løbet af ti timer i Neusandez.

Stab, I. Bataillon og MG-Kompagni kom i kvarter i Chomranke, II. Bataillon i Wola Mareinkowska, Kelczany og Drzykowa, III. Bataillon i Mecina. Her havde krigsguden endnu ikke raset. Kvartererne var tålelige. Den 2. maj kl. 0615 stod regimentet klar nord for Chelmiec og iværksatte kl. 0715 fremrykningen over Neusandez. Ved broen i Neusandez hilste divisionskommandøren Generalleutnant Ritter und Edler v. Detingen på regimentet. Marchen gik over Piatkowa – Praskowa mod Grybow. Heden var overordentlig stærk og vejen i det bjergrige terræn meget dårlig. De tunge bagagevogne måtte for de flestes tilfælde efterlades, og i stedet indsætte lette Panje-vogne, der bedre var egnet til at følge med enhederne i dette terræn. Imidlertid tvang den kraftige hede til at lette tornystrene, og snart flød kanterne på marchvejen med varmt undertøj, knævarmere, muffediser o. lign, til stor glæde for de lokale beboere. Det var uundgåeligt med den manglende træning i længere marcher og den store hede, at enkelte af mandskabet måtte efterlades. De kunne dog hurtigt bringes frem. På torvet i Grybow råbte Exz. v. Emmich opmuntrende ord til de støvede og svedende soldater. De kvarterer, enhederne skulle anvende ved ankomsten til

Biala Ryznia kl. 1730, var så beskidte, at man foretrak at rejse telte. I det fjerne kunne man hører kraftig kanontorden. »Armeen angriber den 2. maj kl. 1000«. Med denne korte befaling iværksatte 11. Armee under Generaloberst v. Mackensen angreb på russerne i linjen Gorlice-Tarnow. Om aftenen marcherede allerede over 3000 russiske fanger forbi.

Den 3. maj kl. 0530 gik marchen videre og over Ropa-Szymbark blev Gorlice nået. Kl. 1135 fik regimentet ordre til at gå i bivouak ved Dominikowice. Broen øst for Gorlice var ødelagt, hvorfor der opstod lange ventetider. Russiske skyttegrave med utallige døde vidnede om de hårde kampe, der her havde fundet sted. På trods af march på 35 km dagen før og 30 km denne, var stemningen meget høj. Der var begyndt en let regn. Først kl. 0100 kunne regimentet gå over i hvil. Fra den sønderskudte naftabeholder kom der sort røg. Brændende landsbyer lyste op i natten.

For at lade talrige kolonner marcherer forbi, startede fremrykningen den 4. maj først kl. 14 på en kort march til Rozdziele. Fordrevne indbyggere kunne man her se vende tilbage til deres landsbyer. Her fandt de for de meste kun ruiner. Slaget nåede denne dag sit højdepunkt. De russiske stillinger blev godt og grundig slået. Russerne mistede Dunajec linjen og faldt tilbage mod Zwigrod og Biecz.

På en frontbredde på 160 km var russerne i den slagne Armee under den bulgarske General Radko Dimitrieff under tilbagetrækning mod San foran 11. Arme, og begge de østrigske naboarme, der var underlagt General v. Mackensen. På ordre fra Storfyrste Nikolajewitsch skulle den her etablere en ny frontlinje. Afledningsoffensiven i nord, der 8 dage tidligere var iværksat over Schaulen og Libau, det pres, der efterhånden øgedes mod syd og endeligt gennembruddet ved Gorlice-Tarnow, som om aftenen denne dag fandt sin afslutning, havde gjort hele den russiske front på 1200 km flydende. Om aftenen den 4. maj blev forreste regiment i 20. Inf.Div. sat ind i første linje. Til højre var 11. bayr. Inf.Div. og til venstre 119. Inf.Div.

Efter en meget kold nat, der hurtigt ændrede sig til stærk hede, brød Inf.Regt. 92 op kl. 0430 og marcherede over Wola Cieklińska – Samokleski – Mrukowa til Brzezowa. 20. Inf.Div havde fået ordre til at erobre overgang over Wisloka mellem Zwigrod og Konty. Kl. 1120 startede I. Bataillon fremrykningen med 4. Kompanie som spids, og overskred floden uden at blive generet af fjenden. På den anden side besatte de kl. 1230 Højde 441. Kun graven i retning af Konry var fortsat besat, hvorfra russerne beskød 4. Kompanie. De overgav sig imidlertid hurtig, så I. Bataillon tog omkring 200 fanger. II. Bataillon fulgte efter, mens III. Bataillon som divisionsreserve blev holdt tilbage, og først senere overskred Wisloka ved Mytarka. Herefter blev hele regimentet kl. 13 sat i march over Zwigrod – Makowiska – Sulistrowa mod Kobylany, hvor det kl. 2045 efter 35 km gik i kvarter. Efter meldinger fra fly var fjenden under fuld tilbagetrækning fra Dukla mod nord. På grund af den russiske Armee Dimitrieffs tilbagetrækning, var også den tilstødende Armee Brussilow, hvis højre flanke var truet, tvunget til at gå tilbage. 20. Division blev derfor vendt med front mod syd for at opfange de tilbagegående masser af Armee Brussilow.

Inf.Regt. 92 fik den 6. maj kl. 0500 ordre til at rykke frem mod syd over Leki til besættelse af Højde 454 og 398 nord for Dukla. Kl. 0700 var dette sket med forbindelse til højre med Inf.Regt. 79 på Højde 534. MG-delinger Lutterloh og Viereck tog med godt resultat de russere under ild, der fortsat var på Højde 398. Kl. 15 blev tre kompagnier fra III. Bataillon sendt afsted til besættelse af Dukla-passet. En rensning af Dukla gav 108 fanger. Bataljonen måtte den nat bivouakere på bakkerne på jorden uden halm. Den brændende banegård i Dukla, sat i brand af russerne, oplyste natten.

Den 7. maj forblev regimentet i sine stillinger. Der var taget 7 officerer, 1.500 mand til fange og erobret 468 geværer, 1 maskingevær og store mængder ammunition. På ordre fra den russiske øverstkommanderende General Iwanow, forsøgte to nyankomne divisionen den 8. og 9. maj et fremstød i venstre flanke af X. Armeekorps. Med kræfter vendt mod flanke blev de afvist. Inf.Regt. 92 forblev i anden linje og stod med front mod øst langs vejen Teodorowka – Dukla. Den blev så i march ad vejen over Wietgrzno – Rogi – Zwonicz, og gik kl. 19 med I., II. Bataillon og MG-kompagniet til hvil ved Wroblík Krolewski, og III. Bataillon ved Wroblík Szlachecki.

Den 10. maj kom regimentet for første gang i alvorlig kamp. Efter at det russiske angreb i ryg og flanke på X. Armeekorps var afvist, gik korpset selv over til angreb. Angrebet skulle føre til gennembrud af den russiske linje. Kl. 0700 fik regimentet ordre til at rykke frem mod nordøst over Bzianka – Trzesninow mod Duckow. Her foldede brigaden ud med Inf.Regt. 79 til højre og Inf.Regt. 92 til venstre for vejen mod Wzdow. Kl. 2150 blev landsby og slottet Wzdow besat. På dette tidspunkt tilgik melding om at Gorki, øst herfor, var erobret af 1. bayr. Inf.Div., men stadig fastholdt Jacmierz syd herfor. Kl. 12 stod Inf.Regt. 79 syd for vejen mod Jacmierz, Inf.Regt. 92 nord herfor, begge klar til angreb. I. Bataillon blev indsat i retning Jacmierz, mens III. Bataillon rykkede frem mod Højde 398 nord herfor. Mens I. Bataillons fremrykning gik let, da fjenden allerede havde rømmet deres stillinger, kunne angrebet på den stærkt befæstede Højde 398 uden artilleriforbereelse blive temmelig kostbar. Det var derfor regimentsadjutant Oblt. v. Suckows fortjeneste, at han foranledigede artilleriet til mellem kl. 1215 og 1345 at lægge ild over bakken. MG-delinger Lutteloh og Lange blev indsat flankerende og bragte de fjendtlige

maskingeværer til tavshed. Det lykkedes på den måde III. Bataillon med 11. og 16. Kompanie i forreste linje uden tab kl. 16 at nå bakken samtidig med dele af den bayriske division, hvor russerne vinkede med hvide klude som tegn på overgivelse. 11. Kompanie tog 97 fanger. Oblt. v. Suckow blev under observation af fjenden kl. 1530 såret af et infanteriskud. Han blev afløst af Lt. Zellermann, der igen blev afløst af Lt.d.R. Conrad. Med de få tab på 1 officer og 6 mand såret havde man sikret bakken. Kl. 17 fortsatte forfølgelsen af den vigende fjende mod øst, hvor II. Bataillon sikrede Højde 411 øst for Bazanowka og III. Bataillon Højde 360 nord herfor til sikring af passet ved Strachocina. I. Bataillon forblev i Bazanowka, hvor den indsamlede 64 fanger. **XXX**

De tre koncentrisk angribende armeer under Generaloberst v. Mackensen nærmede sig linjen Jroslau – Przemysl – Dobromil. Den russiske modstand mod Erz. Josef-Ferdinands østrigske armee foranledigede Generaloberst v. Mackensen at standse 20. Inf.Div. og indsætte den på venstre fløj af hæren. Inf.Regt. 92, der den 11. maj allerede via Strachocina havde nået Kostarowe ved middagstid, fik ordre til at standse her. Fra højde 466 syd for Kostarowce var der en strålende udsigt over Canok og lænere mod øst til Zalnz, der stod i brand. Lange russiske kolonner kunne man her se bevæge sig mod nord og forsvinde i bjergene. Man kunne høre sprængning af broerne over Sanok og syd ud af Karpaterne de østrigske kolonner forsvinde ned i dalen omkring San. Her var russerne endegyldigt på tilbagetog. Kl. 1630 blev Inf.Regt. 92 underlagt 41. Reserve-Armeekorps og begyndte tilbagemarchen mod Jacmierz. Efter tre timers hvil marcherede den 12. maj over Wzdow – Gorki mod nord videre over Brzozow – Stara Wies til Domaradz, og gik i kvarter i Lutza. den 13. maj gik det videre ad hele tiden dårligere veje, blokeret af ammunitions- og forplejningskolonner, uden mulighed for at bringe egen bagage hurtigt efter, over Murowanka – Ujadz – Blazowa – Borek Stary til klosteren Jasna Gora, hvor den efter 35 km march kom i kvarter. Trods den kraftige hede var stemningen udmærket. Alle havde nu god marchtræning. Beboerne var lidet imødekommende, mistroiske og ville intet sælge, og forlangte urimelige priser. Underbringelserne var overordentlig moderate. Da familierne for det meste boede i et rum, og delte dette med høns, kaniner og selv svin, var der intet andet at gøre, end at dele disse omgivelser.

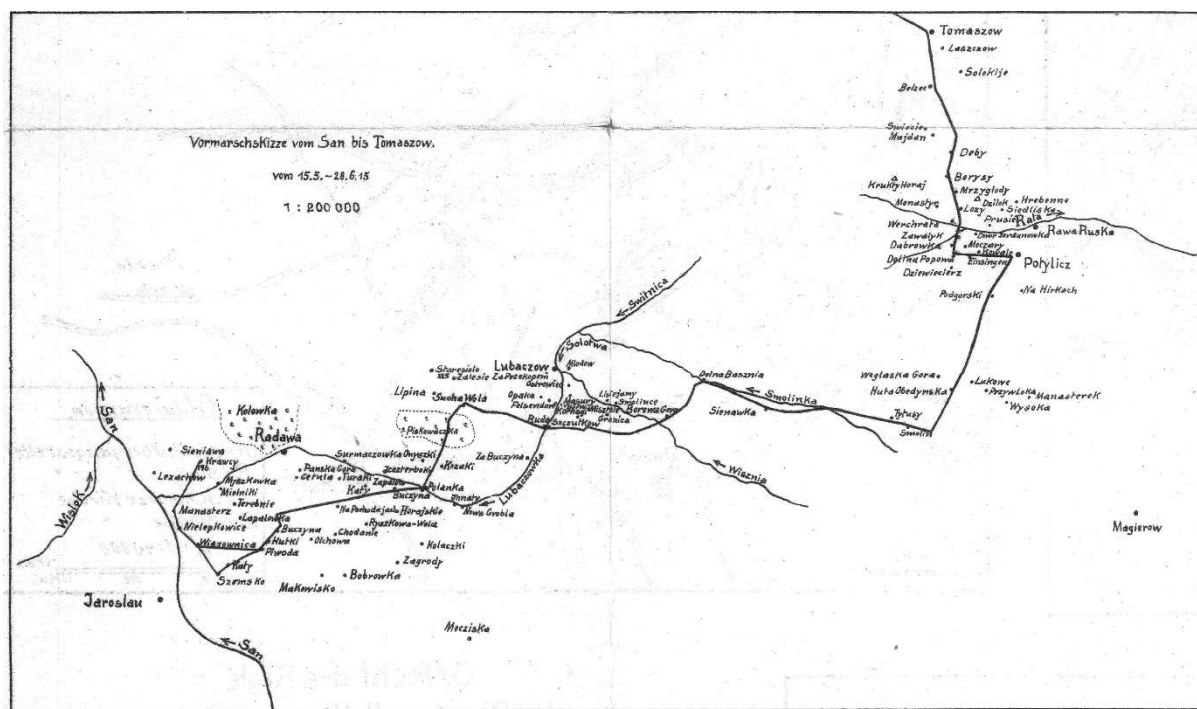
Den 14. maj fortsattes marchen over Tycyżn – Rzeszow, hvorfra det gik mod øst over Krasne til Strazow, hvor I. Bataillon og MG-Kompagniet gik i kvarter, mens II. Bataillon gik til ro i Palikowka og III. i Laka. Disse lange marcher stillede helt overordentlig store krav til enhedernes marchfærdighed, og det kunne ikke undgås, at der var udfald. Præstationen bør vurderes desto højere, da den ikke havde nogen indflydelse på indsatsen i den forestående kampe, der startede den 15. maj.

Mestre i tilbagetrækning havde russerne nu nået linjen langs San og Lubczowka, og havde reddet de meste af dens artilleri og træn. På den sædvanlige måde havde de efterladt sig brændende landsbyer, ødelagte veje og sprængte broer, og det var lykkedes i første omgang at holde sig uden føling med fjenden. En strålende sol hang over de mørke nåleskove og enkelte landsbyer. Dyb sand vanskeliggjorde fremrykningen for Armee Mackesen, der i ilmarch forsøgte igen at få føling med russerne. Den 14. maj hilste russerne på den fremrykkende 11. Armee fra brohovedet ved Jaroslau og Radymno med artilleribeskydning, og gav dermed udtryk for at ville fastholde San-linjen.

c) Generelle situation

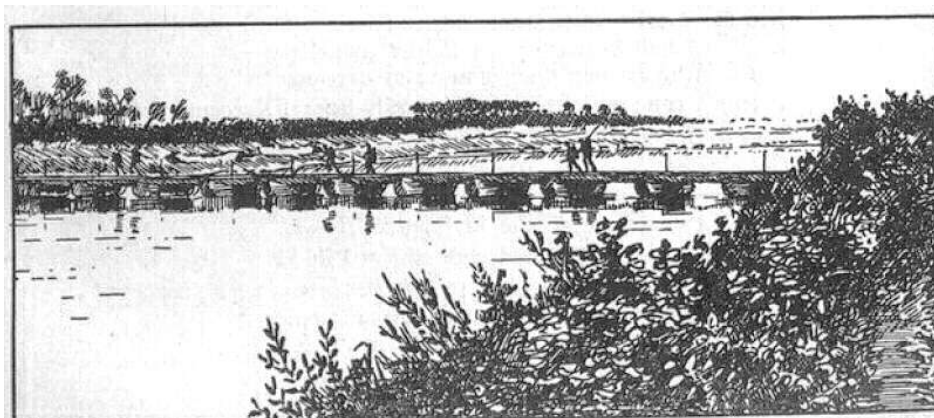
15. maj – 15. juni 1915

Den russiske Armee Radko Dimitriess havde ordre til at standse tilbagetrækningen langs San og optage kampen for at vinde tid, så fløjarmeen kunne nå at udvikle sig til et nyt angreb. I en korrekt vurdering af de fjendtlige hensigter, besluttede Generaloberst v. Mackensen til uden at miste tid, at forsøge et gennembrud ved Jaroslau, mens naboarmeen skulle fortsætte angrebet på vestfronten af Przemysl og den ned del af San. Efter at Garde-korps den 15. maj under hårde kampe havde kastet russerne tilbage over San og trængte ind i Jaroslau, gik X. Armeekorps den 17. maj til angreb stik nord herfor og tiltvang sig overgang over San ved Wiazownica. På grund af russernes fortsatte modangreb kunne, under kampe om Radymno og Przemysl, Armee Mackensen og den østrigske Armee Erz. Josef Ferdinand kun langsomt vinde terræn. Den 18. maj lykkedes det endegyldigt Garde-Korps og X. Armeekorps at besætte bakkerne med front mod nord. Den 19. maj iværksatte russerne kraftige modangreb langs hele fronten. De indledende resultater i nord mod østrigerne blev standset af venstre fløj af X. Armeekorps fremrykning mod højre fløj af Armee Erz. Josef Ferdinand. Sieniarwa blev erobret, og dermed russerne frarøvet deres støttepunkt på fløjen. Nye russiske angreb mislykkedes, og lob X. Armeekorps vinde yderligere terræn langs Lubczowka. Generaloberst v. Mackensen besluttede sig med erobring af Radymno den 24. maj at indlede angrebet på nordfronten af Przemysl. 20. Inf.Div. blev derfor til afløsning af Garde-Korps, der var udset til at gennemfører

angrebet, flyttet mod nordvest, hvor den som flankesikring besatte Wola og Zapalow. Denne og den østrigske armees stillinger forsøgte den russiske øverstkommanderende Iwanow den 27. maj at gennembyrde med en gevaldig overmagt da han gjord sig store bekymringer for Fæstning Przemysl og tilbagegangs linjerne for tropper i fæstningen, og gjorde forhåbninger om igen at stabiliserer situationen for russerne. Østrigerne blev kastet tilbage, Sienawa gik tabt, men alligevel lykkedes det at bringe fjenden til standsning ved Wislok-mundingen. Samtidig var 19. Inf.Div gået tilbage til Lubaczowka, og havde gravet sig ned her. Alle yderligere russiske angreb slog fejl mod denne front. Den 2. juni trængte russerne overraskende ved nattetiden ind i 20. Inf.Div. grave ved Zapalow, men blev dog igen ved daggry kastet ud igen. Den russiske kampkraft begyndte efterhånden at svinde. Przemysl, der nu også blev angrebet fra nord, faldt samme dag.

Mens begivenhederne udspillede sig i Galicien, holdt Hindenburg hele linjen fra Kurland til Polen i brand for at binde fjendtlige kræfter og forhindre deres indsættelse i Galicien. Efter General v. Linsingens sydarmes sejr den 31. maj ved Stryj og efterfølgende fremstød i flanken på den russiske Armeer Brussilow og Leschirtzky under hårde kampe frem til den 15. juni, gik russerne også i syd tilbage og over Dnjesr linjen.

1. Bataillon under hurtig fremrykning over San - 17. maj 1915

III. Bataillon graver sig ned på Højde 398 foran Dukla den 6. maj 1915

Russiske fanger

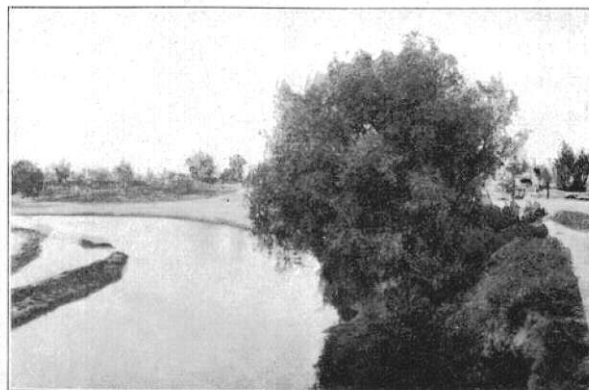
Feltartilleri foran Dukla - 6. maj 1915

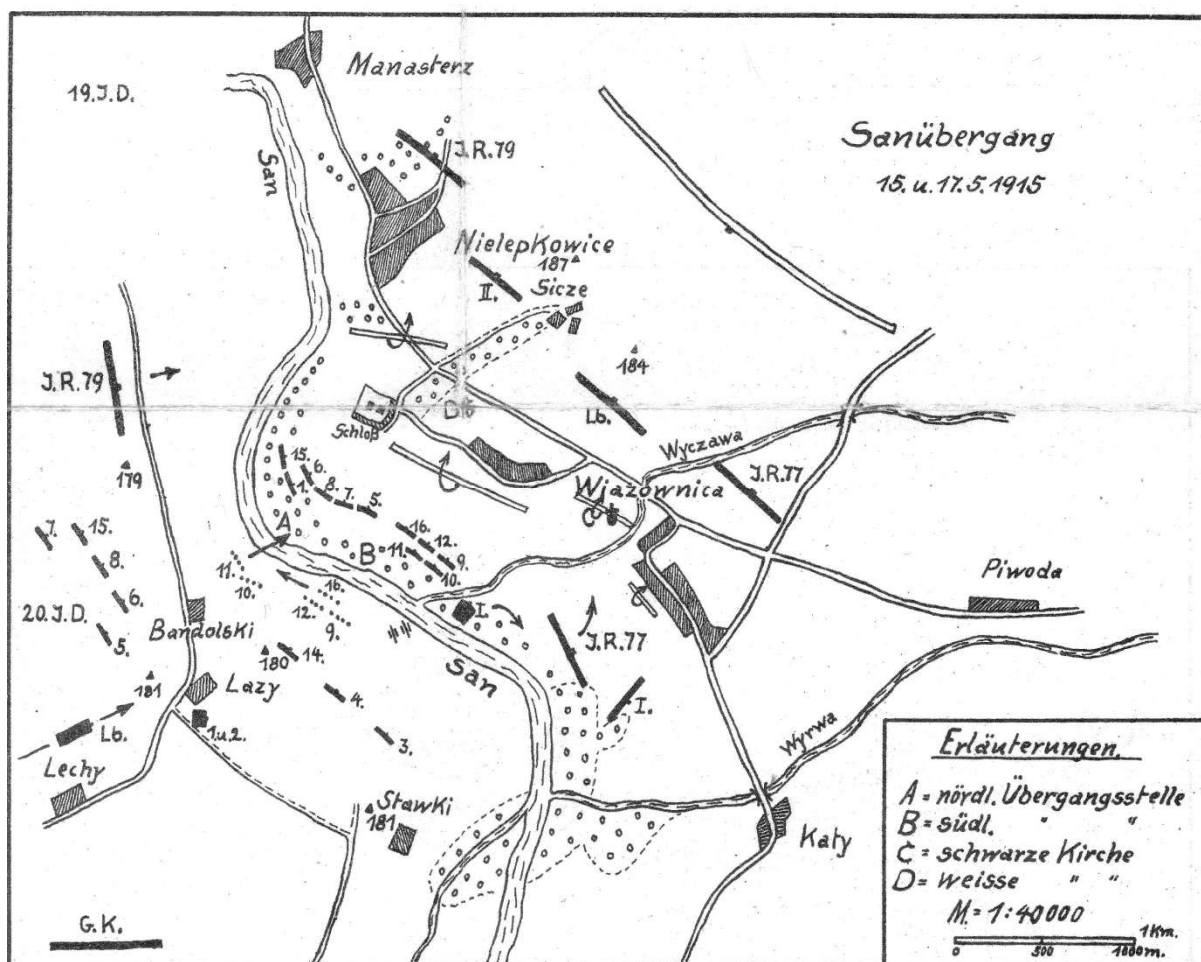
Russisk stilling ved Buczana efter stormen 13. juni 1915

Russiske fanger med erobret maskingevær. 17. maj 1915

Lubaczowka ved Manasterz, 18. maj 1915

d) Overgang over San

15. – 17. maj 1915

Som stillingskampen ved Berry-au-Bac udsletteligt er indprentet i hjerterne på krigerne, lyser øjnene op, når der tales om kampene ved San i disse dage. Hvor det tidligere havde krævet modstand og selvforægtende udholdenhed gennem tre måneder i en vanskelig stilling, hed det nu frisk fremrykning for ikke at miste et øjeblik af overraskelsen. Der måtte ikke være tvivl om en succesfulde overgang og et sejt forsvar af det vundne. Foråret lå i luften som regimentet den 15. maj kl. 0725 satte i march mod Strazow for at nå de allerede udpegede indkvarteringsbyer Coninia og Kosina. Fjendens fortsatte tilbagetrækning syntes at vise, at hans modstandsevne hovedsageligt var brudt. Russerne var allerede trængt 150 kilometer tilbage, og skulle ifølge de østrigske dagberetninger allerede være ødelæggende slået den 13. maj. Det syntes derfor endnu engang blot at dreje sig om en forskydning til nye indkvarteringer. Allerede kl. 0825 blev denne opfattelse pludseligt bragt til afslutning. På torvet i Laneut modtog regimentet befaling:

19. Inf.Div. i kamp med fjenden i befæstet stilling ved Brochi – Gorzyce – Wolka Malkowa. Regimentet marcherer på ordre fra generalkommandoet til Przeworsk, hvor den vil modtage yderligere ordre.

Denne by blev nået kl. 1300, og fik her kl. 1405 følgende befaling.

Russerne under fremrykning fra San mod syd for Lazy og Stawki. To bataljoner af Inf.Regt. 92 og II/Fel-dart. 46 rykker straks frem over Pelinie og kaster fjenden tilbage over San. En bataljon forbliver til min disposition. Gez. v. Emmich.

Som følge af march-kolonnen: I. Bataillon, MG-Kompanie, II. Bataillon, II/Feldart.46, III. Bataillon, fik sidstnævnte ordre til som korpsreserve at rykke til Punkt 199 nord for Rozborz. I. Bataillon i spidsen af marchkolonnen under Hptm. v. Seel med en deling MG rykkede frem for at fordrive fjenden fra de nævnte landsbyer, mens II. Bataillon dannede regimentsreserve. Efter en march på 36 km blev Pelkinie nået kl. 1720, hvor II. Bataillon tog foreløbig opstilling i den vestlige udkant. Mens Regimentsstab begav sig til Lechy. Kl. 1830 foldede bataljonen ud med 3., 4. og 14. Kompanie mod den sydligste af de to landsbyer Lazy og landsbyen Stawki. Begge blev nået uden kamp. Fjenden havde endnu kun patruljer vest for San, der sad i bevoksningen omkring floden. I. Bataillon tog kontakt til Inf.Regt. 79 ved Punkt 179 nord for Bandolski og med Garde-korpset ved Stawki. Sidstnævnte var i hård kamp om Jaroslau, der tydeligt markeredes i horisonten af dens mange tårne. 3., 4. og 14. Kompanie gravede sig ned i stillingen nord for Stawki (Tal 181) over Tal 180 i retning Bandolski, ca. 300 meter fra San. 1. og 2. Kompanie forblev i Lazy. Fornyet opklaring mod San fastslog, at den vestlige side var fri for fjender. Derimod syntes modsatte bred stærkt besat. San var en betydelig hindring med en bredde på 80-100 meter. Den var ganske vist ikke på tidspunktet særlig dyb, bortset fra i midten, men havde stærk strøm. Den vestlige side var i stor afstand temmelig flad, kun brudt af enkelte trægrupper, og fra østsiden meget overskuelig. Den østlige side var derimod tæt langs floden dækket af en tæt, menneskehøj pilekrat med en dybde på op til 300 meter. Begge flodbredder var for det meste meget stejle. På den anden side pilekrattene bestod den østlige bred af skov- og buskkrat. Omkring 1200 meter fra floden lå den meget langstrakte landsby Wiazownica, hvorfra der var mulighed af modtage en angriber med en virkningsfuld ild fra huse og haver. Med en formodet stærk besættelse i en skjult stilling i pilekrattene, der senere viste sig spækket med maskingeværer, ville det ikke blive en let opgave under en sådan beskydning at komme over floden, som det var divisionens hensigt. III. Bataillon blev om aftenen igen stillet til rådighed for regimentet, og kom i kvarter i Pelkinie. Natten forløb rolig. Kun ved Jaroslau fortsatte kampene, og talrige brande lyste op i natten i et stort område.

Det blev den 16. maj. I jordhuller på engene og markerne lå de forreste kompagnier af I. Bataillon sammenkrøbet med øjne stift rettet på den anden side San. Den strålende morgen formåede ikke at lette det pres, der hvilede på grund af usikkerheden om, hvad dagen ville bringe. Dagen forløb rolig med undtagelse af en artilleriduel, der afspillede sig mellem de to parter. I mellemtiden havde også II. Bataillon sendt opklaring frem mod San nord for I. Bataillon.

Først kl. 1530 kom der bevægelser i enhederne. II. Bataillon under Major v. Trescow havde fået ordre til med kontakt til venstre fløj af I. Bataillon over Bandolski at gå i stilling på Punkt 179. I vidt spredt skyttelinje rykkede 6., 8. og 15. Kompanie i forreste linje gik det fremad over skyttegrave, enge og sumpstrækninger. De frygtede russiske shrapnel hilste bataljonen velkommen, men kostede imidlertid kun få tab, da deres sprængpunkt lå for højt. 5. Kompanie fulgte i første omgang til højre og 7. Kompanie til venstre bag ved. 20. Inf.Div. håbede at kunne holde den fjendelige besætning langs floden ned med ild, og samme dag, uden brug af færger, at sætte over floden flere steder. Overgangen var planlagt til at finde sted i Inf.Regt. 92 sektor. Kompagnierne i I. og II. Bataillon, hvor også MG-Kompagnie/Inf.Regt. 77 befandt sig foruden MG-Deling Viereck ved I. Bataillon og MG-Deling Luterleh ved II. Bataillon, åbnede derfor kl. 18 ild mod de fjendtlige stillinger. For at skjule det påtænkte overgangssted, have også Inf.Regt. 77 nord herfor gået ordre til at virke flankerende navnlig med MG, uden herunder at miste øje for selv at krydse San. Samtidig greb de tunge batterier ind i kampen. Fjenden svarede heftigt igen. De allerede tidligere udsendte Pioner-patruljer i Inf.Regt. 92 afsnit havde i mellemtiden fastslået, at floden intet steds kunne passeres, og en overgang kun kunne ske under anvendelse af pontoner. For dette tilfælde, og under forudsætningen at, at en overgang kun kunne finde sted i mørke, var divisionens brotræn allerede trukket frem til Lazy. Da der efter opklaring, og med den stærke besættelse af højre bred af San, kun kunne komme en sådan på tale, befalede Oberstlt. Dürr, som havde fået overdraget kommandoen over opgaven, ifølge befaling fra X. Armeekorps III. Bataillon til at sætte sig i march mod Lazy (181). Som fører for III. Bataillon modtog Hptm. v. Heynitz de nødvendige direktiver og befaling til at sætte over San på to af pionerer udpeget som særligt egnede steder. Udførelsen blev overlagt til ham selv. Det lagde et stort ansvar på ham. Vanskelighederne lå især i, at Hptm. v. Heynitz ikke havde kunnet orientere sig i dagslys, men måtte fører og indsætte sin bataljon i fuldstændig ukendt terræn og et uegennemtrængeligt mørke, uden at tiltrække sig fjendens opmærksomhed. Begge de egnede stilling lå syd for Wiazownica slottet på et knæk på San og omkring 400 meter syd for samme. III. Bataillon stod kl. 20 klar på Punkt 180 nordøst for Lazy (181). Pontoner var af pionerer og med hjælp fra III. Bataillon allerede trukket ned til floden. Efter at enkelthederne var aftalt, blev kompagnierne, kun udrustet med stormoppakning, ført til overgangsstederne. 11. og 10. Kompanie skulle sætte over nordligst, hvor Hptm. v. Heynitz selv førte kommando, 16., 12. og 9. Kompanie i syd under ledelse af Hptm. d.R. Lüning. På grund af kampesten og pilekrat var det ikke muligt i den mørke nat helt lydløst at nærme sig floden ved det sydlige overgangssted. Alligevel forholdt fjenden sig rolig indtil det øjeblik, kl. 2155, den første ponton blev sat i vandet på det sydlige overgangssted og russerne blev

opmærksom på støjen. Der blev øjeblikkeligt åbnet en kraftig ild langs hele fronten, der på få minutter gennemhullede to pontoner med kugler og kostede flere sårede. Hptm. v. Heynitz hastede med det samme til stedet og lod begge pontoner bringe i land igen og lod den tredje sætte i vandet. Den led hurtigt samme skæbne. Den ledende pionerofficer, Oblt. Mårtens, faldt. Man måtte altså regne med et fejlslag her. I mellemtiden kom nyhed om, at to pontoner med 11. Kompanie allerede var på vej over floden. Hptm. v. Heynitz besluttede sig derfor til at opgive forsøget i syd og hastede tilbage til det nordlige overgangssted.

Også her var to pontoner gjort uanvendelige og den ledende pionerofficer, Offz.Stellv. Klüsener ligeledes faldet som offer for pligtopyhldelse. Men kendsgerningen var, at det var lykkedes 11. Kompanie at nå den østlige bred og her få fodfæste. Døden havde ikke ladet længe vente på sig. Lt. v. Löbbecke, den tapre fører for 11. Kompanie, stående i spidsen på båden, fandt døden som han satte foden på land. Med ivrig vilje til handling, fandt den uge en tidlig grav. Lt.d.R. Wilke fik umiddelbart herefter samme skæbne. Med store tab sikrede 11. Kompanie overgangen. Talrige taper underofficerer og mænd betalte med deres liv. Det var et held at fjenden på det nordlige overgangssted tilsyneladende ikke havde en så stærk besætning trukket frem til floden, eller også var styrken faldet tilbage under den kraftige beskydning. Et ubetinget bidrag til, at angrebet lykkedes, var at Oberstlt. Dürr straks efter at fjenden åbnede ild, havde bragt to kanoner fra I/Feldart. 46 tæt på floden, hvorfra de kunne beskyde pilekrattene på den anden side, og her bring de fjendtlige maskingeværer til tavshed. 11. Kompanie blev øjeblikkeligt fulgt af 10. under Lt. Frhr. v. Friesen, der ligeledes havde store tab. Den altid utrættelige Lt.d.R. Späth og ralrige musketerer lød ligeledes døden på den modsatte bred. Effektivt støttet af ilden fra I. og II. Bataillon, den flankerende ild fra Inf.Regt. 79 og de to kanoner, kunne også 12., 16. og 9. Kompanie trækkes til fra det sydlige overgangssted og overføres her. De nåede næsten uden tab den modsatte af side af floden. Den 17. maj kl. 0430 var hele III. Bataillon på højre side af floden. Enhederne blev straks reorganiseret og rykkede frem til den modsatte kant af det 300 meter brede pilebuskadset. Her gravede 9., 12. og 16. Kompanie gravede sig ned, mens 10. og 11. Kompanie som reserve gik i stilling længere tilbage. MG-Kompagni Inf.Regt. 77 blev ligeledes overført. II. Bataillon blev kl. 0215 sat i march og blev ligeledes overført i rækkevidde 7., 5., 8., 15., 6. Kompanie, ligeledes uden at lide tab. 5., 7. og 8. gik i stilling til venstre ved siden af III. Bataillon, mens 15. rykkede ind bag venstre fløj. Overgangen var allerede afsluttet kl. 0400 da pontonerne, der altid medførte to grupper, for at fremskynde hastigheden i overførelsen ikke sejlede helt ind til bredden, men lod mandskaber vade det sidste stykke i land i vand til hofterne.

På trods af den succesfulde overgang af begge bataljoner, var situationen stadig meget alvorlig. Hverken Gardekorps mod syd eller 19. Inf.Div., der i nord stod i kamp i vinklen mellem Can og Wislok flodernes sammenløb, havde kunne komme over San. Det drejede sig om, så hurtigt som muligt, at udvide overgangsstedet til en kraftig brohoved, og derfor sikre landsbyen Wiazownica, for ikke herfra at blive ramt i flanken. Brigadekommandøren Oberst v. Hake, der havde overdraget ansvaret for højre flodbred til Oberstlt. Dürr, underlagde ham også II. og I. Bataillon, Inf.Regt. 77. Førstnævnte satte over floden kl. 0530 og tog opstilling skråt bag III./IR 92. Mens de to første kompagnier fra disse bataljoner endnu var under overførelse, kunne de øvrige følge på den bro, pionerer havde slået under heftig fjendtlig beskydning.

Kl. 0615 fulgte I/IR 92. Allerede i løbet af formiddagen den 16. maj havde bataljonsføreren indsat 1. og 2. Kompanie i forreste linje langs San. Dette var ikke sket uden tab. Bataljonen, der hele dagen havde ladet den fjendtlige beskydning gå ned over sig, åndede lettet op, da den kunne forlade stillingerne. Kort før blev den meget dygtige fører for 1. Kompanie, Lt.d.R. Wolff, dødeligt såret. Hans efterfølger, Lt.d.R. Mussbach, en af kompagniet overordentlig værdsat officer, fandt døden på vejen til overgangsstedet. Kommandoen over 1. Kompanie blev overtaget af Lt.d.R. Nebel. Efter overgangen placerede I. Bataillon sig ligeledes til højre for III. Bataillon med undtagelse af 1. Kompanie, der blev underlagt II. Bataillon og placeredes bag dennes venstre fløj. Til sidst fulgte I/IR 77 og tog opstilling bag dette regiments II. Bataillon.

Det russiske artilleri beskød flittigt området med shrapnels. Infanteriild slog på tidspunkter ned i pilebuskadset ved III. Bataillon og skråningen, bag hvilken II. Bataillon lå. Major v. Tresckow blev lettere såret, med fortsatte i spidsen for sin bataljon. Opklaring mod Wiazownica havde allerede kl. 0400 vist, at landsbyen var fri for fjender. Den blev gentaget kl. 0500. 6. Kompanie på venstre fløj havde observeret, at fjenden var i stilling 300 meter foran landsbyen Nielepkowice nord for Wiazownica. 5. Kompanie udsendte en patrulje med Uffz. Bock og Neubert, fulgt kort efter af Lt.d.R. Florschütz med to grupper. Som Vizefeldw. Böttcher omkring en halv time senere uden hensyntagen til den fjendtlige beskydning fulgte med resten af delingen for at slutte sig til Lt.d.R. Florschütz, åbnede fjenden pludseligt en voldsom ild mod de separat liggende gruppe, og tvang dem til at gå tilbage under kraftige tab. Lt.d.R. Florschütz såredes, ligesom de tapre Uffz. Bock og Neubert og Vizefeldw. Böttcher, som ikke kendte til fare. Især Musketier Reichardt udmærkede sig, som til sine kammerater råbte: »Vi løber da ikke væk fra denne russerbande!« Både han og Gefreiter Wanner og Musketier Hantner, der ligeledes udviste stort mod,

måtte lade livet. Kun få ikke sårede nåede tilbage til kompagniet. Den morgen kostede kompagniet 10 døde og 26 sårede. Lt. Schwannecke, 6. Kompanie, som ligeledes var gået frem, erkendte at fjenden stod i begreb til igen at besætte Wiazownica, for herfra at iværksætte et angreb. Han nåede netop tilbage til sit kompagni som russerne iværksatte et kraftigt angreb fra nordlige retning mod II. Bataillon. 15. Kompanie blev øjeblikkeligt trukket ind i linjen. Bataljonen lod fjenden nå ind på 400 meters afstand, og åbnede så en velsigtet ild mod de sibiriske tropper, som de ikke magtede at modstå. Særligt virkede Lt.d.R. Seelands maskingeværer. Russerne strømmede tilbage, fulgt 600 meter af beskydningen.

På ordre fra Oberstlt. Dürr var et angreb på Wiazownica berammet til kl. 1200. II/IR 77 skulle med en kraftig højre fløj rykke frem over vejen Wiazownica – Nielepkowice og nå slottet og parken i Wiazownica med tilslutning til III/IR 92 til venstre, mens II/IR 92 sikrede gruppen af huse øst for slottet. Linjen skulle straks indrettes til forsvar.

Kl. 0900 begyndte artilleriet bombardementet af de fjendtlige stillinger som forberedelse til angrebet. Flere gange slog for korte skud ned i egne rækker. Hptm. v. Heynitz blev såret af et sprængstykke. I første omgang overtog Hptm. Kobus kommandoen over III. Bataillon. Kl. 1030 faldt Lt. v. Voigt, 9. Kompanie, mens han bag skyttelinjen i foragt for faren stod opret. På ordre fra regimentet sonderede nye patruljer frem mod Wiazownica. Som tre patruljer fra bataljonen var nået ind på omkring 100 meters afstand fra den meget spredte landsby, kom de pludseligt under ild fra alle huse, og et stort antal russere stormede de sårede, som de grusomt slagtede i ordets fulde betydning. Patruljerne forsvarede sig til det sidste, i sær Uffz.d.R. Wittenberg, 12. Kompanie. Episoden kunne gennem kikkert tydeligt følges. Kammeraternes raseri steg derfor til det yderste. Som angrebet derefter blev iværksat kl. 1200, var der ikke noget der kunne standse de to bataljoner. I lange spring, som var det på øvelsespladsen, uden hensyntagen til fjendens artilleri- og infanteriild, stormede de frem, med 9., 12. og 16. Kompanie ved III. Bataillon i forreste linje, fulgt af 10. og 11. Kompanie, mens II. Bataillon angreb med 6., 7., 8. og 6. Kompanie forrest, fulgt af 1. og 15. Kompanie. På kort tid var et areal på 800 x 1000 meter sikret. Kl. 1245 blev den sydlige kant af landsbyen nået, og kl. 1315 ligeledes vejen Wiazownica – Nielepkowice. Hvor der blev ydet modstand, blev den nådesløst brudt af III. Bataillon. Geværkolber og bajonetter ramte også kolonner og bagage, der i forventning af en sejr, allerede havde fulgt de russiske enheder til landsbyen. På frygtelig vis blev mordene på kammeraterne hævnret. Det var et angreb som ved Oret. Det hurtigt fremtrængende angreb lykkedes ikke mindst på grund af, at artilleriobservatører, på ordre fra Oberstlt. Dürr, befandt sig i infanterilinen, og vores artilleri derfor kunne holde landsbyen under en virksom ild til kort for stormen. III. Bataillon fortsatte frem over vejen til Højde 184. II. Bataillon fortsatte omkring 500 meter over den befalede linje, og nåede kl. 1345 linjen Sicze – Højde 187 – syd kant Nielepkowice. Lange rækker af russere, vinkende med hvide klude, kom kompagnierne i møde. 5. og 7. Kompanie forblev ved Sicze. 8. Kompanie gravede sig på ordre ned på Højde 187. Op til 1600 meter blev russerne forfulgt med ild. 6. Kompanie, der kæmpede i den sydlige udkant af Nielepkowice, var frem til kl. 16 involveret i kampene, og tog 7 officerer og 365 mand til fange. De erobrede som regimentets første kompagni det første russiske maskingevær. 1. Kompanie var hastet frem til forstærkning sammen med 10./IR 79. Dette regiment var i mellemtiden også gået over San. Om aften enhederne sig ned i den nordlige kant af Nielepkowice, fra venstre fløj: 15. og 10./IR 79; 1. og 6./IR 92. Bag disse som anden linje i reserve: 8., 7. og 5./IR 92. Ved Sieze var der forbindelse til III. Bataillon, på hvis højre Inf.Regt 77 var nået frem. Som følge af, at Inf.Regt. 77 under fremrykning mod Wiazownica kom under flankerende beskydning, blev I/IR 92 kl. 1330 indsat med front mod syd. Efter

Faldne russere foran Regts. KSN i Wizcowniaca efter stormen 17. maj 1915

på ordre at være standset kl. 1430, samledes den i den nordøstlige udkant af Wiazownica. III. Bataillon blev på samme tidspunkt afløst af II./IR 77, mens II. Bataillon blev afløst af II./IR 79. Begge disse bataljoner gik i bivouak i birkeskoven vest for slot Wiazownica.

Overgangen var lykkedes. Den havde sejret. Dagens ære skyldtes Inf.Regt. 92. Med tab på 6 officerer og 87 mand faldne og 7 officerer og 389 mand såret, samt 20 mand savnet var sejren købt. Ud over de allerede nævnte officerer var Lt.d.R. Berger, 16. Kompanie såret, ligesom i MG-Kompagniet både fører, Lt.d.R. Seeland og begge delingsførere, Lt.d.R. Lutterloh og Viereck. H.M. Kejseren havde opholdt sig ved Pelkinie og var kontinuerligt blevet underrettet om regimentets resultater.

Allerede om aftenen fik regimentet meddelt følgende korpsbefaling:

Jeg lykønsker 20. Inf.Div., i hvis spids den tapre Inf.Regt. 92 og de dødsmodige Kompagnier 2 og 5 af Pion.-Batl. 10, under vanskeligste omstændigheder, sejrrig har tilkæmpet overgang over San. Denne skønne succes skyldes den mønstergyldige føring af divisionen og den hidtil uset taperhed fra alle deltagende tropper. Så længe sådan en føring og sådanne tropper står i felten, må sejren blive vores.

sign. v. Emmich

Til H.K.H. Hertugen tilskrev den kommanderende general:

Det glæder mig at kunne meddele H.K.H., at Brunschw. Inf.Regt. 92 i dag har tiltvunget sig overgang over den hårdnakket forsvarede San, og dermed åbnet vejen over floden for 20. Inf.Div. Det var mig en glæde i en korps dagsbefaling at hædre denne strålende våbenpræstation.

sign. v. Emmich

H.K.H. Hertugen sendte herpå fra Braunschweig følgende telegram til regimentet:

Fra Exz. v. Emmich erfarer jeg til min store glæde, at regimentet under overgangen af San har kæmpet fremragende. Til denne nye strålende våbenpræstation fra mine trofaste landssønner, udtaler jeg regimentet min varmeste anerkendelse.

Sign. Ernst August

Solen gik langsomt ned over de døde, som havde fundet deres sidste hvilested på vestsiden af Wiazownica under blomstrende kirsebærtræer. Disse helte skulle ikke opleve glæden hos regimentet, som den denne aften gik til ro. De var gået til den evige hvile i erkendelsen af, at de havde gjort deres pligt til sidste åndedrag.

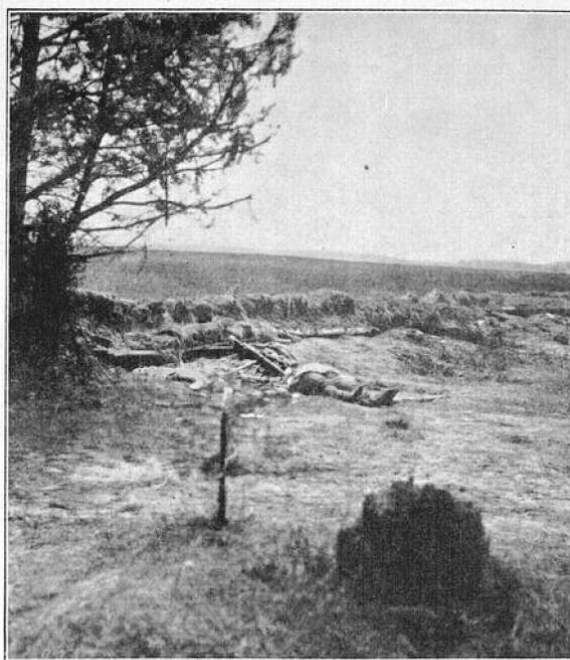
Øjnene på de overlevende fra disse kampe for strålende, når de taler om kampene. Og de har rette til dette. Kampen for overgang over San blev en vigtig milepæl i befrielsen af Galicien. Den muliggjorde angreb på Przemysl også fra nord, og fremskyndede fæstningsfald.

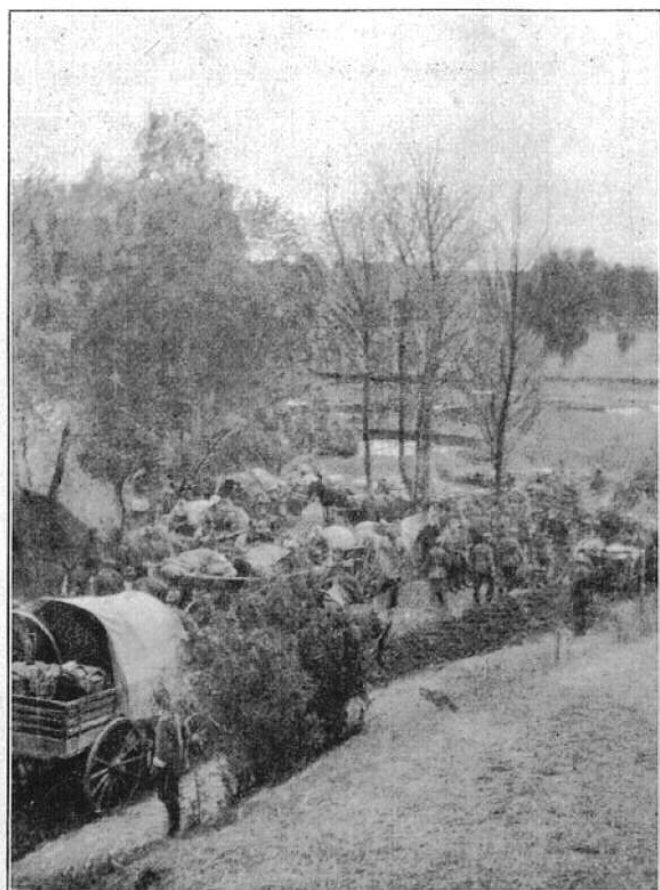
Lubaczowka ved Manasterz - 18. maj 1915

MG-Kompagni på march langs Por, 1.7.1915

Russisk stilling ved Elizin avlsgård, 4.7.1915

Ved Gardzienice - 23. juli 1916

Russisk støttepunkt ved Antoniowka
16. juli 1915

Øbergang über den Bug bei Brest-Litowsk. 26. 8. 1915

Windmühle bei Lezachow. 16. 6. 1916

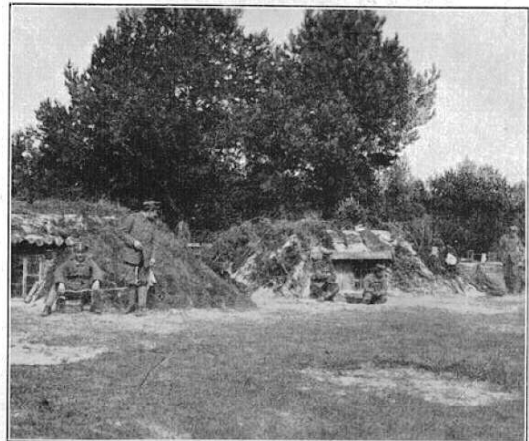
9. Komp. auf dem Vormarsch nach Luliczow.
12. 6. 1916

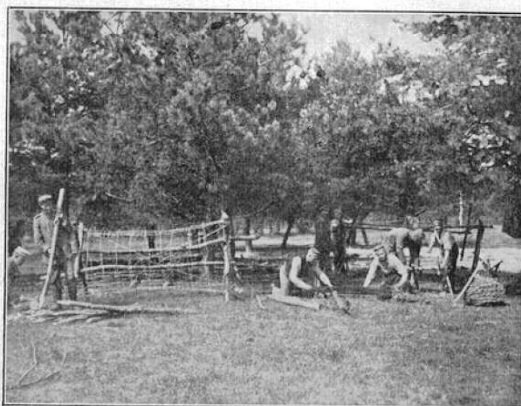
Das Regiment vor Bialystok. 15. 9. 1915

II. Batl. lejr ved avlsgård Zydwka

Mandskabsdækninger ved Kisielin

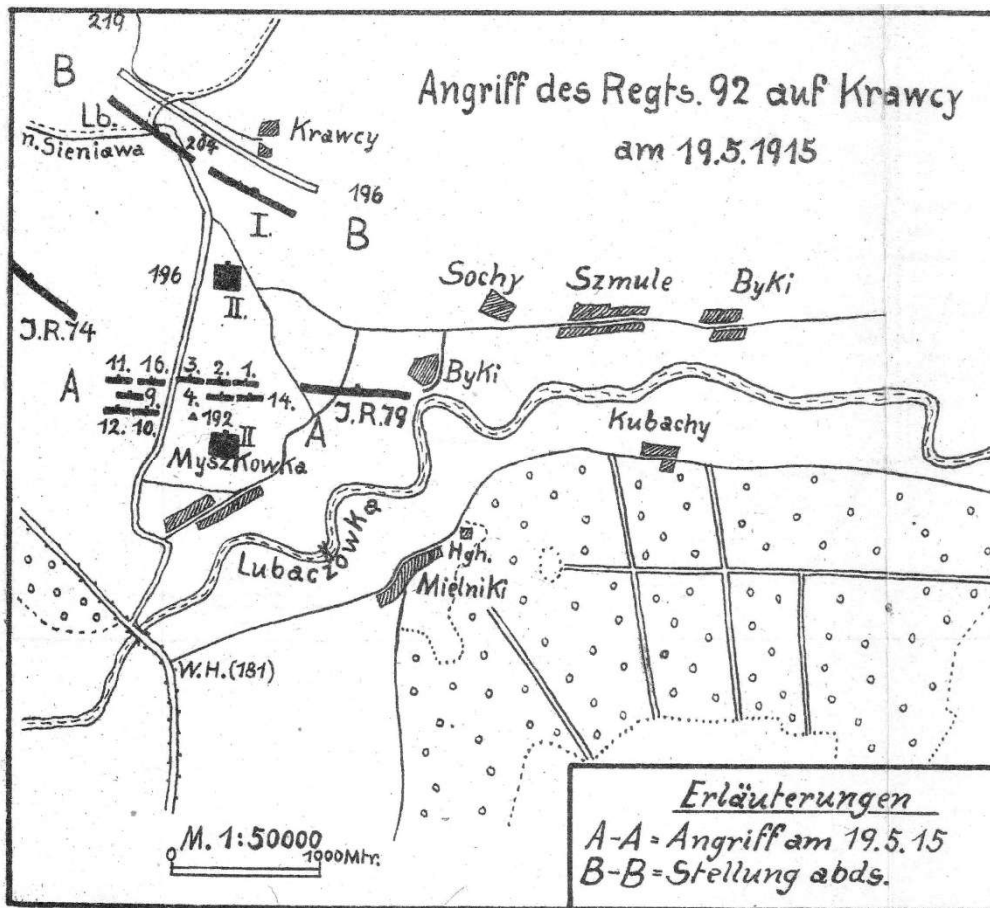

Under bygning af spanke ryttere ved Wolhynien

Bataljons kommandostation ved Zaturce

e)

Fortsatte kampe på østsiden af San

18. – 24. maj 1915

Russerne var kastet tilbage fra San, men langt fra slået. Skoven nordøst for Nielepkowice var stærkt besat. Dem 18. maj kl. 1300 blev 56. Inf.Div. til højre, Inf.Regt. 77 og 79 til venstre, indsat herimod, og kastede i hårde kampe frem til aften fjenden tilbage til linjen J.H. Lapajowka – Terebnie – Mielniki. Rabawa blev besat. Som divisionsreserve fik Inf.Regt. 92 efter et hvil, om formiddagen befaling til kl. 1730 at rykke frem over Nielepkowice – Manasterz – W.H. (181) – bro ved tal 178 mod højde 192 nord for Muszkowka. Under kommando af Hptm. Frhr. Treusch v. Buttlar-Grandenfels nåede III. Bataillon uden kamp dette mål. Kl. 1930 gravede 10., 9. og 16. Kompanie sig ned i en linje højre fløj landevejen MyszKowka – Krawcy, venstre fløj langs vejen Manasterz – Sieniawa. En patrulje sendt frem mod højde 202 syd for Krawcy stødte mod fjenden. II. Bataillon gik i bivak syd for Manasterz, I. Bataillon ved den nordlige udkant af Manasterz langs floden Lubaczowka.

For at retablerer den tabte forbindelse til 19. Inf.Div. og samtidig fastslå den fjendtlige front, udsendte regimentet tre cyklister fra regimentets stab, Gefreiter Lammert, Heveker og Adenstedt. De mødte ingen egne enheder. Som de efter mørkefald drejede bort fra vejen og trak cyklerne gennem et skovstykke, hørte de pludseligt stemmer. På deres anrøb: »Holdt, Hvem der?«, styrtede pludseligt to kæmpe store russere imod dem. Den ene forsøgte at skyde Lammert, som denne i samme øjeblik kastede cyklen mellem fødderne på ham. Det lykkedes Lammert at rive karabinen fra ryggen og skyde russeren. Den anden russer havde sat sin bajonet på brystet af Adenstedt som Heveker og Lammert lige i rette tid kom til undsætning og fælde russeren. På grund af skyderiet strømmede et stort antal russere til stedet. De tre Gefreiter kunne kun redde livet ved at forsvinde i mørket, efterladende sig deres cykler. En dag senere stod der i den russiske hærberetning, at en tysk cykel-afdeling ved Lubaczowka var blevet nedkæmpet. Lykkeligvis nåede alle tre cyklister i løbet af natten tilbage til regimentets kommandostation, hvor de kunne give vigtige oplysninger om de russiske stillinger.

På ordre udbyggede III. Bataillon tidligt den 19. maj sine stillinger. Kl. 1410 fik regimentet ordre til at støtte 19. Inf.Div. angreb, efter at denne var kommet over San ved Sieniawa. Inf.Div. 74 til venstre skulle kl. 1630 angribe Højde 219 nordvest for Krawcy, mens Inf.Regt. 92 i forlængelse heraf skulle angribe linjen Højde 202 – Højde 196 syd for Krawcy. III. Bataillon foldede ud med 16. og 11. Kompanie forrest, 9. Kompanie i anden og 10. og 12. Kompanie i tredje linje vest for vejen Myszkowka – Krawcy i skovkanten på vejen mod Sieniawa. I. Bataillon var brudt op allerede kl. 12 og havde over Mielniki krydset Lubaczowka på et smalt bro span. Med 14., 3. og 4. Kompanie i første, 1. og 2. i anden linje, gjorde den klar til angreb øst for vejen Myszkowka – Krawcy med forbindelse til Inf.Regt. 79 til højre. For at undgå fjendtlig beskydning var II. Bataljon vadet over Lubaczowka syd for Myhszkowka, og tog som reserve opstilling syd for Højde 192. Fremrykningen over det åbne terræn på omkring 3 kilometer, blev lidt efter lidt stadig mere kostbar. Angrebet var nået omkring 500 meter frem, som et overordentlig kraftigt tordenvejr omkring kl. 19 brød løs. Fra San kom de blodrøde skyer susende. Torden og lyn blandede sig med støjen fra kanonerne. Som et skybrud strømmede regnen ned. Angriberne, der lå tæt på jorden, blev med det samme overvældet af vandet, der fyldte sænkninger i jorden og de grave skytnehuller. Inf.Regt. 74 kunne ikke komme længere fremad, og også her blev angrebet hængende. Andre dele af 19. Inf.Div. var stadig involveret i blodige bykampe i Sieniawa og fravristede russerne dette vigtige ankerpunkt på fløjen.

På ordre fra Division blev der om natten til 20. maj i mørket arbejdet frem på stormafstand af de fjendtlige stillinger. Efter en kort artilleriforberedelse kl. 0330 fulgte angrebet kl. 0400. De russiske maskingeværer skød for højt. Tåge og overraskelse gjorde opgaven lettere. Russerne hævede hænderne og overgav sig i det omfang, de ikke allerede var under flugt gennem den bagved liggende Kolowka skov. I sejr sikker tillid stormede bataljonerne videre frem i jagten på modstanderen indtil en befaling kom, hvorefter yderligere fremrykning ikke var planen. III. og I. Bataillon gravede sig ned i linjen Højde 219 – 204 – 196. II. Bataljon gik i bivuak i en sækning syd for Højde 202 og 196. Tabene den 19. og 20. maj beløb sig til 21 døde, 127 sårede og 9 savnede. Lt. Frhr. Grote, adjutant ved I. Bataillon var såret. Han blev afløst af Lt. Schmid. Regimentets bytte var 502 fanger, 4 maskingeværer, 562 geværer, 1 ammunitionsvogn, talrige teltpaner, trommer og horn.

Regimentet forblev i stilling til den 21. maj om eftermiddagen, og marcherede så som divisionsreserve til afløsning med Inf.Regt. 74 over Manasterz til Wiazownica, hvor den kl. 1835 gik i bivuak i den sydlige udkant. Kun I. Bataillon forlagde sin bivuakplads til Szowsko syd for Wiazownica.

Mens regimentet også den 23. maj lå i ro og fejrede pinsen med feltgudstjeneste og enkelte festligheder, kunne man hele dage høre kraftig kamplarm fra øst. 56. Inf.Div. til venstre og dele af 20. Inf.Div. til højre var under russisk angreb. Kl. 1745 tilgik en divisionsbefaling:

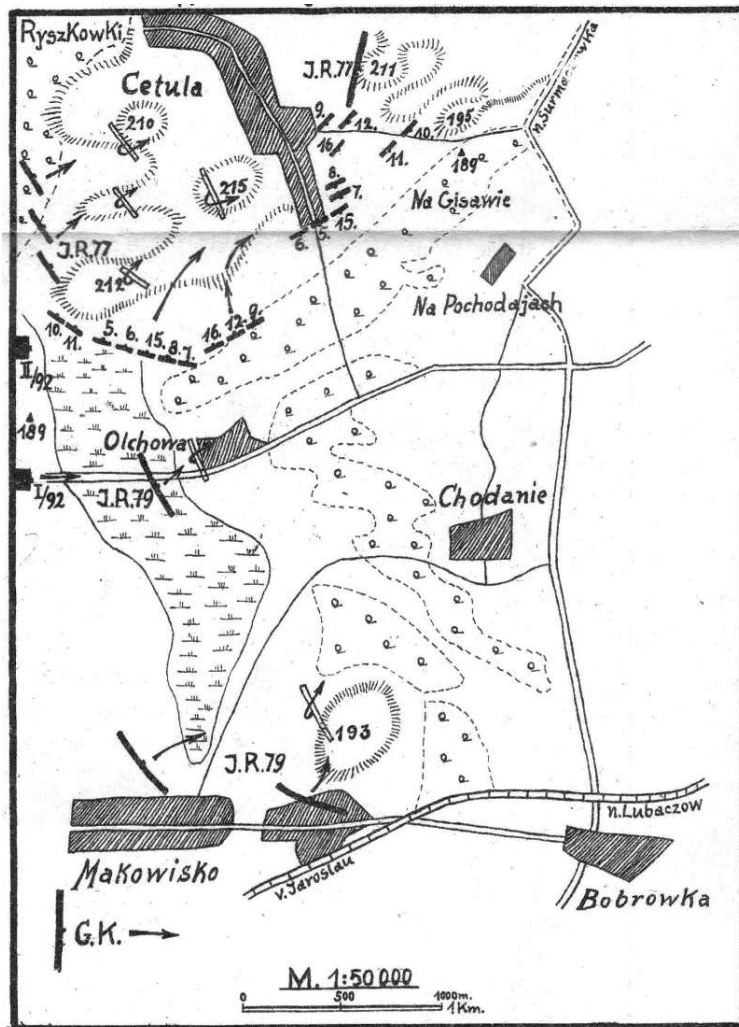
»11. Armee rykker 24. maj frem med hovedkræfter. Med dens venstre fløj Garde-Korps over Makowisko – Bobrowka. 56. og 20. Inf.Div. skal sikre angrebets venstre flanke med fremrykning syd for Labaczowka, og sikring af vejen Bobrowka – Surmaczowka – Panska Gora.

40. Inf.Brig. befalede derfor til den 24. maj fremrykning med Inf.Regt. 77 til venstre og Inf.Regt. 79 til højre i angreb mod linjen Cetula – Olcowa. Fjendens fremskudte stilling på Højde 215 syd for Cetula skulle sikres før den generelle fremrykning. II. og III. Bataillon/IR 92, der til angrebet var underlagt 40. Inf.Brig., marcherede kl. 2115 over Piwoda til Hutki. II. Bataillon tog opstilling i Ryszkowski skoven nord for Buczyna, III. Bataillon ved M.H. øst for Hutki, hvor sidstnævnte gravede sig ned. I. Bataillon var i løbet af natten som divisions reserve over Katy rykket frem til den østlige udkant af Piwoda, hvor den kl. 0330 stod parat.

Efter en artilleriforberedelse kl. 0300 begyndte kl. 0415 Inf.Regt. 77 angreb mod Højde 215 syd for Cetula, der skulle følges af II. og III. Bataillon mod den generelle linje Højde 189/212/210. Russerne ydede dog stærk modstand med en større styrke. Angrebet på bakkerne gik hurtigt i stå og led under flankerende maskingeværild fra Højde 210 nordvest for Højde 215. En ny artilleriforberedelse blev beordret fra kl. 1130 til 1200. I mellemtiden havde III. Bataillon stillet sig parat i den østlige kant af Hutki for at følge 600 meter bag Inf.Regt. 77 venstre flanke. Det genoptagne angreb kl. 12 opnåede ikke resultater. For at fjerne den flankerende beskydning fra Højde 210, indsatte III. Bataillon, der havde trukket sig tilbage bag Højde 212, 10. og 11. Kompanie, der arbejdede sig frem på venstre fløj af Inf.Regt. 77. Fjenden forsvarede fortsat hårdnakket dens stillinger. Kl. 1615 rykkede også hele II. Bataillon med 7., 8., 15., 6. og 5. Kompanie på linje frem mod Højde 215. Endnu engang gav det ikke nævneværdige resultater. Som III. Bataillon med 9., 12. og 16. Kompanie om aften rykkede i en bue højre om bakken, havde fjenden i mellemtiden rømmet denne. II. Bataillon nåede kl. 2130 frem til den sydlige kant af Cetula, hvor den gravede sig ned med 6., 5. og 15. Kompanie med front mod sydøst og Na Cisawie skoven. Sammen med Inf.Regt. 77 rykkede III. Bataillon med igennem den brændende landsby frem til Højde 189/105/211, hvor de med dele ligeledes gravede sig ned. Først nu, efter 24 timer, var det muligt at bringe forplejning frem. Tabene i de to ba-

taljoner omfattede 12 døde og 81 sårede. Blandt sidstnævnte var Lt.d.R. Frhr. v. Friesen, Suchel (Paul), Baumann, Vos-hage og Sievers.

Også Inf.Regt. 79 angreb på Olchowa viste sig meget vanskelig på grund af de meget begrænsede terræn som følge af uigennemtrængelige sumpområder. Også dette regiment led under flankerende ild fra skovene i nord. Først efter af III/IR 79 endeligt havde erobret Højde 193 nordøst for Makowsko, kunne landsbyen omslutes, der i tide rømmedes af fjenden. Først omkring kl. 2100 blev Olchowa nået. I./IR 92, der var stillet til rådighed, kom ikke til indsættelse da fjenden faldt tilbage, og havde som følge heraf ingen tab. Den deltog i forfølgelsen og fratog fjenden et større antal fanger og materiel. Den gik om aftenen i hvil ved den totalt nedbrændte Olchowa. En korpsbefaling fra 24. maj fastlagde, at dagens resultater skulle udnyttes til et kraftigt fremstød. 20. Inf.Div. skulle den 25. maj gøre klar i linjen Chodanie – Na Pochodajack. Ingen anede, at den så frygtede stillingskrig også i øst skulle rase de næste tre uger, og fører til de hårdeste kampe langs Lubaczowka.

Buczyna ved Zapalow, sat i brand af russerne - 13. juni 1915

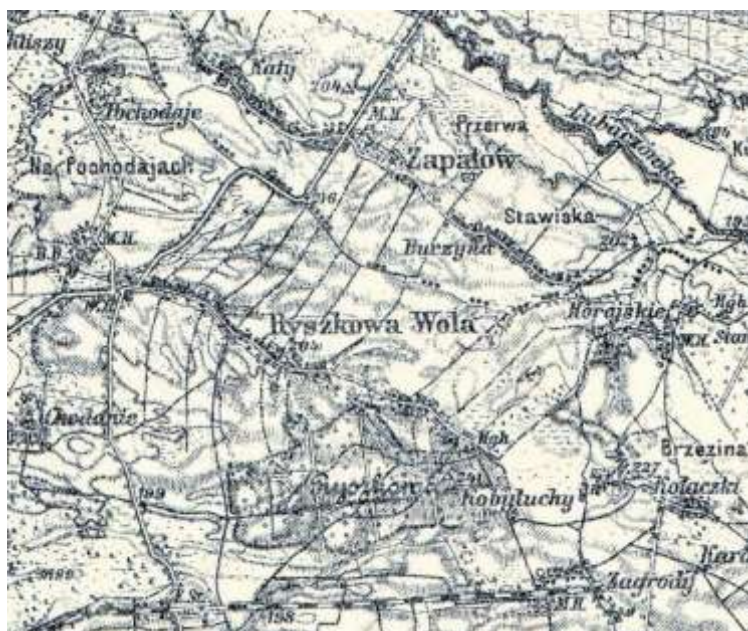

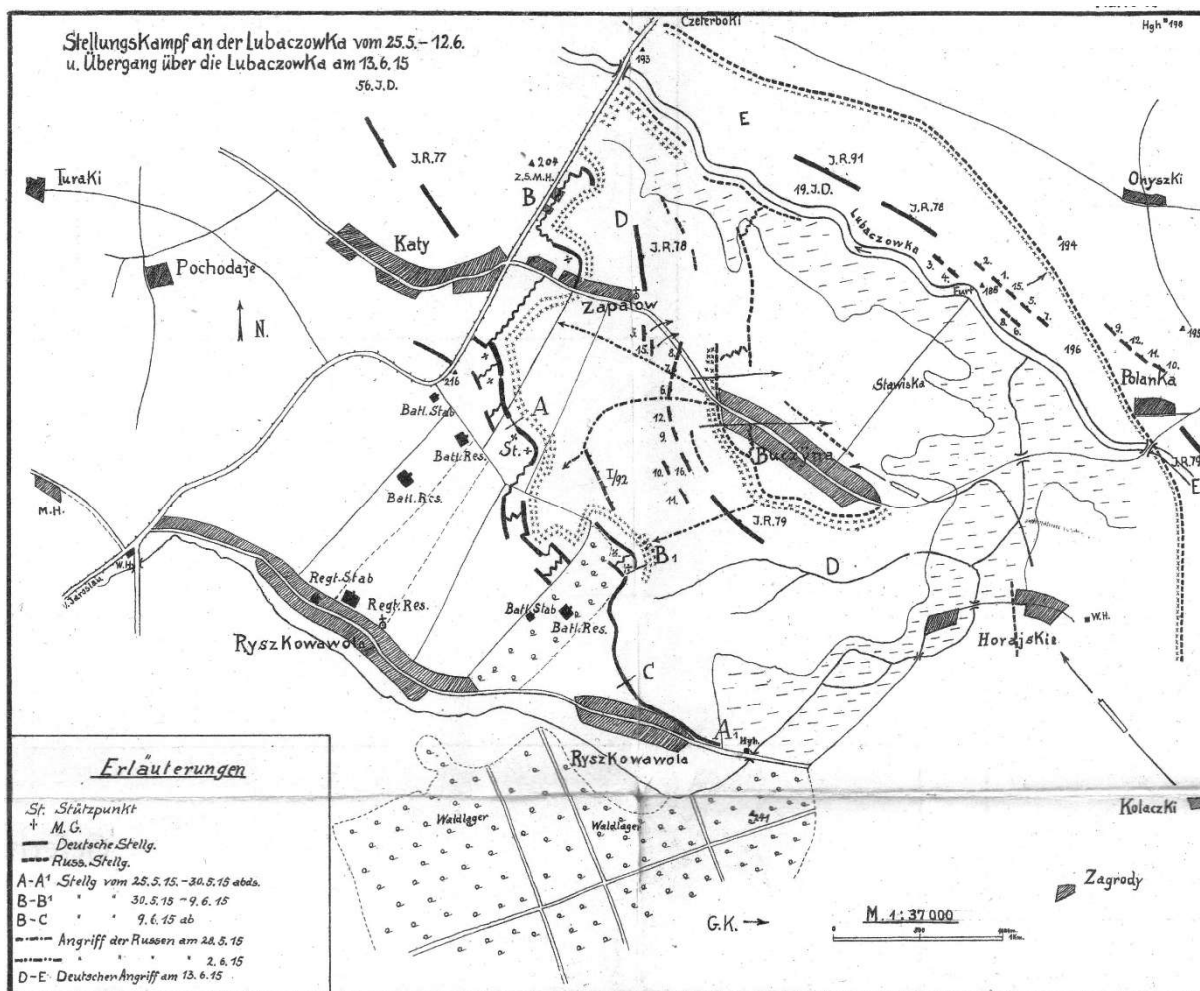
Godset Zapalow (Lubazowka) efter stormen den 2. juni 1915

f) Kampene ved Lubaczowka

25. maj til 12. juni 1915

Den 25. maj kl. 10 stod bataljonerne fra deres forskellige stillinger som beordret klar langs vejen Jaroslau – Zapalow, og regimentet tog opstilling i området fra vest for Chaodanie frem til denne vej. Kl. 1445 kom der ordre til, at 20. Inf.Div. skulle sætte sig i besiddelse af linjen øst side Højde 241/216/Katy, for herigennem at sikre venstre flanke på Garde-Korpssets fortsatte fremrykning. Linjen blev opdelt i tre afsnit, hvor Inf.Regt. 92 blev tildelt den midterste med Inf.Regt. 79 til højre og Inf.Regt. 77 til venstre. Regimentet skulle besætte en stilling fra bakken nord for Højde 241 på højderyggen mod Tal 216 nord for Ryszkowa Wola indtil markvejen fra denne landsby til kirken i Zapalow. Kl. 15 rykkede I. Bataillon frem i den højre halvdel af denne linje fra højdedragene til det nordøstlige hjørne af skoven nord for Ryszkowa Wola. III. Bataljon overtog venstre del frem til den nævnte markvej, og grave sig ned med den forreste del med front mod nordøst. III. Bataillon havde herunder tab til artilleriild på 1 død og 15 sårede, herunder Lt.d.R. Kottenhoff. II. Bataillon forblev som reserve nord for kirken i Ryszkowa Wola. Kl. 17 meldte adjudanten ved I. Bataillon, Lt. Schmid, at man fra højderne nord for Højde 241 havde observeret større russiske formationer under fremrykning fra Kolaczki over Horajski og forsvundet i Buczyna. I Zapalow var man stødt på russiske kavaleri-patroljer. Nord for Lubaczowka havde man set et langt tog under kørsel mod vest. Alt tydede på, at fjenden var besluttet på fornyet modstand eller en ny offensiv ved og syd for Lubaczowka floden. Allerede tidligt den 26. maj blev denne antagelse bekræftet af meldinger om, at stærke fjendtlige kræfter var under fremrykning mod Lubaczowka fra nordøst. 20. Inf.Div. befalede derfor, at alle stillinger med alle midler skulle udbygges til feltbefæstninger. Altså stillingskrig! Den forreste stilling blev nu præcist fastlagt, Den forløb, i sær i den østlige del, foran og i skovstykker, der bestod af tæt og buskagtigt løv og nålebeplantning. Disse leverede materialer til hindringer, overdækning af anlæg og skjulte placeringen af reserver. Bag fronten lå den langstrakte, næsten totalt forladte

landsbyen Ryszkowa Wola, hvor i første omgang både regimentsstab og - reserve blev placeret. På grund af det kuperede og bevoksede terræn foran fronten i retning af landsbyerne Buczyna og Zapalow, var der ingen fri observation over større udstrækning. Frodige græsmarker vekslede med højt korn, hvor imellem der lå spredte større og mindre skovstykker. Fremsendte patruljer slog fast, at de to landsbyer endnu ikke var besat af fjenden, så en deling af III. Bataillon som sikring kunne skubbes frem nord for Buczyna. Den fjendtlige hovedstilling gik tilsyneladende nord for Lubaczowka fra Ezeterboka til Tal 195 vest for Polanka, og herfra sydlig, syd for Lubaczowka i retning af Sucha til jernbanelinjen. En fremskudt fjendtlig stilling var placeret ved Horajskie. Udbygning af stillingerne blev fremmet mest mulig. Der blev trukket pigtrådshindringer og gravet lange forbindelsesgrave bagud til reserverne. Tre til fire kompagnier befandt sig med omkring to delinger i stilling, mens den sidste deling og op til to kompagnier lå længere tilbage som reserve, men om natten trukket frem i linjen for at deltage i arbejdet.

De bataljoner, der lå i regiments-, divisions- eller korps reserve i skovlejt ved Ryszkowa Wola eller Chodanie, kunne efter anstrengelserne rekreere sig i det gode vejr, hvilket dog kun kom I. og II. Bataillon til gode. Forplejningen var rigelig. Postforsendelser, der under den hurtige fremrykning mod San sjældent kunne følge med troppe, ankom nu regelmæssig. Også i disse lejre fortsatte uddannelsen.

Der fandt også feltgudstjeneste sted. Vaccinationer, der allerede i Frankrig var befaleet mod tyfus, blev fortsat her, og fastholdt en god sundhedstilstand hos enhederne. Også den truende kolera-fare blev forebygget.

Der faldt kun sjældent geværskud. Derimod lagde fjendtligt artilleri hyppigt shrapnel ildover området. Også den 26. maj havde regimentet derfor tab på 2 døde og 25 sårede, herunder Lt.d.R. Nebel. Patruljer fastslog at fjenden denne dag havde besat den østlige del af Buczyna.

Den 27. maj kl. 0315 tilgik befaling om, at regimentet skulle holde sig kampklar, da 56. Inf.Div. til venstre og venstre fløj af Inf.Regt. 77 blev angrebet. Fjenden brød ind i stillingen, men dog hurtigt igen kastet ud. Også højre fløj af Inf.Regt. 77 blev angrebet af svagere kræfter. 11./Inf.Regt. 92 på venstre fløj greb med en deling ind i kampen og tog 32 fanger. Selvom angrebet ikke udstrakte sig til også at ramme Inf.Regt. 92, kostede

artilleribeskydning endnu engang 1 død og 16 sårede. En melding fra observationsfly denne aften meddelte, at fjenden med tre infanteri- og to artilleri regimenter havde overskredet Lubaczowka. Den 28. maj kl. 0330 startede igen en kraftig artilleriild. Denne gang angreb russerne over en bred front Inf.Regt 77 og begge venstre fløjkompanier af III. Bataillon. Mod disse kom angrebet kl. 0345 fra vest kanten af Buczyna. Den fremskudte sikring fra 11. Kompanie faldt tilbage og sluttede sig til de øvrige delinger i stillingen, fjenden forsøgte at trænge ind i. Ilden fra 11. og 10. Kompanie tilføjede ham store tab. Vores eget artilleri lagde en så kraftig spærreild, at fjenden blev tvunget til at grave sig ned og i sidste ende til at overgive sig. 160 fanger blev indbragt. Egne tab beløb sig til 9 døde og 21 sårede, herunder Lt.d.R. Wesche. Udbygningen af stillingen blev nu også så vidt muligt fortsat ved dagslys. Den 29. maj forløb rolig. Fähnr. v. Campe blev såret. En patrulje under Gefr. Brakebusch, 1. Kompanie i retning Horajskie – Buczyna aflagde en fortræffelig patruljemelding, ifølge hvilken den første linje af fjender lå omkring 800 meter foran fronten, fulgte med 70-100 meters afstand af en anden, tredje og fjerde, og at den fjerde var stærkt befæstet og forsynet med skydeskår. Yderligere en stilling blev erkendt mellem landsbyerne og Lubaczowka.

Østrigerne længere mod nordvest var i mellemtiden blevet kastet tilbage af russerne, og havde den 20. maj prisgivet højderne nord for Lubaczowka, stormet af 19. og 20. Inf.Div., og var presset tilbage over San. 19. Inf.Div. opfangede yderligere fremstød. Inf.Regt. 74 alene kastede otte russiske infanteri regimenter tilbage. Den herigenem opståede situation tvang enhederne til yderligere at brede sig. 20. Inf.Div. stillinger skulle nu strække sig fra Zagrody på jernbanen til Ruraki vest for Katy.

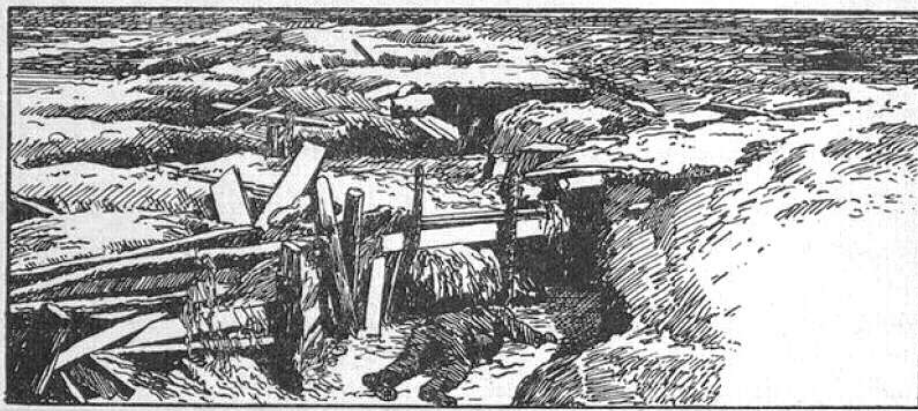
Den 30. maj blev I. Bataillon derfor trukket ud af stillingen, afløst af Inf.Regt. 79, og indsat på venstre fløj ved siden af III. Bataillon. Den overtog stillingen fra I./Inf.Regt. 77 med kontakt til II/Inf.Regt. 77. Stillingen var meget ugunstig og udsat for fjendtlig beskydning fra alle sider. Særlig isoleret var den fremskudte stilling nordøst for kirken i Zapalow ved det teglværk og et gods Z.S.M.H. Udbygningen, der endnu ikke var nået ret langt, blev øjeblikkeligt fortsat. Regimentets stilling gik nu fra den nordøstlige kant af skoven nord for Ryszkowa frem til vejen fra denne landsby til Czeterboki øst for Tal 216. II. Bataillon blev som korpsreserve trukket tilbage til Piwoda.

Efter ro den 31. maj, begyndte den 1. juni hårde kampe. Russerne var yderligere blevet forstærket. Også fra nord arbejdede russerne sig mod syd øst for vejen Zapalow – Czeterboki ved Tal 193 i retning af Z.S.M.H. Efter en kort artilleriforbereelse startede kl. 0215 et angreb på regimentet, der for dog hurtigt brød sammen med store tab. Fjenden hævnede sig med en voldsom artilleribeskydning. Navnlig blev I. Bataillons stillinger ramt af tunge granater, formodentlig af japansk oprindelse. Det kostede tab, der i løbet af dagen beløb sig til 10 døde og 20 sårede.

Ersatz-Reservist Volkmar, 11. Kompanie, udførte en handling, der fortjener at blive fremhævet. Han befandt sig ved en fremskudt deling, hvorfra han drevet af tørst begav sig i fjenderetning til et hus i den vestlige udkant af Buczyna. Som han trådte ind i dette, stod han pludseligt overfor et større antal russere. Uden at tabe fatningen, slog han energisk i gulvet med sin geværkolbe, hvorefter han med gebærder forklarede dem, at de skulle nedlægge våbnene og følge ham. Synet af denne tyske soldat var tilstrækkelig til, at en underofficer og 32 mand frivilligt lod sig tage til fange og af Ers.Res. Volkmar afleveret til sin delingsfører.

Det blev konstateret, at fjenden trak yderligere forstærkninger til, og man måtte regne med umiddelbart forestående nye angreb. Disse lod ikke vente længe på sig. Den 2. juni kl. 0200 angreb russerne i tætte skyttelinjer fra Buczyna mod 16. Kompanie på højre fløj, men blev dog afvist inden de nåede stillingen. Kl. 0245 udvidedes angrebet mod venstre mod 10., 12. og 11. Kompanie. Kl. 0300 blev venstre fløj af regimentet, 14., 1. og 2. Kompanie angrebet. 14. og 1. Kompanie afviste angrebene 200 meter foran stillingen. Derimod lykkedes det ham fra nord med stærke kræfter at omgå 2. Kompanies yderst ugunstige stilling i den østlige del af Zapalow forbi kirken, så den så sig tvunget til at gå tilbage for ikke at blive afskåret. Allerede i starten på angrebet blev dens fører, Lt. v. Campe hårdt såret. Delingen fra 2. Kompanie, der var placeret længere mod nord ved Z.S. øst for Højde 204, havde held til at fastholde stillingen. Bataljonsfører, Hptm. v. Seel lod øjeblikkeligt 3. Kompanie under Lt. v. Unger kl. 0310 gå frem i modangreb. Lt. v. Unger beordrede bajonet anlagt og hastede frem til 2. Kompanie i en vejgaffel, rev de dele af kompagniet, der befandt sig her, med frem. Med stor dygtighed rykkede han med 3. og dele af 2. Kompanie frem mod en flere gange overlegen fjende, der hele tiden fik forstærkninger. Allerede kl. 0315 begyndte fjenden at vige og kompagnierne igen i besiddelse af de oprindelige stillinger. Angrebene mod midten og venstre fløj var i mellemtiden fuldstændig brudt sammen, mens kampene i den østlige del af Zapalow fortsatte for fuldstændig at fordrive russerne fra landsbyen. Da 3. Kompanie stødte på det mandskab af 2. Kompanie, der af russerne var taget til fange og havde kneblet, blev alle, der ikke øjeblikkeligt overgav sig, slået ned.

Kl. 0400 iværksatte russerne fornyet angreb med friske enheder fra Buczyna, der sluttede med en fuldstændig fiasko. Fl. 0520 var der ikke længere nogen levende russer at se. Antallet af fanger udgjorde 158. Dette stod overfor

Stormet russisk stilling ved Buczyna - 13. juni 1915

tab på 22 døde og 71 sårede. Den rettidige indgriben fra Hptm. v. Seel og især den energiske præstation af Lt. v. Unger havde resulteret i denne store succes. Fjenden nøjedes med at lægge kraftigt artilleri over Zapalow. Netop som I. Bataillon Kl. 20 skulle afløses af II., og 3. Kompanie netop skulle til at afløse 15., angreb russerne overraskende med to kompagnier, men blev dog efter 10 minutter fuldstændig slået tilbage. Efter afløsning kom I. Bataillon i kvarter i den vestlige udkant af Ryszkowa Wola. For bedre at sikre sig mod overraskende angreb, indtog II. Bataillon en ændret stilling. 15. Kompanie besatte med en deling godset og teglværket Z.S.M.H. 200 meter nord for Zapalow på vejen mod Czeterboki. To delinger blev ved kirken i Zapalow, mens en deling fra 6. Kompanie placeredes i den østlige udkant af landsbyen. 8. og 7. Kompanie gik i stilling på bakkerne nordøst for Tal 216 nord for Ryszkowa Wola, 6. Kompanie bag 8. som reserve, 5. Kompanie 200 meter syd herfor på markvejen mod Zapalow.

Fjenden på Lubaczowka-fronten haft så store tab, at det ikke kom til en genoptagelse af angrebene. Przemyśl's fald bidrog også til, at der ikke blev ofret unødvendige ofre her. Russernes samlede tab på østfronten i maj måned havde været 300.000 fanger, 251 stykker artilleri, 567 maskingeværer. De ved Zapalow og Buczyna tagne fanger, for en dels vedkommende fra det kaukasiske korps, var helt unge folk med blot 4-6 ugers uddannelse. Uanset Ruslands tilsyneladende udtømmelige menneskereserver, så havde den dog allerede måttet gribe dybt ind i dens mandskabsbeholdning. Den tyske hær var anvist til at omgå mere sparsommelig med dens kræfter. Tilstedeværelsen af stærke russiske kræfter foran front krævede stadigvæk den største opmærksomhed. Fjenden udbyggede fortsat dens stillinger, og trak ligeledes tropper over på den sydlige bred af Lubaczowka overfor Zapalow og den nordlige del af Katy. Som reserve ved Chodanie måtte I. Bataillon derfor for alle tilfældes skyld anlægge en anden stilling af betydelig længde øst for skoven Na Zisawie og ligeledes syd for Chodanie, så tid til hvil kun blev meget begrænset. Dagen 3. til 12. juni forløb generelt rolig.

Højre fløj af 11. Armeé var allerede nået området ved Morziska og fortsatte forfølgelsen af fjenden. Også her blev der af divisionen beordret omfattende patruljer til opklaring af fjendens stillinger, for snart igen at kunne gå fra forsvar til angreb. Til dette formål fandt allerede natten til den 10. juni troppeforskydninger sted. 19. Inf.Div. rykkede ind til venstre ved siden af 20. Inf.Div. Til højre mellem 20. Inf.Div og Garde-Korps blev XXII. Reserve-Korps indsat. 20. Inf.Div. ansvarsområde blev dermed forkortet. I. Bataillon afløste Inf.Regt. 79 i venstre fløjafsnit ved Højde 241, II. Bataillon blev afløst af Inf.Regt. 78 og gik som brigade reserve til den vestlige udkant af Ryszkowa Wola. I stillingen forblev kun Inf.Regt. 79 og 92, mens Inf.Regt. 77 blev trukket ud som Divisions reserve.

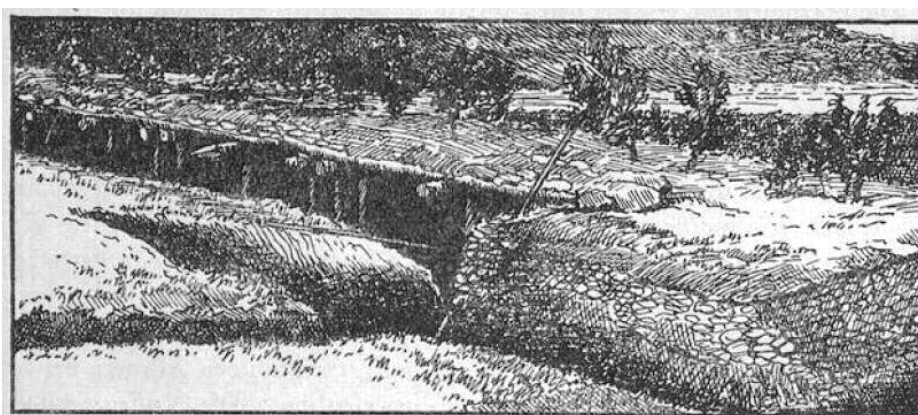
Allerede den 10. juni fik regimentet udkastet til et angreb den 13. juni, og underførere gik i gang med at gøre sig bekendt med det tildelte angrebs afsnit. Målet, der i første omgang skulle nås, var en linje Nowa Grobla – Kozaki – Onyszki.

g) Generelle situation

15. juni til 7.juli 1915

Mens de tyske og østrigske armeer havde været involveret i hårde kampe langs San, Lubaczowka og ved Przemyśl, havde Italien den 23. maj erklæret Østrig krig. Selvom vores forbundsfælle derved blev tvunget til at trække talrige enheder ud af østfronten for at indsætte dem mod den nye fjende, og deres erstatninger med tyske enheder kun skete lidt efter lidt, var offensiven i øst kun midlertidigt bragt til standsning. Generaloberst von Mackensen kendte til betydningen af tidsfaktoren, og besluttede sig til ikke at lade sejren flippe mellem fingrene – om så mere,

da kraften i de tyske og forbundsfællens styrker under disse kampe i tid og rum mere og mere ville aftage. Selvom syd armeen under Linsingen stadig måtte forvente svære russiske angreb, og Hindenburg i nord stod overfor en lige så stærk fjende, og kun langsomt havde kunnet presse denne i defensiven, gav Gen.Oberst v. Mackensen efter erobringen af Przemysl og standsningen af det russiske angreb langs San og Lubaczowka, øjeblikkeligt ordret til generel fremrykning mod linjen Rawa-Ruska – Lemberg. Efter at Sieniawa den 12. juni igen var erobret fra russerne, satte sig den 13. juni 11. Armee hovedstyrke med den østrigske Armee Boehm-Ermolli til højre og Erz. Josef Ferdinand til venstre sig i bevægelse mod den russiske hovedstilling. Allerede den 13. og 14. juni opgav russerne deres stillinger. Slaget langs San og Lubaczowka gik over i slaget langs Weresejka (15. – 17. juni), fulgt af gennembruddet ved Magierow den 18. – 20. juni. den 21. juni gik 11. Armee og den østrigske Armee Boehm-Ermolli til angreb på nordfronten af Lemberg. Allerede den 22. juni faldt fæstningen. Da russerne løb risiko for at blive afskåret fra deres tilbagegangslinjer gennem presset fra dele af 11. Armee, der rykkede frem længere mod nord, opgav de Lemberg og veg tilbage mod nord og øst i retning af Zlota Lipa og Bug. Sydarmeen Linsingen tiltvang sig overgang over Dnjestr efter hårdnakket modstand. Som 11. Armee efterhånden svungede mod nord, fortsatte østrigerne utrættelig forfølgelsen af russerne med front mod øst, for at dække flanken. For russerne var felttoget i Galicien tabt. Den forventede ødelæggelse var dog ikke opnået.

Forladt russisk stilling ved Polylycz - 20. juni 1915

h. Gennembrudsslag ved Lubaczow – Slaget ved Lemberg

12. – 15. juni og 17. – 22. juni 1915

Fremrykning over Lubaczowka til den russiske grænse ¹⁾

13. – 28. juni 1915

Som morgenen den 13. juni langsomt bredte sig over bakkerne med stillinger for ven og fjender, blev stilheden kl. 0400 pludseligt brudt af de tyske batterier, der begyndte at rive de russiske stillinger fra hinanden. Store søjler af jord og mosebund blev revet mod himmelen. Fjenden svarede øjeblikkelig livligt igen og overøede de tyske stillinger med shrapnels og granater. Tropperne i de forreste stillinger havde allerede ligget parate gennem længere tid til at kaste sig over de forreste fjendtlige stillinger. I nattens mørke havde Inf.Regt. 92 med III. Bataillon til højre og II. til venstre arbejdet sig ind på 300 meters afstand af fjenden. Til højre havde man tilslutning til Inf.Regt. 79 og til venstre til Inf.Regt. 78. Regimentet skulle starte med storm på den nordøstlige del af Buczyna, hvor den fjendtlige linje havde et fremspring, og herfra rulle vest kanten op mod syd. Samtidig skulle den anden fløj af regimentet fra den østlige del af Zapalow trænge den tilbagegående fjenden mod Lubaczowka tilbage i østlig retning. Første mellemfaldende mål var linjen W.H. Horajskie – vejen sydvest for Lubaczowka vadestedet. Den næste var linjen øst kant Polanka – Lubaczowka vadestedet.

Solens stråler var allerede brudt igennem som II. Bataillon kl. 0530 brød frem i angreb. Kl. 0545 fulgte III. Bataillon efter. Selvom alle trængte på for at nå fjenden, gik fremrykningen ikke så hurtig som forventet. De fjendtlige stillinger var lagt fra gjort stormmodne af artilleriet. Selvom enkelte dele af fjendens stillinger kunne

¹⁾ Kort Polen M41 Lubaczow

observeres fra de tyske, havde de til opklaring udsendte patruljer ikke kunne opnå tilstrækkelig indsigt i placering og type af fjendens hovedstilling, og heller ikke fra luften havde det været muligt mere indgående på grund af det korte varsel. Russerne havde derudover forstået på fortræffelig måde at skjule enkelte dele af graven, især deres flankeringsanlæg. De forstod også dygtigt at undgå virkningen af fjendens artilleri, idet de rettidigt rømmede de stillinger, der især blev ramt, for så straks igen at besætte dem, hvis ilden blev forlagt til en anden del. Derfor måtte hovedbyrden i kampen igen lægges på infanteriet. Særlig lykkedes det ikke venstre fløj af II. Bataillon på grund af beskydning fra et batteri i retning Czeterboki, at komme længere, men stadig lå 150 meter foran den fjendtlige stilling. Dette batteri kunne ikke lægges under ild fra vores artilleri. Et andet, der skød fra østlig retning kunne ikke fastlægges. En kraftig infanteri- og MG-ild fra venstre flanke standsede også fremrykningen med 8., 7. og 6. Kompanie. Alligevel forsøgte de hele tiden på ny at angribe frontalt. 7. Kompanie led under dette betydelige tab. 6. Kompanie lå i så kraftig flankerende il, at 15. Kompanie måtte indsættes for at beskytte den, da Inf.Regt. 78 fremrykning ikke havde virkning. Lt.d.R. Niebuhr og Helmecke faldt. Lt. Tillgner blev såret. To maskingeværer fra MG-Deling Grosche blev sat ud af spillet. Russerne fastholdt sejt deres stillinger. Også III. Bataillon med 16., 9. og 12. Kompanie havde tab under ild fra højre flanke.

Kl. 10 blev der fra den sydøstlige side af Buczyna rettet en heftig maskingeværild mod angrebet, så artilleri måtte påkaldes. Endeligt lykkedes det 10. Kompanie, der var indsat til venstre for 16. Kompanie, at indtage de forreste fjendtlige grave syd for Buczyna, hvorefter angrebet kom i gang over alt. Da fjenden på grund af Inf.Regt. 78 fremrykning blev hårdt presset til venstre, kunne 8., 7. og 5. Kompanie rykke frem, og kl. 1145 faldt Buczyna. Nøglen til hele stillingen syd for Lubaczowka var i hænderne på de to bataljoner. 6. og 15. Kompanie kom på bakkerne syd for Buczyna igen under artilleriild, men nåede dog uden tab frem til østsiden af Buczyna ved en dygtig udnyttelse af terrænet. Ved middagstid fulgte også I. Bataillon hertil, der indtil da var forblevet i den gamle stilling. Fjenden veg tilbage mod Polanka og Czeterboki, forfulgt af artilleriet. Også det russiske artilleri ramte egne tilbagegående enheder og tilføjede dem store tab.

Efter at have taget omkring 300 fanger, reorganiserede III. Bataillon sine enheder, og overskred Lubaczowka for kl. 1520 at nå Polanka. II. Bataillon gik kl. 16 frem via Stawiska, hvor den kom under artilleriild, hvorunder Lt. v. Cornberg dødeligt såredes. Ved at anvende russiske løbegrave kunne bataljonen imidlertid med få tab nå Lubaczowka ved Tal 185, hvor floden kunne vades over.

En ny brigadebefaling beordrede yderligere fremrykning til linjen 195/194. Efter en kraftig artilleriforberedelse iværksatte III. Bataillon kl. 1810 med 7., 5. og 15. Kompanie forrest. I spring gik det frem, delvist igen under flankerende beskydning fra nordvest. Tabene var dog forsåt få, da skumringen var begyndt at falde. Lt.d.R. Schellbach og Kues blev såret. Bataljonen gravede sig ned omkring 500-800 meter foran den fjendtlige stilling Kozaki – Onyski – Højde øst for 198. Kompagnierne tilbragte en kold nat i det våde engmarker, hvor det ikke var muligt at grave sig ned, da grundvandet øjeblikkeligt blev nået. Det viste sig umuligt at bringe forplejning over Lubaczowka. Inf.Regt. 78 og 91 fik frem i nordvestlig retning gennem venstre fløj af II. Bataillon for at sikre regimentets venstre flanke, hvorfra den stadig modtog ild fra maskingeværer. Kl. 20 blev også II. Bataillon trukket frem. Den nåede uden tab frem til Lubaczowka, hvor mandskabet tog støvler, strømper og bukser af for på den anden side at kunne iføre sig tørt tøj. Desto mere ubehagelig var overraskelsen, da den under den fortsatte fremrykning nåede ind i et moseområde, hvor den måtte tilbringe en nat gennemblødt til skindet. To kompagnier blev indsat i hullet mellem II. Bataillon og Inf.Regt. 78. Herunder fandt Lt.d.R. Brakebusch, 2. Kompanie, sin død. Til højre havde regimentet kontakt til Inf.Regt. 79 nord for Polanka. Fra reserven sluttede sig ved Ihnaty Inf.Regt. 77 sig til dette regiment efter også at være indsat i angrebet. Om natten overtog Major v. Tresckow kommandoen over dette regiment, hvis kommandør var blevet såret. I hans sted overtog Hptm. d.R. Leineweber

En hård kampdag lå bag regimentet, der havde kostet store tab. 3 officerer og 172 mand var faldt, 7 officerer, herunder Lt.d.R. Albrecht, Fischer og Mittendorf og 302 mand var såret. Af bytte havde man taget 2 officerer og 820 mand til fange og erobret 6 maskingeværer.

På trods af disse ofre var det befalede mål ikke helt nået. Fjenden fastholdt stadig med større styrker skovstykker og de i brand stukne landsbyer Onyski og Kozaki. Allerede inden eget artilleri åbnede ild den 14. juni kl. 0330 var det fjendtlige artilleri yderst aktiv. Imidlertid lå dens ild for det meste for lang over skråningerne med Lubaczowka, hvor den slyngede mosejorden højt til vejrs. Det generelle angreb var fastsat til kl. 0400 i tilslutning til 107. Inf.Div. til højre og 19. Inf.Div. til venstre. Dog syntes en kraftig artilleriforberedelse nødvendigt, hvis ikke unødvendige tab skulle opstå. Hurtigt kunne man på forskellige steder i skoven se flammer slå op og branden hele tiden udvide sig, så der opstod store fladebrande. På grund af disse og presset fra Inf.Regt. 79 mod fjendens venstre flanke i Piskowaczka skoven, begyndte fjenden efterhånden at vige. Kl. 12 kunne III. Bataillon næsten uden modstand sætte sig i besiddelse af Kozaki. Kl. 1230 rykkede også II. frem, fulgt af I. Bataillon. Skoven blev hurtigt passeret til den nordlige kant, som blev nået kl. 1530. Vest for II. Bataillon rykkede i forreste linje 3. Kompanie

under Lt. v. Unger og 4. Kompanie under Lt.d.R. Macetanz frem gennem skoven og brændende træer. 3. Kompanie stødte i skoven på fjenden, der lå i en grav 150 meter væk, og åbnede øjeblikkelig ild. 4. Kompanie, der i mellemtiden var nået skovkanten, da skoven på dette sted ikke var så bred, stødte ligeledes på russere omkring 150 meter væk, formodentlig en bagtrop, der holdt en skyttegrav besat. Trods ild fra maskingeværer på højre flanke, gik to delinger af 4. Kompanie under Lt.d.R. Wendt Feldart. Regt. 46 og Offz.Stellv. Gropp øjeblikkeligt til angreb, og erobrede den fjendtlige stilling på bekostning af 6 mand. Også 2. Kompanie under Lt. Schallehn, der i mellemtiden var skudt ind mellem 3. og 4. Kompanie, deltog i stormen. Lt. v. Unger havde foran sig en stærkt besat og med hindringer af træstammer og grene forsynet stilling. Under stormen blev v. Unger hårdt og Fähnr. Zellmann let såret. Delingen under Fähnr. von der Lippe, 4. Kompanie, gik med Lt.d.R. Macketanz herefter frem til landsbyen Lipina, omkring 800 meter længere fremme, hvorfra de beskød en tilbagegående vognkolonne og et fjendtligt kompagni. Hermed gik forbindelsen til 3. Kompanie fuldstændig tabt så 4. Kompanie måtte trækkes tilbage til skovkanten, hvor kompagniet blev trukket længere mod højre til forbindelse med III. Bataillon. Også 3. Kompanie havde enkelte tab.

Fjenden skansede i en ny linje Zalesie – 225 – Staresiolo. Kl. 0630 blev russisk infanteri observeret i Sucha Wola. III. Bataillon gravede sig ned 500 meter syd for landsbyen. II. Bataillon blev som reserve holdt udenfor linjen. Yderligere tab på 27 døde og 79 sårede var opstået, herunder Lt.d.R. Müller (Henri) Hassebrank, Prusse og Kuntzen. 4 russiske officerer og 215 mand var taget som fanger.

Tidligt den 15. juni blev der rettet en kort artilleriforbereelse mod de fjendtlige stillinger ved Sucha Wola. Kl. 0950 iværksatte III. Bataillon angreb. Fjenden ydede kun svag modstand og gav med hvide klude tegn til, at de ville overgive sig. Byttet var 5 officerer og 1327 mand fange og 3 maskingeværer.

Fjenden var under tilbagetrækning langs hele fronten. Inf.Regt. 77 stormede i forfølgelsen om eftermiddagen Opaka og Felsendorf. Ved 107. Inf.Div. øst for Lubaczowka fortsatte kampene. Efter udlevering af forplejning i skoven ved Sucha Wola, blev Inf.Regt. 92 som divisionsreserve kl. 1630 sat i march mod sydøst og så mod øst over Za Buczyna mod Ruda Szczytkowska. 107. Inf.Div havde i mellemtiden tvunget overgang og regimentet fik ordre til at efterlade III. Bataillon som divisions reserve og med to bataljoner, MG-kompagniet og to artilleribatterier at sætte sig i besiddelse af vejen Kornagi – Lubaczow, omkring 5 km syd for denne by og skråningen langs skoven Højde 222 – Folw. Niwki – Mazury. I. Bataillon i første linje, fulgt af II. Bataillon og MG-Kompagniet bagved til højre, rykkede frem over Lysa Gora mod Hgh. i den sydlige del af skoven, og besatte uden at møde modstand den befalede linje, efter at batterierne havde skudt Folw. Niwki og Mazury i brand. Mens I. Bataillon gik i stilling i skovkanten, og II. Bataillon forblev længere syd i skoven, blev III. Bataillon på ny underlagt regimentet og sat i march mod Misztale med opgaven at udstille sikringsled i retning af Smolince og Lisiejamy. Til højre blev der opnået kontakt til 107. Inf.Div. ved Granica, til venstre for I. Bataillon stod Inf.Regt. 77 ved Ostrowiec og Inf.Regt. 79 ved Za Przekopem.

Tidligt på morgenen den 16. juni var 107. Inf.Div under angreb mod Smolinka-afsnittet syd for Sieniawka og 19. Inf.Div. mod Lubaczow fra vestlig retning. Med Inf.Regt. 77 til højre og Inf.Regt. 79 til venstre rykkede 20. Inf.Div frem mod Mlodow-sydkant Lubazow. Inf.Regt. 92 forblev som divisions-reserve om formiddagen i sine stillinger. Kl. 13 kom der fra brigade ordre til øjeblikkelig march over Misztale – Borowa Gora til beredskab mod russiske kræfter ved Dolna Baszina. Kl. 1730 besatte 1. og 2. Kompanie den nordlige kant af landsbyen Borowa Gora, hilst velkommen af enkelte granater og shrapnels. Kl. 1930 kom der ordre til at angribe fjenden syd for Dolna Baszina med tyngde mod den venstre flanke. Efter en artilleriforbereelse, fik III. Bataillon til venstre, II. i midten og I. Bataillon til venstre kl. 2130 frem i skyttelinjer, og gravede sig ved midnatstid ned syd for disse landsbyer. Udsendte patruljer ved daggry konstaterede, at landsbyen kun havde været besat af kosakker, der var forsvundet i løbet af natten.

Bjergkapel ved Potylicz (Rawa-Ruska) - 20. juni 1915

Dolna Basznia faldt således uden kamp i hænderne på regimentet den 17. juni. Overgange over Solotwa blev besat. Efter at 19. Inf.Div. havde afsluttet deres march gennem byen, fulgte regimentet ligeledes kl. 1020 efter i østlig retning, da det drejede sig om at forblive i hælene på fjenden. Landsbyerne lå tæt efter hinanden, og var for det meste rømmet af deres indbyggere.

Efter march ad meget dårlige veje, der for en dels vedkommende var bundløse, og et langt hvil ved Sieniawka, nåede regimentet kl. 2100 til Tytusy ¹⁾, hvor den gik til ro i og omkring landsbyen. Den 18. juni forblev den her som divisions reserve.

Under dette hvil kunne der fra øst høres kraftig kamplarm. Selvom han overalt var slået, ydede russerne kraftig modstand i den såkaldte Grodek-stilling mellem Lemberg – Rawa Ruska – Belzew. Den 18. juni fandt her voldsomme kampe sted, der gik i retning af en afgørelse. De tyske tunge batterier åbnede deres ødelæggende ild. Højre fløj af 11. Armee opnåede resultater i det omgående angreb. Garde-korpset gik sejrrikt frem 5 km vest for Magierow med tilslutning til XXII. Reserve-Korps, hvis venstre fløj over Mysoka nåede Manasterek. 19. Inf.Div., nu øst for 20. Inf.Div., havde ordre til at sætte sig i besiddelse af linjen Przymloka – Lukowe med kontakt til 20. Inf.Div. ved Weglarska Gora. Inf.Div. 92 blev underlagt 19. Inf.Div. og kl. 2200 blev I. og II. Bataillon klargjort vest for Huta Oberyńska, mens III. Bataillon forblev ved Tytusy.

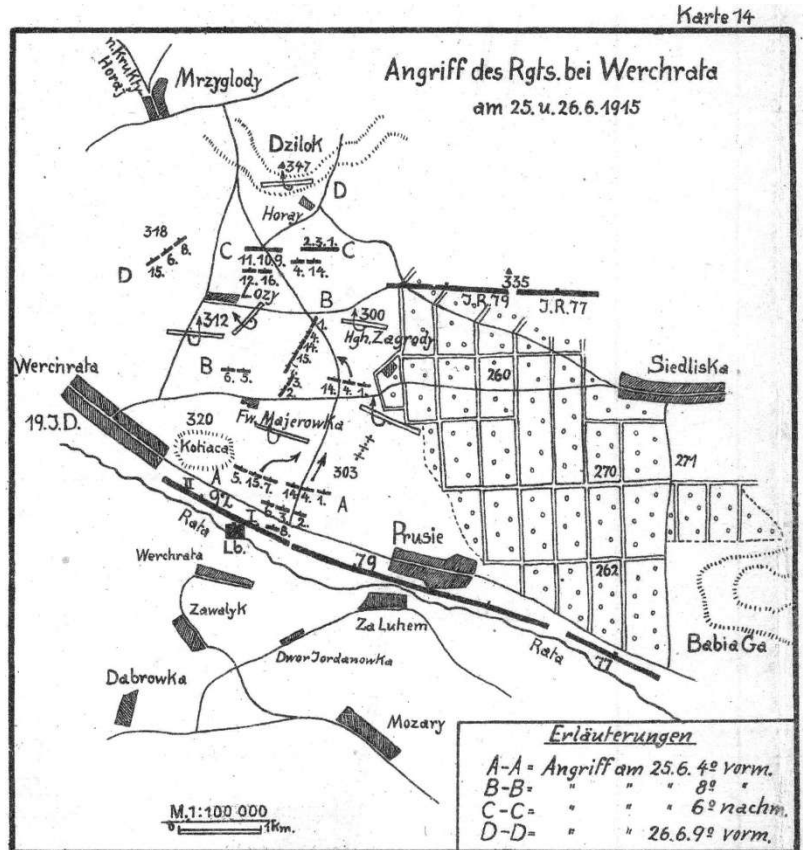
Stormen på Lemberg kunne allerede iværksættes den 20. juni. Denne dag stod Garde-korps langs vejen Lemberg – Rawa Ruska. Samme dag blev begge bataljoner fra Inf.Regt. 92 sent til afløsning af Inf.Regt. 78 over Podgorski til Na Hirkach. Russerne rømmede allerede Rawa Ruska. En fjendtlig bagtrop befandt sig på Højde 270 nord for denne by. Hurtigere end forventet havde fjenden opgivet sine stillinger, der med hjælp fra lokale beboere var blevet kraftigt udbygget med flere linje bag hinanden. Det syntes uforståeligt, at stærke stillinger ved Lukowe, Potylicz og Rawa Ruska kun ydede ringe modstand. De tyske enheder blev derved sparet for store tab. Det gradvise sving med 11. Armee mod nord dække i flanken af Bug-Armee Linsingen, kunne iværksættes. Fjenden måtte også her holdes i ånde for at forhindre ham i at flytte enheder. Russerne, der sluttede sig til længere mod nordvest, var faldet tilbage til linjen Rawa Ruska – Tomaszow. Her ydede de igen modstand i håbet om stadig at kunne forhindre Lembergs fald. Den 21. juni gravede I. og II. Bataillon, underlagt 20. Inf.Div., sig ned i den nordlige kant af landsbyen. III. Bataillon forskød fra Tytusy til Einsingen. Langs fronten var følingen med fjenden gået tabt. I. Bataillon besatte med dele af Dolina Popowa og den nordvestlige udkant af Dziewiecierz. Divisionen var i hvil med forbindelse til højre til XXII. Reserve-Korps ved Rawa Ruska og 19. Inf.Div. til venstre ved Zawalyk.

Den 22. juni brød Lemberg sammen under det uimodståelige tyske stormløb. Det stræbte strategiske mål var opnået. Den store succes bragte Generaloberst v. Mackensen en Feldmarschall-stav – Men alligevel gav russerne ikke op. Dens kræfter var stadig de tyske langt overlegen, og Nikolajewitsch ofrede dem hensynsløst. Hvad betød menneskeliv? Opklaringer langs fronten viste at fjenden med sikkerhed havde besat linjen skoven øst for Prusie – Højde øst for Werchrata, og skansede på højderne mellem Hrebenne – Siedliska – Zagrody – Folw. Majerowka – Werchrata, ligesom øst for Lozy nordvest for Monastyr. I. og II./Inf.Regt. 92 blev den 23. juni over Dolina Popowa og Dabrowka skudt frem til højderne ved Moczary, og gik i stilling nordøst for disse landsbyer med II. Bataillon til venstre og I. til højre med kontakt til Inf.Regt. 79 og 77. III. Bataillon rykkede til Kowale. De tre regimenter under 40 Inf.Brig. blev tildelt kampafsnit. Inf.Regt. 92 fik det venstre fløjafsnit Dwor Jordonowka eksklusiv til ådalen ved Zawalyk. Terrænet var meget kuperet med skønne højskove og tætte buskadser, og nåede højder på næsten 350 meter. Foran fronten gik Rata, en å, hvis dal skar sig dybt ned i landskabet, og på begge sider havde et sumpareal på næsten 400 meters bredde. Forplejning og ammunition måtte med besvær bringes op på bakkerne. Afsnittet var i forhold til kompagniernes størrelser meget bred. Foruden gravning af en stærk stilling og udsættelse af talrige poster, var en kontinuerlig patruljering mod Rata nødvendig. Disse forholdsregler var tydeligvis påkrævet. Allerede natten til den 24. juni kl. 0300 forsøgte en styrke på omkring 50 russere at bryde ind i 14. Kompanies stilling. På meldinger fra poster sendte Lt.d.R. Bähr en styrke på 1 underofficer og 10 mand frem, der afviste fjenden og tog 11 fanger, herunder 3 sårede. Betegnende for fjendens store tab var, at disse fanger var sammensat af forskellige regimente. Fjenden var ikke givet tid til en reorganisering af sine kræfter.

Et længere ophold i disse stillinger lå fjernt for opfattelsen i føringen. Fjenden, der her gjorde modstand, skulle kastes ud af Galicien. Natten til den 25. juni fulgte derfor en ordre til angreb, der i første omgang skulle kaste fjenden ud af linjen Siedliska – Hgh Zabrody – Folw. Majerowka – Lozy. Rata skulle passeres i skumringen, og efter reorganisering af enhederne nord for åen, skulle der afsnitsvis rykkes frem til linjen 171 – 170 – 303 – 320. Her skulle på ordre fra brigade samlet iværksættes angreb. Indtil kl. 12 middag skulle de fjendtlige forposter være sikret, så russiske modangreb kunne afvises. Allerede kl. 0100 blev fremrykningen påbegyndt, og den, på grund af kraftig regn de forudgående dage, opsvulmede Rata passeret enkeltvis på planker, hentet i den af russerne udplyndrede Station Werchrata. Morgenen sænkede sig grå over de sumpede enge langs Rata, og en let tåge omhyllede brigadens samling på nordsiden af åen, der skete uforstyrret af fjenden. Selvom der aftenen før var observeret fjendtlige patruljer langs banelinjen og Rata, blev ingen fjender mødt. Derimod skød det fjendtlige artilleri allerede fra kl. 0430, men langt bag det område, hvor brigaden formerede. Kl. 0600 nåede I. Bataillon med 1., 4. og 14.

¹⁾ Kort Polen N41

Kompanie i forreste linje, 2. og 3. Kompanie i anden, II. Bataillon med 7., 15. og 5. Kompanie i forreste, 6. i anden linje og 8. Kompanie i regimentsreserve, frem til linjen 303 – 320. ¹⁾ III. Bataillon fulgte som divisionsreserve. Angrebsterret var foran venstre fløj af regimentet kuperet, mest dækket af kornmarker med spredte krat, mens den til højre var skovbevokset. Tågen, der så fortræffeligt havde skjult fremrykningen, forsvandt hurtigt, hvorefter fjenden øjeblikkeligt startede en heftig infanteriid fra bakkerne ved Hgh. Zagrody, Folw. Majerowka og Kотиaca, og nord herfor fra Højde 300 og 312 ved Lozy. II. Bataillons angreb gik omkring kl. 0715 hurtigt i stå som følge af flankerende beskydning fra vest, da 19. Inf.Div. var involveret i heftige kampe ved Werchrata. Alligevel blev angrebet genoptaget, og kl. 0800 var de fjendtlige stillinger ved Folw. Majerowka på vore hænder. Under fortsat fremrykning, kraftigt beskydt fra front, trak 15. og 7. Kompanie øst mod vest

kanten af skoven hvor I. Bataillon allerede hurtigere rykkede frem, og havde nået Højde 300. I Bataillon havde ordre til at lette II. Bataillons fremrykning mod stillingerne ved Lozy. Den svingede derfor med dele mod vest, hvor også 15. og 7. Kompanie rykkede ind med kontakt til I. Bataillon. En fortræffelig melding fra Lt. Korfes gav i mellemtiden den præcise placering af de russiske stillinger. Kl. 1130 rykkede begge bataljoner, 5. og 6. Kompanie frontalt fra syd, frem til fortsat angreb på stillingerne ved Lozy. MG-Kompagni/92 og to maskingeværer fra Inf.Regt. 79 under Oblt. v. Suckow støttede angrebet fra Højde 303. 7. og 15. Kompanie rykkede frem med stor beslutsomhed uagtet tab. Hurraråb fra de enkelte rev begge kompagnier frem i en ustoppelig storm, hvorunder begge kompagniførere, Lt.d.R. Schwannecke og Elias fandt heldetøden i spidsen for deres kompagnier. Kl. 1330 var stillingen foran Lozy indtaget. Russerne overgav sig i stort antal. Rensning af området afslørede, at enkelte russere overalt holdt sig skjulte, og overgav sig med alle tegn på frygt. En russisk oberstløjtnant, som Gefr. Wedekind, 15. Kompanie fandt gemt under et grantræ, mente i fuld alvor, at alle officerer ville blive skudt, lige så snart de nåede Tyskland.

Kl. 1545 blev der udsendt en brigadefaling, hvorefter 40. Inf.Brig. kl. 17 skulle stå klar til indsættelse i linjen 300 – vest kant Lozy med Inf.Regt. 79 til højre, Inf.Regt. 92 til venstre, begge regimenter forskudt. III. Bataillon skulle som reserve stå ved Folw. Majerowka, to bataljoner fra Inf.Regt. 77 ved Hgh. Zagrody. Kl. 18 rykkede på ordre I. Bataillon til højre og III. Bataillon til venstre frem mod Dzilok-højden (347). Et voldsomt tordenvejr mellem kl. 1845 og 1945 afbrød kampen. Kl. 2130 nåede I. Bataillon Horaj med forbindelse til III. til venstre. I denne linje gravede de sig ned. Forplejning kunne kun nå II. Bataillon i Lozy og 16. og 12. Kompanie, der som reserve fulgte III. Bataillon.

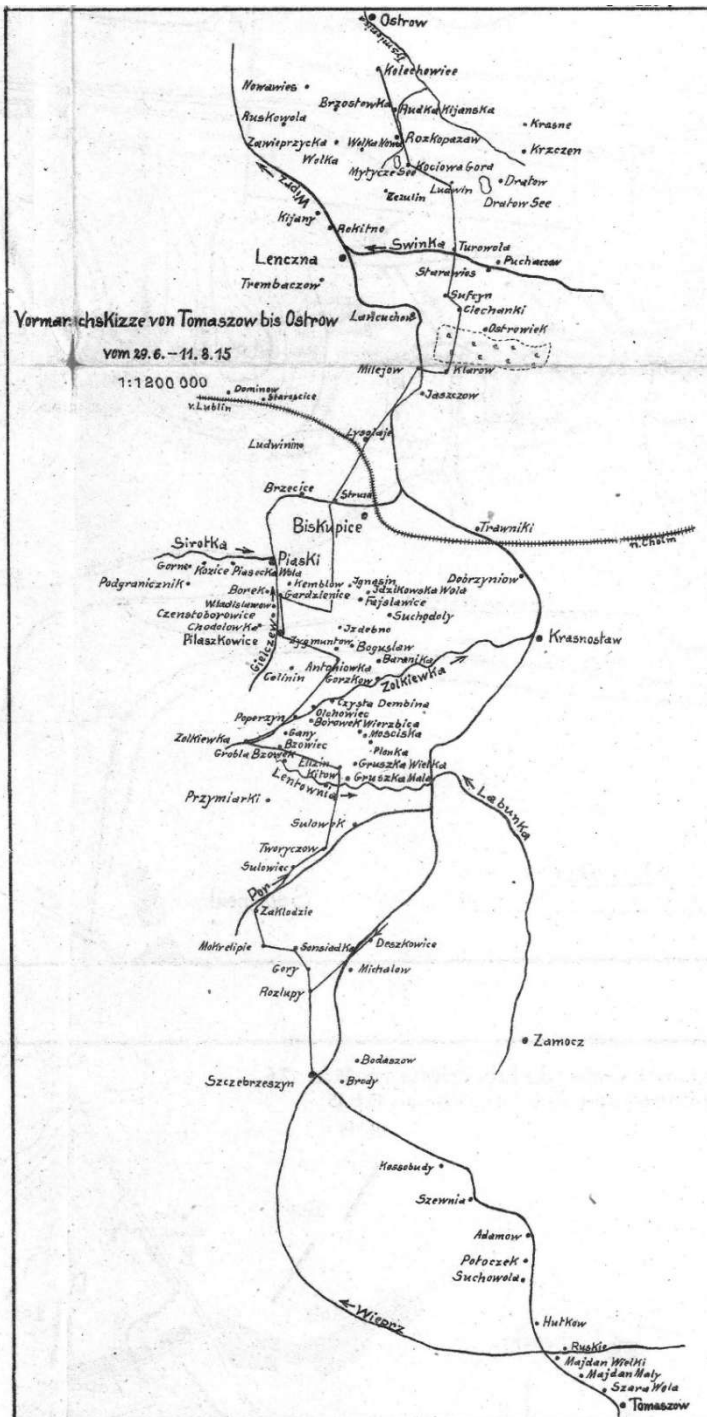
I Bataillon havde dårligt haft tab. Foruden de to officerer var 10 mand faldet og 35 såret. 6 russiske officerer og 1410 mand blev taget som fanger. Major v. Treskow overtog igen II. Bataillon.

Fjenden trak sig efterhånden tilbage. Den 26. juni kl. 0730 fik 8., 6. og 15. Kompanie ordre til at besætte bakkerne øst for 318 nord for Lozy for at dække III. Bataillon, der skulle erobre Dzilok. Herunder blev Lt.d.R. Böwing såret. Allerede kl. 1015 havde III. Bataillon indtaget byen. Fjenden opgav meget hurtigt deres stillinger. Kl. 16 fik 40. Inf.Brig. ordre til mod vest at slutte sig til 19. Inf.Div., der med sin højre fløj over Monastyr var

¹⁾ Kort Polen N40-Tomaszow.

under fremrykning mod højdedragene Krukty Horaj. Inf.Regt. 92 blev trukket ud af fronten og forskødt som reserve til Mrzyglody, hvor den for første gang siden den 15. maj fik fast dag over hovederne.

Fjenden var i løbet af natten trukket sig langt tilbage. 11. Armee fortsatte sin forfølgelse. 20. Inf.Div. fik ordre til at overskride den russiske grænse ved Belzer. Som divisions-reserve fulgte Inf.Regt. 92 over Borysy – Deby, hvor den første transport af 315 mand erstatning hjemmefra tilgik. Der blev indkvarteret i Swiecie og Majdan. Fremrykningen blev fortsat den 28. juni kl. 0600, og kl. 0730 var Belzec nået. Her fik bataljonerne ordre til sammen med Inf.Regt. 77 at erobre Tomaszow på den anden side grænsen. I gloende hede og ad sandede veje blev fremrykningen iværksat kl. 1200 over Solokije, og kl. 13 blev den russiske grænse overskredet under høje hurraråb. Med undtagelse af en meget lille del, var Galicien fri for fjender.

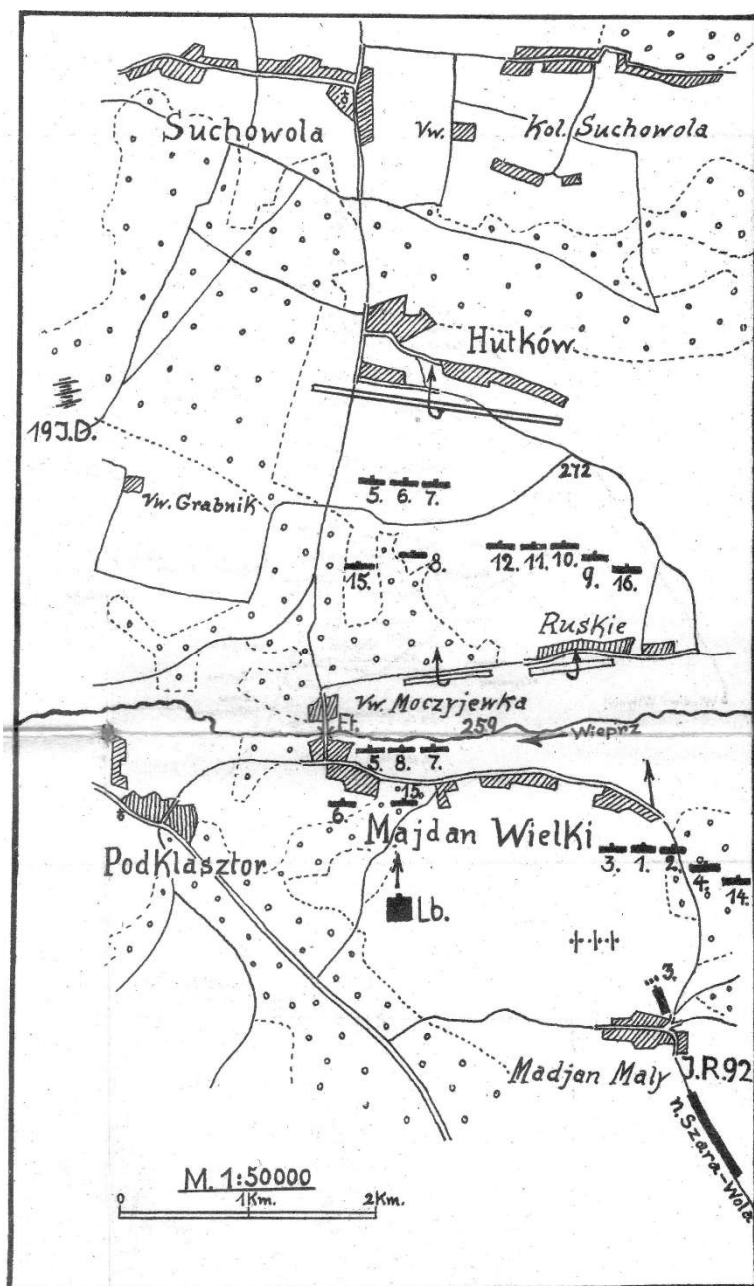
i) Kampe i Russisk-polen

28. juni til 5. juli 1915

Erobring af Tomaszow viste sig ikke længere nødvendig. Andre enheder havde allerede presset fjenden tilbage til Laszewow. Tomaszow stod i lys lue. På ordre marcherede regimentet øst udenom og kunne kl. 20 gå i stilling ved Szara Wola.

Den 29. juni fortsatte fremrykningen i nordvestlig retning mod Ruskie indtil spidsen af regimentet kl. 0800 nord for Majdan Maly ¹⁾ stødte på fjenden, der marcherede ad parallelle akser. MG-kompagniet blev bragt frem i trav og gennemførte fra bakkerne syd for Majda-Wielki et ildoverfald mod russerne, hvorunder 25.000 patroner blev brugt. Også artilleri tog russerne under beskydning, der under store tab hastede mod Ruskie for her i landsbyen og på bakkerne vest herfor at gå i stilling. I. Bataillon fik ordre til, til højre at sætte sig i besiddelse af Ruskie, mens II. Bataillon skulle overskride Wieprz gennem de sumpede sænkninger mellem vadesteder syd Vw Moczojewka og Tal 259, og herfra erobre bakkerne vest for Ruskie. III. Bataillon skulle følge efter som reserve. Allerede kl. 1100 kunne I. Bataillon sætte sig i besiddelse af Ruskie, hvor russerne i store skare overgav sig. II. Bataillon gik med 5. Kompanie over Wuerz ved vadestedet og 8. og 7. Kompanie øst herfor, og kunne efter artilleristøtte allerede kl. 1130 indtage skyttegravene nordvest for Ruskie, der på fortræffelig måde var udbyggede, og den korte modstand fra fjenden var overraskende. Her blev der ligeledes taget mange fanger. Russerne gav meget hurtigt til kende, at de ville overgive sig, ved at vinke med hvide klude.

Allerede kl. 1230 kom brigadeføreling, hvorefter Inf.Regt. 92 skulle nå Hutkow og Suchowola. Fjenden stod allerede i nye stillinger ved Hutkow. Med 7., 6. og 5. Kompanie forrest, rykkede II. Bataillon frem, fulgt af 8. og 2. Kompanie. I. Bataillon fulgte skråt bag dens højre fløj. På Højde 272 syd for Hurkow slog fjendtlig infanteri- og maskingeværild mod front og højre fløj. Også I. Bataillon foldede ud til angreb. Også fjendtligt artilleri ramte Højde 272. Da eget artilleri endnu ikke var kommet over engene ved Ruskie, måtte fremrykningen ske uden artilleristøtte. Mens I. Bataillon kun langsomt vandt terræn, arbejdede II. Bataillon sig frem under udnyttelse af terrænet og nåede efterhånden stormafstand. Da artilleri fra 19. Inf.Div. flankerende begyndte at

¹⁾ Kort Polen M39 Samosc

beskyde Hutkow, og 20. Inf.Div. artilleri også åbnede ild, rømmede fjenden flugtagtig deres stillinger og forsvandt ind i skoven nord for landsbyen. Kl. 1515 havde regimentet sikret Hutkow. Endnu engang blev der taget mange fanger, så dagens samlede antal udgjorde 512. Sammenbruddet i den russiske hær var ifølge udsagn fra russiske fanger, stærkt udbredt. Foran 20. Inf.Div. front lå dele af otte forskellige divisioner, foran 43. Inf.Div. til højre endda 12 divisioner. Erstatninger var ikke ankommet, kompagnier talte 30-50 geværer, og en reorganisering af enheder var ikke mulig på grund af presset fra de tyske og østrigske armeer. Ligeledes skulle der efter disse kilder mangle artilleriammunition. Det var tydeligt, at fjenden forsøgte at bremse de forfølgende enheder med stærke bagtroppe for at skaffe tid til en reorganisering og til iværksættelsen af nye planer. Også her opgav fjenden en fortræffelig stilling, der gennem længere tid var blevet etableret. Tabene beløb sig til 5 døde og 44 sårede. Kl. 1830 nåede regimentet sit dagsmål i Suchowola, hvor den gik i kvarter. Enkelte elementer gik i hvil i Potoczek.

Allerede kl. 0400 den 30. juni var regimentet atter under vejs over Adamow – Czewina til Kossobudy. Som dagene før var vejene dyb sand, og det gik hele tiden op og ned ad bakke. Landsbyerne gjorde et venlige indtryk end i Galicien, og havde for det meste haver og frugthaver. Markerne stod godt og også skovdrift syntes at blive udført. Imidlertid var landsbyerne ødelagte, ofte sat i brand og nedbrændt, indbyggerne fordrevet af russerne og husdyr slået ned for at gøre det den efterfølgende fjende svært at skaffe indkvartering og forplejning. Enhederne fortrak dog hellere at bivuakere end indkvartere i de utøjs befængte huse. Der var allerede rigelig med uøj, der plagede kroppene, da der ikke havde været hverken tid eller muligheder for energisk indskriden herimod.

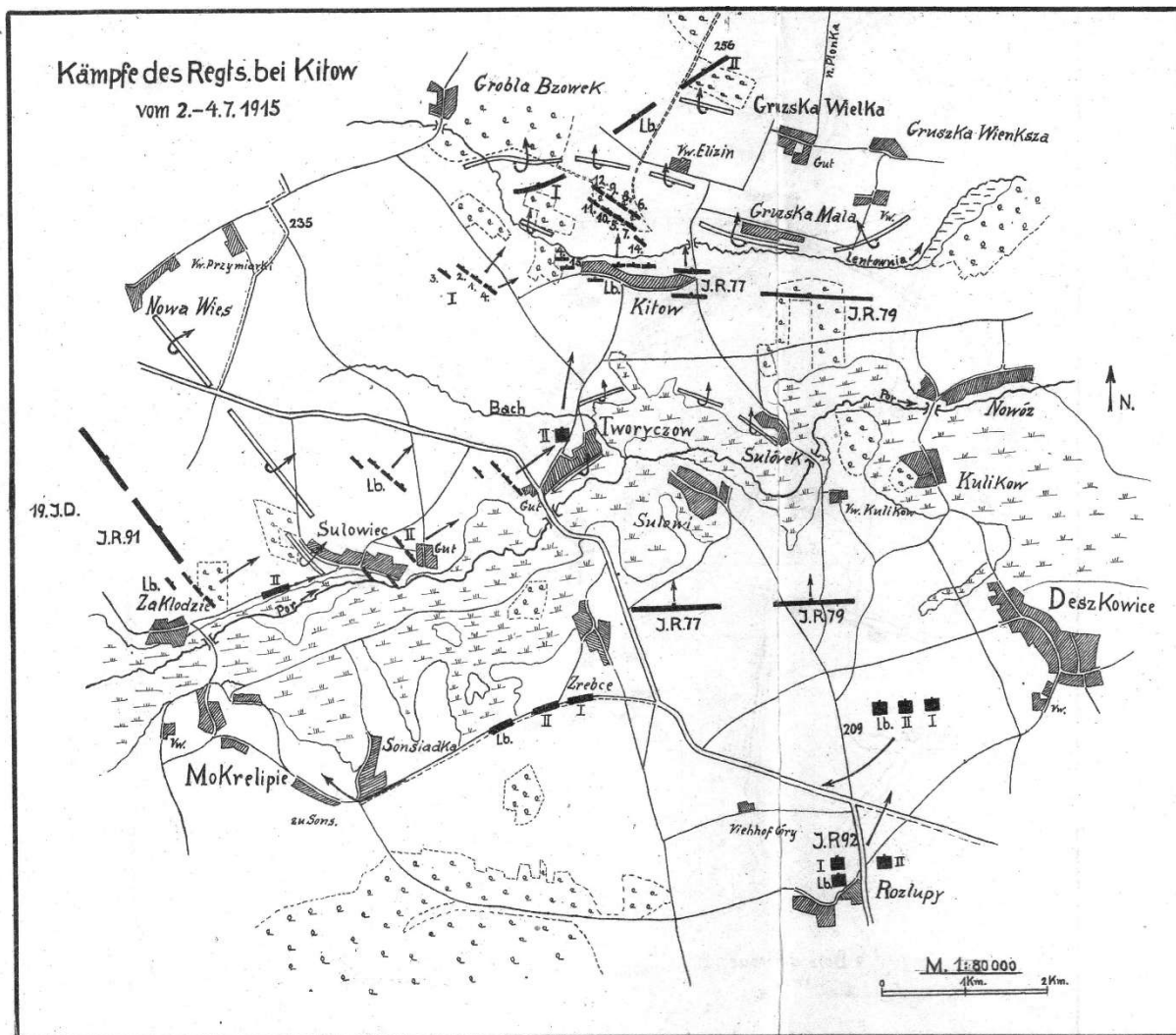
Heden var fortsat meget stor. Forplejningen var imidlertid igen blevet bedre, da feltkøkkenerne havde været i stand til at følge med tropperne. Ligeledes nåede pakker hjemmefra også hurtigere igennem. Af fjenden var nu intet at se. Kl. 10 gav 20. Inf.Div. ordre til besættelse af bakkerne øst for Michalow og kvæggården Gory nordvest for Rozlupp for at holde overgangene over Wieprz ved Bobaczow og Szezebrzezyn og for at opklarer frem til Por. Da området i den befalede linje var fri for fjender, gik Inf.Regt. 70 og 77 over i hvil med sikring mod nord, mens I. og II./Inf.Regt. 92 i Brody, III. Bataillon i Czebrzeszyn kom i kvarter. Under Vizefeldw. d.R. Kübler etablerede på ordre fra division med tømmer fra bataljonen og landsbyindbyggere tre overgange over de sumpede områder langs Wieprz. Russernes ødelæggelse af alle broer, og nødvendigheden af at sikre forbindelser bagud, tvang overalt enhederne efter anstrengende marcher, til at skabe broer over de utallige floder og åer. Pionerne var ikke alene i stand til at udføre dette arbejde, da de også måtte stå til rådighed for talrige andre opgaver.

Ifølge meldinger fra Armeens overkommando syntes russerne på ny at ville gå i forsvar i forberedte stillinger fra Zamocz på Lubanka til Por. Opklaring viste, at fjenden stod i en overordentlig stærk stilling langs hele 20. Inf.Div. front, og havde skudt stillinger frem syd for Por. Hans hastige tilbagetrækning havde dog ikke givet ham tid til at ødelægge broerne over floden. Divisionen beordrede den 1. juli kl. 0030 angreb til overgang og gennembrud af den russiske linje. Som angrebsenhed skulle Inf.Regt. 79 gå over til højre ved Sulowek, Inf.Regt. 77 til venstre ved Tworyczow kl. 0600 stå klar til overgang i to grupper i nærheden af disse mål under kraftig medvirken af både felt- og fodartilleri. Som divisions reserve blev Inf.Regt. 92 trukket frem til Rozlupy. Angrebet mod den stærkt besatte flodlinje gjorde kun få fremskridt. Fjenden syntes på russisk område at ville yde sejere modstand end tidligere på Galicisk område. Kl. 1840 fik regimentet ordre til med III. Bataillon, II. Bataillon og MG-Kompagniet via Højde 209¹⁾ at følge Inf.Regt. 79. Bataljonen rykkede frem indtil bakken foran Deszkowice, hvor mørkefaldet bragte et midlertidig stop for kamphandlingerne.

20. Inf.Div. havde for den 2. juli kl. 0530 befalet en forsættelse af angrebet på Sulowek og Tworyczow. I løbet af natten indløb imidlertid melding om, at 19. Inf.Div. havde slået fjenden foran sig og Inf.Regt. 91 som det første regiment havde krydset Por ved Zaklodzie. Divisionen ville derfor støtte 20. Inf.Div. angreb gennem fremstød mod vest til en linje Tworyczow – B2. Przymiarki. Under hensyn til vanskelighederne for Inf.Regt. 79 og 77 under etableringen af en overgang, blev Inf.Regt. 92 underlagt 19. Inf.Div., og fik kl. 0815 ordre til i ilmarch at gå tilbage over Rozlupp og så mod vest for over Consiadka at nå Mokre Lipie. Efter en overordentlig besværlig march gennem uvejsomt terræn nåede regimentet totalt udmattet frem til Mokre Lipie. Der havde ikke været mulig at skaffe vand noget steds. –

Ankomsten var allerede ventet med længsel. Højre fløj af 19. Inf.Div. var under den fortsatte fremrykning fra dagen før erobrede bakker, igen stødt på en stærk russisk feltbefæstning. På dette tidspunkt var russerne selv gået til modangreb med stærke kræfter for igen at kaste 19. Inf.Div. tilbage over Por. Fjendens skyttelinjer var allerede nået ind på 300 meters afstand, da III. Bataillon med en deling MG i spidsen af regimentet kl. 1400 overskred broen ved Zaklodzie, og trods udmattelsen efter marchen blev kastet ind i kampen på højre fløj af 19. Inf.Div. langs vejen mod Sulowiec – Tworyczow. Også II. Bataillon blev med det samme sat ind i linjen sydvest for denne vej. Efter en stærk artilleriforbereelse, gik begge bataljoner til angreb mod fjendens stærkt udbyggede

¹⁾ Kort Polen M38-Krasnostaw

og bemandede stilling. Det fjendtlige artilleri var tavst på tidspunktet for angrebets start. Derfor kunne III. Bataillon allerede kl. 15 indtage den fjendtlige stilling nord for Sulowiec og trængte frem til godset i landsbyen. Mange fanger blev indbragt. Mens III. Bataillon herefter vendte sig mod bakkerne nordøst for landsbyen, var II. Bataillon i kamp med fjenden ved Tworyczow, og var omkring kl. 16 i besiddelse af den vestlige udkant af Tworyczow. Inf.Regt 70 og 77 kunne herefter afslutte overgangen af Por ved Sulowek og Tworyczow. Fjenden var ikke længere i stand til at holde fast under presset fra vest. På trods af sult, tørst og udmattelse gik det videre fremad. Frem til kl. 18 rasede kampene fortsat i den østlige del af Tworyczow. Kl. 19 var III. Bataillon allerede i besiddelse af Kitow. Russerne var kastet ud af den ene stilling efter den anden. Kl. 1800 rykkede I. Bataillon ind i linjen Tworyczow – Højde 235 og tog forbindelse til III. Bataillon i den nordlige kant af Kitow på skråningen, der øst for landsbyen faldt ned mod Lentownia. Først kl. 22 kunne I. Bataillon begynde at grave sig ned, da fjenden stadig befandt sig tæt på front og flanke. Da regimentet havde indsat samtlige kompagnier over en frontbredde på $2\frac{1}{2}$ km, blev II. Bataillon trukket ud og som reserve placeret i ådalen nord for Tworyczow. Den 2. og 3. juli havde regimentet haft tab på 25 sårede.

20. Inf.Div. havde befalet en øjeblikkelig forfølgelse af fjenden i nordøstlig retning, men der kom hurtigt meldinger fra patruljer om at russerne i kort afstand igen havde indtaget en befæstet stilling. Om natten forsøgte han at angribe østrigerne langt længere mod øst, men blev afvist. Fjenden var igen gået i forsvar i en lang linje fra Wieprz i nordvestlig retning frem til Sielczew ved Pilaskowice. Foran 20. Inf.Div. gik den russiske linje fra vest kant skov syd Plonka med en fremskudt stilling ved Gruzka Mala, over Vw. Elizin til Grobla Bzowek med front mod syd og øst. Kl. 22 besatte Inf.Regt. 79 derfor en linje mellem Sulowek og østkanten af Kitow, Inf.Regt. 77

fra nordkant af Kitow med kontakt til III. Bataillon, der igen forskød længere mod vest for at få kontakt til I. Bataillon.

Kl. 0130 natten til den 3. juli blev befalingen udsendt til angreb på den fjendtlige stilling. Enhver forsinkelse ville give fjenden muligheder for at bringe forstærkninger frem. Efter en kort, kraftig artilleriforbereelse med felt- og fodartilleri fra kl. 0740 til 0800, skulle Inf.Regt. 79 angribe mod den venstre ende af den fjendtlige stilling mellem sumpene og Gruszka Mala, og herfra svinge mod nordvest, hvor Inf.Regt 77 og 92 skulle slutte sig til angrebet. Fjenden veg ud for Inf.Regt. 79 angreb fra skovstykket syd for Gruska Male tilbage mod denne landsby. Det lykkedes imidlertid ikke at omringe fjenden på grund af den stærke besatte stilling. Ny opklaring blev iværksat. 20. Inf.Div. befalede kl. 1735 klargøringen af to bataljoner fra hver af Regimenten 79, 77 og 92 mellem den sydlige del af Gruszka Mala og det nordvestlige hjørne af skoven nord for Kirtow. Korpsets reserve regiment, Inf.Regt. 78, blev trukket nærmere, ligesom det samlede lette og tunge artilleri i divisionen og dele af korps artilleriet stod klar. Storm skulle iværksættes efter at infanteriet havde arbejdet sig ind på effektiv skudafstand for gevær, og efter en kraftig, 20 minutter lang, artilleriforbereelse.

Som resultat af denne befaling klargjorde II. Bataillon i den østlige del af skoven nord for Kitow med III. Bataillon i den venstre, hvor de gravede sig ned. Ved II. Bataillon lå 6. og 8. Kompanie i forreste, 7. og 5. i anden linje, ved III. Bataillon 9. og 12. Kompanie forreste, med 10. og 11. bagved, mens 14. Kompanie lå skråt til højre. 4. og 15. Kompanie lå som regiments reserve i vest kanten af Kitow. 1. og 3. Kompanie forblev i første omgang i deres stillinger vest for Kitow. Gode meldinger fra kompagnierne i forreste linje i løbet af natten gav et klart billede af de fjendtlige stillinger.

Da der var risiko for, at angrebet ville komme under flankerende ild fra skovstykket øst for Grobla Bzowek, blev 1., 2. og 3. Kompanie den 4. juli kl. 0100 indsat for at fordrive fjenden herfra. Mellem kl. 0230 og 0430 udspillede der sig her forbitrede kampe som fjenden blev fordrevet fra skoven, hvorunder den tapre fører for 1. Kompanie, Lt.d.R. Nebel, fandt heldedøden.

Efter artilleribeskydning fra kl. 0755, blev der kl. 0855 indsat en kort varende trommeild. Alligevel var fjenden ikke indstillet til at opgive sine stillinger lige så let, som det hidtidigt var sket. Talrige batterier af alle kalibre lagde en kraftig ild over artilleri stillinger og reserver. Under angrebet rejste russerne sig i kornmarkerne og skød stående, specielt mod II. Bataillon og Inf.Regt. 77 fra Vw Elizin. En tæt sky af røg og støv lå over slagmarken. Fremrykningen krævede mange ofre. Men alligevel var angribernes vilje til at kaste fjenden tilbage større end fjendens vilje til modstand. Kl. 1015 trængte III. Bataillon som de første ind i fjendens stillinger, og kastede ham ud af Vw. Elizin. Talrige russere overgav sig. En større del havde allerede rettidigt rømmet stillingen. 5. Kompanie, i sær Offz.Stellv. Bauer trak II. Bataillons linje fremad, så den kl. 1130 havde nået dets angrebsmål. Ny ild fra skoven syd for Plonka og Højde 256 slog allerede angriberne i møde. Offz.Stellv. Bauer gav øjeblikkeligt endnu et eksempel på sin tapperhed og rykkede videre mod den nye fjende, og lod sig heller ikke aflede da eget artilleri skød for kort og granater ramte egne rækker. Hele II. Bataillon fulgte eksemplet. I lange spring nærmede kompagnierne sig skoven. Hornist Wulf, 5. Kompanie, blæste signalet »Anlæg bajonet! Til storm gevær højre!« mens han løb, stod så på ordre stille for at gentage signalet, indtil han dødeligt såret sank sammen. Til sin kompagnifører, der havde givet ham hånden for at trøste, sagde han: »Hr Oberleutnant, jeg har da altid gjort min pligt« - hvorefter han åndede ud.

Også III. Bataillon trængte i nordvestlig retning ustoppeligt fremad. Kl. 13 havde den nået skovkanten, og uden at afvente ordre, trængte bataljonen gennem den 1½ km dybe skov i hælene på den vigende fjende. III. Bataillon nåede Højde 262 nord for Bzowiek, og kom øjeblikkeligt i kamp med russere, der 2 km derfra stadig holdt den sydlige kant af skoven nord for Bzowiek besat. II. Bataillon gik i stilling i den nordlige skovkant sydvest for Plonka, og gravede sig her ned på ordre fra brigaden med kontakt til III. Bataillon. I. Bataillon fulgte efter via Gut Bzowieck og frem til venstre for III. Bataillon til Vw. Wladyslawin, hvor den i det dalende dagslys ligeledes gravede sig ned.

En hård kampdag lå bag regimentet, som den med stolthed kan kikke tilbage på. Tabene beløb sig til 1 officer og 26 mand faldne, 2 officerer (Lt.d.R. Bartels og Bähr) og 131 mand såret. Der var erobret 1 officer og 1.435 fanger og 1 maskingevær.

Som dagen gryede den 5. juli var fjenden forsvundet. Ligeledes slået af østrigerne dagen før ved Krasnik, var han endnu engang gået tilbage mod nord. Kl. 0820 iværksatte 20. Inf.Div. forfølgelsen. Inf.Regt. 92 forskød via Mosciska – Wierzbica – Gany til Zolkiewka. Efter indgåede meldinger skansede fjenden på bakkerne nord for Gorzkow og Czysa Dembina. Bakkerne nord for Zolkiewka ved Poperczyn og Zolkiewka var fri for fjender. 20. Inf.Div sikrede linjen Borow – Borfowek – bakkerne nord for Poperczyn. I. og II. Bataillon gik til frem ved Zolkiewka langs åen, III. Bataillon overtog sikringen af forreste linje på bakkerne nord for Poperczyn.

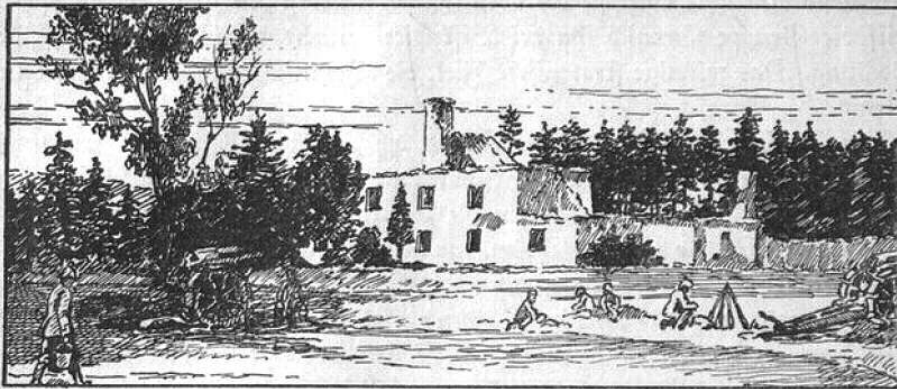
Kirken i Bielsk - 10. september 1915

k) Generelle situation

5. juli til 10. september 1915

Under et krigsråd i Brest-Litowsk den 27. juni efter Lembergs fald, havde den russiske generalissimus Nikolajewitsch på det kraftigste modsat sig opgivelse af Warszawa, og havde befalet en ny sej modstand. I begyndelsen af juni begyndte den generelle fremrykning af tyske og østrigske armeer mod den russiske midte mellem Bug – Wieprz – Tanew – Weichsel – Narew – Njemen, for herigennem at knuse den russiske hær i fæstningsrummet mellem Warszawa og Brest-Litowsk. 11. Armees højre fløj af den geweldige front fra Wieprz til Dubissa havde Brest-Litowsk som generelt mål. Russerne, der stadig talmæssigt var de tysk-østrigske hære langt overlegen, havde ikke mistet håbet om allerede den 5. juli at kunne bringe fremrykningen til standsning. De ramte venstre fløj og midte samtidig så kraftigt, at fremrykningen den 12. juli kom til standsning, og enhederne måtte begrænse sig til forsvar. Fremrykningen med Hindenburgs Nordarmee under Generalerne v. Gallwitz og v. Below, bragte igen bevægelse i 11. Armees venstre fløj, der den 16. juli igen gik til angreb. Bug-Armeen under Linsingen åbnede angrebet om adgangen til Wladimir Wolynsk. For at sikre angrebet i midten mod Krasnostaw i venstre flanke trængte venstre fløj af 11. Armees – X. Armeekorps – frem mellem Zolkiewka og Sielezew. Efter at have vundet terræn, sluttede forfølgelsen i første omgang i linjen Orchowiec – Pilaskowice. Efter heftige kampe gik fjenden tilbage til Piaski. Den 23. juli trængte han uventet ind i stillingen ved Garzienice, hvorfra han øjeblikkeligt igen blev kastet ud. Også Armees Erzherzog Josef Ferdinand fremrykning mod Lublin var allerede den 17. maj gået i stå. Den 23. juli ydede russerne sej modstand i deres sidste og stærkeste forsvarsstilling Kazmiercz – Cholm – Lubin, bag hvilken frem til Brest-Litowsk, der var anlagt yderligere tre stillinger med talrige linjer af skyttegrave. Den 29. juli gik 11. Armees venstre fløj til angreb i to kampgrupper. Mens den højre gruppe under General v. Plettenberg skulle binde fjenden, angreb Gruppe Emmich ved Biskupice og gennembrød den russiske stilling. Det vigtigste strategiske mål – jernbanelinjen Lublin – Cholm – var dermed nået. Russerne valgte nord for Cholm at genoptage tilbagetrækningslaget. Selvom det var besluttet at opgive Warszawa og Iwangorod, var det nødvendigt for russerne at yde modstand langs Narew og ved Cholm for at give den russiske armee i Weichsel-buen mulighed for at gå tilbage, hvilket var begyndt i midten af juli. Forfulgt i nord af Armees Gallwitz og Scholz, i vest presset af Prins Luitpold af Bayern og General v. Woysch, der holdt brohovedet Warszawa og Iwangorod omklamret, og den 8. august overskred Weichsel, fandt sig russerne også under angreb af 11. Armees i den stærke linje Opalin ved Bug – Cawin – Leneza – Labartow. Bag denne linje lå som en sidste spærring fæstningsstillingen ved Wladawa – Ostrow. Som Iwangorod den 4. august og Warszawas vestfront den 5. august var faldet, begyndte russerne at vige foran 11. Armees venstre fløj. Denne åbnede 9. august ild mod den russiske hovedstilling mellem Bug og Wieprz. Endnu engang rykkede den frem i to grupper, Plettenberg til højre Emmich til venstre. X. Armeekorps kastede fjenden tilbage mod Pascew, hvorefter den 10. august efter en march på 125 km på yderste højre fløj, blev kastet tilbage til Bug. Efter at Kowno den 18. august og Nowogeorgiewsk den 20. august, var faldet, lå Brest-Litowsk allerede indenfor kampområdet. Armeerne under Hindenburg, Prinz Luitpold af Bayern og Mackensen sluttede en halvkreds fra nordvest, vest og syd omkring fæstningen. Efter dens ankomst til Dubienka den 15. august, var der ikke længere opgaver til den. Den fulgte i anden linje mod nord under sikring i retning af Bug. Efter erobringen af Brest-Litowsk den 26. august blev den korpsreserve indtil Jasiolda, hvor den 10. september blev trukket ud af fronten. Trods den geweldige succes og

erobring af det vestrussiske fæstningssystem, havde russerne som mestre i tilbagetrækning, hele tiden forstået at organisere modstand, og derved undsluppet den planlagte udslettelse. Den russiske front var ikke gået i opløsning, selvom den havde haft enorme tab, men den ville for en længere periode mangle kræfterne til en ny offensiv. Men også den tyske og den østrigske hær var i øst tvunget til at indlede stillingskrig, da den truende situation i vest krævede alle disponible kræfter.

21-cm mørser ved Belzec på den russiske grænse i ildstilling, 28. juni 1915

I) Gennembrudsslag ved Krasnostaw og efterfølgende kampe

6. juli til 28. juli 1915

Regimentets kampe ved Antoniowka, Pilaskowice og Garadzienice

Der var intet, der om morgenen den 6. juli pegede på, at fjenden ikke blot var parat til at yde kraftig modstand, men også omgik med tanken om fra forsvar igen at gå i offensiven for at befri sig for den stadig mere snævre omslutning. Udsendte patruljer havde aftenen i forvejen fundet området 2 km frem fri for fjender. Ufffz. Busse, 14. Kompanie, meldte at den sydlige del af skoven sydøst for Vw Celinin var ubesat, og at fjenden efter udsagn fra befolkningen var ved at grave en stærk forsvarslinje 5 km derfra ved Kol. Antoniowka med hjælp fra lokalbefolkningen. Meldingen blev bekræftet og suppleret af Ufffz. Tampke og Schumm, 2. Kompanie, og af Ufffz. Schild, 10. Kompanie. Sidstnævnte havde ikke fundet fjender i Antoniowka. Skansning blev ydermere observeret ved Vw. Baranica og mod øst. 20. Inf.Div. besluttede sig til øjeblikkeligt at gå til angreb, og befalede klargøring kl. 0230 mod linjen øst kant Czysta Dębina langs vejen mod Antoniowka over Tal 280 indtil vej Tal 252 mod VW Zygmuntow, med kontakt til XXII. Reservekorps på højderne ved Gorzkow, og med ordre til at skabe kontakt til venstre til 19. Inf.Div. Kl. 0700 stod Inf.Regt. 92 til højre, Inf.Regt. 79 til venstre klar til angreb nord for Poperczyn – Højde 253. Samtidig skulle Inf.Regt. 77 længere mod øst fra Olchowiec binde fjenden med geværlid fra effektiv skudafstand. De ubesatte højder nord for Olchowiec skulle besættes. Den fortsatte fremrykning var planlagt med højre fløj over slugten nord for Br. mod Vw. Baranica og med venstre fløj fra Vej Tal 252 til Zygmuntow, for fra vest at kunne rulle de fjendtlige stillinger over Højde 210 op mod sydøst. Som befalet rykkede III. Bataillon frem til højre og I. til venstre, hver med to kompagnier. Kl. 0950 blev vejen Olchowiec – Tal 252 nået. Her standsede yderligere fremrykning på ordre. I mellemtiden indgået oplysninger fastslog at de fjendtlige stillinger var lagt stærkere udbygget og bemanded end hidtil vurderet, og forløb fra højderne øst for VW Baranica nordlig Kol. Antoniowka over Tal 269, VW Zygmuntow og videre over Pilaskowice til den anden side Sielczew åen. Offz.Stellv. Gropp, 4. Kompanie og Ufffz. Riechers, 10. Kompanie, som var sendt frem til opklaring, slog fast at fjenden havde etableret to stærkt besatte linjer bag hinanden med grave til flankering, der på steder lå tre til fire overfor hinanden. Stillingen var forstærket af en 8-10 meter bred pigtrådshindring. Det syntes derfor nødvendigt med en kraftig artilleriforbereelse for at undgå unødvendige tab, eller forsøg på at manøvrere fjenden ud af sine stillinger gennem et kraftigere pres fra vest fra de her stående enheder. 20. Inf.Div. befalede derfor kl. 1600 fortsat opklaring, fremførelse af nærkampmidler og indretningen af forreste linje til længere varende forsvar. Divisionen hvilede kampklar. Trods alle forventninger kom det på den måde her til ni dages stillingskrig

I den dejlige højskov bag den forreste linje udviklede der sig til en livlig tilværelse, der ville have været fredeligt hvis ikke ind i mellem nedslag af granater eller fløjtet af skud havde erindrede om, at der var krig. Langt fra mod vest buldrede en kraftig kanontorden herover og gav forhåbninger om, at det også her snart igen ville gå fremad. Stillingerne udbyggedes kraftigt. I skoven blev der savet og hamret. Et fundet savværk leverede brædder til inddækning og dækningsanlæg. Træ- og pigtrådshindringer blev etableret og løbegravene mod Auntoniowka spærret. I det herlige vejr var det næsten idyllisk i de skønne bøge, ege og gran bevoksede skove, blandet med hegn af hasselnød, hvor bunden var dækket af skovjordbær og blåbær. Der var endelig tid til at tænke på en istandsættelse af uniformer, der ofte hang som laser på kroppen, og specielt vedligeholdelse af fodtøjet. I disse dage udleverede beklædning og udrustning gjord en delvis forbedring mulig, selvom beholdningerne langt var rakte til. Det nyankomne erstatningspersonel skilte sig i deres nye uniformer kraftigt ud fra de gamle frontkæmpers sønderlidte tøj. Trods denne tilgang var styrkemålene i kompagnierne stadig meget ringe og nåede kun 70-100 mand.

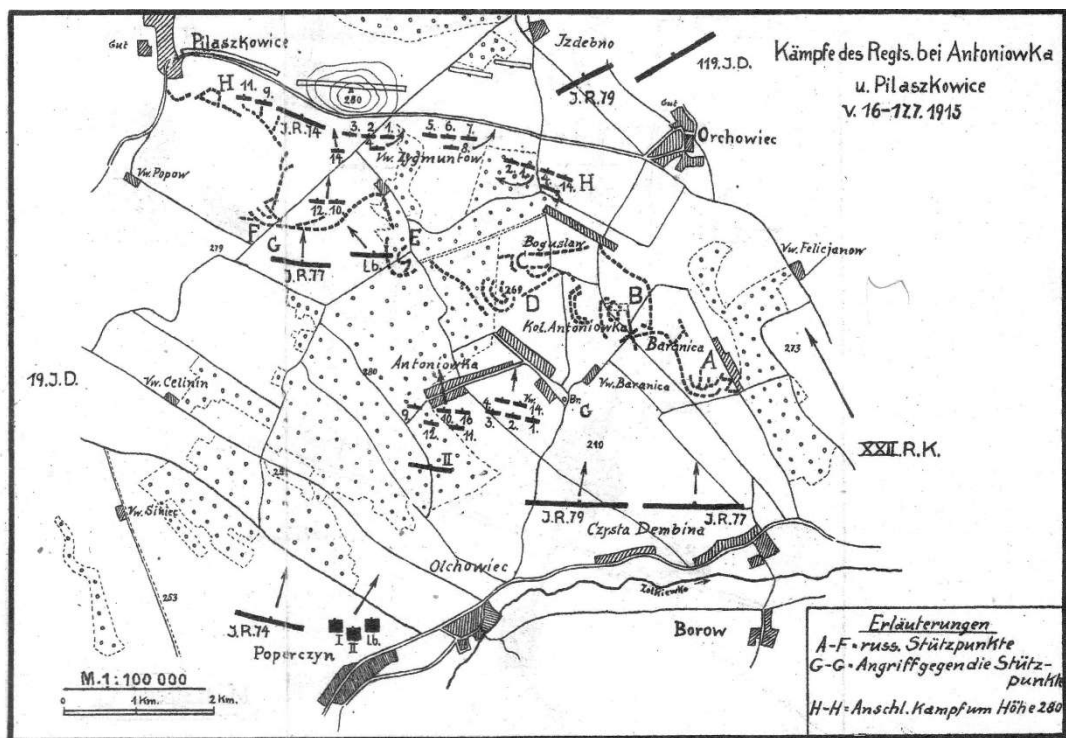
Der fandt også feltgudstjenester sted i skovene. I øvrigt blev der ved den rigelige hvil og gode forplejning ikke forsømt at gennemfører angrebsøvelser i kompagnierne. Mens artilleriet holdt fjenden beskæftiget, blev opklaring, især også gennem officerspatruljer, ustandseligt gennemført. Med fjendens store opmærksomhed, var denne tjeneste ikke let at gennemføre. Meldinger fra Lt. Schmid, adjutant ved I. Bataillon, Lt. Goretzki, von de Lippe og Offz. Stellv. Wurm og Leisshold fuldstændiggjorde det billede, luftopklaring i mellemtiden havde skabt. De fjendtlige støttepunkter, der tydeligt skilte sig ud, fik særlige betegnelser. den på højderyggen øst for Baranica blev »A«, i den retvinklede liggende skov »B«, syd for Boguslaw »C«, på Højde 269 »D«, øst for Vw Zygmuntow i skoven »E« og på vejen Zygmuntow – 279 »F«. I øvrigt forløb dagene 7. til 15. juli roligt. den 10. blev Inf.Regt. 92 afløst af Inf.Regt. 79 og besatte dennes stillinger mod vest sammen med en del af Inf.Regt. 74's. Den 11. juli overtog major v. Marcard kommandoen over III. Bataillon.

Feldmarschall Hindenburgs Armeé havde ved Prasnyez gennembrudt de russiske stillinger over en bredde på 40 km. Den 16. juli skulle 11. Armeé gennembryde fronten foran den. 20. Inf.Div. skulle angribe mellem Støttepunkt D og F, hvorfra der straks skulle rykkes frem mod fjendens bageste linje ved Boguslaw og videre nord til vejen Orchowiec – Pilaskowice. 19. Inf.Div. skulle først senere slutte sig til angrebet. Inf.Regt. 77 fik ordre til at besætte Støttepunkter A og B ved Vw. Baranica og forhindre at den kunne gribe ind mod venstre fløj af XXII. Reservekorps, som rykkede frem mod Højde 273 øst for Baranica, eller mod højre fløj af 20. Inf.Div. ved Kol. Anrtoniowka. Efter artilleriforberedelse mellem kl. 22 og 24, fik Inf.Regt. 92 frem med I. Bataillon – 14. og 4. Kompanie – i forreste line og med reserve tæt bag med tilslutning til Inf.Regt. 79 til højre, og med III. Bataillon – 16., 10. og 9. Kompanie, reserve tæt bag med tilslutning til Inf.Regt. 74 til venstre. II. Bataillon flugte III.

Efter en besværlig passage gennem skoven i nattens mørke gennem egne hindringer, der i mellemtiden var ødelagt, blev enhederne mødt af en heftig fjendtlig infanteriild straks de trådte ud af skoven, der dog fik for højt. Delingerne rykkede øjeblikkeligt frem til skråningerne ved Støttepunkter C og D, hvor de i en afstand af 4-500 meter gravede sig ned. Fjendtlige patruljer i forterrænet blev fordrevet. Kl. 0500 begyndte artilleriforberedelsen, hvorefter den russiske infanteriild hurtigt forstummede. Foruden det samlede artilleri under 20. Feldartillerie-Brigade deltog batterier fra fire tunge fodartilleri-afdelinger og talrige i mellemtiden indbyggede minekastere, så der opstod et brøl, regimentet hidtil ikke havde oplevet. Efter i starten længere, så hele tiden kortere pauser, forenede brølene fra pjecerne sig med de voldsomme nedslag granater og bragede fra minerne sig til en helvedes koncert, der hele tiden blev voldsommere, og endeligt kl. 0830 sluttede i en kort trommeild. Granater og miner susede tæt over hovederne på angriberne. Brædder og bjælker blev slynget højt op i luften. Det var på samme tid et forfærdende og vidunderligt syn, som angriberne nød med dyb tilfredsstillelse, da kun den overlever, som viser sig som den stærkeste.

Et skuespil, der for første gang afslørede maskinernes overlegenhed over mennesket, hvor teknik høstede blodige triumfer. Og dog, selvom dette skuespil var af en hidtil ukendt og uhørt størrelse, havde frontkæmperne, som dag ind og dag ud havde levet i jernhagl og selv blevet til stål, for længst lært at en heroisk bekæmpelse af materiellet, der hele tiden gjorde dem i stand til igen at mestre materiellet.

Fjendens reaktion på denne kanonade lod ikke vente længe på sig. Imidlertid koncentrerede denne ild sig om de tyske batterier, der ødelagde hans stillinger, og de bagvedliggende reserver, for at forhindre deres fremtrængen. I samme øjeblik, trommeilden ophørte, rykkede Inf.Regt. 79 og I./Inf.Regt. 92 frem mod den stejle Højde 269, støttepunkt D og de vest herfor liggende stillinger, som var erobret kl. 0900. En ringe modstand blev hurtigt brudt. Her havde artilleri og minekastere lavet et godt arbejde. Alligevel var store dele af den dybt udbyggede stillingen forblevet intakt. Derimod havde den moralske virkning af den voldsomme ildorkan rystet russerne, der med sin masse allerede var under tilbagetrækning mod nord. Forfølgelsen fortsatte med det samme til højderne ved Boguslaw, hvorefter der på ordre blev gået i stilling i nordkanten af skoven vest for Boguslaw. III. Bataillons

angreb mod Støttestpunkt E kom ikke så hurtigt frem. Allerede i den første fremrykning blev 39 mand sat ud af spillet. Lt. Liebmann, fører for 9. Kompanie, blev såret. Det var ikke her lykkedes artilleri og minekastere af nedkæmpe fjenden. En del af det nu disponible tunge artilleri blev derfor forlagt hertil mellem kl. 1030 og 11, så III. Bataillon med to kompagnier fra II. Bataillon kl. 12 kunne opnå fodfæste. Virkningen af de tunge granater viste sig i Støttestpunkt E ikke tilstrækkelig. Store dele af pigtråden var uskadede. Selve stillingen med det usædvanlige bolværk med meget dybe grave og dækninger, et mesterstykke af russisk befæstningskunst, havde kun i uforholdsmæssig ringe grad lidt skade. Der var næppe en død russer at se. Der blev kun taget 100 fanger og erobret 4 maskingeværer. Fjenden havde i rette tid rømmet stillingen, men var her også blevet ramt af den moralske virkning af beskydningen. Nerverne havde svigtet.

Allerede kl. 0900 blev korpsets reserve – Inf.Regt. 91 – indsat mellem II. og I. Bataillon, Inf.Regt. 92. Mens II. Bataillon fik ordre til i første linje at skabe forbindelse til Inf.Regt. 91, blev I. Bataillon trukket ud og sat i march mod Vw. Zygmuntow. Da det fjendtlige artilleri rettedes herimod for at dække frigørelsen af de russiske enheder, tog bataljonen store mellemrum. Det fortsatte angreb af forreste linje og den indsatte reserve gik kun langsomt på grund af den kraftige fjendtlige beskydning og silende regn. Det fjendtlige infanteri holdt stædigt fast på Højde 280 sydøst for Pilaskowice. Efter stillingsskifte skulle artilleriet tage skoven vest for Izdebnó ¹⁾ under beskydning, hvor fjenden ligeledes igen gjorde modstand. Ifølge korpsets befaling skulle Inf.Regt. 91 og 92 kl. 1930 herefter kaste modstanderen i skoven tilbage, og grave sig ned i linjen Izdebnó – Højde 280. 6. Kompanie, Inf.Regt. 74 under Major Funk blev stillet til rådighed til dette angreb. I./Inf.Regt. 92 blev indsat til venstre for II. Bataillon og kom under kommando af major Funk. III. Bataillon forblev i regiments reserve ved Vw. Zygmuntow. Det befalede angreb kom ikke til udførelse. Det begyndende mørke satte en stopper for fremrykningen. Den forreste linje gravede sig ned omkring vejen Orchowiec – Pilaskowice. Inf.Regt. 74 trak tre delinger frem i nærheden af Højde 280. Forplejning kunne ikke bringes frem til de forreste kompagnier. Dagen havde kostet regimentet i faldne 1 officer, Lt.d.R. Wiederhold, og 5 mand, mens to officerer, foruden Lt. Liebmann også Lt. Schwenkow fra MG-Kompagniet, og 62 mand såret. Der blev taget 178 fanger og 1 maskingevær.

Linjen Orchowiec – Piaskowice hørte til det omfattende forsvarssystem, der skulle sikre vejen og jernbanen Cholm – Lublin – Iwangorod. Den russiske øverstkommanderende, Radko Dimitrieff, havde ikke til hensigt at åbne vejen for X. Reserve-Korps ind i flanken på Wieprz-stillingen. Han stod foran gennemførelsen af et modangreb. Mens han ved Krasnostaw kastede den russiske garde mod den preussiske garde, havde han overfor 20. Inf.Div. indsat befarnede sibiriske tropper. X. Armeekorps håbede den 17. juli på at kunne afslutte gennembruddet. Efter gårsdagens gode resultater syntes det ikke at ville koste dem store anstrengelser at nå de påtænkte mål. Det

¹⁾ Kort Polen M37 Rejowiec

blev anderledes. Russerne vidste, hvad det drejede sig om. Han var besluttet på, for enhver pris at fastholde linjen Krasnostaw – Pilaskowice.

Stadig gennemblødte efter de sidste dages regnvejr lå mandskabet frysende i de fugtige jordhuller og længtes efter dag og solskin. De første lys om morgenen den 17. juli fik dem til at sidde op og mærke efter. Russerne, der hidtil havde overladt det til tyskerne at angribe, angreb kl. 0300 de tre fremskudte delinger af Inf.Regt. 74 og tvang dem til at falde tilbage. 10. og 12. Kompanie fra III. Bataillon blev i hast sendt frem, og kastede fjenden tilbage. Kl. 10 skulle angrebet genoptages efter en kort artilleriforberedelse fra kl. 0930. Mens 119. Inf.Div. til højre rykkede frem mod bakkerne ved Izdebno, skulle 20. Inf.Div. gennembryde de fjendtlige stillinger mod nord og dermed tvinge fjenden til også at opgive sine stillinger foran 19. Inf.Div. ved Chodolowka, der forsvaredes hårdt, og højderne vest for Sielczew. Ganske vist lykkedes det II. Bataillon på visse steder at gå frem og ligeledes I. Bataillon at få fodfæste på den østlige skråning af højde 280, men den fortræffeligt forskansede fjende holdt stand. Trods store tab kunne Inf.Regt. 74 ikke erobre bakken. Flankerende beskydning på omkring 800 meters afstand fra vestlig retning vanskeliggjorde fremrykningen, hvilket også gjaldt III. Bataillon, der som reserve fulgte efter på vestre fløj. De allerede talmæssigt svage kompagnier led yderligere. Kampen gik i stå. Efter ny artilleriforberedelse kl. 1545 skulle angrebet til at genoptages, der ved II/Inf.Regt. 92 allerede havde gjort fremskridt, da fjendtligt artilleri lagde en kraftig ild over stillingerne. Umiddelbart derefter angreb gevaldige russiske masser langs hele fronten, især mod Inf.Regt. 74 og I/Inf.Regt. 92. De nyankomne sibiriske tropper var gennem kornmarker og delvist under anvendelse af gamle skyttegrave, nået frem til bakkerne, og trådte nu overraskende frem til storm. Situationen var overordentlig kritisk. Major v. Marcard kastede øjeblikkeligt 9. og 11. Kompanie fra III. Bataillon ind på venstre fløj af Inf.Regt. 74. I. Bataillon, der med 1., 3 og 2. Kompanie lå i forreste linje, indsatte 4. Kompanie til højre og 14. Kompanie til venstre. Det massive angreb af sibiriske tropper trykkede Inf.Regt. 74 og I. Bataillon et stykke tilbage. Antallet af russere øgedes hele tiden. Maskingeværet på venstre fløj af bataljonen gik i stå og ammunitionen blev knap. Med sammenbidte tænder holdt den hele tiden reducerede bataljon stand, og selv lettere sårede greb igen til gevær for at forhindre et gennembrud. Stående blev der skudt på fjenden 50 meter væk. Lt.d.R. Seeland, Goretzki og Rüggeberg blev såret. Lt. Delius faldt. Bataljonens adjutant, Lt. Schmid kastede håndgranat efter håndgranat mod de russiske angribere, indtil han hårdt såret sank sammen. Da faren nåede et højdepunkt ankom Hptm. Siertz med tre kompagnier fra Inf.Regt. 77, snart fulgt af 4. Kompanie og kort efter igen af Hptm. Frhr. v. Buttlar med 10. og 12. Kompanie fra III. Bataillon. Indsættelsen af nye maskingeværer og ankomst af rigelig med ammunition til i. Bataillon fik hurtigt fjenden standset, der kl. 1730 veg tilbage og forsvandt i de høje kornmarker. Krisen var overvundet. En haglbyge af shrapnels og især maskingeværer forhindrede, at fjenden blev forfulgt. Byerne af ild kom hen over toppen af Højde 280.

Utffz. Lütjens, 4./Inf.Regt. 77 hørte på dette tidspunkt en stille jamren og stønnen, herefter et lavt råb om hjælp. Som han forsigtigt kikkede op over sit skyttehul, så han omkring 30 meter foran sig en hårdtsåret officer liggende i en stor blodpøl. Uden at betænke sig, selvom han var risikoen bevist, da maskingeværskud stadig slog ned rundt om, tog han officeren i sine arme og slæbte ham ned i skyttehullet. Ankommet hertil blev han ramt i begge ben og sank til jorden, stadig med officeren, som i dette øjeblik blev dræbt af et skud i hovedet, fast i armene. Sådan blev de et stykke tid senere fundet af kammerater. Den døde officer var Lt. Schmid, adjutant ved I. Bataillon. Et eksempel på sandt kammeratskab ind i døde, der fortjener at navnet på denne tapre underofficer fra Inf.Regt. 77 fastholdes i historien for eftertiden.

Som russerne veg tilbage så Utffz. Braun, 1. Kompanie, hvordan et russisk mandskab forsøgte at gå tilbage med et maskingevær. Sammen med Musk. Kese og Stoffregen fra kompagniet, stormede han dem, slog dens fører ned med geværkolben, og faldt så ramt i hovedet af et skud, sammen over den døde russer. Kese og Stoffregen nedkæmpede resten af besætningen og erobrede maskingeværet. De tvang 15 russere, der lå i nærheden, til at overgive sig, og til at bære maskingeværet. Enheder i nærheden troede, at det var et russisk maskingevær, der var ved at blive sat i stilling, og åbnede ild trods vinken. Herunder blev en russer dræbt og en anden såret. Endeligt nåede de en dækning, hvor de fandt fire sårede kammerater, der herefter kunne bæres tilbage af de russiske fanger. Resten trak maskingeværet efter sig. På den måde ankom flokken til regiment, hvor de to helte blev belønnet med Jernkorsets II. klasse og forfremmedes til Gefreiter.

II. Bataillon havde forgæves forsøgt at angribe det russiske fremstød i flanken. Kort efter så den sig selv under angreb. På kort tid mistede den sine officerer. Lt. Wirth, fører for 8. Kompanie gennem mange måneder faldt, Lt. Scheller, Saeger, Adam, Müller (Kurt) og Brandes (Julius) blev såret. Som russerne veg tilbage, gik bataljonen øjeblikkeligt frem gennem skoven sydvest for Izdebno. Lt.d.R. Knecht, 6. Kompanie fandt hentedøden under storm med revolver og håndgranater. Offz.Stellv. Müller, 7. Kompanie, stormede med sin deling videre mod skovkanten. Kun få af hans folk nåede den uskadt. Tabene var meget store. Ikke mindre end 25 døde og 30 sårede efterlod 7. Kompanie på denne kampplads. Alligevel mislykkedes et russisk modangreb fuldstændig på trods af, at der kun

var én officer tilbage. Offz.Stellv. Bauer, 5. Kompanie, Bock, 6. Kompanie, Kübler, 7. Kompanie og Puthé, 8. Kompanie, overtog på dette kritiske tidspunkt kommandoen over kompagnierne, og viste sig deres opgaver voksne. Lt. Konrad og Offz.Stellv. Bauer standsede på venstre fløj af bataljonen kraftige fjendtlige angreb. Også Major v. Tresckow blev kl. 1645 såret, som han opmuntrede dele af I. Bataillon til fornyet fremrykning.

Om aftenen indtog Inf.Regt. 91 Izdebnó. I. Bataillon blev afløst af III., Inf.Regt. 77 gravede sig ned til venstre herfor, da der i løbet af natten måtte forventes nye angreb. Disse fulgte ikke. Dagen ved Pilaszkowice skal i regimentets annaler fremstå med guldbogstaver. Trods ringe ildkraft og kampstyrke holdt regimentet ikke kun stand mod uhyre russiske massers storm indtil hjælpen ankom, men her gav officerer og mandskab overalt et eksempel på ubetinget opofring. 3 officerer og 66 mænd forsegledede deres troskab med døden, mens 9 officerer og 284 mand blødte for fædrelandet. Disse tilsyneladende ikke sønderlig store tabstal under de hårde kampe, lader sig forklare ved kompagniernes ringe styrkemål. Efter kampen bestod I. Bataillon af 184 mand, II. Bataillon af 267 mand. 7. Kompanie var trådt ind i kampen med 110 geværer, der ved slutningen var skrumpet ind til 38. – 2. Kompagni vendte tilbage med blot 31 mand. Hptm. Frhr. v. Buttlar overtog kommandoen over II. Bataillon.

Natten sænkede sig over de udmattede tropper. Først omkring midnat kunne forplejning sendes frem. I tavshed spiste mandskabet det rigelige måltid, der var tilberedt til så mange, der ikke længere indfandt sig til udlevering. Alle var henfalden til egne tanker, og kunne først nu for alvor se, hvor stor en høst døden havde høstet. Støj og stønnen, råb om hjælp fra ven og fjende, fra dem der med så stort besvær forsøgte at kravle i sikkerhed, lød fra det modne korn. En dyb stilhed sænkede sig over slagmarken, hvor alle faldt i den dybeste søvn. Dagen havde været den hårdeste under felttoget i Galicien.

Endnu engang var russerne forsvundet i løbet af natten, men kun for efter kort afstand endnu engang at yde modstand. Den 18. juli kl. 0415 iværksatte III. Bataillon fremrykning mod Højde 229. Denne var ikke længere besat. Undervejs kom man forbi mange en ven eller fjende, der sov den sidste søvn. Dog kunne bevidstheden om sejren og de foranstående nye kampe ikke give plads til en længere tristhed. Højde 260 var nået kl. 0600. II. Bataillon fulgte i anden, I. i tredje linje. Kl. 1130 fik regimentet befaling til at tage skovspidsen 1 km syd for Højde 247 – i nordkanten af Czenstoborowice. Kl. 1730 gravede III. Bataillon sig ned på skråningen af slugten øst for Czenstoborowice, og om aftenen blev II. Bataillon skubbet frem i en stilling. Regimentet gik kampklar til ro.

Bataljonerne var så reducerede, at kompagnierne 14 til 16 blev opløst og fordelt på de øvrige. I. og II. Bataillon blev den 19. juli underlagt 19. Inf.Div. til et angreb på højderne ved Chodolowka, hvor fjenden fortsat ydede hård modstand, og i silende regn sat i march over Czenstoborowice for at angribe fjenden i ryggen.

Da denne i rette tid faldt tilbage, fik begge bataljoner ordre til videre forfølgelse af fjenden gennem Sieleczew dalen, marcherede over Rybzewice – Stgryjna – Wladislawow til Gardzienice, der også blev nået af III. Bataillon på den modsatte bred. Mens I. og II. Bataillon, stadig underlagt 19. Inf.Div. gik i stilling over 2200 meter langs vejen Gardzienice – Højde 229, til venstre med forbindelse til II/Inf.Regt. 77, sluttede III. Bataillon, fortsat underlagt 20. Inf.Div., sig til på modsatte flodbred, der til venstre ved H.H. Gardzienice havde forbindelse til Inf.Regt. 91. Fjenden stod i en stærkt forskanset stilling foran XXII. Reserve-Korps, 119. Inf.Div. og X. Armeekorps fra Wieprz over Idzikowska Wola – Ignasin – Kemblow på højre side af Gielczew, og videre fra Piaski over Piasecka Wola – Kozice – Dolna Gore på den venstre bred. På vejen Lublin – Piaski blev kraftig vogn trafik observeret. I. Bataillon skød en stærk sikring frem til Gut Borek. Dalen langs Gielczew var gjort impassabel på grund af oversvømmelser og var yderligere spærret af hindringer.

Den 20. juli skulle 20. Inf.Div. deltage i 119. Inf.Div. angreb, der kl. 11 skulle begynde over Idzikowska Wola. I den forbindelse blev det befalet at 20. Inf.Div. med sin højre fløj skulle øge frem til Højde 227 vest for Fajslawice. III. Bataljon på venstre fløj af 20. Inf.Div. skulle derfor kl. 0030 rykke frem til højderne 1 km nord H.H. Gardzienice, og her grave sig ned med 11., 9. og 10. og to delinger af 12. Kompanie. På grund af sygdom overtog Hptm. d.R. Lüning kommandoen over bataljonen fra Maj. v. Marcarad. III. og I./Inf.Regt. 77 blev indsat til højre for III. Bataljon. 11. og 9. Kompanie deltog i Inf.Regt. 77 fremrykning mod Mlodyczow, hvor det kom til kamp. Russerne faldt tilbage. En deling fra 11. Kompanie blev om natten på dette sted. Opklaring fra 12. Kompanie viste, at landsbyen Kemblow var fri for fjender. Fjenden foran 19. Inf.Div. på den vestlige side af Gielczew, lå denne dag i skoven nordvest for Borek. Patruljer blev mødt med ild fra den sydøstlige del af denne skov.

Tidligt den 21. juli omkring kl. 0630 blev russiske skytter set, som de gennem det høje korn rykkede frem i retning af Borek. Også øst for Sielcew besatte fjenden et skovstykke nord for Højde 223. Hans angrebshensigter på vestsiden af floden blev kl. 17 ødelagt af en velrettet artilleriild. Angrebet gik i stå 1200 meter foran I. Bataillon, og det blev observeret, at russerne begyndte at grave sig ned i kornmarkerne. Denne dag blev II. Bataillon trukket ud af linjen, og i første omgang som reserve placeret ved H.H. Gardzienice. For at lukke hullet måtte I. Bataillon udvide længere mod vest og II/Inf.Regt 77 længere mod øst. Den i forvejen svagt forsvarede linje med 4., 1. og 3. Kompanie, blev herigennem endnu svagere. Som erstatning blev tre maskingeværer fra Garde-Kavallerie-Division

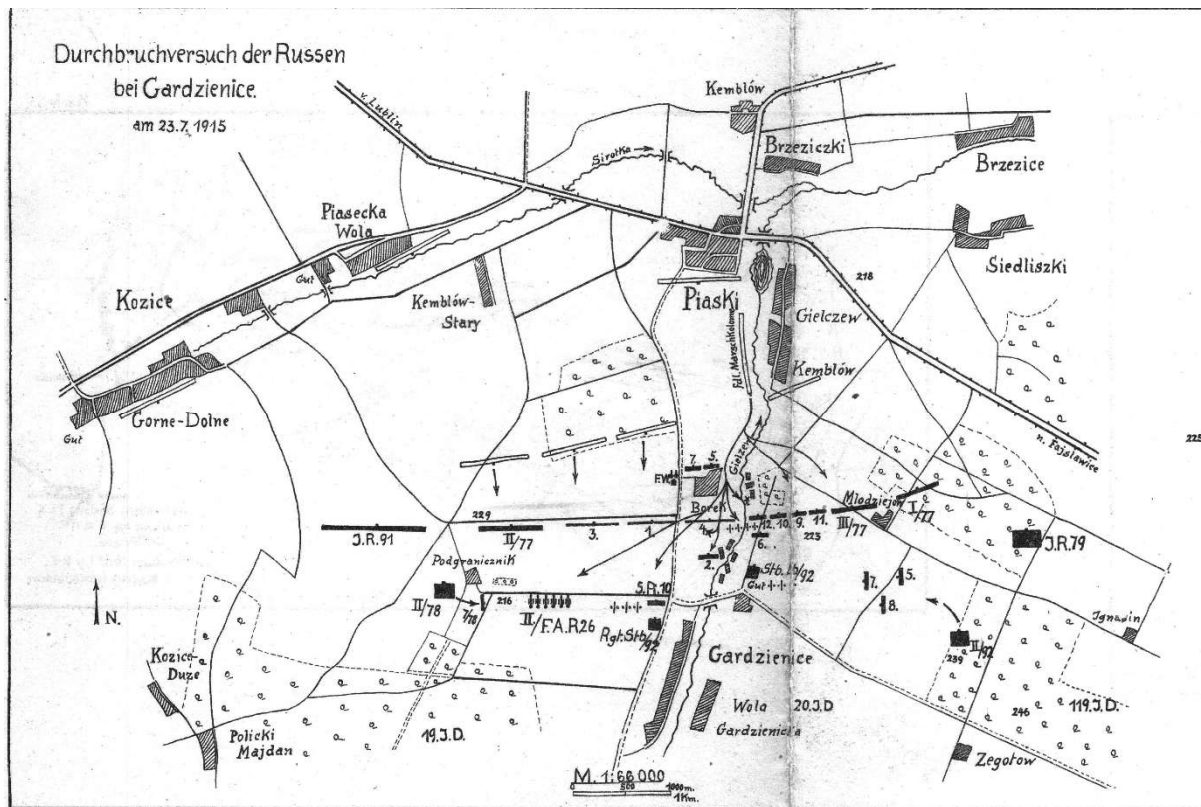
indsat i I. Bataillons linje, og yderligere tre maskingeværer med 250 karabin-skytter fra samme division blev sat i beredskab ved H.H. Gardzienice. For at flankerer Borek og østsiden af Gielezew åen fra vestlig retning, blev der ligeledes placeret maskingeværer. Tre maskingeværer fra Inf.Regt. 77 under Lt. Schumacher blev stillet til rådighed for III. Bataillon og placeret på østsiden af Gielczew på bakkerne nord for Gardzienice med skudretning mod nord og øst.

Den 22. juli forløb rolig. Patruljer meldte, at der i en afstand af 1 kilometer fra fronten ingen fjender befandt sig. Det tildelte Garde-kavaleri og maskingeværer fra Garde-Kavallerie-Division blev derfor trukket tilbage på nær to maskingeværer. Situationen syntes ikke at give anledning til mere alvorlige betænkeligheder.

En dyster nat sænkede sig over området. Vind gik langsomt over stedet og bragte den svage lyd af hamren og banken, som I. Bataillon yderligere udbyggede sine stillinger. Alt andet lå i dybeste ro på nær enkelte poster og patruljer, der søgte efter fjenden. – Den 23. juli omkring kl. 0200 begyndte en tæt tåge at lægge sig over Gielczw og på begge sider. Som svage spøgelse kom fra nord en række skikkelser, den ene bag den anden, med en vejviser i spidsen med en lygte bundet på ryggen. Det var en lang række af russere, der så lydløst som muligt bevægede sig fremad. Gielezw, der hidtil havde været stærkt opsvulmet på grund af regnvejret, fik sine vandmasser opstemt af en sluse på højde med godset Borek. På forhånd havde russerne ved at åbne slusen, fået vandet til at løbe væk, så bunden af åen næsten var tørlagt. Kl. 0230 nåede den østlige del af denne enkeltkolonne på højde med den venstre fløj af III. Bataillon, fortsatte endnu et stykke langs åen, drejede mod øst, klatrede op over skråningen og angreb de fuldstændig anelsesløse 10. og 12. Kompanie. Overfor overmagten faldt 12. Kompanie tilbage mod syd sammen med halvdelen af 10. Kompanie. Også 11. og 9. Kompanie blev kort efter også angrebet af russerne, hvorunder Lt.d.R. Ritzau faldt. 6. Kompanie, reserve bag venstre fløj af III. Bataillon, blev omringet på begge sider, men det lykkedes alligevel 500 meter syd for møllen at finde en stilling på siden af Gielczwe-åen, hvor den holdt fast.

Bataljonsstaben ved II. Bataillon befandt sig i et hus 500 meter nord for H.H. Gardzienice. Som bataljonsfører, Hptm. d.R. Lüning med sin stab trådte ud af huset, kom 10. Kompanies feltkøkken i galop ham i møde og meddelte, at russerne var trængt igennem på venstre fløj af bataljonen. Han kunne imidlertid hører kraftig geværild fra højre fløj, og så heller ikke soldater komme tilbage, da pludselig nogle russere under høje råb storme frem mod staben. Gevær og revolverild tvang fjenden i første omgang til at søge dækning i kornmarkerne. Adjudanten Lt. v. Wülcknitz hastede tilbage og hentede tre maskingeværer fra 2. Reserve-Maschinen-Gewehr-Abteilung, hvormed det lykkedes at forhindre yderligere fjendtlige fremstød. Forinden havde russerne imidlertid sat stabens hus i brand, hvor der udviklede sig kamp med oppassere og telefonfolk. Under forsvaret udmærkede sig især Lt. v. Wülcknitz, bataljons-tambur Fricke, der herunder fandt sin død, ligesom Gefr. Habich, Ufffz. Kallmeyer, Kr.Fr. Meyer VIII, 10. Kompanie, og Vizefeldweblen fra 2. MG-Abteilung, uden hvis rettidige indgriben situationen ikke så hurtigt igen ville være kommet under kontrol. Selvom angrebet var afvist af 9. og 11. Kompanie, var det dog lykkedes fjenden at bryde igennem ved 10. og 12. Kompanie. Et maskingevær gået tabt, føreren Lt. Schumacher såret og risiko for yderligere gennembrud stadig tilstede. Alene foran Bataljonens kommandostation blev der efterfølgende optalt 90 døde russere. Foran højre fløj af III. Bataillon og III/Inf.Regt. 77 lå over 300 døde russere. Særlig fortjeneste erhvervede sig Feldw. Schmidtman, 10. Kompanie og Gropp, 12. Kompanie, som forhindrede at kampbagagen flugtaktiv gik tilbage som 10. Kompanies feltkøkken ankom, og med ro afventede begivenhedernes udvikling.

Omkring en halv time senere omkring kl. 3 meldte ved Gut Borek om stærke russiske massers fremrykning mod I. Bataillons front. Umiddelbart herefter fulgte fjendens frontale angreb. Mens det lykkedes maskingeværer til dels at standse angrebet, blev 4. Kompanie på højre fløj af I. Bataillon næsten samtidig beskudt i flanke og ryg af et stort antal russere. Fortvivlet værgede de enkelte dele af mandskabet, der uden forbindelse med hinanden var placeret i en lang linje. Det lykkedes russerne at trænge igennem højre fløj af 1. Kompanie. 2. Kompanie var blevet alarmeret af Vizefeldw. Stahlmann, der havde begivet sig frem. Det havde næppe forladt de huse, hvori de var indkvarteret, før det fandt sig omringet af russere. Kompagni-fører, Lt.d.R. Niehus faldt. En russer forsøgte at gennembore Vizefeldw. Stahlmann med sin bajonet, men blev strakt til jorden med et sabelhug. Bataljonsfører, Hptm. v. Seel blev meget tæt på Vizefeldw. Stahlmann dræbt af flere bajonetstik. 2. Kompanie blev tvunget tilbage. Vizefeldw. Stahlmann faldt tilbage mod vest og den her stående II/Haub.-Abt. Feldart. Regt. 26. Inf.Regt. 77 vest for I. Bataillon havde held til at afvise fjenden. Russerne, der var trængt igennem ved 4. og 2. Kompanie, hvis antal uheldigvis hele tiden øgedes, fortsatte frem i retning af regimentsstaben og den ringe regimentsreserve – 5. Kompanie, Pionier-Bataillon 10.

I mellemtiden var Oberstlt. Dürr i galop redet til brigade-reserven, II/Inf.Regt. 78, der var placeret ved M.H. Podgranieznik, og havde beordret den til at over Højde 216 at angribe ind i de fremstormende russeres højre flanke. For at få overblik over situationen red Oblt. v. Suckow med fører for pionerkompagniet, Oblt. Reiche frem, men stødte allerede efter få hundrede meter på de stormende russerne, der åbnede ild. Herved blev Oblt. Reiche såret. Oblt. v. Suckow lod herefter MG-delning under Lt.d.R. Lutterloh, der befandt sig ved reserven, sætte ind mod russerne storm, der hurtigt blev bragte til standsning under meget store tab. Fjenden var med dens forreste dele nået meget tæt ind på regimentets stabskvarterer. Den russiske regimentskommandør faldt meget tæt på disse huse. Lt.d.R. Lutterloh, som personligt betjente et maskingevær, blev dødeligt såret og udåndede kort efter. Ufffz. Blanke, der overtog delingen, udmærkede sig gennem sin koldblodighed og professionelle føring, så også de efterfølgende russiske stormløb nådesløst blev ofre for maskingeværernes ild. Han udnævntes til Offizierstellvertreter.

I mellemtiden var andre dele af det russiske angreb længere mod vest nået den skråning, bag hvilken II. Feldhaubits-Abteilung, Feldartillerie-Regiment 26 stod i stilling, og havde erobret 26 haubits. De vendte pjecerne, men gik imidlertid herefter i sejrusrusen over til plyndringer, da der i artilleriets bagage blev fundet rigeligt med vin. I en korrekt opfattelse af situationen handlede Vizefeldw. Stahlmann, som var gået tilbage i denne retning med 12 mand fra sin telefongruppe, hvorunder 4 mand var gået tabt. Ankommet til kanten af en lille skov blev han mødt af 6 artillerister fra de erobrede pjecer, der selv forsøgte at tilbageerobre dem. Med sine 8 mand åbnede han under høje hurra råben heftig ild mod russernes flanke. På dette tidspunkt ankom 7./Inf.Regt. 78, som Oberstlt. Dürr havde sat i march. Dette ville grave sig ned, hvorfor Vizefeldw. Stahlmann opfordrede kompagniets fører til at angribe. Med stort besvær fik han overbevist føreren om rigtigheden af sine hensigter, indtil det endeligt lykkedes ham af få kompagniet til med sine få folk at gå til angreb. Der udspillede sig herefter en heftig kamp omkring haubitserne. Bortset fra 125 mand, der overgav sig til kompagniet, blev russerne fuldstændig nedkæmpet. Artilleristerne drejede derefter endnu engang pjecerne rundt, hvorefter de – hjulpet af infanteristerne – sendte skud efter skud mod de overfor liggende bakker, så ingen fjender herfra mere var virksomme. Det russiske artilleri forholdt sig påfaldende tavse under hele denne kamp. Vizefeldwebel Stahlmann modtog senere for sin fremragende tapperhed Jernkorpssets I. Klasse. Dele af 2. og 4. Kompanie sluttede sig til 7./Inf.Regt. 78 i fremrykning, for igen at indtage deres oprindelige stillinger. 1. og 3. Kompanie havde frontalt afvist fjenden, og også tilføjede de

tilbagegående russere store tab. Under disse begivenheder på bakkerne på begge sider af Gielczew dalen, befandt II. Bataillon under Hptm. Frhr. v. Buttlar sig allerede på vej mod kampområdet. Siden den 22. juli havde denne bataljon som divisions reserve befundet sig bag fronten i skovhjørnet ved Tal 239 øst for Gardzienice med undtagelse af 6. Kompanie, der som reserve var stillet til rådighed for III. Bataillon. Allerede alarmeret kl. 0245 flod Hptm. Frhr. v. Buttlar 7. Kompanie under Rittmstr. Frhr. v. Löhneysen, der havde haft kommandoen siden 20. juli, rykke frem til broen ved H.H. Gardzienice. 8. Kompanie fulgte på venstre fløj af 7., mens 5. Kompanie fulgte 150 meter bag højre fløj. Fra ådalen lød kraftig geværlid. 7. Kompanie fandt østsiden fri for fjender, der allerede her var blevet afvist. På tidspunktet for ankomst var derimod 5. Pionier-Kompanie på vestsiden stadig i kamp med russerne syd for denne overgang. 7. Kompanie krydsede broen og optog beskydningen af den nu vigende fjende, der dog hurtigt igen ydede modstand syd for Gut Gorek. 5. Kompanie under Offz.Stellv. Klingner blev derfor indsat til venstre for 7, og sammen fortsatte de angrebet til den anden side Gut Borek. I mellemtiden havde I. Bataillon genindtaget sine gamle stillinger. 5. Kompanie blev derfor igen trukket tilbage til broen, hvor 8. Kompanie var forblevet, da der fra østsiden lød kraftig kamplarm. Også 7. Kompanie blev snart trukket tilbage, og som del af II. Bataillon placeret som Korps-reserve syd for H.H. Gardzienice. Dens indgriben øst for floden var ikke længere nødvendig, da III. Bataillon med I. og III./Inf.Regt 77 overalt havde trængt fjenden tilbage. Kl. 0600 var kampen slut og de oprindelige stillinger overalt igen indtaget.

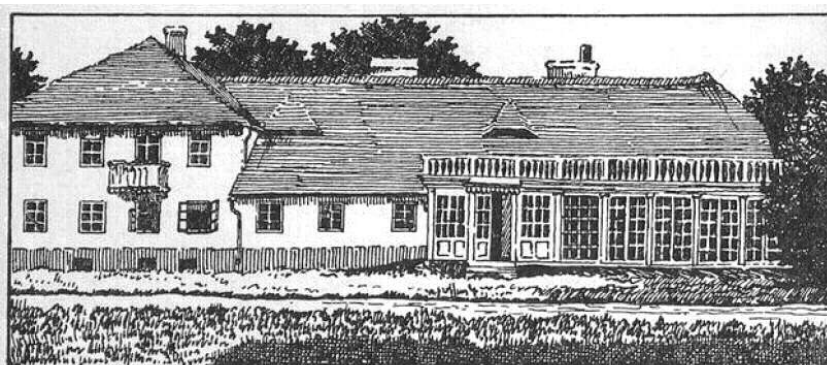
Russernes gennembrud i mindst 800 meter dybde, kunne med en bedre føring og tilstrækkeligt stærke kræfter til det fortsatte fremstød og til udvidelse af gennembruddet på begge sider af floden Gielczew, have ført til store resultater, set i lyset af svagheden ved vores indsatte infanteri og de ringe reserver. Nu brød det hurtigt sammen under den effektive ild fra vore få reserve og handlekraftige føring. Russernes ofre var overordentlig store. Hvis Gardzienice blev en sort dag for regimentet, så fortjener den desto større opmærksomhed. Gennem deres føreres dygtighed og koldblodighed blev den truende situation hurtigt korrekt vurderet, og fjendens succes forvandlet til et totalt nederlag. På trods af overraskelsen forblev regimentets tab forholdsvis ringe. Faldet var 4 officerer og 36 mand, mens 69 mand var såret og 33 savnet, formentlig taget til fange. I fjendens hænder forblev to maskingeværer fra 3. Reserve-MG-Abteilung og 1 erobret russisk våben.

En kraftig fjendtlig artilleriild over 19. Inf.Div. stillinger tydede på et fornyet russisk angreb. Stillingerne blev derfor yderligere forstærket, særligt i dalen omkring Gielczew, hvor II./Inf.Regt. 78 yderligere blev skubbet ind mellem I. og III. Bataillon. De endnu disponible maskingeværer fra Garde-Kav.-Div. blev igen placeredes i I. Bataillons stillinger.

Den følgende nat gennemførte Gefr. Zimmermann med Musketier Bohn, Volkmer og Kaufmann, 3. Kompanie kl. 0230 en dristig patrulje. Placeringen af et russisk maskingevær, der kontinuerligt beskød flanken, skulle findes. Det lykkedes dem at arbejde sig ind på 20 meter af den fjendtlige linje og opdage maskingeværet bag en halmstak. Patruljen lagde ild over betjeningsmandskabet og tilføjede den tab i døde og sårede. På trods af overmagten, der stadig var tre gange så stor, gik de fire mand til angreb med bajonetter, og tog de overlevende 12 russere til fange efter at Gefr. Zimmermann havde stukket yderligere 2 russere ned. Kort efter fik han uventet selskab af en patrulje fra Inf.Regt. 78, så det værdifulde bytte kunne bringes i sikkerhed. Gefr. Zimmermann blev på grund af udmærkelse foran fjenden forfremmet til Unteroffizier og fik tildelt Jernkorsets II. Klasse.

Den 24. juli blev det konstateret, at fjenden foran 19. Inf.Div. på den nordlige side af Sirotka var gået tilbage, og der kun syd herfor stod svage posteringer. Skoven nordvest for Borek var fri for fjender. På den østlige side af Gielezew foran 20. Inf.Div. fastholdt fjenden dog stadig sine stillinger, og forsøgte at overgå til modangreb, der dog afvistes. Også III. Bataillon blev angrebet. Fjenden efterlod sig 145 fanger. Den 25. juli blev X. Reserve-Korps skudt ind til højre, mens Inf.Regt. 77 og 92 helt igen blev underlagt 20. Inf.Div.

Mens Inf.Regt. 79 den 26. juli forblev i dens nuværende afsnit, blev Inf.Regt. 77 indsat til venstre ved siden af, mens Inf.Regt. 92 som Divisions reserve blev placeret ved H.H. Gardzienice. Det store tab af officerer havde medført et fortsat skift af kompagniførere. Mellem den 26. og 29. juli ankom som erstatning 7 officerer fra Feldartillerie-Regiment 46, 1 officer fra Husaren-Regiment 17, 4

Gut Bzowiec, regimentets hovedkvarter 4. juli 1915

officerer fra Inf.Regt. 79 og 3 fra Inf.Regt 77. Omkring 900 mand erstatningspersonel blev fordelt på kompagnierne så styrkemålet fra den 1. juli omtrent blev nået.

Efter hvil den 27. juli fulgte om aftenen denne dag befaling til 11. Armee, der den 29. juli skulle gennembyrde de fjendtlige stillinger på vestsiden af Weiprz med en stødtrop under Exz. Emmich fra en linje Dobrzyniow – Suchodoly – Ignasin til en linje Trawnike – Højde 214 syd Biskupice – Piaski. 20. Inf.Div skulle overtage 105. Inf.Div. stillinger frem til 800 meter øst for vejen Zagotow – Biskupice eksklusiv. Angrebet var planlagt på den måde, at østrigerne fra vest skulle iværksætte, mens 119. Inf.Div. samtidig angreb yderst til højre i retning Trawniki – Idzikowska Wola. 19. Inf.Div. skulle følge østrigeres fremrykning, og på samme måde skulle 20. Inf.Div. følge 19. Inf.Regt. 92 modtog befaling, den 29. juli kl. 0615 at så klar i skoven nord for Tal 246 nordøst for Zegetow. Angrebet med 105. Inf.Div. til venstre for 119. Inf.Div. gjorde hurtigt gode fremskridt over Højde 225 nord for Ignasin, så Inf.Regt. 79 med III. og II. Bataillon kl. 11 fik ordre til under sikring af venstre fløj af 105. Inf.Div., at rulle de fjendtlige stillinger op fra øst. Kl. 1240 rykkede III. Bataillon frem bag Inf.Regt. 79 med II. Bataillon til højre ved siden af, mens I. Bataillon fulgte. Fjenden gik tilbage ind til Højde 214 syd for Biskupice – 218 øst for Piaski. Mørket satte en stopper for yderligere fremrykning i det skovrige og kuperede terræn.

Endnu engang rømmede fjenden sine stillinger i løbet af natten. Den 30. juli kl. 0730 gik III. Bataillon over mosen vest for Biskupice mod Struza, fulgt af II. Bataillon. Længere mod øst nåede I. Bataillon via Brzezice den store vej mod Biskupice, hvor hele regimentet ved middagstid formerede marchkolonne og fortsatte i retning af Milejow. Kl. 1410 kom der melding om, at Milejow var besat af fjenden. III. Bataillon i spidsen af regimentet foldede ud med 10. Kompanie i spidsen. Kompagniet rykkede frem over jernbanen Lysolaje – Dominov ved H.St. Jaszczow, mens de to øvrige bataljoner fulgte over Lysolaje mod Jaszozow. Kl. 1430 kom 10. Kompanie under artilleriild fra sukkerfabrik Milejow. Efter at have passeret vejen Jaszozow – Staroseice med forbindelse til Inf.Regt. 79 til venstre, blev den mødt af en heftig infanteriild, så 11. og 12. Kompanie foldede ud til venstre for 10. Fremrykningen nåede engene 800 meter syd for Gut Milejow. Efter at artilleri havde skudt sukkerfabrikken i brand, sendte 10. Kompanie patruljer frem, der fandt Milejow forladt af fjenden. Først kl. 2200 fulgte besættelse af landsbyen, hvor III. Bataillon gik i hvil i den nordlige del, II. i den midterste, mens I. Bataillon gik i stilling øst herfor på skråningen med front mod Wieprz, da en fjendtlig stilling var erkendt i skovkanten nord M.H. Klarow på den anden side Wieprz.

Natlig opklaring fastslog, at sumpen øst for Milejow var passerbar, og at der over Wieprz var en feltjernbanebro ved sukkerfabrikken og en af ild beskadiget træbro ved godset. Et planlagt angreb tidligt på morgenen måtte ud-sættes på grund af tæt tåge. Først omkring kl. 0800 kunne artilleriet åbne ild mod de fjendtlige stillinger. Inf.Regt. 77 var i løbet af natten ved Jaszozow gået over Wieprz. Til venstre herfor stod Inf.Regt. 92 med venstre fløj langs Wieprz. I. Bataillon overskred floden kl. 10 ved feltjernbanebroen og fik omkring 1.400 meter foran fjenden forbindelse til Inf.Regt. 77. III. Bataillon kom under fremrykning under kraftig artilleribeskydning, og kom kun med besvær over broen og ind til venstre for I. Bataillon. II. Bataillon forblev i første omgang som reserve i Milejow. Et tilfældig granatnedslag her, dræbte kl. 1020 adjudanten ved II. Bataillon, Lt. Korfes, som stod og observerede bag et træ.

Fremrykningen gennem et sumpområde, gennemskåret af utallige brede og dybe grøfter, under kraftig russisk artilleriild og under ligeså kraftig maskingeværild fra højre flanke, gik hurtigt i stå, da artilleriet ikke var i stand til at nedkæmpe det fjendtlige infanteri i dets gode dækninger i skoven. Heller ikke 105 Inf.Div. til højre for skoven kunne komme fremad. Efter fornyet artilleriforbereelse blev angrebet genoptaget kl. 16, men selvom infanteriet skridt for skridt bragte angrebet fremad, døde det i sumpene. Fjenden skød stadig med uformindsket styrke, og kun en fremgang på 2-400 meter var opnået. Kl. 20 blev II. Bataillon blev til forstærkning af Inf.Regt. 77, placeret 800 meter syd for M.H. Klarow. II. og III./Inf.Regt 77 kunne om aftenen erobre Klarow under hårde kampe. Dagen kostede regimentet af faldne 1 officer og 5 mand, af sårede Lt.d.R. Schieverhöfer og 28 mand.

Hptm. v. Seel - Lt.d.R. Niehus - Lt.d.R. Ritzau.
Grave i haven til M.M. Gardzienicze - 24. juli 1915

m) Forfølgelseskampe fra Wieprz til Bug

1. til 11. august 1915

Regimentets kampe ved Ciechanki, Turowola, Rozkopaczow og Kolechowice

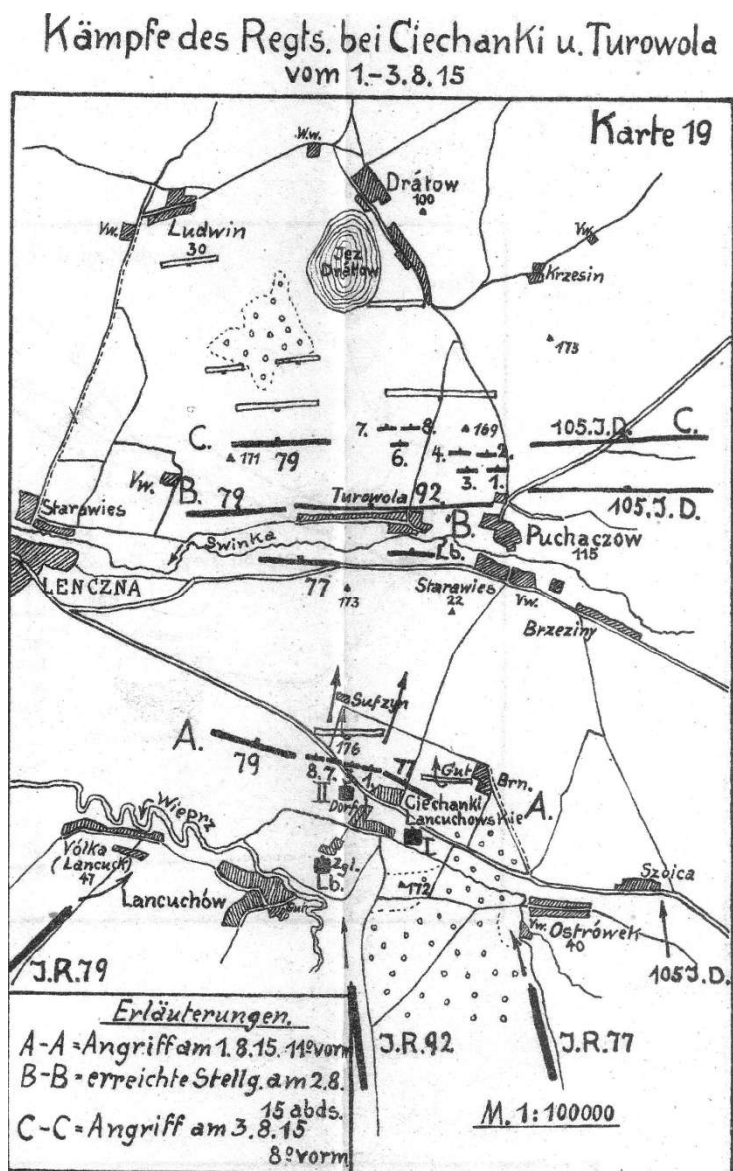
I løbet af natten rømmede russerne stillingerne nord for M.H. Klarow og ligeledes vest for Wieprz ved Lancuchow¹⁾ under det pres, der var sat ind langs hele fronten. Hvis regimentet blev sparet for tab den 31. juli på grund af russernes tilbagetrækning, skulle dagene 1. til 3. august blive desto mere blodige. Fjendens masse synes ikke at blive mindre. Trods bestræbelserne på at skåne tropperne mest mulig og sparer på kræfterne, så den tyske føring sig hele tiden tvunget til at kaste de samme kræfter ind for ikke at give russerne pusterum, og sætte de opnåede resultater på spil. Således blev tidligt den 1. august forfølgelsen øjeblikkeligt sat i værk. Inf.Regt. 79 fik ordre til igen at skabe forbindelse til 20. Inf.Div fra Lancuchow over Wieprz til Ciechanki (Lancuchowskie). Inf.Regt. 77 blev indsat i forfølgelsen gennem skoven mod Ostrowek, mens Inf.Regt. 92 fulgte parallel til den vestlige kant af skoven mod Ciechanki. Efter de indgåede meldinger var fjenden under fuld tilbagetrækning, og foran X. Armeekorps skulle der kun befinde sig en division som bagtrop. Ifølge meldinger fra fly skulle en russisk hovedstilling først befinde sig nord for Swinka afsnittet. Forfølgelsen skulle derfor frem til linjen M.H. Ciechanki – M.H. Suszczyz fortsættes med alle kræfter. Venstre fløj af 105. Inf.Div. var indsat over M.H. Ciechanki – Starawies – Puchezow. 20. Inf.Div. fik tildelt et ansvarsområde med linjen til højre Ostrowek – vestkant Puchaczow, H.H. Suszczyz – Dratow til venstre. Efter at I. Bataillon kl. 0530 begyndte fremrykningen, fulgt af III og II. Bataillon, kom forspidsen under fjendtlig artilleriild som den kom ud af skoven syd for Ciechanki. Bataljonerne sluttede op. I. Bataillon fulgte herefter vejen mod Puchaczow, II. Bataillon lergravene vest og syd for Ciechanki, mens III. Bataillon tog opstilling ved teglværket i sydkanten af Ciechanki. Opklaring viste, at M.H. Ciechani var besat af fjenden, ligeledes Højde 176 syd for M.H. Sufezyn, og at der her blev skanset. Fjendens størrelse kunne ikke erkendes. Kl. 1030 fulgte angrebsbefalingen til 20. Inf.Div., hvorefter Inf.Regt. 77 til højre med forbindelse til 105. Inf.Div. skulle rykke frem med højre fløj langs vejen Ciechanki – vestkant Puchaczow. Inf.Regt. 92 med tilslutning til venstre skulle rykke mod Højde 176. Regimentet befalede herefter, at I. Bataillon skulle klargøre i skovkanten nord for Ciechanki, II. Bataillon til venstre herfor i landsbyen, mens III. Bataillon skulle følge II. Bataillon. II. Afdeling, Feldartillerie-Regiment 10 skulle støtte angrebet på Højde 172 syd for Ciechanki, mens MG-kompagniet støttede fra vest kanten af landsbyen. Angreb skulle iværksættes som Inf.Regt. 77 begyndte fremrykning. Som II. Bataillon gjorde klar, skød russisk artilleri Ciechanki i brand. I. Bataillon indsatte 1. og 3. Kompanie i forreste, 2. og 4. i anden linje. II. Bataillon indsatte 7. og 8. Kompanie forrest, fulgt af 6. Kompanie. 5. Kompanie havde i nogle dage virket som bevogtning af generalstaben. III. Bataillon indsatte 9. og 11. Kompanie forrest, fulgt af 10. og 12. Kompanie.

¹⁾ Polen kort M36 - Lenczna

19. Inf.Div til venstre var stadig involveret i kampe syd for Wieprz med højre fløj syd for Lenczna. 119. Inf.Div. kom heller ikke fremad. 20. Inf.Div. angreb kom øjeblikkeligt under kraftig beskyldning fra russerne, og opnåede heller ikke resultater. Efter at angrebet kl. 13 var begyndt, forsøgte russerne kl. 1430 et modangreb, men blev afvist. Fjenden viste sig betydeligt stærkere end forventet. Angrebet blev indstillet og enhederne delvist trukket tilbage i deres udgangsstillinger. Inf.Regt. 77 meddelte kl. 1730, at fjenden ved M.H. Ciechanki modtog forstrækninger og kl. 1835, at de russiske stillinger væsentligt forstærkedes. Som der hen under aften fejlagtig indtil melding om, at Inf.Regt. 23 skulle have taget M.H. Ciechanki, blev der af 20. Inf.Div. kl. 1930 givet ordre til nyt angreb. Efter artilleriforberedelse mod Højde 176 blev fremrykning befaleet. Da Inf.Regt. 77 ikke kom frem og sluttede sig til Inf.Regt. 92, blev angrebet endnu engang hængende. I mellemtiden var Inf.Regt. 79 som reserve rykket frem bag III. Bataillon syd for Ciechanki. På omkring 500 meters afstand af fjenden blev forreste linje hængende, og geværet udskiftet med spaden. Dagen havde kostet 22 sårede.

Det blev en forbandet nat. Der kunne ikke blive tale om at bringe forplejning frem. Som en fortsættelse af angrebet gennemførtes ildoverfald mod de fjendtlige stillinger natten igennem for at holde fjenden i skak. Opklaring blev sendt frem. Gefr. Müller og Krigsfrivillig Schlüter, 1. Kompanie, fastslog, at fjenden fortsat skansede kraftigt, og Musk. Volmer, 3.

Kompanie, at stillingerne på bakkerne var meget kraftigt besat. På dette tidspunkt var fornyet angreb fastsat til kl. 0900 efter en kort artilleriforberedelse fra kl. 0830. I dette tidsrum skulle infanteriet arbejde sig ind på stormafstand, mens artilleriet holdt besætninger i stillingerne nede. Imidlertid skød russerne videre, hver gang en hævdede hovedet. Talrige maskingeværer flankerede området fra venstre. Dråbevis indsats resulterede blot i fremlæggelsen af en ny forreste linje, og herfra igen en ny. Tabene var store, men viljen til angreb forsvandt ikke. Stillingen skulle erobres. Under dække af artilleriforberedelsen fandt her og der mandskab sammen under udnyttelse af hver eneste lille mulighed for dækning og nåede på nærmeste hold af den fjendtlige stilling. Således kom Lt.d.R. Meyer (Christel), Inf.Regt. 79, fører for 7./Inf.Regt. 92, med nogle få folk frem til omkring 15 meter fra stillingen. Enkelte af hans folk kravlede frem til kanten af graven og beskød russerne gennem skydeskårene. I mellemtiden hastede Krigsfrivillige Bock gennem den kraftige maskingeværid og hentede lidt efter lidt et større antal folk fra 7. Kompanie frem, hvorefter hele styrken under kommando af Lt.d.R. Meyer, sprang ned i den fjendtlige grav, hvorfra russerne flygtede. Gefr. Lugauer fra samme kompagni, en bayrer, lå alene foran den fjendtlige stilling, temmelig tæt på graven, da et forsinket lag af tyske granater slog ned. Med et afsæt sprang han ned i den fjendtlige grav i det øjeblik, granater eksploderede til højre og venstre for ham, midt blandt russerne. Disse lod af skræk deres geværer falde, og sank på knæ foran ham mens de råbte: »Panje«, endnu inden han selv rigtig vidste, hvad der

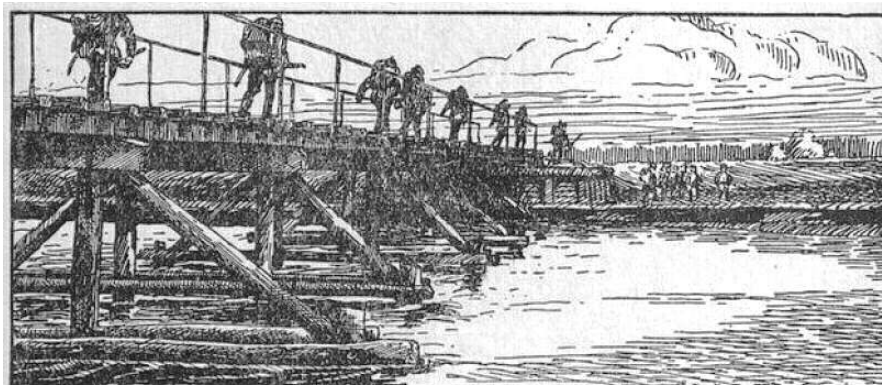

skete. Bagefter mente han, at de rædselsslagen troede, at nu kom fjenden direkte flyvende med granaterne. Han modtog for dette Jernkorsets II-Klasse.

Indsættelsen af reserve-kompagniet på venstre fløj af I. Bataillon og samtlige maskingeværer fik igen angrebet i gang. Kl. 1030 havde Inf.Regt. 77 med I./Inf.Regt 92 taget den fjendtlige stilling, og kl. 1035 havde også II. Bataillon nået fjendens stilling. Eget artilleri skød gentagende gange for kort. I en hurtig forfølgelse blev M.H. Sufezyń nået. Maskingeværerne tog den retirerende fjenden under kraftig ild. Den fortsatte forfølgelse blev straks iværksat. Endnu engang skød artilleriet for kort og tilføjede enhederne tab. Med I. Bataillon rykkede Inf.Regt. 92 frem i retning af vestkant Puchaczow og med II. Bataillon ved siden af i retning Turowola. Ilden i broen ved Turowola kunne rettidigt slukkes. Til venstre sluttede Inf.Regt.79 sig til fremrykningen, mens Inf.Regt. 77 blev trukket ud af fronten og fulgte som reserve. Artilleriild fra venstre flanke i retning Lenczna forhindrede yderligere fremrykning, så fortsættelsen af angrebet blev udsat til næste morgen. Kompagnierne gik til ro i de godt udbyggede russiske stillinger. II. Bataillon havde taget 300 fanger under stormen og erobret 4 maskingeværer. Det samlede bytte blev derfor 560 fanger, 5 MG og 5800 rubler. Tabene omfattede den døde Lt.d.R. Marquardt, Inf.Regt. 77 og 52 mand, mens 4 officerer var såret – Lt.d.R. Konrad, Boshage samt Krüger og Goetze fra Feltartilleri-Regt. 46 og 218 mand. Yderligere 45 mand savnedes. Dagen foran Siechanki var den blodigste under felttoget i Galicien.

For den 3. august var en fremrykning til linjen vestsiden Dratow Sø – Ludwin – Vw. Ludwin med tilslutning til 105. Inf.Div ved Puchaczow til højre og til Inf.Regt. 79 til venstre, der med sin venstre fløj havde retning mod Vw. nordøst Lenczna. Inf.Regt. 77 fulgte som reserve bag midten. Angrebet startede efter artilleriets forberedelse mellem kl. 0700 og 0800. Til højre gik I./Inf.Regt. 92 frem med 2. og 4. Kompanie forrest over Højde 169 nordøst for Turowola, og 1. og 3. Kompanie bagved til højre. II. Bataillon til venstre fik over vindmølle Turowola frem mod nordøst med 7. og 8. Kompanie i første, 6. i anden linje. III. Bataillon fulgte I. med sikring af højre flanke. Fjenden forsvarede sig på samme stædige måde som dagen før. Endnu engang måtte angriberne bløde kraftigt. På grund af det dybe sumpede område kunne I. Bataillon kl. 1115 ikke komme længere. Samtidig var den flankerende ild fra sydkanten af Dratow følelig. Kl. 1130 var 105. Inf.Div. under fremrykningen mod Dratow nået på højde med II. Bataillon, da den lettere kunne komme frem i det faste terræn. Imidlertid var fjendens stillinger ikke stormmodne. Endnu engang måtte artilleriet indsættes, der mellem kl. 12 og 13 overøste de fjendtlige stillinger med et haglvejr af stål. Alligevel gik det kun langsomt fremad. Kl. 1530 så man russere forlade enkelte stillinger i flugt. Resten holdt desto mere hårdnakket stand. Omkring kl. 16 kom fremrykningen langs hele fronten endnu engang fremad. Eget artilleri skød endnu engang for kort. Kl. 1610 trængte II. Bataillon med højre fløj bataljon fra Inf.Regt. 79 ind i den fjendtlige stilling. Kl. 1630 var Højde 171 nået. Den fortsatte fremrykning mod Ludwin og Vw Ludwin mislykkedes fordi russerne holdt ud ved Dratow, hvor 105. Inf.Div. stod i hårde kampe. Fjenden fastholdt ligeledes fortsat skovkanten nord for Højde 171. Tropperne var stærkt udmattede. Regimentet betalte angrebet med 1 officer – Lt.d.R. Meyer, Inf.Regt. 79 - og 18 mand faldne, 214 mand såret. Der blev erobret 139 fanger og to maskingeværer. Endnu engang ville de hårde kampe 1. – 3. august kræve sin æresplads i regimentets historie, desto mere fordi de talmæssigt meget svækkede kompagnier havde fravristet en langt overlegen fjende sine stærke stillinger. Sejren kunne ikke nås uden store ofre, da artilleriet ikke havde haft den virkning, man havde lovet – På trods af, at russerne disse dage rømmede deres stillinger, var hans kræfter ikke svækket. Efter kl. 22 den aften forsøgte han med stærke kræfter at angribe Inf.Regt. 79, hvor i hast 7. Kompanie måtte indsættes, og med hvis hjælp fjenden blev afvist. Om natten faldt russerne igen tilbage til nye stillinger. Tilsyneladende havde han rådighed over en uendelige række af sådanne stillinger. Russerne håbede på, at angriberne efterhånden ville forbløde i disse stillinger.

I.R. 92 overskrider feltbroen over Wieprz ved Milejow. 31. juli 1915

Den 4. august fik 20. Inf.Div. kl. 0630 ordre til at fortsætte forfølgelsen til den allerede dagen før beordrede linje Dratow – Ludwin – Zezulin. Fjenden, den stadig besatte skoven syd for Ludwin, faldt tilbage foran II. Bataillon. Inf.Regt. 92 blev herefter samlet ved Ludwin. Da fortsat opklaring viste, at fjenden i linjen Krasne – Roczkopaczow igen

skansede i en stilling, der gennem de sumpede og uigennemtrængelige terræn tilbød en fortræffelig stilling, fik for 20. Inf.Div. kl. 1600 befalede en forskydning til venstre fremrykning over Kociowa Gora – 169 syd for Walka Nowa – højde 1 km syd Zawieprzycza Wolka ¹⁾. 19. Inf.Div. mod øst fik ordre til at rykke til området Krzczen og vest herfor. Begge divisioner underlagdes Generalleutnant Rosch. 19. Inf.Div. sluttede til vest for Ruskowola. Efter afmarch kl. 16 besatte Inf.Regt. 92 om aftenen afsnittet Tal 193 øst for Kociowa Gora – østkant Mytzeze søen med I., III. og II. Bataillon med forbindelse til venstre til Inf.Regt. 79. Inf.Regt. 77 fulgte som reserve til Zezulin. Artilleriet skød om aftenen Rozkopaczow i brand. I lyset af den brændende landsby kunne man se, hvordan russerne yderligere forstærkede deres stillinger. Et stærkt støttepunkt var anlagt i landsbyens østlige side, mens der ved den vestlige side kunne observeres stærke pigtrådshindringer.

Efter en rolig nat blev det befalede angreb den 5. august om morgenen ikke til udførelse, da yderligere opklaring mentes nødvendig. En lang fjendtlig stilling strakte sig fra skovkanten øst for Rozkopaczow til dalstrøgene ved Tysmienica over den sydlige kant af Rozkopaczow – Zawieprzycza Wolka – 182 – sydkant Ruskowola til Wieprz. Inf.Regt. 92 skulle med I., III. og II. Bataillon øst for Mytzeze-søen gennemfører et sekundært angreb mod venstre fløj mod østsiden af Rozkopaczow. Efter en artilleriforbereelse fra kl. 15 og 16 iværksatte I. Bataillon med forbindelse til højre til Inf.Regt. 46 med 3. og 4. Kompanie, III. Bataillon med 9., 10. og 11. Kompanie og II. Bataillon med 5., 6 og 8. Kompanie. Hovedangrebet skulle følge efter med I. og II./Inf.Regt. 77 og III./Inf.Regt 79 under Oberstlt. Frhr. v. Ledebur mod vestsiden af skoven vest for Rozkopaczow - 500 meter vest for skoven Zawieprzycza Wolka. Inf.Regt. 92 angreb gik med det samme i stå. Terrænet foran I. Bataillon var for større enheder impassabel og foran de to øvrige bataljoner uden dækningsmuligheder og ligeledes sumpet. 10. Kompanie forsøgte forgæves at komme frem vest om søen, men havde herunder store tab på 2 døde og 22 sårede. Kampen blev afbrudt da heller ikke 105. Inf.Div. kunne opnå resultater. Heller ikke hovedangrebet opnåede fremgang.

Et angreb 6. august kl. 15 fik samme skæbne. Inf.Regt. 79 havde kraft til at arbejde sig nærmere fjenden, men ikke til at nå den overordentlig stærke fjendtlige stilling, hvori der var placeret et stort antal maskingeværer. De af fjenden dygtigt i siksak førte grave gav ham mulighed for overalt at flankerer et angreb.

Den 7. august iværksatte Inf.Regt. 79 og 77 kl. 1500 igen angreb. Trods en kraftig artilleriild fastholdt russerne en stærk besætning i stillingerne. Det lykkedes endeligt Inf.Regt. 79 at trænge ind i den russiske stilling. Fjenden på dette sted veg tilbage. Inf.Regt 92 gennemførte kl. 2350 og igen den 8. august kl. 0100 og 0300 skinangreb for at fastslå, om fjenden stadig fastholdt Rozkopaczow. Kl. 0100 fastslog patruljer, at fjenden også her havde rømmet sine stillinger.

Morgenmeldinger fra opklaringspatruljer oplyste, at fjenden foran 20. Inf.Div. havde gravet sig ned på Højde 169 syd for Kolechowice og ligeledes i tilslutning hertil på Højde 173. 101. Inf.Div. fik ordre til med højre kolonne at rykke frem gennem denne bakke, mens 20. Inf.Div støttede gennem en fremrykning mod Højde 169. Inf.Regt. 92 til højre og Inf.Regt. 79 til venstre rykkede frem på hver side af landevejen mod Kolechowice. Vejen var bundløs, da et kraftigt regnvejr i løbet af natten fuldstændig havde gennemblødt området. Fremsendte patruljer fra 11. Kompanie under Uffz. Braukmeyer, Musk. Banse og Kuberczyck, der uden problemer var nået over broen nord for Rudka Kijanska, blev overfaldet af et større antal kosakker og russiske infanterister, hvorunder de mistede tab på 4 døde, 2 savnede og 5 sårede. Inf.Regt. 92 passerede mosen og nåede kl. 0800 med III. Bataillon til højre og II. til venstre og I. Bataillon som reserve, i forbindelse til 101. Inf.Div. på skråningen på den anden side broen. Kl. 1350 var III. Bataillon

nået frem til Højde 169 syd for Kolechowice for at dække højre flanke på 101. Inf.Div. Som II. Bataillon fik til opgave at lægge Kolechowice under ild, da fjenden herfra forsøgte at flankerer denne divisions fremrykning, kom overraskende befaling til, at 20. Inf.Div. skulle afløses af det østrigske VI. Korps. Afløsningen af regimentet fulgte kl. 20,

Zawieprzycza-Wolka - 8. og 9. august 1915

¹⁾ Kort Polen L36 - Lublin

hvorefter den marcherede til Zawieprzycza, hvor den bivuakerede og forblev også den 9. august. I dagene fra 6. til 8. august havde regimentet haft tab på 7 døde og 21 sårede.

I løbet af de 100 dage mellem den 1. maj og den 8. august var Inf.Regt. 92 i 28 dage under angreb mod stærke fjendtlige stillinger, og havde i en ustoppelig stormløb, ofte under store tab, fordrevet ham herfra. I 53 dage havde den i stillingskamp holdt stand mod fjenden, og kun 14 dage havde været rene marchdage. I hele denne periode havde der kun være 5 rene hviledage. En præstation, regimentet med fuld ret kunne være stolt over. Mangen en tapper stridsmand måtte lade livet under disse kampe, i stille heltemod og pligt, uden at historien formål at fortælle om hans skæbne, fordi de kammerater, som kunne fortælle herom, enten selv døde på tidspunktet eller senere hen. Men glemmes skal de lige så lidt som de, der overlevede og kunne bringe bidrag til denne bog. 73 officerer og 2.758 mand faldt under dette felttog for Kejser og Rige, for folk og Fædreland, store tab, og dog få i forhold til de uhyre tab, russerne led. 25 officerer, 10.700 mand fanger, 23 maskingeværer og 5.243 våben var regimentets bytte foruden ammunitions- og køkkenvogne og mængder af ammunition. Nogle få tal over ammunitionsforbrug under disse kampe er kendetegnende. Langs San blev der forbrugt omkring 50.000 patroner over tre dage og MG-kompagniet 13.000. Ved Buczyna omkring 23.000 og MG-Kompagniet 9.000. Ved Pilaskowice på tre dage omkring 32.000 og MG'erne 26.000. Ved Gardzienice omkring 50.000 og 12.000, ved Ciechanki omkring 48.000 og MG-Kompagniet 18.000.

Ved siden navnet San blev dagene ved Myszkowa, Buczyna, Kitow, Pilaskowice, Gardzienice, Milejow, Ciechanki og Turowola stolte huskedage.

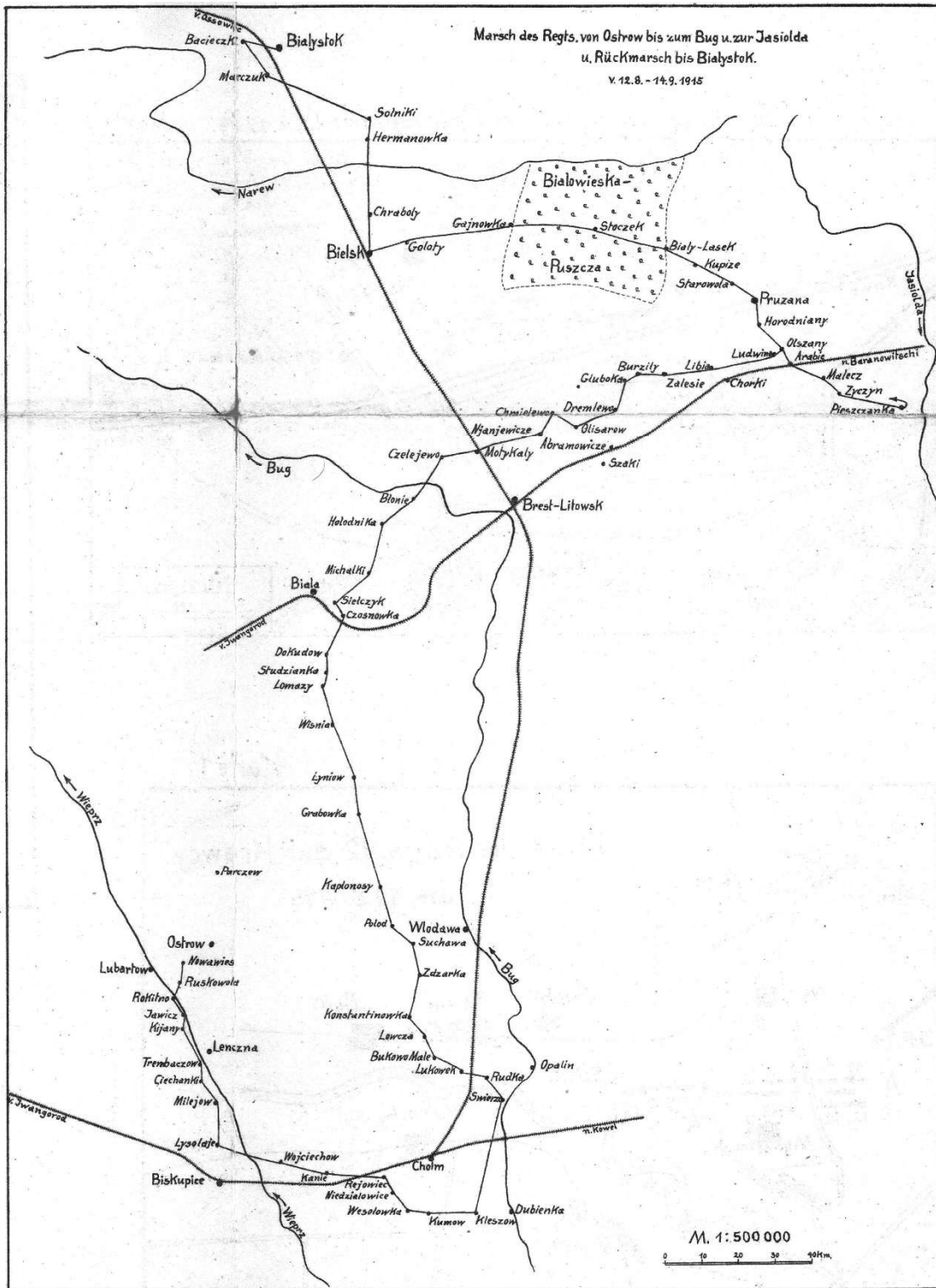
De sidste dage havde bragt nyheden om erobringen af Warschawa og Iwangorod. Foran 11. Armees front gik fjenden nu tilbage mod nordøst i retning af Brest-Litowsk. Først blev 20. Inf.Div. bag fronten til disposition for 19. Inf.Div. ved Ostrow og fulgte den 10. august over Brzostowka – Nowawies – Berejow til Rykowska, hvor Inf.Regt. 92 gik i bivuak. efter endnu en hviledag den 11. august fik X. Armeekorps ordre til at trække sammen. Korpsset havde løst sin opgave på dette sted, og udset til en ny.

n) Forfølgelseskampe mellem Bug og Zasiolda

12. august til 15. september 1915

Den 12. august satte X. Armeekorps sig i bevægelse i flere kolonner, først mod syd, så mod øst i retning af Bug. Med ilmarch fra den 12. til den 18. august ad ofte dårlige veje og voldsom hede blev 125 km tilbagelagt. Den 12. august bragte regimentet over Nowawies – Ruskowola – Rokitno – Jawiecz – Kyjany til Trembaczow. Den 13. gik det over kendte byer Ciechanki, Milejow, Lysolaje – Biskupice over Wieprz – Wojciechow til Kani. Den 14. august passeredes Rejowie - Niedzialowice – Wesolowka til Kumow, hvor regimentet endeligt modtog nye uniformer. Den 15. august fortsatte marchen over Wolka Leschanka – Dryszozog og landsbyen Klesztow, hvormed Bug-linjen var nået. 20. Inf.Div fik ansvaret for sikringsafsnit fra Dubienka til Udal-udmunding ved Opalin. Den anstrengende march i den stærke hede havde kostet mange udfald. Generelt var sundhedstilstanden i enhederne hele perioden været meget god, og også vaccinationerne mod tyfus og kolera havde vist sin værdi. Selvom regimentet var tvunget til at bivuakerer midt i en kolera ramt område, var der kun opstået tre tilfælde af sygdommen, hvoraf den ene afgiv ved døden. Også tilfældene af dysenteri forløb gunstig.

Regimentet var indsat i en stilling, men allerede den følgende dag, 16. august, blev det klart, at fjenden var forsvundet fra fronten. Mellemtiden var også Nowogeorgiewsk faldet. Fra den 19 august var der for regimentet kun marchdage på dage op til 30 km, hvor X. Armeekorps som tilbagetrukket flankesikring bag højre fløj af 11. Armee først marcherede mod nordvest, så mod nord.

19. august: March over Wwierce – Rudka til Lukowek
  20. august: March over Bukowe Male – Lowza – Konstantinowka – Zbarka til Suchawa.
  21. august. March over Polod – Kaplonesy – Grabowka til Lyniow.
  22. august: March over Wisnice – Lomacy til Studzianka
  23. august: Hviledag
  24. august: March over Dukudow til Scosnowka
  25. august: March over Sielezyk – Holobnica til Rokytno vest for Brest-Litowsk.
  26. august: Brest-Litowsk. Regimentet fulgte nu bag venstre fløj af XXII. Reserve-Korps mod nordøst. Retning over Blonie – Tschelnjejewo til Mtykaly.
  27. august: March til Njanje Mitschi
  28. august: March over Chmielewka – Abramowitschi til Szaki
  29. august: March over Olifarow – Dremlewo til Sieliszczce.
  30. august – 1. september: Hviledage, Regimentet har nu tilbagelagt 225 kilometer.
  2. september: March over Glubozka – Burzyly – Rozko – Libia til Chorki
  3. september: March over Linowa – Arabie til Zyszyn.
Kommandoen over 20. Inf.Div overtages af Generalmajor Frhr. v. Lüttwitz
Kommandoen over 40 Inf.Brig. overtages af Generalmajor v. Lewinski.
  4. september: Klargøring ved Pieszczanka og returnering til Zyszyn.
  - 5.-6. september: Hvil. Her var også X. Armeekorps opgave slut. Det gik nu tilbage mod ubekendte opgaver på Vestfronten. Trods nye anstrengelser, gik marchen nu for det meste af store statsveje.
  6. september: March over Malecz – Olscany til Horobniany
  7. september: March over Pruzana-staro Wola til Kubieze
  8. september: March over Bialy-Lasek, gennem den berømte Bialowieska skov til Stoczek.
Her modtog regimentet den glædelige nyhed, at der for første gang ville blive give hjemorlov til enkelte officerer og mandskab. For regimentet kom orlov først et halvt år senere end ved de fleste andre troppelede, da felttoget i Galicien ikke gav mulighed herfor. I de næste dage gik de første officerer – omkring 6 – og omkring 70 mand på orlov, primært dem, der havde været i krig siden begyndelsen.
  9. september: March gennem Puseza skoven – Gajnowka til Szezuth.
  10. september: March over Goloty til Bielsk.
  11. september: March over Chraboly og over Narew – Hermanowka til Pasyuly.
  12. september: March over Solniki – Manczuk og over Biala til Bacieczki. Efter at transport forsinkedes til 14. september, rykkede bataljonerne frem til banegården Bialystok.
- Inden regimentet forlod østfronten, indløb telegrammer, arme- og dagsbefalinger, hvori højere myndigheder udtrykte anerkendelse for de store præstationer, det havde udført under dette felttog. Den 28. august havde H.M. Kejseren telegraferet til Generalfeldmarschall v. Mackensen:
- Det hurtigt fald af den mægtige fæstning Brest Litowsk, hvis opgave det var at spærre vejen ind i hjertet på de fjendtlige lande, er resultatet af de strålende operationer, de forenede forbundne armeer under Deres føring påbegyndte for seks uger siden på nordgrænsen af Galicien i forbindelse med de andre hærgrupper, Værdigt sluttede Dem og Deres enheders præstationer i dette felttog sig til dem, der fra Dunajer på San, herfra til befrielsen af Lemberg og rakte frem til Bug. Hverken et overlegent antal modstandere, uvejsomme sumpe eller urskov formåede at hæmme Dem. Den taknemmelige erindring om sådanne handlinger fra fører til sidste mand vil aldrig blive slettet i vores folk.

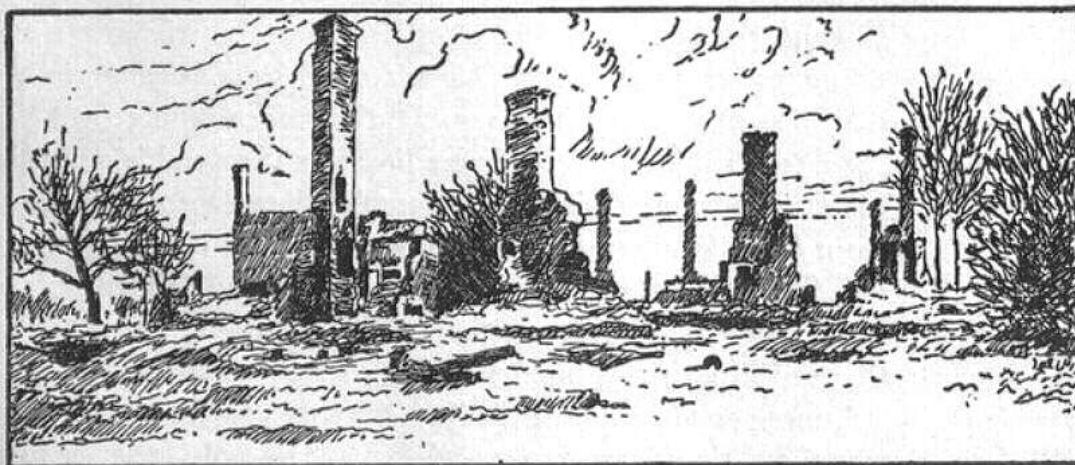
Sign. Wilhelm R

Foruden i en armebefaling til alle ham underlagte enheder, udtalte Generalfeldmarschall v. Mackensen i følgende skrivelse til fører for X. Armeekorps, Exz. v. Emmich sin fulde anerkendelse til korpset:

Siden starten på felttoget i Galicien har X. Korps været underlagt min Armees, og har ført dens fane i uafbrudt sejrsløb gennem Galicien og Polen. Under den strålende føring af Deres Exz har hannoveraner, oldenburger og braunschweiger tilføjet nye uforglemmelige laurbær til deres gamle renommé. I storm på utallige befæstede stillinger, som en stærk modstander hårdnakket forsvarede, testede i traditionelle tapperhed i sejrrigt forsvar mod desperate fjendtlige angreb, og ved at udholde de sværeste anstrengelser og afsavn, viste sig hele tiden på ny den nedersaksiske sejhed. X. A.K. var i de største gennembrudslag under dette felttog en stormblok af stål, hvis gevaldige kraft står skrevet på slagmarkerne i Galicien og Polen. Det er mig et inderst behov til Deres Exz og de underlagte tropper at udtale min tak og allerhøjeste anerkendelse. Med ærefrygt tænker jeg på de tapre, som med deres hjerteblood beseglede deres troskab til fædrelandet.

Den 15. september blev regimentet indladet på fire tog og kørte på 12 timer over Offowiec til Prosken. Her blev hele regimentet grundigt rensset i en af de store aflusningsanstalter, der var indrettet langs grænsen.

Så gik det igen gennem det tyske land, man i forårspragt havde passeret, og som nu stod i efterårets farver over Lyck, Allenstein, Deutsch-Eylau, Graudenz, Schneidemühl, Küstrin, Lichtenberg, Spandau, Stendal, Isenbüttel, Linden, Gütersloh, Köln, Aachen, Liège, Louvain til Contich ved Antwerpen, hvor bataljonerne den 18. september blev losset. Herefter gik marchen til indkvarteringerne i Bouchont, Deurne, Wyneghem, Borsbeck, Wommelghem, Vremde, Hove, Mortsel og Ebeghem, alle i omegnen af Antwerpen. På den måde var regimentet flyttet fra det fjerne østen til det yderste af vesten. Til den håbede længere hvileperiode kom det ikke. Franskmændene havde iværksat en omfattende offensiv for at bryde muren af stål og ild.

Afbrændte landsbyer kendetegnede den russiske flugt i august 1915

Efterårsslaget i Champagne

a) Generelle situation i Vest

Efter to forgæves forsøg på gennembrud den 12. februar til 20. marts 1915 mod linjen Souain – Massiges i Champagne, og 9. maj til 28. juni 1915 i Artois ved La Bassée og Arras, havde den franske Generalissimus Joffre i september 1915 besluttet sig til en tredje stort anlagt gennembruds-offensiv sammen med englænderne. Tidspunktet hertil syntes særlig gunstig, da Kitcheners hær havde afsluttet overførelsen til Frankrig, mens samtidig stærke tyske kræfter var bundet af offensiven i øst. 35 franske divisioner under General de Castelnau stod klar til gennembrud i Champagne, 18 franske divisioner under General Foch med 13 engelske divisioner i Ypresbuen og ved Lille-Arras. Hertil stod 12 divisioner og den belgiske hær i reserve. 2000 tunge og 3000 feltpjecer skulle indsættes med en ammunitions beholdning, der væsentligt oversteg forrådet ved krigens start. 15 Kavaleridivisioner, der skulle fuldende gennembruddet, samlede længere bagude.

På tysk side var disse enorme forberedelser ikke gået upåagtet hen. Udvidelser af banegårdsanlæg, etableringen af enorme depoter og udvidelse af etapeområder var konstateret. Fly havde på foto sikret billeder af det særligt store net af løbegrave, der som adgangsveje fra baglandet var begyndte at føre 4-5 km frem til de franske stillinger, hvor de med mellemrum på 1 km udmundede i de såkaldte »bistader« - grupper af mange korte, tæt ved hinanden liggende skyttegrave, der skulle anvendes til opmarch af stormenheder frem til det øjeblik, de skulle rykke frem. I selve stillingen var der kun territorial-enheder indtil tidspunktet for angreb, med opgaven at grave de eksisterende grave frem til stormafstand. Dette lykkedes imidlertid kun delvist på grund af den tyske artilleriild. Enhederne, der skulle gennemføre angrebet blev kun lidt efter lidt bragt frem i deres udgangsstillinger, hvor de kunne forberede deres opgaver. Den 22. september var 22 franske divisioner samlet til storm mod den tyske linje på en frontbredde på 32 km mellem Aubérive og Massiges. 30.000 mand udvilede tropper mod 5 tyske divisioner, der kontinuerligt havde været indsat. Samme dag kl. 0700 begyndte tusinder af artilleripjecer forspillet til dødedansen, der i 48 timer uafbrudt sendte deres stålbyge mod de tyske stillinger. 180-200.000 granater slog dagligt ned over de tyske divisionsafsnit. Alle befæstninger blev ødelagt, skovstykker og rester af landsbyer jævnet med jorden, skyttegrave jævnet med jorden og erstattet af dybe sænkninger og granatkratere. Adgangsveje blev ødelagte, hele stillinger fuldstændig knust. I denne helvedeslarm og utålelige tætte krudtrøg, blandet med jord- og kalkstøv, hold de tyske poster ud og observerede mod fjenden, mens gravkrigerne krøb sammen i deres dækninger, uden forbindelse med omverdenen, og hele tiden optaget af at frigøre de sammenstyrtede indgange for ikke at blive kvalt, og for i det rigtige øjeblik at kunne indsættes mod fjendens storm.

Den 24. september blev fremsendte franske patruljer, der troede de tyske grave fuldstændig nedkæmpet, mødt af en kraftig ild, så yderligere 24 timers trommeild blev beordret. Så startede angreb den 25. september kl. 10 efter en time beskydning, der oversteg alt, hvad der tidligere var set. Forløsningens øjeblik var kommet for den tyske gravbesætning, der - i det omfang de stadig var i live - styrtede ud af dækningerne, og foran sig opdagede tusinder og atter tusinder skikkelser i lange lyseblå frakker og de nye stålhelme. Trods de overstående rædsler tog de sig sammen til en næsen umenneskelig kraftanstrengelse. Infanteri- og maskingeværild rev store huller i de fremrykkende masser, der hele tiden blev erstattet af nye. Flere steder lykkedes det fjenden at trænge ind, men måtte også her kæmpe mand mod mand for at bryde en vej. Så lagde det tyske artilleri en voldsom spærreild over den næste linje af franskmænd, så den forreste forblev uden nogen forstærkning. Trængt tilbage af den tyske besætning, blev de drevet ind i spærreilden fra de tyske batterier. På de steder, hvor franskmænd uden kamp var trængt ind, da alt liv var udsukt, forsøgte de at drive dybe kiler ind i stillingen og dreje ind i ryggen på de stillinger, der endnu holdt ud. Nye blodige kampe udviklede sig om de enkelte støttepunkter, især blokhuse. Dog blev enhver yderligere fremtrængen standset i den anden tyske linje. Allerede den 26. september kunne den franske offensiv anses for mislykket, og et generelt angreb fra fjenden var ikke muligt på grund af de utroligt store tab. Imidlertid forsøgte Joffre fortsat på enkelte steder, hvor franskmændene havde opnået fast fodfæste, at opnå gennembrud med nyt opfyldt troppemasser. Imidlertid fastholdt tyskerne deres grave eller kastede fjenden ud igen. Den 27. september lykkedes det franskmændene efter fornyet artilleri, på enkelte punkter at opnå resultater.

På dette tidspunkt blev X. Armeekorps kastet ind i kampen. Under nye lokale angreb forsøgte Joffre under alle omstændigheder at opnå gennembrud. På den måde bølgede kampene frem og tilbage uden at det lykkedes fjenden at nå målet, den havde sat sig. Som i Champagne brød også de franske og engelske angreb ved Lens og Souchez sammen allerede i midten af oktober. Mod en ti gange overlegenhed havde det tyske forsvar fastholdt deres stillinger med ringe tab af terræn, imidlertid også med store ofre i døde, sårede og fanger.

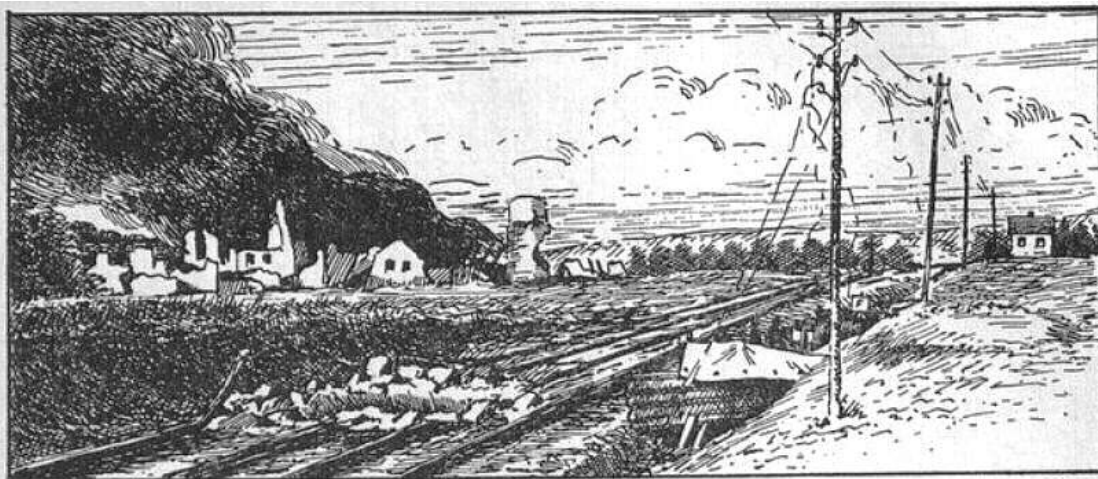
Champagne 1915

Des Sommertages weiß Glut
Liegt lastend auf dem Kalkgestein.
Am Hang ein Dörflein, ganz in Wein
Und in des Kirchleins treuer Hut. –
Ein kleiner Bach fragt Fich zu Tal:
er lacht, als wäre nichts geschehen,
Die alten Weiden aber stehn
So wissenschwer: Es war einmal ...

Gleich greifen Frauen neigten sie
Sich stumm, durchzuckt von alter Qual.
Es war zu wirklich, als einmal
Der Teufel aus der Hölle spie. –
Im Zickzack laufen Gräben noch
Durch Land, vom Riedgraslied umweht.
Hier hat der Tod einst wild gemäht;
Hockt er noch dort im Trichterloch?

Ein schmales Holzkreuz lauscht ins Land –
Da noch eins – dort – und immer mehr.
Helm ab vor unsrer stillen Wehr! –
Wir drücken uns de Bruderhand
Wortlos – die Lippe zuckt nur leis.
Die Züge werden hart wie Erz,
Heiß hämmert das Soldatenherz.
Und unsre True bricht ein Reis

Franz Mahlke

Somme-Py: den brændende banegård
og regimentets kommandostation ved banedæmningen. 29. september 1915

b) Kampene ved Somme-Py

26. september til 26. oktober 1915

Regimentets ophold ved Antwerpen skulle kun komme til at vare en uge for at give enhederne den nødvendige rekreation, og det ankomne erstatningspersonel en krigsmæssig efteruddannelse. Allerede den 26. september kom som lyn fra en klar himmel ordre til øjeblikkelig transport. Som engang ved udrykning fra garnison skete marchen til banegården Borgerhaut og Contich smykket med blomster og under sang og klang.

Stillingsbesættelsen ved Regimentet var som følger:

Regimentskommandør: Oberstlt. Dürr

Regiments adjutant. Oblt. Zellmann

Regimentslæge: St.Arzt d.R. Dr. Böger

Signalofficer: Lt.d.R. Raspé

I. Bataillon

Bataljonsfører: Hptm. Frhr. Trusch v. Buttlar-Brandenfels

Bataljonsadjutant. Oblt. Kutzen (til 10.10.); Lt.d.R. Schulze-Dellwig, Hus.Regt. 17

Bataljonslæge. Ass.Arzt d.R. dr. Bartsch

1. Kompanie: Lt. d.R. Vollmann (til 3.10); Hptm. (IR 98) Martinssen (til 7.10); Lt.d.R. Rolff, Felda.46

2. Kompanie: Feldw.lt. Müller (Friedr.) (til 8.10); Hptm. d.R. Leineweber (til 16.10); Lt. Bauer.

3. Kompanie: Lt.d.R. Sievers (Johannes)

4. Kompanie: Lt.d.R. Meyer (Walter), IR 77. † 7.10; Lt.d.R. Lemmermann (til 10.10); Lt.d.R. Böwing

II. Bataillon

Bataljonsfører: Major v. Tresckow

Bataljonsadjutant: Lt. Tillgner † 29.9; Lt. Frhr. Grote

Bataljonslæge: St.Arzt d. R. Dr. Dieck

5. Kompanie: Lt.d.R. Schellbach † 29.9; Lt.d.R. Otte (til 6.10); Oblt d.R. Harwieg

6. Kompanie: Lt.d.R. Reinhardt

7. Kompanie: Lt.d.R. Linne, Felda. 46 † 29.9; Rittm. Frhr. v. Löhneysen (til 23.10); Lt.d.R. Scheller

8. Kompanie: Lt.d.R. Florschütz.

III. Bataillon

Bataljonsfører: Maj. Kobus (til 7.10); Hptm. Martinssen, IR 98 (til 28.10), Maj. v. Reden, Hus.Regt. 17

Bataljonsadjutant: Lt.d.R. Heydecke (til 2.10); Lt. v. Wülcknitz (til 7.10); Lt.d.R. Raspé

Bataljonslæge: Ass.Arzt Dr. Lüders (til 6.10); Ass. Arzt d.L. Dr. Vordtriede

9. Kompanie: Lt. Rahlwes (Ernst) (til 2.10); Lt.d.R. Düngemann (15.10); Lt.d.R. Liebmann

10. Kompanie: Lt.d.R. Hasssebrauck

11. Kompanie: Lt.d.R. Sievers (Friedrich) Felda. 46 (til 6.10); Lt.d.R. Heydecke

12. Kompanie: Lt.d.R. Kreye (til 7.10); Lt.d.R. Hansen

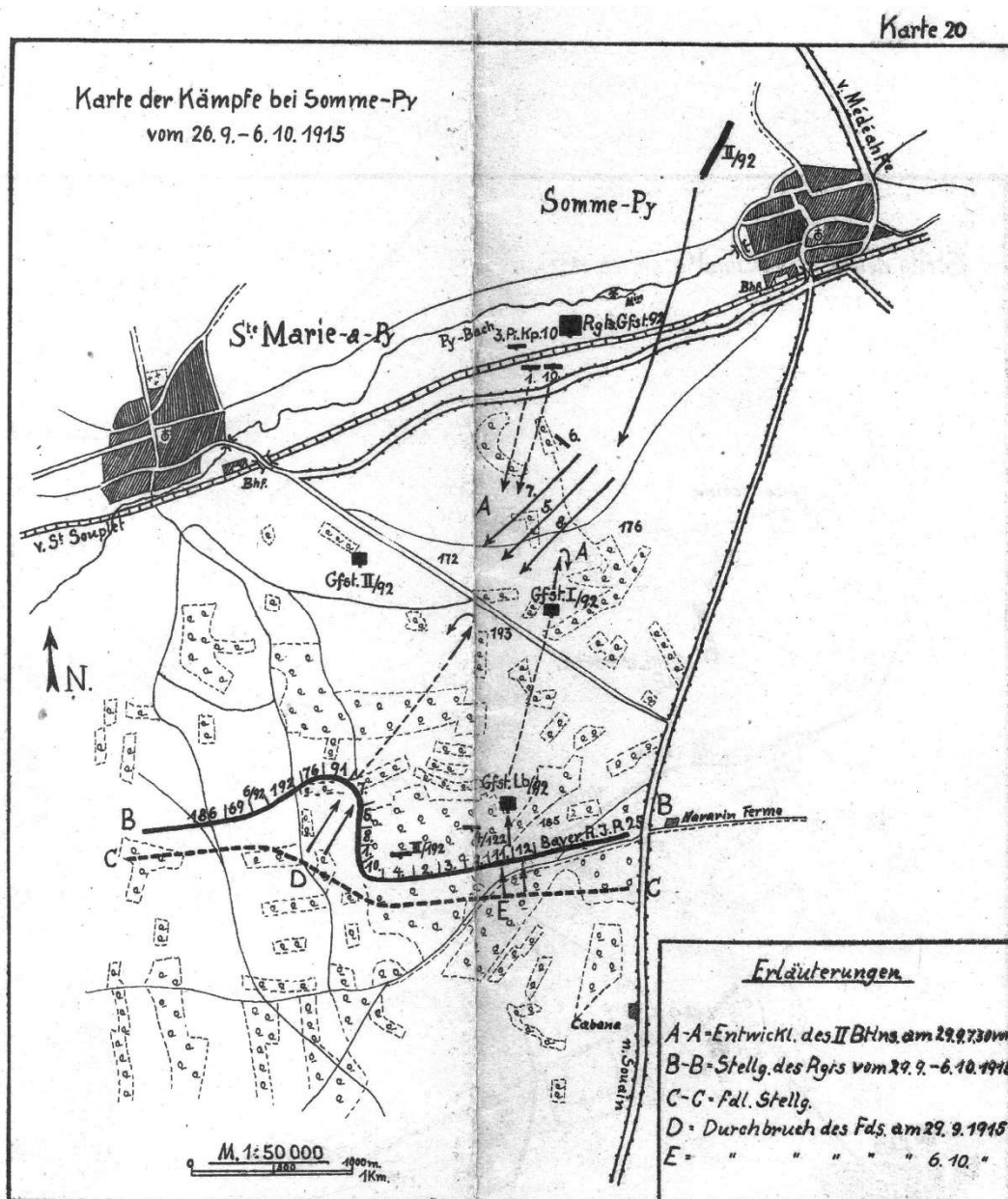
Maskingevær-Kompagni: Oblt c. Suckow (til 9.10); Oblt. Kutzen (til 24.10); Lt.d.R. Rabe Hus.Regt. 17

Transporten af regimentet fik over Mecheln – Schaerbeek til Bryssel, hvorfra den 27. september fortsatte over Namur – Charleville – Liart – Rethel til Le Châtelet. På denne station, hvorfra turen mod Østfronten var startet i foråret, blev regimentet igen udlosset. Straks efter ankomst fortsatte bataljonerne i march over Alincourt – Juniville – Mont St. Remy – Machault til Sémide. Som den sidst ankomne blev III. Bataillon transporteret på lastbiler. Efter at være passeret Machault fik regimentsstaben kl. 1955 følgende divisionsbefaling: »Regimentet fortsætter straks til Højde 156, hvor den underlægges Division Liebert«. I en yderligere befaling senere på aftenen hed det:

Jeg har den samme tillid til, at regimenterne af divisionen, overført til andre troppeformationer, også på denne krigsskueplads vil bevare X. Armeekorps gamle våbenrenomme. En til forsvar overdraget stilling skal fastholdes til sidste mand. En tilbagetrækning finder ikke sted. Hvis en fjende trænger ind i stillingen, skal han øjeblikkeligt kastes ud gennem et modangreb.

Sign. Frhr. v. Lüttwitz

Divisionskommandøren understregede også situationens alvor under en samling for officerer ved at sagde, at regimentet under de forestående kampe skulle huske, at den bar dødningshovedet som mærke. – Kl. 22 nåede i. Bataillon frem til Médéah Ferme nord for Højde 156, hvor den gik i bivuak.

Det franske gennembrud i en dybde af 4 km af første linje på begge sider af vejen Souain – Somme-Py var den 25. september blevet standset foran reservestilling på højde med Navarin Ferme. Nye kampe havde i mellemtiden udviklet sig. Fjendtlig trommeild kunne hele tiden høres. Eget artilleri skød ligeledes uhyre mængder af ammunition. På højderne syd for Højde 176 så man krater ved krater springe op. Alt var i feberagtig bevægelse – ammunitionskolonner, der hastede frem og tilbage, ordonnansryttere, telefonfolk, telegrafister, flyvere og sanitetsvogne.

Den 28. september fik regimentet ordre til at besætte III./Inf.Regt. 192 og III./Inf.Regt. 58 stillinger. Kl. 1510 marcherede I. og III. Bataillon sammen med MG-Kompagniet fra Médéah Ferme, mens II. Bataillon forblev her som korpsereserve. Af hensyn til den kraftig artilleriild, der lå over stillinger og det bagved liggende terræn helt til jernbanelinjen Somme-Py – st. Marie-à-Py, overskred bataljonerne først kl. 1810 denne linje i spredt orden. Kl. 2050 havde I. Bataillon med 4. og 3. Kompanie besat stillingen langs vejen Souain – St. Souplet, omkring 1½ km sydøst for St. Marie-à-Py. 1. og 2. Kompanie blev på grund af en fjendtlig spærreskydning i første omgang holdt tilbage, mens 2. Kompanie senere indsat mellem 4. og 3. Af samme grund kunne III. Bataillon først ved midnatstid afslutte afløsningen, der i forlængelse af I. Bataillons 3. Kompanie bestod af 9., 11. og 12. Kompanie med sin venstre fløj omkring 800 meter vest for vejen Souain – Somme-Py på Højde 185, hvor der var forbindelse til det

bayriske Reserve-Inf.Reg. 25. I. Bataillon havde forbindelse til højre til Inf.Reg. 184. 12. Kompanie blev i første omgang udpeget som bataljonsreserve. 1. og 10. Kompanie tog som regimentsreserve opstilling langs banedæmningen mellem Somme-Py og St. Marie-à-Py. Den overtagne stilling var samme morgen kl. 10 og igen kl. 17 forgæves blevet angrebet af fjenden. De bestod af usammenhængende og sønderskudte stykker af skyttegrave uden tilstrækkelig dybde og meget små traverser. Der var enkelte tunneldækninger disponibel og dækninger fra tidligere artilleristillinger, hvor der var opstabet uhyre mængder ammunition, og også i tunneldækningerne var der oplagt større mængder. Kun i 4. Kompagnis afsnit lå et blokhus af beton og i afsnittet til højre herfor, der kort efter blev besat af 1. Kompanie, lå en 4 meter dyb dækning med plads till tre grupper. Derudover var der så godt som ingen dækninger. Der manglede adgangs- og artilleribeskyttelsesgrave. Overalt lå der ødelagt materiel strøet omkring, ødelagt artilleri og resterne af en tidligere pionerpark. Hindringer eksisterede dårligt nok. Stillingen gik med front mod syd med mange buer og vinkler over omkring 1 km som en bagskråningsstilling på en skovbevokset bakke. Som resultat af det franske indbrud svingede den derefter i forlængelse af 4. Kompanie mod nord ind i den gamle tyske grav – den såkaldte »Franzosenest« - for så med front mod vest og sydvest at fortsætte indtil den gik ned i en sækning beplantet med små fyr. Fjenden lå generelt i en afstand af 100 til 150 meter, foran 4. Kompanie 2-300 meter, men højere, hvorfor de havde god observation mod de tyske stillinger.

Efter en rolig nat blev I. og III. stillinger også om formiddagen den 29. september forholdsvis fredelige. Tidligt den morgen gik Ufffz. Harms, 2. Kompanie frem med tre mand, skød en fransk underofficer og bragte som bytte et maskingevær med tilbage. Han modtog herfor jernkorsets II. Klasse. Derimod trængte franskmændene kort efter midnat ind i III./Inf.Reg. 184 afsnit til højre for 4. Kompanie. Fjenden blev kastet ud af stillingen igen. Kl. 0600 meldte denne bataljon, at franskmændene endnu engang var trængt ind over en brede på 200 meter, og stadig opholdt sig i stillingen. Regimentets personel i stillingen var stærkt udmattet. Da fjenden var trængt ind i den del af stillingen, der havde front mod vest, måtte et gennembrud i sydøstlig retning mod vejen Souain – Somme-Py anses for helt igennem mulig, og dermed kunne en oprulning af I. og III. Bataillons stillinger i flanke og ryg ikke udelukkes. 10. Kompanie blev derfor straks kl. 0600 sendt frem.

1. Kompanie under Lt.d.R. Bollmann havde på dette tidspunkt været en time undervejs i retning af højre fløj af 4. Kompanie, som de skulle søge tilslutning til, da de pludseligt stødte på fjenden. Kompagniet havde i et tågesløv gjort holdt på en skovskråning omkring 300 meter fra 4. Kompanie, og havde herfra sendt Ufffz. Koch med en patrulje, herunder Musk. Hansen, for at søge placeringen af 4. Kompanie, da denne pludselig så sig overfor to franske maskingeværere. Uden at tøve blev den franske post slået ned med en spidshakke, hvor den sovende besætning på 2 underofficerer og 4 mand overgav sig. Efter at havde ødelagt låsene på de to maskingeværere, trak patruljen sig tilbage, og måtte erkende, at de var gået forbi 4. Kompanies fløj og ind i den fjendtlige stilling. Umiddelbart efter, at patruljen var sluppet tilbage, opdagede Offz. Stellv. Strauss nogle få fjendtlige skytter på omkring 200 meters afstand af hans højre flanke. Han lod øjeblikkeligt folde ud i denne retning på skråningen og åbnede ild. Enkelte franskmænd, herunder sårede, løb i retning af stillingen og overgav sig. 1. Kompanie foldede fuldstændig ud med front mod flanken og lå kampklare. På grund af regnen var kalkjorden gennemblødt, og patronerne i ammunitionsbåndene til maskingeværerne så våde, at der opstod funktionsfejl. Som tågen i mellemtiden var lette, så kompagniet til sin store overraskelse på omkring 400 meter afstand, stærke franske bataljonskolonner ved siden af hinanden, der med overhængte geværer marcherede i sydøstlig retning. Sejrsbevist fulgte de deres fremsendte spids, som de troede langt længere fremme, som drejede det sig kun om at forfølge de vigende tyskere for at cementere gennembruddet. Deres opfattelse var formodentlig, at hvad der endnu holdt ud til højre og venstre for indbrudsstedet, under trykket fra gennembruddet, ville falde i skødet som modne frugter. Overraskelsen ved 1. Kompanie voksede, da fransk artilleri pludseligt lagde en overordentlig kraftig granat- og shrapnelild over disse kolonner, så hundreder af franskmænd gik tabt. Denne beskydning varede vel omkring en halv time, mens hele tiden nye kolonner dukkede op og kom under beskydning, indtil de forsvandt for kompagniet bag en bakke mod øst. Det havde været et sjældent skuespil. Fjenden havde selv ødelagt resultaterne af deres gennembrud ved at ødelægge de efterfølgende reserver. Samtidig befriede den regimentet var en meget farlig situation – fangerne ved 1. Kompanie var helt unge mennesker på 18-20 år, der kun havde fået få ugers uddannelse. De ældre blandt dem var tidligere artillerister, kavalerister og marinesoldater. Også blandt franskmændene var der beviser på sandt kammeratskab; således bad sårede om tilladelse til at hente deres endnu hårdere sårede kammerater ind.

10. Kompanie var i mellemtiden rykket frem øst for 1. Kompanie, hvor den stødte på franske skytter, der med sig havde tyske fanger. Efter at den havde fået rettet på dette forhold, lykkedes det den at fange andre fjender i højre flanke og tilføje den store tab. Imidlertid måtte den betale denne succesfulde indgriben med egne store tab på 15 døde og 21 sårede, herunder Lt.d.R. Behrendt, som i spidsen for sin deling trængte ind i højre del af 4. Kompanies grav og kastede fjenden ud herfra. Det lykkedes herefter 10. Kompanie med to delinger at opnå kontakt til 1. Kompanie til venstre og yderligere at sætte sig fast i graven. Med en deling var kompagniføreren, Lt.d.R.

Hasselbrauk, trængt ind i 4. Kompanies stilling. Her var fjenden trængt ind i højre fløj af stillingen, hvorfra han forsøgte at rulle den op. Det kom til en blodig kamp, der kostede 4. Kompanie store tab. Da franskmændene trængte ind i stillingen, råbte Ufffz. Metje til sine kammerater: »Folkens, vis at I er rigtige tyske soldater!« Hans eksempel rev de øvrige med. Franskmændenes bajonetter blinkede over kanten på graven, men så begyndte de tyske geværkolber at arbejde. Håndgranater fløj fjenden i møde. De hårdeste kampe fandt sted om herredømmet over blokhuset. Særlig aktiv viste sig Kompagnifører, Lt.d.R. Meyer, Inf.Regt 77, som med energisk anvendelse af håndgranater tilbageerobrede den tabte del af graven. Ufffz. Metje fandt heltedøden. Med sin deling støttede Lt.d.R. Hassebrauk effektivt 4. Kompanie. Derfor vandt fjenden ikke fodfæste her. I sidste ende bagte artilleri angrebet til standsning. Yderligere franske enheder befandt sig længere mod vest under fremrykning i sydøstlig retning. Som fører for afsnittet havde Oberstlt. Dürr allerede ved franskmændenes første fremstød ved midnat, anmodet om at II. Bataillon blev stillet til hans disposition. Major v. Tresckow havde kl. 0200 alarmeret bataljonen og sat den i march over Lager Kaisertreu mod sydvest i retning af møllen på Py-åen 1200 meter vest for Somme-Py. Det var en grå og regnfuld morgen. Overalt havde Champagnes kalkstøv forvandet sig til en grød, der gjorde hver skridt til et problem. Hele tiden silede det ned fra oven og efterhånden var alle gennemblødte. De tilbagegående sårede bragte nyheden om, at det ikke gik alt for godt langs fronten, og var ikke med til at bedre den trykkede stemning, vejret forårsagede. Ankommet til regimentets kommandostation ved møllen, gav Oberstlt. Dürr kl. 0700 ordre til II. Bataillon om straks at folde ud på vest skråningen af Højde 193 og herfra rykke frem i sydvestlig retning mod Tal 172 sydøst for St. Marie-à-Py. Der var intet vedrørende fjenden, situationen var fuldstændig uafklaret. Kun et stod fast – ikke et øjeblik kunne forspildes i at bringe den forreste linje forstærkninger. I divisionens befaling stod: Stillingen skulle holdes, og i tilfælde af et fjendtligt gennembrud, skulle situationen øjeblikkeligt retableres gennem modangreb. Kommandoen: »5. og 8. Kompanie fremrykning mod den hesteskoformede lille skov« gjorde det hele elektrisk. Alle ved, at øjeblikket er kommet, hvor det drejede sig om død eller sejr. De to kompagnier foldede ud med store mellemrum, 8. til højre, 5. til venstre. Først folder en deling ud, så de sidste to. 7. og 6. Kompanie folder ligeledes ud og følger skråt til højre. Jernbanelinjen Somme-Py – St. Marie-à-Py overskrides og der fortsættes til kanten af den næste lille skov. Over kratere, buskadser og krat går det videre. Fremsendte patruljer kommer allerede tilbage med meldinger om stærke fjendtlige styrkers fremrykning blot nogle få hundrede meter fremme.

Næppe var de to forreste delinger af 5. Kompanie under kompagnifører Lt.d.R. Schellbach gået i stilling 100 meter længere fremme i et skovstykke, før de kom under kraftig artilleriild og blev tvunget i dækning. Samtidig var fjendtlige skytter fået frem mod 5. Kompanie dækket af den tætte skov, der på grund af deres nye uniformer med stålhjelm ikke med det samme blev genkendt som fjender, og nåede ind på 20 meters afstand. De to delinger under Lt.d.R. Otte og Vizefeldw. Wrackmeyer åbnede en livlig ild. I det meget uoverskuelige terræn udviklede der sig en regelret kamp i skov med alle dens overraskelser. Man skiftedes til at omringe og undslippe. Dele af 5. Kompanie kom i en kritisk situation, men forstod ikke blot at slippe ud af den, men også at bibringe succes. Den nedersaksiske ro, viljestyrke og tapperhed fejrede triumfer. Enkelte heltegerninger fortjener nærmere omtale.

Således udmærkede sig Gefreiter Mannes, som med sin gruppe var kommet væk fra sit kompagni. Pludseligt stod han i skoven overfor omkring 100 franskmænd, der angreb ham i ryggen. Uden at tøve åbnede han ild mod den langt overlegne fjende, lod bajonetter anlægge, da fjenden kom tættere på, og styrtede med nogle få folk mod fjenden under høje hurra. Franskmændene, der fik opfattelsen af at have en langt overlegen fjende overfor sig, lagde deres våben og lod sig bringe væk som fanger. For sent opdagede de, at de var faldet som ofre for en lille skare beslutsomme fjender.

Gefreiter Bartels (Ernst) havde med to mand, ligeledes alene, havde søgt dækning for artilleriilden i en gammel dækning. I det øjeblik ilden ophørte, og han kikkede ud, opdagede han, at 25 franskmænd og en officer havde omringet stedet. I denne truende situation mistede han ikke åndsnærværelse. Han rejste sig og råbte til officeren med en sigende håndbevægelse: »Læg våbnene!«. Denne selvsikre optræden forbløffede franskmændene, der ligeledes troede, at det drejede sig om en større tysk enhed, og nedlagde øjeblikkeligt deres våben, for at blive ført bort af Gefreiter Bartels og hans to folk. Kun officeren forsøgte at gøre modstand, men holdt dog hurtigt op. Som Gefr. Bartels (Ernst) forbandt en såret franskmænd, blev han endnu engang omringet af omkring 30 soldater. De gav han tegn til, at han var deres fange, og angav den retning han skulle gå, hvor de formodede af deres egne ophold sig. Da Bartels udbrød: »Men der er jo les Allemands«, spurgte en franskmænd på gebrokkent tysk, hvor de franske stillinger var. Som kampen var bølget frem og tilbage, havde de selv fuldstændig mistet orienteringen. Han pegede i retning af III. Bataillon, hvor de løb i armene på 9. Kompanie og blev taget til fange. Gefr. Manns og Bartels modtog Jernkorsets II. Klasse.

På samme måde fandt Gefr. Machlitt og hans gruppe sig pludseligt overfor 50 franskmænd. De banede sig vej gennem omringelsen og åbnede en så kraftig ild mod fjenden, at disse også overvurderede deres modstander og ligeledes nedlagde våbnene.

Lt.d.R. Schellbach havde i mellemtiden være i en længere ildkamp med fjenden, der havde kostet kompagniet flere tab. Han sendte ordonnanser bagud med anmodningen om forstærkninger. De mødte delingen fra 7. Kompanie under Lt.d.R. Nebe, der havde mistet forbindelsen til eget kompagni, og straks ilede frem. Umiddelbart efter ankomsten besluttede Lt.d.R. Schellbach sig til en storm mod fjendens hovedstyrke foran hans front. Efter nogle få skridt i spidsen for kompagniet, faldt han dødeligt såret sammen. Omkring to fjendtlige kompagnier overgav sig. På den måde erobrede alene 5. Kompanie totalt omkring 800 mand og et maskingevær. – Allerede kl. 0850 blev disse ført tilbage forbi Major v. Treskows kommandostation.

I mellemtiden havde der ved 8. Kompanie været en tilsvarende hård kamp. På grund af den usikre situation havde kompagnifører Lt.d.R. Florschütz kun ladet en deling under Lt.d.R. Scheller folde ud. Under fremrykning lige vest for Højde 193 stødte den på adjutant ved I. Bataillon, Oblt. Kutzen, der meddelte, at fjenden var brudt igennem stillingen til højre for 4. Kompanie, og at han her skulle søge kontakt. Få minutter senere blev delingen under fremrykning mødt af livlig beskydning fra en skovstribet skråt til højre, uden at kunne fastslå, hvorfra der blev skudt. Den fortsatte i denne retning, og mødte her en deling under Offz.Stellv. Sievers, 5. Kompanie, der under fremrykningen havde mistet kontakten til eget kompagni, men var stødt på fjenden. Sammen tog de kampen op. De to øvrige delinger fra 8. Kompanie under Lt.d.R. Schmidt og Feldw.Lt. Küster havde ikke kunne følge efter Deling Scheller på grund af en kraftig spærreild over området foran dem. Delinger Scheller og Sievers gik alene frem mod fjenden og tvang dem til overgivelse. De trak sig herefter nogle hundrede meter mod sydøst i en sænkning, hvor der lå en skyttelinje med front mod vest. Det viser sig at være 1. Kompanie. Lt.d.R. Florschütz lod de to delinger forlænge 1. Kompanie mod højre. Umiddelbart efter gik fjendtlige bølger af skytter til angreb fra den overfor liggende bakke. Få minutter senere sukkede andre franske skytte op i ryggen. I dette kritiske øjeblik dukkede Delinger Schmidt og Küster op efter at have overvundet spærreilden. Fjenden kom under krydsild og overgav sig. Det var mandskab fra 5. Franske Kolonial-regiment og Regiment 402. Talrige sårede franskmænd løb desuden over, mens de to delinger Scheller og Sievers afviste det fjendtlige angreb med franske tab på over 100 mand. Dele af disse franske enheder stødte senere, under tilbagetrækning totalt udmattede, på 9. Kompanie. Efter først at have forsøgt at gøre modstand, overgav de sig.

Heller ikke 7. Kompanie under Lt.d.R. Linne, der som anden linje lå i et skovstykke 1 km sydøst for St. Marie-à-Py, havde igen kunne få forbindelse til deling Nebe, da også de var kommet ind i fjendens spærreild. Den forkerte melding fra en tilbagegående såret, at hele den forreste linje skulle være under tilbagegang, fik Lt.d.R. Linne til med delingen under Lt.d.R. Grabenhorst at styrte frem gennem spærreilden. For ikke unødigt at falde som offer for den fortsatte spærreild, fulgte snart også delingen under Offz.Stellv. Klingner, der havde overtaget kommandoen efter den sårede Offz.Stellv. Sprökel. I korte, hurtige spring går det fremad. Overalt foran, bagved og på siderne eksploderede granaterne. Klagen, stønnen, jamren. Sten, jord, grene suser om ørene, blandet med susende geværskud. Udmattet falder alle krigerne til jorden efter hvert spring. Nye nedslag jager dem fremad. Bare ud af dette helvede! Med smertende lunger går det videre. Pludseligt slår et artilleriild ned få meter foran linjen. Frygtelige skrig. Der er ingen tid til at tage sig af dette. Ned i et frisk krater og så igen fremad! På den måde tilbagelægges 300 meter. Endeligt når Deling Klingner frem til deling Grabenhorst i skoven, hvor begge får ordre til at grave sig ned. Kort efter jagede en artilleriofficer til hest frem, springer af hesten og forsøger at orienterer sig om de fjendtlige stillinger. Lt.d.R. Grabenhorst går alene frem sammen med ham. Efter dårligt 20 skridt sønderrives begge af en granat. Forsøget på at få kontakt til 8. Kompanie, der kan observeres fremme til venstre i en sænkning, mislykkes på grund af den vedvarende artilleriild.

6. Kompanie under Lt.d.R. Reinhardt var under disse kampe holdt tilbage til dækning af artilleriet 1 km sydøst for St. Marine-à-Py. Lt.d.R. Suchel (Adolf) blev herunder såret. Major v. Tresckow havde begivet sig længere frem til en artilleri-telefonledning, for herfra at observerer kampens gang så godt det lod sig gøre. Hans tapre adjutant Lt. Tillgner blev kl. 10 ramt af et infanteriprojektil ved siden af ham, og faldt død om. Forbindelsen til I. Bataillon blev ikke opnået af II. Bataillon før middag, men en tværstilling indtaget, der ved bataljonen forhindrede yderligere fjendtligt gennembrud. Derimod svævede højre fløj af II. Bataillon stadig i luften. Ved middagstid nåede dele af Inf.Regt. 192, senere og fra Inf.Regt. 69, 76, 122 og 91 frem. Kraftig fransk spærreild bandt dem på stedet. Omkring kl. 13 begyndte de at rykke frem og på ordre fra major v. Tresckow sluttede 6. Kompanie sig til. Efter indledningsvis hurtig fremrykning, blev de snart holdt nede af artilleriild. De kunne se foran sig de franske granater slå ned på det sted, hvor de havde udsløttet deres kolonner. De fjendtlige ild slyngede endnu i timevis de franske døde rundt i luften.

Omkring kl. 14 nåede dele af Inf.Regt. 192 op til venstre for 7. Kompanie, så der herigennem kunne skabes forbindelse til 5. Kompanie. Til højre for 7. Kompanie nåede dele af Inf.Regt 91 frem og lukkede noget af huller til højre, der dog stadig ikke kunne lukkes. Lt.d.R. Linne, 7. Kompanie blev ligeledes offer for en granat. Endeligt lykkedes det begge delinger af dette kompagni at slippe ud af spærreilden og arbejde sig til højderne ved 8. Kompanie, hvor de så godt, det lod sig gøre, gravede sig ned i kalkjorden. Som det begyndte at blive mørkt, lykkedes det også begge delinger fra 5. Kompanie at nå frem på højre fløj af 8. Kompanie, foran hvis front store skare af døde franskmænd lå omkring. Et angreb mod den fjendtlig besatte Højde 140 måtte anses for udsigtsløs set på baggrund af kompagniernes svaghed. 7. Kompanie talte på denne tid ud af 195 mand kun 37, der dog igen forstærkedes til 70 mand.

Omkring kl. 16 nåede også 6. Kompanie den forreste linje til højre for Inf.Regt. 192, til venstre for Inf.Regt. 69, så halvkredsen til forlængelse af Inf.Regt. 186 var lukket og indbrudsstedet lukket. Her klyngede kompagnierne sig til jorden og stemmede med deres liv mod fjendens nye angrebsforsøg. II. Bataillon havde ydet store ofre, men ikke forgæves. Fjenden lå nu omkring 400 meter væk og skansede. Som det begyndte at grib også II. Bataillons kompagnier til spaden gravede en sammenhængende grav i en med fyr dækket sænkning to km sydøst for Trinbræt St. Marie-à-Py. Der kunne ikke være tale om at forpleje II. Bataillon. Kun tornystre på faldne kunne bringe en smule næring. Værre var tørsten efter de store anstrengelser, der ikke kunne slukkes, da der intet steds fandtes vand. En smule regnvand blev opsamlet af soldaterne eller dug i morgengryet. Særlig mærkbar var mangle på sanitetspersonel til at tage sig af de mange sårede. Deres evakuering var kun mulig i meget ringe omfang på grund af den fortsatte fjendtlige spærreild.

Fra eftermiddagen havde fjenden lagt en kraftig mineild over I. og III. Bataillons stillinger, især midten med 11., 9. og 2. Kompanie, ledet fra fly. Graven blev over en strækning på 150 meter næsten fuldstændig jævnet med jorden. Særlig I. Bataillon havde store tab. Et fransk angrebsforsøg efter denne beskydning blev øjeblikkeligt til standsning af 11. Kompanie. I et hul opstået under ødelæggelserne blev lukket ved indsættelsen af to delinger fra bataljonsreserven, 12. Kompanie. De ved I Bataillon indsatte 6 maskingeværer en deling MG fra bayr. Reserve-Inf.Regt. 25 holdt de fjendtlige angrebsforsøg stangen. – Også ved I. og III. Bataillon manglede sanitetspersonel. I. Bataillon placerede sine sårede i en dækning i linjen, hvor Ass.Arzt. Dr. Bartsch på opofrende måde drev sit værk. I. Bataillon kunne forplejes med indsættelsen af 50 mand fra Res.Inf.Regt. 17, der bar maden frem i stillingen. Ved III. Bataillon forblev forplejningen utilstrækkelig.

Regimentets tab var ganske betydelige. De højeste tab havde 4. Kompanie med 24 døde, 41 sårede og 33 savnede, af hvilke de fleste fandt døden som levende begravede i sammenstyrtede dækninger. Herefter fulgte 5. Kompanie med 32 døde og 60 sårede, 7. Kompanie med 7 døde og 59 sårede. Også 11. Kompanie led kraftigt. Kompagnierne disponerede gennemsnitlig kun over én officer. Foruden allerede nævnte var også Lt.d.R. Schmidt (Willi), 8. Kompanie, faldet. Lt.d.R. Nebe fra 7. Kompanie var såret. På trods af de svære tab, den fysiske og psykiske udmattelse, manglen på forplejning, især vand, og opholdet i de helt utilstrækkelige og ubeskyttede stillinger, der med det samme blev begyndt udbygget, var stemningen blandt enhederne hævet. Med rette kunne især II. Bataillon og 1. og 10. Kompanie tilskrive sig fortjenesten ved i sidste øjeblik at have forhindret det fjendtlige gennembrud. Bataillons samlede bytte var over 1300 fanger og 2 maskingeværer.

Kompagnierne befandt sig alle i stilling. De store tab krævede uafbrudt indsats. En deling fra 2. Kompanie måtte skydes ind i linjen mellem 11. og 12. Kompanie. Af egne reserver var kun en deling fra 8. Kompanie ved sanitetsdækningen bag 3. Kompanie. 4./Inf.Regt. 122 blev som bataljonsreserve stillet til disposition for III. Bataillon. Desuden blev omkring 100 forsprængte fra III./Inf.Regt. 192 placeret bag dens højre fløj.

Natten til 30. september forløb rolig i forhold til de forudgående kampe. Fjendens angrebshensigter kom ikke ud over forsøg. Om morgenen den 30. september begyndte en omfattende fransk aktivitet i luften. Eget artilleri, væsentligt forstærket, afviste gennem spærreilden de franske angreb. Det fjendtlige artilleri lagde næsten uden pause ild over de bageste områder. Det var derfor overordentlig svært at bringe mad frem i stillingerne fra feltkøkkenerne, der kun kunne køre frem til jernbanelinjen Somme-Py – St. Marie-à-Py. Det tog mellem 2½-3 timer for madafhenterne at komme retur med maden. Ofte faldt de som offer for artilleriilden, og lige så ofte kom de kun frem med halvtomme beholdere efter i mørket at være styrtet i et krater. Mange gange måtte de igen efterlade madvarer for ikke at blive udslettet af spærreilden. Borttransporten af sårede led endnu mere herunder. Heller ikke telefonledningerne undgik ødelæggelse. Ordre og meldinger kunne næsten udelukkende formidles med ordonnanser, som herunder også led tab. Et granatnedslag i den dækning, den delte med andre stabe, foranledigede staben ved II. Bataillon til at forlægge sin placering. Enhederne i skyttegravene reorganiseredes.

Stormløbet på de tyske stillinger var mislykkedes. Men håbet om at kunne bryde modstanden var ikke opgivet. En ny voldsom sammentrækning af kræfter skulle bringe anden stilling til fald. General de Castelnau beordrede en ny opmarch af artilleri og fremførelsen af nye infanterimasser. Snart kunne fly påvise tilstedeværelsen af talrige

nye franske batterier. Beskydningen af de tyske stillinger øgedes dag for dag. Dagene 1. til 3. oktober forløb for Inf.Regt. 92 under kraftig fjendtlig granat og shrapnel ild, der kun sjældent ophørte, og dermed fortsat gjorde transporterne af mad og sårede vanskelig. De daglige tab var set i forhold til de allerede svækkede kompagnier, ikke ubetydelige. Tilgang den 3. oktober af omkring 30 mand erstatningspersonel til hvert kompagni kunne ikke udligne dette. Allerede den 1. oktober var dele af Inf.Regt. 192 og 122 trukket ud af stillingen, mens 3. Pionier-Kompanie 10 var placeret som regimentsreserve. 6. Kompagni blev derfor som yderligere Regiments reserve trukket tilbage til jernbanen Somme-Py – St. Marie-à-Py. Stillingerne blev yderligere forstærket. Den 2. oktober begyndte en fjendtlig pjece flankeringen af III. Bataillons stilling og tilføjede den store tab, og ligeledes 4. og 10. Kompanie. Det var imidlertid de tunge miner, der stillede de største krav til nerverne, som de faldt over venstre fløj af I. og hele III. Bataillons stillinger. Der kunne fastslås 14 minekastere i området. Tabene øgedes trods forsøg på i rette tid at undvige til siderne. Dem fjendtlige artilleri lå snart over stillingerne, snart som spærreild bag disse eller om forstyrrelsesild over de bageste områder, om dagen næsten vedvarende og om natten med nogle få pauser. Egent artilleri var ikke tilstrækkeligt til at bekæmpe de fjendtlige batterier. En bekæmpelse af minekasterne gennem artilleri var ikke mulig på grund af den korte afstand mellem linjerne. På anmodning om minekastere til bekæmpelse af de tilsvarende fjendtlige mål, lød divisionens lakoniske svar til regimentet: »Meddel Dem bataljonsføreren, at stillingen skal holdes««. Først den 4. oktober ankom en minekaster-afdeling, hvis ildkraft var utilstrækkelig. Den 2. oktober havde franskmændene forsøgt et angreb på den til højre liggende XII. Reserve-Korps og den tilstødende højre fløj af Inf.Regt. 91, men var blevet afvist. 6./Inf.Regt. 92 blev stillet til disposition for Inf.Regt. 91 og forblev her. En eskadrille på 25 franske fly overfløj stillingen og 8. franske lænkeballoner kunne ses. Alt ting tydede i retning af en snarlig genoptagelse af de fjendtlige angreb. Derfor blev gasmasker af ballonstof med iltpatroner fordelt til bataljonerne for tilfældet af et gasangreb.

Efter orlov havde Hptm. Frhr. v. Buttlar den 3. oktober igen overtaget kommandoen over I. Bataillon. Hptm. Martinssen overtog 1. Kompanie, Lt. Frhr. Grote blev adjutant ved II. Bataillon. Den 4. oktober fortalte en overløber om et forestående storangreb. Allerede denne morgen var der begyndt spærre- og trommeild over hele linjen. Den svære nerveprøve var begyndt for tropperne, der allerede var svækket af de foregående dages trommeild.

Den 5. oktober fortsatte de fjendtlige minekastere sammen med artilleriet deres ødelæggelsesværk. Kl. 0730 sprængte samtidig i 2. Kompanies grav fire tunge miner og forårsagede tab. Samtidig slog tre miner ned i 8. Kompanies grav og flere bag 1. og 4. Kompanies grave. 4. Kompanies blokhus blev ramt flere gange, men brød ikke sammen. Ind i mellem slog 28-cm granater ned. Kl. 0900 ramte en mine venstre fløj af 3. Kompanie, rullede ned ad skråningen til 8. Kompanie og forårsagede tab af 8 mand. Og alligevel var der folk, der ikke mistede humøret. Særlig koldblodig opførte Gefr. Pollhaus fra 9. Kompanie, som – da han blev gjort opmærksom på miner, der landede tæt på ham – svarede: »Jeg forlader ikke min post før en mine sidder i mit hul«. Han modtog senere Jernkorset II.

Om aftenen denne dag havde I. og II. Bataillon tab på omkring 50 mand. Ved III. var tabstallet på grund af det fortsatte bombardement ikke fastslået. 11. og 12. Kompanies grave blev fuldstændigt ødelagt af flankerende ild. Trafik mellem forreste linje og bataljonsstaben var totalt umulig. Forplejning var helt utænkelig. I dette helvede af ild blev der hele tiden gjort forsøg på at vedligehold hindringer med nye tråde og retablering af telefonforbindelserne, der alle øjeblikkeligt igen blev ødelagte. Reserver var for længst indsat i linjen. Som eneste reserve ved regimentet var to kompagnier fra Inf.Regt. 78 nået frem til en position i nærheden af II. Bataillons stab uden at lide tab. – En divisionsbefaling denne aften lød:

Divisionen står foran en af de vanskeligste opgaver, en soldat kan opleve: at udholde i en stilling under kraftig artillerivirkning. Jeg er fuldt overbevist om, at I vil opfylde jeres opgaver.

Sign. Frhr. v. Lüttwitz.

Aftenen den 5. oktober nåede nerveprøven for regimentet sit højdepunkt. Fjendens trommeild fortsatte uformindsket, men det længe ventede angreb udeblev. Næsten uafbrudt flammede det op i horisonten som et fjernt tordennevr. Posterne stirrer sammenbuktet i de ikke længere menneskehøje grave ud i det ødelagte landskab, næsten blændet af ildskæret. Sammenkrøbet i jordhuller, tæt presset op ad jorden, forsøgte soldaterne instinktivt at gøre sig så små som mulig for på den måde at undgå granaterne. I dækningerne sidder folk tæt sammenpresset så de dårligt kan bevæge sig, luften er dårlig og alle giver sig, når nedslag for jorden til at ryste, frygter for hvert øjeblik at blive levende begravet. Sult og tørst er glemt. Ingen siger et ord.

Posterne stirrer fortsat ud gennem støv og krudtrøg. Stillings skæbne afhænger af posternes opmærksomhed. Offz.Stellv. Strauss, 1. Kompanie, forlod ikke et sekund sit observationsstade for i tide at kunne kalde sine folk ud afdækningerne. Et for længst fortjent Jernkors, I. Klasse, tildeles herfor.

En ny dag den 6. oktober brød frem. Den fjendtlige artilleriforbereelse havde nu varet i 43 timer, heraf 36 timers trommeild. Kl. 7 vokser ilden til en rasende orkan for at udslukke den sidste rest af liv. Alle fjendens sluser syntes at have åbnet sig. Et kvarter hamrer granaterne ned over stillingerne, blandet med flybomber. Luften er så

fyldt med larm, at man ikke længere kan skelne de enkelte nedslag. Nerverne truer med at gå briste. Alle, der endnu lever, føler at afgørelsens øjeblik nærmer sig. Så tier fjendens artilleri på én gang. Endnu inden gravkrigerne kan befri sig for den lammende virkning, trænger marokkanske tropper i deres spraglede gevandter ind i stillingen under vilde skrig. Hovedangrebet var sat ind på begge sider af landevejen Souain – Somme-Py. »De kommer!« lød høje skrig. Gravkrigerne vækkes til live og hadet stod skrevet i deres øjne. I hast strømmer mandskabet ud af dækningerne ind i stillingen, der udelukkende består af kratere og jordhuller. Stormen rammer den højre fløj af I. Bataillon. Begge maskingeværer i deling Blanke er for længst ødelagt, og ligeledes et fra deling Hartmann. Andre blev øjeblikkeligt bragt i stilling og åbnede en ødelæggende ild. Vilde kampe, mand mod mand. Endnu engang gav Lt. Meyer, 4. Kompanie, sine folk et strålende eksempel på urokkelig tapperhed. Håndgranat efter håndgranat fløj frem mod fjenden. Så begynder eget artilleri at lægge spærreild foran linjen. Stykke efter stykke renses stillingen for fjender. Her kommer han ikke igennem. 300 døde blev liggende foran 2. og 3. Kompanie, endnu flere foran 4. Kompanie.

Ved II. Bataillon forårsagede de få maskingeværer så mange tab, at angrebet brød sammen. Nye angreb blev ikke forsøgt. Anderledes gik det ved III. Bataillon. Her havde gennembruddet fuld succes. Fjenden brød igennem to steder, ved 11. og ved 12. Kompanie. Hvad skulle nu standse ham? De fleste af forsvaret var for længst enten faldet eller såret. Hvad hjalp alt mod hos de få levende, hvor overmagten var så overvældende, og nye bølger hele tiden rullede frem. De sidste blandt forsvaret faldt i nærkamp, trofaste til døde. Kun forholdsvis få, for det meste sårede, faldt i fangenskab. 34 mand fra 12. Kompanie var allerede faldet og 60 såret. Af de resterende 80 mand gav de fleste deres liv under stormen. Ved 11. Kompanie var tabene tilsvarende store. 9. Kompanie kunne spærre deres grav mod venstre flanke, hvor MG-Deling Hartmann tilføjede fjenden store tab. Lt.d.R. Hartmann selv blev hårdt såret. Med assistance fra tililende dele af 5. Kompanie og en deling fra Inf.Regt. 78 blev 9. Kompanies stillinger fastholdt. Gennem sin urokkelighed udmærkede sig især Lt.d.R. Düngemann, og opmuntrede hele tiden den sammenskrabede styrke til at holde ud. Ved siden af ham fandt den tapre Ufffz. Bröder heldedøden, mens Vizefeldwebel Dohrmann og Gefr. Popper som allerede i Belgien havde vist sig som en koldblodig kriger, modtog velfortjent Jernkorsets I. Klasse. Sammen med Vizefeldwebel Meiners, Ufffz. Ahrens, Hagedorn, Huther og Musk. Steinborn var det i første omgang takket været disse, at fjenden ikke kunne bringe dette sted farezonen.

Gennem 11. og 12. Kompanies stillinger og længere mod øst ved Inf.Regt. 91 stødte marokkanerne videre gennem skoven ned ad bakken. Sanitetsdækningen og dets mandskab faldt i deres hænder. Flere af dem, herunder Sanitäts-Ufffz Winkel blev, selvom de ikke var bevæbnede, slået ned. Mens han var i gang med at forbinde en såret, faldt Ass.Arzt Dr. Lüders, i fangenskab. Marokkanerne nåede III. Bataillons kommandostation, i den ene halvdel var der ligeledes 4 hårdt sårede. Herfra gik en underjordisk gang til selve kommandostationen, hvori fjenden også trængte ind uden at opdage bataljonsfører, Major Kobus, hans adjutant Lt. v. Mülcknitz, telefonister Buhr og Schrader og oppasser Simon, som skjulte sig i mørket i en sidetunnel. De indtrængende marokkanere skød de hårdt sårede og Reservist Prüsse. Klokkeren var 0825, da Hptm. v. Buttler vendte tilbage til sin kommandostation fra 1. Bataillons stillinger, for her at afgive melding til Oberstlt. Dürr, som siden aftenen før havde opholdt sig her. En mand fra III. Bataillon indhentede ham for at melde, at franskmændene var brudt igennem og fulgte tæt bag ham. 300 meter væk kunne Hptm. Frhr. v. Buttler se de fjendtlige skytter nærme sig. Oberstlt. Dürr fik hurtigt via Oblt. Kurtzen alle kort og planer over stillingen ødelagt i et hurtigt anlagt bål. Fjenden havde allerede nået buskadset ved I. Bataillons kommandostation, og den nærliggende artilleridækning. Artilleristerne, herunder Hptm. v. Kehler, blev hevet ud af dækningen, stukket ned med bajonetter eller dræbt. Oberstlt. Dürr anså alt for tabt og anså modstand som nytteløs. En hvid franskmand med sænket bajonet var allerede på vej mod I. Bataillon kommandostation. Hptm. Frhr. v. Buttler modtog ham koldblodig med sin pistol. Våbnet forsagede, men fjenden forsvandt. Et kvarter gik i højeste anspændthed. Klokkeren var 0845. Udenfor blev lyden af infanteriild stadig kraftigere. Pludseligt blev døren til dækningen revet op og en soldat med tysk hjelm råbte: »Er der stadig levende her?« Det var fører for et kompagni fra Inf.Regt. 78, som Oberstlt. Dürr straks efter ankomsten af Hptm. Frhr. v. Buttlers ankomst, havde givet ordre til fremrykning. Det havde befriet regimentets og I. Bataillons stabe fra en meget truende situation, der højst sandsynligt havde ført til samme skæbne, som artilleristerne i den tilstødende dækning. Under indeslutningen var en ordonnans ubemærket faldet for en vildfaren kugle. Han død var forblevet ubemærket.

Marokkanerne havde også allerede erobret et batteri fra Feldartillerie-Regiment 54, der stod 400 meter fra II. Bataillons kommandostation. Med hjælp fra to kompagnier fra Inf.Regt. 78, generobrede batteriføreren, Hptm. Bräuer batteriet i et øjeblikkeligt modangreb. Kl. 0850 blev ligeledes tre kompagnier fra Inf.Regt. 192 indsat i modangreb. Fjenden blev kastet tilbage og efter omkring 4 timer blev også den indesluttede stab ved III. Bataillon befriet. 7. Kompanie under Rittmstr. Frhr. v. Löhneysen fik fra flanken frem mod de tilbage vigende marokkanere og tilføjede dem store tab. Også dele af 5. Kompanie deltog heri. I. Bataillon i stillingen beskød ligeledes den

vigende fjende med godt resultat. Kl. 14 var det meste af III. Bataillons stillinger generobret. Indtil kl. 20 blev der i enkelte dele af stillingen stadig kæmpet hårdt med håndgranater. Så var fjenden også her fuldstændig slået og stillingen fuldstændig tilbage på tyske hænder.

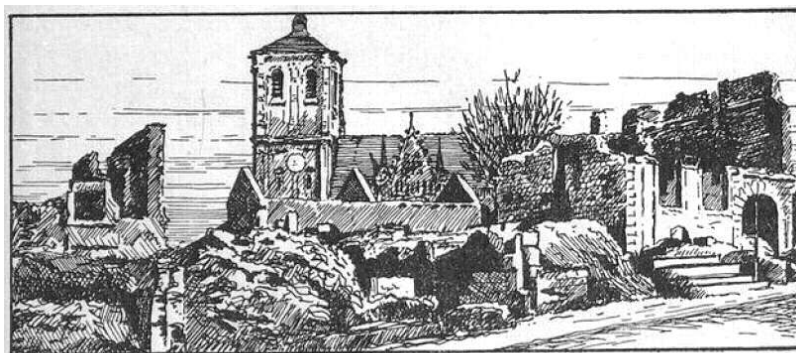
Det franske gennembrudsforsøg, gennemført med store kræfter, var mislykkedes på grund af det tyske infanteris sejhed. Heller ikke denne gang havde franskmændene

nået deres mål, som efter ordre fra Joffre uden rest eller ro skulle bringe den endelige sejr og fordrive fjenden fra landet. Også Inf.Regt. 92 havde tappert trodset stormen. Hvor det alligevel lykkedes fjenden at trænge ind i stillingen, var det hvor kun nogle få kunne træde op imod ham og til sidste åndedræt forsvarer stillingen. Den voldsomme prøvelse var strålende bestået og regimentet kunne berettiget lade sig fylde af stolt sejrsglæde

Fra hver af 11. og 12. Kompanie vendte kun tre mand tilbage fra stillingen. 9. Kompanie havde 30 døde og 50 sårede. Den bestod herefter kun af 40 geværer. Men alene i døde talte fjendens tab flere hundrede. Om aftenen den 6. oktober blev III. Bataillon afløst af I./Inf.Regt. 74 og forskød som korpsreserver til Lager Kaisertreu.

6. Kompanie, der siden kl. 1610 havde været reserve for Inf.Regt. 91, blev den 6. oktober indsat i dette regiments stilling, og deltog i rensningen af de franske tropper her. De tog herunder tre franske officersaspiranter og flere mænd til fange. Enkelte grupper nåede i den almindelige forvirring ind i Inf.Regt. 78 reservestilling. Her deltog de i tilbageerobringen af artilleripjecer og assisterede utrætteligt efter ankomsten af ammunitionstræn med at slæbe ammunitionskurve, så artilleriet igen kunne åbne ild. Feldw. Schmidt og Gehrke blev såret, mens Offz.Stellv. Bock fandt helledøden. Om aftenen denne dag kunne regimentet endeligt igen forplejes.

Kraften i den fjendtlige offensiv var brudt. Ganske vist lå også i de næste dage en kraftig fjendtlig artilleriild over skillinger og det bagved liggende terræn, hvorunder I. og II. Bataillon havde store tab. 1., 4 og 10. Kompanies grave havde under angrebet den 6. oktober i særlig grad været ramt. De måtte igen forstærkes. Trods de foregående hårde dage viste sig Hptm. Frhr. v. Buttler til fulde på højde med sin hidtidige præstationer. Den 8. oktober blev II. Bataillon afløst af II./Inf.Regt. 190 og forskød til Medeah ferme som korpsreserve og den 11. oktober til Lager Keisertreu. Natten til den 13. oktober blev også II. Bataillon trukket ud og den følgende nat MG-Kompagniet. Regimentet havde den 21. september bestået af 41 officerer og 2.388 mand, hvortil der mellem den 3. og 6. oktober var tilgået 6 officerer, 18 underofficerer og 299 mand. Tabene mellem den 28. september og den 12. oktober var 23 officerer, heraf 10 døde, 8 sårede og 5 savnede, og 1.546 mand, heraf 281 døde, 858 sårede og 407 savnede. Ved MG-Kompagniet var 2 officerer og 9. mand såret, 2 mand savnet. De døde officerer var Lt. Tillgner, Lt.d.R. Behrendt, Grabenhorst, Linne, Schellbach, Schmidt (Willi), Meyer (Walter) og Offz.Stellv. Bock og Sievers. Såret var Lt.d.R. Suchel (Adolf), Nebe, Hartmann og Offz.Stellv. Sprökel og Gerecke. Lt.d.R. Koch mistede hørelsen på grund af en mine, mens Feldw.Lt. Küster blev slynget gennem luften af en anden mine, uden at komme til skade. I fangenskab faldt Lt.d.R. Sievers Feldart. 46, Stucke, Moss og Ass.Arzt d.R. Dr. Lübers. På grund af anstrengelserne sygemeldtes Maj. Kobus, Lt. v. Wülcknitz, Lt.d.R. Kreye, Lüderitz, Feldv.Lt. Müller, Küsler og Ass.Artzt dr. Bartsch. I. og II. Bataillon mistede halvdelen af deres styrke, III. Bataillon to tredjedel. Af ammunition forbrugte bataljonerne mellem 28. og 30. september omkring 180.000 patroner, mens MG-Kompagniet brugte omkring 2.000. Mellem 1. og 12. oktober var bataljonernes forbrug 217.000 og MG-Kompagniets 8.900. Det samlede bytte beløb sig til 1400 fanger og to maskingeværer. Tabene nødvendiggjorde en kontinuerlig ændring af officersposterne. Den 9. oktober overgik Oblt. v.

Indkvartering i Rethel i oktober 1915

Suckow fra fører for MG-Kompagniet til adjutant ved 40. Inf.Brig. Hans post blev overtaget af Oblt. Kutzen, der igen erstattedes af Lt.d.R. Schulze-Dellwig fra Hus.Regt. 17.

Efter Inf.Regt. 78 afløsning, var regimentets stab allerede den 10. oktober rykket til Dricourt. Herfra flyttede staben og III. Bataillon den 16. oktober til Rethel, hvortil der ankom 597 mand erstatninger. Den 18. oktober marcherede hele regimentet til Wasigny og den 19. til Signy l'Abbaye og Lalobbe. Efter allerede den 6. oktober i en dagsbefaling til enhederne havde givet udtryk for, at de gennem deres heltemod havde bragt fjendens angreb til at mislykkes, rettede Exz. v. Sinem den 13. oktober i en ny dagsbefaling fornyet henvendelse til soldaterne i 3. Armees:

Under sin tilstedeværelse ved en Armees konference, har H.M. Kejseren instrueret mig til at overbringe hans allerhøjeste anerkendelse og varmeste tak for præstationen under de hårde kampe siden den 22. 9. H.M. begrundet denne tak i den overordnede, tungtvejende betydning, fastholdelsen af vores front har. Med den stolte glæde, at havde modtaget anerkendelse fra vores øverst krigsherre, gentager vi løftet om, at Armeen også i fremtiden vil være den faste mur i Champagne.

På samme måde udtalte sig den kommanderende general for X. Armeekorps, Generalleutnant Frhr. v. Lüttwitz, efterfølgerende for Exz. Emmich, og den 20. oktober gentog kommandøren for 20. Infanterie-Division, Generalmajor Frhr. v. Lüttwitz samme anerkendelse under en regimentsparade. Det franske »Temps« skrev imidlertid, at tyskerne i forventningen af den franske offensiv, i alt hast havde kastet to af deres bedste armekorps – Garde og X. A.K. fra øst til vest. Denne ærefulde franske betegnelse havde regimentet på ny retfærdiggjort.

Den 22. oktober marcherede regimentet over Fraize – Chaumont – Vadimont – Fraillécourt – Brenneville til Colorn og Berlise, og den 23. oktober videre over Le Thuel – Dizy-le-Gros til Lapon, hvor I. Bataillon fik i kvarter, mens III. Bataillon og MG-Kompagniet fortsatte til Bonnecourt og II. Bataillon og regimentsstaben til Sisonne. Den 24. oktober blev der gennemført en feltgudstjeneste til minde om den 500årige Hohenzollern-Regime. Uddannelsen skulle netop til at begynde på øvelsespladsen ved Sisonne, da allerede fra 27. til 29. oktober bataljonerne blev sat i march mod Chevregny, hvor den skulle afløse Reserve-regiment 39 fra VII. Reserve-Korps.

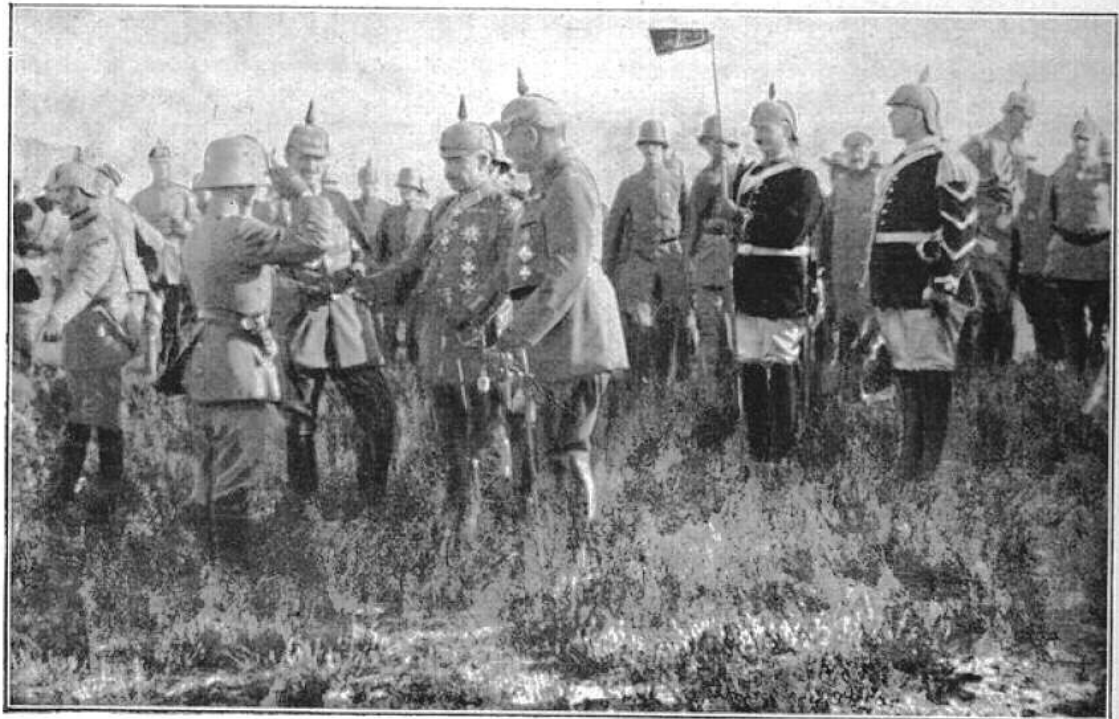
Efterårsslaget i Champagne lå bag Regimentet og havde vundet det nye laurbær. Kampene i Galicien havde langt fra været en marchtur og havde kostet store tab. Heltegerningerne her blegnede imidlertid i forhold til kampene i Champagne, der på så kort tid have krævet store ofre, som regimentet kastede sig ind mod de fremstormende fjender. Ingen hidtidige kampe lader sig sammenligne med de tyske troppers præstationer i disse dage. Og så skulle disse heltegerninger alligevel blive indledningen til endnu større præstationer.

Kalkstens sappe i Braye-stillingen langs Aisne Kanalen, januar 1916

Regiments forbindeplads under forårsslaget i nærheden af Bapaume
24. marts 1918

Hans Majestæt Kejseren i samtale med 92'ere efter den store sejr ved Riga
på hovedvejen Riga - Petrograd, den 6. september 1917

Generelle situation

15. oktober 1915 – 15. maj 1916

De »livlige forskydninger i heroiske angreb og modangreb« var mod slutningen af oktober 1915 mere og mere stivnet i en stillingskrig, der snart her, snart der, langs den gevaldige front i vest og i øst blussede op i heftige kampe i vinterens kulde. De store tab i mennesker og i materiel tvang ven og fjende til igen at samle nye kræfter for på baggrund af de sidste erfaringer, at smede nye planer for offensiven. Russerne var i begyndelsen af 1916 ikke i stand til at iværksætte nye modangreb. Felttoget på Balkan, der i august 1914 var blevet påbegyndt, var genoptaget efter østrigernes nederlag i oktober 1915, og var mod slutningen af januar 1916 blevet afsluttet med den fuldstændige undertrykkelse af Serbien. Der var etableret forbindelsen mellem Tyrkiet og Bulgarien, der var trådt ind på forbundets side, og Tyskland og Østrig, men der var ikke søgt en endelig afgørelse på Orient-spørgsmålet. Den engelsk-franske hær i vest var udmattet og englænderne slået på Gallipoli og i Mesopotamien. Det var ikke lykkedes italienerne at støde frem over Isonzo. Alligevel var Ententens vilje til at fortsætte krigen til sejr ikke brudt. Tværtimod indførte England den almindelige værnepligt. I januar 1916 begyndte det anden store strategiske vendepunkt i verdenskrigen. På begge sider blev der gennemført en uhørt omfattende oprustning, og forberedelser til angreb gennemført på en ny basis. Mens russerne i begyndelsen af marts 1916 genåbnede spillet om den endelige sejr, men allerede mod slutningen af samme måned så deres angrebsvilje lammet, havde den tyske øverste hærledelse i vest grebet initiativet, og var kommet de franske og engelske planer om en sommeroffensiv i forkøbet med det overraskende angreb på Verdun den 21. februar 1916. Disse kampe fortsatte frem til juli, hvor Ententen frigjorde deres angreb langs Somme. X. Armeekorps holdt til midten af maj vagt langs Aisne på en rolig front, indtil den blev kaldt til nye præstationer på Østfronten som den russiske sommeroffensiv satte ind.

Kampe langs Aisne-kanal i stilling langs Beaulner ryggen

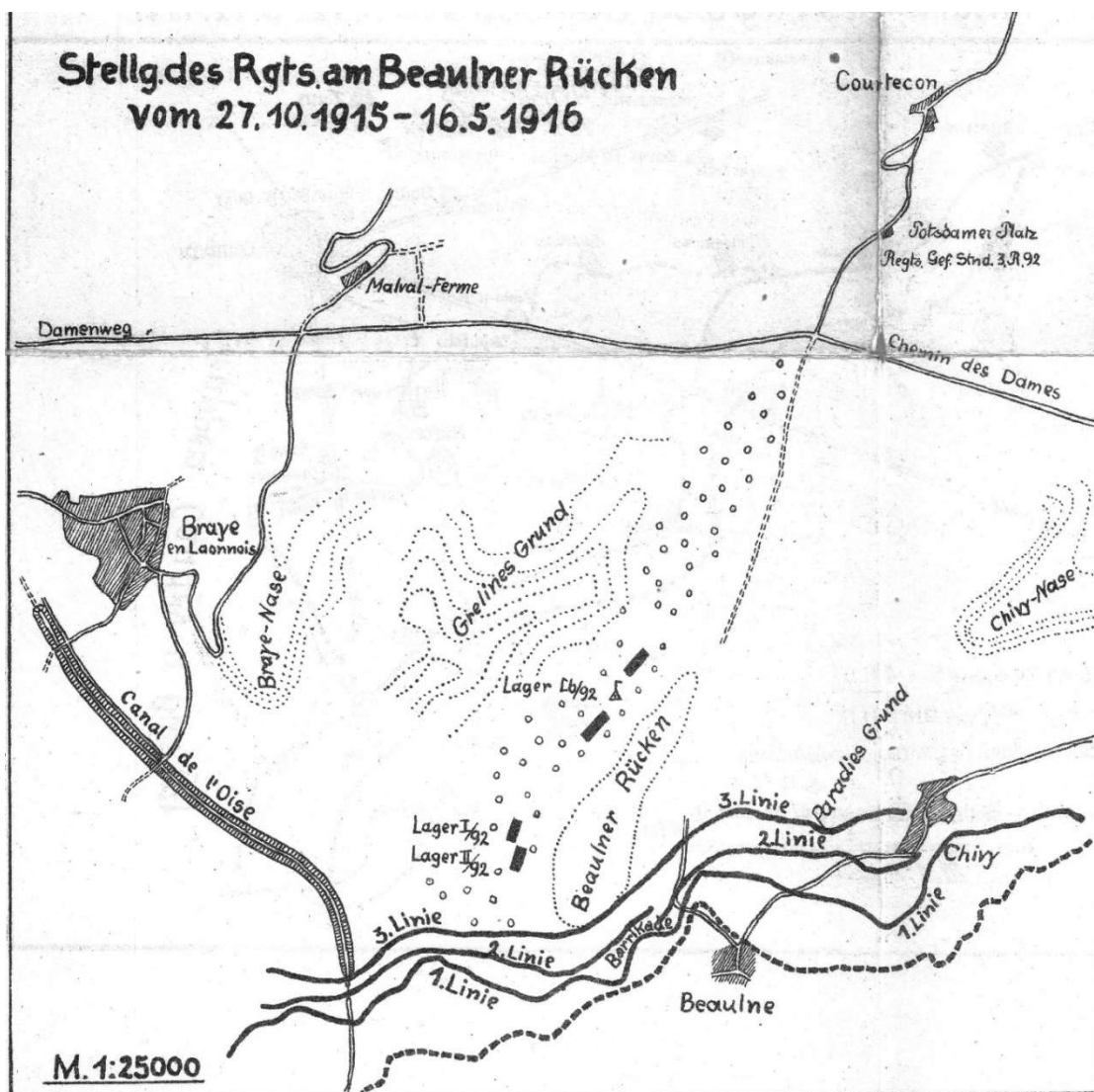
27. oktober 1915 til 16. maj 1916

Som regimentet rykkede ind i dens nye stillinger lød stadig kanonernes brølede i det hendøende slag i Champagne, hvor de beherskende højder Butte de Tahure og Højde 199, der var vigtige for fastholdelsen af de franske stillinger, endnu engang blev frarøvet ham under hårde kampe. Den øverstkommanderende for 7. Armee, Generaloberst v. Heeringen, bød X. Armeekorps for anden gang velkommen under hans kommando. I en dagsbefaling fastslog han, at de bestandig sejrsforløb i øst og den dødforagtende modstand i Champagne under de sidste kampe, for han var sikre tegn på, at korpset som tidligere var i stand til at opfylde alle forpligtigelser. Efter i seks måneder at have været ustandselig i kamp, havde regiment nu håbet på en længere hvileperiode, der på samme tid ville give den mulighed for den nødvendige uddannelse af de 320 mand erstatninger, den havde modtaget fra Antwerpen, under og efter Champagne-slaget og igen den 25. oktober. Heri blev den skuffet. Dog blev den indsat i en stilling, der tilhørte den rolige del af fronten i vest, og måtte de næsten 6½ måned kun i ringe grad udholde fjendens ild.

Den 27. oktober marcherede II. Bataillon over Coucy-les-Eppes – Festieux – Biévres – Chamouille til Chevreigny, og herfra gennem den 3 km lange Oise-Aisne kanaltunnel, der havde elektrisk belysning, og afløste III./Res.Inf.Regt. 39 på højre fløj af stillingen. Den 28. oktober fulgte I. Bataillon til afløsning af I/Res.Inf.Regt 39 i midten og den 29. oktober III. Bataillon, der forinden havde haft besøgt af H.K.H. Hertugen, med afløsning af II./Res.Inf.Regt 39 på venstre fløj. På den måde var altså her hele regimentet indsat ved siden af hinanden i stedet for den normale organisation med en bataljon i front, en i beredskab og en i reserve. På den måde afløste to kompagnier fra hver bataljon hinanden i den stilling, de havde ansvaret for og efterhånden voksede sammen med. Mens ved alle bataljoner to kompagnier lå i forreste linje, lå det tredje kompagni i hver bataljon i en særlig beredskabslejr (I. og II. Bataillon i Lejr I, III. Bataillon i Braye-lejren) og det fjerde kompagni fra I. Bataillon som divisionsreserve i Grandelain, fra II. Bataljon som brigade reserve i Marval-Ferme, og fra III. Bataillon som regimentsreserve i Courtecon. Her lå også regimentsstaben i den såkaldte Potsdamer Platz. Hvert kompagni var 14 dage i stilling og samme antal dage i henholdsvis beredskabslejr eller reserve. MG-Kompagniet blev efter dens indsatsmuligheder fordelt over hele stillingen, hvori der også blev overtaget russiske våben. Den havde til hvil ligeledes en særlig lejr mellem I. og III. Bataillons lejre. Transporten af forplejning og ammunition skete med en motorbåd på Oise-Aisne-

Kanalen fra den nordlige udgang af kanaltunnelen, gennem denne frem til en bro på højde med landsbyen Braye-en-Laonnois. På samme måde blev maskingeværer bragt i stilling og ombyttet. Et Maschinen-Gewehr-Ergänzungszug 339 var underlagt MG-Kompagniet, og afløste på tidspunkter mandskabet fra MG-Komp./Inf.Regt. 92.

Stillingen lå 2 km sydøst for Braye og havde fået navn efter landsbyen Beaulne sydøst herfor. Den havde en frontlinje på omkring 2 km. Højre begrænsning til Res.Inf.Regt. 25 blev dannet af Oise-Aisne-Kanalen, hvor en sappe fra den forreste skyttegrav gik 70 meter frem til en post – den såkaldte »Schmutzhäuschen« stilling. Af resterne af en sønderskudt mølle på dette sted, var der delvist etableret et brystværn. Højre afsnit, der kontinuerligt blev holdt af II. Bataillon, faldt i to dele, hvoraf den venstre var noget buet tilbage for så igen at nærme sig de fjendtlige stillinger. Afstanden til fjenden var her omkring 250-300 meter. Denne del af linjen led meget i regnvej under vand fra skråningen, så der hele tiden måtte sørges for afvanding. Den midterste del, tildelt I. Bataillon, sprang igen betydeligt fremefter og nærmede sig den fjendtlige linje på 25-30 meters afstand, på steder endda til 10 meter. Den var gunstigere på den måde, at den lå højere og havde en fast undergrund. Der var ligeledes herfra observationsmuligheder af fjendens grav vest for Beaulne. Stillingen begyndte i den sydvestlige kant af den egentlige Beaulne højderyg, gik så over denne i dens sydlige del og videre til sydøst kanten af bakkerne, hvor den sluttede sig til det dybere liggende afsnit under III. Bataillon. Denne løb først 120-130 meter fra fjenden i en bue, nærmede sig så ved en hulvej fjendens linje til omkring 15 meter. Denne hulvej gik over højderyggen fra Beaulne til Chemin des Dames, der på et senere tidspunkt og et andet sted også for regimentet skulle spille en så stor rolle. Ven og fjende havde her etableret hver sin barrikade, der på tysk side forstærkedes og besat med en stærk besætning. For hurtigt at kunne spærre adgangen i tilfælde af et fremstød, var der af stålskjolde fremstillet tunge døre,

der var forsynet med skydeskår. Desuden lå løse spanske ryttere på siderne af graven, så de hurtigt kunne smides ned i graven. Fra poststødet ved barrikaden førte en gang 15 meter ned i jorden til en lyttepost for at fastslå, om fjenden minerede. Med en mekanisk indretning blev der tilført frisk luft. Naboafsnittet var ført flankerende, så maskingeværer og minekastere herfra kunne yde en større beskyttelse mod overraskelser. På venstre fløj af III. Bataillon var stillingen endnu i mindre grad udbygget, da fjenden lå 300 til 400 meter væk, og forterrænet her meget sumpet. Denne venstre fløjstilling led ligeledes mere end den højre under indflydelse af vejret, så den ofte helt til mudredes. Til venstre var der forbindelse til Inf.Regt. 77 ved landsbyen Chivy, der igen havde kontakt til tredje regiment fra 20. Inf.Div - Inf.Regt. 79.

Som grundtanke drejede det sig nu om udbygningen af tre stillinger. Med stilling betegnede et forsvarssystem med flere linjer. Første stilling bestod af tre hovedlinjer – den forreste som hovedkampgrav, artilleribeskyttelsesgraven og reservegraven. Som anden stilling bestod ved 20. Inf.Div. et forsvarssystem med samme generelle udformning ved Braye på Chemin des Dames. En tredje stilling skulle etableres længere bagude, nord for Ailette. Hver del af den forreste linje skulle holdes af sin besætning. To delinger fra hvert kompagni besatte den forreste og artillerilinen. Om dagen var kun få poster besat til observation, efter forstærkning af en mindre styrke. En hurtig forstrækning af ildlinjen i den forreste kampgrav skulle derfor sikres. Til dette formål skulle der anvendes alarmklokker, gongonger og hylesirener.

Det var nødvendigt så hurtigt som muligt at underbringe posterne i forreste linje i betonstillinger, da de også under trommeild måtte holde ud her. Den øvrige besætning skulle i artilleri-stillingen og i adgangsgravene til den forreste stilling ligeledes underbringes i bombesikre dækninger. Dækningstunneleer, der blev gravet dybt ned i jorden eller klipperne, blev som selve dækningerne afstivet med brædder. For at sikre besætningerne for risikoen for at blive levende begravet under beskydning, blev alle dækninger i første omgang forsynet med to indgange. For modangreb, der blandt andet skulle gennemføres fra Artilleri-dækningsstillingen over åbent terræn, var der i denne grav lavet udfaldstrapper, stiger og udfaldsåbninger i den foran liggende pigtrådshindring. Modangreb skulle iværksættes uden ordre i tilfælde af, at fjenden trængte ind i forreste linje, for ikke at give ham tid til at sætte sig fast og sætte graven i forsvarsmæssig stand. Til geværene blev der tæt ved indgangene til dækningerne lavet geværreoler. I dækningerne var der oplagt mange økser, spader og belysningsmidler. I samtlige linjer var der etableret depoter til infanteri- og MG-ammunition og til håndgranater. Tredje deling af stillingskompagniet blev som afsnitsreserve placeret i reservegraven. Talrige løbegrave muliggjorde en hurtig og dækket fremrykning. Der blev etableret telefonlinjer fra kompagnifører til bataljonsfører, og herfra videre til regiment og blev kontinuerligt vedligeholdt. Signalerenheder placeredes i særlige dækninger. Da disse telefonlinjer ved trommeild eller angreb måtte forventes hurtigt at falde ud, blev en særlig ordonnans kæde etableret for hver 100 meter mellem kompagni og regimentets kommandostation, og det nødvendige personel placeret i særlige dækninger.

Stillingen var ved overtagelsen godt udbygget. Gravene var 2 meter dybe med skyttebanketter og med stålskydeskår til observationsposterne. Som befalet skulle yderligere udbygning gennemføres i henhold til de sidste nye erfaringer fra stillingskrigen. Derfor blev de 6½ måneders ophold i denne stilling en tid med ustandseligt arbejde og fremskaffelsen af er mønstergyldigt forsvarssystem. Afstivning af siderne på gravene med fletværk viste sig meget hurtigt fuldstændig utilstrækkelig da regntiden satte ind det efterår og vinter. Jordmasserne kom i bevægelse og pressede fletværket ned i graven. Det blev hurtigt nødvendigt at forstærke siderne med brædder, holdt på plads af nedrammede pæle og forbundet med hinanden med ståltråd. Savværket i Braye producerede uhyre mængder af brædder, der med en tipvognsbane blev bragt til Braye-lejren. Alene II. Bataillon beregnede, at den under indsættelsen i dette afsnit anvendte 3700 m³ træ til en værdi af 185.000 mark. Trærister til bunden af skyttegravene blev ligeledes fremstillet i store mængder for at muliggøre trafik i gravene selv i meget vådt vejr. Uhyre mængder af pigtråd fik til spanske rytter og glat tråd til hurtig etablering af hindringer. Hertil kom store mængder af jern og beton til konstruktionen af bombesikre dækninger til observation og til maskingeværer. Den vedvarende beskydning og den lette regn hver aften frem til morgen krævede dagligt meget arbejde. Bygningen af bombesikre dækninger, ombygning af ældre dækninger, der eksempelvis havde indgange i retning af fjenden, og med alt for svag en overdækning, krævede flere ungers arbejde. Dette betød at kompagnierne i beredskabslejrene ikke alene måtte arbejde hver nat, men ofte også om dagen måtte inddrages heri. Enkelte grave lå kontinuerligt under fjendtlig beskydning og kræfter derfor kontinuerlig udbedring. Særlig III. Bataillon måtte præstere et stort arbejde for at udbygge de dele af stillingen, der endnu ikke var i forsvarsmæssig stand. På grund af den sumpede undergrund krævedes ekstraordinært stort arbejde. På trods af alle anstrengelser var en del af denne stilling til stadighed tilmundret. Selvom gamle grave blev opgivet eller helt forsvandt, opstod der på den anden side mange flere, et fuldstændigt net med navne og vejviser skilte, der fra alle retninger muliggjorde en hurtig fremskaffelse af reserver. Reservegraven i den forreste stilling var beregnet til bagved liggende reserver - regiments, brigade og divisions reserver. Også denne måtte hele tiden holdes i god stand. Foran I. og III. Bataillons stillinger var der elektrisk

ladede hindringer. Til maskingeværer blev der i den forreste og anden linje bygget dækninger i beton. Talrige minekastere, maskingeværer og »Erdmørsere« var indbygget i stillingerne. Fra det lille stenbrud i I. Bataillons anden linje, fra af fjenden kunne observeres, blev en 100 meter lang tunnel - »Kaiser-Wilhelm-Tunnel« konstrueret med dækninger og elektrisk belysning. Denne skulle sikre en hurtig fremføring af reserver og ligeledes en skjult trafik frem og tilbage. Dette anlæg fortjener at blive fremhævet som en særlig mønstergyldig præstation. Der var altså arbejde uden ende. Modsat øgedes sikkerheden i stillingen for hver dag, der gik, og regimentet kan med fuld tilfredshed se tilbage på dens arbejdsindsats, da den måtte afgive området til en anden enhed.

På samme måde var der meget arbejde på beredskabs- og hvileområderne, hvor fjenden dag efter dag også sendte enkelte artillerilag. Gode observationsmuligheder ved Soupir gjorde fjenden i stand til at overse dele heraf. Som resultat blev der også her anlagt løbegrave for at gøre skjult trafik mulig og dermed reducerer tab. Af hensyn til vejrliget blev også de overtagne barakker ombygget og undersøges langt dybere i jorden og forsynet med betonbeskyttelse. Mens Malval Ferme havde plads til underbringelse af 800 mand, men på grund af afstanden til stillingen ikke fuldt ud kunne udnyttes, måtte endnu en lejr oprettes. Også her blev der fremskaffet mønstergyldige anlæg.

Det var derfor kun i utilstrækkelig grad muligt at gennemfører den videre uddannelse i felttjeneste ved kompagnierne i reserve. Alligevel blev denne vigtige uddannelse gennemført så vidt det var muligt. I 1916 blev der ved Braye anlagt en skydebane og ved Paney et større øvelsesværk, udformet som den fjendtlige stilling, forsynet med pigtrådshindringer, adgangsveje, flankeringsanlæg osv. Den anvendtes først og fremmest til uddannelsen af patrulje-kommandoer, der skulle uddannes i brugen af pigtrådssakse, røgbomber og brandrør, hvorefter man overgik til uddannelse af kompagnierne i stillingskrigens opgaver.

Den 21. november blev Lt.d.R. Liknke og Marheinecke i Braye-lejren hårdt sårede, og sidstnævnte døde dagen efter. Den 1. december overtog Hptm. v. Losch kommandoen over I. Bataillon, da Hptm. Frhr. v. Buttlar var kommanderet til Rekruten-Depot, 20. Infanterie-Division i Semilly, hvor divisionens erstatningspersonel blev uddannet. Efter en inspektion skulle han overfor de højere myndigheder rapportere tilstanden i uddannelsen. Denne skulle gennemføres på et betydeligt højere niveau end den tidligere fredstidsuddannelse.

Fjenden sparede ikke i hele perioden på granater, shrapnel og miner, der ikke kun blev tiltænkt stillingerne, men også lejrene. På trods af et betydeligt forbrug af ammunition forblev skaderne begrænsede, og tabene forblev i hele perioden små. Kampene ved Verdun holdt fjenden i ånde. Han begrænsede sig til forstyrrelsesild. Et stort antal forsagere viste, at hans amerikanske ammunition måtte anvendes på andre steder. Af og til udviklede der sig kampe på håndgranater, der fandt sted ved I. Bataillon, hvor gravene i Emmich-linjen lå meget tæt ved hinanden, og især ved barrikaden hos III. Bataillon. Også i denne forbindelse forblev tabene ringe. Vores artilleri besvarede hver gang kraftigt ilden, og minekasterne holdt fjenden i ånde. På grund af de tæt liggende linjer havde franskmændene allerede tidligere fra den såkaldte »Freundschaftsgraben«, nu del af Emmich-linjen, forsøgt at komme i tale. Herigennem håbede de at få oplysninger omkring styrke og moral hos besætningen. De vidste, at Inf.Regt. 92 lå overfor dem, og man kunne ofte hører franske poster råbe: »*Regiment 92, Bonjour, mon ami, chocolade, cognac!* Kammerater, hvor længe har i allerede været her? Hvor stærke er i? Hvor mange officerer har i?« Da der var udstedt strenge ordre om ikke at svare, plejede franskmændene herefter af råbe »Deutschland kaputt«, hvorefter hele linjen brød ud i højlydt latter. Også her fandt fjenden tiden moden til gennem flyveblade at begynde den langsomme nedbrydning af den tyske front. – Fjenden opnåede ikke det håbede resultat. – Fjenden var gennem deres udbredte spionagesystem indgående underrettet om ernæringssituationen i Tyskland. De vidste, hvorvidt fødevarer var rationeret. I virkeligheden blev det også fra den 27. 4. 1916 nødvendigt ved fronten at indføre en kødløs dag. Men man lød ingen nød. Forplejningen var rigelig og afvekslende, og julegaverne til Regimentet, der modtog 3.320 »Liebesgaben« pakker, beviste at det tyske folks hjerte stadig lå ved fronten, også i det andet krigsår ønskede at give sine krigere en færdig julefest selvom de selv måtte undvære. Julen 1916 kunne derfor fejres på bedste måde.

Under en feltgudstjeneste på Malval Ferme talte divisionspræst Fischer under kanonernes torden ind i hjerterne. Før udleveringen af gaver trak et voldsomt tordenvejr ind over, der oplyste Ailette dalen og dens idylliske landsbyer i et vidunderligt lys. Så startede julefesterne ved de kompagnier, der ikke lå i stilling og måtte vente på en anden dag. Juletræerne var smykkede og strålede som derhjemme, Julekager, boller, æbler og nødder dækkede bordene. Der blev givet store mængder undertøj. Hver mand modtog et fyldt cigaretui med indskrift »Julen 1916«, og alle underofficerer en lommebog med samme indskrift. Om end stemningen var blevet mere alvorlig, var feststemningen ikke mindre end året før, og ingen lod sig forstyrre i nydelsen af den korte stund, der for alle tyskere danner et højdepunkt i årets festligheder, og for tankerne på de kære forener sig i tankerne.

På den måde begyndte året 1916. Fjender overalt! Hele tiden blev antallet af vore fjender forøget. Selv små og de mindste stater fandt det nødvendigt at træde ind i rækkerne af vore fjender. Ententen arbejdede uophørligt på

overalt at så hadet mod det tyske folk hos folk, som hidtil havde mødt de tyske tropper og det tyske folks uhyre præstationer med højeste anerkendelse. Også De Forenede Stater af Amerika lod mod slutningen af april 1916 det stadig mere klart fremgå, at man nu kun søgte en undskyldning for at slutte sig til vore fjender, dermed at de kunne sikre sig deres andel af Ententens resultater og deres andel, når det drejede sig om fordelingen af de tyske oversøiske besiddelser. Det engelske Pund og den amerikanske Dollar arbejdede også på at opildne Sydamerika. Den fjendtlige presse overgik hinanden i til sværtning af det tyske folk og forsøgte i ord og billeder at skilte grusomheder fra de tyske tropper, som var løgne. De tyske soldater så roligt til. Han følte sig stærk nok til, også i fremtiden at byde fjenden trods. Overalt, i Serbien, på Gallipoli, i Mesopotamien, stod allerede tyske tropper, der skulle afstive vore forbundne. Alligevel fortsatte den tyske Statsregering ad et skråplan. Allerede efter krigens start havde den med skæbnesvangert resultat forsøgt at undskylde den gennemtvungne march gennem Belgien, hvad for os havde været en stenhård nødvendighed. Den udviste ikke den samme hårde vilje til sejr, som langs fronten. Den truede med hensynsløs ubådskrig, men veg tilbage for fjendens trusler. Alt, den satte i gang, blev lapperier, og repræsentanterne for det tyske folk søgte efter midler og veje til at afslutte krigen efter ensidige partiinteresser, der ved krigens udbrud syntes at have været overvundet - i stedet for at forstærke fronten og sætte alt sætte ind mod ét mål - den endelige sejr. På den måde begyndte konflikten mellem hær og nation sig allerede langsomt at vise sig i horisonten, selvom den endnu overhovedet ikke var bemærket ved hæren og i folket kun i meget ringe omfang.

Året 1916 bragte ingen væsentlige ændringer for regimentet. Kun fjendens beskydning syntes at blive øget, og specielt hans ildoverfald mod Malval Ferme, Braye og den for længst ødelagte Courtecon. Den 5. januar blev Lt.d.R. Aster dødelig såret. Den 24. januar blev Vizefeldw. Hoffmeister, 2. Kompanie og den 12. februar Lt.d.R. Wildies hårdt såret. Den 27. januar gennemførte fjenden mellem kl. 12 og 1215 en salutskydning med samtlige batterier mod hele regimentets stilling til ære for H.M. kejserens fødselsdag, dog uden at det kostede tab. I øvrigt blev beskydningen af lejre udvidet med vekslende beskydninger af Beaulne, Verneuil og Moussy. Stillingskrigen i vest var blevet en bitter nødvendighed. Det kunne ikke forudses, hvornår det igen kunne udvikle sig til en bevægelseskrig. Der blev derfor gjort alt, hvad der kunne tjene til opretholdelse af sundhed og bekvemmelighed, hvilket med den evige monotonhed i gravene var nødvendig for at forstærke den fysiske og psykiske modstandskraft. I Grandelain blev der anlagt en badeanstalt for officerer og mandskab, i Chaumouille et korpsvaskeri, i Chevregny en aflusningsanstalt. I Montaigu blev der indviet et rekreationshjem for officerer. Bag fronten i hvilelejren var der kaffestuer, biblioteker og lysbilledforestillinger. Efter indtagelse af stillingen blev orlov regelmæssig tildelt på den måde 2 % af mandskabet ad gangen kunne rejse på 16 dages orlov i Tyskland. Der blev sørget for regelmæssige revaccinationer mod kolera og tyfus. Muligheden for gasangreb resulterede i øvelser i hurtig anlæggelsen af gasmasker og afprøvning af maskerne i et gasfyldt rum. - Den 10. marts skød fjenden for første gang med gasgranater, der forårsagede åndedrætsbesvær og svien i øjnene.

Også Major v. Tresckow blev afkommanderet til 20. Infanterie-Divisions rekrutdepot i Semilly. Mellem den 9. februar og den 7. marts førte major v. Hanstein kommandoen over II. Bataillon. Efter ankomsten af flere officers- og underofficers erstatninger, disponerede hvert kompagni over 4-5 officerer og 6-7 Offizierstellvertreter som delingsførere. En ombytning af ældre personel med yngre blev gennemført. Mandskab fra Elsaß-Lothringen ved regimentet blev udskiftet med andet mandskab, da der i flere tilfælde langs vestfronten var sket overløbning til fjenden. En Maschinengewehr-Scharfschützen-Abteilung under Oblt.d.R. Harwieg blev indsat i II. Bataillons stilling. Udover artilleri- og minekaster beskydning forholdt fjenden sig forholdsvis rolig. Minegravning under jorden blev ikke konstateret i regimentets afsnit. De Sappe, regimentet havde gravet fremad, og forsynet med sprængstoffer, blev derfor ikke udløst. Regimentets patruljer beherskede ingenmandsland, da fjenden ikke forlod sine grave. Det var derfor meget svært at tage fanger og holde sig underrettet om modstanderen på den anden side. Da det mod begyndelsen af året tilsyneladende var sket afløsning af fjenden, blev der fra 20. Division beordret en kampmæssig opklaring. Efter flere forgæves forsøg fra I. og III. Bataillon, blev der natten til den 27. marts gennemført en større operation. Under Lt.d.R. Böttcher og en Vizefeldwebel gik fem grupper fra 8. Kompanie og fire pionerer frem i II. Bataillons afsnit. De skar sig gennem to fjendtlige hindringer på 10-15 meters bredde, men var først nået den tredje hindring som dagen begyndte at bryde frem. Da forsøget var sluttet med en fiasko, befalede brigaden allerede et nyt forsøg den følgende nat. Patruljen iværksatte den 28. marts kl. 0015 og stod efter at have skåret sig gennem den tredje hindring kl. 0330 foran den fjendtlige grav, foran hvilken der yderligere stod en række spanske ryttere, stærkt forankret til hinanden. Det var aftalt, at pionerer skulle kaste en håndgranat ned i graven, hvorefter de spanske ryttere hurtigt skulle kastes til side og patruljen trænge ind i graven. Som føreren gav kommandoen: »Fremad, hurtig, hurtig!« fulgte en kraftig eksplosion. En landmine, forbundet til de spanske ryttere, kastede ved dens lufttryk hindringerne fra hinanden. Patruljen blev kastet fra hinanden og enkelte geværer ødelagt. Samtidig opsendte fjenden lyskugler og lagde maskingeværild over indbrudsstedet, hvorved 5 mand såredes

herunder Vizefeldw. Müller og Uffz. Möhle. Patrulje trak sig herefter tilbage bag skråningen for at reorganisere. I mellemtiden var Lt.d.R. Florschütz som beordret rykket frem for at lede indsættelsen af håndgranater mod graven. Den fjendtlige ild var imidlertid så kraftig, at kun to håndgranater fandt vej til graven. Patruljen måtte begynde en tilbagetrækning, da det efterhånden begyndte at blive lyst. Selvom det ønskede mål ikke var nået, erkendte regimentet alligevel beslutsomheden bag forsøget, og tildelte Lt.d.R. Böttcher, Uffz. Möhle, Lübbecke, Gefr. Bauer, Ldstm. Schröder, Musk. Reinecke, Kahe og Herkenhof, 8. Kompanie, Braunschweiger Kriegsverdienst Kreuz. Også division og brigade udtalte, at divisionens gamle angrebsånd sidste år ved Gorlice trods den lange periode i skyttegravene, stadig levede. Lt.d.R. Böttcher, Uffz. Möhle, Ldstm. Schröder og Musk. Reinecke modtog ligeledes Jernkorset II. Klasse. Den hårdt sårede Uffz. Möhle døde af sine sår.

Natten til den 29. marts gik en patrulje fra III/Inf.Regt. 77 i Pappelgrunden ved Bois du Torboir frem på grænsen til III. Bataillon, støttet af en patrulje herfra under Fahnenjunker Vizefeldw. Kerber og 15 mand. Det kunne konstateres, at de forventede fjendtlige poster ikke var tilstede, men den fremragende støtte til Inf.Regt. 77 fandt dens belønning i tildeling af B.Kr.V.Kr. til Vizefeldw. Kereber, Uffz. Fricke og Musk. Schildt, 12. Kompanie. Yderligere forsøg på at tage fanger mislykkedes på grund af fjendens opmærksomhed. Divisionen måtte indse, at et resultat ikke kunne opnås uden artilleristøtte.

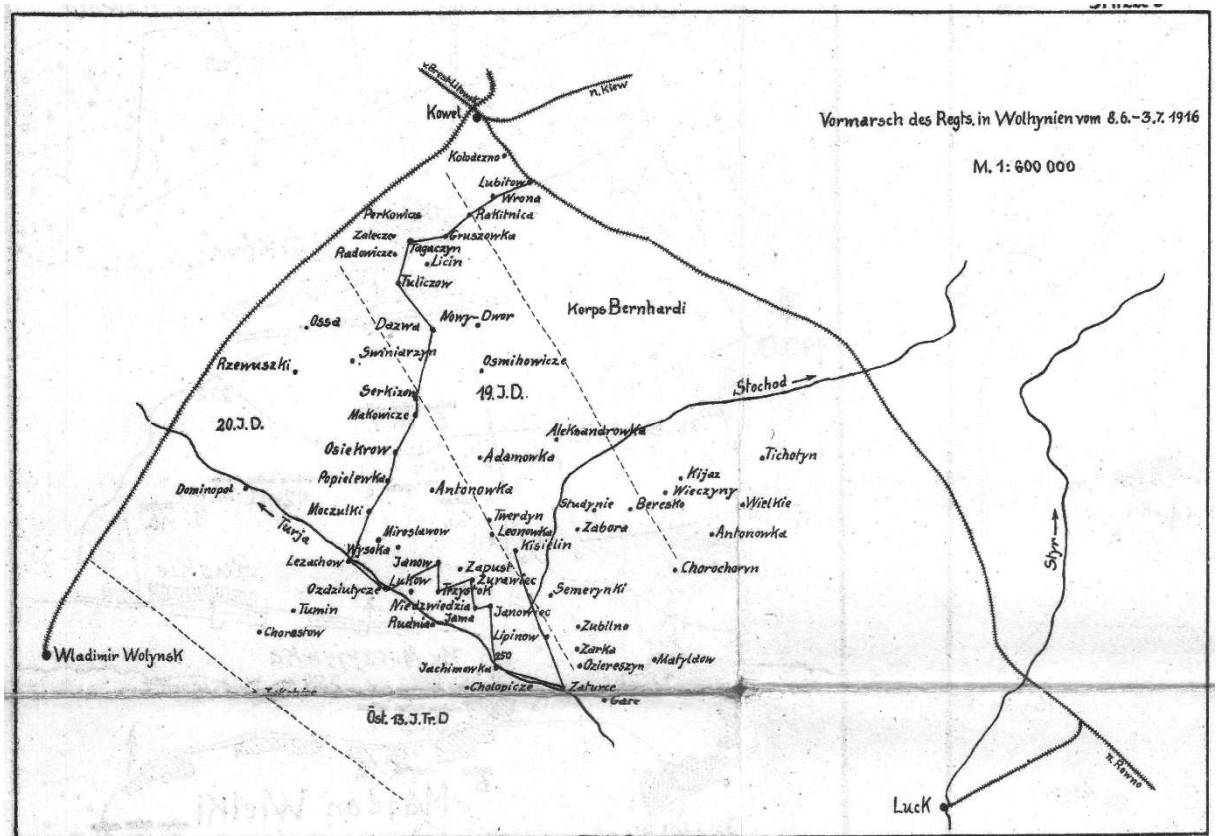
Den 25. april blev der sat en operation i værk med støtte fra artilleri og minekastere. Efter at en patruljestykke under Lt.d.R. Vahlberg, 1. Kompanie og Damm fra 3. Kompanie, med 5 Vizefeldwebel, 5 Unteroffiziere, 40 mand og 5 pionerer to gange havde gennemgået øvelser på øvelsesværket ved Gréline, der svarede til virkeligheden, blev der den 25. april fra kl. 1700 til 1930 indledt en diskret indskydning af artilleriet. På dette tidspunkt startede en virkningsskydning med tungt artilleri og med minekastere, der totalt ødelagde hindringerne foran den såkaldte Heinekopf stilling. Som ilden som planlagt kl. 2015 blev lagt frem til indbrudssteder, støttet af ild fra Mauser- og Lanz-Minekastere, iværksattes angrebet. Mens Stormgruppe I kun langsomt slap ud af udgangsstillingen på grund af sammenbrud af dens dækninger, lykkedes det Grupper 2 – 4 hurtigt at nå den fjendtlige stilling, som de uden tøven sprang ned i. De fandt her 15 døde franskmænd og flere sårede, og tog 24 mand, herunder to underofficerer fra Regiment 73 til fange, der hentedes ud af deres dækninger. Samtidig kunne det fastslås, hvordan de fjendtlige stillinger og dækninger var konstrueret, og hvordan ammunition og forplejning blev oplagt. Allerede kl. 2055 returnerede styrken til deres udgangsstillinger uden at have lidt tab. Til denne operation havde der foruden artilleriammunition, været anvendt 28 tunge miner, 92 middeltunge, 160 Lanz-miner, 78 miner til interimistiske minekastere og 91 miner til »Erdmörser«. Den samlede operation udløste ved 20. Infanterie-Division og 40. Inf. Brigade den berettigede anerkendelse, og Hptm. v. Losch modtog for forarbejdet og gennemførelsen af operationen en fortjent tak. Jernkorsets II. Klasse blev tildelt Lt.d.R. Vahlberg, Vizefeldw. Lopan, Börges, Uffz. Thiele, Gefr. Köhler, Gennert, Musk. Langhof, Staats I (Fritz), Staat II (Hermann), Wahrenholtz, 1. Kompanie, Vizefeldw. Zencker, Gaede, Blume, Uffz. Neddermeyer, Schaer, Wehrmann Rathke, Musk. Lipphardt, Kriegsfreiw. Körner og Dubzinski, 3. Kompanie.

Med denne succes nærmede sig afslutningen på regimentets indsats på Beaulner ryggen. Foråret var allerede på fuldt flor gået over land og skov. Skovene var klædt i spød grøn farve. Overalt spirede det blandt ruinerne og trængte sig frem med nyt liv. Fuglene sang og kvadrede, og lod sig ikke forstyrre af kuglernes hvislen og granaternes brag. Som de afløste enheder forlod graven, faldt den tunge byrde væk, og alle sugede forårets sol til sig. Stillingen var fuldt udbygget. Der var skabt et værk uden sidestykke. Man var groet sammen med den – kendt hver en vinkel og følge sig tryk mod fjendens luner. Man havde håbet, at man efter vinterens kulde, nu kunne nyde forårets varme, men så slog afskedens time. X. Armeekorps blev trukket ud for at den kunne anvendes til nye angrebsopgaver. Mellem den 13. og 15. maj fulgte afløsningen med Inf.Regt. 115 fra XVIII. Armeekorps. To uger var forudset til den fortsatte uddannelse. I. Bataillon kom i kvarter i Remies, II. Bataillon i Monceau-les-Leups, mens III. Bataillon og MG-Kompagniet forskød til Versigny sammen med regimentets stab. Som uddannelse blev der udpeget et område ved Polygon syd for Danizy og ved Pont-à-Bucy. Den 1. maj overtog Generalleutnant v. Schöler kommandoen over 20. Inf.Div. i stedet for Generalr. Frhr. v. Lüttwitz, mens Generalmajor Graf v. Moltke den 6. juni overtog 40. Inf. Brigade fra Generalmajor v. Lewinski. Hptm. v. Losch blev forsat til Inf.Regt. 77. Major v. Tresckow og Hptm. Frhr. v. Buttlar overtog igen deres bataljoner. Tabene mellem den 29. oktober 1915 og den 16. maj 1916 havde været 29 døde, mens 5 officerer og 146 mand var såret. Den 1. november 1915 var der tilgået 1.057 mand erstatningspersonel, hvortil yderligere 340 mand ankom i april og maj sammen med 75 mand til MG-Kompagniet. Den 11. maj 1916 måtte regimentet afgive 117 mand til Inf.Regt. 77 og 79 og modtog herfor det samme antal erstatninger. Mens kampstyrken den 1. november 1915 havde været 67 officerer og 2.733 mand, var den 1. maj 1916 øget til 69 officerer og 2.875 mand.

Regimentet følte sig forstærket til nye opgaver. Bevogtningen af Aisne var afsluttet. Ved Verdun fortsatte de hårde kampe. Man forventede derfor, at der her ville komme til fornyet indsættelse. Så bredte i øst den russiske zar sine vinger til det ødelæggende slag.

Kirken i Courtecon ved Aisne Kanalen - 5. januar 1916

Felttoget i Volhynien

18. maj til 20. november 1916

a) Generelle situation november 1915 til maj 1916

Russerne havde udnyttet vinteren godt, og stod i februar 1916 kampklar. Den stivnede front i øst havde givet ham handlefriheden tilbage. Uhyre mængder af krigsmateriel af amerikansk, engelsk og japansk herkomst var oplagret. Franske officerer havde gennem en ny taktik fyldt de russiske hære med en hensynsløs angrebsånd.

Den 18. marts 1916 genåbnede russerne spillet ved Naroc-søen. Efter hårde forsvarskampe sluttede fjendens angreb allerede den 27. marts med et svært nederlag. Det samtidige russiske fremstød langs Düna, druknede ligeledes i blod og sump. Så begyndte som aftalt med Ententen den 31. maj den stort anlagte sommeroffensiv, der hensynsløst skulle udkæmpes til den endelige afgørelse. Mens de russiske hære nord for Prijper med 159.000 mand stod overfor alliancens kun 59.000 mand over en frontbredde på 600 km, stod der syd for floden på en 500 km front 650.000 russere overfor 450.000 østrigske og 30.000 tyske, så fjendens overlegenhed var stor. Den russiske generalstabschef, den øverstkommanderende General Alexejew planlagde at lade den sydlige arme under General Brussilow åbne offensiven i håbet om, at den nordlige front yderligere ville blive svækket på grund af enheder, der blev sendt mod syd, for så at bringe hele fronten til sammenbrud. Fra den 31. maj til den 3. juni rasede artillerislaget på sydfronten. Det efterfølgende russiske fremstød, oprindeligt kun tænkt som en kampopklaring, førte overraskende til sammenbrud af den allerede skrøbelige østrigske front over en 300 km front med fremrykning på 50 km i Volhynien, Galicien og Bukovina som resultat. Området Luck – Kolomea blev revet helt op. Kun den tyske armee under General Graf v. Bothmer stod som en klippe i det brændende hav. Russerne fortsatte fremrykningen mod Strypa, Dnjestr og Pruth. Den alvorligste krise under hele krigen på østfronten var indtruffet. Det lykkedes Gen. Graf v. Bothmer at få østrigerne, der gik tilbage nord og syd for sig, til at standse op, mens den nord for Styr og Stochod stående hærgruppe General v. Linsingen trodsede stormen, og i rette tid bøjede højre fløj

tilbage. Østrigerne lå bundet af offensiven langs Isonzo og kunne ikke trække tropper til. Nødtvunget måtte de opgive offensiven, mens den tyske øverste hærledelse i alt hast traf tropper til fra Tyskland og fra vestfronten. Blandt disse var X. Armee-korps, der i midten af juni blev trukket væk fra vestfronten og underlagt Heeresgruppe v. Linsingen. Russerne rustede sig allerede til det afgørende fremstød mod linjen Wladimir-Wolynsk – Kowel da Heeresgruppe v. Linsingen tik over i modangreb for at binde fjenden, mens de syd herfor stående hærgrupper gik standset russernes angreb ved Stanislaw og Lohmea.

Abermals vom Westen zum Osten
 Und wieder fahren wir durch Deutschlands Gauen hin,
 Längst nicht zum erstemal als Feldsoldaten
 Wir sah'n ein Jahr vorher die ersten Frühlingssaaten,
 Zu sommers anfangs jetzt die Heckenröslein blühen
 Welch ganz unnenbar Fühlen füllte das die Brust,
 Da wir zum erstenmal die Heimat sahen wieder!
 Wir jubelten Begeisterung, sangen deutsche Lieder
 Von Freude, Sehnsucht, fanden Liebe, Heimatluft.
 Jetzt ist nichts mehr in uns, was wild das Her bewegt,
 Kein stürmend Jauchzen, Wollen, Wünschen und Begehren,
 Kein tausendfach in Sehnen sich Verzehren:
 Still, stark und fest und ruhig unser Herz jetzt schlägt.

Max Müller

Jødelandsbyen Odziutyrze (Kowel) i juni 1916

b) Fra Kowel til Kisielin

8. juni til 3. juli 1916

Regimentets kampe ved Zpust, Zurawiec og Cholopice 16. – 20. juni 1916

Den 7. juni ankom ordren til forskydning. Fra banegården i Bersigny kørte III. Bataillon den 8. juni kl. 1500. Kl. 1830 fulgte I. Bataillon med regimentsstab og MG-Kompagni, mens II. Bataillon afgik den 9. juni kl. 0025. Målet var ukendt. Over Laon, Marle, Vervins, Hirson fik det den 9. juni videre over Jeumont, Maubeuge, Namur, Liège, Herbesthal, Aachen, Düsseldorf, Schwerte, Minde, Hannover, den 10. juni over Isenbüttel, Stendal, Berlin, Kottbus, Glogau, Lissa, den 11. juni over Krotoschin, Ostrowo over den polske grænse til Kalisch, Lodz, Skierniewice, Warszawa, Nowo Minsk, den 12. juni over Brest Litowsk, Kowel til 15 km øst til Kubitow, hvor udlosning fandt sted. Overalt venlig vinken og hilsener fra landsmænd, der overalt ivrigt arbejdede. Men soldaternes stemning var mere alvorlig end året før. Håbet om en snarlig krigsslutning var begravet. Der hjemme vidste man intet til regimentets transport mod øst. Skiftet af krigsskueplads var sket i dybeste hemmelighed. Der var ingen mulighed for selv den korteste gensyn med de pårørende eller blot et vink under forbikørsel. Mange havde set deres hjemstavn for sidste gang! Nu var regimentet igen på russisk jord og stiftede igen bekendtskab med den stegende hede, de kolde nætter eller den vedvarende regn, med de dårlige veje og de meget middelmådige indkvarteringer i de elendige panje landsbyer. Allerede den straks følgende march på 25 km er anstrengende. Hede, støv, sandede veje,

det bakkede terræn med skove, højt græs og våde enge. Bølgende kornmarker og blomstrende marker med valmuer og kløver skifter med lysegrønne skove, der ofte skæres af sumpede områder. Over Wrona – Rakitnica – Gruszowka – Licin nåde stab, III. Bataillon og MG-Kompagniet frem til Tuliczow, II. til Radowize og I. Bataillon til Tagaczyn – Perkowicze og Zalesce, hvor der blev fundet kvarter. Her sluttede sig de i mellemtiden ankomne Maschinengewehr-Ergänzungszüge til regimentet, og af disse blev der opstillet to nye MG-kompagnier. 1 MG-Kompanie formeredes af Feld-Masch.-Gew-Zug 333 og Masch.Gew.Ergänzungszug 588. Kommandoen blev overtaget af Lt.d.R. Schönbrunn. 2. MG-Kompanie var det hidtidige regiments MG-kompagni under Hptm. Kuntzen, mens 3. MG-Kompanie opstilledes af Masch.Gew.Ergänzungszug 337 og 583, som blev overtaget af Lt.d.R. Seeland. Hvert kompagni disponerede over 7 våben, der snart efter øgedes med russiske maskingeværer. Stillingsbesættelsen under regimentets deltagelse i Volhynien felttoget var:

Regimentskommandør: Oberstlt. Dürr, † 16.8.

Oberstlt. v. Heynitz, fra 20.8.

Regimentsadjutant: Oberlt. Zellmann, indtil 5.10

Frhr. Grote

Regimentslæge: St.Arzt d.R. Dieck, indtil 18. 8.

St.Arzt d.L. Dr. Grunert, indtil 14.10

St.Arzt d.R. Dr. Birch

I. Bataillon:

Kommandør: Hptm. Frhr. Treusch v. Buttlar-Brandenfels

Bataljonsadjutant: Lt.d.R. Blancke

Bataljonslæge: Ass. Arzt d.R. Turban, indtil 28.8

O.Arzt. Dr. Brauner

1. Kompanie:

Hptm. Lamby (22.6.

Lt. Frhr. v. Schleinitz, Joachim † 23.6.

Lt.d.R. Bollmann (til 5.7.

Lt.d.R. Lemmermann (til 6.7.)

Hptm.d.L. Groecke (til 2.8.)

Lt.d.R. Lemmermann (til 12.9.)

Lt.d.R. Ehlers

2. Kompanie:

Lt. Bauer

3. Kompanie:

Lt.df.R. Reinhardt, † 23.6.

Lt. d.R. Bäche

4. Kompanie:

Lt.d.R. Böwing, (til 18.6.)

Lt.d.R. Lemmermann (til 23.6.)

Lt.d.R. Böwing

II. Bataillon:

Kommandør: Maj. v. Tresckow (til 16.8.)

Oblt. Grahn, Inf.Regt. 165 (til 15.9.)

major v. Tresckow

Bataljonsadjutant: Lt. Frhr. Grote (til 5.10.)

Lt. Schwenkow

Bataljonslæge: St.Arzt d.R. Dr. Dieck (til 18.8.)

St. Arzt d.L. Dr. Grunert (til 14.10.)

St. Arzt d.R. Dr. Birch

5. Kompanie:

Lt.d.R. Goretzki (til 12.9.)

Lt.d.R. Blume

6. Kompanie:

Lt.d.R. Adam, † 21.6.

Lt.d.R. Otto (til 23.6.)

Lt.d.R. Klinner (til 24.6.)

Lt.d.R. Preisser (til 11.7.)

Lt.d.R. Dethloff (til 27.7.)

Lt.d.R. Conrades (til 18.9.)

Østr. Oblt. Käppel, IR. 68 (til 31.10.)

Lt.d.R. Dethloff (til 29.11.)

7. Kompanie:

Lt.d.R. Scheller, † 21.6.

Lt.d.R. Schaper (til 22.6.)

Lt.d.R. Blume (til 9.7.)

Oblt. Rahlwes (Ernst)

8. Kompanie:

Lt.d.R. Florschütz (til 17.6.)

Lt.d.R. Conrades (til 27.6.)

Lt.d.R. Becker (til 19.9.)

Lt.d.R. Conrades (til 24.10.)

Lt.d.R. Schlüter

III. Bataillon:
 Kommandør: Maj. v. Reden (til 16.7.)
 Hptm. Kutzen (til 1.8.)
 Maj a.D. Mack (til 27.12.)
 Bataljonsadjutant: Lt. v. Wülcknitz
 Bataljonslæge: Dr. Sonnenberg (til 7.11.)

9. Kompanie:
 Lt.d.R. Liebmann (til 30.7.)
 Lt.d.R. Lemmermann (til 2.8.)
 Hptm. d.L. Göcke (til 10.8.)
 Lt.d.R. Behrens (Rudolf), (til 7.9.)

10. Kompanie:
 Lt.d.R. Hassebrauck (til 24.8.)
 Lt.d.R. Müller (Heinrich), (til 17.7.)
 Oblt. d.R. Biereye

11. Kompanie:
 Oblt. d.R. Heidecke (til 15.7.)
 Oblt. d.L. Messelhäuser (til 28.7.)
 Lt.d.R. Casties (til 7.9.)
 Lt.d.R. Behrens (Rudolf)

12. Kompanie:
 Lt.d.R. Hausen (til 29.8.)
 Lt.d.R. Uhde (til 1.10.)
 Lt.d.R. Hansen

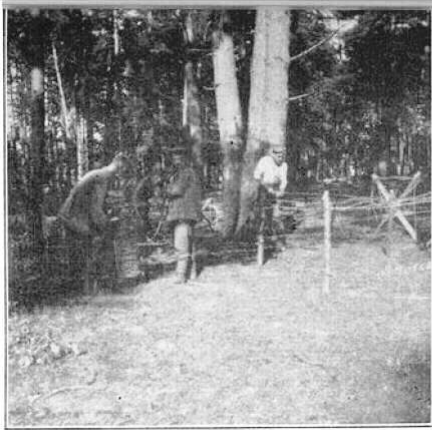
2. Rekruten-Kompanie:
 Lt.d.R. Otte

5. Rekruten-Kompanie:
 Lt.d.R. Liesegang (til 28.7.)

1. MG-Kompanie:
 Lt.d.R. Schönbrunn

2. MG-Kompanie:
 Hptm. Kutzen (til 1.8.)
 Lt.d.R. von der Brelje

3. MG-Kompanie:
 Lt.d.R. Seeland

Arbejde på pigtrådshindring i anden linje foran Dmirowka

Beklædning af graven ved 1. Kompanie (Wolhynien 1916)

Kommandostation for 4. Kompanies kompagnifører foran Dmitrowka

Sekundær artilleriobservation i 4. Kompanies afsnit foran Dmitrowka

Træstuppe med pigtråd
bag skyttekæden. September 1916

I Dmitrowka-stillingen
Offz. Stellv. Dormann, 9. Kompanie

I erobret russisk skyttegrav -
26. august 1916

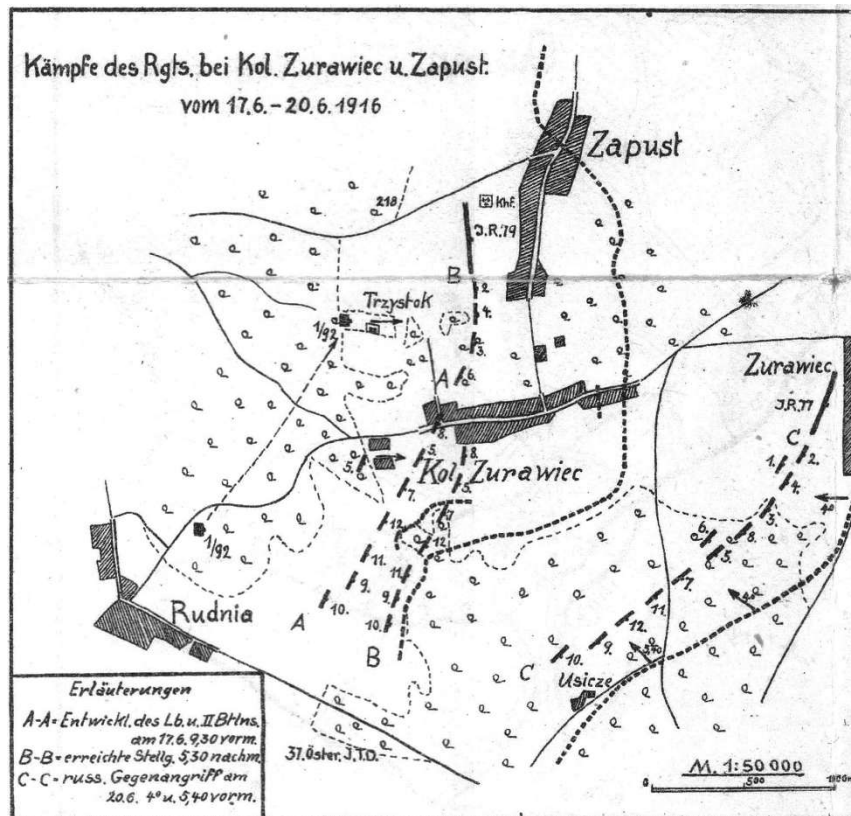
7. Kompanies stilling
i Kisielin

Den umiddelbare fare var øget på tidspunktet for regimentets ankomst. Krisen var ikke overvundet. Den almindelige situation var som følger: Russerne havde nået den generelle linje Zaturce – Zubilno – Chorochoryn – Antonowka – Wielkie – Tichotyn og mod nordøst. Kun med besvær kunne østrigerne holde den fremskudte linje Kisielin – Veresko – Wieczyny – Kijaz. Den forberedte hovedstilling lå i en linje Lezachow – Moczulki – Popielewka – Dzawa og med forbindelse mod øst til General v. Bernhardis korps. Russerne planlagde en bred overgang af Styr og Stochod og gennembrud af linjen Wladimir Wolyusk – Kowel. En tæt skræm af kavaleri var sendt frem for at sikre masserne af russisk infanteri under opmarchen. Med de bedre enheder, herunder jerndivisionen under General Kaledin, skulle afgørelsen søges. Gevældige masser af artilleri med uhyre mængder af ammunition stod til rådighed. Den russiske overkommando havde dog igen begået den fejl, at de ikke udnyttede de store resultater, der selv der deres egen overraskelse blev opnået i starten på offensiven. Deres tøven var formodentlig resultatet af deres erfaringer, at et vellykket fremstød kun alt for hurtigt blev opfanget i en blindgyde af tyske tropper. De manglede under alle omstændigheder den vilje til at rykke frem, som burde herske i masserne. De forsøgte i første omgang at sikre deres vundne terræn ved at udbygge en stilling ved Stochod på begge sider af vejen Luck – Kowel, og afventede her yderligere kræfters ankomst fra Kuropatkins nordarme. Herved fandt de tysk-østrigske enheder tid til at reorganisere. Helt modsat russerne var General v. Linsingen trods den vanskelige situation, fast besluttet på at gå til modangreb med samlede kampgrupper. Udelukkende de drypvis ankomne forstærkninger, der ofte måtte kastes direkte ind i kampen, havde hidtil forhindret ham i at gå beslutsom frem. Øjeblikket til at handle synes at være indtruffet efter ankomsten af tilstrækkelige forstærkninger.

Inf.Regt. 92 havde for den 13. juni fået ordre til at rekognoscerer for stillinger ved deres indkvarteringsområder, men fik samme aften ordre til at afløse østrigerne i linjen Cholopice – Kisielin. ¹⁾ Regimentet marcherede derfor den 14. juni kl. 0900 i første omgang til linjen Lezachow – Moczulki – Popielewka, ad delvist næsten impassable

¹Kort Polen P38-Kisielin

veje og sumpområder på grund af den sidste tids regnvejr. Efter ankomst blev det bestemt, at de af østrigerne allerede påbegyndte stillinger yderligere skulle udbygges og svagt besættes. III. Bataillon besatte til højre afsnittet fra Turja til Tal 203 sydvest for Lezachow til skovstykket 500 meter syd for Højde 209. Hertil sluttede sig II. Bataillon til en firkantet skov 400 meter nord for Bane-gård Miroslawow. I. Bataillon sluttede op til venstre indtil 500 meter syd for Højde 221. Inf.Regt. 79 sluttede sig til ved Makowicze. Inf.Regt. 77 blev i divisionsreserve i Rzewuski og Ossa. Regimentets bataljoner fik indkvartering i Lezachow, Moczulki og Popielewka. De nødtørftige kvarterer lå i forsømte gårde og lader, hvor regnen strømmede gennem de faldefærdige mure og vinden uhindret fløjtede

gennem revner og sprækker. I vedvarende regn holdt regimentet denne stilling indtil den 15. juni. Foran fronten lå den østrigske 13. Infanterie-Truppen-Division fra syd for Cholopice til Makowicze, herfra med tilslutning mod nord til det østrigske X. Armeekorps. Begge disse enheder, der kun talte omkring 3000 geværer, veg denne dag tilbage for et angreb fra det russisk armeekorps under fremrykning ved Zaturce. Foran 20. Inf.Div. front fortsatte den mod sydvest til en linje Jakowice - Chorostow - Tumin - Lazachow. En del af det østrigske X. Armeekorps buede mod nord mod Nowy Dwor for over Deminopol igen at få kontakt til korpset. Alene synet af den omfattende østrigske bagage bag de tyske enheders front efterlod næppe nogen gunstig indtryk, og forstærkedes yderligere som talrige østrigske enheder passerede gennem de tyske linjer i noget nær panik uden at fjenden var i syne, og først om aftenen dukkede op som en svag skyttekæde ved Janow. Situationen efter den østrigske tilbagetrækning syntes endnu engang at sætte spørgsmålstegn ved det planlagte modangreb. Denne opfattelse forstærkedes, da Inf.Regt. 92 og 79 fik ordre til, i tilfælde af et angreb, ikke at inddrage sig på et bindende forsvar. I stedet skulle Inf.Regt. 92 falde tilbage ad allerede rekognoscerede veje vest forbi Osiekrow, og begge regimenter skulle herefter under alle omstændigheder fastholde en linje Swiniarzyn - Serbizow bag et sumpet terræn, med et brohoved Osekrow og Makowice. Imidlertid følge Heeresgruppe Linsingen allerede samme aften stærk nok til at rykke frem mod fjenden for at forhindre denne i at yderligere udbygge de opnåede resultater. De gamle stillinger blev derfor yderligere forstærket.

Om natten til den 16. juni indløb ordren til angreb. Der var ikke konstateret stærkere fjendtlige styrker i linjen Cholopice - Kisielin. Foran 20. Inf.Div. havde russeren trukket svage kræfter frem til en afstand af omkring 2-3 km, hvor de havde grave sig ned nord for Godset Ozdjuntjeze syd for Antonowka og længere mod nordøst ved Højde 218 vest for Aleksandrowka til vestkanten af Osmihowieze. Kl. 0900 angreb hærgruppen langs hele linjen. Den østrigske 13. Inf.Tr.Div. fra 4. østr. Armee på venstre fløj syd for Turja, fik frem med kontakt til Inf.Regt. 92. 19. Inf.Div. gik frem med højre fløj langs vejen Makowicze - Twerdyn - nordkant Zapust - nordkant Zurawiec, altså i sydøstlig retning. Mellem disse to divisioner gik 20. Inf.Div. til angreb. Kl. 0450 var III. og II. Bataillon klar i deres stillinger, og gik kl. 0900 frem. 12. og 11. Kompanie i første linje med 9. Kompanie skråt bag til højre og 10. Kompanie yderligere skråt til højre. Fra II. Bataillon foldede 8., 8. og 6. Kompanie ud i flere bølger i forreste linje. 5. Kompanie fulgte som regiments reserve. Som Divisionsreserve forblev I. Bataillon i første omgang i skoven ved Moczulki. Forbindelse til Inf.Regt. 79 skulle fastholdes. Som skillelinje mellem de to bataljoner var fastsat en linje fra kirkegården øst for Miroslawow - det fremspringende skovhjørne 500 meter sydøst for Højde 216 -

vejkryds Lukow. Det var en grå morgen. Kun en sjælden gang brød solen igennem skyerne. Det sumpede terræn lå stille og dødt. Vejene var gennemblødt. III. Bataillon kom under beskydning vest for skoven sydøst for Lezachow, men fjenden faldt hurtigt tilbage. II. Bataillon stødte på fjenden ved Mirosławow, men kastede han hurtigt tilbage. Allerede kl. 10 havde 20. Inf.Div. nået den befalede linje Højde 216 nord for Gut Ozdiutyze – Højde 233 syd for Wysoka – Højde 232 på vejen Makowicze – Twerdyn.

Kl. 1130 fulgte ordren til at fortsætte angrebet til linjen nordkant søen sydøst for Ozdziutyze – vejkryds Lukow – Højde 219 nord Zapust. I skovkanten øst for Ozdziutyze forstærkedes den fjendtlige modstand, og nu blandede fjendtligt artilleri sig også i kampen. De allerede fra tidligere bekendtskaber ikke særlig påskønnede russiske shrapnels ramte især over bevoksningerne, og forårsagede store tab. Gennem indsættelsen af 2. MG-Kompanie og særlig den virksomme ild fra MG-Deling Dietz fra 3. MG-Kompanie, som effektivt støttede 9. Kompanies fremrykning ved overskydning, og ligeledes gennem Deling Oblasser ved 12. Kompanie, veg fjenden hurtigt tilbage, og de russiske stillinger længere mod nord sluttede sig til tilbagegangen. Kl. 20 standsede 20. Inf.Div i linjen Rudnia – skoven øst for Kol. Zurawiec – Højde 218 – Janow. Regimentets stab forskød til Lukow. Bataljonerne gravede sig ned i skoven. Kulde og regn gjorde opholdet meget ubehagelig. Fjendtligt artilleri beskød fra kl. 20 til 22 stillingerne, særligt venstre fløj af 6. Kompanie. Selvom det ikke var kommet til hårde kampe, kostede dagen III. Bataillon 7 døde og 57 sårede, herunder Lt.d.R. Welsch, mens II. Bataillon havde 4 døde og 35 sårede. III. Bataillon havde taget 8 fanger fra den russiske 12. Kavaleri-Division og erobret 120 cykler, som af russerne var ladet i stikken i det sumpede terræn under III. Bataillons fremrykning. Om aftenen skansede fjenden på 1200 meters afstand foran venstre fløj af III. Bataillon, og man kunne se de ler-brune ”muschiks” løbe omkring. Ved Kol. Zurawiec og Zapust kunne fjendtlige stillinger erkendes. Foran skoven nord og syd for Kol. Zurawiec kunne man se opkastet gul jord tildækket med græstørv, fra hvilken russeren skød fra skydeskår. 4. østr. Armee havde i Rudnia forbindelse til Inf.Regt. 92, mens 19. Inf.Div. med højre fløj havde fået kontakt til Inf.Regt. 79 på skråningen vest for Højde 213 nordøst for Twerdyn. Frem til aften stod den i hårde kampe i området Osmihowicze – Michajlowka.

Russerne havde hurtigt opgivet deres forpost stillinger foran 20. Inf.Div. Denne forventede derfor også fortsat kun at møde svag modstand. Den fastsatte derfor til den 17. juni en mållinje Højde 226 syd Jachimowka – nordkant Zurawiec. Dagen skulle mod forventning blive hård. Kl. 0830 lagde artilleriet ild over de fjendtlige stillinger. Kl. 0930 iværksatte III. Bataillon igen med 12. og 11. Kompanie forreste, 9. bagved til højre og 10. Kompanie bagved til venstre. II. Bataillon gik frem i kontakt med 7., 8. og 6. Kompanie over en frontbredde på 2 km. 5. Kompanie forblev i regiments reserve. Allerede kort efter at de spredte linjer havde forladt skoven, blev de mødt af en rasende fjendtlig beskydning og shrapnels. Der opstod øjeblikkeligt store tab, særligt ved III. Bataillon efter at den i retning af Kol. Zurawiec havde passeret en rugmark og var kommet ind i en kløvermark. Overfor den sydlige del af Zapust led 6. Kompanie særligt under fjendtlig MG-ild fra højre og under shrapnel-ilden fra venstre. Da 7. og 8. Kompanie som beordret fulgte III. Bataillons fremrykning, som de skulle fastholde kontakten til, blev II. Bataillon revet fra hinanden over 2 km da 6. Kompanie blev bundet af den fjendtlige ild. Angrebet gik hurtigt i stå i den fjendtlige ild. 5. Kompanie blev derfor ved middagstid igen stillet til disposition for II. Bataillon og i første omgang indsat med to delinger mellem 7. og 8. Kompanie. Under fremrykningen opdagede Vizefeldw. Leonhardt, 5. Kompanie, et fjendtligt maskingevær på taget af et hus i Kol. Zurawiec, der skød flankerende. Artilleriet nedkæmpede det, men antallet af fjendtlige MG var så stor, og var så godt slørede, at de ikke var til at finde. Alligevel lykkedes det 5. Kompanie i en energisk fremrykning at få på linje med den allerede 350 meter længere fremme liggende 8. Kompanie, som Lt.d.R. Dethloff havde overtaget i stedet for den sårede Lt.d.R. Flokschütz. Angrebet nåede efterhånden frem på 200 meters afstand af fjenden. Kl. 15 blev der gennemført en ny virkningsskydning, men angrebet kl. 1515 opnåede intet resultat.

III. Bataillon var nået skovkanten vest for Usicze. Her svigtede orienteringen, da kortene ikke stemte, terrænet var fuldstændig forandret og hele skovstykker manglede. III. Bataillon blev ligeledes liggende omkring 200 meter fra fjenden med kontakt til II. Bataillon, hvis højre fløj lå syd for Kol. Zurawiec og venstre omkring 400 meter syd for Zapust. Russerne havde i mellemtiden modtaget forstærkninger, især overfor 6. Kompanie, så brigadereserven, I./Inf.Regt. 92, kl. 17 med 3., 4. og 2. Kompanie, fra østkanten af skoven vest for Trzystok, blev indsat til venstre for 6. Kompanie for samtidig at lukket hullet mellem dette kompagni og Inf.Regt. 79. Et nyt angreb efter en fornyet artilleriforbereelse mellem kl. 1825 og 1900 opnåede overhovedet intet resultat. Der var ingen tvivl om, at russerne havde vist sig langt mere modstandsdygtig end året før. Hans godt udbyggede og yderst dygtigt anlagte stillinger under fremragende udnyttelse af alle flankeringsmuligheder, stillede langt vanskeligere dage i udsigt. Under denne flankerende ild følte 6. Kompanie sig tvunget til at falde tilbage i udgangsstillingen. Også en deling fra 10. Kompanie, der sammen med et maskingevær under Gefreiter Haseloff, 3 MG-Kompanie havde lagt de fjendelige stillinger under effektiv ild fra møllen ved søen, måtte om aftenen trækkes tilbage, da det sydligt tilstødende østr. Landwehr-Infanterie-Regiment 1 flugtagtigt rømmede dens stillinger. Tabene denne dag var 37 døde,

333 sårede, hvoraf dog de fleste kun var lettere ramt. Blandt officerer var Lt.d.R. Fischer, 4. Kompanie, faldet, mens Lt.d.R. Dethloff, 7. Kompanie, Florschütz, 8. Kompanie, Vahlberg, 2. Kompanie og Franke 12. Kompanie var såret.

Efter natlige ildoverfald fra det russiske artilleri, der dog næppe kostede tab, blev der den 18. juni mellem kl. 0900 og 0955 gennemført en ildforberedelse. Under denne skulle infanteriet nærme sig fjenden og nå linjen Ww. Jachimowka – Zurawiec – sydøst spids Kisielin. Skillelinje mellem Inf.Regt. 92 og 79 var Kbf. øst for Tal 218 – sydkant Zurawiec. Inf.Regt. 92 fik ordre til med I. Bataillon at gennemfører hovedangrebet mod den sydlige del af Zapust, mens Inf.Regt. 79 med II./Inf.Regt 77 skulle angribe stillinger øst for Tal 219. På samme tid skulle 19. Inf.Div angribe fjendens stillinger mellem Kisielin og Leonowka fra vest og nordlig retning.

Som angrebet blev iværksat kl. 10, opstod der øjeblikkeligt så store tab, at enhederne ikke kunne opnå resultater. Artilleriet havde skudt enkelte huse i Zapust, hvor der var placeret maskingeværer, i brand, men det største antal maskingeværer forblev uopdaget, og beherskede primært flankerende hele fortærrænet. I. Bataillon nåede med 4. og 2. Kompanie de sydligste huse med kontakt til II. Bataillon. Dele af 3. Kompanie forsøgte at undslippe den flankerende virkning, og kom derved ind i 5. Kompanies linje. Den fortsatte fremrykning måtte indstilles. De nåede stillinger blev udbygget. Regimentets fronten var med dette øget til en bredde på 3 km. På dette tidspunkt lykkedes det 19. Inf.Div. under hårde kampe at fravriste 53. sibiriske »Jern« Division under General Kaledin, Højde 219 og Leonowka. Også her gik kampene i stå. Russerne stod i kraftige stillinger på Højde 229 nordvest for Kisielin, Højde 218 ved Bw Leonowka – Højde 207 nor for Kisielin. Det var allerede ved at blive aften. Næppe var mørket ved at lægge sig og de første regndråber ved at nå jorden, da der fra 4. og 2. Kompanies front steg røde lyskugler til himmels. Klokken var 19. Kort efter stormede i halvmørket tætte rækker af russere under højde hurra, trængte gennem den sydligste del af Zapust ind i 4. Kompanies stillinger. Lt.d.R. Schmidt (Friedr.) sank hårdt såret til jorden og faldt i russisk fangenskab. Russerne begyndte at omringe 4. Kompanie. Kompagnifører, Lt.d.R. Böwing såredes let. Det lykkedes ham at hente Lt.d.R. von der Brelje med et maskingevær, der befalede en mand at klatre op i et frugttræ for her at bringe maskingeværet i stilling. Et skud i hjertet satte en ende på dennes liv. Øjeblikkeligt klatrede Lt. von der Brelje selv op i træet, bragte maskingeværet i stilling og begyndte en ødelæggende beskydning af russerne. I mellemtiden stormede reservedelingen fra 4. Kompanie og kastede fjenden tilbage med bajonetterne. Dele af 1. Kompanie blev involveret i kampen. Batterie Meyer fra Feldart.Regt. 46 afgav spærreild, så det russiske angreb brød sammen. 37 mand savnedes, enten faldet under den russiske storm, eller taget til fange. Tabene denne dag beløb sig til 22 døde og 172 sårede, herunder Lt.d.R. Schmidt (Heinrich), 3. Kompanie og Nabel 12. Kompanie. 400 mand erstatningspersonel blev derfor rekvireret af regimentet, hvoraf dele allerede ankom samme aften. Østrigerne øst for Cholopice var hårdt ramt af flankerende ild, og kunne ikke komme fremad. Russerne ydede hårdnakket modstand overalt og veg ikke.

Mange fornemmede at en ny hård omgang lå forude. Ville de være den sidste? De forgangne dage havde jo kostet så meget, nogle var døde, andre sårede. Kunne man ikke være misundelig på de, der havde fået det, man kaldte »hjemskud« [”heimatschuss”] og for en tid kunne lægge fronten bag sig. Sådanne mørke tanker holdt imidlertid ikke længe. En soldat tænker ikke på morgendagen, og anstrengelserne havde været så store, alle kun tænkte på at sove. Den 19. juni startede i strålende solskin efter at tordenvejret var overstået. 20. og 19. Inf.Div. skulle hensynsløst fortsætte angrebet. Efter halvanden times artilleriforberedelse skulle indbrud ske på beordrede steder. I stedet for Inf.Regt. 79 til venstre for Inf.Regt. 92 var nu indsat Inf.Regt. 77. I hovedangrebet skulle denne gang føres af 19. Inf.Div. med dele af Inf.Regt. 79 i retning af linjen Højde 229 – Bw. Leonowka. Artilleriet åbnede op med en voldsomhed, som man hidtil ikke havde set på østfronten. Alligevel kæmpede fjenden fortvivlet til sidste mand som angrebet kl. 0900 blev sat ind. Kl. 11 faldt Bw. Ledonowka og de fjendtlige stillinger på Højde 229. Russerne iværksatte modangreb. Stående åbnede folkene ild mod de fremstormende rækker og tvang russerne til under store tab igen at vige, og også at opgive den brændende landsby Kiselin. Kl. 1120 sluttede venstre fløj af Inf.Regt. 92 sig med 2. Kompanie sig til Inf.Regt. 77 angreb. Fjenden veg nu foran hele regimentets front som resultat af, at have mistet dens stillinger nord for Kisielin som Kl. 13 blev indtaget. Det måtte konstateres, at artillerivirkningen mod de godt og stærkt udbyggede stillinger havde været ringe, og at russerne dårligt havde haft tab på grund af beskydningen. Desto mere var infanteriets angrebslyst at anerkende, der ikke skyede nogen tab for at nå den succes, der så længe havde lade vente på sig. Med forbindelse til Inf.Regt. 77 nåede I. Bataillon frem til vejen i den sydlige udkant af Zurawiec, mens II. Bataillon fortsatte til skoven vest for Niedzwiedzia Jama. Linje blev nået kl. 16, hvorefter bataljonerne gravede sig ned omkring 700 meter foran fjenden, der igen havde sat sig til modværge. Fra reserven lukkede 6. Kompanie et hul til III. Bataillon, efter at denne havde sat sig i besiddelse af Usicze, hvor østrigsk feltartilleri havde skudt de huse i brand, hvorfra maskingeværer havde skudt. III. Bataillon havde ikke kræfter til at trænge ret langt fra Usicze, da skoven her var fældet, og fjenden Ww. Jachimowka endnu holdt besat. Ligeledes slog granater hele tiden ned fra syd i retning af Cholopice. Det afhang derfor af højre fløj

mod II. Bataillon. Østrigerne vandt ved søen nordøst for Cholopice kontakt til III. Bataillon, men var imidlertid så svækket af tab, at de på tidspunktet ikke længere var i stand til at følge med yderligere fremrykning. Som resultat af sine store tab måtte Inf.Regt. 79 i nord afløses af Inf.Regt. 77. Omkring kl. 1630 fik I. Bataillon pludseligt på grund af en fejlaktiv ordre, tilbage, og 8. Kompanie sluttede sig til denne forskydning, så venstre flanke af II. Bataillon blev blottet. Russerne var allerede begyndt at beskyde tilbagestrækningen, da det lykkedes Major v. Tresckow, som øjeblikkeligt havde indsat faren, at fange 8. Kompanie og en deling fra I. Bataillon med to maskingeværer, og nødtørfigt foreløbige at lukke hullet indtil I. Bataillon på ordre fra regimentet igen indtog sine stillinger. Lykkeligvis udnyttede russerne ikke denne fordel, men forholdt sig passive.

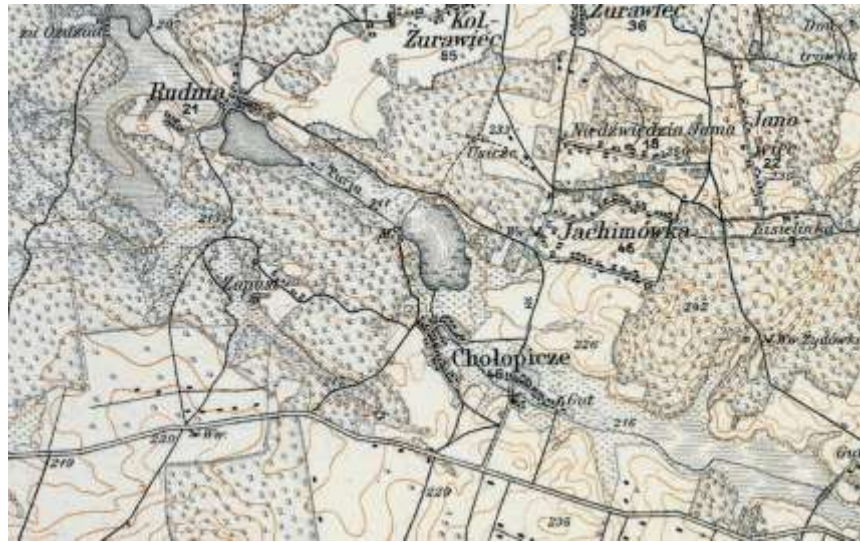
Fly havde allerede den 19. juni kl. 1730 meldt, at russerne var under tilbagegang foran X. Armeekorps front, hvorfor der denne aften udgik befaling til forfølgelse. Imidlertid ydede den russiske bagtrop så kraftig modstand, at denne ordre ikke kunne udføres, ikke mindst fordi kræfterne var stærkt formindsket. Kl. 2300 meddelte 20. Inf.Div. at man overalt bag den russiske front kunne observere bagudgående forskydninger af stærke kolonner fra Zubilno, Kisielin og Beresko mod øst og sydøst. Divisionen stod på dette tidspunkt i den generelle linje skovkant øst for Jachimowka - østkant Zurawice - østkant Kiesel. På grund af denne melding blev derfor den 26. juni befalet en hurtig fremrykning til afsnittene Zaturce - Zubilno - Semerynki, for at sikre overgange over Stochod, der af 19. Inf.Div. allerede var etableret ved Zabora og Studynie. Patruljer skulle søge føling med fjendens bagtrop, der herefter øjeblikkeligt skulle angribes. De udsendte patruljer, navnlig Patr. Marten, 5. Kompanie, meldte om omfattende bevægelser i de russiske stillinger. Af sikkerhedsgrunde blev der kl. 0400 alarmeret, og forstærkninger rykkede fra anden til første linje. De var næppe ankommet hertil før russisk artilleri lagde enkelte skud over første stilling. Umiddelbart herefter så man stærke brune masser i spring sætte sig i bevægelse frem mod stillingen. Maskingeværer åbnede øjeblikkeligt en kraftig ild mod fjenden, der hurtigt led store tab. Alligevel lykkedes det fjenden under anvendelsen af gamle løbegrave i det høje korn, hurtigt at nå frem på 50 meters afstand, og så herfra sideværts at sprede sig. Overalt blev det pludseligt levende. Batterie Meyer fra Feldart. 46 var på sin post og skød rettidigt en spærreskydning. Imidlertid lod russerne sig ikke afskrække. Hele tiden kom nye brune bølger frem og bød sammen. Nye bølger fulgte, og særligt på venstre fløj af II. Bataillon bød de dødsforagtede gennem spærreilden. Da 8. Kompanie lå skråt tilbage på venstre side af 5. Kompanie, lykkedes det dem at nå ind i ryggen på disse to kompagnier. Den tredje linje af 5. Kompanie med et maskingevær nåede lige netop frem i rette tide til at kunne flankere dette fremstød. Det blev til kamp mand mod mand. Ldstm. Kixstein 8. Kompanie slog den ene russer efter den anden til jorden med sin geværkolbe. 61 russere, der forsøgte at skjule sig i en gammel grav, da de af spærreilden var blevet afskåret, måtte overgive sig. Ved 6. Kompanie vinkede russerne med hvide klude. Som ilden blev indstillet, styrtede de pludseligt med fældede bajonetter frem mod kompagniet, som dog sønder-skød dem, og også her måtte de sidste 50 mand overgive sig. Andre steder ydede russerne modstand til det sidste. Hårdt sårede fortalte, at »Jern-divisionen« ikke overgav sig. Særligt dødbringende virkede Deling Lamonstains maskingeværer. Vizefeldw. Lamonstain selv såredes alvorligt. Gefr. Sperber, der virkede fremragende med sit maskingevær, fandt helledøden. over 1000 døde lå foran linjen. Ved I. Bataillon brød angrebet ligeledes sammen under store tab. Kl. 0445 var angrebet brudt sammen. De tilbagegående russere blev fulgt af artilleriet, der slog ned over marker og skove og kostede ham store tab, som det tydeligt var at se under den senere fremrykning. Overalt lå sammenkrøbne døde og jamrende hårdt sårede.

En time senere kl. 0540 rettede fjenden på ny et angreb mod højre fløj af III. Bataillon. Det kom til hårde kampe ved 9. og 10. Kompanie. Også her rykkede russerne med dødsforagt frem i tætte bølger. Efter en længere ildkamp sluttede angrebet omkring kl. 0730. Det befaledede angreb kl. 0700 var ikke kommet til gennemførelse på grund af de fjendtlige angreb. Under forberedelse til angreb, gik fjenden kl. 1015 endnu engang frem i angreb mod 9.

Gård ved Kolon Zarawiec. Her havde vi store tab den 17. juni 1916

og 10. Kompanie. På vej frem med et maskingevær og en deling fra 10. Kompanie, der skulle slutte sig til 9. Kompanie, mødte Lt.d.R. Kühling mandskab fra 9. og 10. Kompanie på vej tilbage, der råbte: »Russerne er brudt igennem«. Faren blev afværget med indsættelsen af regiments-reserven 1. Kompanie og 3. Pionier-Kompanie 10, samt maskingeværer fra Lt.d.R. Oblasser. Alligevel faldt 71 mand fra 9. og 10. Kompanie dog i russisk fangenskab. Omkring 500 russere lå døde foran III. Bataillons front, de fleste ofre for maskingeværerne. Kl. 1045 var angrebet afvist. Endnu frem til kl. 11 beskød det russiske artilleri III. Bataillons linje, dog uden at koste tab. Allerede kl. 1030 var II. og I. Bataillon klar til fremrykning. II. Bataillon kastede russerne længere tilbage og nåede ved middagstid den østlige kant af Niedzwiedzia Jama ved Højde 250. Fjenden flygtede tilbage mod skovene øst for Janowice. Mens II. Bataillon på ordre standsede op, fortsatte I. Bataillon forfølgelsen af fjenden frem til Janowice.

Kl. 1315 kom der ordre til II. og I. Bataillon om fra nord at angreb Cholopizce, hvor russerne fortsat holdt ud, og derved forhindrede III. Bataillon i at komme videre. II. Bataillon svingede 90° mod syd i retning af Jachimowka. I. Bataillon standsede sin forfølgelse og placerede sig skråt bag II. Bataillons front som flankesikring mod Højde 242. Mod vest gik østrigerne frem mod Cholopizce. Russerne blev så virksomt beskyttet i højre flanke af II. Bataillons maskingeværer, så de i hastig flygt gik tilbage mod syd. Der blev observeret flere fjendtlige kolonner på vej tilbage, men kunne på grund af den store afstand ikke bringes under beskydning. Efter at være ankommet til Gut Sholopizce kom II. Bataillon under MG-ild og måtte standse her. I mellemtiden havde Lt.d.R. Oblasse med et maskingevær langt en virksom ild over møllen ved Sholopizce, hvor der befandt sig en russisk observationspost. Herefter begyndte III. Bataillon ligeledes fremrykning, og trængte kl. 1430 med forbindelse til II. Bataillon i den midterste del af Cholopizce, mens østrigerne nåede den vestlige del. II. Bataillon besatte Gut Sholopizce med sin højre fløj, og med sin venstre skovkant nordøst for Højde 216. Her faldt Lt.d.R. Adam, 6. Kompanie af et forvildet skud som han stod ved siden af Maj. v. Tresckow. Lt.d.R. Hippe, 4. Kompanie og Wagner (Paul), 12. Kompanie, såredes denne dag.

I. Bataillon sluttede sig om aftenen til fremrykningen og gik i stilling med front mod sydøst ved Ww. Zydowka med kontakt til Inf.Regt. 79, der var gået i stilling med front mod øst i retning af Kisielinka. Nord herfor skulle Inf.Regt. 77 slutte sig til frem mod Højde 128 vest for Semerynki. Under fremrykningen kl. 18 blev regimentet imidlertid fra nord ramt i flanken og ryg af en russisk enhed. Det kom til hårde nærkampe på bajonetter indtil russerne efter rettidig indgriben fra forstærkninger af Inf.Regt. 77 med store tab blev trængt mod øst. Under kampene blev Hptm. v. Losch, Inf.Regt. 92, stærkt respekteret for sin tapperhed og urokkelighed, hårdt såret som fører for II./Inf.Regt. 77. Han døde kort efter af sine sår.

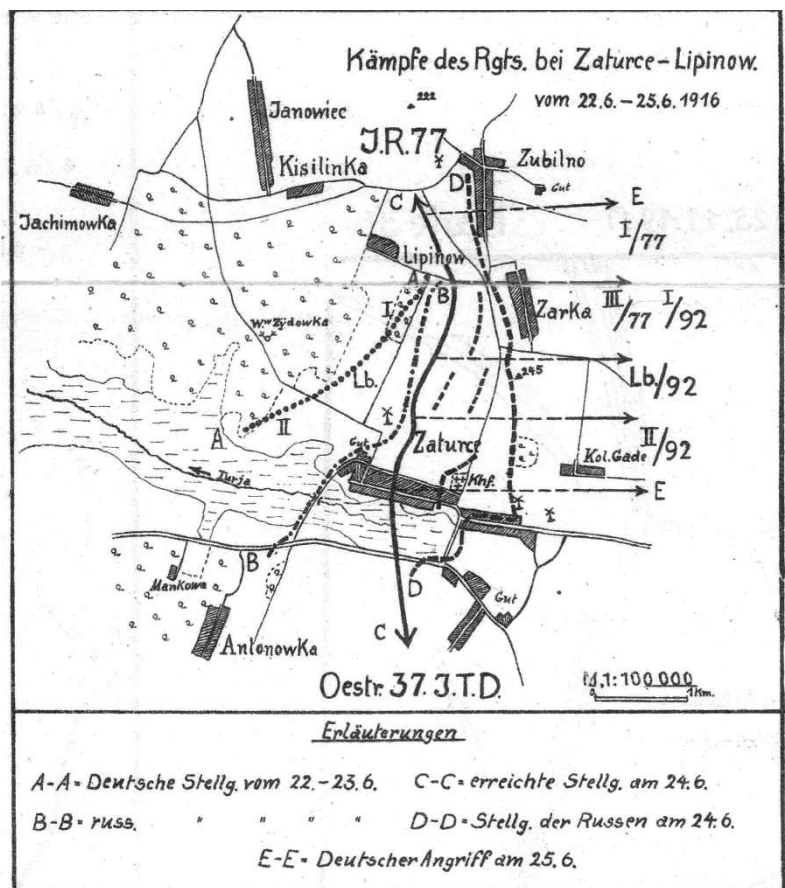
Som en rød ildkugle sank solen ned i vest. Sejren var vundet og fjenden kastet tilbage over hele linjen. Kamparmen var næsten forstummet overalt. Bataljonerne gravede sig som befalet ned. Et kort ildoverfald mod Gut Cholopizce gav endnu engang genlyd i skovene. De sidste shrapnel sårede dødeligt Lt.d.R. Scheller, den afholdte fører for 7. Kompanie. Natten bredte sig fredeligt over de sovende, der stod overfor hårdere kampe, end de kunne forestille sig. Russerne kæmpede fortsat sejt om hver eneste fodsbred jord.

c) Kampene ved Zaturce – Lipinow ¹⁾

21. juni til 3. juli 1916

Opklaring fastslog en fjendtlig Stilling fra godset vest for Zaturce over Lipinow – vindmøllehøjen vest for Zubilno – vestkant Semerynki. For den 21. juni befalede 20. Inf.Div. fremrykning kl. 0800 mod den generelle linje Zaturce – Lipinow – Højde 222 nordøst for Zubilno – Ww. Dmitrowka. III. Bataillon var udset som divisions reserve og forblev ved Jachimowka. Østrigerne skulle slutte sig til angrebet syd for Turja, mens 19. Inf.Div. var indsat mod nord til linjen Zabora – Studynie. Inf.Regt. 92 afsnit havde som højre begrænsning floden Turja og til venstre linjen Ww. Zydowka – østkant Lipinow. Kl. 0900 nåede II. Bataillon den østlige skovkant vest for Gut Zaturce og I. Bataillon skovkanten sydøst for Lipinow. Det blev erkendt, at fjendens stillinger var stærkt udbyggede. På steder viste de sig at bestå af tre bag hinanden liggende grave, forsynet med skydeskår og alle forsynet med egen pigtrådshindring. Fjenden skansede på bakkerne ved Zarka. Stillingen omkring godset vest for Zaturce syntes særlig stærkt udbygget og spækket med maskingeværer. Fremrykning over et 2½ km dækningsløst bredt terræn, der dog havde talrige sænkninger som gav dækning mod infanteriild, havde udsigt til blodige tab og ringe chance for succes uden anvendelsen af tunge batterier og minekastere. Der blev derfor stillet 20. Inf.Div., der fik til opgave at bryde den fjendtlige stilling, yderligere afdelinger fra Feldart. Regt. 26 og 2¼ afdeling tungt artilleri, foruden et minekaster-kompagni, til disposition til denne opgave.

Den 22. juni skulle der opnås gennembrud i en angrebszone til højre begrænset af den lille skov syd for Lipinow – Kol. Oziereszczyn – Højde 248 sydøst for Pozarka, og til venstre af vejgaflen 1 km øst for Zubilno – landsby Zubilno – vejen fra Zubilno til Matyldow. Under artilleriets virkningsskydning mellem kl. 10 og 12, havde stormhederne, en bataljon fra hver af Inf.Regt. 92 og 79, arbejdet sig frem mod stillingen. Efter gennemført angreb skulle fremrykningen fortsættes til Kol. Oziereszczyn, hvorefter Inf.Regt. 79 skulle rulle den fjendtlige stilling op fra nord og Inf.Regt. 92 sikre mod syd. I Inf.Regt. 92 blev I. Bataillon udset til angrebet, med 3., 1. og 4. Kompanie fremme og 2. Kompanie med fire maskingeværer bag som reserve. III. Bataillon ved Ww. Zydowka fik ordre til at tage opstilling bag højre fløj af I. Bataillon for at senere at overtage angrebet. Den stillede sig parat i skoven med 11., 10. og 12. Kompanie forrest og 9. Kompanie med to maskingeværer i reserve. II. Bataillon fik ordre til at overtage sikring i syd langs Turja med kontakt til østrigerne, og fik i stilling i skoven med 6., 7. og 5. Kompanie og 4. maskingeværer. Med 4. maskingeværer blev 8. Kompanie holdt tilbage ved Ww. Zydowka som regiments reserve. Nord for Inf.Regt. 79 fik en bataljon fra Inf.Regt. 77 samme opgave som II/Inf.Regt. 92. Efter ankomsten i løbet af natten af 100 mand erstatningspersonel til hver bataljon, og indtagelse af de beordrede placeringer, begyndte den 26. juni kl. 10 artillerists virkningsskydning. Russerne rømmede herefter meget hurtig en grav vest for vejen Gut Zaturce – Lipinow. Den indledende fremrykning med I/Inf.Regt. 92 og bataljonen fra Inf.Regt. 77 kom imidlertid ikke

¹⁾ Kort Polen P38 – Q 38

fremad. Allerede som de kom fri af skoven, blev de første rækker mødt af en ødelæggende infanteri- og MG-ild. Tabene blev hurtigt betydelige. De russiske stillinger var på ingen måde gjort stormmodne. En deling fra I. Bataillon forsøgte forgæves at rykke frem, og folk forsøgte forgæves at nedkæmpe et fjendtligt maskingevær. Om eftermiddagen indsatte III. Bataillon til højre for 3. Kompanie sit 11. Kompanie med MG-Deling Kühling for at give angrebet nye kræfter. Det var forgæves. Virkningen af egne maskingeværer mod de forskansede russiske våben var utilstrækkelig. Som solen begyndte at gå ned havde I. Bataillon kun opnået en meget begrænset afstand fra skovekanten. Kl. 16 blev angrebet indstillet. Om aften blev to maskingeværer sat i stilling på højre og venstre fløj af I. Bataillon, hvor alle gravede sig ned i den opnåede linje. 10. Kompanie forlængede til højre for 11. Kompanie, og grave sig ligeledes ned. 12. Kompanie forblev i skoven som reserve. 9. Kompanie overtog rollen som regiments reserve, hvorefter 5. Kompanie, der returnerede til egen bataljon.

II. Bataljon var kl. 12 gået i stilling omkring 100 meter foran skovkanten, og havde her modtaget en kraftig skydning med shrapnels, og måtte ligeledes standse angrebet, da fremrykningen til venstre ligeledes var gået i stå. Ydermere var der startet en flankerende ild fra vejgaflen syd for Gut Zaturce ved den sydlige bred af Turja. Om aftenen gik bataljonen tilbage i sin udgangsstilling. Russerne var denne dag faldet et stykke tilbage foran østrigerne, men forsøgte omkring kl. 21 igen at arbejde sig frem mellem østrigerne og II. Bataillon. 8. Kompanie blev øjeblikkeligt indsat på højre fløj af II. Bataillon, og angrebet blev afvist. Under denne kamp blev den tapre Hptm. d.L. Lanby, fører for 1. Bataillon, dødeligt ramt. Lt.d.R. Damm fra samme kompagniet, Lt.d.R. Schaper 6. Kompanie og Lt.d.R. Blume, 3. Kompanie såredes.

Et gennembrud af den påtænkte linje syntes udsigtsløs uden stærk artilleriforberedelse på grund af de stærke frontalt virkende maskingeværer fra retning Zarka og den flankerende ild fra syd for Gut Zaturce, vindmøllebakken nord for Zaturce og fra Zubilno. Det blev derfor bestemt, at formiddagen den 23. juni skulle anvendes til denne. På trods af en uden tvivl godt liggende ild og fortrækkelige observationsmuligheder, forblev de fjendtlige stillinger som før urokkelige, da antallet af indsatte batterier trods forholdsvis store beholdninger af ammunition, ikke var tilstrækkelig. Det forsøgte angreb kl. 12 gav bevis herfor. Endnu engang kom I./Inf.Regt. 92 og den tilstødende bataljon fra Inf.Regt. 79 øjeblikkeligt ind i en voldsom frontal og flankerende ild, og gik i stå. Et nyt angreb efter artilleriforberedelse mellem kl. 17 og 1830 stødte på samme ildkraft fra fjenden. Alligevel lykkedes det denne gang I. Bataillon at nå omkring 400 meter frem til den venstre russiske hovedgrav, som blev nået kl. 1855. Den russiske hovedstilling lå endnu 300-400 meter væk. Yderligere fremrykning var umulig på grund af den fjendtlige beskydning. Herunder fandt den rolige og urokkelige Lt. Frhr. v. Schleinitz (Joachim) heldedøden, som han opret gik frem og tilbage bag skyttelinjen for at reorganisere enhederne. Også Lt.d.R. Reinhardt, fører for 3. Kompanie, blev ramt af et skud i hjertet. Helt siden krigens start havde han udmærket sig overalt og kæmpet med udmærkelse. – Bataljonen fra Inf.Regt. 79 i nord var under fremrykningen kommet omkring 200 meter bagud, og fik kl. 2115 ordre til at genvinde forbindelsen med venstre fløj af I./Inf.Regt. 92. Om aftenen dannedes regimentets forreste linje af 8., 6., 5. Kompanie – 10., 12., 9. Kompanie - 3., 1., 4. Kompanie. I anden linje stod 11. Kompanie bag III. Bataljon og 2. Kompanie bag I. Bataillon, mens 7. Kompanie var Regiments reserve. Under det fortsatte angreb skulle den østrigske 4. Armees i syd angribe energisk i retning Wola Sadeowska – Zatureee-Süd. Efter virknings-skydning fra kl. 9-1030 skulle 20. Inf.Div. gå til angreb i det hidtidige afsnit, hvor Inf.Regt. 92 skulle yde det primære tryk mod fjenden. Før det kom til udførelse meldte østrigerne og tyske patruljer fra II. Bataillon, at russerne i løbet af natten havde forladt deres stillinger foran godset vest for Zaturce. Major v. Tresckow befalede derfor øjeblikkelig fremrykning. Som den første nåede 5. Kompanie under Lt.d.R. Goretzki kl. 0800 frem til godset. Umiddelbart efter lagde russerne en stærk artilleriild over II. Bataillon. Mens det lykkedes de første bølger at nå bakkerne ved vindmøllen nord for Gut Zaturce, blev de følgende bølger tvunget til at søge dækning i en tidligere russisk stilling frem til kl. 0900, hvor også disse igen kunne gå fremad. 6. Kompanie rykkede frem gennem landsbyen til nærheden af kirken, der stod i brand. Her blev den mødt af fjendtlig MG-ild. På dette tidspunkt var Højde 245 syd for Turja skjult i røg og støv, ligesom de russiske stillinger syd for Turja ved Zaturce. Artilleriet forberedte angrebet med Inf.Regt. 92 og østrigerne. Præcist kl. 1030 startede III. Bataillon angrebet, erobrede med kontakt til I. Bataillon den forreste russiske hovedgrav, og forsvarede denne mod et russisk modangreb. Den besatte stilling med 12., 10. og 9. Kompanie, mens 11. Kompanie blev holdt tilbage som reserve. Fjendens hovedstilling lå også her omkring 300 meter væk. I. Bataillons angreb led under samme vanskeligheder, som dagen før. Den flankerende beskydning med artilleri og maskingeværer fra retning af Zubilno gjorde det kun muligt at rykke få meter frem ad gangen. Alligevel nåede dele af 3. og 1. Kompanie frem til en gammel russisk grav, hvor de satte sig fast, mens russerne til højre og venstre veg tilbage. Kampagnerne forseglede stillingen. Kl. 1215 angreb russerne fra begge sider i et forsøg på at omslutte stillingen. På dette tidspunkt var Lt.d.R. Heidecke, fører for 11. Kompanie med 13 mand under fremrykning gennem et stykke skyttegrav, for på ordre at støtte III. Bataillons fremrykning og sikre dennes tilslutning til I. Bataillon. Han stødte herunder på mandskab fra 3. Kompanie på vej tilbage, og umiddelbart

herefter på russerne, der fulgte tæt efter. Der opstod en hård kamp hvorunder han mistede 6 af sine 13 mand, men satte modsat personligt et stort antal fjender ud af spillet, så det russiske fremstød ikke kom længere på dette sted. Kl. 1315 var russernes forsøg afvist. 1. og 3. Kompanie kunne på samme måde som 11. Kompanie, fastholde deres stillinger. Kl. 1530 kom der ordre fra 20. Inf.Div. om at indstille angrebet og befæste de opnåede stillinger, da der blev meldt om stærke russiske styrkers anmarch mod Zubilno. I. Bataillon havde denne dag betydelige tab. Blandt de sårede var Lt.d.R. Hassebrank, fører for 10. Kompanie og Klingner, fører for 7. Kompanie.

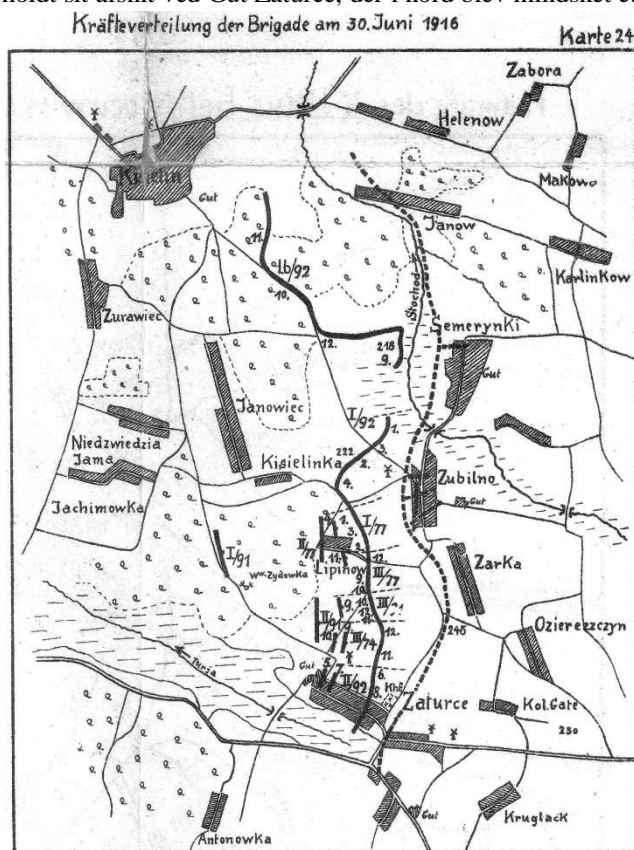
For endelig at opnå det ønskede mål blev der for den 25. juni befalet angreb kl. 1730 med forstærkede kræfter efter en 1½ times artilleriforbereelse. I angrebet blev indsat I. Bataillon under Hptm. Frhr. v. Buttlar med 3., 1. og 4. Kompanie forrest og 2. Kompanie til støtte i sin oprindelige angrebszone. III./Inf.Regt. 77 blev indsat i anden linje bag I./Inf.Regt. 92 uden 9. Kompanie, der til venstre under fremrykningen skulle lukke et hul til I./Inf.Regt. 77. III./Inf.Regt. 92 under Major v. Reden angreb med tilslutning syd for I. Bataillon med 12., 10. og 9. Kompanie i forreste linje og 11. Kompanie til støtte for stormen på Højde 245 nord for Zaturce. II. Bataillon under Major v. Trescow blev indsat syd for godset vest for Zaturce med 8., 6. og 5. Kompanie forrest og 7. Kompanie med opgave at sikre højre flanke af begge bataljoner under angrebet. I./Inf.Regt. 77 mod nord havde på samme måde til opgave at sikre venstre flanke af I./Inf.Regt. 92. Begge bataljoner skulle slutte sig til angrebet i det øjeblik, I. og III. Bataillons angreb begyndte at få resultat.

Kl. 16 spyede lette og tunge batterier død og ødelæggelse over de fjendtlige stillinger. Ilden øgedes hele tiden og sluttede i en lang vedvarende trommeild. Alle havde følelsen af, at de fjendtlige stillinger denne gang ville blive fuldstændig knust. Alt var indhullet i røg og støv. III. og I. Bataillon arbejdede sig i denne periode sig frem til en afstand af 200 meter fra stillingerne. II./Inf.Regt. 77 forsøgte samtidig at få forbindelse med den forreste linje af I./Inf.Regt. 92. Imidlertid begyndte de fjendtlige maskingeværer trods den heftige beskydning, deres arbejde hver gang en deling rejste sig til spring. De fjendtlige batterier lagde bag III. og I. Bataillon en spærreild. 9. Kompanie/Inf.Regt. 77 forsøgte forgæves at komme på linje til venstre for I./Inf.Regt. 92. Den fjendtlige flankebeskydning fra retning Zubilno var for kraftig. Under virkningen heraf trak også 10., 11. og 12. Kompanie, Inf.Regt. 77 mere og mere mod højre i en sænkning, hvor den forstærkede midten og højre fløj af forreste linje, som den nåede kl. 1720, mens 4. Kompanie på venstre fløj forblev uden støtte. K. 1730 ophørte trommeilden på en gang, for sekunder efter at fortsætte som en spærreild bag de russiske stillinger. I samme øjeblik rejste den forreste linje sig til storm og strømmede over den første fjendtlige grav, der ikke var sikret med hindringer. Angrebet fortsatte uden pause mod fjendens hovedstilling, og den her foran liggende hindring. Fremad! Igennem! Sejren vinker forude! Endeligt er målet nået. – Håbet bedrager. III. Bataillon nåede rimeligt samlet den vestlige skråning af Højde 245 og besatte den fjendtlige grav. Den højre fløj af I. Bataillon og dele af midten nåede ligeledes frem i den fjendtlige stilling. De første fanger blev taget og sendt bagud. Alligevel var russerne stadig på deres poster. Umiddelbar efter forlægning af spærreskydningen, satte han sine reserver i bevægelse til modangreb i flere bølger, frontalt og især mod venstre flanke af begge bataljoner. Ved I. Bataillon, specielt mod 4. Kompanie på venstre fløj, viste presset sig øjeblikkeligt for stort, og man måtte falde tilbage. Heller ikke højre fløj kunne under disse omstændigheder fastholde deres greb om den fjendtlige grav, og rev venstre fløjdelling fra 9. Kompanie med sig, mens de to øvrige delinger fra dette kompagni af alle kræfter forsøgte at klamre sig til den vundne stilling. Lt.d.R. Dünemann, 9. Kompanie, såredes. Ligeledes forsøgte midten og højre fløj af III. Bataillon at forsvare de vundne stillinger mod fjendens stormløb, da pludseligt eget artilleri, der havde erkendt I. Bataillons tilbagegang, igen forlagde deres ild mod Højde 245 og herved tvang III. Bataillon til at opgive stillingen og faldt tilbage omkring 50 meter bag artilleriets målområde. Russerne fulgte øjeblikkeligt efter. Lt.d.R. Hühne, 10. Kompanie, forsøgte forgæves at fastholde denne stilling. Angrebet af et stort antal russere i front og flanke, og ligeledes også af fanger, der igen greb til våben, faldt han hårdt såret i russisk fangenskab sammen med omkring 30 mand. Under Lt.d.R. Heidecke lykkedes det 11. Kompanie med MG-deling Oblasser at standse fjendens fremtrængen på venstre fløj af III. Bataillon. Herunder blev Lt.d.R. Hühling såret. Under Major v. Tresckow havde II. Bataillon med 6., 6. og 8. Kompanie til højre sluttet sig til fremrykningen, og lå omkring 200 meter foran den fjendtlige stilling ved kirkegården, da den observerede III. og I. Bataillons tilbagegang. Den fandt sig derfor tvunget til at ligeledes at opgive dens stillinger. – I den forreste linje bølgede kampene frem og tilbage. Hele tiden forsøgte enkelte elementer at rykke frem. Forgæves. En ny artilleriforbereelse blev gennemført kl. 17. II./Inf.Regt. 77 fra brigade reserve blev stillet til disposition for regimentet. 5. og 8./Inf.Regt. 77 gik øjeblikkeligt frem på venstre fløj af I. Bataillon, hvor 4. Kompanie stadig var truet. Dens ild trængte fjenden tilbage, men dens styrke er for ringe til angreb, da denne også rammes hårdt af maskingeværild fra Zubilno. 6. og 7./Inf.Regt. 77 rykkede ind i III. Bataillons linje, på hvis venstre fløj også 11. Kompanie indsættes. Viljen til angreb reduceres stadig mere på grund af de manglende resultater, men dette gjaldt ikke fører for I. Bataillon Hptm. Frhr. v. Buttlar. Efter en kort artilleriforbereelse, gennemført på hans foranledning, lod han kl. 2105 det sjældne signal blæse: »Anlæg bajonet, hurtigt fremad!« og rykkede med de disponible kræfter frem i angreb. Efter omkring 100 meter slog endnu engang maskingeværild fra 4 russiske MG ved Zubilno ind i flanken på I. Bataillon, mens to fjendtlige kampagner samtidig gik til angreb fra samme retning. Flankerende ild fra I./Inf.Regt. 77 standsede ikke

det russiske angreb, der hurtigt omgik venstre fløj af I. Bataillon og dermed tvang den tilbage i udgangsstillingen, som det lykkedes at fastholde. Også ved III. Bataillon var der kl. 2120 blevet blæst til angreb. Efter en kort storm måtte dens venstre fløj opgive fremrykningen på grund af stærk frontal beskydning. Dele af højre fløj havde endnu engang nået skråningen af Højde 245 og var i gang med at grave sig ned, da eget artilleri som resultat af vanskeligheder med observation med det tiltagende mørke, lagde deres ild mod bakken, og for anden gang ødelagde de opnåede resultater. I mørket blev begge bataljoner trukket tilbage i første linje på grund af den vedvarende beskydning fra maskingeværer og artilleri i Zubilno. I situationen havde II. Bataillon ikke andre muligheder end også i løbet af natten at falde tilbage til godset vest for Zaurce. Fjenden fulgte ikke efter.

Dette nye mislykkedes forsøg gjorde det klart, at en storm på de fjendtlige stillinger var udsigtsløse under indsættelse af de hidtidige kræfter. Russerne havde sikre overlegenhed gennem deres fortræffeligt anlagte, meget dybe grave og specielt gennem fremlagende flankeringsanlæg, ligesom en god forbindelse mellem infanteri og artilleri, der i de tyske enheder ikke altid havde samme standard. Det russiske infanteri ydede ganske vist hårdnakket modstand, men viste sig under nærkampe, når afgangens skulle falde, de tyske frontkæmpere underlegen. Set i bakspejlet viste sig en bataljonsførers opfattelse korrekt: kun med en meget stor indsats af artilleri kunne russerne holdes nede i gravene, kun tidlig morgen kunne komme i betragtning som tidspunkt for et angreb, og en stærk reserve skulle umiddelbart bag stormenhederne følge med frem til de fjendtlige stillinger. Efter disse ofre besluttede 20. Inf.Div. sig til at indstille angrebene til den 30. juni efter indgående opklaring. For at imødegå eventuelle russiske modangreb, blev det befaleet at de nåede stillinger skulle befæstes. Nærkampmidler, især håndgranater, lypistoler og pigtråd blev i mængder stillet til rådighed. Artilleriet fik ordre til kontinuerligt at forurolige fjenden. Maskingeværerne blev placeret i stillinger, hvorfra de selv kunne flankere eventuelle russiske forsøg på at flankere de nye stillinger. For at kunne observere den fortsatte kamp, blev der indrettet stader i træerne. Den lange indsats og de store tab ved I. Bataillon fik divisionen til natten til 27. juni at trække bataljonen ud af linjen og erstatte den med II./Inf.Regt. 77. Bataljonen marcherede allerede samme dag til Janowice, hvor den overtog II./Inf.Regt. 79 stillinger nordvest for Jubilno. Den følgende nat blev også III. Bataillon trukket ud og afløst af III./Inf.Regt. 91, for selv at afløse I./Inf.Regt. 79 med tilslutning til I. Bataillon nord for Kisielinka. Divisionskommandøren, Generalleutnant v. Schoeler, udsendte en dagsbefaling, hvori divisionen udtalte sin anerkendelse for de daglange hårde kampe, hvori regimentet havde bevist sit gamle renommé og uimodståelige tyske angrebsånd. Et større antal Jernkors, I. Klasse blev tildelt regimentet. II. Bataillon beholdt sit afsnit ved Gut Zaturce, der i nord blev mindsket et stykke, og kom under kommando af Inf.Regt. 91. Det samlede 20. Inf.Div. frontafsnit blev delt i tre dele: Afsnit A fra Gut Zaturce til vejen Kisielinka – Zubilno; Afsnit B herfra til den sydlige kant af Semerynki og Afsnit C herfra til forbindelse til 19. Inf.Div. ved Zabora.

Omgrupperingen af enheder fulgte om aftenen den 29. juni. Herefter skulle angrebet føres i Afsnit A under kommando af 40. Inf.Brig. II./Inf.Regt. 92 var på højre fløj. Herefter kom III./Inf.Regt. 74, III./91, III/77, I/77 i første linje. Som reserve bag III/Inf.Regt. 91 lå II. Bataljon fra dette regiment, bag III./Inf.Regt. 77 lå II. Bataillon fra dette regiment. Som divisionsreserve lå I./Inf.Regt. 91 ved Ww. Zydowka. Angrebsafsnit Zaturce – Zubilno: tyngde i afsnit III./Inf.Regt. 74 og III./Inf.Regt. 77. Mens stormenhederne under dække af artilleri skulle arbejde sig frem på stormafstand, modtog reserven ordre til samtidig at bryde frem fra skoven og så vidt muligt nærme sig den forreste linje. Talrige maskingeværer var forudbestemt til øjeblikkeligt at blive indsat i de erobrede stillinger. Gennembrud skulle i første omgang søges ved den østlige kant af Højde 245 – øst kant Zarka. De tilstødende enheder skulle holde fjenden bundet gennem en kraftig ild,

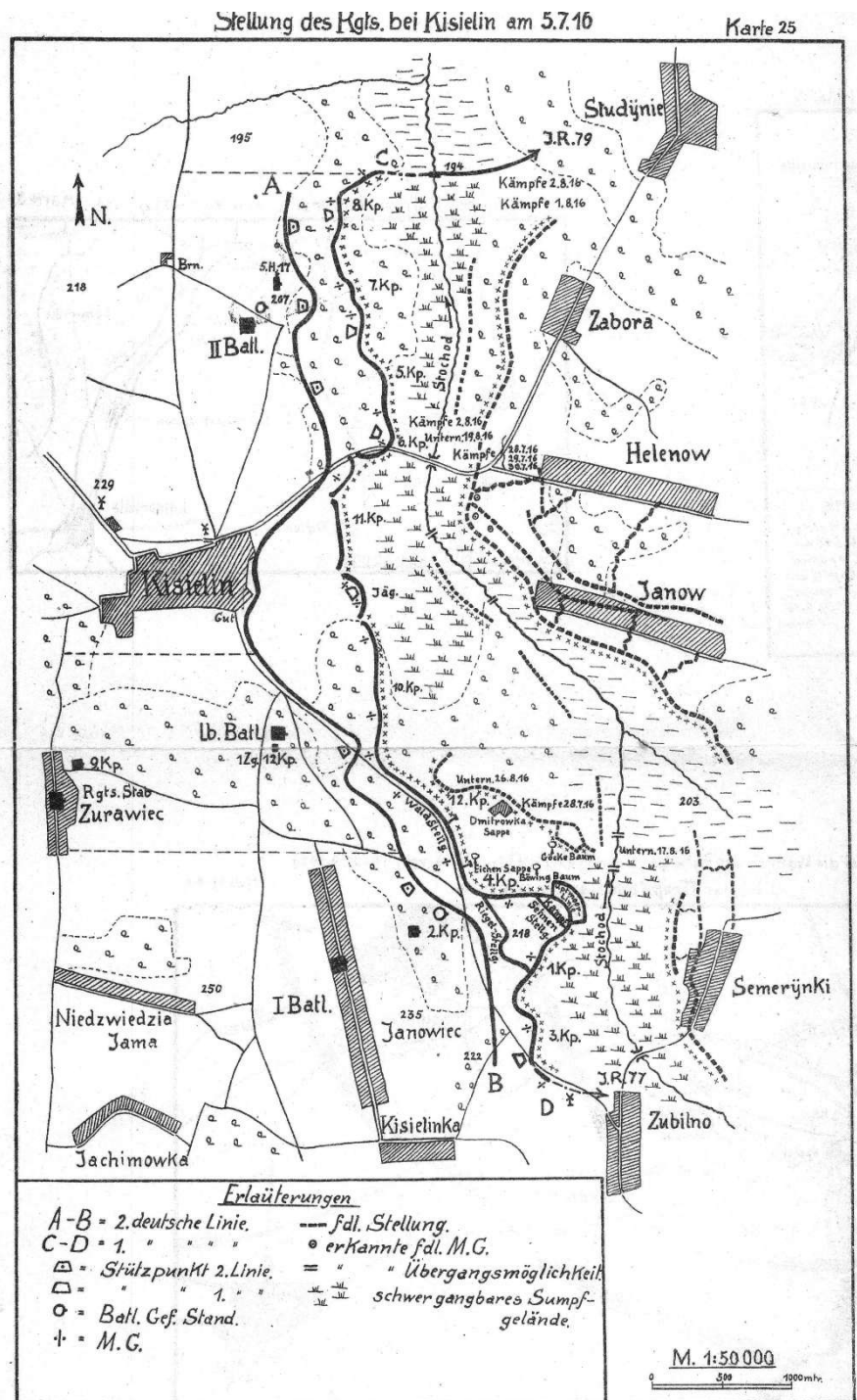

mens østrigerne syd for Turja energisk skulle støde frem mod Zaturce-syd. Efter opnået gennembrud, skulle fjendens linje rulles op nord til den østlige kant af Zubilno og mod syd til den østlige kant af Zaturce. Af fjender lå foran formodentlig, foruden XXIII. A.K.'s jerndivision, dele af 2. og 4. sibiriske skyttedivision.

For II. Bataillon havde dagene 26. til 30. juni allerede været anstrengende. Den havde været tvunget til at holde ud i kolde, våde huller, kun forplejet med kolde rationer. Dertil kom den daglige fjendtlige beskydning. Major v. Tresckow anså den 29. juni om aftenen stillingen ved Zaturce stadig ikke stormmoden, da batterierne endnu ikke i tilstrækkelig grad havde begrænset det fjendtlige artilleri og maskingeværer.

Angrebet skulle give ham ret. Efter at artilleriets virkningsskydning var gennemført den 30. juni mellem kl. 0530 og 0630, lykkedes det III./Inf.Regt. 91 at fravriste fjenden dens stillinger på vest kanten Højde 245 ved Zubilno med kontakt til Inf.Regt. 77 til venstre. Den erobrede stilling viste sig imidlertid hurtigt kun til at være en stærk forpostlinje. Den egentlige kampstilling lå længere mod øst i skovkanten øst for Zarka - Kol. Oziereschczyn. Yderligere fremrykning mislykkedes. Inf.Regt. 74 til venstre for II./Inf.Regt. 92 nåede kun 150 meter frem og nåede ikke dens mål, da eget artilleri døde ud og den fjendtlige samtidig øgedes. Heller ikke II./92 nåede mere end omkring 200 meter frem. Fjendens stillinger ved kirken og kirkegården i Zaturce og nord herfor var meget stærkt besatte. Heller ikke østrigerne nåede deres mål, så den flankerende beskydning af II./92 ikke ophørte. Et nyt forsøg på med to kompagnier fra Inf.Regt. 91 i et angreb mod sydøst, at skaffe luft til II./74 og 92, havde intet resultat. Kl. 1730 blev angrebet indstillet.

20. Inf.Div. opgav ikke håbet om succes. For den 1. juli blev det befalet gennem et sving til venstre fra linjen syd kant Zaturce-Nord - syd kant højde 245, at vinde en linje øst kant Zaturce nord - vest kant Kol. Fate - øst kant Højde 245. Østrigerne skulle med alle kræfter støtte angrebet med fremstød mod Zaturce-Syd. Efter en

artilleriforberedelse fra Kl. 0630 til 0730 rykkede 7., 8. og 6. Kompanie frem med to maskingeværere. Endnu engang var den flankerende ild fra kirken og kirkegården i Zaturce meget følelig. Gennem de gentagende fiaskoer var mange ramt af mismod og havde allerede mistet gejsten. Kun de tapreste af mandskabet forsøgte enkeltvis at arbejde sig frem, hvis vilje til sejr ikke bør glemmes om end deres navne ikke længere kan fastslås. Tabene steg omkring kl. 1330 så angrebet måtte indstilles. Kl. 16 angreb østrigerne endnu engang. Kl. 1630 sluttede II. Bataillon sig til angrebet. Angrebet led samme skæbne. I løbet af natten forsøgte russerne at angribe østrigerne, men uden succes.

Situationen langs hele østfronten krævede, at fjenden overalt blev mødt offensivt for at forhindre, at han kunne samle sig til et afgørende fremstød på et af ham valgt punkt. Derfor blev der også den 2. juli blæst til fornyet angreb efter en artilleriforberedelse mellem kl. 10 og 11. II. Bataillon havde indsat yderligere to maskingeværere. Denne gang syntes artilleriet at have virket bedre. Med denne følelse styrkede 7., 8. og 5. Kompanie sig dødsforagtede frem i to bølger. Trods en kraftig fjendtlig ild, arbejdede 7. og 8. Kompanie sig omkring 200 meter frem, mens 5. Kompanie nåede ind på 150 meters afstand af kirkegården. Der blev stillet store krav til det tapre mandskabs nerver, da de nu allerede havde stået i kamp i 17 lange dage. På trods af flankerende ild kunne Inf.Regt. 74 til venstre ikke komme fremad. Da den ikke fik nogen form for støtte, begyndte kræfter i II. Bataillon at slippe op. Endnu u engang forsøgte artilleriet mellem kl. 1615 og 1645 med den yderste kraftanstrengelse at ryste fjenden ved Zaturce. II./Inf.Regt. 91 forsøgte at gå angrebet i gang igen. Hptm. v. Raumer opmuntrede sin bataljon og stormede frem foran den. Han faldt foran fronten som en helt. II./Inf.Regt. 92 sluttede sig til angrebet. Det var nytteløst. Østrigerne kom ikke fremad. Den flankerende beskydning fra den sydlige del af Zaturce ophørte aldrig. Lt.d.R. v. der Brelje skød med alle kræfter mod kirkegården. Han blev såret. 6. Kompanie blev indsat og fik kontakt til Inf.Regt. 91. Et nyt fremstød blev forsøgt, men blev ramt af kraftig fjendtlig MG-ild. Bataljonernes kræfter var ved at slippe op. De forsatte manglende resultater virkede lammende på humøret. Der indløb ordre til at holde de opnåede stillinger, mens 6. Kompanie til reserve igen blev trukket ud. I løbet af natten blev II. Bataillon afløst af I./Inf.Regt. 91 med undtagelse af 6. Kompanie, der først fulgte næste aften. Efter en kort periode som brigade-reserve ved Ww. Zydowka, marcherede II. Bataillon til en stilling øst for Kisielin, hvor den fik kontakt til III. Bataillon. – 12 dages kampe havde kostet II. Bataillon 44 døde og 187 sårede. Under dens kommandør, Major v. Tresckow, havde den givet sit bedste. Division anerkendte uden forbehold dens præstation. Regimentets samlede tab for perioden 21. maj til 30. juni havde være 5 officerer og 282 mand faldne, 18 officerer og 1.3430 mand såret, mens 1 officer og 101 mand var meldt savnet. Dermed var regimentet endnu engang blevet ramt af blodrøde tab. Med uhyre vildskab var ven og fjende stødt sammen. Med største forbitthed og sejhed havde begge sider kæmpet om sejren. Generalleutnant Frhr. v. Lüttwitz rettede følgende dagsbefaling til regimentet:

I de hidtidige i Volhynien stedfundne, men med skønne resultater kronede kampe ved X. A.K., har regimentet særligt fremhævet sig. Den har ikke vejet tilbage for tunge tab, har overalt uden tøven grebet ind, og i heftig storm kastet sig mod den sejt kæmpende fjende og flere af hans godt indrettede stillinger. Regimentet har herigennem været trofast overfor dens overlevering, og har endnu engang vist, at den med ære bære dødsningehovedet på dens hovedbeklædning. Jeg udtaler for dens tapre indsats regimentet min særlige tak og min fulde anerkendelse.

H.K.H. Hertugen sendte følgende telegram til regimentet:

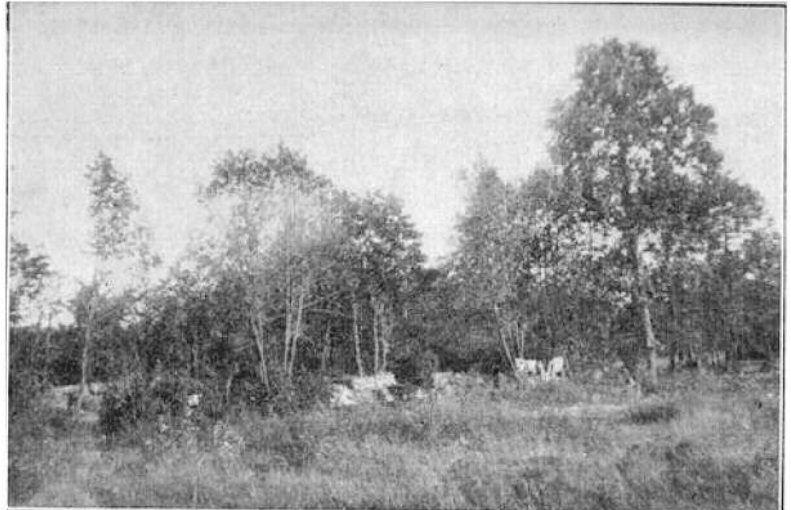
Gennem Exz. v. Lüttwitz erfarer jeg regimentets skønne succes under de hårde kampe i Volhynien. Jeg lykønsker regimentet med disse nye æreshandlinger og beklager de smertelige tab, jeg håber, at den også i fremtiden som hidtil vil så fast.

Den franske avis »*Le Petit Parisien*« den 12. juli bragte følgende beretning fra dens krigskorrespondent ved den russiske front:

På nyheden om den 4. østrigske Armees nederlag og gennembruddet ved Luck, befalede Kejsers Wilhelm øjeblikkeligt de bedste tyske tropper fra reserven kastet ind mod russerne. X. A.K. ankom den 16. juni, og blev den følgende dag sat ind mod General Kaledins tropper. Ved Kisielin stødte de mod den ikke mindre berømte Jerndivision. Før angrebet overøsedede det tyske artilleri i fire dage uophørligt de russiske tropper med titusinder af granater. Den afslog efter hinanden alle rasende angreb fra Braunschweig Divisionen. Mod slutningen af den tredje kampdag fastgjorde tyskerne på deres grav en plakat med ordene: »Jeres russiske jern er mere ubehagelig end vores stål. Men vi vil alligevel slå jer«. Russerne svarede: »Forsøg det dog, i tyske pølser«. Braunschweig divisionen genoptog deres rasende angreb, men den 20. juni foretog russerne et kraftigt modangreb, udslettedes to bataljoner, erobrede to kanoner og et maskingevær. Først efter 42 angreb indstillede Braunschweig Divisionen. Om morgenen den 21. juni blev X. A.K. på grund af dens uhyre tab trukket ud af kampen og afløst af reserve-tropper. Den befinder sig nu ved Wladimir Wolynsk for at rekreerer sig. Efter udsagn fra fanger har korpset mistet trefjerdedele af dens officerer og mere end halvdelen af dens soldater. Jerndivisionen har i særlig grad lidt, og kun 400 mand har overlevet kampen.

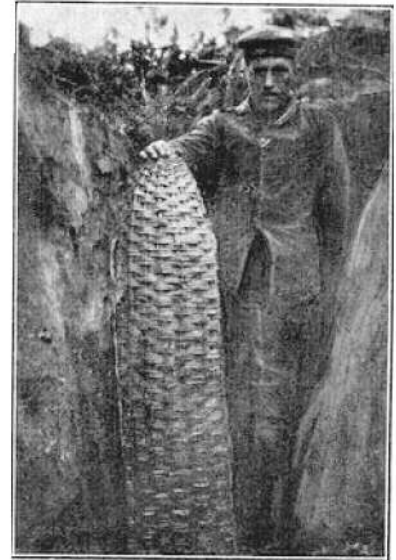
Russisk grav ved Kieselín

II. Batl. stilling ved Kieselín

5. Kompanies stilling foran Kieselín, septembr 1916

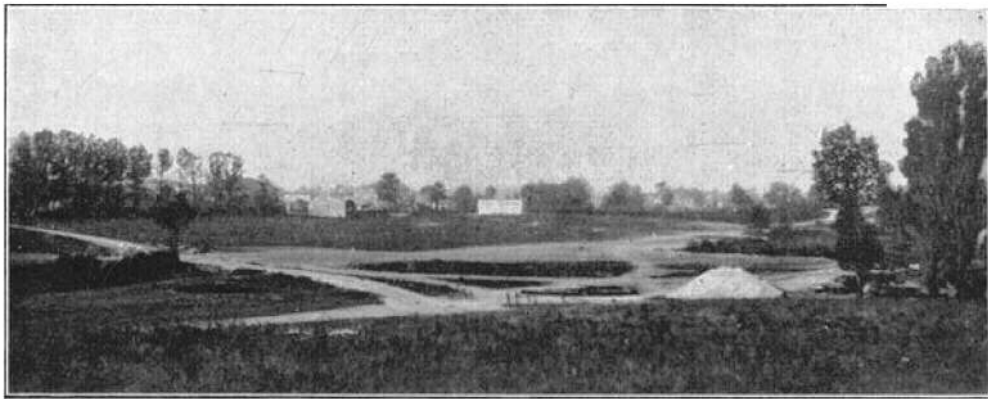

Tung mine

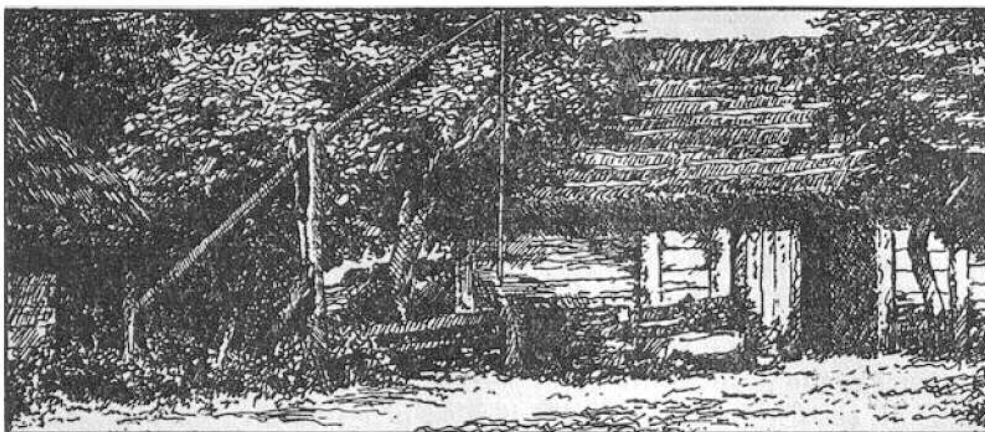
Et vidnesbyrd fra fjenden mund, der bekræfter »Braunschweiger Divisionens« hengivenhed til sin opgave, der dog imidlertid først efter den 20. juni sejrrikt blev sendt ind i de hårde angreb på fjenden. Selvom resultaterne ikke stod i forhold til forventningerne, blev fjenden forhindret i at nå dens mål: linjen Wladimir Wolynsk – Kowel. På den anden side satte han ved Stochod en stopper for de tyske angreb ved hjælp af hans uhyre og dog svindende masser. Hele sommeren brændte kampene om linjen ved Stochod. Bevægelseskrigen var endnu engang forvandlet til en stillingskrig.

Hvide og farvede franske fanger fra Champagne slaget

Somme-Py set fra jernbanedæmningen

5. Kompanie indkvartering i Twardyn ved Kisielin, 11. juli 1916

Generelle situation

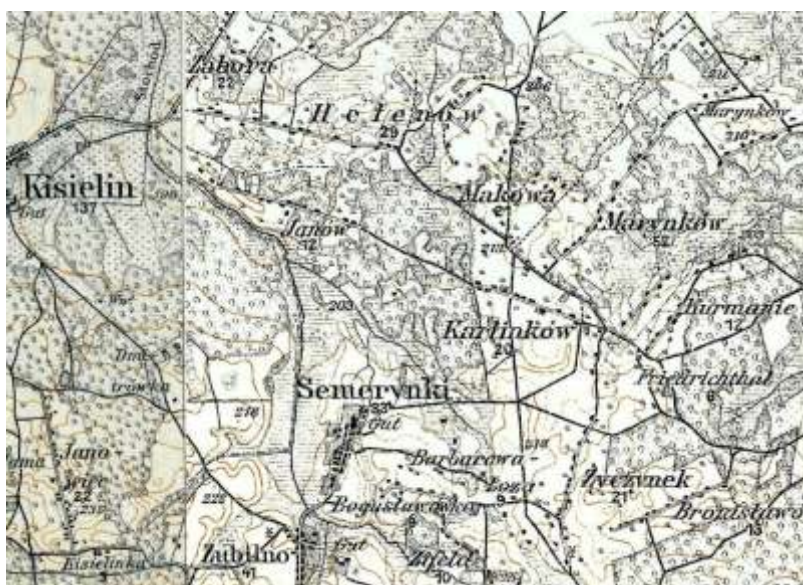
1. juli til 15. november 1916

Mens Heeresgruppe Linsingen ved Styr og Stochod standsede russernes gennembrudsforsøg, men ikke selv formåede at få fodfæste over Stochod, var hærene mod nord og mod syd ligeledes stødt ind i hårde kampe. I nord kulminerede kampene ved Baranowitschi og Smorgon, mens kampene i syd i Bukowina og i Dnjestre-dal førte til en tilbagetrækning af de tysk-østrigske styrke, uden dog at fjenden derved fik åbnet vejen mod Stanislau og Lemberg. Dermed var imidlertid den fjendtlige offensiv langt fra afvist. Den fortsatte sin blodige gang ved Baranowitschi, langs Dnjestr og i Karpaterne, og førte i juli-august langs Heeresgruppe Linsingens front til særligt hårde kamp omkring Zaturce – Zubilno – Kisielin. Da Brody var faldet i syd, blev det til en balance på en knivsæg for de kæmpede tropper, der havde fået ordre til at fastholde Stochod linjen. Et gennembrud mod Kowel ville kunne føre til en katastrofe. Mellem den 29. juli og 11. august forblødte russerne i angreb, der efterlod tusinder foran de tyske linjer. På den måde blev den store russiske storm endnu engang standset foran portene til Kowel og Lemberg. Som det blev efterår stivnede efterhånden hele fronten.

Slaget om Kowel og stilling ved Kisielin

1. juli til 15. november 1916

Regimentets nye stilling lå øst for Kisielin i 20. Inf.Div. Afsnit C havde en bredde på 8 km, hvoraf II. Bataillon alene måtte dække næsten 4 km. Den var dobbelt så lang som stillingerne mod syd ved Jubilno og Zaturce med Regt. 77 og 79. På grund af de succesfulde angreb med Heeresgruppe Linsingen var initiativet frataget russerne og overtaget af tyskerne, der følte sig stærke nok at kunne holde forsvaret ved Stochod med mindre styrker. Dermed kunne enheder trækkes ud og indsættes andre steder. Den svage besættelse af Stochod stillingen på venstre fløj af 20. Inf.Div. syntes også tilstrækkelig på grund af det 1-1½ km brede sumpområde. Foran II. Bataillon stillinger var terrænet i den nordlige del impassabel for selv infanteri. Ydermere sluttede sig 19. Inf.Div. stillinger sig til på den anden bred af Stochod, adskilt af et hul på 600 meter, i en næsten ret vinkel, hvorved II. Bataillon fronten og flanken yderligere beskyttedes. Selvom 20. Inf.Div. opgave var tænkt defensiv, måtte der dog regnes med yderligere russiske angreb, da der i gravene og skoven på den anden side Stochod herskede omfattende aktiviteter. På den anden side var det 20. Inf.Div. udtrykkelige opgave her af binde fjendens styrker, og holde ham i usikkerhed omkring egne hensigter. For at løse denne dobbeltopgave blev de nåede stillinger kraftigt udbygget, selvom det på ingen måde var nogen let opgave, og fjenden holdt på længst mulig afstand gennem offensive handlinger. Den sumpede jord i den forreste linje vanskeliggjorde i væsentlig grad dette arbejde, da grundvandet navnlig i den nordlige del af stillingen allerede blev nået efter en halv meter. Graven, der skulle forbindes til én linje, måtte derfor flere steder forhøjes ved hjælp af græs og mosetørv. Det ofte regnfulde vejr forvandlede disse stykker af grave til et mudderbad, og alene dette kostede overordentligt meget arbejde. For at kunne holde grave i tilfælde af et russisk angreb, blev det derfor befalet, at der med regelmæssige mellemrum skulle etableres små, stærkt udbyggede forsvars-støttepunkter, der – forsynet med talrige maskingeværer – også skulle kunne

virke flankerende bagud. En kraftig hindring foran hele linje tjeneste yderligere til forsvar af linjen. Under disse forhold viste det sig nødvendigt som hovedmodstandslinje at anlægge en stærk anden linje i skoven. Det samme gjorde anlæggelsen af dækkede forbindelsesgrave mellem de to linjer for at muliggøre en hurtig besættelse, og på den anden side for at kunne rømme forreste grav mest muligt under fjendtlige artilleribeskydninger. Også i anden stilling blev der anlagt stærke støttepunkter for at kunne begrænse et fjendtligt indbrud. Også her blev maskingeværer indbygget, herunder talrige russiske, og man skred til konstruktionen af hochstande i skoven til maskingeværer og til observation. Også en tredje linje længere tilbage blev ligeledes påbegyndt. Det let kuperet terræn, de ret høje kornmarker og på højre fløj skovområderne ved Dmitrowka, begrænsede udsynet over ingenmandsland. Dog gjorde den valgte føring af forreste linje overordentlig gunstig til flankering med maskingeværer på korte afstande. Til sikring mod pludselige natlige angreb blev der i den sydlige del af stillingen gravet sapper til posteringer, og i den nordlige anlagt en skytteskærm. Oprindelig kun bestående af posthuller, blev de med tiden forbundet med hinanden og gjort dybere, og kom dermed til at danne en form for fremskudt stilling. Den havde ingen løbegrave til hovedstillingen.

Indtil den 23. juli forblev opdelingen af afsnittet, at I. Bataillon stod overfor Semerynki, III. ved Janow og II. Bataillon ved Zabora. Ved I. Bataillon befandt sig tre kompagnier og 6 MG i stilling, ved III. Bataillon ligeledes tre kompagnier og den underlagte 1. Radfahr-Kompanie/Jäger 10 og ved II. Bataillon fire kompagnier. Den store bredde af Afsnit C førte til en ny inddeling. I. og III. Bataillons afsnit omdøbtes C1 og C2 og som K.T.K. underlagt Oberstlt. Dürr. Kommando over underafsnit C1 fik Hptm. Frhr. v. Buttlar, mens C2 som følge af sygdom hos Major v. Reden i første omgang blev underlagt Hptm. v. Knobloch fra 20. Inf.Div., og fra den 1. august under Major a.D. Mack. II. Bataillons afsnit blev døbt D og underlagt Oberstlt. v. Teichman und Logischen, Husaren-Regt. 17. Underafsnit D1 blev underlagt Hptm. Kutzen og D2 under Major v. Tresckow. Besættelsen ændrede sig som følger: C1 – 3. Komp., i reserve 1. Komp.; Afsnit C2: 2. Komp., i reserve 1. Komp.; Afsnit D1: 50 mand Schützen 5, 5. Hus.Regt., 1. Radf.-Komp/Jäger 10 og 5. Rekr.Komp., der hidtil havde været til uddannelse bag fronten; Afsnit D2: 4. Komp. og 2. Rekr.Komp. som reserve. Et kompagni fra III. Bataillon blev regiments reserve ved Zurawiec, hvor staben havde sit kvarter. Bataljonsstabene var placeret i skovlejre henholdsvis ved Janowiec og Kisielin.

Det blev ret hurtigt fastslået, at fjenden var rimelig stærk. Overfor Inf.Regt. 92 blev der konstateret hele 4 russiske regimenter. Russerne anlagde stillinger på denne side Stochod og arbejdede sig herfra, særlig ved Dmitrowka, frem gennem skoven. Gennem ildoverfald fra artilleriet blev det forsøgt at forsinke dette arbejde, så egne enheder fik tid til at forstærke deres stillinger. Da det fjendtlige artilleri for det meste var rettet mod den anden linje i skoven, og var forholdsvis begrænset i ammunitionsforbrug, kunne arbejdet skride godt frem. Alligevel blev fornemmelsen af, at fjenden snart ville angribe, hele tiden forstærket. Russiske enheder rykkede ind i ingenmandsland, navnlig ved Dmitrowka, og om natten nåede hans patruljer helt frem til vores hindringer. Det blev derfor beordret at de fjendtlige posteringer, lige så snart de var konstateret foran den russiske hovedstilling, og før de kunne befæstes, skulle nedkæmpes efter omhyggelig opklaring og under medvirken af artilleri og minekastere. Samtidig skulle det overfor russerne hele tiden gives en fornemmelse af de tyske troppers overlegenhed i forhold til dem selv.

Der blev derfor den 19. juli beordret rensning af skovkanten nordøst for Dmitrowka, hvor de russiske stillinger var nået længst frem. Denne operation, gennemført med hver to delinger fra 9. og 12. Kompanie i morgengryet, afslørede, at fjenden virkelig havde anlagt en stærk grav på denne side Stochod. Efter at have fjernet de fjendtlige sikkerhedsposter blev angrebet mødt af kraftig maskingevær og geværild fra denne grav, og tvunget til at falde tilbage uden at have taget fanger. Særligt Gefreiter Zieher, 12. Kompanie, udmærkede sig gennem sin dristige fremrykning. Efter opklaringen var faldet tilbage, blev posteringerne øjeblikkeligt igen besat af russerne. Der blev konstateret stærke bevægelser, ligesom nye grave blev anlagt og forlænget mod syd. En patrulje under Vizefeldw. Dörries, 10. Kompanie, fastslog den 23. juli, at fjenden allerede var trængt ind i skovområdet øst for Dmitrowka med stærke enheder. Udbygningen af 2. linje blev derfor fremskyndet for i tilfælde af en beskydning at kunne holde den forreste så svagt besat som muligt. Også det tunge artilleri og minekastere blev sat i beredskab. Lt.d.R. Lipke og Bode, 5. Rekruten-Kompanie, såredes dødeligt. En ny operation under Lt.d.R. Seeland, 2. MG-Kompanie den 24. juli med to delinger fra 9. Kompanie og fire grupper fra 2. Kompanie fandt, at fjenden allerede havde sine forreste sikringsposter blot 100 meter foran vore hindringer og nedgravet i huller. Som den gik tilbage, kom patruljen allerede efter 50 meter under MG-ild fra hele linjen og havde store tab. Også syd for Zabora broen var der opstået nye grave. Den 25. juli blev der erkendt nye russiske arbejder i skoven nord for Dmitrowka. Russerne fældede træer og slog pæle i jorden. Ilden fra det fjendtlige artilleri øgedes efterhånden. En indskydning mod de tyske stillinger var umiskendelig. Talrige fjendtlige lænkeballoner var hævet til observation.

Tilfangetagne russere og overløbere medgav, at der den 28. juli var planlagt et generelt angreb i retning Kowel med det russiske XXIII Armeekorps. De oplyste, at 53. russiske Infanteridivision stadig lå overfor Inf.Regt. 92. De oplyste, at de russiske stillinger var meget stærkt besatte, at tabene til artilleriet havde været begrænsede og at angrebet ville bestå af bølger med 25 meters afstand, ledsaget af talrige maskingeværer, der øjeblikkeligt skulle befæste de vundne stillinger. Det russiske gardekorps var ligeledes ankommet til Luck. Alle disse oplysninger viste sig korrekte. Allerede om aftenen den 27. juli blev derfor i forventning af et angreb, reserver placeret i anden linje.

Efter at der den 28. juli kl. 0530 ved 19. Inf.Div. var indsat kraftigt artilleri, begyndte fjenden kl. 0800 også at lægge ild over venstre fløj af 4. Kompanie og højre fløj af 12. Kompanie. Beskydningen øgedes hele tiden og sluttede i en trommeild. Kl. 13 blev ilden forlagt længere bagud. På dette tidspunkt angreb russerne i tætte masser. De rykkede frem mod Dmitrowka-sappen, hvor de hurtigt blev standset af MG-ild. Alene MG-Haseloff skød 2500 patroner mod russiske angrebsbølger og bibragte dem store tab. Ligeledes virkede tre geværer fra 1. MG-Kompanie, der rettidigt havde erkendt fremrykning, fremragende fra 1. og 4. Kompanie stillinger. Uhyre bunker af lig markerede den vej, de russiske angrebsbølger havde taget. Den rettidig indsatte artilleriild virkede også godt. Kl. 1355 kunne man se russerne i skoven flygte tilbage. Ved 12. Kompanie lykkedes det ham at fastholde posthuller foran stillingen og udbygge dem til en sammenhængende stilling.

I Afsnit D havde fjenden på samme tid lagt en stærk ild over stillingen, især 2. Kompanies afsnit og det bagved liggende terræn. Beskydningen forårsagede ødelæggende skader. Hele grave blev jævnet med jorden, dækninger knust og hindringer ødelagt. Derimod blev Radfahr-Jäger-Kompanie 10 næsten uberørt i deres støttepunkt. En særlig kraftig ild lå fra kl. 0630 over venstre fløj af den her indsatte 5. Rekr.Komp. og højre fløj af 6. Komp. på begge sider af vejen Kisielin – Zabora. Kl. 11 kunne det observeres, hvordan de fjendtlige grave øst for Stochod broen fyldtes med reserver. Kl. 13 blev i første omgang 5. Rekr.Komp. angrebet af kraftige masser, mens det sumpede terræn foran 5. Kompanie i første omgang bremsede det russiske angreb. Rekrutterne, der for første gang var i kamp, stod fast, tapper og urokkelig, og deres indsats fortjener stor ros. Såret i armen af et skud, forblev deres fører, Lt.d.R. Liesegang med gevær i hånd i stillingen indtil næste morgen, og gav hermed sine folk et fortræffeligt forbillede. Tab ved kompagniet krævede om aftenen tilgang af personel fra rekrutdepotet. Den tunge minekaster, der foran 6. Kompanie var fremskudt mod broen, måtte gå tilbage, stillingen blev besat af russerne. Vizefeldw. Behrens forsøgte forgæves at holde den. Han kastede håndgranat efter håndgranat mod russerne, indtil han faldt sammen, ramt af et skud i hovedet. Sammen med faldt også Vizefeldw. Dreyer. Kl. 14 blev fjenden, der allerede tidligere var blevet standset foran rekrut-kompagniet, også her afvist og dens rester flygtede tilbage. En ny, meget heftig, fjendtlig artilleribeskydning satte øjeblikkeligt ind. Fra Janow mod Dmitrowka kunne man se stærke fjendtlige kolonner under fremrykning. Kl. 1730 blev der rettet et nyt angreb mod 5. Rekr.-Komp. og 6. Komp., der også ramte højre fløj af 5. Kompanie. Med trukket sabel stormede russiske officerer foran deres folk. Bag linjen så man underofficerer med piske, hvormed de drev folkene fremad. Tyve bølger blev talt, men trods alt dødsforagt brød angrebet sammen 300 meter foran hindringen i artilleri og infanteriild og under store tab. Kl. 19 veg fjenden tilbage til deres udgangsstillinger, og havde herunder yderligere tab.

På venstre fløj af II. Bataillon havde situationen omkring kl. 20 udviklet sig mere truende. 4 maskingeværer var placeret i stillingen. To gange blev MG Knitter under angrebet begravet af artilleriilden, mens MG Bock, for at undgå samme skæbne, blev tvunget til tre gange at skifte stilling. Bataljonen havde derfor kun to MG til disposition, som 8. Kompanie modtog melding om at 19. Inf.Div. på grund af østrigernes tilbagegang i nord, også havde trukket deres højre fløj tilbage mod Sienawka, så venstre flanke af II. Bataillon dermed lå åben for fjenden. Fjenden udnyttede ikke dette, så 8. Kompanie var i sand til at bøje dens venstre fløj tilbage i en forberedt flankerende grav overfor sumpene ved Poddlocie. De to MG Ohk og Urban blev i alt hast flyttet til denne stilling. Et russisk fremstød kunne få uoverskuelige konsekvenser. Der fulgte bange timer til endeligt kl. 23, 11. Kompanie fra Inf.Regt. 60 ankom og overtog 8. Kompanies stilling, der så igen kunne besætte dens gamle stillinger. Da det russiske angreb også var bragt til standsning foran 19. Inf.Div., syntes faren i første omgang at være overstået. - Kort efter, kl. 2130, angreb russerne uden artilleriforberedelse endnu en gang 12., 4. og venstre fløj af 1. Kompanie. Også dette angreb blev afvist. Alligevel lykkedes det fjenden at sætte sig fast i den 300 meter lange Dmitrowka-sappe, hvorom kampene fortsatte. To gange tilbageerobrede 12. Kompanie sappen, to gange blev den igen taget af russerne. Først den 30. juli lykkedes det endegyldigt at fordrive fjenden herfra, og herefter besættede den med to grupper. Under begge angreb på 12. Kompanie blev der taget et større antal fanger fra det russiske 211. Infanteriregiment.

Den 29. juli kl. 5 om morgenen begyndte fjendens igen med en omfattende artilleriaktivitet. Kl. 14 fyldtes gravene øst for Stochod-broen på ny med russere. Kl. 15 angreb fjenden fra buskadset ved broen endnu engang mod 5. Rekr.-Komp. og 6. Komp., og mod 1. Radfahr-Komp.Jäger 10. Angrebet blev standset af artilleri. Godt placerede observationssteder i træerne og gode signalforbindelse til artilleriobservatører i skyttegravene, bidrog til

af fjendens angrebshensigter rettidigt blev afdækket. Kl. 17 blev et nyt angrebsforsøg kvalt i starten. På den anden side mislykkedes et forsøg fra 6. Kompanie kl. 2020 på, efter en kort artilleriforberedelse, at tilbageerobre den tidligere tunge minekasterstilling på en sandhøj, da den fjendtlige ild var for kraftig. Herunder blev Lt.d.R. Wolff såret. Fjenden forblev ikke passiv. I løbet af natten til den 30. juli arbejdede han med 1½ deling sig frem til en afstand af 200 meter foran I. Kompanies hindring, og med to grupper endnu længere frem til den såkaldte »Söcke-baum«. Kl. 0100 forsøgte I. Kompanie at fordrive fjenden, hvilket ikke lykkedes. Russerne skabte forbindelse mellem en naturlig grav, der førte mod stillingen, og en sappe, og satte sig fast i den nyopståede stilling. Også postskærmen foran III. Bataillon blev erobret af russerne gennem et håndgranatangreb, men om dagen igen tilbageerobret.

Kl. 0500 begyndte fjenden en kraftig artilleriforberedelse med alle kalibre mod stillingerne i Afsnit D, de bagved liggende grave, batteristillinger og genforsyningsakser. Antallet af russiske batterier var øget væsentligt. Omkring middag steg beskydningen til trommeild. Kl. 16 fyldtes gravene øst og sydøst for Stochod-broen med stærke reserver, og kl. 1845 rettedes der herfra angreb mod 5. Rekr.Komp. og 6. Kompanie. Denne gang lykkedes det fjenden med omkring to bataljoner i tre stærke bølger at nå ind 150 meter før hindringen. Imidlertid var hans tab uhyrlige, og allerede kl. 1915 var angrebet afvist. Russerne vendte om, at rev i tilbagetrækningen også reserverne med. Hundreder af døde lå foran fronten, og hundrede af sårede forsøgte at komme tilbage gennem sumpene.

Mens den fjendtlige artilleribeskydning fortsatte mod II. Bataillon, gik en meget kraftig russisk styrke uden artilleriforberedelse kl. 2045 overraskende gennem skoven nord for Podblochie-sumpen mod højre fløj af 19. Inf.Div. Den her indsatte II./Inf.Regt. 60 måtte vige tilbage, hvorved 11. Kompanie fra dette regiment - underlagt II./Inf.Regt. 92 - ligeledes tvunget så sig tvunget tilbage til den sydlige kant af sumpen. Endnu engang blev situationen foruroligende. 8. Kompanie drejede sin venstre fløj tilbage mod nord, mens 11./Inf.Regt. 60 med sin venstre fløj strakte sig til 500 meter øst for destilleriet. 12. Kompanie/Inf.Regt. 60 blev nu ligeledes underlagt II./Inf.Regt. 92 og af Major v. Tresckow sat i march mod venstre fløj af 11. Kompanie. Inden denne i nattens mørke fik kontakt til 11. Kompanie, havde denne sammen med 8./92 og MG'erne Urban og Huchtheide afvist syv russiske stormløb, hvorunder især MG-Urban udmærkede sig. Med ankomsten af 12./60 den 31. juli kl. 0300, gik Major v. Tresckow med disse kompagnier frem i modangreb og kastede fjenden tilbage. 11./Inf.Regt. 60 kunne indtage dens oprindelige stillinger, mens 12. Kompanie fra samme regiment med en deling fra 9./60, dannede forbindelse til II./Inf.Regt. 60. På den måde var faren afværget gennem en handlekraftig indsats fra Major v. Tresckow.

Efter at et angreb den 31. juli mod II. Bataillons front kl. 1400 var blevet standset i fødslen, gik russerne kl. 2230 uden artilleriforberedelse til angreb mod II./Inf.Regt. 60 og de tilstødende 9. og 12. Kompanie fra samme regiment. Med øjeblikkelig indsættelse af artilleri og maskingeværer under den fortræffelige føring af major v. Tresckow blev forsøget standset. Også de to resterende delinger af 9./60 blev stillet major v. Tresckow til rådighed. Afsnittet fik betegnelsen D3. To nye russiske angrebsforsøg kl. 2330 og kl. 24 nåede ikke at udvikle sig.

På den måde gik juli mod sin slutning. På trods af russernes stormløb, forblev regimentets tab mellem den 1. og 31. juli indenfor rimelige grænser. 79 mand var døde, 234 såret og 7 savnet. Især 6. Kompanie alene havde haft tab på 20 døde, og 5. Rekruten-Kompanie havde 28.-31. juli mistet 13 døde og 100 sårede. Regimentets præstation i fastholdelse af dens stillinger fortjener desto større anerkendelse, da der nord og syd ved Armegruppe Linsingen var sket betydelige tilbagetrækninger. Fører for armeen gav derfor i en skrivelse til regimentet udtryk for sin høje anerkendelse. På trods af en voldsom anstrengelse havde fjenden ikke her opnået noget resultat. Med den massive russiske indsættelse lod det sig imidlertid ikke forhindre, at han hele tiden pressede sine stillinger fremad. Hvor en mand faldt, var det en anden til at gribe spaden. Han var derfor stadig en trussel mod venstre fløj af II. Bataillon med en omgåelse af Podblochie-sumpene.

Allerede den 1. august genoptog russerne angrebet kl. 0445, kl. 0745 og igen kl. 2030 mod II./Inf.Regt. 60 og dette regiments 12. Kompanie. 11./Inf.Regt. 60 var fortsat truet af at blive omgået. Næste morgen, 2. august, kl. 0540 fulgte et meget kraftigt angreb med tre russiske regimenter, med endnu et i reserve, uden artilleri forberedelse mod de dele af Inf.Regt. 60, der var underlagt Major v. Tresckow. Artilleriets spærreild og flankerende MG-ild kostede angrebet overordentlig store tab. I hundredvis segnede de i sumpene, og de såredes skrig kunne høres i timevis. En officer og 100 russere forsøgte at grave sig ned foran fronten. Inden de nåede så langt, blev de tvunget til overgivelse af et angreb. Med rette kunne Major v. Tresckow se tilbage på denne succes med stolthed, der for en stor dels vedkommende var takket være hans motiverende indsats. Inf.Regt. 60 blev på dette tidspunkt selvstændig og overtog en lille del af II./Inf.Regt. 92's stilling. I mørket havde denne nat en styrke på omkring 300 russere arbejdet sig frem mod 6. Kompanies stillinger, hvorfra de om morgenen igen blev drevet tilbage. Dog holdt russerne fortsat bakken foran kompagniet besat med en stærk styrke. En styrke fra 6. Kompanie rykkede frem mod denne under kommando af Vizefeldwebel Blanke fra 2. MG-Kompanie, der herunder blev dødeligt såret. Han havde allerede udmærket sig i mange kampe og træfninger, og havde allerede modtaget Jernkorsets I. Klasse.

Fjenden fastholdt stadig denne stilling, skoven nord for Dmitrowka og grave og skyttehuller foran Dmitrowka-sappen. Med denne dag var de forbitrede russiske storangreb mod regimentets front i alt væsentlighed afsluttet.

Stillingskampen fortsatte. Udbygning af stillingerne blev fortsat, og der blev befalet etableret en mellemstilling mellem den første og anden linje. Fjenden havde tilsyneladende nye angrebshensigter. Overalt skansede han utrætteligt. Han forlængede sine hindringer ved Semerynki gennem sumpene mod nord og gravede en sappe frem mod Højde 218, hvori der blev indbygget en minekaster. Ifølge meldinger skulle den russiske garde været rykket ind i linjen overfor Heeresgruppe Linsingen. For uanset pris at nå det længe ønskede mål i Kowel, havde Zaren stillet sine bedste tropper til disposition, efter at disse havde haft en længere hvileperiode. Foran 20. Inf.Div. syntes stadig kun at stå dele af 53. Sibiriske Division og 20. Infanteridivision. Den 6. august opstod fornemmelsen af, at garden allerede igen var trukket ud af fronten. For at skabe klarhed over fjendens forskydninger, blev der af 20. Infanterie-Division udstedt befalinger især rettede sig mod sikringen af de fremskudte posteringer. Hverken patrulje Uttfz. Wacker, 7. Kompanie den 5. august, eller Uttfz. Sannemann, 1. Kompanie, formåede at løse deres opgave – at tage fanger, på grund af flankerende beskydning. Allerede den 8. august gik fjenden til fornyet angreb, før yderligere kunne fastslås. Kl. 11 blev 7. Kompanie, der havde afløst 6., og højre fløj af 5. Kompanie – venstre fløj af dette kompagni var fuldstændig beskyttet af de uigennemtrængelige sumpe – angreb af omkring to bataljoner efter en kraftig artilleriforberedelse. Endnu engang stormede officerer med trukken sabel frem foran masserne, og i bag svingede underofficerer pisken. Russerne nåede ind på 120 meters afstand, så brød angrebet sammen særligt på grund af den flankerende virkning af maskingeværer i 5. Kompanie. Endnu et forsøg kl. 13 blev allerede standset i dets begyndelse af artilleriet. Et tredje forsøg fulgte kl. 14. Det brød øjeblikkeligt sammen. Et fjerde forsøg fulgte kl. 1630 over en bredde på 500 meter mod samme front. Heller ikke dette opnåede resultater, selvom russiske maskingeværer med deres skydning forsøgte at drive angrebet fremad. På grund af spærreilden kom de fjendtlige reserve overhovedet ikke til udfoldelse. Fjendens pres aftog ikke. Viljen til angreb blev stadig fastholdt af den russiske ledelse. Enkelte troppeenheder nægtede at forlade deres grave. Ifølge udsagn fra fanger, havde kommandøren truet med at lade artilleriet beskyde dem. Så kom det femte angreb kl. 1930, der på 10 minutter brød blodig sammen i sumpene. Udsendte patruljer i løbet af natten fastslog mellem de døde og de sårede medlemmer af de russiske Infanteriregimenter 79 og 212, hvorfor 53. Sibiriske og 20. Infanteridivisioner stadig var indsat i afsnittet. Uendelige mængder af menneskeliv var også denne dag blevet ofre for russernes angreb. Stemningen i regimentet var fortræffelig. Det følge sig overlegen i forhold til fjenden efter at have bibragt dem så store tab. Egne tab var forsvindende takket være de godt udbyggede stillinger. Troppernes holdning og de fortræffeligt udbyggede stillinger fandt anerkendelse blandt de højre foresatte, der ofte besøgte stillingerne. Da de fjendtlige angreb syntes at være afsluttet, fik natten til den 10. august en patrulje fra 1. Kompanie under Gefreiter Trumme kl. 22 frem med en gruppe. Det lykkedes patruljen at trænge frem til det nordlige hjørne af parken i Semerynki, trænge ind i en fjendtlig sappe og opklare den fjendtlige hovedstilling. Herunder blev Wehrm. Flügel og Musk. Guillaume hårdt såret, men kunne bringes med tilbage. Der blev nu befalet større operationer gennemført, hvorunder også artilleri og minekastgere skulle deltage. II. Bataillon skulle starte. Den 15. august kl. 2100 gik to delinger af 6. Kompanie under Lt.d.R. Wedekind og Vizefeldwebel Eicke frem gennem egen hindring for at sætte sig i besiddelse af en sandbanke mellem denne og den tidligere minekaster stilling, hvis tilbageerobring længe havde været ønsket. Efter at minekastere havde afgivet fire skud mod målet, sprang begge delinger efter afgivelse af et femte signalskud fra nord og øst under høje hurra ind i graven med anlagt bajonetter. Enkelte russere faldt, andre flygtede. 1 officer og 14 mand fra Infanteriregiment 500 overgav sig. 66 geværer og store mængder ammunition blev udbyttet. Lt.d.R. Wedekind blev såret, 3 mand fandt heldedøden. Den erobrede grav blev øjeblikkeligt ændret med front den modsatte vej og med hjælp fra fremsendte arbejdsgrupper, blev hindringer udlagt. Som sikringsled blev den ene deling sendt frem i den tidligere minekaster-stilling. Fjenden gennemførte ingen modstød. I stillingen og i adgangsvejen hertil fra minekaster-stillingen lå 271 døde russere, et bevis på de meget store tab, russerne havde haft på dette lille afsnit af fronten.

Midt under disse begivenheder skete der den 16. august en hændelse, der dybt rystede regimentet. Under ophold i 9. Kompanies stilling i Dmitrowka-sappen denne morgen, blev regimentets kommandør, Oberstleutnant Dürr ramt af et geværskud, der ramte ham i venstre øre og forårsagede hans øjeblikkelige død. Hermed forsvandt en elsket fører, der som ingen anden havde forstået ikke kun at opbygge en ubetinget tillid, men også den højeste fortrolighed blandt officerer og mandskab. Hans strenge følelse af retfærdighed og ansvar, og hans utrættelige omsorg for alle sine undergivnes velbefindende, havde sat et uforgængeligt aftryk i hjerterne på alle de krigere, som havde kæmpet under ham. Regimentets succes skyldtes i første linje hans hurtige opfattelsesevne, hurtige forståelse af situationen, og korte, klare befalinger. - Karakteristisk var de få, men stolte ord, hvormed han engang modtog nyankomne officerer langs Stochod:

»Langt over 100 af regimentets officerer har allerede betalt deres trofasthed hertil med døden. Dødningshovedet, De nu har æren at måtte bære, skal være dem et tegn til erindring og formaning om, at De er villig til at give livet for fædrelandet. Ve den, hvis De med Deres handling skulle besudle den. De vil derved også besudle de faldnes ære. Når vanskelige dage kommer, og de vil komme, så tro ikke, at De er for god til at gå den vej, de bedste har gået før Dem. Jeg har tillid til Dem og vil ofte have lejlighed til at se Dem under arbejdet. Ringeagt ingen tjeneste. Kun gennem mange små handlinger kan de store opstå. Jeg byder Dem nu velkommen, som officerer og kammerater, til mit stolte regiment. Og begiv Dem nu til Deres kompagnier og begynd Deres arbejde!«.

Hans navn vil for altid blive forbundet til regimentets sejrsgang i Galicien, de hårde kampe i Champagne, stillingskampen på Aisne og indsatsen i Volhynien. Efter at russerne her var kastet tilbage over Stochod, og de voldsomme angreb med succes var afvist, anså Oberstlt. Dürr det som en selvfølgelig handling, personligt hele tiden at interessere sig for udbygningen af stillingen helt frem i forreste linje, hvorved han fandt helledøden. Han faldt omkuld - ikke under rasende slag, men i den tidlige skumring en tidlig morgenstund - i armene på sin enlige ledsager Offz.Stelv. Döhrmann, 9. Kompanie. På en grøn eng, på en åben mark, fik han den bedste død på jorden, æresuld for ham, men desto smerteligere for alle, der ikke kunne fatte, hvorfor netop han skulle falde. Træffende skildrede en Braunschweiger i øst hans død med følgende ord:

Vi er blevet rasende på skæbnens vilje. Endnu kunne vi ikke tro, at han ville forlade os. Han var stille og fredelig, da han gik fra os, og beskedent, som han var, forlod han fra denne verden. Skoven lå endnu drømmende og slumrende, og tænkte ikke på mord eller krig, da den dræbende kugle traf ham. Denne frygtelige, ubetydelige lille kugle: hvem ville have anet, hvad den kunne forårsage! Og den traf så godt! Størrelsen på dens forbrydelse mildnes af, at den ramte så godt. Han led ikke. Hans ord forstummede, hans blik bristede.

I brave musketerer, I kendte hine mænd som en trofast kammerat. I kendte ham og hans ægte soldaterskikkelse når han i morgengryet, i den gloende middagshede, i sne, is og regn, ved nattetide eller i tåge skred gennem graven, som I med grove hænder havde gravet i Frankrigs stenede jord, i østens sorte mose og hvide sand. I havde følelsen af sikkerhed og ro, når I kunne hører hans markante stemme. Han var konge i set eget kongerige, en fyrste i sin verden, stormægtig og stærk. Han skabte meget og var kaldet til noget større. Han led med sine musketerer og beklagede deres hårde lod. Han krævede det sidste af dem, og med glæde gav han sit sidste med dem for fædrelandet. Han nåede kun sin indre ro når han vidste, at hans musketerer var omgivet af en mur af pigtråd, og han så, hvordan en stadig tykkere kant af pigtråd kransede om grave og sapper. Her kommer de aldrig igennem, udbrød han så tilfreds. Her på stedet for sit arbejde, i gravenes labyrint, hvor det myldrer med dybe skakter og huler, hvor man kun kan se et lille stykke himmel, der havde han det godt, dér satte den morderiske kugle en ende på sit arbejde. Det er mord, når sådanne mænd må dø. Hvorfor forlader de os? De burde ikke forlade os. Hans arbejde var ikke afsluttet. Hans rige værk måtte overlades til andre, der ville følge ham. Han forblev sejrherren, selvom han ikke oplevede sejren. Slå til, i nedersaksiske musketerer med jernhånd. Hævn ham. Slå til, som i under talrige kampe trodsede den overmægtige fjende, læg jeres faderlige fører i graven med sit sværd: vi vil også i døden forblive trofaste!

De højere foresatte sørgede med regimentet. Den kommanderende general Frhr. v. Lüttwitz skrev:

Med regimentet sørger jeg oprigtigt over deres fortræffelige kommandørs død. Oberstlt. Dürrs: det strålende forbilledes af den dødsforagtende og ansvarsglade fører, har ført Braunschweigerne til sejr i mange slag. Ham tilhører en væsentlig del af X. A.K. sejre. Han vil forblive uforglemmelig som manden, som i kamp og fare krævede det yderste af sine undergivne, og som til enhver tid var bekymret for sine undergivnes vel.

Den 18. august kl. 0900 fandt i Miroslaw en højtidelig begravelse sted under overværelse alle foresatte og de fleste af alle regimentskommandører i 20. Inf.Div. Herefter fulgte overførelsen af kisten til hjemmet. Dækket af en fane i de gamle rigsfarver sort-hvid-rød, under hvilken han havde levet og kæmpet og gået i døden, tog han med i graven. Disse sider skal også stadig forkynde hans navn, når den sidste af hans medkæmpere for længst har fundet vejen til Valhalla.

Kommandoen over regimentet overtog i første omgang Major v. Tresckow, mens II. Bataillon blev overtaget af Oblt. Grahn fra Inf.Regt. 164.

Den 17. august fik I. Kompanie ordre til at erobre og fastholde en sappe, fjenden havde gravet frem mod Højde 218. Med seks grupper løste Lt.d.R. Uptmoor denne opgave, hvis succesfulde gennemførelse forud til sidste detalje var blevet forberedt af Hptm. Frhr. v. Buttlar. Kl. 2015 lagde to batterier de russiske grave øst for Gut Semerynki og syd for Dmitrowka skoven under ild, mens tre batterier lagde ild over adgangsveje til sappen. Herimod blev også minekastere indsat. Jorden rystede. En uigennemtrængelig sky lå over de fjendtlige grave. Det var allerede ved at blive mørkt. Så steg tre hvide lyskugler op, og lydløst gled mørke skikkelser gennem på forhånd åbnede passager i de tyske hindringer. Fast besluttet gik det frem mod haglvejret af stål, som artilleriet efterhånden lagde sin ild længere bagud. Så forsøgte fjendtlige maskingeværer fra et flankelæg at forhindre fremrykningen, men blev allerede efter nogle få skud sat ud af spillet af artilleriet. Hurtigt gik det videre fremad. Hurtigt blev de

fjendtlige stillinger nået. I anden grav hævede et antal skikkelser sig i halvmørket. Uden at standse gik det videre. Fjenden hævede hænderne i vejret og 1 officer og 25 mand overgav sig. Angriberne indtog stillingen og placerede et maskingevær til sikring mod et eventuelt fjendtligt modangreb. En arbejdsstyrke fulgte umiddelbart efter angriberne. Hvad fjenden havde brugt uger på at lave, skulle på timer igen ødelægges. Huller og grave blev kastet til, pæle revet op, pigtråds gennemskåret og den først erobrede grav ændret til forsvar og til højre og venstre forbundet med egne stillinger. Efter endt arbejde trak folkene sig tilbage til denne grav. I den mørke nat lød høje hurra. Ilden blev øjeblikkeligt åbnet, artilleriet startede deres spærreild. Råbene blev kvalt i granatregnen. Fjenden forsøgte at generobre sin anden linje, men fandt her intet tilbage. Den var for længst fjernet. Forgæves søgte han efter dækning. Skånselsløst raslede maskingeværet og susede granaterne. Med store tab faldt fjenden tilbage. Den erobrede stilling var fast på 1. Kompanies hænder og fik navnet »Uptmoor-stilling«. I alt var 3 officerer og 33 mand fra Regt. 210 taget til fange, 70 geværer og 38 bajonetter taget som bytte. Kun 4 mand var blevet såret. Om aftenen denne dag faldt Lt.d.R. Ackermann.

Efter et kvarters virkningsskydning den 19. august med et batteri mod en fremskudt fjendtlig stilling gik kl. 2130 to delinger fra hver af 5. og 7. Kompanie frem. Delingen fra 5. Kompanie gik nord om stillingen og nedkæmpede med bajonetter 40-50 russere og tog kun 7 mand til fange. Angrebet fra syd med de to delinger fra 7. Kompanie, lykkedes ikke, da fjenden her med det samme startede en spærreskydning. Kl. 2150 angreb russerne med omkring 1000 mand frem mod 5. Kompanie i den erobrede grav, men kastet tilbage med store tab. Kl. 2335 kun begge delinger uden tab returnerer til deres stillinger.

Russerne påbegyndte øjeblikkeligt nye adgangsgrave frem mod stillingen. Særlig generende var graven i skoven øst for Dmitrowka foran III. Bataillons stillinger, hvor fjenden havde sat sig fast i den tidligere forpostskærm. Der blev derfor planlagt en operation til den 26. august, der skulle rense Dmitrowka skoven helt frem til den russiske hovedstilling. Kl. 13 begyndte artilleriets indskydning mod de russiske stillinger, der allerede dagen før diskret var påbegyndt. Alle forberedelser var gennemført i detaljer. Efter en foruroligelsesskydning frem til kl. 1320, skulle der indsættes 500 gasgranater, der her for første gang kom i anvendelse. Fugtig, kold sydøst vind blæste over Stochod-sænkningen med dens fyrtræsbevoksninger og sumpe, hvorfra Volhynie-feberen truede. I rørskoven glimtede duggen. Der var dødstille. Intet mindede om krigen. Selv ikke fly havde ved III. Bataillon forårsaget bevægelser. I de forreste grave lå stormenhederne klare. I 9. Kompanies stilling lå på højre fløj 12. Kompanie, i midten 11. Kompanie med hver to delinger, på venstre fløj et patruljekommando fra 10. Kompanie. Slag på slag sprang granaterne i den fjendtlige stilling. Miner sønderrev de fjendtlige hindringer. Hele tiden blev brølet i luften stærkere. Nu svarede det fjendtlige artilleri igen. Dens granater susede hele tiden kraftigere frem mod 9. Kompanies stillinger. Så slog en russisk mine ned i 12. Kompanies stormenhed og forårsagede de første ofre. Med hårde, beslutsomme ansigter holdt stormtropperne ud i graven på øjeblikket til angreb. Endnu en gang voksede raseriet af eget artilleri. Så kl. 1510 gav bataljonsfører, Major a.D. Mack ordren: »Iværksæt!«. De første bølger, hver tre grupper fra hvert kompagni og patruljen fra 10. Kompanie, stormede frem gennem åbningerne i hindringen. De russiske maskingeværer var allerede sat i gang. Grupperne fra 12. Kompanie kom under flankelid fra højre, hvilket tvang dem i dækning, og langsomt arbejde sig frem i dækning af terrænet. Grupperne fra 11. Kompanie standsede 60 meter fra den fjendtlige grav og blev involveret i en ildkamp. Forstærket af den i mellemtiden ankomne anden bølge og Vizefeldw. Seifert, sprang Offz. Stellv. Bonnes og Feldw. Beese frem og tvang efter ødelæggelse af hindringerne kl. 1530 i håndgranatkamp ind i den fjendtlige stilling. De tre grupper på venstre fløj af 12. Kompanie sluttede sig til fremrykningen. Efter kort modstand flygtede russerne eller løb ned i dækninger, hvor 40 fanger blev taget og et maskingevær erobret. Grupperne fortsatte øjeblikkeligt over de svagt besatte 2. og 3. grav. I mellemtiden var Feldw. Beese trængt ind i et stykke skyttegrav, der i en vinkel gik bagud, da der herfra pludseligt slog ham kraftig MG-ild i møde. Sammen med et par folk gik Ufffz. Bratherig udenom stillingen og tvang dens mandskab til at falde tilbage, hvorunder 6 blev taget til fange. I maskingeværstillingen kunne Musk.

Biala hente et telefonapparat. Kompagnierne fortsatte frem til den fjerde grav, hvor yderligere 10 fanger blev taget. En deling fra 10. Kompanie under Vizefeldw. Dörries var i mellemtiden rykket frem for at sikre venstre flanke af de angribende grupper.

Da 11. Kompanie sammen med begge de venstre fløjgrupper af 12. Kompanie havde nået den fjerde grav, der udmundede i flankeringsgraven fra Dmitrowka, blev de her værende russere afskåret. Ufffz. Duwe, 12. Kompanie, havde allerede opfattet situationen, og trængte med de tre højre grupper af 12. Kompanie ind i den fjendtlige grav trods beskydning fra to maskingeværer. En gruppe fra 9. Kompanie, der var gået frem som sikring af højre flanke, deltog i dette angreb. Som de første nåede Ufffz. Duwe og Musk. Möhrstedt, 9. Kompanie, det første MG, og erobrede dette. Imens var patruljekommandoet fra 10. Kompanie under Ufffz. Dreyer ligeledes nået frem til 4. grav, hvor den erobrede en større mængde MG-ammunition. Det drejede sig nu om at fastholde det erobrede. Den fjerde grav blev besat, og til forstærkning blev to maskingeværer fra 3. MG-Kompanie under Lt.d.R. Oblasser placeret ved 12. og 11. Kompanie. En fremsendt patrulje fra 11. Kompanie nåede den fem grav. En stærk besat russisk hovedstilling 100 meter foran fronten kunne fastslås. Nu var et arbejdskommando fra 12. Kompanie og to grupper pionerer også nået frem, der jævnedes den anden og tredje grav, knuste hindringerne og fældede skoven. En skræm fra 9. Kompanie besatte den tidligere linje, hvortil pigtråd fra den fjendtlige stilling blev hentet til.

Kl. 1920 begyndte en kraftig artilleriild mod alle de erobrede grave, og kl. 1945 angreb fjenden frem mod 11. og 12. Kompanie, men især MG Oberlasser bragte angrebet til standsning. Som arbejdet var afsluttet, gik enhederne tilbage kl. 20. Operationen havde været en strålende succes. 128 ikke-sårede og 3 sårede taget til fange, 3 MG, 21 kasser MG-ammunition, 380 geværer, håndgranater revolver, geværammunition og talrige store og små spader blev erobret. Egne tab beløb sig til 18 døde og 45 sårede, hvortil yderligere to døde og 2 sårede ved I. Bataillon og pionererne. Det blev konstateret, at gasgranater ikke havde haft virkning på fjenden. Resultatet kunne tilskrives infanteriets hurtigt fremrykning. Af udsagn fra fanger kom der værdifulde oplysninger om de fjendtlige stillingers styrke, de overfor liggende tropper og de fjendtlige hensigter. Divisionskommandøren udtalte sin helt særlige anerkendelse til III. Bataillon

Den 28. august overtog Oberstlt. v. Heynetz regimentet. Som gammel 92'er, startet i regimentet og mangeårig chef for 7. Kompanie, udsendte han en dagsbefaling, hvori han meddelte, at det var med stor glæde og berettiget stolthed, at han havde overtaget kommandoen over sit gamle, elskede regiment. Efter tidligere 21 års tjenesteperiode havde han i hjertet altid følt sig stærkt forbundet med regimentet, og ønskede dødningehoved-regimentet fortsat Guds velsignelse. Den aldrig svigtende pligt og ubegrænsede sejrsvilje skulle fortsat være dens kilde til kraft. Fremtiden skulle vise, at også Oberstlt. v. Heynitz formåede at holde regimentet på højde med dens tidligere præstationer.

Mellem den 1. og 31. august mistede regimentet af døde 1 officer og 50 mand, af sårede 1 officer og 103 mand. Den 22. maj var kampstyrken 70 officerer og 2.943 mand, mens den 1. august var reduceret til 55 officerer og 2.288 mand. Efter modtagelse af erstatningspersonel nåede den 1. september op på 64 officerer og 2.800 mand.

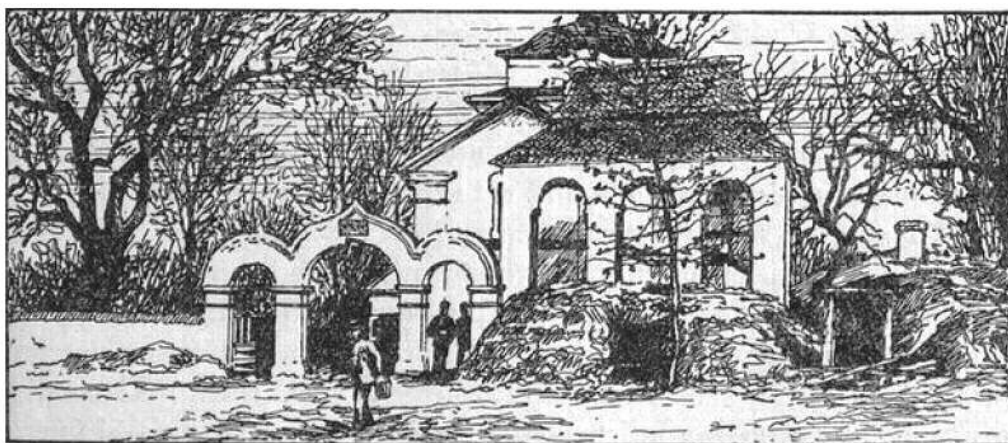
Den følgende tid forløb relativt roligt. II. Bataillon overtog 60. Inf.Regt. stillinger frem til 19. Inf.Div. og afgav et kort stykke af Afsnit D1 i syd. Fire kompagnier blev igen placeret i forreste linje, da afsnittet med dette var øget til 4 km. Større operationer fandt ikke længere sted. Russerne forholdt sig rolige og syntes at have mistet luften til angreb, så tiden frem til den 21. september gik med udbygning af stillinger. Efter oplysninger fra fly skulle russiske forstærkninger være undervejs fra Luck. Dele af Garden havde tilsyneladende igen afløst i stillingerne. Der blev derfor den 29. september beordret et fremstød med 1. Bataillon til bekræftelse af disse meldinger, rettet mod den russiske grav nordøst for Højde 218, omkring 200 meter foran fronten, med det mål at tage fanger. Lt.d.R. Kranz gik kl. 1810 frem med tre grupper efter en kort artilleriskydning, og allerede efter 10 minutter havde man nået den russiske pigtråd, hvor man kunne høre råbet: »Vi har en!«. I samme øjeblik blev Lt. Kranz ramt to gange i skulde og fod af sprængstykker. Gefr. Persch overtog øjeblikkeligt kommandoen og trængte som den første ned i den 3 meter dybe grav. 6 russeren, herunder 2 sårede fra Regt. 449, 125. Inf.Div. blev taget til fange og 6 geværer taget som bytte. Det lykkedes angriberne at nå tilbage til egne stillinger før den fjendtlige ild satte ind. Det var særligt Gefr. Persch der bidrog til succesen. Uden tøven overtog han kommandoen og førte opgaven til ende.

Mellem den 1. og 2. oktober, den 8. oktober og især den 16.-17. oktober angreb russerne igen Inf.Regt. 77 og 79 længere mod syd. Kampene var overordentlig hårde, men heller ikke her lykkedes det russerne trods gentagende indtrængen i stillingerne, at fastholde disse. Først nu blev det muligt også ved dag at leverer forplejning efter at der til hvert kompagni var indbygget tre koge kedler i skoven bag stillingen. Hidtil havde feltkøkkener kun ved mørke kunnet bringe maden frem. Vinteren stod for døren. Der blev indbygget ovne i dækningerne, og truffet særlige foranstaltninger til en bedre dræning af stillingen. Snart begyndte rygterne at svirre om en snarlig afløsning. Den 7. november afgav regimentet et sammensat kompagni på 2 officerer og 250 mand til Inf.Regt. 437. Samme dag kom nyheden om afløsning af X. Armeekorps. Den 9. november blev II. og III. Bataillon afløst af I. og

II./Inf.Reg. 204 og forskød til kvarterer i de bagved liggende uddannelseslejre Helmstedt og Braunschweig. Den 10. november blev staben og I. Bataillon afløst af III./Inf.Reg. 204 og rykkede i Rekrut-Depot lejren ved Jachimowka. Her blev der 14. november gennemført yderligere uddannelse. Regimentet måtte beklage tabet af Lt.d.R. Kühling, der under en øvelse med håndgranater såredes alvorligt, og døde af sine sår. Regimentets tab fra 1. september til 15. november beløb sig til 1 død officer og 13 mand, mens 66 mand såredes. Det lange ophold i de våde skyttegrave langs Stochod medførte talrige sygdomme, der dog kunne holdes på et rimeligt niveau. Der var eksempler på sumpfeberen, der blev overført af myg, og som kun vanskeligt lod sig bekæmpe.

De øverste foresatte var i mellemtiden ændret. Den 22. august havde Generallt. Schmidt v. Knobelsdorff afløst Generallt. Frhr. v. Lüttwitz som kommandør af korpset, mens den 19. september Generalmajor Frhr. v. Hammerstein-Gesmold afløste Graf v. Moltke som kommandør for 40. Inf.Brig. Den 9. oktober overtog Generallt. Wellmann kommandoen over 20. Inf.Div. efter Generallt. v. Schoeler. Den sidste måned var regimentet underlagt den østrigske 4. Armee under Generaloberst v. Tersztyansky, der gentagende udtalte sin særlige anerkendelse til Regimentet for dens præstationer.

Den 15. november slog timen for afskeden med Volhynien. Med stolthed kunne regimentet se tilbage på sine præstationer også på denne krigsskueplads. Den havde i fuldt omfang gjort sin pligt. Denne dag marcherede regimentet til indladning i Chorostow, II. Bataillon med 2. MG-Kompanie til Kogozno. Allerede om aftenen skete indladningen. Turen gik over Vladimir Wolynsk – Kowel - Brest Litowsk, hvorfra det 17. november gik over Nowo Minsk – Warschawa – Lowicz, den 18. november over Alexandrowo – Thorn – Hohensalza – Posen – Bentschen, 19. november Berlin – Stendal – Lehrte – Hannover – Bielefeld – Düsseldorf, 20. november over Herbesthal – Namur – Dinant – Givet – Charleville – Hirson til Anor. Her blev togene forladt. Stab og I. Bataillon marcherede til Trelon, II. til Glageon og III. Bataillon til Ohain. På den måde var regimentet endnu engang kommet tilbage til vestfronten, hvor den nu afventede dens fremtidige anvendelse.

Telefon-dækning IR 92 i Kisielin kort bag stillingen, oktober 1917

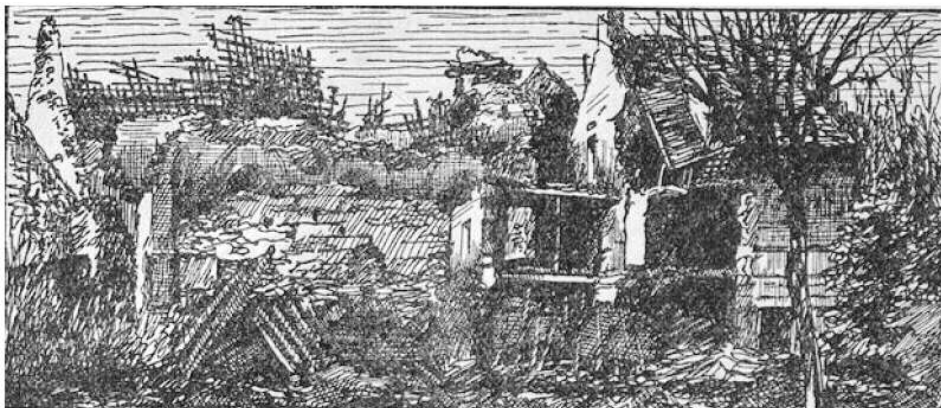
Generelle situation

15. november 1916 til 31. marts 1917

Mod slutningen af året 1916 stod de tyske hære sejrrig i øst. De russiske angreb var knust og Rumænien var efter sin krigserklæring nedkæmpet i et kort felttog. Terræntabet i vest var ringe. Også her havde de tyske tropper igen bevist, at de i forsvar var uigennemtrængelig og i angreb ustoppelig. Trods sejrrigt forsvar markerede imidlertid Verdun og Somme-slaget milepæle, der skulle blive af afgørende betydning. Krigsførelsen var i vinteren 1916/17 nået et kritisk vendepunkt. Den gamle kærne af fredstidsuddannede soldater var så godt som forsvundet og dens erstatninger havde ikke kunne få en tilstrækkelig uddannelse. Blandt erstatningen manglede anvendelige underførere. Der manglede imidlertid også produktionen af tilstrækkelige mængder af våben og ammunition for at kunne dække det konstant stigende behov.

Den 29. august 1916 var der sket ændringer i den øverste hærledelse. I stedet for General v. Falkenhayn var Generalfeldmarschall v. Hindenburg indtrådt, og med General Ludendorff som »Erster Generalquartiermeister«. Med en urokkelige vilje til sejr, et enorme organisationstalant og en uhyre arbejdskraft, fremstod General Ludendorff som den alene egnede personlighed, der sammen med Generalfeldmarschall v. Hindenburg var forbundet med den tyske hærs skæbne. Det tyske folk hilste denne ændring velkommen i håbet om, og den berettigede tro på en sejrrig fortsættelse af krigen indtil en ærefuld fred. Den nye hærledelse indså hurtigt de nødvendige forudsætninger. Først blev der meget hurtigt indført nye uddannelsesforskrifter for hæren, der øjeblikkeligt blev omsat til praksis. Fredstidseksercitsen måtte i stadig større grad vige for krigserfaringerne. Nye betragtninger måtte omsættes i kød og blod for at sikre den stærkeste form for forsvar og heraf angrebets overlegenhed. Indførelsen af almindelig værnepligt og indførelsen af en almindelig tjenesteplicht blev af hærledelsen anset for et ubetinget krav for at bringe forsvarskraft og fremstilling af våben og ammunition op på det højeste punkt. Den øverste hærledelse gjorde alt for at styrke viljen til sejr.

Dette var ikke tilfældet for den politiske ledelse af landet. De mente at have gjort deres pligt, hvis de forsøgte at øge og fastholde krigsstemningen. De sørgede ikke for at gøre befolkningen helt klar over den overordentlig alvorlige situation for landet. Den politiske ledelse af landet forstod ikke, at det ikke var våbnenes styrke og overlegenhed, men alene befolkningens holdning, kunne sikre den endelige sejr. Det kom derfor ikke an på at sikre hærens behov, hvis moralsk styrke endnu ikke var rystet, men på den derhjemme. Mens i England en Lloyd George og i Frankrig en Clemenceau oppiskede en stemning til at fortsætte kampen til det yderste, og selv den krigstrætte befolkning i Italien fik et løft, gjorde den tyske statsregering så godt som intet for at få folket til selv at forstå den politiske situation. I landet havde den gamle tyske arvefejl: misundelse, forargelse og had til tyske folkeslag udenfor landet, for længst igen indtaget deres hovedplads. Hertil kom manglen på fødevare, der hele tiden gjorde sig mere og mere mærkbar, den snigende gift fra den udenlands propaganda, og socialisternes nedbrydning af forhåbningerne. Den generelle værnepligt kom ikke til udførelse, mens den almindelig arbejdspligt, som kom til lovgivning, var så totalt udvandet og vendt til sin modsætning. Af pligt til at arbejde kom i stedet retten til arbejde til hele tiden stigende lønninger og begrebet »undviger« af fronttjente forstærket. Dette forhold, at krigens længde med dens store ofre, belastede stemningen i Tyskland, mente regeringen at måtte imødegå, og fandt efter erobringen af Bukarest, den 12. december 1916, øjeblikket gunstig til at gøre fjenden et fredstilbud. Resultatet af dette skridt fik det stik modsatte resultat af det forventede. Modstanderne anså det for at være en indrømmelse af Tyskland og dens allieredes svaghed. Viljen til at knuse Tyskland voksede. Krigen fortsatte. Til kamp med våben grev fjenden til en udvidet blokade, et umenneskeligt middel til mangler og sult. Tiden ville arbejde for dem. Ganske vist var hæren rigeligt forsynet med alt, men Tyskland led og nødten voksede måned for måned. Den uindskrænkede ubådskrig, der burde være anvendt fra start, vækkede som sidste middel, de største forhåbninger, selv det herigennem foranledigede De Forenede Stater til at træde ind i krigen. Det var dermed med de største bekymringer, den øverste hærledelse trådte ind i året 1917. Mens regeringen syntes mere og mere at lade tømmerne falde, forstod den øverste hærledelse gennem deres stærke vilje at imødegå de vanskeligheder, der nærmede sig fra alle sider, og fortsætte med succes.

Den fuldstændig ødelagte Autréches på Aisne, 15. januar 1917

I hvil ved Trélon Stilling ved Chevillescourt og igen i hvil i Elsass-Lothringen

21. november 1916 til 6. marts 1917

Umiddelbart efter ankomsten til de gode kvarterer, hvor størstedelen af mandskabet endnu engang kunne sove i en seng, hvilket ikke havde været tilfældet siden krigens start, begyndte uddannelsen efter de nye direktiver, der var udsendt af den øverste hærledelse. De skitserede i mindste detalje, hvad der med den stadig mere forandrede krigsførelse i fremtiden ville kræves af krigeren. I starten fandt øvelser sted i de enkelte indkvarteringsområder, så mellem den 21. og 30. november på øvelsespladsen Sisonne, 20 km øst for Laon, hvortil bataljonerne blev transporteret med jernbane. Efter at være returneret på samme måde, fortsatte uddannelsen i de gamle områder frem til den 27. december. Marchøvelser og kamptjeneste i større og mindre enheder skiftede med uddannelse i skyttegravskrig. På øvelsesanlæg blev der indøvet overvindelse af pigtrådshindringer, øvelser med flammekastere og især anvendelsen af håndgranater, der i øst ikke i tilstrækkelig grad var kom til sin rette. Sidstnævnte omfattede brug af dette kampmiddel stående, knælende, liggende, løbende, på forskellige afstande, træfsikkerhed i den fjendtlige grav, kast over egen grav, dækning mod fjendtlige håndgranater, oprulning af løbegrave med håndgranater til næste travers eller knæk, ligesom bekæmpelsen af blokhuse og anvendelsen af granatkratere til fremrykning mod fjendtlige maskingeværstilling og blokhuse. Specielt blev stormgrupper uddannet heri. Disse blev formeret i delinger á fire grupper, der alt efter behov blev indsat som samlede enheder, eller af regimentet trukket sammen til særlige opgaver. Til enhederne kom de bedste underofficerer og de bedste folk i betragtning, med en kombination af fysisk formåen, åndelig handlekraft og med evnen til at træffe hurtige beslutninger. Ud over øvelsesanlæg blev der øvet bygning af hindringer, konstruktion af dækninger, øvet bajonetkamp, skydebaneskydninger og øvet signaltjeneste. Der fandt tit konkurrencer sted om den bedste håndgranatkaster, løber eller geværfægter, hvortil H.K.H. Hertugen havde udsat præmier.

Mod slutningen af uddannelsesperioden blev det undt regimentet, før første gang i fuldstændig ro at festlig-holde julen. Selvom de små indkvarteringer tvang kompagnierne til for det meste at fejre julen i delingsramme, var stemningen lige så festlig som i de tidligere år. Tyskland havde heller ikke til denne jul glemt deres krigere ved fronten, og havde sendt rigeligt med gaver. Alligevel lod en alvorlig undertone sig ikke skjule. Det var nu blevet klart, at den tyske kejsers fredstilbud fra 12. december 1916 ikke havde haft den håbede indvirkning på fjenden. »I en følelse af de sejre«, sådan lød den befaling, H.M. sendte hæren, »som I gennem jeres tapperhed har opnået, har jeg og lederne af de trofaste allierede stater, gjort fjenden et fredstilbud. Om det hermed forbundne mål opnås, vil vise sig. I skal derfor stadig med Guds hjælp holde fjenden på afstand og slå ham«. Kompagniførere henviste derfor i deres taler til situationens alvor, der kun alt for godt blev forstået af hver enkelt. Formentlig alle var på ny kommet til erkendelsen af, at de fjendtlige regeringer havde Tysklands ødelæggelse som mål. Kravet til streng opfyldelse af pligtfølelse overfor folk og fædreland plantede sig endnu dybere i de kamp- og stormhærdede krigeres ansigt. Afvisning af fredstilbuddet formåede ikke at lamme troppernes viljestyrke. De trådte ind i året

1917 med den faste vilje at gøre deres pligt, som det i H.M. Armebefaling af 30. december 1916 krævede med følgende ordlyd:

Til min hær og min marine

Endnu engang ligger et krigsår bag os, hård i kampe og ofre, rig på succes og sejre. Vore fjenders forhåbninger for 1916 er blevet gjort til skamme. Alle hans stormløb i øst og i vest er knust mod jeres tapperhed og hengivenhed. Det yngste sejrstogt mod Rumænien har med Guds vilje endnu engang hæftet uforgængelige laurbær til jeres faner. Det største søslag i denne krig, sejren i Skagerrak og ubådenes dristige operationer, har til alle tider sikret min Marines renomme og beundring. I har været sejrige på alle krigsskuepladser til lands såvel som til søs. Med urokkelig tillid og stolt tillid kikker det taknemmeligt fædreland på jer! Den uforlignelig krigeriske ånd, der lever i Jeres rækker, Jeres seje, aldrig vaklende sejrsvilje, Jeres kærlighed til fædrelandet står derfor for mig inde for, at sejren også i det nye år vil forblive hos vore faner.

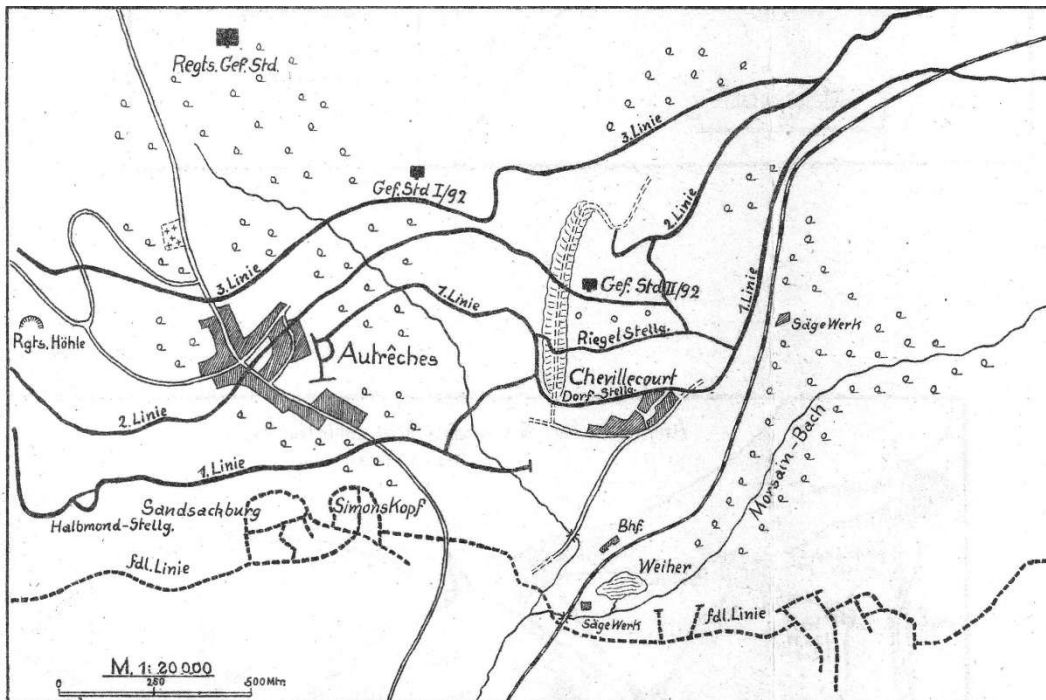
Wilhelm I.R.

Allerede den 5. januar 1917 fandt H.M. anledning til i en befaling at kommentere afslaget på fredstilbuddet.

Efter at X. Armeekorps havde været reserve for den øverste hærledelse og tildelt 7. Arme under Generaloberst v. Schubert, fik 19. Inf.Div. en anden anvendelse i Alsace. 20. Inf.Div. blev derfor den 1. januar 1917 som selvstændig division under Generallt. Wellmann direkte underlagt den øverst hærledelse. Den 5. januar overtog Oberst Eggers kommandoen over 40l. Inf.Brig., en post han ville holde til krigens afslutning.

Allerede den 28. december 1916 var 20. Inf.Div. sat i march for igen at blive indsat i fronten. Individuelt marcherede bataljonerne fra deres kvarterer over Mondrepuis til Hirson. Næste dag fik det videre mod syd til Plomion, hvor den i landsbyen og omegn gik i kvarter for den 30. december at fortsætte marchen til Dizy-le-Gros. Den 3. januar modtog 20. Inf.Div. ordre til at afløse 213 Inf.Div. i stillingen ved Moulin-sous-Touvent – Autréches – Chevillécourt. Mellem den 3. og 7. januar blev bataljonerne med tog transporteret fra banegården i Clermont-les-Fermes over Laon, la Fère – Chauny til Apilly, hvorfra det til fods gik videre over Cuts – Blérancourt til St. Aubin og le Mesnil. Umiddelbart efter ankomst afløste I. og II. Bataillon dele af 149. Inf.Regt. i stilling ved Chevillécourt, mens III. Bataillon som korpsreserve blev med tre kompagnier i St. Aubin og et kompagni i le Mesnil. Der havde i dette område været hårde kampe, og der senere igen blusse op. På dette tidspunkt var stillingen fuldstændig rolig. Inf.Regt. 92 fik venstre fløj ved Chevillécourt. Til højre ved Autréches sluttede Inf.Regt. 79 sig til, mens Inf.Regt. 77 stod ved Moulin-sous-Touvent. Til venstre for Inf.Regt. 92 stod 2. Inf.Div. 20. Inf.Div. var underlagt XXIII Armeekorps under General v. Kathen.

Regimentets nye stilling var omkring 3 km lang og bestod af tre linjer, der som resultat af det kontinuerlige skift af enheder på mange måder var meget mangelfulde, og ville kræve flere måneders arbejde på udbygning. Tre kompagnier befandt sig i stillingen og et i reserve. Til underbringelser var der en lang række dybe dækninger, fra

tidligere tider, og derfor primært lå i forreste linje, samt de store huler, denne egn var så rige på. De lå delvist tæt på fronten og deres indgange vendte for manges vedkommende mod fjenden. Med den store frontbredde kunne besættelsen kun ske meget tyndt. Kampkraften forstærkedes gennem indsættelsen af 6-7 maskingeværer i hvert bataljonsafsnit. I. Bataillon lå til højre, II. til venstre. På venstre

Nedbrændte skovmølle Wallscheid ved Dreibrunne, Vogeserne. 13. Februar 1917

fløj var linjen trukket helt tilbage til kanten af den ødelagte landsby Chevillescourt, hvorved stillingen var blevet meget ugunstig, da der her kun var meget korte skudfelter. Den yderste venstre fløj var beskyttet mod angreb af en sump og Morsain-åen. Fjenden havde meget fine flankeringsmuligheder, især også mod adgangsvejene til stillingen, men beskød imidlertid primært de bagved liggende områder. På samme måde gav den såkaldte »Simonskopf« ham gode observationsmuligheder, mens hans stillinger lå godt dækket af buskadser og skove, og derfor ikke kunne observeres. Bataljonerne begyndte derfor i første omgang på at gøre gravene dybere, at forstærke hindringerne og specielt at løse problemet omkring dræning. Herefter blev konstruktionen af skudsikre observations- og MG-stader i begge afsnit, mens III. Bataillon forstærkede deres egne indkvarteringsområder og særligt landsbyerne Wassens og le Mesnil gennem hindringer. Den fjendtlige artilleriaktivitet forblev mådelig. Fjendtlige infanteripatroljer blev kun sjældent observeret. Egne operationer af betydning fandt ikke sted. Den 15. januar ankom de første stålhjelme, hvormed fjenden længe havde været udrustet.

Allerede den 29. januar forlod regimentet den korte gæsteoptræden i denne stilling. 46 Res.Inf.Regt. afløste 20. Inf.Div. og Res.Inf.Regt. 216 afløste Inf.Regt. 92. Bataljonerne marcherede til Apilly og kørte med jernbane over Chauny – St.Quentin – Maubeuge – Namur – Libramont – Luxembourg – Diedenhofen [Thionville] – Metz til Arzweiler, hvortil alle bataljoner var ankommet den 4. februar. Stab, I. Bataillon med 4. Kompanie og 1. MG-Kompanie gik i kvarter i Valerystal, med 2. og 3. Kompanie i Dreibrunnen, II. Bataillon i Walscheid, III. Bataillon med 9., 11., 12. og 3 MG-Kompanie i Hazweiler og med 10. Kompanie i Biberkirch. 20. Inf.Div. blev igen reserve for den øverste hærledelse, og var sendt til Alsace, da et fransk angreb her blev anset for en mulighed.

Den 10. februar 1917 blev Major v. Tresckow udnævnt til kommandør for Inf.Regt. 396. Det var med sorg, bataljonen tog afsked med sin afholdte kommandør, som havde været utrættelig i omsorgen for sine folk, personligt greb ind overalt for at holde stillingen mest forsvarlig, og i kamp overalt virkede som et lysende eksempel på grund af sin urokkelighed. Han ville aldrig blive glemt.

På trods af den store kulde blev uddannelsen fremmet mest muligt. Øvelsesmarcher blev gennemført i de herlige Vogesere. På trods af, at fjenden ikke var langt væk, havde kompagnierne på hjemlig grund en følelse af fuldstændig fred og virkelig rekreation. Allerede den 14. februar betød igen forskydning. Mellem den 14. og 16. februar forlod bataljonerne deres kvarterer og kørte fra banegården i Arzweiler over Zabern – Brumath – Strassbourg – Schlettstadt – Rappoltswiler – Kolmar til Ensisheim. Herfra marcherede Regimentsstab med 2. Kompanie til kvarterer i Kingersheim, 1. Komp. og 1. MG-Komp. til Wittenheim, 3. og 4. Komp. til Baldersheim, II. Bataillon til Illzach, 2 MG-Komp. til Ficht, III. Bataillon med 9. og 10. Komp. til Battenheim, 11. og 12. Komp. og 3 MG-Komp. til Rülisheim. Her blev uddannelsen og øvelser, kampuddannelse og skydning fortsat, sidstnævnte på skydebanerne øst for Napoleonsinsel [Ile de Napoleon]. 20. Inf.Div. var fortsat underlagt den øverste hærledelse, og var efter ønske fra den kommanderende general for X. Armeekorps sendt hertil, da denne frygtede for et angreb i flanken. Enhederne var også her godt underbragt. For tilfældet af et angreb, blev der befalet for en række rekognosceringer. For alle tilfældes skyld stod III. Bataillon allerede i tredje stilling øst for Mulhouse og skansede ved Heimbrunn – Galsingen – Hochstadt. Heller ikke her blev de længe. Allerede den 6. marts kom ordren til ny forskydning fra banegården i Mulhouse-Nord. Endnu engang gik turen over Zabern – Metz – Carignan – Liart til Arhies-sous-Laon. Herfra gik marchen til Laon. Endnu engang reserve for den øverste hærledelse blev den med 20. Inf.Div. underlagt XI. Armeekorps, der igen hørte under Generaloberst v. Schuberts 7. Armee i Heeresgruppe Deutscher Kronprinz. Ved ankomst talte regimentet 91 officerer, 2.585 mand og 24 maskingeværer. Mellem den 1. december 1916 og den 31. marts 1917 havde den kun haft tab på 1 død og 16 sårede.

Generelle situation

1. april til 18. maj 1917

Styrkeforholdet mellem Centralmagterne (Tyskland, Østrig, Tyrkiet, Bulgarien) og Ententen – 6 mod 11 millioner stridende – havde hele tiden forskudt sig til fjendens fordel. De store tab i året 1916 havde overbevist den øverste hærledelse om behov for en ny kampmetode. For at skåne menneskeliv overvejede de i første omgang at vige for den forestående, godt forberedte franske og engelske offensiv, for så på det rigtige øjeblik, et andet sted, selv at søge afgørelsen efter forstærkning af deres kræfter med tropper, der på denne måde kunne udspares. Situationen på vestfronten gjorde denne ændring bydende nødvendigt. I Somme-buen, hvor det fjendtlige angreb i året 1916 over en bredde på 40 km havde trængt fronten tilbage i en dybde på 25 km, steg risikoen for en udvidelse af indbrudsstedet gennem muligheden for, at de tilstødende afsnit blev omgået. Modsat ville et angreb ud af Somme-buen ikke væsentligt bidrage til en forbedring af situationen. Den øverste hærledelse så sig derfor stillet overfor den vanskelige beslutning om at trække fronten tilbage til en linje Arras – St. Quentin – Soissons, der fik navnet Siegfried-stilling. Bevist om, at denne tilbagetrækning ville afstedkomme stor skuffelse i hær og hjemstavn, så de gennem en forkortelse af fronten med 70 km, den eneste mulighed for at genvinde loven om handlingsfrihed. De traf yderligere den tunge beslutning, at forvandle det rømmede terræn i en dybde på 15 km til en ørken, for herigennem i kimen at ødelægge fjendens angrebsplaner. Fjenden skulle af et totalt ødelagt område tvinges til at gennemføre en ny langvarig opmarch, hvor stillinger, underbringelse af tropper og forsyningstjeneste ville berede de største vanskeligheder. Derfor blev i området Lens over St. Quentin til Chemin des Dames øst for Soissons hver eneste gård ødelagt, hvert eneste stykke jernbaneskinne eller jernbanedæmning knust, skove til sidste træ fældet, brønde kastet til, alle kabler gjort ubrugelige. Intet sted var der læ. Til deres bygning var intet træ længere forhånden. Den tyske hærs selvopholdelsesdrift fremtvang denne tilsyneladende grusomme hårdhed.

Den 16. marts begyndte tilbagetrækningen, uforstyrret af fjenden, der netop stod i proces med at iværksætte deres store offensiv mellem Ancre og Somme mod midten af den tyske vestfront. Den gennemførtes næsten gnidningsløst under dække af den tilbageblevne bagtrop. Man var allerede i løbet af de sidste år overgået til at frigøre fronten fra den stive skyttegravskrig, idet man fra kamp om en linje overgik til kamp i dybden, dvs. sikring af kampområdet gennem stærke bagved liggende støttepunkter. Det var nu tanken, at det bevægelige forsvar skulle kombinere kamp i dybden med kamp i bredden. Ikke kun kraterområdet i stillingen og i mellemterrænet med støttepunkter, men også kraterområdet i fortærrænet blev trukket ind i kampzonen. Der blev ikke længere kæmpet skulder ved skulder i en gennemgående skyttegrav, men i en bredere, dybere og mere åben befæstningszone, opstået af jordhuller, kratere, stykker af skyttegrave, blokhus, betonbunkere og kældere i rester af landsbyer, hvori også batterier og maskingeværer spredt i terrænet fandt opstilling. I bagvedliggende stillinger blev stærke enheder gjort klar til modangreb for at kunne imødegå fjenden med friske tropper. Man opnåede derved at fjenden trods stærk indsats af artilleri og flyobservation, ikke så let kunne opdage de enkelte grupper og dermed nedkæmpe dem. Det koncentrerede fjendtlige infanteriangreb blev hurtigt af modstanderen tvunget til kamp om de enkelte støttepunkter, og angrebet derved hurtigt opløst i enkelt angreb.

Denne taktik blev her for første gang anvendt. Efter et enormt forbrug af ammunition mod stillingen, erkendte fjenden først langsomt situationens sammenhæng. Kun tøvende fulgte han efter tyskerne, hele tiden standset af bagtroppsfægtninger. Mens de sidste eksisterende broer og overgange blev sprængt i luften og de sidste huse sank sammen i aske, nåede de tilbagegående tropper allerede Siegfried-stillingen. Den 19. marts havde alle enheder overskredet Crozat-kanalen. Den 22. marts stod man klar i den nye befæstning til imødegåelse af de fjendtlige angreb. De tyske tropper erkendte nødvendigheden af disse forholdsregler, og så med fuld tillid til den øverste hærledelses beslutninger.

På dette tidspunkt brød den russiske revolution ud og fyldte hær og hjem med forhåbningen om, at sorgerne om østfronten måtte være forbi. Ubådskrigen var allerede den 1. februar sat ind for fuld styrke. De hidtidige opnåede store resultater syntes at love store skader på Ententen, og dermed en aflastning af vestfronten. Det efterfølgende krigsmanifest fra Præsident Wilson fremkaldte derfor store rystelser i hæren og i Tyskland.

Den dag, Præsident Wilson satte den gevaldige folkekraft af Amerika i bevægelse mod Tyskland, flammede de første store kampe op i vest. General Nivelle havde overtaget kommandoen over den samlede front i vest. Englænderne og franskmændene var i mellemtiden skredet til en ny opmarch for at imødegå den ændrede situation efter den tyske tilbagetrækning. Den tyske front skulle nu bringes til fald gennem et koncentreret angreb. Mens englænderne gik til angreb på en front på 40 km mellem Bapaume og Givenchy, var franskmændene opmarcheret over en bredde på 70 km på højderne mellem Champagne og Soissons. For at dække den nordlige flanke var på

ordre fra den øverste hærledelse allerede anlagt en ny linje i området mellem Fontaine – Bullecourt over Vitre til Drocourt og Pont-à-Vendin, der fik navnet Wotan-stilling, der samtidig også støttede afsnit Quéant – Bullecourt – Monchy-le-Preux. For at sikre linjen bag Aisne-fronten var ligeledes Hunding-stillingen påbegyndt.

Den 5. april 1917 var alt parat til dobbeltslaget. På grund af den tyske tilbagetrækning til Siegfried-stillingen følte englænderne sig tvunget til kun at angribe langs Ecarpe, og begyndte den 6. april et bombardement uden sidestykke. En tysk tilbagetrækning blev uundgåelig, men allerede før Wotan-stillingen lykkedes det at danne en ny front. Trods den uhyre indsats af tropper og kampmidler, nåede den engelske øverstkommanderende Sir Douglas Haig ikke sine mål, og afbrød den 13. april foreløbig kampen. I mellemtiden var den franske offensiv i Champagne og langs Aisne begyndt den 9. april. Også franskmændene angreb med en overlegenhed i masser og i materiel, der overskred alt tidligere. 33 divisioner stod i forreste linje, 20 i reserve med en ammunitionsbeholdning på mange millioner granater. Som et nyt våben stod 120 kampvogne klar til angreb.

På den tyske side var kommandoforholdene også ændret for at forstærke felthærens struktur og forenkle kommandoforholdene. Der var opstået en opdeling i tre hærgrupper: Heeresgruppe Kronprinz Rupprecht af Bayern, Deutsche Kronprinz og Herzogs Albrecht von Württemberg. Hærgruppen under Kronprins Wilhelm af Preussen dækkede linjen fra Oise til Woëvre-sletterne med 7. Armee under General v. Boehn, 3. Armee under Generaloberst v. Einem og 5. Armee under General v. Gallwitz. 3. og 7. Armee front bestod kun af 12 divisioner. 1. Armee under General Fritz v. Below stod nyformeret som reserve ved Reims. Efter den uhyrlige beskydning, som sønderknuste den forreste tyske linje, men som resultat af det nye forsvarskoncept på ingen måde udslettede det tyske infanteri eller det gjorde ukampdygtig, iværksatte de fjendtlige masser den 16. april deres stormløb. Efter uundgåelige store resultater i starten, hang angrebet fast i befæstningszonen og fortsatte som kamp om de enkelte stillinger. General Nivelle besluttede sig derfor til at flytte tyngden i sit angreb til fronten foran Reims. Kampen om Chemin des Dames fortsatte forbitret. Men gennem indgriben fra den øverste hærledelse, som hurtigt lukkede huller på truede punkter, spredte kampene sig hele tiden til nye enkeltkampe, hvorunder tyskerne fastholdt overhånden. Den 21. april måtte også her forsøget på gennembrud at være fuldstændig fejlslået.

Kampen mellem den 3. og 6. maj langs Aisne og foran Reims ændrede kun i ringe grad situationen for franskmændene. Efter de indledende resultater hang angrebet fast i delkampe. Angrebet opnåede terræn langs begge floden, men opnåede hverken gennembrud eller befrielse af Reims nordfront. Angrebet brød sammen.

Den anden engelske offensiv ved Arras led samme skæbne. Den 18. maj var også her kræfterne opbrugt. Det resultat stod på ingen måde i forhold til et overordentlig store tab. Også den tyske hær måtte beklage overordentlig store tab i mennesker og materiel, men sværdet var ikke revet ud af hænderne på den. Den fastholdt felten.

Laon, marts 1917 på tidspunktet for kampene langs Aisne

I beredskab ved Laon

10. marts til 15. april 1917

Igen langs Aisne! Hvor var alt forandret siden vinteren 1915. Dengang næsten fuldstændig ro, nu feberagtige aktiviteter på alle veje og i hver eneste landsby. En ustandselig kommen og gåen af lastbiler, ammunitionskolonner og træen. Alle huse i Laon var til sidste meter belagt med soldater. Bataljonerne fandt deres kvarterer så mangelfuld, at afgang på grund af sygdom blev betænkelig, og alt måtte sættes ind på at forbedre indkvarteringerne. Alt stod i tegnet af den forventede snarlige offensiv. Den store tilbagetrækning fra Somme havde i første omgang ødelagt de franske planer, men alligevel hed det, at de var parate. Tiden mellem den 10. og 31. marts blev anvendt til den fortsatte uddannelse. 20. Inf.Div. stod som indgrebsdivision til disposition for 7. Armee, der den 12. marts blev overtaget af Generaloberst v. Boehn efter Generaloberst v. Schubert. Divisionen blev tildelt »Generalkommando zur besonderen Verwendung Nr. 54 (Gruppe Liesse)«, og kom under kommando af General v. Liebert. Afsnittet under Gruppe Lisse strakte sig langs Chemin des Dames fra Courtecon til Winterberg øst for Craonne. Af de tre afsnit holdt 10. Res.Inf.Regt. højre afsnit Courtecon – Cerny til vejen Ailles - Paisy. Det var i dette afsnit 20. Inf.Div. formodedes at blive indsat. Den fik derfor ordre til at træffe forberedelser både til forsvar og til modangreb mod en allerede gennembrudt fjende. Der blev befalet rekognosceret af adgangsveje og særligt passabilitet og overgange over Aillette-afsnittet, muligheder for tilstrækkelig organisation i dybden og placeringen af maskingeværer i terrænet. De forreste afsnit af Res.Inf.Regt. 29 syd for Courtecon og Res.Inf.Regt. 68 øst herfor, blev opklaret. De forreste grave var generelt godt udbyggede, mens de bagved liggende havde lidt hårdt under regn og frost, og på steder fuldstændig tilmudrede. Hindringer foran forreste linje var i god stand og elektrisk ladet. Der var rigeligt med tunneldækninger og oftest anlagt med 28 trin. I begge afsnit var der adgangstunneler, der sikrede passagen og til dels også underbringelse. Området syd for Laon var dækket af tætte skove, steg så temmelig stejlt længere mod syd, gennemskåret af talrige tværdale. Det faldt så ned den dybt nedskårne Aillette-dal og steg igen til Chemin des Dames. Den sydlige skråning faldt ned mod Aisne. Der eksisterede mange huler i afsnittet, især bag højre fløj, Colligis-huler, lejren »Vier Winde«, tunnelerne Cerny I og II. Der var desuden underbringelse i baraklejre, især Negerdorf Ost og West. Selv med en dyb organisation var der rigelig med kvarterer. For at sikre 20. Inf.Div. opmarch gravede 2. og 3. Pionier-Kompanie 10 en stilling i linjen Mons – Vorges. Til udbygning og som sikkerhedsbesætning blev II./Inf.Regt. 92 den 15. marts underlagt Oberstlt. v. Teichmann und Logischen Husaren-Regt. 17. Den 31. marts blev II. Bataillon igen afløst og forlagt tilbage til Laon. Derimod fik I. Bataillon ordre til med to kompagnier og et MG-Kompagni at besætte

Festieux-linjen som sikkerhedsbesætning og til yderligere udbygning. Trods disse forberedelser gik dagene for regimentet i og omkring Laon generelt meget fredelig. Under udbygning af stillingen blev Lt.d.R. Bosse såret den 10. april.

Den 21. marts ankom H.K.H. Hertugen for at besøge sine tropper. Den 22. marts blev der i Champ de Manoeuvr afholdt parade for hertugen. Det var ikke længere fredstidens stramme parade med klingende spil og udfoldede faner, ikke længere skuespil for passive tilskuere. Det var en forbimarch med tropper, der med deres holdning udtrykte den faste vilje til med ære at bestå de svære prøvelser, der lå forude. Efter paraden uddelte hertugen et stort antal Br.Kr.V.Kr. Hertugens besøg var altid en glædelig begivenhed ved regimentet, ikke desto mindre fordi Hertugen hver gang tog sig tid til at tale med et større antal af mandskabet, som blev udspurgt om deres oplevelser og velbefindende.

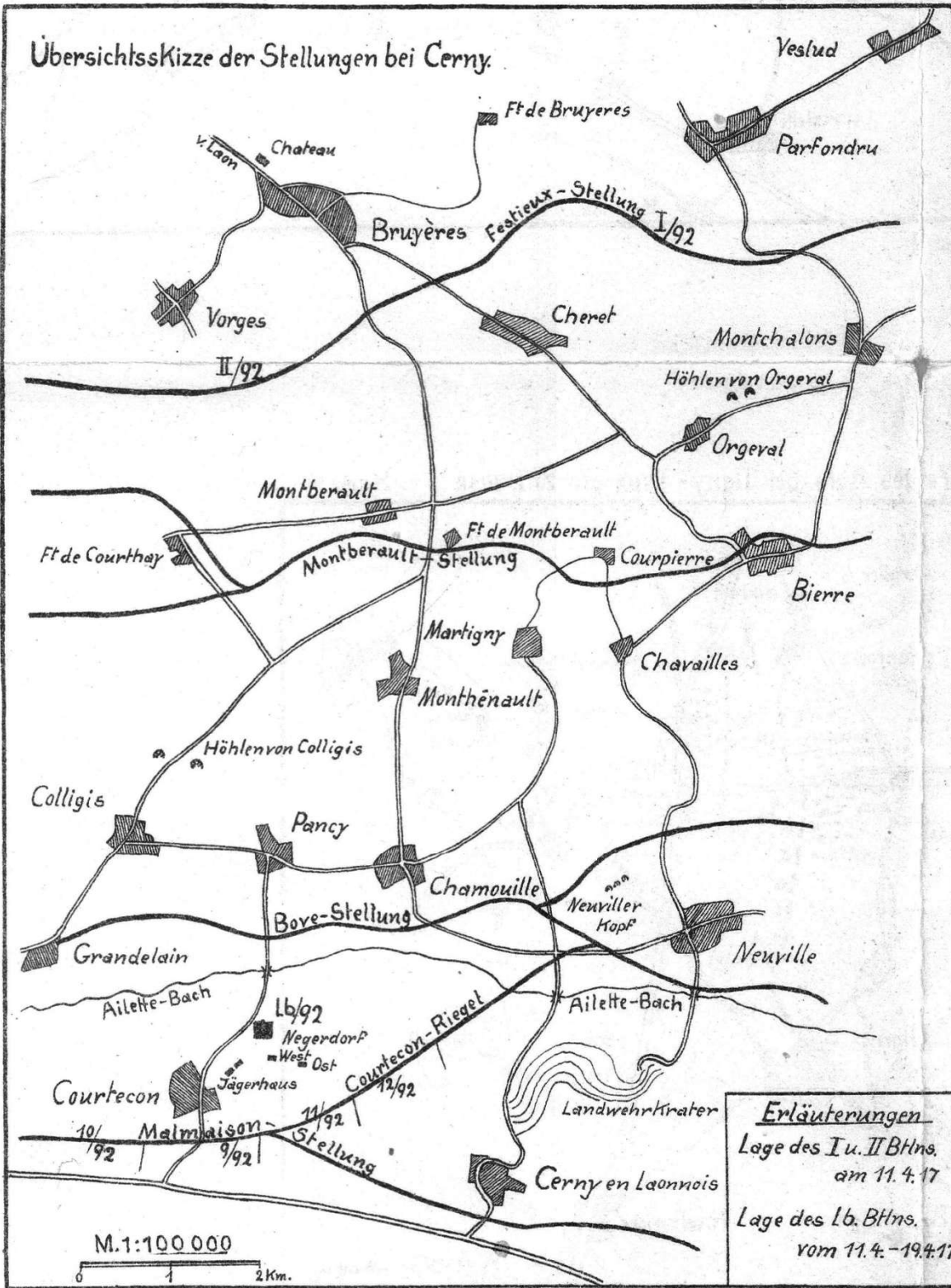
I St. Martin kirken og i den herlige katedral i Laon, blev der flere gange afholdt gudstjenester og nadverfester, som for alle, der deltog, hører til de bedste oplevelser. Malerisk beliggende på det højeste punkt af den klippeblok, der bærer byen Laon, kan katedralen med sine syv store og talrige små tårne, ses vidt omkring. Her blev der påske-søndag, den 8. maj, afholdt gudstjeneste med prædiken af divisionspræst Fischer, efter at alle klokker havde lydt. 6-7.000 mand, herunder Inf.Regt. 92, fyldte kirkens rum. To regimentes musikkorps og orglet, spillet med mesterhånd af Prof. Stein-Jena. Udenfor ventede imidlertid igen døden på sin rige høst. Her stod tusinder endnu engang - mange for sidste gang - ansigt til ansigt med den almægtige.

Under denne fest var fjenden allerede gået i gang med en kraftig beskydning af Laon. Foran byens porte fandt på samme tid en anden gudstjeneste sted ved I. Bataillon, hvor den fjendtlige trommeild allerede var den ledsagende musik af død og ødelæggelse. Stålsat beslutsomhed stod i ansigterne, og fra munden kom kravet om at måtte styrte sig over den fjende, der truede med at træde Tyskland under fode. De store slag var begyndt. 20. Inf.Div. var kaldet til den store kamp. Nu slog også for Inf.Regt. 92 afgørelsens time. Natten til den 11. april lød alarmen.

Chamouille ved Laon, marts 1917

Übersichtsskizze der Stellungen bei Cerny.

Cerny før de franske angreb i april 1917

Dobbeltslaget ved Aisne og i Champagne

11. april til 17. maj 1917

Jagt Wotans wildes, wütendes Heer
 Durch die Nacht auf Sturmesflügeln?
 Ist der Fesseln entbunden das brausende Meer
 Und läßt sich nicht halten, nicht zügeln?
 Grell zucken die Blitze, der Donner kracht.
 Ein Heulen, ein Werften, en Fauchen,
 Ein Prasseln in furchtbar schauriger Nacht
 Von der Dörfer Gluten und Rauchen.
 Ein Schreien, ein Stöhnen, es staucht der Tod,
 Er höhnt und spottet der Klagen,
 Ein banges Gebet, ein kurzes „Hilf Gott“,
 Und die Pulse fliegen und jagen.

R. Eternizi.

Regimentets kampe ved Courtecon – Cerny ¹⁾

15. april til 6. maj 1917

»*L'heure est venue! Confiance! Courage! Vive la France!*«. Som engang Generalissimus Joffre på Marne havde opfordret til at fordrive fjenden fra Frankrigs hellige jord, gav hans efterfølger General Nivelle den 15. april samme befaling fra Napoleons periode, hvori hele den franske befolknings sjælelige tilstand kom til udtryk, der i en feberagtig ophidselse endeligt forventede den længe savnede succes. Langs 7. og 3. Armees front var artillerislaget allerede begyndt den 11. april. Ved 7. Armee var fronten næsten uforandret siden 1914, og af fjenden kun i så ringe grad forstyrret, at man spøgefuldt havde givet besætningen navnet »den sovende hær«. Nu fulgte opvågningen. Ganske vist ikke skete det ikke pludseligt, og var mere en forventning af dette angreb, men dog i stadig stigende erkendelse af den uhyre store risiko og ansvar.

Den øverstkommanderende Gen.Oberst von Boehn gav denne bevidsthed udtryk, idet han sluttede en dagsbefaling med disse ord: »Alles øjne er rettet mod jer! Alle må holde sig det klart, at det drejer sig om den tyske hær og det tyske riges ære. Nuvel da frem med Gud for vores Kejser og vores Fædreland«.

¹⁾ Man skal være opmærksom på, at Cerny i 1917 lå godt 500 meter nordøst for det nuværende Cerny-en-Laonnais. Kun kirkegården eksister nu fra den oprindelige landsby.

Stillingsbesættelsen i regimentet var på dette tidspunkt som følger:

Regimentskommandør: Oberlt. v. Heynitz

Adjutant: Lt. Frhr. Grote

Læge: St.Arzt d.R. Dr. Birch

Ordonnansofficer: Lt.d.R. Zeiss

MG-Officer: Lt.d.R. Seeland

I. Bataillon

Kommandør: Hptm. Frhr. Treusch v. Buttlar-Brandenfels

Adjutant: Lt. Evers, † 3.5.; Lt. Lensch

Læge: St.Arzt d.R. Dr. Wiener

1. Kompanie: Lt.d.R. Lemmermann (til 1.5.); Lt.d.R. Hemmpel
2. Kompanie: Lt. Bauer
3. Kompanie: Lt.d.R. Bähr (til 26.4.); Lt.d.R. Hemmpel (til 30.4.); Lt.d.R. Meyeringh
4. Kompanie: Lt.d.R. Böwing

II. Bataillon:

Kommandør: Hptm. v. Koschitzky (til 2.5.); Oberlt. Grahn

Adjutant: Lt. Schwenkow

Læge: St.Arzt. Dr. Birch

5. Kompanie: Lt.d.R. Goretzki (til 16.4.); Lt.d.R. Blume (til 5.5.)
6. Kompanie: Lt.d.R. Conrades (til 5.5.)
7. Kompanie: Oblt. Rahlwes (Ernst)
8. Kompanie: Lt.d.R. Schlüter

III. Bataillon:

Kommandør: Major v. Reden (til 17.5.)

Adjutant: Lt. v. Wülcknitz

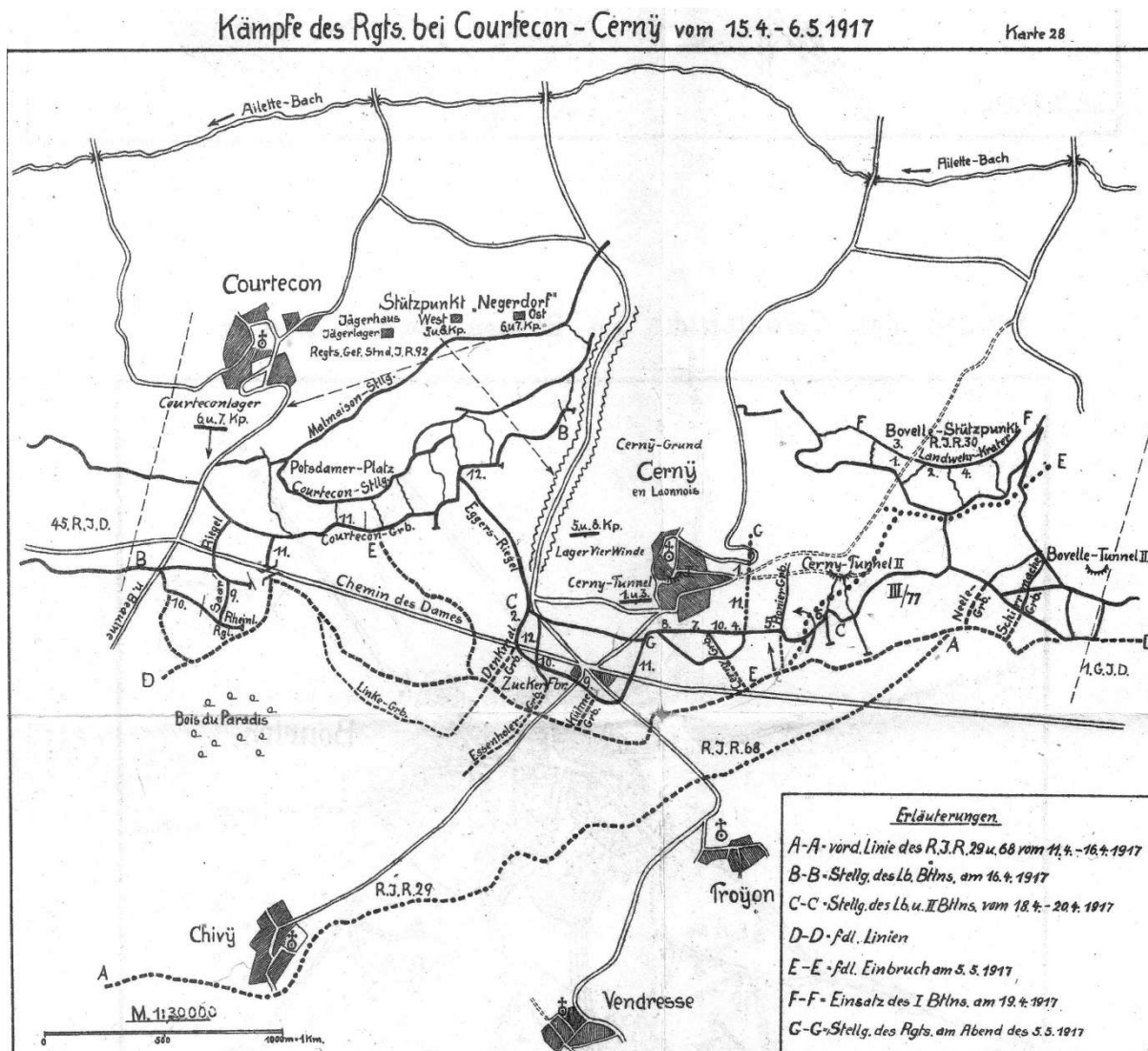
Læge: Oberarzt d.R. Dr. Bartsch

9. Kompanie: Lt.d.R. Uhde (til 6.5.); Lt.d.R. Weinand
  10. Kompanie: Oblt. d.R. Biereye
  11. Kompanie: Lt.d.R. Behrens (Rudolf)
  12. Kompanie: Lt.d.R. Hansen
1. MG-Kompanie: Lt.d.R. Gaede; Lt.d.R. Schönbrunn (til 26.4.)
  2. MG-Kompanie: Lt.d.R. von der Brelje
  3. MG-Kompanie: Lt.d.R. Müller (Hugo)
  1. MW-Kompanie: Lt.d.R. Blanke
  2. MW-Kompanie: Lt.d.R. Mittzack
  3. MW-Kompanie Lt.d.R. Maaseberg

Den 11. april var luften fyldt med en uhyrlig kamplarm. Samtlige stillinger og de bagved liggende områder langs denne front lå under den kraftigste artilleriild. Hele skråningen syd for Laon dampede uafslædig med røg fra de nedslående granater. Det kom endnu ikke til et infanteriangreb. Fremsendte fjendtlige patruljer til opklaring af beskydningens virkning, blev afvist. Et større antal fanger faldt i hænderne på de tyske tropper. Først i løbet af den 15. april blev det helt tydeligt, at det fjendtlige infanteriangreb var nært forestående. Beskydningen voksede til en voldsom orkan. Samtlige forbindelsesveje mod Laon lå nu under den kraftigste ild. Også byen blev hjemsøgt af tunge granater og bomber fra flyvemaskiner. Klargøring af et hidtil ukendt nyt kampmiddel – kampvognen, blev observeret ved fjenden.

Allerede den 10. april kl. 2000 blev der beordret alarmberedskab ved regimentet. Sammen med I./Inf.Regt. 77 blev III. Bataillon underlagt 16. Res.Inf.Div. 9. og 10. Kompanie og en deling fra 3. MG-Kompanie blev underlagt Res.Inf.Regt. 29 syd for Courteron, mens 11. og 12. Kompanie, ligeledes med en MG-deling fra 3. MG-Kompanie – der nu var formeret i fire delinger – blev underlagt Res.Inf.Regt. 68 øst for Courteron. De blev i første omgang sat i march i retning af Bruyères. I. og II. Bataillon fik ordre til i første omgang at tage opstilling nord for Bruyères på begge sider af vejen mod Laon.

Matte stjerne belyste marchvejen. I røg og blegt månelys lå dalen foran. I det fjerne hævede bjergvæggen sig, hvor det hele tiden flammede op, mens det drøned og buldrede. Ind i mellem steg lyskugler op i himmelen, for igen at synke ned. March ad natlige veje blev ved hvert skidt mere og mere uhyggelige, synes som et symbol på livet, et deprimerende skridt fra gåde til gåde. Stille fortsatte kompagnierne fremad. Alle bar deres tunge oppakning, forplejning til fem dage, hvortil kom seks håndgranater og store skansereds kabler. Næppe et ord faldt. Ind i mellem en ed, som en eller anden faldt i et hul eller stødte ind i sin sidemand. Tusinder af tanker gik gennem deres hoveder, men at bringe tanken igennem til enden, formåede ingen. Nybegyndere kikkede med feberagtige øjne på dette ukendte land, som nogle få minutter dukkede op, når lyskasterne i Laon lod deres lys spille og belyse den grå himmel. De lyttede med tilbageholdt åndedræt, der desto mere klart lod deres bankende hjerteslag fornemme. En fjendtlig eskadrille i luften banede sig vej mod Laon. Snart kunne man høre bjæffen og buldren af luftværnskanoner, mens shrapnelkugler og sprængstykker susede mod jorden. Kort efter fulgte de tunge drøn af flybomber, der ramte byen. Et uforglemmeligt syn, dette fyrværkeri i et grufulde omfang. På de gamle krigserfarne kæmpere gjorde dette skuespil ikke længere noget særligt indtryk. De er for længst tilvænnet krigens øvrige rædsler. Alt for mange af dem er allerede en eller flere gange blevet såret. Deres soldaterbøger beretter om deres ærefulde ar og udmærkelser. Navne som Roselies, Oret, Guise, St. Prix, Berry-au-Bac, Galicien, Somme-Py, Volhynien står med deres blodige bogstaver heri, som kamplarmen nu bringer hukommelsen tilbage til.

Krigen synes endeløs. Kampene bliver hele tiden voldsommere og djævelske. Materiel fik hele tiden mere at sige, og det drejer sig konstant om at mestre det. Anvendelsen af hele tiden kraftigere giftgasser breder sig, og bliver et af hovedvåbnene. Kalibrerne på det tunge artilleri steg kontinuerligt. Lavtgående fly aflagde mere og mere deres frygtede besøg med maskingeværer. Hvor er begejstringen fra 1914 blevet af? Hvor er de sidste års vildskab, der hele tiden førte til nye handlinger? Hele tiden syntes begreb som fædreland, hjemstavn, familie, renommé, underordning og pligt at glide i baggrunden, uanset hvor meget alle var knyttet til deres hjemland med hver fiber af deres væsen, uanset om ære og pligt lå i blodet. Man kunne ikke længere sætte sig ud over begrebet »krig«. Den blev hele tiden mere ufattelig. Havde dette uophørlige slagteri virkelige et højre formål? Man følte kun, at krigen fortsatte og hele tiden blev mere belastende. Marchere, grave, eksercerer! Dag og nat i hede og kulde, regn og sne. Kun få timers hvile, ofte med knap eller slet ingen forplejning. Det var det liv, de førte. Ofte truer kroppen med at bryde sammen. Og ved siden af følger døden som den trofaste ledsager.

Efter at være nået frem til Bruyères, fortsatte III. Bataillon på ordre videre til Malmaison-stillingen syd for Courtecon og til støttepunkt Negerdorf nord for denne landsby. Fremrykningen skete i første omgang mod syd mod Foret de Moutbérault, så mod øst til Rancy da landsbyerne Montbérault og Chamouille lå under kraftig fjendtligt artilleri. Fjenden havde skudt sig ind mod alle veje. Aillette-dalen lå under kraftig spærreild. Uophørligt bragede det i denne heksekedel. Kompagnierne gik i mindre elementer springvis frem langs de fuldstændig ødelagte veje. Splintret lå træerne på jorden. Overalt var der ruiner. En frygtelig ødemark, der hele tiden blev større. Forladte og ødelagte vogne lå rundt omkring. Enkelte steder var døde eller sårede heste stadig spændt for. Ingen kære sig herom. Der var heller ikke tid til at bekymre sig derom. Alle havde nok at gøre med at klare sig selv. Fremad! Enkelte faldt udmattet til jorden. De måtte selv se, hvordan de kommer videre. En særlig kraftig ild lå over Aillette broerne. Den enkelte mere styrter end løber over for at undgå denne ildstorm. Som ved et mirakel var tabene små. Kun 10. Kompanie må beklage flere døde og sårede. Kl. 0730 når III. Bataillon udmattet frem i stillingen, hvor staben ved både Res.Inf.Regt. 29 og 68 allerede venter utålmodigt på den. Kompagnierne indsattes øjeblikkeligt i stillingen. Staben placerer sig i Jägerhaus ved Negerdorf. 3. MG-Kompanie var i galop nået frem til på højde med Montbérault. Som resultat af den fjendtlige beskydning blev den tvunget til at vige mod vest, hvor det vanskelige terræn gjorde det nødvendige at frigøre maskingeværene og efterlade vognene. På den måde voksede anstrengelserne også for denne enhed, ikke mindst da hver mand medbragte 1.000 patroner.

I. og II. Battalion var ved daggry ankommet nord for Bruyères, hvor den fik ordre til at skanse i Festieux-stillingen, II. Bataillon i Afsnit A vest og I. i Afsnit A øst med tilslutning til Inf.Regt. 77. Herunder indtraf de første tab. Lt.d.R. Wirth og Lt.d.R. Otte blev såret. Sidstnævnte, som så ofte frygtløst var gået i kamp i spidsen for sine folk, blev her bag fronten ramt af et skud, der kort efter førte til hans død. Mens 4. og 7. Kompanie med dele af 2. MG-Kompanie blev i stillingen som sikkerhedsbesætning, blev de øvrige indkvarteret i Parfondru, Vorges og enkelte i den nærliggende hule. Minekaster-afdelingerne, der var blevet efterladt i Laon, blev med lastbiler bragt til Bruyères. Allerede den 13. april blev II. Bataillon igen afløst i stillingen og marcherede til afløsning af den hidtidige divisionsreserve i 16. Res.Inf.Div. i hulen ved Colligie, hvortil de ankom kl. 2230 uden tab. Denne huler var overordentlig rummelige og sikre. Kompagnierne lå samlet og tildele på madrasser. Vand var i rigelige mængder til rådighed. Hulen havde to indgange i retning af fjenden og en nødudgang mod nord. Der var indbygget feltkedler, og enkelte feltkøkkener var placeret her. En skudsikker sanitetstunnel lå 200 meter fra denne hule. Telefonforbindelser førte til brigadens kommandostation, og der var blinktelegraf forbindelse til Courtecon. Derimod manglede belysning, da de elektriske ledninger var ødelagt af den fjendtlige beskydning. Med den stigende belægning var opholdet imidlertid ikke behagelig. I. Bataillon forblev i stilling, og kom under kommando af Inf.Regt. 77. Regimentets stab blev som følge af denne opdeling igen forlagt tilbage til Laon.

Imens havde III. Bataillon allerede i dagene 11. til 14. april oplevet hårde timer. 10. Kompanie havde besat Malmaison-stillingen syd Courtecon med højre fløj omkring 200 meter vest for vejen Courtecon – Beaulne, med en frontbredde på omkring 500 meter. 9. Kompanie sluttede sig til med 400 meter front frem til Courtecon-tværstillingen. Begge kompagnier lå på den yderste venstre fløj af Siegfried-stillingen, som mandede ud i den gamle stilling omkring 1 km længere mod øst ved Cerny. De forreste stillinger af Res.Inf.Regt. 29 og 68 lå 1-1½ km længere mod syd i retning Chivy og Troyon. Courtecon-tværstillingen var over 400 meter besat af 11. Kompanie frem til vejen Courtecon-Cerny med forbindelse til 9. Kompanie. Herfra sluttede sig 12. Kompanie med en front på omkring 800 meter til Støttepunkt Negerdorf-Øst. Begge disse kompagniers front var rettet mod sydøst og flankerede Cerny-området med landsbyen Cerny og dens sukkerfabrik. Dækningerne i 10. og 9. Kompanies afsnit var for en dels vedkommende meget dybe med op til 28 trin og syntes derfor fuldstændig skudsikre. Derimod var de ved 11. og 12. Kompanie stort set ikke nået ud over begyndelsesfasen, og på grund af mangel på konstruktionsstøkker og den kraftige artilleribeskydning, gik det kun langsomt frem med udbygningen. Fra sine lænkebaloner, der på tidspunkter i antal nåede 25, kunne fjenden følge enhver ankommen forstærkning. Derimod kunne

de fly, der i store skare kredsede over stillingerne, følge bevægelserne nede i gravene. Allerede tidligt den 11. april blev III. Bataillons stillinger hjem søgt af kraftig artilleri- og minekasterild, hvorved talrige dækninger blev knust eller udgange blokeret. Selv de dybest liggende dækninger brød til sidst sammen under den fortsatte beskydning, ledet af fly. Oblt. d.R. Biereye, fører for 10. Kompanie, undgik kun med nød og næppe døden i en sådan dækning. Imidlertid lagde fjenden også shrapnel-ild over indgangene til dækningerne. At forlade dem blev hele tiden til et spil om liv og død. Alt for ofte kostede det tab. Test af nerver var begyndt ved III. Bataillon. Efter kort tid var dele af graven kun i omrids stadig synlig. Den af Res.Inf.Regt. 29 befalede retablering var som resultat af beskydningen, mangel på tømmer og pigtråd, ganske umulig. Staben ved III. Bataillon lod et feltkøkken indbygge i Lejr Courtecon og yderligere to i Lejr Negerdorf. På den måde kunne kompagnierne i det mindste forplejes med varm mad, som der også om natten lå ild over området. Alle telefonforbindelser var for længst ødelagte og en retablering var umulig. Forbindelse kunne kun etableres med ordonnanser. Deres indsats var, som også afhenterne af mad, en indsats på liv og død. Denne dag blev Lt.d.R. Hassbrank ved bataljonsstaben såret.

Efter samme voldsomme beskydning hele dagen den 12. april, og en kraftig skydning med gas hen under aften, blev stillingerne den 13. april mere og mere forvandlet til et månelandskab af kratere. 11. Kompanie disponerede nu kun over tre dækninger. For det meste kunne sammenstyrtninger i tide graves fri, men i stadig større omfang måtte besætningen ty til dækning i granathuller. En hidtidig ukendt 38-cm fladbanepjece trådte i virksomhed hos fjenden. Dens granater eksploderede med enorme brag. Primært rettet mod landsbyerne, lavede granaterne kratere på 12-15 meters brede og 5-6 meters dybde. Ved 12. Kompanie blev Lt.d.R. Hansens kommandostation ødelagt af en fuldtræffer. Lt.d.R. Gutzeit blev herved hårdt såret, mens 5 mand fra et MG fandt døden. Venstre fløjdeling fra 12. Kompanie måtte trækkes ud af stillingen og forlægges til Negerdorf-Ost, da ophold blev umulig. Graven var fuldstændig jævnet med jorden. 9. Kompanie lå under voldsom minekasterild. Natten til den 13. april øgedes beskydningen kraftig. 11. og 12. Kompanies forråd i Lejr Negerdorf blev ødelagt og feltkøkkener svært beskadiget. Madvare blev uspiseligt på grund af gas. Mange steder blev dækningerne helt uanvendeligt af vand, der trængte igennem overdækningen. Over stillingen fejede hele tiden en orkan, rettet mod Courtecon Jägerhaus, Negerdorf og Cerny, hidtil kun i ringe grad beskyttet, men som nu sank sammen i ruiner. Længere tilbage lå landsbyerne Grandelain, Colligis, Pancy og Chamouille under kraftig beskydning.

Den 15. april fortsatte det fjendtlige artilleri uformindsket deres ødelæggende arbejde. 11. Kompanies stillinger blev yderligere ødelagt. Den disponerede nu kun over to dækninger. Beskydningen øgedes til trommeild. De nyankomne i krigens håndværk støttede sig til de gamle krigeres eksempel, som de med udtryksløse ansigter stirrede ind i det kaos, der udspillede sig omkring dem. Ikke et græsstrå, ikke et træ, ikke en busk var tilbage. Et frygteligt øde land, hvor alt levende var udslettet bortset fra de tapre, der endnu udholder denne helvedes larm. Og stadig udebliver angrebet. Fanger meddeler, at det franske angreb vil komme den 16. april.

Denne dag startede allerede kl. 0400 en trommeild, der efter de gamle krigeres udsagn, oversteg alt tidligere oplevet. Fra den sort mur kom så pludselig en hvid, gul og sort sky, der langsomt nærmede sig stillingen. Giftige skyer, der kvalte alle, der ikke i rette tid fik anlagt gasmaske. Luften var fyldt med høje lyde – drøn, brag, fløjten, hylene. Den ene lyd overdøvede den anden, som alt til sidst forenede sig i en uophørlig larm. Skrig fra de ramte blandede sig, men ingen kunne hjælpe. Ved at opbyde den sidste viljekraft, lå soldaterne i deres kratere og rester af skyttegrav. Tæt pakket sad reserverne i deres dækninger, totalt lammet af larmen, der også her finder vej til ørene.

Kl. 10 startede det franske infanteri deres angreb. På kort tid var 16. Res.Inf.Regt. og begge nabodivisioner til højre og venstre, løbet over ende. En del af den forreste linje af Inf.Regt. 68 var allerede i løbet af natten trukket tilbage. Resten kunne ikke holde mod stormløbet. Spærreilden fra de få batterier, der stadig var i stand til at skyde, kunne ikke ændre dette forhold. En stor del af dem var allerede ukampdygtige eller begravet. Et modangreb fra reserven under Res.Inf.Regt. 68 standsede kun fjenden fremtrængen en kort tid.

Ved Res.Inf.Regt. 29 var franskmændene gennem Paradisgrund vest for Chivy trængt ind i den forreste linje af Malmaison-stillingen. Der er ingen tvivl om, at 10. og 9. Kompanie af III. Bataillon har æren af allerede foran deres stillinger at bringe den franske storm til standsning. Ganske vist havde 10. Kompanie på grund af den vanskelige orientering og de ødelagte grave, i hastværket under angrebet ikke besat den forreste grav i anden linje, men den anden. Ikke desto mindre lykkedes det delingerne Vizefeldweibel. Dörris, Theuerkauf og Müller at forsikse Saar-tværstillingen og Jägerhaus-graven, så fjenden her ikke kunne komme længere frem.

Den udfyldte dens givne opgave, under alle omstændigheder at fastholde Saar-tværstillingen. Fører for 3. MG-Kompanie befandt sig sammen med en deling fra Maschinengewehr-Scharfschützen-Abteilung 12 alene i forreste linje vest for vejen Courtecon – Beaulne. Også her havde maskingeværerne standset den fjendtlige indtrængen. Da forreste grav ikke var besat af 10. Kompanie var det imidlertid muligt for fjenden gennem denne grav at støde frem mod højre fløjdeling af 9. Kompanie. Alene stod den her i forsvar under en ulig kamp. En efter en faldt de til

jorden med blikket rettet stift mod fjenden. Efter et tappert forsvar faldt den sårede Vizefeldwebel Tacke i fangenskab. Mange segner med de sidste tanker på hjemmet, mens deres sjæle allerede var på vej mod Valhalla. Ingen kan fortælle, hvordan heltene døde. Deres navne er forsvundet, men deres minde er hellig. Franskmændene forsøgte herfra at trænge ind i anden linje. Hvor det på steder lykkedes gentagende gange, blev de igen kastet ud af den tapre fremrykkende 9. Kompanie under Lt.d.R. Uhde, hvorunder Lt.d.R. Oblassers maskingeværer ydede fremragende tjeneste. I to timer måtte de kæmpe alene indtil 9./Res.Inf.Regt. 68 hastede frem til forstærkning. Anden linje forblev på deres hænder selvom 9. Kompanie kun talte 65 mand, hvortil yderligere kom 50 mand fra 9./Res.Inf.Regt. 68. Også denne præstation fortjener fuld anerkendelse.

Også ved Res.Inf.Regt. 68 var den første stilling løbet over ende af fjenden, der fulgte det vigende regiment og trængte ind i den østlige del af Malmaison-stillingen til sukkerfabrikken. Kl. 9 var angrebet blevet standset, særligt på grund af den succesfulde flankering fra Negerdorf og Cerny. Som resultat af denne situation svævede venstre fløj af 9. Kompanie og højre fløj af 11. Kompanie i luften. Kl. 11730 meldte Fähnrich Roese, 11. Kompanie til sin kompagnifører, at fjenden i tætte masser rykkede frem gennem Courtecon-graven. Efter at den anmodede forstærkning var nået frem, begyndte kampen kl. 1830. Da et maskingevær var sat ud af drift, og da franskmændene havde fordel med deres geværgranaters længere rækkevidde og træfsikkerhed, så delingen sig tvunget til at vige. Den blev optaget af de øvrige delinger. To godt placerede maskingeværer forhindrede fjenden i yderligere fremrykning. Efter en forbigående spærreild fra eget artilleri, der dog mere truede egne end fjendens tropper, greb den tapre kompagnifører, Lt.d.R. Behrens (Rudolf) initiativet, og godt støttet af de to maskingeværer under Lt.d.R. Dietz, kastede han igen franskmændene ud af graven. Ca. 50 meter før Courtecon tværstillingen nåede han i Malmaison-stillingen en barrikade, der var beat med et maskingevær og en håndgranatkaster. Yderligere fjendtlige fremstød blev afvist, der herefter faldt tilbage og selv indrettede en barrikade på omkring 150 meters afstand. På den måde kom højre fløj af 11. Kompanie til at ligge temmelig tæt på fjenden, mens den venstre lå omkring 600 meter fra fjenden. Også her fortjener kompagniførerens initiativ fuld ros. Selvom 9., 10. og 11. Kompanie havde måtte bringe store ofre, havde den dog tilfredsstillelsen af at have standset bølge efter bølge af fjendtlige angreb.

I mellemtiden var situationen blevet kritisk ved Cerny og længere mod øst ved Bovelle-støttepunktet syd for Landwehr krateret, hvor Res.Inf.Regt. 30 ligeledes var involveret i hårde kampe. I forventningen om de forestående angreb var II/Res.Inf.Regt. 68 allerede om aftenen den 15. april sendt til forstærkning, og var kl. 22 med 6. og 7. Kompanie nået Lager Negerdorf-Ost og med 5. og 8. Kompanie og 2. MG-Kompanie nået Lager Negerdorf-West. Som erstatning blev I/Inf.Regt. 92 trukket frem til Colligis-hulen og fik kort efter ankomst ordre til med 3. og 4. Kompanie af afløse Landsturm-Bataillon Prenzlau i Bove-stillingen, der blev underlagt Hptm. Frhr. v. Buttlar. De to kompagnier havde dårligt nået at indrette sig her, da der om morgenen den 16. april kl. 10 tilgik bataljonen befaling til straks at sætte sig i bevægelse frem mod Res.Inf.Regt. 30 i Bovelle-støttepunktet, da fjenden her fuldstændig havde taget første og anden linje, og allerede havde sat sig fast i dele af tredje linje. Det lykkedes i spredt orden, uden tab at overvinde de enkelte ildzoner. 1., 2. og 4. Kompanie ankom her kl. 1325 og indsat i Res.Inf.Regt. 30 linje i Landwehr-kraterstillingen. På grund af spærreild kunne 3. Kompanie først nå frem i løbet af natten, og blev ligeledes indsat i denne stilling.

Samtidig med I. var også II. Bataillon sat i bevægelse. Som de første nåede 6. Kompanie under Lt.d.R. Conrades og 7. Kompanie under Lt.d.R. Blume kl. 15 frem til Courtecon-lejren, hvor de fik ordre til gennem modangreb at tilbageerobre den forreste del af første linje af Malmaison-stillingen. De nåede kl. 18 frem til 10. og 9. Kompanie, men var imidlertid ikke i stand til at udgøre ordren. Deres forsøg på angreb mislykkedes på grund af talrige lette maskingeværer og flammekastere, som fjenden havde trukket frem, men især på grund af de franske geværgranater. Med ankomsten af de to kompagnier blev kampkraften ved 10. og 9. Kompanie og ved 9./Res.Inf.Regt. 68 så væsentligt forstærket, at franskmændene ikke vovede yderligere fremstød. – 8. og 5. Kompanie var kl. 10, hhv. kl. 17 rykket mod hulelejren »Vier Winde« ved Cerny medbringende store mængder maskingevær ammunition, da nye fjendtlige angreb truede her. Umiddelbart efter ankomst, modtog 8. Kompanie under Lt.d.L. Schlüter ordre til at rykke frem til Kühne-graven og herfra støde frem mod anden linje til syd for sukkerfabrikken. Det lykkedes den at fordrive fjenden fra graven og nå den vestlige side af fabrikken. Her blev anden linje afspærret og en ny grav anlagt frem til sukkerfabrikken med front mod nord. Herunder blev Lt.d.R. Friedrichs såret. 5. Kompanie, der denne dag var overtaget af Lt.d.R. Blume efter at Lt.d.R. Goretzki var blevet såret, fik i Cerny-Tunnel I af II/Res.Inf.Regt. 68 til opgave at forstærke denne bataljons venstre fløj. Under store tab besatte den allerede opgivne venstre del af stillingen, der blot bestod af kraterhuller.

Den 16. april havde fjenden vundet 1½ km af Res.Inf.Regt. 29 stilling og omkring 500 meter af Res.Inf.Regt. 68, men håbet om det gennembrud, franskmændene havde drømt om, var knust, og de forudsete mål for denne dag blev ikke nået. Den med så enorme mængder af mennesker og materiel anlagte offensiv, var allerede brudt sammen ved den anden stilling. Tab på de beherskende højder ved Cerny, et nøglepunkt på Chemin des Dames, kunne have

medføre uforudsigelige konsonanser. Som dagen gik mod sin slutning kunne 7. Armee være tilfredse med dens præstation. Bortset fra den mod syd fremspringende del af graven syd for Courtecon og Cerny-graven, var tredje linje af 16. Res.Inf.Div. forblevet helt i hænderne på tyske tropper. Det samme var anden linje syd for Courtecon og sydøst for Cerny fra Denkmals-graven til sukkerfabrikken fastholdt. Fjenden stod kun i Malmaison-stillingen fra skæringspunktet med Denkmals-graven til Courtecon-gravens sving mod nordøst. Her stod en betondækning med plads til omkring 40 mand, der var omsluttet af Senegalesere i en halvbue. Uden artilleriforberedelse kunne intet stilles op. Til retablering af den mistede forbindelse mellem Courtecon og Cerny blev der derfor langs hulvejen mellem begge disse landsbyer skabt en ny forbindelse med patruljer. Den blev imidlertid ikke besat, da det var muligt med ild at flankere den fra Støttepunkt Negerdorf og fra Cerny. Heller ikke andre steder langs 7. Armee front var fjenden nået længere end lokale resultater. Hans frygtede kampvogne var ved 16. Res.Inf.Div. overhovedet ikke blevet set. Regimentets samlede tab den 16. april beløb sig til 52 døde, 168 sårede og 15 savnede, og 21 mand, ramt af gas eller levende begavet.

Morgenen den 17. april var overskyet. Langs fronten var det påfaldende roligt. Alle ventede feberagtig på en fortsættelse af kampene, som man forudså med fortrøstning. Den udeblev. Tilsyneladende havde den blodige start ramt franskmændene. Under kampen var II. Bataillon blevet revet i tre dele. 6. og 7. Kompanie lå med 10. og 9. i Res.Inf.Regt. 29 stilling syd for Courtecon. 8. Kompanie lå ved sukkerfabrikken og 5. Kompanie på venstre fløj af III./Res.Inf.Regt. 68, begge under kommando af denne. 11. og 12. Kompanie var under kommando af Major v. Reden blevet i støttepunkt Negerdorf. Også I. Bataillon, underlagt Res.Inf.Regt. 30 lå spredt i den tredje line ved Bovelle-støttepunktet. 1. Kompanie under Lt.d.R. Lemmermann var med to delinger nået Bovelle tunnelen kort efter midnat, hvor den fik ordre til at rense den tredje linje mellem Schirmmacher- og Neele-Graben. I morgengryet den 17. april lykkedes det at trænge ind i tredje linje og rulle fjenden op. Vizefeldwebel Armbracht rykkede frem gennem Schirmmacher-graben, mens Vizefeldwebel Lüer på samme måde rensede Neele-Graben. Fjenden efterlod 40 døde. 2 officerer og 4 mand fra 6. Kolonial-Regiment blev taget til fange, mens 2 tunge og 2 lette maskingeværer, en flammekaster, 2 automatgeværer, håndgranater og infanteriammunition blev erobret. En gruppe, der rykkede frem sammen med pionerer, erobrede en lille fane fra 6. Kolonial-Regiment. Denne fremrykning under den dygtige føring af Lt.d.R. Lemmermann skete uden tab. Fjenden udviste kun ringe handlekraft. I løbet af natten overtog Inf.Regt. 79 stillingen syd for Courtecon fra Inf.Regt. 92. 6., 7., 9. og 10. Kompanie og en deling fra 3 MG-Kompanie gik som reserve tilbage til Lejrene Jägerhaus og Negerdorf.

Også den 18. april begrænsede fjenden sig til artilleribeskydning, der på tidspunkter øgedes. I den følgende nat overtog Inf.Regt. 92 stillingen ved Cerny fra Res.Inf.Regt. 68. III./Res.Inf.Regt. 68 afsnit syd for lejren »Vier Winde« blev af III. Bataillon besat med 12., 10. og 9. Kompanie og en deling fra 3. MG-Kompanie. Med endnu en MG-deling gik 11. Kompanie som reserve i hulen Cerny-tunnel I. Hertil forlagde også bataljonens stab. 6./Inf.Regt. 77 besatte i første omgang Denkmal-graven. II. Bataillon overtog samtidig afsnit II/Res.Inf.Regt. 68 med 8., 7., 5. og 6. Kompanie. 2. MG-Kompanie gik ligeledes i stilling. Bataljonsstaben fik i Cerny-tunnel I, der var meget rummelig, omkring 600 meter lang og med kapacitet til 300 mand. I Lejren »Vier Winde« og i Cerny-tunnel I befandt sig indbyggede feltkøkkener, så det var muligt at forpleje varm mad. Fahnenjunker-Unteroffizier Eissfeldt, 4. Kompanie, fandt denne dag heltedøden.

Den 19. april skulle for III. Bataillon blev endnu en hed dag, der ikke stod tilbage for den 16. april. Frosten lå stadig over morgenen, da det tunge artilleri og minekasterne begyndte, og forstærkedes for hver time, og ved middagstid var forvandlet til trommeild. Mange begravedes under sammenstyrtninger. Maskingeværer blev ødelagt og besætningen blev mere og mere tvunget til at flygte fra de halvfærdige dækninger ud i kraterne. Allerede ved middagstid var hele 9. Kompanies grav og venstre del af 10. fuldstændig forsvundet. Kl. 17 brød det franske infanteri frem i angreb mod III. Bataillon fra vest, syd og øst. Foran 12. Kompanie under Lt.d.R. Hansen brød fjendens angreb sammen under infanteri- og maskingeværild, da forsvar her var muligt fra en generelt stadig intakt grav. Ved 10. Kompanie trængte fjenden ind i venstre fløj af den fuldstændig ødelagte stilling. 9. Kompanie blev angrebet frontalt og særligt fra venstre flanke, der var fuldstændig åben på grund af et hul på omkring 600 meter til II. Bataillon. Som den 16. april blev dette kompagni hårdt ramt. De kampe, der udspillede sig, var på alle måder meget hårde. Ramt af stærk overmagt fra alle sider, forsvarede de enkelte kampgrupper sig fortvivlet i deres kratere og stumper af skyttegrave. De tidligere stillinger var dækket af døde venner og fjender. Her lå de gamle veteraner og de unge helte fra begge kompagnier.

Fra 10. Kompanie var den tapre Ufffz. Hartmann med 5-6 trofaste fra reservedelingen nået rettidigt frem, og på venstre fløj var Deling Dörris gået med frem, så fjenden her igen måtte opgive sine erobringer. Ved siden af ham lå den hårdt sårede og bevidstløse ungersvend, som var stormet frem med ham: Musketier v. Hagen, som holdt hænderne foldede som et barn. Der lå den døde Ufffz. Knappeide, stadig med hænderne om struben på en franskmænd. Musketier Ehlers, ramt i brystet af en fransk bajonet som han sprang frem for at grave den begravede

Vizefeldwebel Müller fri. Der lå såret den tapre Ufffz Hesse, der havde forsøgt at afspærre graven på venstre flanke, den tapre Ufffz. Kahle, der som mange andre havde nægtet at lade sig evakuere som såret før afløsningen var nået frem. Og Vizefeldwebel Dörris, der trods sit sår i skulderen i vildt raseri havde ildnet sine folk op, og fordrevet franskmændene fra travers til travers, indtil faldet som offer for en håndgranat. Flere kæmpede tappert indtil de sank såret til jorden og blev taget til fange: fra 9. Kompanie Ufffz. Sauer, Vizefeldw. Behrens og Musk. Bienasch, mens de tapre Ufffz. Isensee, Musk. Kelonko og Ldstm. Müller XVI og fra 3. MG-Komp. Gefr. Dominik alle faldt. Også mange franskmænd havde måtte lade livet i dette angreb. Overfor den bestialske grusomhed, navnlig fra Senegalesere, disse sorte kultur skændere, kendte teutonisk raseri ingen nåde. I dette ødelagte land gjaldt stadig den gamle lov: »øje for øje, tand for tand«. Men ville slå ihjel og ikke tage fanger. Mange et spadehug beviste at fjenden blev tilbagebetalt med samme mønt. Alene af 10. Kompanies blev 183 døde franskmænd næste dag kastet ud af stillingen. Uheldigvis var begge kompagniførere, Oblt.d.R. Biereye og Lt.d.R. Uhde sammen med fører for 3. MG-Kompanie, Lt.d.R. Oblasser, på tidspunktet for angrebet, begravet i en meget dyb dækning. Da det endeligt lykkedes dem at grave sig fri, var fjenden allerede trængt helt frem til dækningen. Lt.d.R. Oblasser faldt i fangenskab. Oblt.d.R. Biereye og Lt.d.R. Uhde kom ud af en anden udgang, hvor de til højre og venstre så, et fransk kompagni rykke frem. I et hul på omkring 100 meter mellem disse styrtede de, beskudt af fjenden, sammen med nogle få folk tilbage, og mødte her et ligeledes tilbagerykkende maskingevær med sit betjeningsmandskab. På en skråning længere tilbage gik de i stilling og åbnede ilden mod fjenden. Få øjeblikke senere blev maskingeværet og dens mandskab sat ud af spillet. To andre maskingeværer længere til højre i stilling kunne i første omgang standse fjenden. De var kun 200 meter fra lejren »Vier Winde«. Situationen var yderst spændt. I hulerne havde man ingen anelse om den truende fare. Så styrtede en mand ind og råbte: »Franskmændene er brudt igennem!«. Lt.d.R. Behrens med 11. Kompanie fik ordre til øjeblikkeligt at gøre klar modangreb. Fähnrich Korfes gik ud af indgangen og så de to officerer Oblt.d.R. Biereye og Lt.d.R. Uhde med nogle få folk i ildkamp på skråningen. Han hastede øjeblikkeligt til med begge våben fra 3. MG-Kompanie. To tredjedel af hans deling blev undervejs liggende som sårede. Kun et MG kunne bringes i stilling. Franskmændene var allerede inde på 50 meter fra retning af sukkerfabrikken og Kühne-graven. Det sidste maskingevær gik i stå. Et hurtigt indgreb fra Fähnrich Korfes og det var igen i stand til at skyde på fuld kraft og kastede franskmændene tilbage. Under flugten kom de ind i den flankerende ild fra 8. og 7. Kompanie og de her indsatte maskingeværer. Kun nogle få nåede tilbage til ruinerne af sukkerfabrikken. I mellemtiden var også 11. Kompanie under Lt.d.R. Behrens nået frem til 10. Kompanies afsnit og kastede i en tapper fremrykning fjenden ud af den venstre del af dette kompagnis stilling og rensede fjenden fra hele 9. Kompanies grav. Fähnrich Roese blev såret under erobringen af et maskingevær. Tre maskingeværer, 1 flammekaster og flere fanger fra det franske Inf.Regt. 413 blev byttet. 4./Res.Inf.Regt. 68 besatte herefter foreløbig 9. Kompanies stilling, da denne på tidspunktet kun bestod af 10 mand. III. Bataillon havde mistet 140 mand, II. Bataillon 32 mand. Ved 8. Kompanie blev Lt.d.R. Machens såret.

Under denne periodes hårde kampe var det ofte umuligt under det voldsomme artilleribombardement at bringe forplejning rettidigt frem i stillingerne. Der skal derfor lyde en stor ros til de tapre madhenterne, der nat efter nat først bar deres tunge last 14 km fra Laon til Colligis-hulen, og herfra videre 4 km til Cerny. Disse transportgrupper måtte ofte flere gange tilbagelagde vejen mellem Colligis-hulen og Cerny, og dertil ofte bringe sårede med tilbage. Deres opofrende indsats krævede et ikke ubetydeligt mod og en lige så beundringsværdig udholdenhed som soldaterne i skyttegravene. Det var en af de sværeste opgaver under krigen. Ankomsten af forplejning blev af kammeraterne hilst hjertelig velkommen og indsatsen fuldt ud anerkendt af de foresatte. Ikke en sjælden gang var der blandt disse folk frivillige, der havde meldt sig til den særlige tjeneste for at bistå sine kæmpende kammerater. Også her var der mange sårede, men takket være fortræffelige anordninger og den utrættelige indsats fra de kommanderende, som Lt.d.R. Fricke og Vizefeldwebel d.R. Knoche, blev disse hold sparet for unødige tab.

Allerede i løbet af natten blev I. Bataillon afløst i Bovelles stillingen af Inf.Regt. 77 og herefter stillet til rådighed for III. Bataillon. Oberstlt. v. Heynetz overtog igen kommandoen over regimentet og forskød til Lejr Jägerhaus. 2. Kompanie afløste 6./Inf.Regt. 77 i Denkmal-graven og begyndte at lave en forbindelse til 12. Kompanies grav, der endnu ikke var tilstede. Yderligere etablerede den forbindelse til Inf.Regt. 79 ved Lejr Negersdorf gennem besættelse af en dækning ved hulvejen Courtecon – Cerny. 4. Kompanie afløste med to delinger 4./Res.Inf.Regt. 68 på venstre fløj og de få rester af 9. Kompanie. 1. Kompanie, 3. deling fra 4. Kompanie, resterne af 9. Kompanie og en deling fra 1. MG-Kompanie dannede hele reserven i Cerny-tunnel I. Kühne-graven blev besat af 11. Kompanie, der hermed skabte forbindelsen til II. Bataillon. 3. Kompanie, der hidtil havde været regimentsreserve i Lejr Jägerhaus, blev ligeledes som reserve flyttet til Cerny-tunnel I. Den nyformede MG-deling Korfes gik som sikring frem i Essenholer-graven på højre flanke af III. Bataillon og til dækning af hullet mellem Denkmals-graven og støttepunkt Negersdorf

Den 20. april forsøgte franskmændene flere gange at angribe frem fra sukkerfabrikken, men hver gang afvist af 11., 8., 5. Kompanie og 3. MG-Kompanie. Den 21. april hentede Ers.Res. Gamblebe, 11. Kompanie et fransk maskingevær, der lå foran stillingen, ind i graven, og om aftenen i skumringen gled Uffz. Boog og Musk. Kaschuba, 10. Kompanie lydløst ud i terrænet foran den fjendtlige stilling, der lå 100 meter derfra. Her hentede de ligeledes et maskingevær, efterladt af Res.Inf.Regt. 68 tæt på fjendens grav, med tilbage. For efter de foregående hårde dage frivilligt at melde sig til sådanne dristige handlinger, beviser at ånden hos kæmperne var urokkelig. Dagene frem til den 15. april forløb forholdsmæssigt roligt. Eget artilleri skød ved flere lejligheder for kort og tilføjede enhederne smertelige tab. Grave og dækninger blev så godt som muligt udbedret. Minekastere fra II. og III. Bataillon blev indbygget i Cerny.

Med de svage indsatte kræfter og de udmattede rester af Res.Inf.Regt. 29 og 68, der dannede reserve for regimentet, var situationen stadig kritisk. Muligheden for yderligere fransk fremrykning fra Malmaison-stillingen, var stadig tilstede, og dermed risikoen for en oprulning af III. Bataillon og dermed hele regimentet. Af samme grund blev der til den 25. april befalet en operation, hvortil der allerede dagen før blev truffet forberedelser under kodebetegnelsen »Xantippe«. Målet med operationen var en reetablering af forbindelsen mellem Inf.Regt. 79 og 92 gennem tilbageerobring af Malmaison-stillingen. Inf.Regt. 79 havde af Armeen fået stillet Sturm-Bataillon 7 under Lt.d.R. Becker til rådighed, og skulle med denne angribe fra den af 11. Kompanie etablerede barrikade, mens I./Inf.Regt. 92 samtidig skulle angribe fra Denkmals-graven, hvortil den havde fået stillet en stormgruppe fra Inf.Regt. 79 under Lt. Simon til rådighed. Næsten hele 20. Inf.Div. artilleri, lette, tunge og mörser-batterier blev indsat mod Malmaison-stillingen, der samtidig blev lagt under ild fra minekastere i Courtecon-øst og Cerny-vest. Til sløring af operationen blev der på andre steder, ved 45. Inf.Div. til højre lagt ild over Cerny Sukkerfabrik, mens 1. Garde-Inf.Regt. til venstre rettede en lige så kraftig ild over bestemte dele af den franske linje. Virkningsskydningen af Malmaison-stillingen begyndte kl. 1940 og øgedes til trommeild. Som den første stormede Lt. Simon efter en salve håndgranater over egen sandsæk barrikade frem mod den fjendtlige barrikade 10 meter væk, tæt fulgt af sine folk og en deling fra 2. Kompanie med et maskingevær under Lt.d.R. Meyeringh. Ved denne deling befandt sig også kompagnifører, Lt. Bayer. En deling fra 3. Kompanie under Lt.d.R. Einbeck med et maskingevær under Lt.d.R. Wittzack fulgte. Resten af 2. Kompanie skulle i første omgang forblive i Denkmals-graven. 4. Kompanie stod til disposition for Hptm. Frhr. v. Buttlar i lejren »Vier Winde«. Deling Korfes fra 3. MG-Kompagnie havde ordre til at støtte stormenhedernes angreb, mens MG-deling Breistedt fra 3. MG-Kompanie med frontal ild støttede 12. Kompanie.

Allerede kort efter start på angrebet lagde det fjendtlige artilleri uden hensyntagen til egne enheder, en voldsom ild over Malmaison-stillingen, der dermed kom til at ligge under ild fra begge sider. Det udviklede sig til en morderisk kamp mand mod mand. Fjendens vilde skrig blandede sig vore egne. Alle var henvist til at klare sig selv, uden at afvente ordre. Håndgranater bragede, franske geværgranater landede ind imellem, maskingeværer raslede og trængte igennem larmen med deres korte piskeslag. På sekunder flyver tomme patronhylstre fra de tilsyneladende endeløse ammunitionsbånd. Lt. Bauer sårede næsen i starten. Kort efter faldt Lt. Simon sammen med flere af hans folk. Herved opstod et stop. Stormtropperne veg tilbage. Lt.d.R. Meyeringh fik øjeblikkeligt sin deling frem i et frisk angreb og rullede næsen 200 meter grav op, indtil den fjendtlige modstand forstærkedes. I mellemtiden brød et fransk angreb fra deres første linje sammen i ilden fra 12. Kompanie og maskingeværerne. På grund af de ødelagte grave og den vedvarende artilleriild svigtede den vanskelige genforsyning med håndgranater til 2. Kompanie. Lt.d.R. Meyeringh måtte nødtvunget falde tilbage. Med gevær holdt mandskabet de efterfølgende fjender fra livet. Heller ikke Lt.d.R. Einbeck kunne længere holde stand, og blev selv hårdt såret. Begge de øvrige delinger af 2. og 12. Kompanie optager delingerne Meyeringh og Einbeck. Deres øjeblikkelige modstød bragte fjenden til standsning. Endnu en længerevarende kamp på håndgranater opstod.

Endnu engang bliver det forsøgt at fordrive fjenden fra graven. Kl. 2215 iværksætter Lt.d.R. Bähr på ordre fra Hptm. Frhr. v. Buttlar med begge de øvrige delinger af 3. Kompanie og et maskingevær. En granatkaster med 20 granater er til disposition. Endnu engang lykkes det at erobre omkring 200 meter. Yderligere fremrykning må undlades, da Inf.Regt. 79 efter i starten gode resultater, ligeledes havde måtte gå tilbage, og nu angreb fra fjenden havde måttet afvises. Batterierne havde her i endnu mindre grad end ved I. Bataillon skudt graven stormmoden. 3. Kompanies erobrede stykke grav blev afspærret og en barrikade etableret. Kampen på håndgranater fortsatte frem til dagry. Så sluttede artilleriilden og kampen døde sluttede efterhånden.

3. Kompanie besatte den erobrede grav med delingerne Vizefeldw. Freise, Schmidt og Becker, hver med et MG fra 1. MG-Kompanie i den nordlige og sydlige del af stillingen. Hvis de hidtidige kampe havde krævet sin mand, ville kampene den 26. april blive endnu værre. Efter relativ ro, der af 3. Kompanie udnyttedes til at udbygge stillingen, begyndt en kraftig artilleriild om eftermiddagen, der omkring kl. 0800 gik over i trommeild. III. Bataillons stillinger og støttepunkt Negersdorf lå især under denne ildorkan, frem for alt over Deling Schmidt, 3.

Kompanie. Denne så sig derfor foranlediget til midlertidig at rømme den besatte del af skyttegraven og vige ud til højre og venstre. Så fulgte kl. 2030 det fjendtlige angreb efter en uhyre regnbyge af geværgranater, der med frygtelige brag sprang i 3. og 12. Kompanies afsnit. Lt.d.R. Bähr og Vizefeldwebel Becker var allerede såret. Fransk-mændene stormede overalt. Deling Freise og den højre halvdel af Deling Schmidt kæmpede fortvivlet. De brød sammen under overmagten. For dem, der ikke faldt under de forbitrede kampe, betød det fangenskab. Besætningen i venstre halvdel af graven, resterne af Deling Schmidt og Deling Becker blev trængt tilbage mod Denkmals-graven. Her lykkedes det Vizefeldwebel Ezichy, 3. Kompanie, sammen med den allerede sårede Fähnrich Kellner og Gefreiter Schulz at forhindre fjendens videre fremrykning. 12. og 1. Kompanie med MG-delinger Korfes og Broistgedt standsede på dette tidspunkt en anden del af det franske angreb. Artilleriets spærreskydning kom alt for sent og var alt for virkningsløs til at standse fjenden. Det højre maskingevær i 3. Kompanies grav gik tabt. Endnu engang besluttede en tapper fører, Lt.d.R. Hansen, 12. Kompanie, som følge højre fløj af sit eget kompagni truet, uden at tøve og uden ordre hertil, til at foretage et nyt fremstød. Med delingen under den unge, prøvede Lt. Kerber, kastede han fjenden tilbage, støttet af enkelte grupper fra 3. Kompanie. Omkring 50 meter af grave tilbageerobres. Af bataljonskommandøren blev Lt.d.R. Böwing med 4. Kompanie indsat i modangreb fra Cerny-tunnel I. I en energisk fremrykning blev yderligere et par traverser erobret, men så blev den fjendtlige modstand så stærk, at Hptm. Frhr. v. Buttler beordrede angrebet indstillet. 4. Kompanie afspærrede graven, og afviste yderligere fjendtlige forsøg, hvorunder Feldwebel Gropp i sær udmærkede sig, og Lt.d.R. Lackermann såredes alvorligt. Disse kampe om skyttegrave og nærkampene, der mere og mere gik over i det store forsvarsslag, og i tid og rum ført adskilt fra de enkelte kompagnier, hørere til de vanskeligste under krigen. En højre føring var fuldstændig umulig. Indflydelsen herfra begrænsede sig til en rettidig fremsendelse af forstærkninger og genforsyningen med ammunition og forplejning. Med den ringe størrelse af den stadig disponible reserve, og den kraftige fjendtlige artilleriild mod de bagved liggende områder, kunne indsættelsen af forstærkninger og leveringen af ammunition og forplejning kun ske dråbevis og fuldstændig utilstrækkelig. Alene på dette område viste underfører og mandskab sig fjenden overlegen, og det tyske infanteris ydeevne strålede overalt trods de store tab. Sikkerhed af en stilling beroede ikke på kampområdet dybde, eller på talrige forsvarslinjer, men på den urokkelige tapperhed og totale hengivenhed af dens forsvarer. »Vore løjtnanter har ingen bedre«, har Bismarck engang sagt. Dette herlige udsagn var også i fuld udstrækning gældende under verdenskrigen for reserveofficererne. Antallet af aktive løjtnanter var på dette tidspunkt længst svundet ind til det yderst minimale. Drevet af ansvarsfølelse fik kompagni- og delingsførere på eget initiativ frem i spidsen for deres folk, eller holdt i yderste modstand den stilling, de havde fået ansvaret for. Helt anderledes var det hos fjenden, hvor horder af asiater og afrikaner som slagtekvæg blev sendt ud i forreste kamplinje, og hvor meget forskellige interesser holdt det sammen.

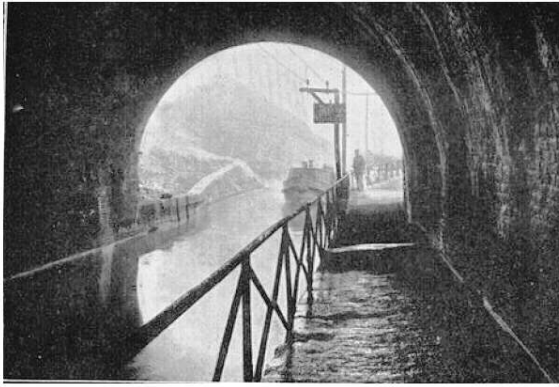
Den 25. april kostede I. Bataillon de store tab på 75 mand, den 26. april 110 mand, der primært stammede fra 2. og 3. Kompanie. Under disse kampe blev Lt.d.R. Schönbrunn, 1. MG-Kompanie, såret.

Det mislykkede forsøg på at skabe forbindelse mellem Inf.Regt. 79 og 92 gennem Malmaison-stillingen, fik 40. Inf.Div. til at beordre anlæggelsen af en ny grav længere tilbage for at sikre forbindelsen mellem de to regimenter. Den blev øjeblikkelig påbegyndt og fik betegnelsen Eggers-tværstilling.

Der blev kæmpet om hver eneste meter jord. Ven og fjende søgte hele tiden efter muligheden af at flankere, navnlig med artilleri og maskingeværer. For 7. Armee drejede det sig om fortsat at kunne beherske den sydlige skråning af Chemin des Dames. Med besiddelse af Ailette-dalen kunne fjenden derimod beherske udgangen til Laon sletten og dermed opnået gennembruddet. Ved Arras havde englænderne netop påbegyndt en ny offensiv, og trods de mislykkede forsøg havde General Nivelles ikke opgivet håbet om et gennembrud. Selvom tyngden var flyttet til foran Reims, havde den franske hærledelse dog stadig tanken om også langs Aisne at gennemtvinge en succes. Det var ikke uden grund at General Nivelles i mellemtiden havde flyttet de berømte franske XX. Armee-korps til Cerny fronten. Derfor kom dagene 27. april – 3. maj til at stå i tegnene på en ny fransk offensiv, der dag for dag blev mere og mere tydelig.

For Inf.Regt 92 forløb tiden 27. til 29. april relativt rolig. Fjenden begrænsede sig til mindre, lokale angreb, eksempelvis den 28. april, hvor det trængte ind i Inf.Regt. 77 stilling, men hurtigt igen blev kastet ud. Derudover blev stillinger og de bagved liggende områder afvekslende belagt med artilleri. På tidspunkter blev der overraskende skudt trommeild i en kort periode. Hans mål var hermed langsomt at nedbryde de tyske troppers modstandskraft. Tyskerne var imidlertid på deres poster, og Inf.Regt. 92 viste også i disse dage, at deres modstandsvilje ikke var rystet. Således gennemførte Uffz. Lohmann med Gefr. Pape og Musk. Hess, 5. Kompanie, den 28. april en dristig patrulje for at fange en fransk post. Det lykkedes ganske vist ikke at bringe opgaven til udførelse, men Uffz. Lohmann forstod gennem en længere kamp på håndgranater, at bibringe fjenden betydelige tab. Han blev herfor tildelt Jernkorsets I. Klasse. Den 30. april hentede Gefreiter Kensche, 3. MG-Kompanie to fulde kasser MG-ammunition, der lå tæt på den franske linje. Uffz. Ruthmann 5. Kompanie, Dittmar 6. Kompanie og Klingenberg

Motorbåd 224 under indsejling i den nordlige tunnel på Oise-Aisne-Kanalen

Udsyn over Autrechies fra 3. Kompanies stilling

Lobegrav ved Autrechies

Indgangen til Aisne-kanalen

2. Kompanie på march fra Laon til Festieux, 1. april 1917

Vores Regimentschef, Hertug af Braunschweig

Hertugens besøgte regimentet ved Laon

Chevillecourt - ruiner og løbegrav

Sappepost foran Chevillecourt vest for Soissons

Stab og I. Bataillon overskrider Duna

Cerny under slaget i april-maj 1917

Vejen fra Courteron over Chemin des-Dames til Beaulne

Tidligere Regiments-KSN ved Courteron under slaget ved Cerny i maj 1916

7. Kompanie gennemførte succesfulde opklaringer mod de fjendtlige stillinger. Den 27. april ankom en mindre gruppe erstatningspersonel til regimentet. I. og II. Bataillon modtog hver 30 mand, III. Bataillon 50 mand, hvoraf 9. Kompanie igen kunne formeres. Indsættelse af 113 Inf.Div. mellem 45. Res.Inf.Div. og 20. Inf.Div. ved Courtecon gjorde det mulig at trække Inf.Regt. 79 ud af stillinger ved denne landsby. Den kunne derved den 30. april med sin II. Bataillon afløse I./Inf.Regt. 92 og med sin III. Bataillon III./Inf.Regt. 92, da disse havde lidt overordentlig store tab. Dermed blev regimentets frontindsats begrænset til II. Bataillons stillinger i sydkanten af Cerny, der blev holdt besat af 8., 7., 5. og 6. Kompanie. Sidstnævnte trådte i stedet for 1. Kompanie som reserve for II. Bataillon i Cerny-tunnel I. Som regimentsreserve rykkede 2., 3 og 4. Kompanie til Negerdorf-Ost lejren. Staben ved III. Bataillon skulle med 9. og 12. Kompanie og 3. MG-Kompanie som divisionsreserve placeres i dækningerne ved Neuwiller Kopf, men fandt her en så stor overbelægning, at flere måtte ligge udsat for den fjendtlige beskydning og derigennem havde tab. 10. og 12. Kompanie blev placeret i Vergeltungs-lejren ved Chamonville, hvor den skulle være disponibel for indsats i skillelinjen til nabo-divisionen. De samlede tab ved regimentet mellem den 17. og 30. april var 97 døde, 357 sårede og 84 savnede. Den 1. maj var regimentets kampstyrke 74 officerer, 1.946 mand og 31 maskingeværer.

Mellem den 1. og 3. maj øgedes den fjendtlige artilleri og minekasterild betydelig. Efter en kraftig beskydning den 1. maj af III./Inf.Regt. 77 til venstre for II./Inf.Regt. 92, hvor dennes grav fuldstændig blev jævnet med jorden, blev der den 2. maj lagt en lige så kraftig ild over Neuwiller Kopf, der fortsatte uformindsket til dagen efter. 3. MG-Kompanie havde herunder tab på 8 mand, to MG ødelagt og 5 begravet, og kun med største besvær igen kunne graves fri. Denne dag lå fjendens kraftige ild af alle kalibre, herunder også med gasgranater, over I. Bataillons stillinger. Gravene, der om natten med største besvær blev gjort nogenlunde i stand, blev om dagen på få timer igen ødelagte. Det sted, hvor man havde samlet de døde, for senere at begrave dem, forsvandt sporløst. De fjendtlige granater havde overtaget bedemændenes arbejde. Disse ødelæggelser førte til, at granatkratere befæstedes, for i det mindste at kunne holde disse. 18 fjendtlige fly fløj uophørligt i lav højde over stillingen og beskød den med maskingeværer, så kun vagthavende officer og de nødvendige observationsposter forblev i stillingen, mens de øvrige så vidt muligt befandt sig i de dybe dækninger. Denne i og for sig helt igennem retfærdige forholdsregel skulle snart blive skæbnsvanger for 5. og 6. Kompanie. I lejren Negerdorf faldt den 3. maj Lt. Evers, adjutant ved I. Bataillon. Kl. 18 blev der observeret stærke bevægelser i den fjendtlige grav, der tydede i retning af et angreb. Den 4. maj kl. 0400 begyndte fjendtligt artilleri og minekastere, ledet af fly, deres bombardement, der kontinuerligt øgedes frem til kl. 16, hvor den nåede sit højdepunkt. Omkring 5.000 granater og 2.000 tunge miner landede i II. Bataillons afsnit. Eget artilleri var tavst. Kl. 17 forsøgte fjenden at rykke frem mod 5. og 6. Kompanie. Angrebet blev rettidigt erkendt og standset allerede i dens start af MG og minekastere.

Den 5. maj skulle for 20. Inf.Div. blive den voldsomste kampdag i denne stilling. En kampdag, der umuligt til fulde kan beskrives, men som har sat sig dybt og uudsletteligt fast i hjerterne på alle medkæmpere. – Allerede kl. 0400 startede den fjendtlige trommeild, der endnu engang primært koncentrerede sig om 5. og 6. Kompanies stillinger. Vinge- og torpedominer eksploderede med voldsomme drøn og blandede sig med larmen fra granaterne. Helvede med alt dens skræk synes at være sluppet løs. Jorden skreg. Røg og os blandede sig med gasgranater, der i store mængder landede over stillingen. Gas sneg sig ned i dækningerne. Kl. 0916 nåede ilden en sådan højde, at evnen til at tænke næsten var forsvundet. Grænsen for de menneskelige evner blev overskredet. Standhaftige holdt ud i deres kratere og sapper. De sammensmeltede kompagnier krøb sammen i deres dækninger. Gruen, der havde ramt dem, efterlod dem mere død en levende. I den store dækning ved 5. Kompanie, 42 trin dyb og med tre udgange, var en af disse allerede to dage tidligere styrtet sammen efter at være ramt af en mine. Kun med stort besvær var det lykkedes at åbne en lille lysskakt. Nu slog på ny tunge miner ned med store brag og knuste begge de to sidste indgange. Lyset i dækningen gik ud. Alle trængte omkring lysskakten. Det blev forsøgt at udvide åbningen for ikke at blive levende begravet. Klokkeren var nu 10.

I dette øjeblik begyndte franskmændene deres storm. 6. Kompanie på venstre fløj opdagede rettidigt angrebet og påkaldte øjeblikkeligt med gule lyskugler artilleriets spærreild. Ikke et skud faldt. Minekasterne var for længst begravet og tab ligeledes. Kompagniet blev frontalt angrebet og forsøgte at forsvare sig. Endnu inden det kom så langt, var det allerede omgået i ryggen. III./Inf.Regt. 77 til venstre var allerede løbet over ende og for største delen taget til fange. Fjenden var ti gange så overlegen som forsvarerne, og det var tydeligt, at enhver modstand ville være udsigtsløs. Kompagniet talte kun 24 geværer, i det øjeblik det blev nedkæmpet. Også dens fører, Lt.d.R. Conrades, må overgive sig til fjenden.

Ved 5. Kompanie var en udgang fra dækningen netop blevet åbnet og de første af mandskabet enkeltvis krøbet ud. Så styrtede de tilbage ad trappen, mens de skreg: »Franskmændene er foran dækningen«! Samtidig fløj en fransk håndgranat ned ad trappen. Der var ikke længere nogen redning end en overgivelse. De så ofte prøvede kæmper i 5. Kompanie måtte overgive sig sammen med deres officerer, Lt. Bom, Lt.d.R. Blume, Behme og

Feldw.Lt. Lienenlücke. Som de kommer ud af dækningen, kunne de se, at området bag 6. Kompanies stilling og III./Inf.Regt. 77 allerede var dækket af de blå franske uniformer, der stormede videre i retning af støttepunkt Bovellev. Enhver form for flugt, som flere tænkte på, var under disse omstændigheder fuldstændig utænkelig. Ved 7. og 8. Kompanie og den højre tilsluttende III./Inf.Regt. 79 var fjendens frontalangreb i mellemtiden brudt sammen under ilden fra alle våben. Gennem den rettidige indsats fra 1. Kompanie under Lt.d.R. Hemmpel i den østlige kant af landsbyen, blev risikoen for at blive omgået i flanke og ryg forhindret. Under en øjeblikkelig fremrykning tilbageerobrede kompagniet omkring 100 meter jord, og med assistance fra minekastere under Ufffz. Dreyer, 10. Kompanie, kunne en officer og 33 mand tages til fange. Foruden Ufffz. Dreyere udmærkede sig af minekasterens mandskab især Ufffz. Theiss, Musk. Levin, Sander, Ackermann og Eichhoff fra 9. Kompanie, Gefr. Piep, Musk. Springemann, Wassmann og Wernecke fra 11. Kompanie. Ligeledes Gefr. Ötting, 9. Kompanie, Musk. Vasterling 11. Kompanie og Dohrmann 12. Kompanie, der under en heftig mineild hele tiden holdt telefonlinjen til II. Bataillon åben. Det lykkedes også 1. Kompanie at skabe forbindelse til 7. Kompanie, der havde forseglet deres stilling og endda tilbageerobret en del af 5. Kompanies grav, hvor de i mangel på tyske, havde anvendt franske håndgranater. 5. Kompanie havde tab på 15 mand foruden 63 savnede, mens 6. Kompanie havde tab på 16, med 43 savnede.

Efter gennembruddet ved dens III. Bataillon havde kampene ved Inf.Regt. 77 udviklet sig. Fjenden trængte dybt ind i Bovellev støttepunktet. Derved blev flanken af II./Inf.Regt. 92 endnu engang yderst truet. Situationen blev yderligere gjort betænkelig ved, at franskmændene også øst for Bovellev støttepunktet havde fået fodfæste og havde fravristet Winterberg ved Craonne fra Garden. Også i Eggert-tværstillingen var fjenden brudt ind. En fuldstændig omringelse af Cerny også fra nord rykkede hele tiden nærmere. Regimentsstaben, der nu var placeret i Negerdorf-Ost, var fuldstændig uden informationer om situationen. Den uhyre fjendtlige spærreild over Cerny området, der nu også blev flankeret af maskingeværild fra Bovellev støttepunktet, forhindrede enheder forbindelse mellem regimentet og staben ved II. Bataillon i Cerny-tunnel I. Bliktelegraf forbindelsen fra Cerny til Colligishulen svigtede hele tiden på grund af de store røgmasser. Befalinger og meldinger måtte udfærdiges i to eksemplarer for at sikre, at i det mindste én ordonnans slap igennem. Også disse tapre fortjener at blive nævnt, som gentagende gange måtte tage turen gennem helvede. Den kl. 10 af II. Bataillon til regimentet sendte anmodning om forstærkninger, nåede først frem kl. 1230. Regimentet måtte meddele, at fremsendelsen af forstærkninger var umulig så længe artilleriilden lå over Cerny området. I. Bataillon fik ordre til, med den stigende risiko for en fortsat fjendtlig fremrykning, at observerer i retning af både Cerny-Ost og Eggert-tværstilling for rettidigt at kunne spærre herfor.

Endeligt kl. 1315 syntes tidspunktet kommet til at sende 5 grupper fra 4. Kompanie under Vizefeldwebel Cleve i march i retning af II. Bataillon. Maskingeværild fra Bovellev støttepunktet forhindrede dem imidlertid i at nå længere end en kort afstand. Situationen for II. Bataillon udviklede sig yderligere truende. Spærreild fra det tunge artilleri blev påkaldt, da et nyt fjendtligt angreb truede. Da det endeligt begynder, er det for kort til at opnå resultater. Mængden af MG-ammunition svinder ind. Regimentet måtte derfor ved division anmode om øjeblikkelig genforsyning med lastbiler. De endnu oplagte reserver bliver hele tiden mindre. Til spærring af Cerny-dalen var der nu kun 6 grupper fra 3. Kompanie og 1½ fra 4. Kompanie til rådighed.

10. og 11. Kompanie blev kl. 14 af divisionen igen stillet regimentet til rådighed og sat i march mod Negerdorf-Ost, hvortil de ankom uden tab. Kl. 17 blev 10. Kompanie underlagt I. Bataillon. 11. Kompanie under Lt.d.R. Behrens fik ordre til med begge dens officerer og 84 mand at rykke frem til den nordlige kant af Cerny og her overgive ordre til II. Bataillon om under alle omstændigheder at fastholde forreste linje. Maskingeværild fra Bovellev støttepunktet sinkede hele tiden fremrykningen og tvang kompagniet efter omkring 200 meter til i lang tid at blive liggende. I mellemtiden havde fører for II. Bataillon, Oblt. Grahn, med stor ro og overblik truffet sine forsvarsforanstaltninger. Hans få kræfter holder fast i stillingen selvom fjendtlige fly i lav højde beskød den med maskingeværer. MG-ammunitionen begyndte at slippe op. Tre grupper fra 10. Kompanie havde i mellemtiden fået ordre til at gå ind på venstre fløj af 1. Kompanie. Den blev forsprængt af MG-ild under fremrykningen. Resten af dette kompagni under Lt.d.R. Hesse fik til opgave at bringe minegranater til Cerny. Mens nogle forsøgte at hente granaterne i depotet, blev de ramt af artilleri og led yderligere til de i forvejen store tab. Risikoen øgedes hele tiden. Fjenden arbejdede sig frem fra Eggert-tværstillingen ind i kraterområdet. Inf.Regt. 79 og I./Inf.Regt. 92 standsede fremrykningen med flankerende ild. Sådan forløb time efter time uden at situationen bedres for II. Bataillon. Oblt. Grahn ventede forgæves på det lovede fremstød med Inf.Regt. 77 fra nord, hvortil også 9. og 12. Kompanie allerede kl. 15 var sat i march. Kl. 1945 løb man også tør for håndgranater. Kl. 2000 meddelte Oblt. Grahn til regimentet, at stillingen blev stadig mere usikker, da ingen forstærkninger var ankommet. Mens dette sker, var Lt.d.R. Behrens med 11. Kompanie og enkelte af de tre grupper fra 10. Kompanie nået frem til bakkerne nord for Cerny. På dette tidspunkt begyndte endeligt Inf.Regt. 77 fremrykning med de indtrufne forstærkninger II./bayr. Inf.Regt. 22 og 12./Inf.Regt. 92. Efter nogle indledende resultater blev fremrykningen standset af et fransk

masseangreb. Fähnr. Grosse, 12. Kompanie, faldt. Nye forsøg på angreb fra nord mislykkedes. 1. og 11. Kompanie havde held til fra østsiden af Cerny, støttet af maskingeværer under Lt.d.R. Ramme ved Negerdorf-Ost, at forhindre fjenden i at få fodfæste nord for landsbyen. Venstre fløj af den franske styrke, der rykkede frem mod Bovelle støttepunktet, blev bundet af ilden herfra. På dette tidspunkt var II. Bataillon skrumpet ind til 150 geværer. På meldingen om, at bataljonen ikke havde fået forstærkning, blev Lt.d.R. Böwing med enkelte grupper fra 4. Kompanie sendt frem, i forsøget på at bringe 11. og 10. Kompanie videre fremad. Han ankom kort efter kort efter 11. Kompanies indsats i kampen ved Cerny-tunnel I. Grupperne fra 4. og den i mellemtiden ankomne 10. Kompanie, blev herefter indsats på venstre fløj af 10. Kompanie. 11. Kompanie gik i stilling på højre fløj af 1. Kompanie. På den måde stod om natten til den 6. maj 8., 7., 10. og 4 Kompanie med front mod syd, 11. og 1. Kompanie med front mod øst. De hårde tab denne dag havde kostet II. Bataillon 5 officerer og 120 mand.

På trods af denne ringe styrke følte Oblt. Grahn sig stærk nok til at fastholde den ham betroede stilling. Situationen ved Inf.Regt. 77 var stadig uafklaret. Alle forsøg på at skabe kontakt hertil mislykkedes. Overalt stødte man på franskmænd. Den 6. maj samledes stærke fjendtlige kræfter i de tidlige 5. og 6. Kompanies skyttegrave. Det forventede angreb fulgte imidlertid ikke. Det kunne have fået alvorlige konsekvenser. I. Bataillons minekastere var enten begravede eller ødelagte. Ved middagstid manglede maskingeværene ammunition. Forsyninger ved dagslys var på grund af bombardementet af Cerny området umulig. Forbindelsen til eget artilleri svigtede. Havde franskmændene brugt deres overmagt til et beslutsomt forsøg på at omringe Cerny, var det uden tvivl lykkedes. Desto højre er II. Bataillons fortjeneste, at de med så ringe kræfter stadig havde forstået at fastholde deres stillinger. Hovedbyrden disse kampdage måtte bæres af infanteriet, da det med rette kan bebrejdes artilleriet at de ikke i tilstrækkelig grad støttede enhederne, og ofte helt havde svigtet på afgørende øjeblikke. Bebrejdelser der også af divisionskommandøren gentagende gange blev rettet mod artilleriet.

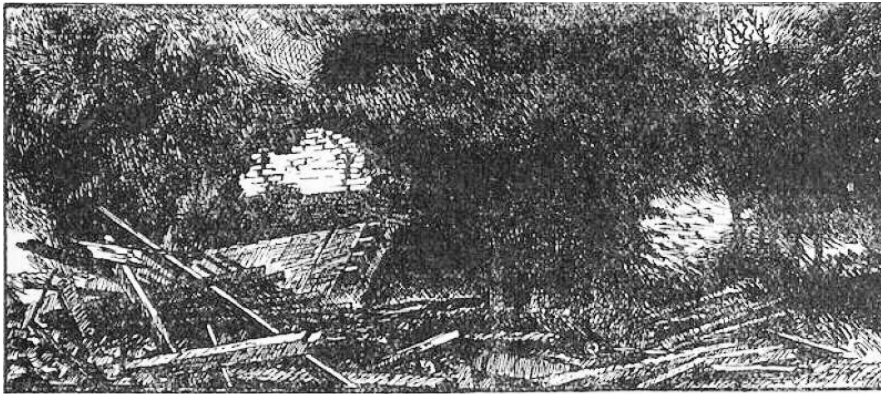
Endeligt kom forløsningen. De hårde kampe og store tab, specielt ved 5. og 6. Kompanie, men også ved 9. og 12. Kompanie, der til sammen nu kun talte 6 grupper, foranledigede en afløsning gennem bayr. Inf.Regt. 3 og 23. Oblt. Rahlwes 7. Kompanie førte den 6. maj resterne af II. Bataillon og 10. Kompanie i løbet af natten til hulen Orgeval. 1. og 11. Kompanie under Oblt. Grahn forblev fortsat i stillingen som sikkerhedsbesætning. 12. Kompanie marcherede ligeledes til Orgeval hulen. 9. Kompanie forblev ved Neuville Kopf, hvor de endnu måtte beklage tabet af deres velprøvede fører, Lt.d.R. Uhde, som såredes alvorligt og kort efter døde. Også Offz.Stellv. Dohrman, som havde været til stede, da Oberstlt. Dürr faldt, blev ligeledes såret her.

Efter forgæves forsøg med III/bayr. Inf.Regt. 3 at generobre de mistede 5. og 6. Kompanie stillinger, blev natten til den 8. maj også 1. Kompanie afløst, der forskød til egen bataljon ved Negerdorf-Ost. I. Bataillon blev ligeledes afløst og i første omgang placeret som sikkerhedsbesætning i Chamouille-tværstillingen. Fra Cerny henholdsvis Neuville Kopf, rykkede 11. Kompanie, 2. MG-Kompanie og 2. Min.Werf.Abt. sammen med 3. MG-Kompanie til Orgeval-hulen. 7. og 8. Kompanie måtte besætte Montbérault-stillingen. Også III. Bataillon blev den 8. maj til dækning af skillelinjen trukket frem til Vergeltungslager-hulen. Den 10. maj blev regimentet endegyldigt afløst og forskød til Veslud til indkvartering og bivuak.

Stadig fuldstændig bedøvet af de svære dage, de havde bag dem, og som havde syntes en evighed, var det for alle som en drøm, at de nu trådte ud af udslettelsens kaos og nedbrydningens rige, hvor ikke engang de døde havde ro i deres grave. De trådte nu ud i et forårs paradís, der med sin ganske pragt kom dem i møde. Solen skinnede gennem den majgrønne skov nord for Marchais og Notre Dame-de-Liesse, hvor regimentet den 12. maj kom i bivuak. Hvilet var velfortjent.

Kampen havde været næsten overmenneskelig. Under en regimentsappel samme aften gav Divisionskommandøren, Generalleutnant Wellmann, hvor der blev uddelt utallige jernkors, udtryk for dette med ordene: »Hver eneste af jer har for de forgangne dage gjort jer fortjent til Jernkorset. Der blev krævet meget af jer. Næsten de umenneskeligt blev ydet af jer 92'ere. Vel vil I endnu en tid stå ansigt til ansigt med fjenden, men så svært vil det, med Guds hjælp, aldrig igen blive«. Et ønske, der ikke skulle gå i opfyldelse. Allerede samme år blev kampene endnu svære. Alligevel var divisionskommandørens ros på sin plads. Inf.Regt. 92 havde uden tvivl båret tyngden i kampen, men alligevel fastholdt sine stillinger med undtagelse af en lille del. Der samlede tab ved regimentet beløb sig til 1 officer død, 15 såret og 6 savnet. Af mandskabet af 190 døde, 734 såret og 256 savnet. Hertil kom 88 syge, som havde været begravede. Gennemsnitlig talte hvert kompagni kun 30 geværer. Den kommanderende general v. Liebert gav i en korpsbefaling udtryk for sin anerkendelse med ordene: »

Trofast mod befalingen fra vores allernådigste Kejser og Konge, stålsat i forsvar, stod divisionen på det afgørende punkt langs hovedfronten langs Chemin des Dames i ugelange, hårde kampe. Taknemmelig kikker hele Tyskland beundrende på sine sønner for denne fuldragne heltegerning. Vi råber et »tak« til de faldne kammerater i evigheden. Ved divisionens afgang tager jeg anledningen til at udtale hele min fulde anerkendelse for at have bragt den franske hærs planlagte forsøg på gennembrud til fejlslag.

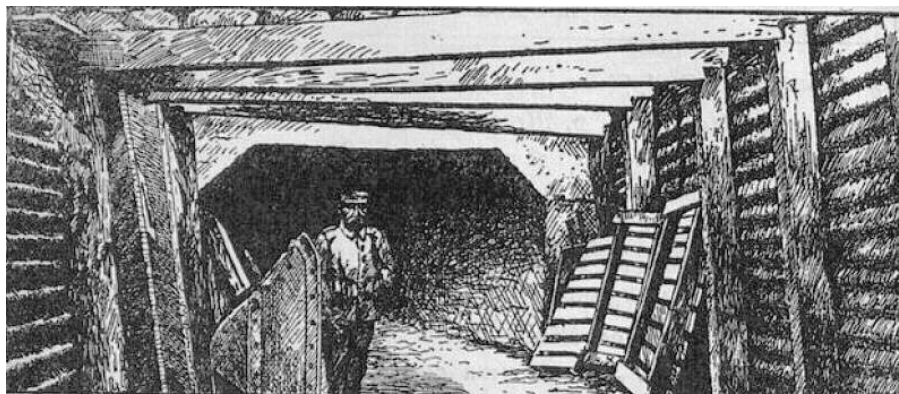

Cerny sukkerfabrik under ild fra fransk artilleri og minekastere, april 1917

Den øverstkommanderende for 7. Armee, Generaloberst v. Boehn udtalte samme dag personligt til divisionskommandøren, Generallt. Wellmann, sin anerkendelse af 20. Inf.Div. præstationer: »Jeg er kommet for til Dem og Deres division at udtale min gode ønsker såvel som min tak og anerkendelse. Jeg havde ikke forventet andet af 20. Inf.Div.« Efter kampenes afslutning skrev Generalfeldmarschall v. Hindenburg den 20. maj personligt til divisionskommandøren: »Hjertelig hilsen og lykønskninger til divisionens strålende præstationer i slag ved Aisne.«

Ja, kampen havde været overmenneskelig. Blev det værdsat af dem derhjemme, som forsvarerne af hus og hjem kunne forvente? For længst forvænt med sejrsmeldinger, havde de vænnet sig til som en selvfølge at modtage disse nyheder. I formeningen om, at krigens belastning alene blev båret på skuldrene af deres forsvarere, viste Tyskland på ingen måde tilstrækkelig forståelse for ånden bag disse heltegerninger, men glemte dem mange gange i ligegyldighed. Netop i disse dage, hvor fastholdelse af fronten var af tungtvejende betydning, var der flere gange kommet til arbejdsnedlæggelser i rustningsindustrien. Den øverste hærledelse følte sig foranlediget til at udtale, at hæren for dens indsats havde ret til at kræve det yderste af nationen.

Disse forhold kræver opmærksomhed på et tidspunkt, hvor alle ofre for største delen helt er glemt. Hvis de ikke skal være forgæves, må de på et senere tidspunkt igen værdsættes. Blandt disse er også mange 92'ere, gamle landsknægte og blodunge helte, der i disse dage gladelig satte deres liv ind. Courtecon – Cerny – en formaning om fortiden, æresord for fremtiden!

Pioner-tunnel ved Ripont i Champagne, vores dækning maj-juli 1917

I stilling ved Ripont

16. maj til 2. juli 1917

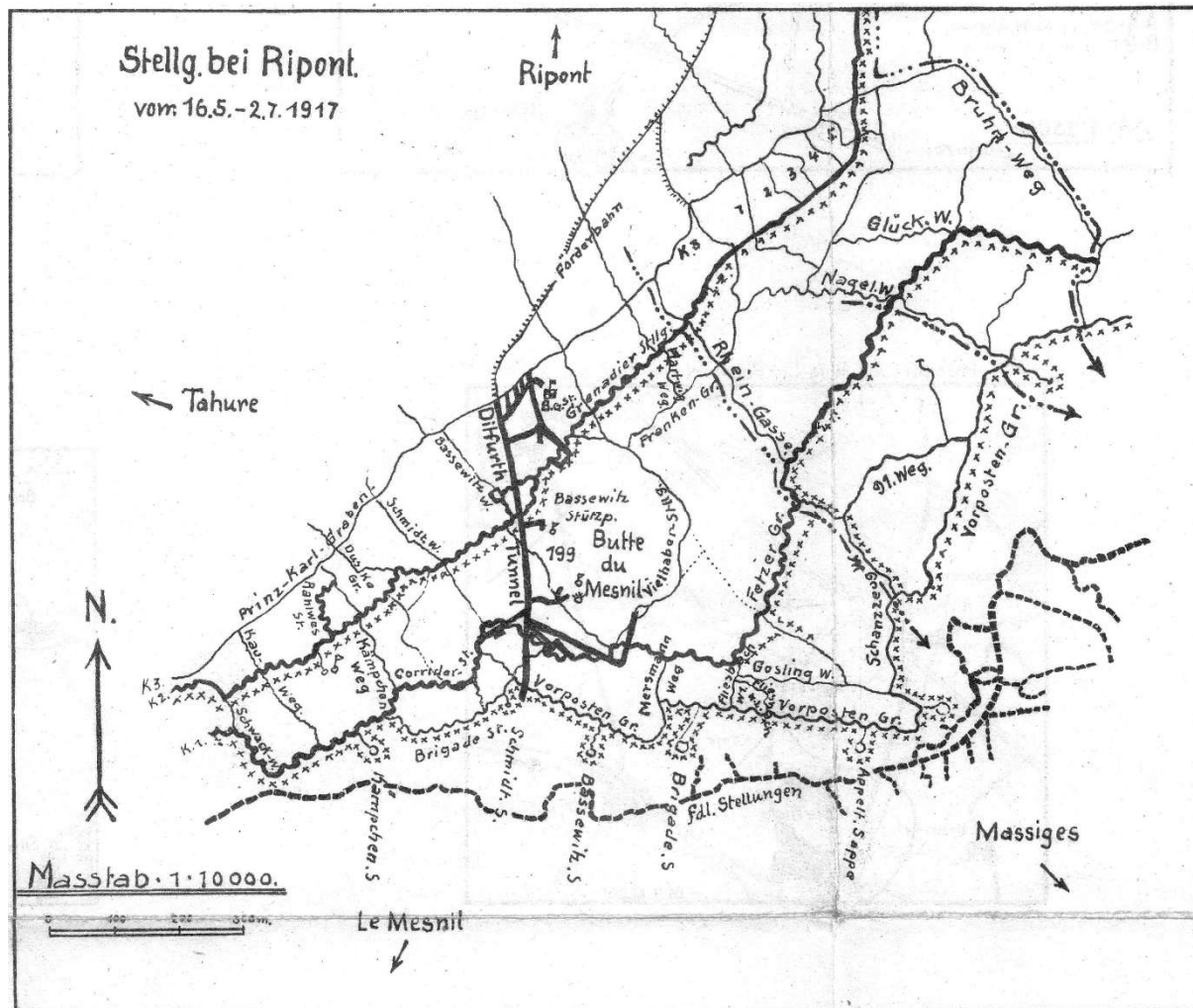
Allerede den 13. maj om aftenen kom ordre til 20. Inf.Div. om besættelse af et nyt frontafsnit, da der ved det store forbrug af kræfter, ikke var muligt med et længere hvil bag fronten. Kampene med englænderne rasede fortsat ved Arras, der først den 18. maj fandt sin midlertidige afslutning, og også yderligere franske angreb forventedes. Selvom disse som følge af de enorme tab, snart gik over til forsvar, forblev situationen på Aisne- Champagnefronten dog fortsat spændt. Over Notre Dame-de-Liesse – Missy – Pierrepont – Eurieux – la Neuville Desomont til banegården Bosemont, hvor hver bataljon fik tilgang af 220 mand erstatning. Natten til den 14. maj og i løbet af 15. maj fulgte transporten i fire tog over Montcornet – Liart – Vouziers til St. Morel. Efter udløsning fulgte en march til Falaise, hvor II. Bataillon kom i kvarter, mens I. Bataillon fortsatte til Birkenkreuz-lejren og III. Bataillon til Hubertushof lejren syd for Monthois. Regimentet skulle her indsættes i stillinger mellem de i året 1915 hårdt omstridte højder Butte de Tahure og Main de Massiges (Kanonenberg – Højde 199) nord for Massiges, ikke langt øst for, hvor regimentet havde deltaget i de agtværdige kampe ved Somme-Py. 20. Inf.Div. var endnu engang underlagt Heeresgruppe Deutscher Kronprinz, men denne gang 3. Armee under Gen.Oberst v. Einem og Generalkommando XXII. Reserve-Korps under Gen. Frhr. v. Hügel. Kommandoen over II. Bataillon var efter den sygemeldte Hptm. v. Koschitzki overtaget af den tidligere adjutant ved 20. Inf.Div., Hptm. Hartweg (Johannes), mens III. Bataillon var overtaget af Hptm. a.D. Deiters efter den ligeledes syge Major v. Reden.

Efter en hviledag den 15. maj gik marchen natten til den 16. over Séchault – Fontaine-en-Dormoise til afløsning af Res.Inf.Regt. 235 i stillingen ved Ripont i 31. Res.Inf.Div. afsnit. I starten besatte III. Bataillon højre afsnit og I. venstre, mens II. Bataillon som reserve placeredes i lejren Hubertushof. Inf.Regt. 92 besatte den sydlige skråning af den højderyg, der som højeste punkt har Butte de Mesnil. Den højre fløj lå 3 km sydøst for Tahure omkring 500 meter vest for bakketoppen, mens venstre fløj lå 500 meter øst for det skovklædte område til vejen mod Maison de Champagne, 2½ km syd for Ripont. Frontbredden var omkring 2 km. Den vestlige del af stillingen havde generelt front mod syd, mens den østlige del, med øgenavnet »Gutenschnabel« i en næsten ret vinkel havde front mod øst. Til højre var der kontakt til Inf.Regt. 113, til venstre til Inf.Regt. 77, der igen mod øst havde kontakt til Inf.Regt. 79.

Besættelsen af stillingen blev reguleret på den måde at hver bataljon var indsat 20 dage i forreste linje, hvorefter den gik i hvil i 10 dage, for så igen at gå i front i et andet afsnit. Stillingen led kun relativt lidt under fjendtligt artilleri. Fjenden manglede tunge kalibre og hans opførsel ikke syntes at pege i retning af angrebshensigter. Den valgte bemanning syntes derfor retfærdiggjort. Med de 10 dage i hvil skulle der ligeledes vindes tid til gennemførelse af uddannelse. De ankomne personelerstatninger havde i mellemtiden bragt kompagnierne op på en gennemsnitlig styrke på 70-80 mand. Erstatningerne viste sig imidlertid meget dårligt uddannede, da der i Tyskland hele tiden blev større og større mangel på uddannelsesmandskab, og var blandt andet overhovedet ikke uddannet i brugen af håndgranater. Dårligst var den fysiske form. Det var unge mennesker på 18-19 år, der allerede havde lidt under mangelsituationen i Tyskland, og mandskab på over 40 år, der hidtil havde være undtaget for tjeneste. Om end de udviste god vilje til blive værdige til deres gamle kammerater, så havde Kompagniførerne alligevel

overordentlige problemer med en del af dem. Med de meget mangelfulde underbringelsesforhold, vanskelighederne ved bevægelser i dagslys på grund af de flade, stadig sønderskudte skyttegrave, og nødvendigheden af udbygning af den forreste kamplinje, var en sammensmeltningen af det gamle og det nye mandskab meget svær at opnå. Det ældre mandskabs kræfter måtte i stor udstrækning anvendes for at bibringe det nye den nødvendige viden om ophold i den forreste stilling, især i de fremskudte poster. Kampuddannelsen var ligeledes meget svær at få gennemført med den kort tid, der var til rådighed under hvileperioderne. Regimentet følte sig derfor tvunget til at ansætte kampværdien som ringe, og anse en uddannelsesperiode på mindst fire uger bag fronten nødvendig, et ønske, der med den fortsatte spændte situation, ikke kunne imødekommes. På den måde var der også i denne stilling meget arbejde, der skulle gennemføres, og det fortjente hvile blev ikke til noget.

Stillingen bestod af tre kampgrave, der hele tiden måtte sættes i forsvarsmæssig stand, da den for største delen ikke havde tilstrækkelig dybde og kun havde en svag hindring. Mens den tredje kamplinje – Prinz Karl graven – overhovedet ikke kunne regnes for en modstandslinje, var den forreste kamplinje ved overtagelsen, generelt i orden. Bedst placeret var anden kamplinje, der gik hen over toppen på Butte de Mesnil, og herfra havde et over-

ordentlig god overblik over terrænet mod de fjendtlige stillinger. Under Butte de Mesnil var der med en meget stor arbejdsindsats gravet den 500 meter lange Ditfurth-tunnel, der yderligere havde to sidetunneler på henholdsvis 80 og 150 meter. I tunnelen var der underbringelses mulighed for 600 mand. Den var elektrisk belyst, med en reserve af petroleumslamper i tilfælde af at strømmen skulle gå, og blev tilstrækkeligt ventileret gennem talrige luftskakter. Med en jordoverdækning på 4-15 meter var den overordentlig skudsikker. Talrige udgange førte til kampstillinger helt frem til den forreste kampgrav. Modsat befandt sig de mange forbindelsesgrave sig i en sørgelig forfatning som resultat af den fortsatte ødelæggelse gennem den fjendtlige artilleribeskydning og gennem regnvejret. De var

i dagslys ofte impassable og måtte i sidste ende for en dels vedkommende fuldstændig opgives. Andre grave opstod i deres sted. Afsnittet til højre blev besat med tre kompagnier på grund af fjendens tætte placering. Det fjerde kompagni lå som reserve i Ditfurth-tunnelen. Venstre afsnit var kun besat af to kompagnier i forreste linje, mens det fjerde kompagni som reservekompagni lå 800 meter bag Trotta-tværstilling. Antallet af dækninger var generelt tilstrækkelige, men lå i mange tilfælde i forbindelsesgravene ved indgangen til kampgraven, da stillingen først kort tid forinden var blevet tilbageerobret fra fjenden af 19. Inf.Div. På samme måde var også forpostgraven, der udgik fra forreste grav omkring 200 meter fra højre fløj, og herefter gik foran hele stillingen, oprindeligt en fransk grav. Den kunne på ingen måde anses for perfekt, da den kun var adskilt fra den fjendtlige linje med 60 til 200 meter. Om dagen blev den besat med enkelte poster, og om natten med dobbeltposter, hvilket også var tilfældet med de eksisterende sapper i det vestlige divisionsafsnit. Det blev bestræbt at afløsningen mest mulig blev underbragt i umiddelbart i nærheden. For tilfældet af et fjendtligt angreb uden artilleri- og minekaster forberedelse, skulle posterne holde stillingen til stormenhederne var klar til modstød i den forreste kampgrav. I tilfælde af artilleriforberedelse skulle posterne falde tilbage til den forreste kampgrav, hvorfra forpostgraven skulle tilbageerobres gennem angreb.

Kort efter regimentets indsættelse, begyndte fjenden med ild fra lette og middeltunge batterier systematisk at ødelægge stillingen. Særlig kraftig lå ilden over »Entenschnabel«, forbindelsesgravene, særlig hvor de krydsede kampgravene, og udgangene fra Ditfurth-tunnelen. Flankering fra Allongé-slugten gav fjenden gunstige fordel. Man formodede også at fjenden gravede underjordiske miner. Det var ikke klart, hvorvidt fjenden selv ville rykke frem, men frygtede for et angreb. De patrulje, der regelmæssigt ved nattetide blev sendt ud, stødte aldrig på fjenden. Det lykkedes ikke at tage fanger, da fjenden var meget opmærksom og kraftigt befæstet. Fjendens aktiviteter i luften var meget omfattende. Fjenden nedkastede gentagende gange tryksager ned over stillingen, hvis indhold rettede sig om ubådskrig og ligeledes gengav Præsident Wilsons tale fra 2. april 1917 for at øve indflydelse på troppernes moral. Nogen succes havde de ikke. Retableringsarbejdet krævede indsættelsen af alle kræfter. Fjendens tunge minekastere var hele tiden aktive. Indsatsen imod dem forblev ret virkningsløs. Fjenden havde her uden tvivl en overlegenhed gennem sine kraftigere kampmidler, og den bedre linjeføring af hans kampgrave.

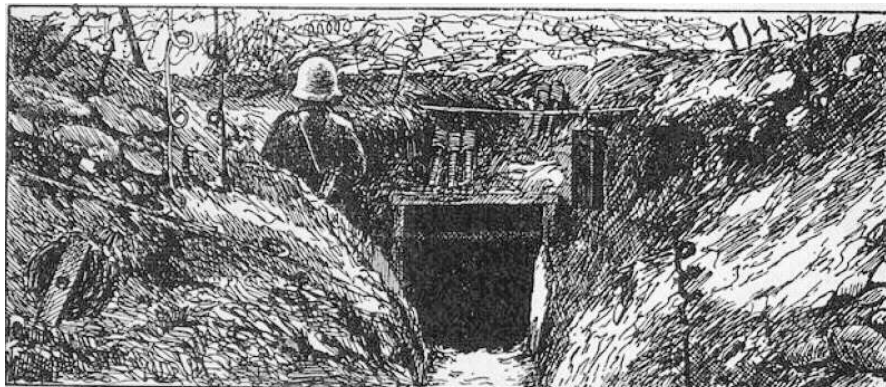
Den 21. maj gennemførte franskmændene overraskende en kampopklaring, der ril fulde lykkedes for dem. 11. og 10. Kompanie holdt denne dag den højre fløj og den midterste del af det vestlige afsnit. Efter den sædvanlige forstyrrelsesild, der varede længere end normalt, iværksatte pludseligt kl. 1830 et bombardement af begge kompagniafsnit med tungt artilleri og minekastere, der kontinuerlig sted i intensitet indtil det nåede sit højdepunkt kl. 2050. Antallet af eksploderende granater og miner blev vurderet til omkring 8.000. Ildforberedelsen blev efterhånden forlagt fra forpost- til Korridor-graven, videre til den forreste grav og til anden kampgrav. Uden at afvente afslutningen på denne ildforberedelse, begyndte fjenden omkring kl. 19 at forlade sin forreste grav. På dette tidspunkt observerede fører for 10. Kompanie, Oblt.d.R. Biereye, fra udgangen fra Ditfurth-tunnelen i forreste kampgrav hvordan 40-50 franskmænd rykkede frem mod Schmidt-sappen. På anmodning fra ham, iværksatte artilleriet sin spærreskydning. Alligevel stormede franskmændene frem gennem begge beskydninger, der også kostede dem betydelige tab, og trængte skjult af krudtrøg og kalkstøv uden at blive bemærket af de her stående poster vest for Schmidt-sappen, gennem forpost-graven, ind i Korridor-graven. Her udspillede der sig på kort tid rystende damascenere, da en rettidig og succesfuld modstand var umulig som følge af den totale overraskelse. Som de nåede de første af 10. Kompanies dækninger, kastede franskmændene fosforhåndgranater ned, hvis giftige gasser, der ikke øjeblikkeligt var dødbringende, senere fik en del af mandskabet til at bukkede under. En anden dækning var allerede styrtet sammen under artilleribeskydningen og havde begravet flere af mandskabet. I en tredje stod mandskabet allerede kampklar på trappen. På råbet fra Gefr. Karrasch: »Franskmændene kommer!«, styrtede de ud med to maskingeværer. I det øjeblik slog en granat ned og dræbte to mand og sårede fem, hvorefter det øvrige mandskab igen løb ned i dækningen. Gefr. Karrasch og Musk. Berger kastede – trods førstnævnte var såret og ikke kunne stå op – håndgranater mod fjenden og standsede den videre fremrykning. Imidlertid havde franskmændene allerede kastet en håndgranat ned i dækningen, der blev fyldt med gasser. Forsøg på i mellemtiden fra anden kampgrav at sende reservedelingen frem, mislykkedes på grund af den fortsatte spærreild, fjenden havde lagt mellem de to stillinger. Modstanden fra Gefr. Karrasch fik dog franskmændene til at løbe tilbage i retning af 11. Kompanie, hvorfra de returnerede til egne linjer. 10. Kompanie havde et samlet tab på 11 døde, 5 sårede og 4 begravede.

Overfor Kempchen-sappen i 11. Kompanie var fjenden ligeledes rykke frem med 30-40 mand, men her dog afvist med håndgranater. Derimod lykkedes det franskmændene ligeledes at kaste fosforhåndgranater ind i en dækning på venstre fløj af kompagniet, hvor begge udgange var styrtet sammen. Som den eneste lykkedes det Musketier Worzecha at komme ud af dækningen og hente hjælp fra den næste gruppe, så alt mandskab fra denne dækning kunne reddes ud. Selv døde han senere af forgiftning. Tabene ved 11. Kompanie beløb sig til 1 død og 16 sårede. Derimod havde fjenden måttet betale en betydelig pris for sit angreb. Det lykkedes et maskingevær fra

Inf.Regt. 113 at virke flankerende mod franskmændene i deres frem- og tilbagerykning og bibringe dem store tab. Dagen før havde et fjendtligt fly i 50 meters højde overfløjet III. Bataillons stillinger og fotograferet. Det lykkedes 11. Kompanie at skyde dette fly ned, så det styrtede ned mellem de to stillinger, hvor en patrulje den nat fandt piloten død. Franskmændene var imidlertid kommet den i forkøbet, og kunne anvende de optagne fotografier til deres angreb. En hårdt såret fransk officer, som natten efter det franske angreb på 11. Kompanie blev fundet foran stillingen, gav kompagniføreren, Lt.d.R. Behrens denne oplysning før han døde. Den totale ødelæggelse af Korridor-graven nødvendiggjorde en ny konstruktion. Den kommanderende general udtalte sin anerkendelse af begge kompagniers indsats under angrebet.

I den næste tid øgedes den fjendtlige artilleribeskydning. Selvom der befandt sig en tung, tre middeltunge og otte lette minekastere, en granatkaster, 19 maskingeværer og fire franske maskingeværer i stillingen, havde fjenden overhånden gennem sin fremragende flankeringsmuligheder med sine batterier og maskingeværer, ledet fra luften. Den tyske front var på dette sted dømt i defensiven. Den 12. juni lykkedes det fjenden med en ny patruljeoperation mod II. Bataillon, der med 7. og 8. Kompanie holdt samme afsnit som havde været besat med 11. og 10. Kompanie under den tidligere fjendtlige operation. Efter en beskydning med miner den 10. juni, der for en stor dels vedkommende havde gjort forreste linje uanvendelig, blev det omfattende retableringsarbejde næste nat ødelagt af et kraftigt uvejr. Forbindelsen mellem den forreste kampgrav og forpostlinjen var ikke længere til stede. Dækningerne i Korridor-graven stod under op til 1 meter vand. Retableringsarbejdet natten til den 12. juni led under de vedvarende fjendtlige ildoverfald, der fulgte med 1½ timers mellemrum, og nåede kun få resultater. Den 12. juni startede den fjendtlige artilleriild, der øgedes kontinuerligt. Kl. 0835 lagde franskmændene en spærreild nord for forpost-, korridor- og den forreste kampgrav, der var så kraftigt, at det ikke var muligt at bringe forstærkninger frem igennem den. Hvordan franskmændene var trængt ind i Korridor- og forpost-graven og en beskrivelse af kampene her lader sig ikke længere beskrive i detaljer. Posterne 1 – 5 i forpost-graven blev ikke senere fundet. De var sporløst forsvundet. På baggrund af blodspor og stumper af franske uniformer lod vurderer, at der må være foregået hårde kampe. Franske dolke og håndgranater blev fundet i et større antal. Post 6 var faldet, mens posterne i Schmidtsappen fra ryggen var blevet nedkæmpet med håndgranater. Om franskmændene havde bragt posterne med tilbage som døde eller som sårede, lod sig ikke fastslå. Da det endeligt blev muligt at skabe forbindelse til den forreste grav, var de fjendtlige angribere forsvundet. Eget artilleri havde ikke formået at bringe fjenden til standsning. I forvirringen havde den vagthavende Gefreiter i graven undladt at give signal til spærreskydning. Tabene ved 7. Kompanie var 3 døde, 7 sårede og 5 savnede. 8. Kompanie mistede 3 sårede, 1 savnet og 11 syge – bevidstløse på grund af indånding af gas. For regimentet var disse tab meget smertelige, men under de nævnte forhold måtte man forvente muligheden. Inf.Regt. 77 havde den 20. juni med succes gennemført en patruljeoperation mod den franske stilling, men blev 26. juni ramt på samme måde som Inf.Regt. 92 og med samme resultat.

De franske batterier fortsatte i samme takt. Regimentet blev tvunget til det udmattende arbejde på retablering af stillingerne og forsøget på at gøre dem mere modstandsdygtig. Nyheden om afløsning blev derfor mødt med stor glæde, da den indløb den 26. juni. Den 29. juni blev III. Bataillon afløst af II./Inf.Regt. 148 og marcherede over Monthois og Vouziers mod nord til kvarterer i Terron-sur-Aisne. Den 1. juli skiftede den igen kvarter og nåde i march mod øst over Les Alleux – Chateau-sur-Bax – Briquenay til nye kvarterer i Verpel. 3. MG-Kompanie kom i kvarter i Bar. Den 3. juli blev I. og II. Bataillon afløst af de to øvrige bataljoner fra Inf.Regt. 148 og marcherede til banegården i Ardeuil, hvorfra det med jernbane gik over Challerange – Vouziers – Chateillon-sur-Bar til banegården i Harricourt. Stab og 2. Kompanie kom her i kvarter, mens 1., 3. og 4. Kompanie marcherede til Autrêches. II. Bataillon fortsatte til Buzancy, hvor den indkvarteredes. 1. og 2. MG-Kompanie blev den 4. juli ligeledes afløst og forskød til Bar. Der blev kun tildelt regimentet få dages hvil i disse kvarterer. Der var netop indløbet ordre til 20. Inf.Regt om at forskyde til bedre kvarterer i området Sean – Carignan, da der indløb kontraordre, hvoraf det fremgik, at divisionen skulle på en længere rejse. Allerede den 9. juli slog endnu engang afskedens time i vest.

Lyttepost i indgang til dækning i Ripont-stillingen - 23. maj 1917

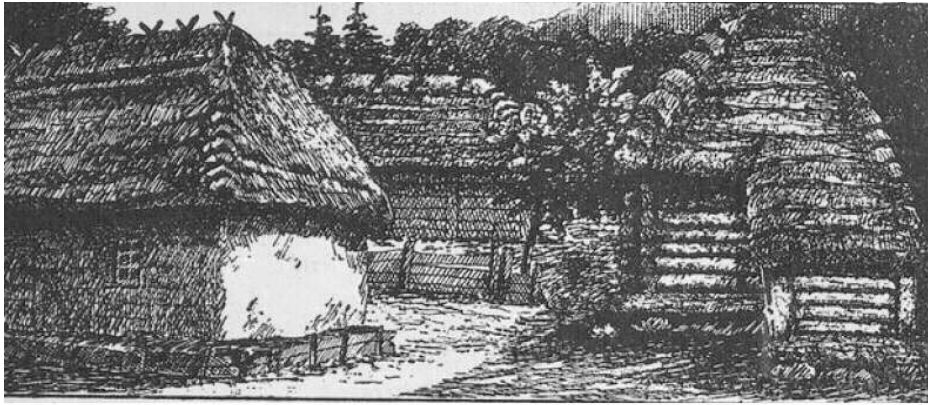
Generelle situation

16. maj til 23. november 1917

Forventningen fra tysk side om, at udbrud af den russiske revolution, afsættelsen af zaren og statsmagtens undergang, var sket i hænderne på de moderate socialister, og at snarlig fred med Rusland eller i det mindste en svækkelse af dens kræfter, snart ville fjerne faren i øst, gik ikke i opfyldelse. Med alle midler bearbejdet af Ententen, kaldte den nye magthaver, Kerenski, med diktatorisk magt til et sidste slag. Hans mål var at forstærke den nye russiske statsforfatning med en fred uden forudgående nederlag. General Brussilow, udnævnt til Generallissimus, besluttede sig til en ny offensiv på slagmarkerne i Galicien mod den østrigske Armee Boehm-Ermolli, og den tyske Sydarmee under Generaloberst Graf v. Bothmer med målet at generobre Lemberg. Efter koncentrationen af enorme stridskræfter og kampmidler blev angreb iværksat over en 50 km front mod linjen Zablocze – Zborow – Brzezany. Den 25. juni startede slaget om Brzezany. På trods af gode resultater i starten og yderligere hensynsløse ofre, nåede fjenden ikke sine mål. Brussilow besluttede sig derfor til den 8. juli at støde frem mod den sydlige tilstødende 3. østrigske Armee under Generaloberst v. Kritek. Østrigerne veg tilbage og fronten blev gennembrudt, hvorved Bothmers Sydarmee blev omgået. De sidste tyske reserver blev øjeblikkeligt sendt mod Kalnez og Dolina. I mellemtiden faldt Kalnez den 12. juni i hænderne på russerne, der med sin venstre fløj nåede højderne ved Landstren – Nowica og syd herfor. Ruslands sejrsvilje flammende endnu engang voldsom op. Som de første tyske reserver ankom fra vestfronten, kunne krisen i Dnjestr- og Lomnica dalenen den 15. juni allerede anses for overstået. Mens kampene på dette sydlige frontafsnit for russerne mere og mere fik karakter af forsvar, skred den tyske overkommando på nordfløjen til modoffensiv på den oprindelige russiske angrebsfront ved Zborow. Af slaget udviklede der sig hurtigt en forfølgelse af russerne over Zbrucz – Czzernowitz. Kimpolung og Radartz faldt i hænderne på østrigerne. Her gik forfølgelsen i stå. Kort efter slog Generaloberst v. Mackensen frem til den 15. august de russisk-rumænske undsættelsesoffensiv i stykker ved Sereth.

I mellemtiden havde de øverste hærledelse besluttet sig til en anden operation, endnu mens de tyske stormdivisioner var under fremrykning mod Zbrucz. Trods den uhyre vanskelige situation på vestfronten og italienerens succes under det 11. Isonzo-slag mod østrigerne, som øjeblikkeligt måtte stilles en ny tysk arme til disposition, var O.H.L. fast overbevist om, at det var muligt at løsne nordfløjen på den russiske front omkring Riga og erobre de baltiske øer. 8. Armee under general v. Hutier marcherede i disse dage op, og begyndte den 31. august offensiven fra linjen Friedrichstadt – Tukcum. Den 1. september tiltvang den midterste division under Generallt. v. Berrer overgang over Düna, mens højre fløjdivision under Generallt. v. Kathen kastede de fremførte russiske forstærkninger tilbage ved Oger Galle, og venstre fløjdivision under Generallt. Niemann bankede på Rigas porte. Af frygt for, at dens tilbagegangslinjer mod Petersburg skulle blive afskåret, iværksatte russerne en kæmpende tilbagegang. De tyske divisioner trængte efter. Den 3. september brød Division Berrer den store Jägel, hvor 20. Inf.Div. fandt indsættelse, og kastede fjenden tilbage til jernbanelinjen mod Petersburg. Division Niemann erobrede den sydlige indgang til Riga, nåede Aa-linjen og knækkede den russiske modstandsvilje. Den 5. september var linjen allerede gennembrudt og den 6. september stod tre divisioner 40 km øst for Riga mellem Østersøen og Düna, hvor de gravede sig ned. Kort efter fulgte fremrykningen mod brohovedet ved Jakobstadt. Russerne veg også her tillagde til højre side af Düna. Den 23. oktober blev øerne Ösel og Moon erobret ved en dristig operation af flåden.

Kerenski tabte de russiske kommunisters stormløb. Den russiske hærs sammenbrud begyndte tydeligt at vise sig. De nye magthavere Lenin og Trotzki erklærede sig efterhånden rede til forhandlinger.

O.U. i Berlohy ved Lomnica (Galicien) 22. juli 1917

Regimentets kampe ved Landestreu-Nowica

15. til 23. juli 1917

For tredje gang førte skæbnen regimentet til østfronten. Stillingsbesættelsen var i den næste tid som følger:

Regimentskommandør: Oberst v. Heynitz (til 5.8.)
 Oberstlt. v. Teichman u. Logischen, Hus.Regt. 17 (til 25.8.)
 Oberst v. Heynitz
 Regimentsadjutant. Oblt. Frhr. Grote
 Regimentslæge: St.Arzt d.R. Dr. Birch
 Ordonnansofficer: Lt.d.R. Zeiss
 MG-Officer ved staben: Lt.d.R. Seeland

I. Bataillon:

Bataljonskommandør: Hptm. Fhr. Trusch v. Buttlar-Brandenfels
 Adjutant. Lt. Leusch
 Læge: Feldhilfsarzt Golebiewski
 1. Kompanie: Lt.d.R. Kayser (til 7.8.); Lt.d.R. Lemmermann
 2. Kompanie: Lt. v. Garmissen (til 8.9.); Lt. Bauer
 3. Kompanie: Lt.d.R. Bähr
 4. Kompanie: Lt.d.R. Böwing (til 20.8.); Lt.d.L Kayser († 3.9.); Lt.d.R. Hemmpel

II. Bataillon:

Bataljonskommandør. Hptm. Hartweg (Johannes) (til 3.9.); Lt.d.R. Heyden (til 4.9.), Hptm. Kobus
 Adjutant: Lt. Schwenkow
 Læge: St.Arzt. d.R. Dr. Birch
 5. Kompanie: Lt.d.R. Heyden (til 3.9.); Lt.d.R. Rust (til 4.9.); Lt.d.R. Heyden.
 6. Kompanie: Oblt. Grahn (til 17.7.); Lt.d.R. Dethloff
 7. Kompanie: Oblt. Rahlwes (Ernst) (til 22.7.); Lt.d.R. Machens
 8. Kompanie: Lt.d.R. Fricke

III. Bataillon:

Bataljonskommandør: Hptm. a.D. Deiters
 Adjutant. Lt. v. Mülcknitz
 Læge: Oberarzt d.R. Dr. Bartsch
 9. Kompanie: Lt.d.R. Liebmann (til 18.7.); Lt.d.R. Brüggemann (Kurt) (til 23.7.); Lt.d.R. Hassebrauk
 10. Kompanie: Lt.d.R. Hesse † 24.7.; Lt.d.R. Franke (til 24.7.); Oblt.d.R. Biereyn
 11. Kompanie: Lt.d.R. Heydecke (til 18.7.); Lt.d.R. Behrens
 12. Kompanie: Lt.d.R. Hansen (til 19.7.); Feldw.Lt. Hamann (til 23.7.); Lt.d.R. Wagner (Paul)

1. MG-Kompanie: Lt.d.R. Schönbrunn
2. MG-Kompanie: Lt.d.R. von der Brelje
3. MG-Kompanie: Lt.d.R. Tölk
1. Minenwerfer-Kompanie: Lt.d.R. Blanke
2. Minenwerfer-Kompanie: Lt.d.R. Wittzack
3. Minenwerfer-Kompanie: Lt.d.R. Maaseberg.

Den 9. juli blev staben med 1. og 2. MG-Kompanie, I. og II. Bataillon i Harricourt indladet i tre tog. Tidligt den 10. juli fulgte III. Bataillon og 3. MG-Kompanie fra banegården i Briquenay. Tograjsen varede fra den 10. til den 14. juli og gik over Carignan – Montmédy – Diedenhofen [Thionville] – Saarbrücken – Münster-am-Stein – Frankfurt a.M. – Hanau – Fulda – Eisenach – Weimar – Leipzig – Dresden – Görlitz – Breslau – Ratibor – Oderberg – Krakau – Tarnow – Prezemysl – Lemberg – Stryj – Dolina til Broszniow. Efter at have krydset grænsen til Østrig blev forplejningen mindre god, og navnlig mængden af brød og kaffe var begrænsede. Anderledes end det tidligere havde været i vest. Fra de rigelige mængder af tobak, cigarer og cigaretter, der var medbragt, kunne der undervejs tiltuskes meget, især æg. Vedrørende tobak syntes der stor mangel i Østrig. Lige så snart de tyske feltkøkkener igen trådte i funktion, blev forplejningen igen god og rigelig. Fra Broszniow blev der med det samme fortsat til fods over Swaryczow gennem den smukke Lomnica-dal mod Berlohy. Først var der stor hede, så begyndte regnen at sile ned og forvandle vejene til et bundløst søle. Bagagevognene kom kun frem med besvær. Efter rygter under marchen, skulle østrigerne igen være under flugtagtig tilbagetrækning. Oprindeligt tiltænkt den store offensiv mod Tarnopol på fronten nordlige fløj, blev derfor i Stryj retning ændret fra mod øst til sydlig retning, da den 3. østrigske Armee under Gen.Oberst von Kritek var faldet tilbage fra Stanislau til vest for Kalucz Det syntes at haste. Indsættelsen af friske tropper var nødvendig. Inf.Regt. 92 blev af 20. Inf.Div. i første omgang udvalgt til indsættelse.

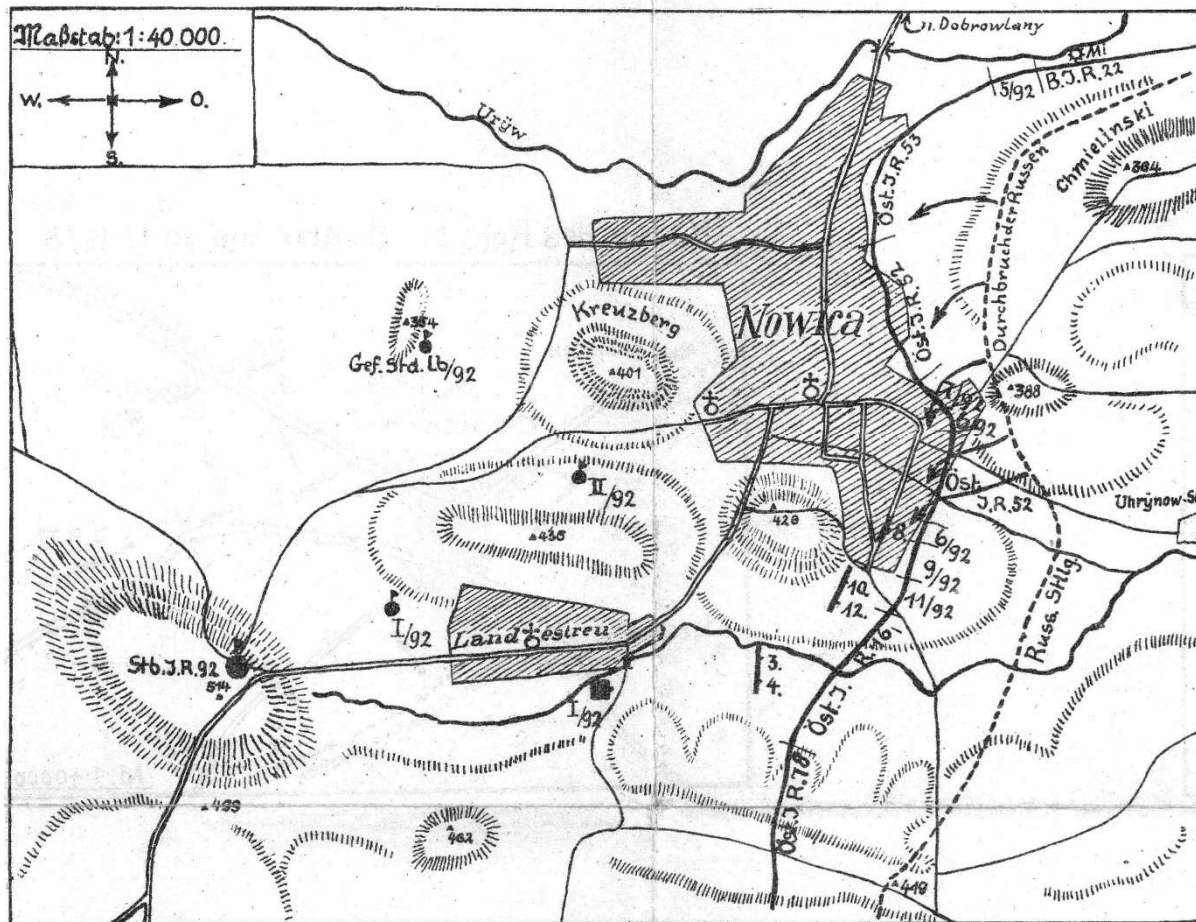
Efter at have sikret Kalucz var russerne allerede kommet over på vest siden af Lomnica. Yderligere resultater blev imidlertid standset gennem rettidige forholdsregler, truffet af den tyske Sydarmee Bothmer. Desto større forhåbninger havde Kerenski og Brussilow på en fortsættelse af deres angreb syd for Kalnez mod bakkerne ved Landestreu – Nowica, i hvis venstre flanke man allerede var nået frem. Af strategiske grund var det for østrigerne nødvendigt at fastholde disse højder, der lå på østsiden af Lomnica. Kampene rasede, da Inf.Regt. 92 nåede frem den 14. september. Denne dag var to russiske angreb blevet afvist. Fjendens angrebskraft synes at være på vej ned. På trods af det russiske artilleris overlegenhed i antal og ammunition, var det ikke i stand til at øge deres infanteris angrebsvilje, når det stødte på tyske tropper. Karenskis manifest havde mistet dens tiltrækningskraft. Alligevel lovede Brussilow fortsat succes, hvis nye tropper blev indsat. Også de såkaldte døds-bataljoner kom til indsættelse her, bestående af frivillige der, smykket med et dødningshoved, havde svoret under ingen omstændigheder at overgive sig. Ved regimentets ankomst var kommandoforholdene ved 3. østrigske Armee ændret. Sammen med de allerede ankomne tyske reservetropper, der kort forinden var kastet ind i brechen, og østrigske divisioner var en ny armegruppe blevet formeret under General Litzmann, hvortil Inf.Regt. 92 også sluttedes. Som resultat af den allerede forbedrede situation kunne General Litzmann med fortrøstning overfor førere og tropper byde samvirket velkommen og love, at russerne ved fortsat fremrykning, ville hente sig en blodig tud og miste luften til fortsat kamp. Yderligere tilbagetrækning for armegruppen ville ikke finde sted. Denne tillid til de tyske tropper var fuldt ud retfærdig. Derimod skulle dette ikke vise sig fuld ud også at dække den underlagte østrigske 36. Inf.Tr.Div fra XIII. østrigske Armeekorps.

I/Inf.Regt. 92 fik allerede den 14. juli kl. 1740, kort efter dens ankomst til Berlohy, ordre til at tage opstilling bag det østrigske Inf.Regt. 78 vest for Landestreu, men blev efter udførelse af denne ordre, trukket længere mod syd til bag det østr. Inf.Regt. 16 og forbigående delvist at blive indsat i kamplinjen. Her blev den som divisionsreserve den 15. juli. Hptm. Frhr. v. Buttlar overtog afsnittet med de allerede i stilling stående østr. Inf.Regt. 16 og II/bayr. Inf.Regt. 22, samt egen division. Højdedraget Landestreu – Nowica dannede en udløber af de østlige Kar-pater, og havde en temmelig betragtelig højde, der vest og syd for Landestreu nåede over 500 meter. Den øjeblikkelige stilling gik omkring 500 meter øst for Højde 531 – Højde 514, og mod øst i retning af fjenden, faldt terrænet gradvist ned mod Berenica, stærkt gennemskåret af talrige slugte og dækket af skovparceller. Østrigerne havde øst for Nowica mistet deres tre forreste, udbyggede linjer til russerne. Den øjeblikkelige stilling var derfor ikke udbygget. Fjenden befandt sig generelt 1-1½ km væk. III. Bataillon blev den 15. juli som reserve placeret bag venstre fløj af den østr. Inf.Regt. 78, mens II. Bataillon som Divisionsreserve forblev i Berlohy.

Den 16. juli indløb nyheden om, at Kalnez var tilbageerobret, og fjenden på denne front fortsat blev presset tilbage. Den østr. 36. Inf.Tr.Div. havde derfor til hensigt at tilbageerobre den tidligere tredje stilling på Højde 426 syd for Nowica – Højde 388 øst for Nowica. Angrebet skulle begynde fra venstre fløj og presset herfra efterhånden

Stellg. bei Nowica – Landestreue am 17.7.1917 abends.

Karte 30

forplante sig videre mod syd langs den fjendelige front. Første mål blev angivet til linjen vest kant Landestreu – Højde 436 nord herfor – Højde 401 (Kreuzberg) vest for Nowica. Kl. 1730 forlod II./Inf.Regt. 92 Berlohy og marcherede som reserve bag venstre fløj af østr. 36. Inf.Tr.Div., hvor den med III. Bataillon fortsat i stilling, blev underlagt den østr. 13. Infanterie-Brigade. I. Bataillon fik som divisionsreserve ordre til at forblive i position. Angrebet med de østr. Inf.Regt. 52 og 53, bestående af kroatiske, madjariske ¹⁾ og serbiske tropper, opnåede denne dag omkring 800 meter terræn i retning af Landestreu og 1600 i retning Nowica. Den befalede linje blev ikke nået.

Om aftenen den 16. juli blev derfor 5./Inf.Regt. 92 stillet til rådighed for højre fløj bataljon fra det østr. Inf.Regt. 53 vest for Nowica, mens 8. Kompanie tilsvarende tilknyttedes venstre fløj bataljon på den sydlige tilstødende østr. Inf.Regt. 52. For den 17. juli tilgik ordre til, allerede samme nat at erobre Landestreu og arbejde sig frem mod Nowica, der kl. 0500 skulle stormes af den østr. 36. Inf.Tr.Div. efter en kraftig artilleriforberedelse. Angrebet skulle forstærkes af et samtidig fremstød i nord i retning Klucz med bayr. 8. Res.Inf.Div. III. Bataillon fik til opgave under angrebet at rykke frem på begge sider af vejen Landestreu – Nowica mod den sydlige del af landsbyen, og i løbet af kampen så langt som muligt at omslutte den mod øst. 9. Kompanie blev indsat øst og 11. Kompanie vest for denne vej. 10. og 12. Kompanie udgjorde flankesikring bag højre fløj af 9. Kompanie. På grund af utilstrækkelig artilleriforberedelse og kraftig russisk modstand, lykkedes det kun østrigerne at sikre Landestreu og nå den vestlige kant af Nowica. Med en fuldstændig utilstrækkelig kontakt til den østrigske troppeledelse, der ikke kunne opnås, nåede III. Bataillon ikke stor mere end de indtagne udgangsstillinger.

Kl. 10 nåede en ny befaling frem til III. Bataillon, hvorefter den skulle fortsætte angrebet, nu med fremrykning i østlig retning med venstre fløj tæt langs den sydlige kant af Nowica. I det tidlige morgengry var ligeledes 6. og 7. Kompanie underlagt det østr. Inf.Regt. 52, med ordre til at følge dette regimentet i retning af Højde 401

¹⁾ Landområde, der i dag dels ligger i Bosnien og dels Hercegovina.

(Kreuzberg). Kl. 0800 fik fører for II. Bataillon, Hptm. Hartweg ordre til, med disse to kompagnier, nu underlagt det østr. Inf.Regt. 78, at angribe Højde 388 øst for Nowica og stillingerne syd herfor. Endnu engang var det ikke muligt at komme i kontakt med fører for det østrigske regiment. Hptm. Hartweg overtog derfor også kommandoen over 9. og 11. Kompanie, der stadig stod med front mod Nowica. Han indsatte 9. Kompanie under Lt.d.R. Liebmann i østlig retning over Højde 426, 11. Kompanie under Lt. Heydecke med tilslutning syd herfor. 6. Kompanie under Oblt. Grahn med tre MG under Lt.d.R. Fricke blev indsat til venstre for 9. Kompanie, mens 7. Kompanie under Oblt. Rahlwes skulle følge skråt til venstre bag 6. Kompanie. Under disse forskydninger var det uundgåeligt at enhederne blandedes med de østrigske, der for en dels vedkommende lå længere tilbage, eller skød sig frem i de store huller mellem de østrigske kompagnier. Alligevel var der stadig et hul mellem 9. og 11. Kompanie. Også længere mod syd til østr. Inf.Regt. 78 var der et sådan flere hundrede meter brede hul. Som russerne på grund af presset fra vest begyndte at vige gennem Nowica mod øst i retning af Højde 388, gik II. og III. Bataillon ligeledes frem, med venstre fløj langs landevejen mellem de to landsbykirker i Nowica og højre over Højde 426. På grund af flankerende MG-ild fra Højde 388 øst for Nowica og fra Højde 419 vest for Uhrynow kunne man indtil kl. 12 middag ikke komme længere end linjen østlige landsbykirke i Nowica – øst kant Højde 426. Tabene var minimale.

Kl. 1430 indløb ordre til en fortsættelse af angrebet. Med to delinger blev 7. Kompanie indsat til venstre for 6. Kompanie på den måde, at der mellem de to delinger blev indsat et østrigsk kompagni. Angrebet nåede omkring 100 meter, men gik så i stå da dette østrigske artilleri skød i og bag egen linje. De tyske og østrigske kompagnier hold en linje i den østlige del af Nowica, bestående af en gammel østrigsk skyttegrav. Øst herfra var der imidlertid kun resterne af tidligere østrigske stillinger, hvor en hulvej og en bakke ydede dækning. I mellemtiden var også 8. Kompanie med en deling nået den østlige kant af Nowica, hvor den gik ind i linjen ved I./østr. Inf.Regt. 52. To delinger forblev i landsbyen som reserve. 5. Kompanie var på ordre nået frem til den nordlige del af Nowica, hvor den lukkede et hul mellem det østr. Inf.Regt. 53, der med sin højre fløj lå langs vejen Nowica – Dobrowlany, og det bayr. Inf.Regt. 22, der havde højre fløj ved Møllen på Uryw nordøst for Nowica. 5. Kompanie indsatte kl. 1730 en deling på skråningen af Højde 346 med front mod sydøst, mens de to andre delinger som reserve forblev på den sydlige bred af Uryw. Manglen på en fælles føring gjorde sig fortsat mærkbar. Signaler fra østrigerne, der gentagne gange meldte om besættelse af Højde 388, viste sig forkerte. Fjenden holdt stadig denne bakke besat med stærke kræfter, kun knapt 200 meter fra egen linje. Kompagnierne fra II. og III. Bataillon brændte efter at erobre bakken for at sætte en stopper for den flankerende ild fra maskingeværerne herfra. Deres forsøg på at rykke frem mislykkedes imidlertid på grund af manglende artilleristøtte og den fjendtlige artilleriild, der hele tiden øgedes. På grund af de manglende tilstrækkelige dækningsmuligheder begyndte også tabene ved kompagnierne at stige. Lt.d.R. Wacker, 7. Kompanie, havde under fremrykning med sin deling nået den østlige kant af Nowica uden at se noget til østrigerne. Han havde derfor sendt Musk. Brokate og endnu en mand afsted, for at få fastslået venstre fløj af østrigerne. Patruljen returnerede aldrig. På grund af manglende skudfelter havde Lt.d.R. Fricke i mellemtiden placeret et maskingevær på venstre fløj af det østr. Inf.Regt. 52, og begge de to øvrige på højre fløj af Deling Meier fra 7. Kompanie til højre for østrigerne og på venstre fløj af deling Herbst fra 6. Kompanie. 10. og 23. Kompanie havde fulgt fremrykning de andre kompagnier fra Bataljonen, placeret bag højre fløj, og blev som anden linje på skråningen af Højde 426.

Allerede kl. 16 var også 1. og 3. Kompanie ved Landestreu blevet underlagt den østr. 13. Inf.Brig., og havde her fået ordre til at trække frem på højre fløj af III. Bataillon. På vejen hertil observerede 1. Kompanie under Lt.d.L. Kayser, mens den endnu befandt sig bag venstre fløj af det østr. Inf.Regt. 16 på omkring 400 meters afstand at enkelte russere forlod deres stillinger foran dette regiment, og udnyttede fast besluttet dette øjeblik til et langt, energisk stormløb mod den fjendtlige stilling. Det kastede russerne ud af deres stillinger i en bredde på 500 meter, og fastholdt indtil østrigerne overtog. Trods anmodning havde østrigerne ikke deltaget i dette angreb. Tabene ved 1. Kompanie var få. De beløb sig til 2 døde og 15 sårede. Kompagniet stillede sig herefter sammen med 3. Kompanie på den befalede plads.

Omkring kl. 1830 begyndte fjenden på forskellige steder af fronten syd for Nowica med korte mellemrum at angribe de tyske og østrigske tropper i op til 16 bølger. Han gentog stormen op til tre gange, men blev overalt afvist med store tab. Så opstod der pludseligt et tilbageslag.

Lt.d.R. Wacker, 7. Kompanie, havde allerede kl. 1815 med sin deling gennemført et dristigt angreb, støttet af enkelte østrigere, og uskadelliggjort et russisk maskingevær, der kontinuerligt holdt udkanten af landsbyen under ild. Han lod den russiske grav indrette til forsvar, da russerne, der havde erkendt størrelsen af hans lille styrke, åbnede en velrettet ild mod ham. Mens de to Uffz. Albrecht og Göhmann fik det ophidsede unge mandskab til at åbne en rolig ild, begav Lt.d.R. Wacker sig tilbage for selv at opsøge østrigerens venstre fløj og få ligeledes for denne til at rykke frem. Pludseligt hørte han de russiske »hurrah« og så sine folk flygte tilbage. Han var dårligt nået tilbage, og fået sine folk til igen at gøre front og åbne ild mod den fremstormende fjende, før han allerede var

omgået til venstre. Under nærkampen blev han ramt af et kolbeslag, der slog ham bevidstløs. Mange af hans folk faldt eller blev taget til fange. Grunden til, at hans folk pludseligt var begyndt at gå tilbage var, at fjenden fra Højde 388 uventet havde løbet de til venstre tilstødende østrigere over ende. Fremstødet ramte først Inf.Regt. 53 langs vejen Landestreu – Dobrowlany, der flugtaktiv forlod sine stillinger og faldt tilbage i sydøstlig retning gennem Nowica. Russerne stormede efter de vigende østrigere, så også 8. Kompanie måtte falde tilbage. Delingen fra 5. Kompanie under Lt.d.R. Böttcher nåede i tide at svinge sin højre fløj tilbage mod syd og holde fast indtil kompagniets øvrige delinger i et modstød kunne tilbageerobre stillingen og fastholde denne. Under Deling Wackers tilbagegang mistede Lt.d.R. Fricke et maskingevær, samt yderligere et maskingevær under Vizefeldw. Angricht, der var indsat sammen med Inf.Regt. 53. Den til højre tilstødende bataljon fra østr. Inf.Regt. 52 lod sig smitte af panikken, og denne delte sig ligeledes til de dele af regimentet, der var indsat mellem braunschweiger-kompagnierne. 7., 6., 9. og 11. Kompanie forsøgte forgæves at få de i linjen værende østrigere til at holde ud. Kun meget lokalt lykkedes det staben ved II. Bataillon at få dem til igen af standse. Lt. Korfes, der befandt sig med et maskingevær længere tilbage, skød på østrigerne og bragte dem til standsning. Efter angrebet på venstre fløj af 7. Kompanie, begyndte russerne at rulle stillingen op fra fløjen. Først blev højre fløjdeling af 7. Kompanie under Vizefeldwebel Meier omgået i ryggen, herefter 6. Kompanie. Kompagnifører, Oblt. Grahn, faldt bedøvet i fangenskab efter at være ramt af en geværkolbe. Som næste blev 9. Kompanie ramt i ryggen af det russiske gennembrud og blev ligeledes tvunget til at falde tilbage. Forgæves forsøgte Lt.d.R. Liebmann, fører for 9. Kompanie at fortsætte modstanden sammen med nogle få folk, efter at resten af kompagniet for længst var faldet tilbage. Han ventede for længe med at falde tilbage, blev afskåret af russerne og taget til fange. Lt.d.R. Wacker, der var kommet sig over kolbeslaget, faldt ligeledes i fangenskab under forsøget på at slå sig igennem den russiske linje. Oblt. Grahn og Lt.d.R. Wacker returnerede i foråret 1918 fra fangenskab og deltog med ære i regimentets kampe i vest. Også 11. Kompanie gik tilbage, men blev imidlertid øjeblikkeligt at dens fører, Lt.d.R. Heydecke, standset i en sænkning og vendt til modstød, som igen nåede hulvejen. Her var russerne allerede igen forsvundet. Begge maskingeværere under Lt.d.R. Fricke ved 7. og 6. Kompanie gik ligeledes tabt efter at mandskabet enten var faldet eller såret. I denne situation tog bataljonsreserven, 3. Kompanie under Lt.d.R. Bähr initiativet til et hurtigt fremstød, der fik standset den fjendtlige fremrykning og bibragte ham store tab. Omkring 60-70 mand fra 7., 6., 9. og MG-kompagniet var faldet i russisk fangenskab. Der er ingen tvivl om, at disse tab udelukkende skyldtes den panik, der blev udløst af de retirerende serbere og madjarer. De tyske bataljoner blev herigennem sat i en meget vanskelig situation, de kun kunne frigøre sig gennem disse store ofre. Modsat fastholdt fører og den største del af mandskabet fuldstændig fatningen under det russiske gennembrud, og fik herfor af regimentskommandøren, Oberst v. Heynitz en fortjent anerkendelse. Det eksempel, de gav gennem deres urokkelighed, hjalp også til at den østrigske panik hurtigt blev overvundet, så de igen kunne indsættes langs fronten. Da fjenden ikke udnyttede deres succes, men gik tilbage i deres udgangsstillinger, kunne enhederne endnu i løbet af natten reorganiseres og linjen øst kant Højde 426 - vejkryds øst for østlige kirke i Nowica sammenhængende etableres. Besættelsen var nogenlunde: 12. Kompanie med to delinger i forlængelsen af hulvejen, der allerede tidligere havde været besat af III. Bataillon. Mod nord havde den kontakt til 10. Kompanie, ligeledes med to delinger med venstre fløj omkring 100 meter syd for kanten af landsbyen; 11. Kompanie til 50 meter inde i landsbyen med to delinger, med den tredje 100 meget længere tilbage i en sænkning; 9. Kompanie med venstre fløj langs åen ved landsbyen og på den yderste venstre fløj lå deling Kerber fra 12. Kompanie med venstre fløj ved vejkrydset. MG-deling Broistedt gik i stilling ved 10. Kompanie, MG-deling Korfes med et MG i udkanten af landsbyen ved hulvejen og et ved 11. Kompanie. – 3. Kompanie overtog igen flankesikringen i sydøstlig retning, hvor der stadig var et hul til den mod syd tilstødende østrigske Inf.Regt. 78 på omkring 500 meter til Solnica å-dalen. 7. Kompanie gik som reserve ind bag højre fløj af III. Bataillon, 6. Kompanie bag den venstre. Denne dag faldt Lt. Witten 2. Kompanie, denne tapre og omsorgsfulde officer, til et vildskud med en granat.

Den 18. juli forløb relativt rolig. Mens den fjendtlige linje nordvest for Petrauka og Uhrynów forblev 1-1½ km væk, var afstanden til russerne øst for Nowica på Højde 388 – Højde 364 (Chmelinski-ryggen) kun omkring 400 meter. Om eftermiddagen rykkede 6. Kompanie ind mellem 9. og 11. Kompanie. Omkring kl. 1730 iværksatte russerne pludseligt et ildoverfald med artilleri, maskingeværere og infanteri. Endnu engang angreb russerne omkring kl. 18 med 16 tæt på hinanden følgende bølger. Foran 12., 10. og 11. Kompanie blev angrebet afvist. Ved 9. Kompanie trængte det ind under udnyttelsen af haver og den dybt nedskårede å-dal, og rullede fra syd først dette og herefter 11. Kompanie og det indsatte 6. Kompanie i hulvejen op. Alt trængte sig sammen i hulvejen mod kanten af landsbyen og vest herfor, hvorunder Fähnr. Ahrenholdt, 6. Kompanie og Vizefeldwebel Kruse, 9. Kompanie såredes. Lt. Korfes forsøgte forgæves at få indsat maskingeværerne i den sydlige kant mod de fremtrængende russere, men af hans tre mandskaber såredes Uffz. Amelang og Gefr. Richter dødeligt og Schütze Heuschmann hårdt. Han havde derfor intet andet valg end at følge med 9. og 11. Kompanie. Undervejs traf han Ldstm. Hampe,

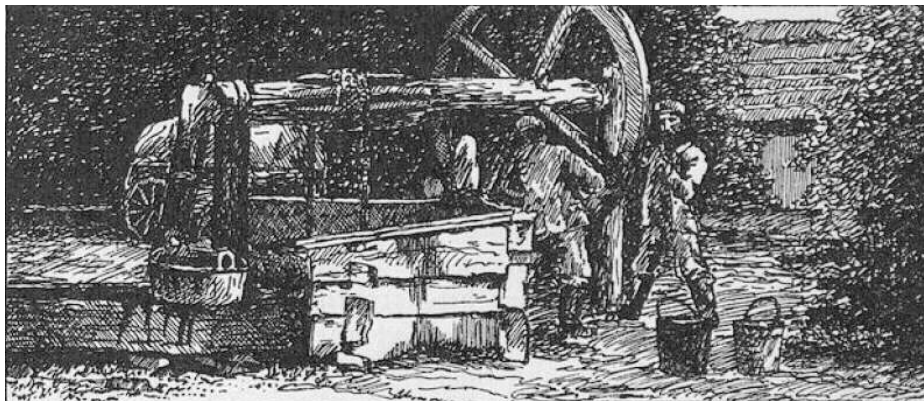
9. Kompanie, en Gefreiter fra samme eller fra 11. Kompanie, Vizefeldw. Kinkel og en mand fra 6. Kompanie, og sammen besluttede de sig fast besluttet til at besætte to kratere omkring 20 meter øst for den bageste dækning. Fra disse beskød de den fremrykkende modstander, der var af omkring kompagni størrelse, og bragte denne til standsning. Det blev observeret, at russerne stak de sårede.

Ved at skyde hans vogter, lykkedes det Lt. Korfes at befri Ldstm. Reddermeier, 11. Kompanie, som var taget til fange. I mellemtiden havde Lt.d.R. Heydecke opdaget, at hans kompagni gik tilbage, og forsøgte forgæves at standse det. Uden at tænke sig om sprang han til det nærmeste krater og skød fra kanten mod russerne på 12 skridts afstand. Efter få sekunder faldt han sammen, hårdt ramt. Efter at russerne igen havde forladt stillingen opdagede Lt. Korfes, at Deling Kerber stadig hold ud og skød ind i landsbyen, ligesom venstre fløj af 10. Kompanie under Offz.Stellv. Heinen lå i hulvejen og allerede igen skød mod øst. Efter at han havde skudt efter nogle få russere, der trak sig tilbage, gik han på jagt efter mere mandskab, og mødte Lt.d.R. Brüggemann med tre mand. Med disse fortsatte han til kanten af landsbyen, hvor i mellemtiden russerne var forsvundet. Efterhånden blev der igen samlet omkring 40 mand fra 9. og 11. Kompanie, ligesom der ankom et østrigsk og et bayriske kompagni for foreløbig at lukke det opståede hul. I løbet af natten kunne enhederne reorganiseres. Det bayriske kompagni sluttede sig til Deling Kerber med front mod øst og venstre fløj langs åen. Syd herfor lå 9. Kompanie med front mod nord, herefter 10. Kompanie. 11. Kompanie overtog igen deres afsnit langs hulvejen. Ved russernes tilbagetrækning, startede artilleribeskydningen igen. En granat dræbte på én gang fører for 10. Kompanie, Lt.d.R. Hesse og for 7. Kompanie Lt.d.R. Wolf (Hermann). Også 7. Kompanie, der som reserve stod bag højre fløj af III. Bataillon, havde gjort klar til modstød, hvilket dog viste sig unødvendig, da det i mellemtiden var lykkedes 9. Kompanie at forhindre videre fremstød af fjenden. Også denne dag opstod betydelige tab. Den østrigske 13. Inf.Brig. besluttede sig til på igen at angribe for at generobre den gamle tredje linje Højde 388 – Højde 364 (Chmelinski-ryggen). Tunge felthaubitser og mørsere skulle gøre det primære mål stormmoden, mens lette feltkanoner skulle holde mellemterrænet og fjendens mellemstillinger og de fjendtlige maskingeværer på Højde 388 og 419 under en effektiv ild, ligesom de fjendtlige batterier ved Rechy skulle lægges under gas. Fra 20. Inf.Div blev Inf.Regt. 77 stillet til disposition for østrigerne. I/Inf.Regt. 77 fik den 19. juli ordre til fra den sydlige del af Nowica at angribe mod Højde 388 og rulle dem op mod nord med håndgranater. Med tilslutning mod nord skulle II/Inf.Regt. 92, underlagt det østr. Inf.Regt. 52, samtidig fra vest arbejde sig frem mod stillingen i løbet af natten, mens III. Bataillon som sikkerhedsbesætning forblev i sine stillinger. Fra nord skulle det bayriske Inf.Regt. 22 fra retning af Uhryw-møllen på samme måde rulle de russiske stillinger op mod syd. Angrebet blev herefter udsat til den 20. juli. II/Inf.Regt. 92 blev trukket ud af linjen, da den havde haft store tab, og blev som reserve placeret i den østlige del af Landestreu. I. Bataillon blev herfra truffet tilbage til vestsiden af landsbyen. Den 20. juli beskød fjenden om eftermiddagen stillingerne, så egen artilleriforbereelse måtte udskydes til kl. 18. Kl. 19 skulle angrebet starte. Under hårde kampe lykkedes det enhederne i nord at erobre Højde 364. Ligeledes nåede det østr. Inf.Regt. 78 med sin venstre fløj omkring kl. 19 de forreste fjendtlige stillinger syd for Højde 388. Nord herfor kom I/Inf.Regt. 77 sammen med et østrigsk Jagdkommando imidlertid kun meget langsomt fremad, da de led kraftigt under modstanden fra de russiske maskingeværer. Som resultat fik 10. og 12. Kompanie fra Inf.Regt. 92 kl. 20 ordre til at støtte angrebet. Denne blev imidlertid tilbagekaldt, da der i mellemtiden indløbe meldinger om, at to kompagnier fra Inf.Regt. 77 allerede havde besat den sydlige skråning på Højde 388. De to kompagnier forlængede derfor på ordre venstre fløj af I/Inf.Regt. 77, hvorunder det blev konstateret, at Højde 388 i virkeligheden ikke var nået. På trods af dette udtalte den østrigske brigadekommandør på baggrund af de urigtige meldinger, sin fulde anerkendelse til de østrigske og tyske tropper for erobringen af denne højde og tilbageerobringen af den tredje østrigske linje. Først tidligt den 21. juli kom den østrigske føring til erkendelsen af, at målet ikke var nået. En fortsættelse af angrebet blev derfor planlagt for denne dag, men så alligevel i første omgang udsat som resultat af meldinger om yderligere russisk tilbagetrækning længere mod nord. Et russisk angreb samme aften brød sammen tæt på III. Bataillons linje under store tab. Inf.Regt. 92 havde allerede fået ordre til en ny omgruppering af den forreste linje, da der tidligt den 22. juli indløb melding om, at Inf.Regt. 92 og 77 skulle trækkes ud af linjen. Allerede samme aften og i løbet af natten marcherede II. og III. Bataillon til Berlohy i bivuak. I. Bataillon forskød til banegården i Broszniow.

Den øverste hærledelse anså det ønskværdig at anvendelsen tyske tropper andre steder end hvor situationen hele tiden gik mere i retning af kamphandlinger af sekundær betydning. Russerne ville ikke under nogen omstændigheder være i stand til at fastholde deres stillinger ret meget længe på syd fronten på grund af de tyske sejre i nord. Desværre havde dagene ved Nowica kostet regimentet store, delvist unødvendige tab – 9 officerer og skønsmæssigt 500 mand, herunder 138 døde.

Den østrigske generaloberst v. Kritik tog afsked med 20. Inf.Div. med de for Inf.Regt. 92 fuldt berettigede ord:

Om end den kun en kort tid stod under K.u.K. 3 Armee havde den Kgl. preussiske 20. Inf.Div. alligevel lejlighed til i de sidste, ofte hede dage, at bevare deres traditionelle renommé. Til den og især til den tapre Inf.Regt. 92, på hvis faste holdning, de russiske massers gentagende storm brød sammen, min tak og min anerkendelse.

Landsbybrønd i Galicien, juli 1917

Kirke i Korinski ved Brezezany, august 1917

Eftersættelse over Sereth

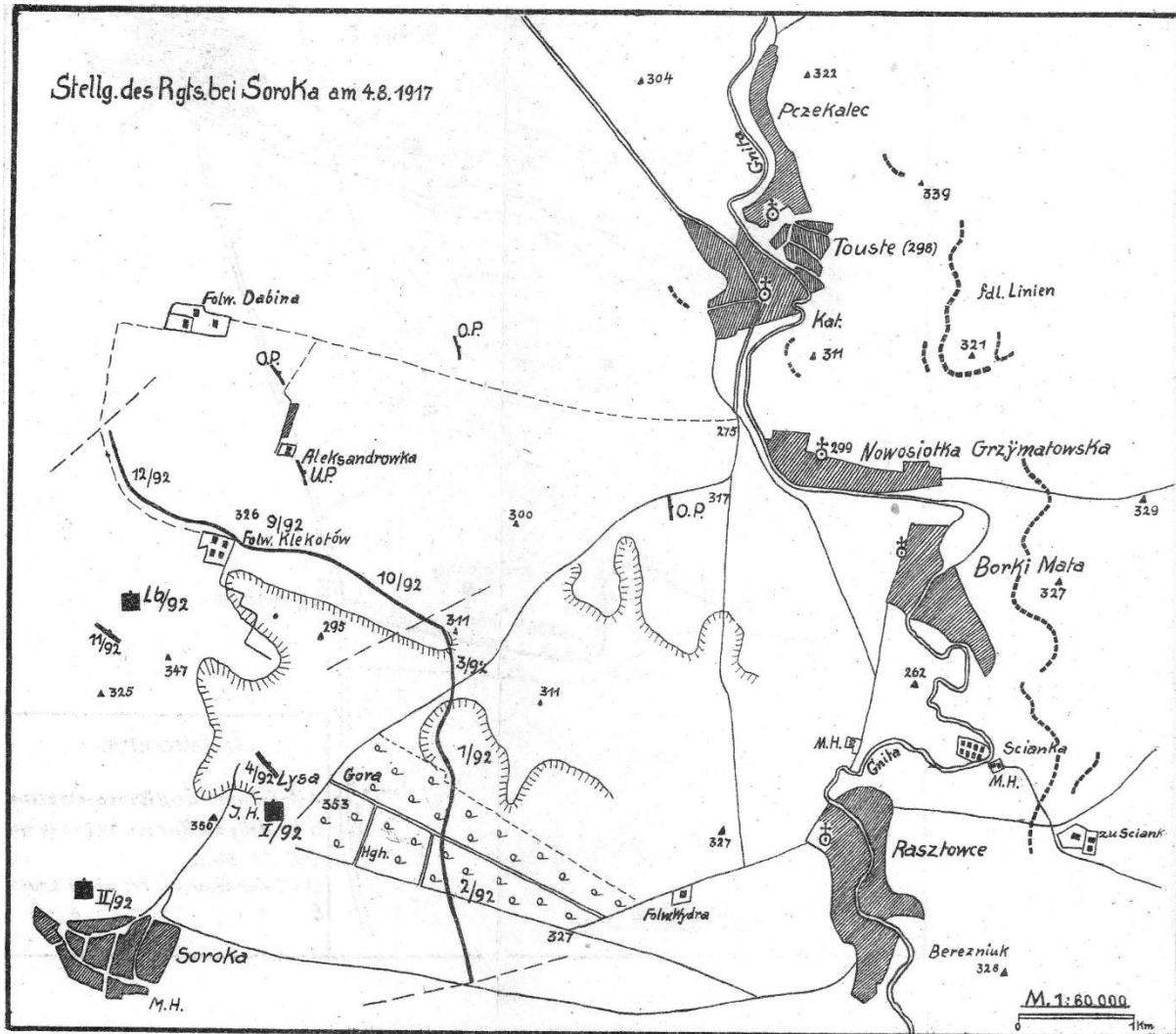
23. juli til 24. august 1917

Allerede om formiddagen den 23. juli, efter modtagelse af erstatningspersonel, fulgte I. Bataillon transport fra Broszniow, II. Bataillon om eftermiddagen fra Krechowice. Kort efter midnat den 24. juli blev også III. Bataillon transporteret herfra. Turen gik mod nord over Dolina – Stryj – Lemberg, så mod øst over Zloczow til Zborow, hvor den store offensiv få dage tidligere med store indledende resultater var iværksat. Efter ankomst marcherede I. Bataillon til Beremowce, II. Bataillon til Kudynowce og III. Bataillon til Kudulince i kvarter.

Allerede den 25. juli faldt afgørelsen ved Tarnopol, som rømmedes af russerne. Endnu blev der kæmpet ved Trembowla syd herfor. Kerenskis offensiv var brudt sammen. Samme dag begyndte 20. Inf.Div. fremrykningen, hvortil også Inf.Regt. 79 igen var stødt til. Retningen var mod sydøst mod Sereth som reserve for Sydarmee Bothmer. Den russiske tilbagetrækning var konstant, og veg fra den 23. juli også foran den 3. østrigske Armees Kritek over Kolomea mod øst. Fortsættelsen af operationen over Sereth frem mod Zbrucz blev iværksat. Sydarmeen fik til opgave endegyldigt at fordrive fjenden fra Galicien mellem Djestre under linjen Trembowla – Husiatyn. Underlagt startede 20. Inf.Div. fremmarch i tre kolonner. Inf.Regt. 92 marcherede under gunstigt vejr over Zezierna til Koslow, hvor den gik til ro. Den 26. juli fortsatte marchen over Chodaczow Wielki til Nastasow. Overalt pegede efterladte vogne og lastbiler, enorme ammunitionsdepoter, artilleri og maskingeværer, der ikke længere var nået at blive ødelagt, på den flugtagtige russiske tilbagetrækning. Langs vejene var der en utrolig trafik af infanteri, artilleri og kolonner, alle med retning mod Trembowla. Allerede tidligt den 27. juli blev marchen fortsat over Konopkowka mod Ladyczyn. Efter en kort middagspause blev marchen fortsat ind i eftermiddagen over Mikulince – Trembowla Vest. Under store vanskeligheder og ad omveje blev Semenow nået tidligt den 28. juli kl. 0230. Fjenden havde sprængt broerne over Sereth ved Trembowla. På den venstre fløj af Sydarmeen stod Beskidenkorpset under Generallt. Hofmann, som med en stærk venstre fløj skulle overtage tyngden i angrebet med fremrykning langs Tajna i retning af Husiatyn. 20 Inf.Div. blev nu udpeget til flankesikring heraf, og skulle meget tidligt sætte i march mod Chorostkow. Via en krigsbro, etableret i den sydøstlige kant af Podhajczyski Justynowe blev Sereth passeret. Kl. 16 gik regimentet i kvarter i den østlige og sydøstlige del af Chorostkow. Kavaleripatroljer kom under beskyddning omkring 12 km øst for Chorostkow ved overgangene over Gnita ved Postolowka – Borki Mate og Touste. Der sværmede med kosakker på bakkerne ved Lys agora vest for Gnita. På bakkerne øst for denne flod skansede russerne. Der kunne observeres brande i retning Touste og Nowosiotka Grzymatowska. 20. Inf.Div. fik ordre til i tilslutning til Inf.Div. 197 at sikre Gnita-afsnittet i området Kakaw Kat til Højde 339 nord for Wierchowce. Mod nord sluttede 42. Inf.Div. sig til.

Inf.Regt. 79 fik det sydlige afsnit, Inf.Regt. 77 det nordlige. Inf.Regt. 92 fik til opgave at sikre det midterste afsnit ved Folw. Wydra overfor Rasztowce til Folw. Debina i retning Bilitowka. Staben forskød til Soroka. Efter indsættelse af alle tre bataljoner i sikkerhedslinjen langs Lysa Gora højderyggen, blev regimentets afsnit den 30. juli opdelt i to afsnit, hvoraf I. Bataillon overtog den højre og III. den venstre med hver tre kompagnier i forreste linje. Som divisions reserve blev II. Bataillon forlagt til Soroka. Kavaleri- og infanteripatroljer slog fast, at fjenden

med en svag skærm holdt skråningen på vestsiden af Gnita ved Borki Mate – Nowosiotka Grzymatowska og Touste besat, mens der bag ved stod stærke reserver. En fortsættelse af offensiven over Zbrucz længere mod syd og nord for Husyatyn frem til Zbrucz måtte opgives, da russerne under deres tilbagetrækning havde ødelagt jernbanelinjen, så de bagudgående forbindelser hele tiden blev vanskeligere for tyskerne, og fordi tyske kræfter til det yderste var krævet på alle fronter. Heller ikke forsøget, kort efter, på ved Focsani at kaste den rumænske hær tilbage over grænsen til Rusland, havde haft det ønskede resultat. 20. Inf.Div. fik derfor ordre til, for at sikre venstre flanke af Beskiden-korpset, at rekonoscerer for en permanent stilling og at udbygge denne. Altså igen stillingskrig. Efter at have fastslået stillingen langs Lysa Gora højderyggen, blev der med det samme gået i gang med udbygningen, og selve stillingen sikret med et regelmæssigt system af forposter, feltvagter og underofficersposter.

På højde 321 vest for Rasztowce – 318 vest for Nowosiotka Grzymatowska og 312 vest for Touste blev der skudt officersposter frem med 2-3 grupper og 1-2 maskingeværer. En omfattende patruljevirkosomhed blev iværksat, hvorunder officerer, underofficerer og mandskab fik lejlighed til at udvise dristighed og koldblodighed. Patruljer under Lt.d.R. Witt 5. Komp., Wiemand 10. Komp., Hoffmann 10. Komp., Brüggemann 11. Komp., Kerber og Röse 12. Komp., Fahnenjunker Link 6. Komp., Vizefeldw. Schlüter 3. Komp., Mannes 5. Komp., Grandtke og Gälgen 9. Komp., Heim 10. Komp., Bonnes 11. Komp., Stürmer og Reinhardt fra 12. Komp. bragte i disse dage værdifulde opklaringsresultater med tilbage, hvoraf det fremgik, at fjenden havde fundet kræfter til igen at yde kraftig modstand. Det kom flere gange til overraskende sammenstød med fjendtlige patruljer, og det blev observeret at fjenden foran sin front på den østlige flod afbrændte kornmarker for at forbedre deres skudfelter, og

hvordan de herefter fortsatte af samme grund med efterhånden at nedbrænde husene på skråningen ned mod Guita ved Nowosiotka Grzymatowska og Touste. Den 7. august blev også II. Bataillon indsat i det tidligere Inf.Regt. 79 afsnit; den 8. august overtog III. Bataillon dele af Inf.Regt. 77 stillinger. Dette kunne tyde i retning af, at man igen tænkte på at trække divisionen ud af området. Russerne opretholdt en livlig patruljeaktivitet, hvor de i modsætning til de svagt bemandede tyske patruljer, opererede med afdelinger på 80-100 mand. Som resultat blev Vizefeldw. Dietrich, 4. Komp., tidligt den 2. august tvunget tilbage mod Højde 311, og natten til den 8. august kunne Offz.Stellv. Blanke, 1. Kompanie med sine tre grupper og et maskingevær på Højde 321, imødegå en overmagt på omkring 80 russere. Den 11. august angreb Vizefeldw. Mannes, 5. Komp., med Musk. Grünheit en russisk post med stor dristighed og tvang den efter tab, til at trække sig tilbage. Den 12. august kl.1900 gennemførte russerne som gengældelse et angreb mod feltvagten under Vizefeldw. Gruss, 12. Komp., ved Rastowiecka Dol. Med mindst et kompagni angreb de fra to sider. Selvom angrebet fra en af siderne blev erkendt, var russerne på den modsatte nået ind på 10 meters afstand. Ved hjælp af en vellykket tilbagetrækning og ved igen at gå i stilling, lykkedes det med tab på 6 mand at undslippe omringelsen. Derudover forholdt fjenden sig rolig, især havde hans artilleri kun ringe aktivitet. Den 13. august faldt Feldw.Lt. Knothe, 5. Kompanie, med et skud i hjertet.

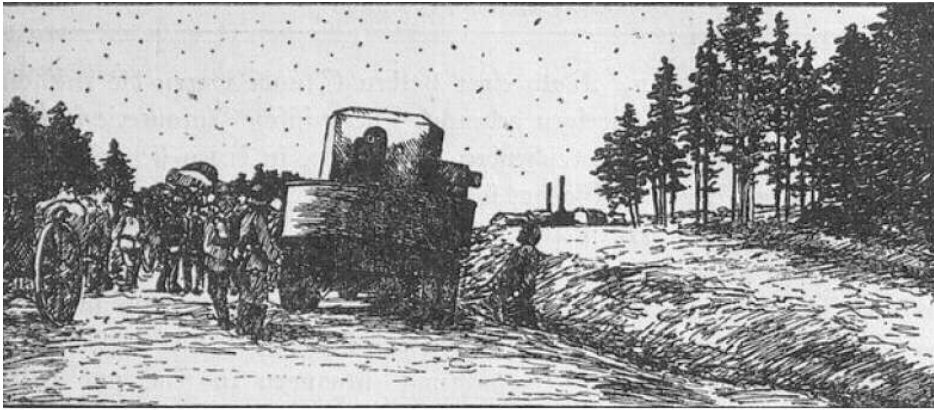
Da Ruslands militære nederlag i syd, i Galicien, i Bukovina og i Rumænien endnu ikke havde vist de ønskede resultater, og de samtidige følsom politisk nederlag ikke syntes at have nogen større virkning på russernes fredsvilje, blev den længe planlagte befrielse af Riga omsat til handlinger. Den nordlige fløj på den meget lange russiske front sprang stærkt truende frem mod de tyske linjer på vestsiden af Düna over en bredde på over 70 km, men en dybde på kun 20 km langs havet. Hvis det lykkedes at fjerne denne, kunne der forventes en større fredsvilje fra Ruslands side på grund af den dermed stigende trussel mod Petersburg, samt mod øerne Øsel og Moon. Det drejede sig derfor om at frigøre kræfter til indsættelse i denne opgave. Derfor blev det også 20. Inf.Div. skæbne, at dens ofte prøvede og gode kampkraft skulle indsættes her.

Den 14. august overtog Inf.Regt. 472 afsnittene efter I. og III. Bataillon, mens Inf.Regt. 461 afløste II. Bataillon. Regimentet kom i kvarter i Chorostkow. Som indlade banegård blev Brzezany fastsat, der først kunne nås efter flere marchdage. Efter to hviledage fortsatte regimentet den 17. august i march over Janow til Slobodka Janowka i vedvarende regn, der også fortsatte de næste dage og forvandlede alle veje til et sejt mudder, der kun langsomt lod køretøjerne passere. Den 18. august gik marchen over Mogielnica til Romanowka, den 19. over Chemielowka til Zlotniki, den 20. over Bialokianica til Tesarowka, 21. langs Koropiec til Kalne. Den 22. august over Litiatyn til Graf Bothmer- und Preussenlager ved Brzeczany, nu i stærk hede.

Endeligt nået frem kom enhederne i hvil i gode kvarterer og med god forplejning. Den 25. henholdsvis 26. august gik turen videre med tog, der fra banegården Podanyfikie bragte regimentet mod nord.

Reg. cyklisters kvarter i Soroka ved Chorostkow, 4. august 1917

I.R. 92 hvil på vejen Rodenpois - Riga. Erobrt russisk panserbil. 9. sept. 1917

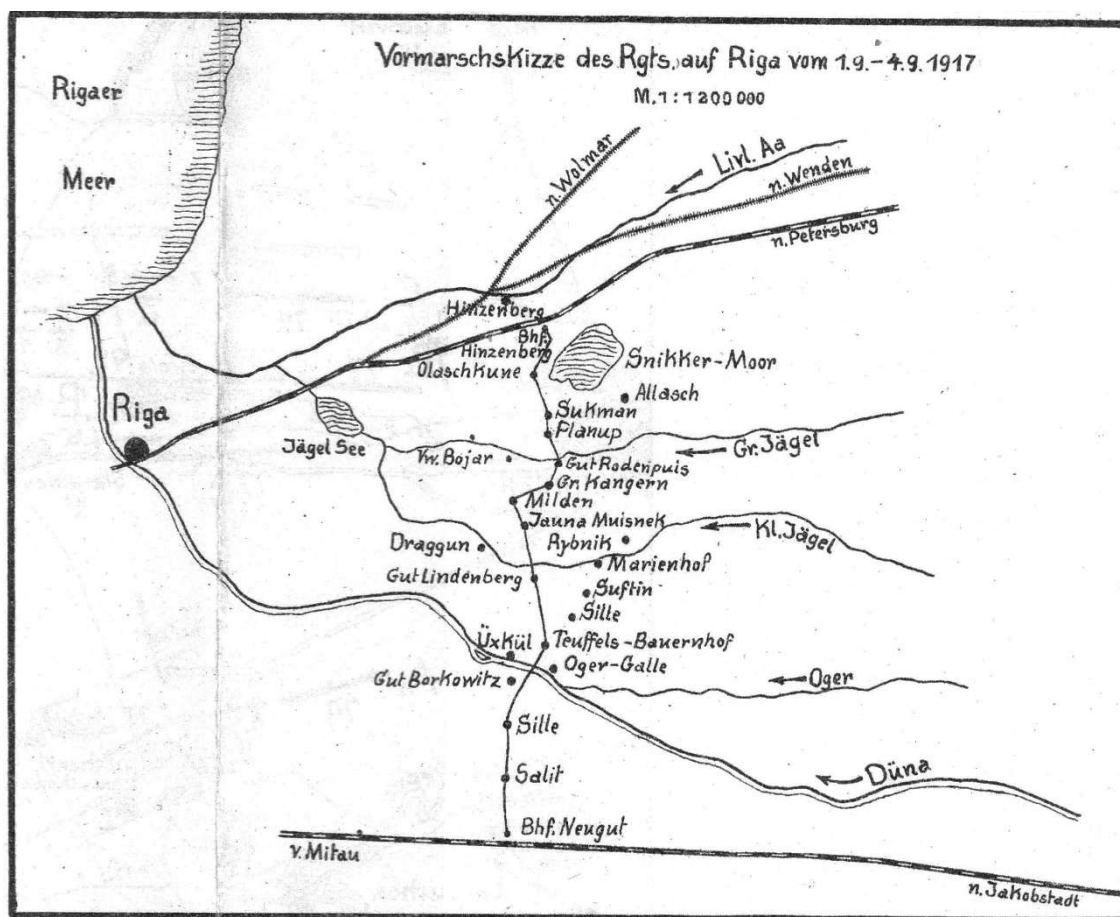
Befrielsen af Riga

29. august til 12. september 1917

I tre dage bragte togene regimentet nærmere dets bestemmelsessted. Over gammelkendte byer Lemberg – Rawaruska – Belzer – Cholm – Brest Litowsk – Bialystk – Grodno – Radziwilyhski – Schaulen blev Mitau nået, og herfra gik det mod øst til banegården Neugut, hvor om aftenen den 29. august togene blev forladt. Staben forskød til Gut Schlok, I. Bataillon til Wikin, II. til Ladzyn og III til Mulin, hvor der blev gået i kvarter. Allerede om aftenen den 30. august blev der befalet kvarterskifte til 1. Garde-Inf.Div. område, der mod nord tilhørte de tre divisioner, der på linje var bestemt til at tilkæmpe sig overgang over Düna. Tidligt den 31. august ankom I. Bataillon til Gr. Rekste, II. til Bzene og III. Bataillon til Bulwer Cola.

Omkring kl. 4 om morgenen den 1. september blev de sovende vækket af en voldsom kanontorden. 180 tyske batterier havde åbnet deres ødelæggende ild mod de stærke russiske stillinger på den anden side Düna på begge sider af Üxkül, hvor overgangen var planlagt. Floden havde her en bredde på over 400 meter og en dybde på 2-3 meter. Den nordlige bred, hvor de fjendtlige stillinger strakte sig næsten ned til vandet, var omkring 10 meter højere end den sydlige, der var dækket af tætte skoven til kort før floden. Selvom russerne for længst var klar over forberedelserne til et tysk angreb, troede de imidlertid at angrebet ville blive rettet mod brohovedet vest for Riga, og havde derfor placeret de bedste tropper her, herunder de lettiske. Overrasket over det pludselige angreb på dette sted, opgav de enhver tanke om modstand langs selve floden. Efter en halv time var de russiske batterier bragt til tavshed. Det russiske infanteri flygtede skyndsomst eller søgte dækning i de utilstrækkelige dækninger, hvor de for en stor dels vedkommende blev udslettet. En ny type krigsgas virkede ødelæggende. Da de første pontoner blev sat i vandet omkring kl. 0700, skete overførelsen af de første elementer uden nogen vanskelighed. En svag artilleriild, der igen levede op, forblev virkningsløs og forstummede hurtig. Det resterende fjendtlige infanteri strakte våben og hilste på de tyske tropper, glade over at være undsluppet udslettelsen, og assisterede med bygning af broer, der blev iværksat med det samme. På seks timer var tre krigsbroer færdige. De forreste divisioner startede som befalet øjeblikkelig en forfølgelse af russerne. Division Kathen svingede med fronten mod øst, Division Berrer angreb mod nord. 20. Inf.Div. fik ordre til at følge 1. Garde-Inf.Div. og i første omgang nå Salit. Kl. 10 brød regimentet op. Morgentågen var forsvundet. En strålende sol skinnede over landskabet. De gyldne stråler ramte de sølvskinnende fly, der talrigt havde retning mod nord. Gennem skove, frie for enhver skovdrift – graner, fyr og birk – og jorden dækket af tætte lag af bregner, marcherede regimentet på gode vejen i opløftet stemning. Efter kl. 15 at være ankommet til Salit, fik den ordre til at fortsætte marchen til skovlejren Sille, hvortil den ankom kl. 19 og i en godt vedligeholdt lejr kunne gå til ro.

20. Inf.Div., der nu var underlagt Generalkommando 51 (Div. Berrer), fik endnu om aftenen den 1. september befaling om at passere Bro 1 over Düna om morgenen den 2. september og over Gut Lindenberg at marcherer mod Gut Rodenpois. Det drejede sig nu om at afspærre den russiske tilbagetrækning fra Riga. Kl. 0630 stod regimentet klar til afgang på vejen Sille – But Borkowitz.

Imidlertid forsinkedes overgangen for 1. Garde-Inf.Div. på grund af manglende klarhed over de fjendtlige dispositioner og den store ophobning af træ og kolonner. Regimentet kunne derfor først iværksætte kl. 16 og kl. 1645 overskride floden få hundrede meter øst for Borkowitz. Forholdene på den nordlige bred af Düna viste et forfærdende billede. De tyske batterier havde forvandlet de russiske stillinger, lejre og stalde til en uigenkendelig masse. Lugten af gas hang stadig i sænkninger og i skovstykker. Ved Teufelsbauernhof gik regimentet over til ro. Højeste alarmberedskab var befalet. Der måtte ikke rejses telte og der måtte ikke tændes bål. Russerne havde indset den store fare for deres tilbagetrækning, og indsatte nu kraftige bagtroppsstyrker for at dække jernbanen og vejen Riga – Wenden, hvor den iværksatte tilbagetrækning var i fuld gang. Fjendtligt artilleri og infanteriild forstyrrede derfor roen natten igennem.

Efter en kort søvn iværksatte regimentet den 3. september kl. 0400 fremrykningen som spids for 20. Inf.Div. under Oberst v. Heyntz i retning af Gut Lindenbergh og Kl. Jägel floden. Her var et stort russisk depot allerede faldet i hænderne på tyske tropper. Også her viste granatkraterne den voldsomme virkning af det tyske artilleri. Fjenden havde ikke ødelagt broerne over Kl. Jägel. Tilsyneladende havde han ikke haft tiden hertil. Marchen blev fortsat mod Gut Rodenpois. I mellemtiden veg fjenden også til venstre for 20. Inf.Div. foran 1. Garde-Inf.Div., hvis højre fløj passerede Draggun, mens 19. Inf.Div. var drejet mod øst og havde gravet sig ned i linjen Oger Galle – Sille – Gustin. 203. Inf.Div. stod i begreb til at få forbindelse i retning Marienhof for at forlænge stillingen, men måtte denne dag forsvarer sig mod stærke russiske angreb. Efter at have afvist disse, fik den ordre til selv at angribe i retning Rybnik. På grund af den fortsatte trussel fra nordøst retning mod 20. Inf.Div. ved dens dybe fremstød, fik den underlagte Kavaleridivision ordre til at overtage sikringen i den retning. Foran fortroppen I./Inf.Regt. 92 befandt sig Jäger-Bataillon 2 med to cykelkompagnier, to MG-Kompagnier og et ridende batteri, underlagt Inf.Regt. 92. I en kort træfning kl. 0930 omkring 400 meter nord for Jauna Muisha blev en fjendtlig bagtrop kastet tilbage over Alt Kutnik. Efter en kort afbrydelse fortsatte Inf.Regt. 92 marchen kl. 1030. I. Bataillon i spids kom snart efter under infanteri og MG-ild fra skoven nordvest for Gut Gr. Kongern og Mildens-Rodenpois langs denne vej. 1. Kompanie blev indsat til venstre, med 4. og 3. til højre. Fjenden holdt skovkanten nordvest for vejen Gr. Laugern – Ww. Bojar

besat. Angrebet skulle passere over 1000 meter jævnt terræn med kommarker frem mod et bakket skovterræn. Det kom kun langsomt frem under en heftig fjendtlig beskydning. En flankerende maskingeværild fra højre truede med at bringe angrebet til standsning. 4. Kompanie mistede dens fører, Lt.d.R. Kayser og Feldwebel Seiz. Lt. Bauer, fører for 2. Kompanie såredes let, mens Lt. v. Krogh, 1. Kompanie under den videre kamp såredes alvorligt. For angrebet igen at bringe angrebet fremad, beordrede Oberst v. Heynitz indsættelsen af II. Bataillon i kampen. Kl. 1350 blev 5. Kompanie med 2. MG-Kompanie indsat i I. Bataillons linje. Kl. 1430 blev fører for II. Bataillon, Hptm. Hartweg, såret i skovkanten under ordredgivning. Oblt. d.R. Heyden overtog kommandoen over II. Bataillon. Lt.d.R. rust overtog 5. Kompanie. Kl. 1435 blev også 7. og 8. Kompanie indsat i linjen med I. Bataillon, mens 6. Kompanie som reserve blev holdt tilbage. Allerede kl. 14 havde Oberst v. Heynitz også beordret to kompagnier fra III. Bataillon indsat for at bringe de fjendtlige maskingeværer på højre flanke af I. Bataillon til tavshed. Derfor fik 10. og 9. Kompanie ordre til at angribe skovkanten nord for Gut Gr. Laugern med forbindelse til I. Bataillon. Lige så snart de kom ud af skoven, fik de tab. Med dødsforagtende fremrykning nåede de Gut Gr. Laugern, hvor de traf dele af Jäger-Batl. 2, der anså yderligere angreb mod de fjendtlige maskingeværer for totalt udelukket. En ny ordre fra regimentet beordrede fjernelse af de fjendtlige maskingeværer, der stadig befandt sig i skovkanten 200 meter væk, uden hensyntagen til tab. Oblt.d.R. Biereye, fører for 10. Kompanie, indså de store vanskeligheder ved udførelse af denne ordre. Foran MG-stillingerne var der desuden en bred grav, men det hastede. Han gik personligt frem i spidsen for to delinger. Da nogle få granater, der indtil da var faldet for langt tilbage i skoven, ramte de russiske stillinger, og for et øjeblik bragte den fjendtlige ild til ophør, benyttede han denne og gik med begge delinger frem i storm, til højre fulgt af 9. Kompanie. Overfor denne beslutsomhed turde fjenden ikke yde modstand. De lod maskingevæerne i stikken og flygtede, hvorunder de næsten fuldstændig blev nedkæmpet. Et indgreb fra Inf.Regt. 77, der til højre for Inf.Regt. 92, allerede var befalet, var ikke længere nødvendig. Omkring dette tidspunkt – kl. 1600 – havde også I. og II. Bataillon brudt den seje fjendtlige modstand. Fjenden flygtede tilbage og turde ikke på ny gå i forsvar langs Gr. Jägel. I en hurtig fremrykning nåede 1. Kompanie omkring kl. 17 frem til Rodenpois uden at støde på fjenden.

Den fortsatte march gennem skovene nord for Rodenpois – Forst Planup – Olafschkune mod Gut Hinzenberg blev pålagt 20. Inf.Div. for at sikre Banegård Hinzenberg, spærre broerne over Aa nordvest for Gut Hinzenberg og overtage sikringen mod øst. Disse vidt spredte mål kunne ikke længere nås. Allerede inden fremrykningen var kommet fri af skovkanten syd for Kaln Muisuek, var der etableret en bred skyttelinje på begge sider af vejen med fordelte maskingeværer. Fortrop blev dannet af 1. Kompanie med en spids ført af Lt.d.R. Witt. Kort efter at være kommet ud af skoven blev fortroppen mødt af russisk kavaleri, der pludseligt dukkede op i det spredt bevoksede terræn. Det var et storslået syn at se solen blinke i de hævede sabler, men der var ingen tid at spille. Den forreste deling fra 1. Kompanie under Vizefeldwebel Knoche åbnede øjeblikkelig ild. Kort før stillingen brød angrebet fuldstændig sammen. Også de bagved stående kompagnier deltog ved delvis iveskydning af 1. Kompanie. Fjenden efterlod sig 56 døde heste med døde eller sårede rytter ved siden af på valpladsen. Der havde drejet sig om omkring to eskadroner, der havde ydet dette offer, det ene fra et finsk dragonregiment, det andet fra en officersrideskole i Petersburg. En meget stor del af den russiske kavaleribrigade var allerede før dette faldet som offer for det tyske artilleri. Episoden skete så hurtigt, at maskingevæerne ikke nåede at komme i stilling. Egne tab opstod ikke. Denne succes fyldte 1. Kompanie med berettiget stolthed. To kanoner, der havde støttet det russiske kavaleriangreb, blev senere af 8. Kompanie erobret i Nikolaja. Lt.d.R. Knoche genoptog med det samme marchen og nåede Gr. Jägel, der omkransedes af et tæt buskads. Via et ikke ødelagt spang sendte han forreste deling over. Som den nåede den modsatte bred, slog igen fjendtlig infanteriild den i møde, hvoraf Uffz. Hirschfeld som den eneste faldt. Klokken var allerede 21 da en fornyet befaling krævede, at dagens mål blev nået. Alligevel kom fremrykningen til standsning. 1. Garde-Inf.Div. til venstre for Inf.Regt. 92 blev angrebet af så kraftige fjendtlige styrker, at den ikke kunne rykke frem. Foran 20. Inf.Div. front lå et særdeles uoverskueligt skov- og sumpområde, så en fortsat fremrykning i mørke mod fornyet fjendtlig modstand og trusler mod begge flanker, syntes meget risikabel. Generallt. Wellmann beordrede derfor overgang til hvil i de nåede positioner under fremskydning af den nødvendige sikring. På grund af blanding af mange forskellige træer og opstillingen af tre kolonner på marchaksen, blev klokken 2330 inden der blev ro. Efter at feltkøkkenerne var nået frem, kunne enhederne første i den meget tidligere morgen lægge sig under tæpper eller teltbaner. Regimentet kom til hvil syd for vejen Nikolaja – Gut Allasch. Stemningen var strålende og øgedes yderligere af nyheden om Rigas fald, der af russerne uden kamp var blevet rømmet. Natten forløb rolig. Inf.Regt. mistede den 3. september af faldne 2 officerer og 29 mand, mens 3 officerer og 118 mand såredes. 60 fanger var indbragt.

20. Inf.Div. havde også for den 4. september fået til opgave at nå banegården i Hinzenberg og overtage sikringen af denne mod vest og øst. Hptm. Kobus overtog denne morgen kommandoen over II. Bataillon. Kl. 0815 stod regimentet klar på vejen Nikolaja – Planup med front mod øst og satte kl. 0845 i værk, endnu engang med I.

Bataillon som forspids. Allerede kl. 0930 kom det til et stop. Et heftigt infanteri- og artilleri slog forspidsen i møde fra Planup. Wellmann lod øjeblikkeligt samtlige 12 til rådighed værende batterier køre i stilling for at tage skovområdet nord under beskydning, mens et batteri med 10-cm kanoner blev indsat mod banegården. Også Sukman, 1 km nord for Planup, blev meldt besat af fjenden. I. Bataillon foldede ud mod Planup, men angrebet kom kun langsomt frem i det uoverskuelige terræn. 8. Kompanie fik derfor kl. 11 til opgave at omgå den fjendtlige modstand mod syd. Inf.Regt. 79 blev til venstre for regimentet indsat mod Sukman. Endnu inden disse dispositioner blev mærkbare, lykkedes det I. Bataillon at tage Planup, som fjenden havde rømmet. Kl. 13 fik bataljonen ordre til at fortsætte fremrykningen mod nord i retning af Sukman. Også her var fjenden i mellemtiden forsvundet. III. Bataillon havde fået ordre til højre bag I. Bataillon, øst for vejen Planup – Olafschkune at rykke frem mod Banegård Hinzenberg med højre fløj mod Snikker Moor i retning Rudat. 11., 12 og 10. Kompanie rykkede frem i forreste linje med 9. Kompanie bag til højre. II. Bataillon forblev til sikring mod øst langs vejen Planup – Gut Allasch med 5. Kompanie i selve Panup, 8. Kompanie som sikring omkring 1½ km østlig, nord for denne vej, og 7. og 6. Kompanie i samme afstand syd for vejen.

Omkring kl. 15 blussede kampene omkring Banegård Hinzenberg op på ny. Fjenden holdt banedæmningen besat. Enkelte steder ydede russerne en sidste fortvivlet modstand. Klokken var omkring 1630, da III. Bataillon rykkede ind i kampen til højre for I. Bataillon. Også her drejede det sig om at bryde sej modstand. Banegården var indhyllet i flammer. Lastede tog, som russerne havde overhældt med nafta, sprang i luften ved banegården og øst herfor med store flammer. Som russerne trak sig tilbage, gik enkelte gårde ligeledes op i luer, efter allerede på et tidligere tidspunkt var sat i brand. Russerne holdt ikke ud mod maskingeværernes virkning i ret lang tid, men faldt tilbage mod nord og nordøst. Kl. 17 nåede I. Bataillon frem til Banegård Hinzenberg, II. Bataillon kl. 1730 til højre frem til banedæmningen, mens Inf.Regt. 79 til venstre for I. Bataillon ligeledes nåede banegården og forskød mod vest i retning af 1. Garde-Inf.Div. ved Gut Hinzenberg. Dagens mål var nået. Inf.Regt. 92 betalte denne gang kun med tab på 1 død, 9 sårede og 3 forsprængte for de strålende resultater. Det erobrede bytte var stort. På banegården blev to lokomotiver, flere jernbanevogne, to feltkøkkener, 3 ammunitionsvogne, 1 maskingevær, geværer, håndgranater, en 7,5-cm kanon, et 15-cm kanonrør, to langrør, udrustning af enhver art, 200 sække rugmel, 1000 dåser kødkonserves, vin, sukker og enkelte svin og køer. Overalt havde mandskabet travlt med at rekvirere for at holde sig skadesløs for de gennemlevede strabadser. I. og III. Bataillon gik til ro syd for banelinjen ved banegården under sikring til den nordlige spids af Snikker Moor, i vest med kontakt til Inf.Regt. 79, i øst til Inf.Regt. 77, der havde fulgt Inf.Regt. 92 fremrykning bagved til højre. II. Bataillon forblev i dens stillinger ved Planup.

Den 5. september havde 20. Inf.Div. en velfortjent hviledag, der ikke længere blev forstyrret af russerne. Lt.d.R. Hoffmann, 10. Kompanie fandt under en patrulje mod øst ved den næste banegård et pansertog med to maskingeværer og en 7,5 cm kanon, 100.000 patroner af den nye type, 60.000 patroner af den gamle type og 1.260 geværer af den gamle type. I triumf blev toget bragt tilbage til Banegård Hinzenberg. Om aftenen kunne der fra nordlig retning høres den svage støj af infanteriild.

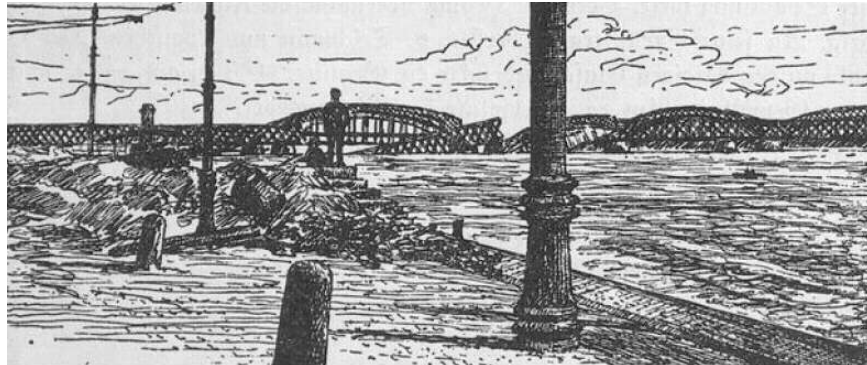
Endnu var opgaven i øst ikke færdig. Endnu manglede at fjerne truslen fra øst mod Hutiers 8. Arme. Angrebet på Jakobstadt blev derfor iværksat, og ligeledes operationerne mod øerne Øsel og Moon, afsluttet med succes den 22. oktober. 20. Inf.Div. deltog ikke i disse operationer. I vest slog englændere og franskmænd hele tiden løs med hårde hammerslag mod den tyske front, for endegyldigt at sønderknuse den. Enhver fare i øst var snart forbi. Det var derfor tid igen at kaste styrker fra øst tilbage mod vest. Af 20. Inf.Div. blev som den første Inf.Regt. 92 om aftenen den 5. september trukket ud af fronten og afløst af andre enheder, efter endnu engang at have båret hovedbyrden under kampene. I. og III. Bataillon gik i bivuaak ved Olaschkune, hvor II. Bataillon allerede var indtruffet.

Den 6. september forblev regimentet i hvil på stedet. Om eftermiddagen kl. 1615 fandt en parade sted for H.M. Kejseren 5 km sydvest for Gut Hinzenberg tæt på den store vej, hvori dele af 1. Garde-Inf.Div., 20. Inf.Div og 75. Res.Inf.Div. deltog. Fra Inf.Regt. 92 deltog I. Bataillon og to sammensatte kompagnier fra II. og III. Bataillon. H.M skred fronten af foran Riga-kæmperne. Alvoren i hans ansigt var umiskendelig. Herefter holdt han fra en bakke en tale til tropperne, hvori han henviste til deres stolte præstationer under befrielsen af det gamle tyske kulturland, Kurland og Livland. – Ja, det var tysk land, erobret af de sortklædte riddere fra den tyske orden og bragt i blomstrende flor af tysk adel, borger og bønder primært Westfalen og Nedersaksen indtil ordenen ved Tannenberg 1415 var bukket under for en overmægtig fjende og forræderi. 500 år senere havde Hindenburg og Ludendorff oprettet nederlaget ved Tannenberg. Hvor mange forhåbninger blev der ikke knyttet til befrielsen af Riga, der ikke skulle blive til virkelighed! Paraden sluttede med en forbimarch af de deltagende enheder i gruppekolonnie. Det var sidste gang Braunschweigerne stod i parade foran deres kejser. Ingen officer eller mandskab kunne vide dette. Kun fremtiden vil vise, om en ny generation af ungdom vil tage op, hvor de gamle frontkæmpere slap, og skabe noget, hvis grundlag er mere solidt etableret end det gamle imperiums. Generallt Wellmann uddelte efter paraden et stort antal Jernkors til 20. Inf.Div., hvor Inf.Regt. 92 endnu engang i division havde måttet bringe

de største ofre. De omfattede af døde 2 officerer og 32 mand, af sårede 5 officerer og 135 mand, hvortil kom 5 savnede. Set i forhold til resultaterne var disse alligevel en ringe størrelse.

Om formiddagen den 9. september kom ordre til opbrud over Banegård Hinzenberg ad den store vej mod Riga. Denne overordentlig brede vej, som russerne flere steder havde forsøgt at ødelægge, var dækket af uendelige mængder af sønderskudte og ødelagte vogne, prodse fuldt med ammunition, især af japansk oprindelse og mange døde heste og køer. Overalt så man også her sporene efter en hastende tilbagetrækning. Fremme ved Banegård Rodenpois gik regimentet i hvil. Den 10. september fortsatte marchen mod Riga. Byen blev nået fulde af forventninger. Dens forstæder bestod udelukkende af elendige lettiske hytter. Jo længere man nåede ind i byen, jo større blev indtrykket af størrelse og betydning. Den havde kun i begrænset omfang lidt skade under beskydning, langt mere under plyndringer af de rømmende russere og af den lettiske befolkning. Modtagelsen af de tyske tropper var strålende. Imidlertid var der, som man havde håbet, ikke tid til et længere ophold. Allerede den 11. september kl. 0600 gik det over den af russerne ødelagte bro over Düna, der i mellemtiden igen var gjort anvendelig for fodgængere. Heste og køretøjer måtte bringes over floden med færger. Ved Sturin – Granow blev der gjort holdt og indkvarteret i en tidligere

russisk lejr. Den 12. september blev Wadagan nået kl. 12 og regimentet lagt i bivak. Efter et længere hvil blev Banegård Zanke nået den 13. september, og samme aften fulgte borttransporten af I. Bataillon, mens II. og III. Bataillon fulgte i løbet af natten. Over Mitau – Schaulen – Grodno – Bialystock gik turen i første omgang til Prosken, hvor der blev afluset,

Sprængt jernbanebro ved Riga set fra havnen. 11. sepeember 1917

en velsignelse efter at man i så lang tid ikke havde været ude af uniformerne. Så gik det igen mod vest. Endnu engang passerede man Tyskland med længsel i øjnene. Kun et meget lille antal blev forundt at hilse på deres pårørende. Over Lötzen, Allenstein, Küstrin, Berlin, Hannover, Bielefeldt, Düsseldorf, Aachen, Liège, Namur, Charleroi, Valenciennes nåede man den 19. september frem til Cantin. Herfra gik stab, I. Bataillon og 1. MG-Kompanie i kvarter i Arleux, II. Bataillon med 2. MGK i Cantin, III. Bataillon med 9., 11. og 3 MGK i Erchin og 10. og 12. Kompanie i Raucourt. Uddannelsen begyndte med det samme. Alle havde fornemmelsen af, at hvileperioden ikke ville blive lang. I Flandern rasede fortsat det slag, der holdt hele verden i åndeløs spænding. Oberst v. Heynitz overtog kommandoen over 40. Inf.Brig. Han afløstes af Oberstlt. v. Teichman und Logischen. Tanken om den snarlige indsats virkede nedtrykkende på alle. Allerede den 25. september blev det til vished. Den 27. fulgte transporten.

Stillingsbesættelsen var på dette tidspunkt:

Regimentskommandør: Oberstlt. v. Teichman und Logischen
 Adjutant: Lt.d.R. Seeland (tilt 5.10.); Oblt. Frhr. Grote
 Læge: St.Arzt. d.R. Dr. Birch
 Ordonnansofficer: Lt.d.R. Zeiss
 MG-Officer ved staben: Lt.d.R. Tölk

I. Bataillon:

Kommandør: Hptm. v Koschitzki
 Adjutant: Lt. Leusch
 Læge: Feldhilfsarzt Golebiewski
 1. Kompanie: Lt.d.R. Lemmermann
 2. Kompanie: Lt. v. Garmissen
 3. Kompanie: Lt.d.R. Bähr († 4.10.)
 4. Kompanie: Lt.d.R. Hemmpel

II. Bataillon:

Kommandør: Hptm. Kobus

Adjutant: Lt. Schwenkow

Læge: Feldhilfsarzt Sanders.

5. Kompanie: Lt. Mackeldey (til 1.10.); Lt. d.R. Rust

6. Kompanie: Lt.d.R. Dethloff († 4.10.)

7. Kompanie: Lt.d.R. Machens († 4.10.)

8. Kompanie: Lt.d.R. Fricke

III. Bataillon:

Kommandør: Hptm. a.D. Deiters

Adjutant: Lt. v. Wülcknitz

Læge: Oberarzt d.R. Dr. Bartsch († 4.10.)

9. Kompanie: Lt.d.R. Hassbrauck (†4.10.)

10. Kompanie: Oblt.d.R. Biereye

11. Kompanie: Lt.d.R. Behrens

12. Kompanie: Lt.d.R. Wagner (Paul)

1. MG-Kompanie: Lt.d.R. Schönbrunn

2. MG-Kompanie: Lt.d.R. von der Brelje († 4.10.)

3. MG-Kompanie: Lt.d.R. Dietz

1. MW-Kompanie: Lt.d.R. Råke

2. MW-Kompanie: Lt.d.R. witzack

3. MW-Kompanie: Vizefeldwebel Boog

Slaget i Flandern

a) Generelle situation

7. juni til 30. november 1917

Den jernring, der som en fæstning lå omkring Tyskland, syntes at være sprængt på grund af Ruslands udtræden. Håbet voksede om at kunne flytte kræfter fra øst til de hårde kampe i vest. Det kom imidlertid ikke på nogen måde til ske så hurtigt, som man havde håbet, da de russiske magthavere hele tiden – som den 23. november – gjorde nye forsøg på at trække de indledende forhandlinger i langdrag. Modsat var den franske og frem for alt den engelske vilje vokset stærkere end nogen sinde for allerede i året 1917 at opnå den afgørende succes. Frankrigs vilje til krig var derimod begyndt at blive lammet af det fejlslagne dobbeltslag Aisne og Champagne. Stemningen i den franske hær var blevet betænkelig. Store mytterier havde fundet sted på mange steder langs fronten. Havde den tyske overkommando haft kendskab hertil, ville der formodentlig truffet beslutninger, der havde bragt krigen ind i en anden bane. Den franske regering forstod at holde deres vanskelige situation hemmeligheden, og ligeledes de kraftige modforholdsregler – talrige henrettelser og lange fængselsstraffe – hvormed de forsøgte at blive herrer over oprøret. I denne alvorlige krise trådte Lloyd Georges personlighed stadig mere tydeligt frem. Ved hans side stod, stadig overskyggende, Clemenceau med en vilje, der ikke tålte eftergivenhed. Hvis den franske hær foreløbig ikke var i sand til nye større offensiver, blev der med det samme iværksat reformer, for igen efterhånden at bringe hæren tilbage til et anvendeligt krigsinstrument.

I stedet for General Nivelle trådte General Pétain, organisatoren af forsvaret af Verdun. Dertil kom for fransk-mændene håbet om en lykkelig fortsættelse af krigen gennem 1918 til den forventede ankomst af amerikanerne. I en rigtig erkendelse af risikoen ved en længere kampløs passivitet, rev England imidlertid uden at tøve initiativet til sig. Ubådskrigen havde på forskrækkende måde reduceret den skibstonnage, der stod Ententen til disposition. En yderligere virkning truede med at blive afgørende. England kom derfor på endnu i året 1917 at fjerne denne trussel ved at erobre basen for ubådskrigen i Flandern, særligt Zeebrugge. Tanken om at måtte takke sejren gennem Amerikas indgriben, og på den måde blive herrer over situationen, var ubærlig for deres stolthed.

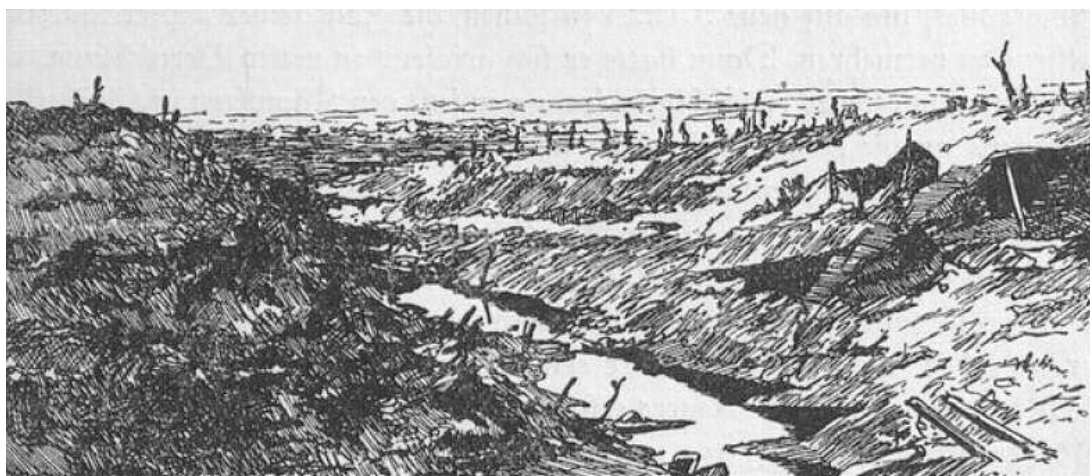
I virkeligheden havde ubådskrigen, da fjenden havde fået for lang tid til at træffe modforholdsregler, ikke haft den succes som den tyske øverste hærledelse havde fået sat i udsigt efter fremstilling fra Marineledelse. Den tyske landhær var på ingen måde blevet aflastet. Den øverste hærledelse fandt sig desuden foranlediget til ved Rigsregeringen alvorligt at henstille, at den forstærkede sejrsviljen i Tyskland. Regeringen lå mere og mere under for partiernes pres, der ikke havde nogen interesse i Tysklands sejr. Den gennemskuede heller ikke det østrigske diplomatis frivole spil, der af bekymringer for opretholdelsen af Donau-monarkiet, uden samvittighedsnag i et givet øjeblik af egoistiske årsager ville lade den forbundsfælle i stikken, som de havde alt at takke. Viljen i ententen voksede i mellemtiden jo mere de gennem spionage blev underrettet om de økonomiske vanskeligheder i Tyskland. Det gav ingen ændringer, da den fredsresolution kom til deres kendskab, som var blevet fremsat efter pres fra socialdemokraterne. Den blev af fjenden vurderet som en indrømmelse af tyske svaghed, og anset som en kostbar sejr, der vejede tungere end mange et vundet slag. Til den dygtigt iværksatte hadpropaganda mod monarkiet, som den egentlige årsag til krigen og alt dens elendighed, føjedes propagandaen fra hine landsforrædere, der for længst havde bragt sig i sikkerhed i udlandet, hvorfra de spandt trådende til en revolution i hjemlandet.

Som indledning til den stort anlagte angrebsplan fulgte den 7. juni 1917 sprængningerne af Wyttschaete-buen, der gennem 1½ år af englænderne havde været forberedt, og på ti steder dybt havde undergravet de tyske stillinger. Efter store tab, også ved englænderne på grund af den uventede tyske modstand, besluttede den engelske øverstkommanderende Sir Douglas Haig sig den 31. juli til starten på det egentlige infanterislag, der for enhver pris skulle føre til et gennembrud, og af dette fører til en omslutning med langtrækkende strategiske mål. Fra den 31. juli til den 15. november rasede kampen næsten uden pause. På trods af englændernes uhyre overmagt i antal af tropper, af krigsmateriel af enhver art, artilleri op til de tungeste kalibre, kampvogne og krigsgas, men særlig i fly - på et tidspunkt, hvor de tyske tropper stadig var stærkt bundet af kampe i øst og i Italien, stod englændernes succes i intet forhold til de uhyre ofre. Selvom heller ikke tyskerne blev sparet for overordentlig store tab, strålede deres indsats i en lysende glans. Den tyske vilje forblev ubrudt. England nåede ikke sine mål.

Da det viste sig umuligt gennem infanteriets masseangreb at nå målene, besluttede Sir Douglas Haig sig til en ny taktik, der i første omgang kun havde taktiske lokale mål. Gennem vedvarende angreb med kun begrænsede mål for at vinde bestemte terrænsnit, og ikke udenfor rækkevidden af eget artilleri, håbede han at den tyske front efterhånden ville mørne og bringes til sammenstyrtning. Den tyske overkommando fik ved denne taktik tiden til, hver gang på ny at organisere forsvaret, og til at frembringe de nødvendige reserver. Imidlertid måtte modstød blive tabsgivende, da de skulle føres over længere afstande, der fuldstændig beherskedes af det fjendtlige artilleri. Det blev hele tiden nødvendigt med nye divisioner til 4. Armee i stedet for dem, der var udbrændt. Den 29. september blev også 20. Inf.Div. indsat i dette helvede, og fik samme skæbne. Men i dette fjerde slag i Flandern beviste tysk offermod at englænderne i dette og i det efterfølgende femte slag, trods alt overlegenhed, ikke kunne nå deres mål. De opnåede frem til den 15. november hverken adgang til højderne ved Westrosebeke eller til sletten ved Roselaere (Roulers). Som året 1917 gik mod sin slutning, var modstandskraften af de tyske tropper på vestfronten stillet på de sværest prøvelser, men de stod fast som en forsvarsmur og som et springbræt for et angreb.

Drei Rosen in dem Flintenlauf
 drei Rosen um den Säbelknauf –
 Unbändig und verwogen –
 Von übermütiger Kampfeslust
 Geschwellt die sieggewisse Brust
 So sind wir fortgezogen.

Längst hat die Rosen Sturm zerwühlt,
 Den Übermut die Zeit gekühlt,
 Wie wurden ernst und stille.
 Aus jugendlicher Kampfeswut
 Bard eisenharter Mannesmut
 und heiligernster Wille.

Kraterlandskab forna Paschendaele i retning Ypres. 3. oktober 1917

b) Slaget om Passchendaele

28. september – 10. oktober 1917

Flandern! Dit navn står indmejslet på alle sider af verdenshistoriens bog. Hvor meget blod drak ikke dine svage bakker i den brede bue om Ypres i hine uforglemmelige dage i oktober og november 1914, hvor tyske frivillige-regimenter med Tysklandssangen på læberne drog i kamp, og viede deres fremtid for folk og fædreland, og som en selvfølge frivilligt ofrede sig til døden.

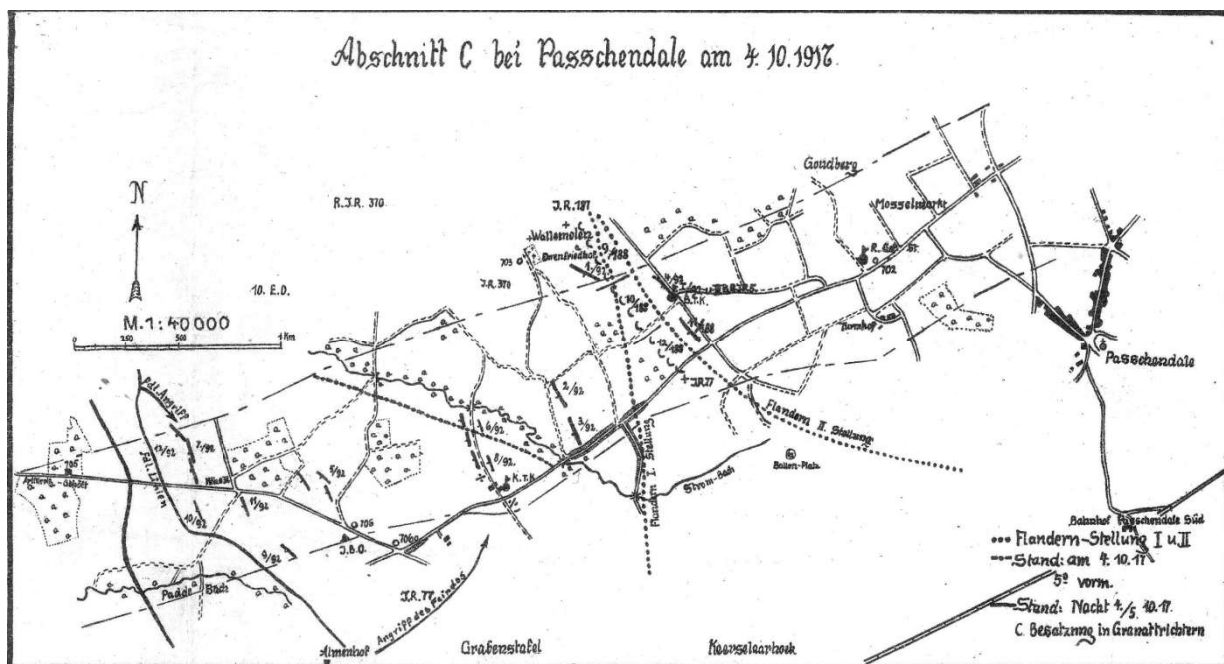
Da Wytschaete-buen sprang i luften i starten af juni 1917 og det engelske storangreb fulgte, fejrede det store triumfer. Skrækken fra Verdun blev overtruffet, men alligevel var den tyske krigers vilje til at leve ubrydelig. Den viste sig stærkere end døden. Frontkæmperen fra 1917 var for længst blevet en anden. Han ofrede ikke livet som de unge af 1914. Uforsigtig tapperhed havde givet plads til forsigtig styrke. Vænnen til dødens konstante nærvær, mere eller mindre afstumpet for fare, var hans sind for længst vænnet til den nøgterne virkelighed. Mere og mere trak han i tankerne ind i sig selv. Tanken om at beskytte hjemmet, hvor den stadig større nød kunne følges af alle, og som nu også kunne mærkes langs fronten, trådte hele tiden i forgrunden af hans tanker.

Den engelske øverstkommanderende Sir Douglas Haig var kommet til den erkendelse, at resultaterne ikke stod i forhold til kampindsatsen. Han traf derfor beslutning om at forstærke antal og styrke af materiellet. Angrebsfronten blev indsnævret, og kraften i angrebet forstærket gennem masseopstillede kræfter. De uhyre masser af artilleri overøsedede de tyske stillinger. Kampvogne og fly indledede de engelske angreb. Af materielslaget kom ekstraordinære materielslag. Men over denne overmagt øgedes også de tyske krigers viljestyrke. Han udholdt beskydning med alle kalibre. Han forsvarede sig i sine kraterer mod de lavtflyvende fjendtlige fly. Han kæmpede til sidste åndedræt. De tyske batterier udslettede kampvogne, der hurtigt mistede deres skræk. Tabene var uundgåelige og steg til skræmmende højder. Hele tiden måtte nye divisioner erstatte de udmattede, reduceret til skyggen af sig selv. Kun nogle få dage var selv den tapreste i stand til at udstå helvedet langs fronten. Blege, afmagrede og med dybtliggende øjne, næsten selv lig deres dødningehoveder, forlod resterne af disse krigere valpladsen. Alligevel glimtede ilden stadig i deres øjne, ansigterne vidnede om hårdhed og trods. Med højthævede hoveder gik de videre, hver enkelt en Siegfried.

To store angreb havde fundet sted inden den 19. september, hvor Inf.Regt. 92 igen betrådte fransk jord. Dagen efter startede det tredje store slag i Flandern. England så sig tvunget til at gribe dybt i dens beholdninger. På mange steder af fronten dukkede nu canadiske og australske tropper op. Som mod slutningen af september, det fjerde store slag i Flandern kastede deres skygger frem, var timen også kommet for Inf.Regt. 92 til indsats i kraterlandskabet ved Passchendaele. Offergang!

Den 27. september blev regimentet med tog transporteret fra Audigny-au-Bac via Douai – Lille – Courtrai til Iseghem ved Roselaere. Allerede ved Cantin kastede engelske fly bomber mod toget, uden dog at opnå noget resultat. Efter ankomst fulgte march over Roselaere – Beveren til Hooglede, endnu engang under bomber fra engelske fly, der heller ikke denne gang gjorde skade. Den planlagte indkvartering i denne by måtte opgives, da den lå under ild fra tunge engelske batterier såvel som flybomber. Der blev derfor slået bivuak nord for denne landsby. På den måde var velkomsten til Flandern varm. Fra fronten lød hele tiden en uhyre kanontorden. Det var tid til at tage afsked med livet, hvis man ikke allerede havde gjort det, og finde den højeste form for viljestyrke og selvfor-sagelse. Alle vidste, at det gik mod den hidtil hårdeste kamp, og at fædrelandets skæbne endnu engang var på spil. Det forlød at 20. Inf.Div. skulle være indgrebsdivision under General Sext v. Armins 4. Armee, og ordre desangående blev udstedt. Alligevel fik den tidligt den 28. september direktiv om, at den skulle forberede indsættelse i Afsnit C under Gruppe Ypres. Kl. 1600 kom ordren til straks at begynde afløsning af 23. Inf.Div., der de sidste dage havde lidt hårdt. Fra 20. Inf.Div. fik Inf.Regt. 92 ordre til at besætte Afsnit Nord syd for vejen Gondberg – Wallemolen med tilslutning til højre til 210. Res.Div. (Inf.Regt. 370) som lå i denne gruppes Afsnit B. Afsnit Mitte syd for Inf.Regt. 92 tilfaldt Inf.Regt. 77, mens Inf.Regt. 79 tildeltes Afsnit syd med venstre fløj i forbindelse til 4. Garde-Inf.Div i Afsnit D ved Zonnebeke.

Stillingen havde generelt front mod sydvest, men havde navnlig i Inf.Regt. 77 afsnit vest for Grafenstafel og i Afsnit D ved Zonnebeke lommer som følge af de engelske angreb. 20. Inf.Div. front var omkring 3½ km bred, hvoraf Inf.Regt. 92 skulle holde omkring 1 km. Den forreste linje af den hidtidige »kampgruppe« i Inf.Regt. 92 afsnit gik fra vest skråningen af Højde 32 til Paddebach nord for Almenhof. 1½ km længere tilbage lå Flandern-I stillingen og yderligere 1 km bag denne Flandern-II stillingen, der strakte sig hele vejen gennem Inf.Div. 20 afsnit og som nåede Flandern-I på Inf.Regt. 92 højre fløj. En bataljon lå som »kampgruppe« i den forreste zone, som »beredskab« i og foran Flandern-I stillingen og som »reserve« foran Flandern-II stillingen.

Natten til den 29. september blev Res.Gren.Regt. 100 afløste af III. Bataillon i Flandern-I og II. Bataillon i Flandern-II stillingen. Afløsningen blev gennemført med få tab. For den følgende nat blev III. Bataillon befalet til afløsning i forreste linje. II. Bataillon rykkede frem i Flandern-I, afløst i Flandern-II af I. Bataillon. Afløsningen af den forreste kratermark var vanskelig på grund af det mudrede terræn med mange kraterer, der først skulle passeres. Det klarer månelys og de mange lyskugler, der blev sendt op fra den forreste linje, gjorde det lettere at finde vej. Alligevel gjorde det trøstesløse landskab sindene mere og mere mørk. Som det begyndte at blive lyst den 1. oktober afsløredes hele rædslen i denne de dødes landskab. De sidste dages regn havde til delt fyldt alle kraterer med vand og mudder, så mandskab kun kunne klamre sig til siderne. Dækninger var intet steds disponibel. De få, allerede kraftigt beskadigede betonbunkere kunne hvert øjeblik styrte sammen over deres besætning. Alle måtte klare sig selv. Her var der kun muligt med et elastisk forsvar. Mobilitet, der forstød at undslippe vedvarende trommeild, ved om muligt at vige ud. Mobilitet ved rettidigt at imødegå et fjendtligt angreb, der måtte rettedes mod de enkelte kraterer. Det fjendtlige artilleri lod ikke vente på sig ret længe. Hele tiden slog en kvartet af granater ned samtidig. Jorden rystede og bævede under vægten af disse nedslag. Jord blev slynget meter i vejret. Sprængstykker fløj højlydt gennem luften og ramte vægge og bunden på kraterne. Skrig fra de ramte blev hurtigt overdøvet af den vilde kamplarm. Granatnedslag begravede folk levende. Ofte blev de forgæves søgt befriet, men hurtig hjælp var ikke alt tid mulig. Lt. Mackeldey, fører for 5. Kompanie, blev denne dag dødeligt såret. Længere tilbage i Flandern-I stillingen rystede den moseagtige jord hver gang granater slog ned. Flere blev opslugt af jorden uden at detonere. Dog forblev tabene den 1. oktober mådelige. Den fjendtlige ild fortsatte uafbrudt dag og nat. Snart lå den som ildoverfald over stillingerne, og ophørte lige så pludseligt, som det var begyndt. Snart kom den som strøild over de bagved liggende områder, særligt rettet mod batterier og bebyggelser. Regimentets kommandostation lå ofte under kraftig beskyldning. De tyske batterier besvarede de fjendtlige på stærkeste kraft. Om morgenen døde artilleriilden fra begge sider, og for ven og fjende viste sig det vidunderlige syn, som sanitetsmandskab under beskyttelse af Røde Kors flag uforstyrret kunne bjerge de sårede. Englænderne, der for tyskerne tankegang utålelig, anså krigen som en slags sport, og i breve hjem berettede: »It is a good shooting in the Flanders«, holdt i samme sportsånd det for gentlemanlike ikke at lade de såredes lidelser unødvendigt at forlænge. Anderledes var det med franskmændene, der kun en sjælden gang respekterede Røde Kors, og kun alt for tit skød sårede og ikke sårede fanger.

Den 1. oktober lå i forreste linje Kompagnierne 12., 10. og 9 med en styrke på omkring 130-140 mand og med hver en deling i reserve. Delingerne lå for det meste spredt fordelt som på et skakbræt. Særlig 9. Kompagnie stillinger var dårlige i det sumpede terræn langs Padde-åen. Bag midten af dette kompagni lå 5. Kompagnie. 7. og 11. Kompagnie befandt sig vest for Strombach ¹⁾ ved K.T.K., 6. og 8. Kompagnie foran Flandern-I stillingen. II. Bataillon var fordelt med 2. og 3. Kompagnie i Flandern II, 1. Kompagnie længere tilbage og 4. Kompagnie ved

¹⁾ På nutidige belgiske kort angivet som »Ravelbeek«.

regimentets kommandostation. II. Bataillons stab var placeret i K.T.K. dækning; Oberst v. Heynitz overtog denne dag kommandoen over 40. Inf.Brigade. I stedet førte Oberstlt. v. Teichman kommandoen, der med regimentets stab var placeret nordvest for Mosselmarkt. En erobret engelsk befaling tydede i retning på en snarlig genoptagelse af angrebet. Af denne fremgik, at englænderne havde ændret deres planer. Den forreste bølge skulle straks efter at have nået deres angrebsmål, grave sig ned og spække linjen med maskingeværer. Herefter skulle anden bølge herefter fortsætte angrebet og forholde sig på samme måde, hvis ikke det blev mødt af et tysk modstød, der så skulle bringes til standsning i den nyetablerede linje. I forventningen af et angreb fik 7. Kompanie ordre til at gå i stilling på Højde 32 bag 12. Kompanie, en nøglestilling. 6. og 8. Kompanie rykkede i stedet frem til K.T.K. 2. og 3. Kompanie overtog de forladte stillinger. 4. Kompanie rykkede frem til på linje med 1. Kompanie. 3. MG-Kompanie og 3. MW-Kompanie blev indsat ved III. Bataillon. Gennem disse ændringer skulle den nødvendige dybdeorganisation være opnået til at kunne sikre en rettidig forstærkning af den forreste linje. Den 2. oktober gennemførte de fjendtlige batterier en lang trommeild. Ikke mindre end seks ildoverfald af en times varighed faldt over stillingerne, hvor tropperne lå værgeløse. Tabene steg foruroligende. Kompagnierne smeltede mere og mere sammen. De talte for en dels vedkommende mindre end halvdele af den styrke, de havde haft ved indsættelsen. På højre fløj af III. Bataillon lå fjenden omkring 300 meter væk, til venstre 5-600 meter. Gode patruljemeldinger fra Fahnenjunker-Utffz. Scheffler, 9. Kompanie og Utffz. Boog, 10. Kompanie, oplyste, at Paddebach på grund af dens oversvømmelse, stadig udgjorde en stærk hindring, og at fjenden holdt sine stillinger stærkt besatte. De havde også observeret, at materiel, formentlig til broslagning over Paddebach, var fremstillet, og at hvide pæle som orienteringsmærker var slå i jorden. Men med en afstand på 2 km var det ikke muligt i væsentlig grad at forstyrre dem i dette arbejde. Forsyningen med forplejning med transporthold ved nattetide, blev gennemført trods vanskelighederne og ofte under fjendtlig beskydning, og holdene fortjener anerkendelse for deres pligtroskab og kammeratskab. Fjendtlige angrebsforsøg i 20. Inf.Div. naboafsnit blev denne dag afvist af artilleriets spærreild.

Den 3. oktober øgede den fjendtlige aktivitet sig yderligere, særlig ved Inf.Regt. 77. Ilden nåede så i første omgang 9. Kompanie afsnit, senere hele III. Bataillons linje. Mellem kl. 0715 og 1700 med en pause på mellem ½ og 1 time regnede det med granater af alle kalibre og shrapnels, der også nåede II. Bataillon. Op til en tredjedel af granaterne var med krigsgas. Fly ledede deres batteriers ild. Tabene øgedes betænkeligt, særligt ved II. Bataillon. I regimentets rækker var der mange unge erstatningspersoner, der end ikke var nået til kast med håndgranater under kamp, og hidtil ikke havde kunne gøre sig nogen forestilling om slaget i vest. Fyldt af den ånd, der hidtil havde kendetegnet regimentet, ville de ikke stå tilbage i kampvilje i forhold til deres øvrige landsmænd. De viste sig derfor ungdommen fra 1914 og deres ældre regimentskammerater værdige. Regimentet var alt! Ingen tilhørte mere sig selv, men regimentet. Deres ære var regimentet, deres liv tilhørte dette. Den aflagte ed krævede opfyldelse af pligten indtil døden.

20. Inf.Div. havde indtil aften den 3. oktober af en kampstyrke på omkring 7.000 mand allerede mistet 2 officerer og 530 mand. Det fjendtlige artilleri bekæmpede med et uhyre ammunitionsforbrug de tyske batterier, der ligeledes havde store tab, og lagde bebyggelser bag fronten under yderligere tungt artilleri. En engelsk fange, indbragt af skytte Kuthe fra 3. MG-Kompanie, afslørede, at den 59. engelske Division lå overfor Inf.Regt. 92. Ved fjenden blev der konstateret etablering af nye parallelgrave som udgangsstillinger til angrebet. Desuden blev der observeret kolonner af muldyr, der kunne tyde i retning af en afløsning eller forstærkning af den engelske besætning. 11. Kompanie blev derfor indsat bag III. Bataillon i stedet for 5. Kompanie, der blev trukket et stykke længere tilbage. Alt tydede på et snarligt angreb.

Den 4. oktober kom. Den sorteste dag i regimentets historie, men alligevel omgivet af en glorie, ingen kan berøve den. Regimentet havde truffet alle forberedelser til at sikre støtte til kamptropperne gennem beredskab og reserve. Hptm. Kobus, fører for II. Bataillon havde endnu den 3. oktober kl. 18 meldt at det interne samvirke var sikret gennem øjenkontakt og patruljer. Med hvide lyskugler skulle reserven underrettes om, at beredskabet gik til modangreb. Men fjenden opnåede mod alle beregninger et kup. Usigtbart vejr, der begunstigede dens forberedelser, og sjældent heldige omstændigheder gav ham især i Afsnit D en uventede startsucces, til stor skade for Inf.Regt. 92, som den ikke rettidigt kunne nå at imødegå.

4. Garde-Inf.Div. havde til den 4. oktober selv truffet forberedelser til et angreb, der ved Zonnebeke skulle tilbageerobre tabte dele af dens stillinger. Der stod allerede større styrker med en stærk reserve klar til angreb, fra kl. 0530 forberedt med en kraftig artilleriild fra dette og fra naboafsnittene. Samtidig trommede fjenden over en bredde på 15 km fra Poelkapelle til Afsnit Wytschaete mod de her indsatte divisioner. 4. Garde-Inf.Div. angreb blev ødelagt i dens vorden. Bag denne uhyre ildmur stod 12 engelske divisioner, omkring 100.000 mand arm i arm klar til angreb. En storkampdag af enormt omfang var indledt.

III. Bataillon lå midt i denne vanvittige hvirvelstorm. Nedslagene kom hele tiden hurtigere efter hinanden. Kroppene rystede, pulsen jagede. Tiden gik i stå. Sekunder blev timer. Uvisheden var forfærdende. Angsten

snørede struben sammen. Hvem tør benægte det? Skal du dø uden overhovedet at have set fjenden? En del af besætningen ligger stumpe og opfatter intet mere at det uhyre kaos, der omgiver dem. Samtlige minekastere var begravede, og den største del af maskingeværerne havde lidt samme skæbne. Den ene soldat efter den anden blev ramt, rullede om på siden og forsvandt ned i et krater. Livet forsvandt langsomt fra de sårede.

På kort tid var samtlige telefon- og telegraflinjer ødelagte. Tåge lå over stillingerne. Bølger af røg trak hele tiden over kampområdet og skjulte alt for sigt. Kl. 0630 blev der fra III. Bataillon sendt røde lyskugler op. Da man ikke kunne høre infanteriild, troede regimentet at det fjendtlige angreb allerede var afslået af artilleriet, der øjeblikkeligt var lagt foran Afsnit C. I virkeligheden var III. Bataillon endnu ikke kommet under angreb.

Omkring kl. 0800 sprang den glødende ildmur på én gang 50 meter bagud og lagde sig foran og bag 5. og 11. Kompanie, der dog forholdsvis havde få tab. På dette tidspunkt forsvandt tågen. Røgen over III. Bataillon lettede, og der åbnede sig nu et billede for kompagnierne, som brændte sig uforglemmeligt ind i sjælen. Foran dem var ikke en fjende at se. Men til højre i 10. Ers.Div. afsnit var englænderne i lange rækker under fremrykning og havde allerede nået højre flanke af 12. og 7. Kompanie. Fjenden var her gået til angreb efter en kort artilleriforbereelse og havde trængt divisionen tilbage. Begge kompagnier så med største bekymring på den videre udvikling. Højde 32 var nøglepunkt i regimentets stilling og måtte ubetinget fastholdes. I første omgang forsøgte man at sikre flanken med observatører og maskingeværer. Så tog begivenhederne fart. Få minutter senere blev det ligeledes konstateret, at fjenden også var under fremrykning til venstre, og her var kommet betydeligt længere og allerede stod i ryggen på III. Bataillon. Også i dette afsnit var englænderne, efter at deres artilleri allerede havde knust 4. Garde-Inf.Div. beredskabsstillinger, trådt i angreb i massive masser. De kunne her, hjulpet på vej af held, allerede tilbagelægge en km. Zonnebeke gik tabt for garden. Også Inf.Regt. 79 måtte vige for presset, hvilket igen forplantede sig til Inf.Regt. 77. Talrige kampvogne ledsagede her det engelske angreb, hvoraf en blev observeret bag III. Bataillon. En såret fra Inf.Regt. 370 havde i mellemtiden meldt til regimentets kommandostation, at fjenden var brudt igennem dette regiment. Kl. 0830 indløb den sidste melding til I. Bataillon med en meldehund fra III. Bataillon, ifølge hvilken englænderne også var brudt igennem her.

1. og 4. Kompanie fik kl. 0845 ordre fra regimentet om at nå 2. og 3. Kompanie, og sammen gå til modstød. På dette tidspunkt var 10. Res.Div yderligere blevet presset tilbage. Højre fløj af III. Bataillon klarede sig fortsat, men var fuldstændig isoleret. Da en newzealandsk division, der var indsat i angrebet på dette sted, nu begyndte at angribe bataljonen fra begge sider, og mod sydøst under fremrykningen allerede havde nået K.T.K., flyttede den engelske ildmur efterhånden til Strombach. Ikke lang tid efter at den havde ligget over 6. og 8. Kompanie, lagde sig over 2. og 3. Kompanie, bag deres stillinger, hvor den i første omgang blev liggende. 1. og 4. Kompanie var under fremrykning gennem sump og kraterer mod denne mur af en aldrig tidligere oplevet voldsomhed, der fra den modsatte side af Strombach kom imod dem som et orgie af ild, farver og lys. Var det overhovedet muligt at komme levende igennem gennem dette. Brisant- og røggranater blandet med shrapnels skabte en røg, der indhyllede alt. Tabene steg. De vandfyldte kraterer blev fælder, der trak krigerne i dybet. Flere forsvandt. Gefr. Stuhlmüller, 1. Kompanie, fører for et let maskingevær, blev i vandet skudt i atomer. Kun meget langsomt gik det fremad. Sammenhængen i kompagnierne forsvandt fuldstændig. Antallet blev hele tiden færre. En stor del af de overlevende forsøgte at redde sig i de ødelagte rester af Flandern-I stillingen. Andre nåede Inf.Regt.77 afsnit eller blev forsprængt. Kun kommandogrupperne fortsatte, herunder Lt.d.R. Lemmermann og Knoche, 1. Kompanie og Lt.d.R. Hemmpel, 4. Kompanie. Sidstnævntes to ordonnanser, Gefr. Stübig og Musk. Jünemann, blev ved siden af ham sønderrevet af en fuldtræffer. Med blot 9 mand lykkedes det til sidst at nå 2. Kompanies stillinger. Også Lt.d.R. Lemmermann havde nogle få folk med sig, som han nåede frem. Sammen med Lt.d.R. Knoche var Fahnenjunker Lorenz, der for første gang var i kamp, Ufffz. Schwarz og Musk. Meyerding, Hildebrand og Meyer XV. Ære være disse tapre! Lt.d.R. Bähr, fører for 3. Kompanie, havde på dette tidspunkt til regiment sendt melding om, at kompagniet stadig holdt deres stillinger. Det var hans sidste melding. Han havde allerede omkring kl. 10 fundet døden, mens meldingen først omkring kl. 1330 nåede regimentet. Med han forsvandt en fremragende fører, der ofte havde vist sin værdig i vanskelige situationer.

Vest for Strombach blev i mellemtiden III. og II. Bataillon ramt af skæbnen. Her høstede Flanderns død. Som vokset ud af jorden, stod han pludseligt foran krateret. Frygten, som så mange havde fantaseret, blev virkelighed. Her en eksploderende håndgranat, der en blinkende bajonet. Men dog ikke overalt. Fyldt af raseri og fortvivlelse rejste enkelte dele af kompagnierne sig til en sidste modstand. Grænsen mellem død og dødsangst var på én gang forsvundet. Kun enkelte maskingeværer var stadig aktive og jagede de sidste patroner gennem løbet. Geværerne skød skud efter skud og de sidste håndgranater blev kastet. Men modstanderen er for mange. Sønderrevet forsvandt kroppene for altid i Flanderns blodrøde jord, men deres sjæle var på vej mod Valhalla. Hvordan her og hvordan den enkelte her døde, ved ingen, kun Gud.

9. Kompanie fandt sig angrebet fra flanke og ryg. Den havde i forvejen være den hårdest ramt af trommeilden. Lt.d.R. Hassebrauk, dens velprøvede fører, der forinden indsatsen i Flandern havde forudset sin egen død, forsvarer sig fra krater til krater indtil et skud satte en stopper for hans liv. I sin dagbog stod ordene: »Jeg tillader mig at efterlade min vandrestav og bundt her og igen tage hjem. Må det være bestemt for jer hver især at bidrage lidt til det, han havde i tankerne, da han sagde: Komme dit rige.« Som han, faldt mange troende kristne.

Den tapre Feldwebel Geldmacher faldt sammen med sin kompagnifører. Lt.d.R. Böhme fra samme kompagni forsøgte med sin gruppe og et maskingevær at holde fjenden på afstand. Maskingeværet gik i stå, og en Uffz., den eneste, som kunne betjene det, sank hårdt såret sammen. Med nogle få folk måtte Lt.d.R. Böhme lade sig tage til fange. Herefter rettede fjenden sig mod 10. og 12. Kompagnie. Begge kompagnier havde indtil dette tidspunkt ikke lidt hårdt under artilleriet, der hele tiden var gået ned bag stillingerne. Nu måtte de betale en dyr pris under trommeilden allerede før stormen. Alene 42 mand fra 10. Kompanie blev sat ud af spillet af denne, sammen med omkring 20 mand fra 12. Kompanie. Som røgen lettede stod fjenden 300 meter foran kompagnierne, der med en virksom ild, navnlig fra maskingeværer, standsede deres yderligere fremrykning. Den tapre Lt. Kerber gik endda frem i et modstød, hvorunder en kugle satte en ende på hans unge liv. Med ham forsvandt en person, der med sit lyse sind altid havde forstået at hæve en trykket stemning hos officerer og mandskab. Ofte udmærket i kamp, døde han med heltens laurbær. Ære være hans minde! –

Pludseligt begyndte igen trommeild, der holdt ildlinjen nede og især ramte Deling Christen fra 10. Kompanie. 12. Kompanies maskingeværer blev ødelagt. Oblt.d.R. Biereye, fører for 10. Kompanie, blev halvt begravet. Fjenden angreb herefter på ny. Et maskingevær fra 10. Kompanie skød til det sidste. Dens besætning, udelukkende berlinere, gik til grunde for de fjendtlige bajonetter. Oblt. skulle netop til at give tegn til modangreb, da der opstod larm bag ham. I dette øjeblik råbte en af hans ordonnanser til ham: »Englændere!«. Bag ham stod flere englændere, der til hans oppasser Jannemann råbte: »Come on« og herefter skød ham ned, så han såret sank sammen ved siden af Oblt. Biereye. Musk. Jannemann dækkede med sin krop den sårede kompagnifører indtil nye englændere dukkede op, og de måtte lade sig tage til fange. En del af 10. Kompanie havde i mellemtiden taget front mod syd. Uffz. Boog, som allerede så mange gange havde udmærket sig, skød med sit maskingevær mod de fremrykkende fjender. Håndgranaterne var blevet uanvendelige på grund af fugt. Stadig optaget af fjenden i denne retning, dukkede pludseligt newzealændere op i ryggen. Efter store tab, måtte også her de sidste rester – omkring 20 mand – overgive sig. 12. Kompanie havde i hele denne periode opretholdt ilden mod de frontalt angribende newzealændere, indtil også den pludseligt så sig omgået og der ikke var anden valg end at overgive sig. Alene på dette sted blev der efterladt 47 døde og sårede tilbage på valpladsen. Kompagnifører, Lt.d.R. Wagner faldt i fangenskab. Af 12. Kompanie undgik som ved et mirakel kun den sårede Musk. Kutkun og Musk. Lewandowitz, førstnævnte båret ud af stillingen. Samtidig blev også 7. Kompanie ramt af skæbnen. Også her kom det til spredte bajonetkampe. Dens fører, Lt.d.R. Machens, var allerede på et tidligt tidspunkt blevet dræbt af en granat.

Kort efter omkring kl. 0915 indhentede skæbnen også begge stabe af II. og III. Bataillon, samt for 6. og 8. Kompanie, der dårligt nok endnu talte 40 geværer. Også her havde trommeilden allerede bragt nerverne til den yderste prøve. Lt.d.R. Dethloff, 6. Kompanie blev dræbt af en granat. Forgæves søgte man bagud efter hjælp. De tyske batterier, der selv havde lidt uhyre tab, foretog på dette tidspunkt et stillingsskifte i det omfang, de overhovedet stadig kunne, og var derfor ikke længere i stand til at opretholde spærreskydningen. Alene Feldart.Regt. 46 afgav denne dag 50.000 skud. Newzealænderne rykkede først frem mod K.T.K. Som fjendens fremrykning ved daggry kunne erkendes fra retning af Paddebach, havde Lt. Preisser med sit maskingevær åbnet ild mod en kampvogn ved I.B.O., der her standsede, efter at Infanterie-Observations-Offizier Lt.d.R. Seiffert, var faldt i fangenskab. Efter kort tid måtte også han på grund af sår tage ophold i sanitetsdækningen ved K.T.K. Lt.d.R. Díetz havde i mellemtiden bragt et andet MG i stilling, som imidlertid blev ødelagt af en grad inden den kunne komme til skud. Kort efter blev det observeret, af fjenden fra sydøstlig retning fra Inf.Regt. 77 sektor, rykkede frem mod K.T.K., hvorefter Lt.d.R. Díetz satte et andet MG i stilling mod denne trussel. Trods kontinuerlig skydning og et forbrug på omkring 5.000 patroner, kom fjenden i spring fra krater til krater, hele tiden nærmere, til sidst støttet af ild fra en kampvogn. Lt.d.R. Díetz selv såredes hårdt. Også ordonnanserne havde åbnet ild mod newzealænderne. Et MG ved K.T.K. ammunitionsdepot skød en overgang gennem en luge. Efter at dens skytte var såret, havde Lt.d.R. von der Brelje personligt overtaget det. Så dukkede fjenden op og kastede håndgranater ind gennem lugerne til K.T.K. der ødelagde maskingeværet, og skød med pistol og gevær ind i rummet. Dækningen var fyldt med sårede. Skudene forårsagede nye sårede. Der opstod en utrolig forvirring i den røgfylde bunker. Alle trængte for at komme ud. Oberarzt d.R. Dr. Bartsch forlod den som den første med et Røde Kors flag i hånden. Et pistolskud strakte ham til jorden. En tapper, velprøvet sanitetsofficer fandt på denne måde døden mod alt folkeret. Den efterfølgende Sanitäts-Uffz, Vizefeldwebel. Teubert, blev ligeledes hårdt såret af et skud i hovedet. Lt.d.R. v.d.Brelje kom ud af ammunitionsdepotet, hvorefter en australier ligeledes skød ham ned. Også Res. Fricke faldt. Ingen

newzealænder vovede sig ind i dækningen. Efter at angribernes raseri havde lagt sig, fik resten lov at komme ud af dækningen. På grund af situationen kunne der ikke blive tale om yderligere modstand. Hptm. Kobus, der befandt sig i den anden halvdel af bunkeren, forlod den vinkende med et lommetørklæde og tilbød overgivelse. Hptm. a.D. Deiters og de to adjutanter Lt. v. Wülcknitz og Schwenkow, samt den svenske Hptm. d.R. Poussette, måtte overgive sig. Sidstnævnte havde siden den 30. juli gjort tjeneste ved regimentet. Også Feldhilfsarzt Sanders og de sårede Lt. Preisser, Lt.d.R. Dietz og Lt.d.R. Müller (Hugo) blev krigsfanger. Også 6. og 8. Kompanie havde beskudt fjenden indtil det sidste. Fähnr. Link fra 6. Kompanie kæmpede tappert til et skud i hovedet endte det unge liv. Lt.d.R. Fricke, fører for 8. Kompanie såredes ligeledes. Både han og Lt.d.R. Bühn og Lt.d.L. Leonhardt faldt i fangenskab. Uden tvivl i raseri over de store tab, maskingeværerne havde tilføjet dem, skød newzealænderne den værgeløse Lt.d.R. Leonhardt, der allerede så mange gange havde bragt ære over sit navn. Også enkelte af mandskabet blev nådesløst skudt ned. Fangerne blev fuldstændig udplyndret. Selv knapper blev skåret af for at blive brugt som souvenirs. Englændernes hvide hjælpefolk adskilte sig derfor ikke ret meget i forhold til de farvede franskmænd. Samlet under et stort Røde Kors flag blev fangerne bag bagud. Afmægtig kunne I. Bataillons kompagnier og 5. og 11. Kompanie fra den anden side Strombach se dem blive ført væk. Først nu indhentede skæbnen begge disse sidstnævnte kompagnier. Tilsyneladende havde fjenden hidtil ikke erkendt deres stillinger. To tyske fly havde på dette tidspunkt dristigt slået sig igennem de engelske eskadriller. Længselsfulde blikke fulgte dem på himlen. Skaf os hjælp! Røde og hvide klude blev lagt ud for at påkalde sig opmærksomheden. Men sådan skulle det ikke gå. Lige så snart de engelske fly havde opdaget kludene, blev der lagt et kraftigt artilleri og maskingeværild over den anden side Paddebachs, der på kort tid kostede store tab. Lt.d.R. Behrens, fører for 11. Kompanie blev ramt flere gange og sank hårdt såret om. De nu stormende newzealændere havde let spil. De dukkede pludseligt op foran 5. Kompanie, der ikke længere var i sand til at forsvare sig selv. Fjenden stødte næsten kun på sårede, der sammen med deres fører, Lt.d.R. Rust, måtte overgive sig. Også Fähnrich Dempweolff, bevidstløs efter at være begravet, og Fahnenjunker Herzberg og Lerche faldt i fangenskab. Kun den så ofte nævnte Vizefeldwebel. Mannes, undgik såret at falde i fangenskab ved under ild at flygte. Under dække af enkelte bunkere fortsatte fjenden videre mod 11. Kompanie, hvor de lige så pludseligt dukkede op foran de lige så få rester. Heller ikke her var modstand længere mulig. Newzealænderne, der var under indflydelse af alkohol, plyndrede overalt deres fanger. Hvad ikke var taget væk i den forreste linje, blev offer for tropperne, der fulgte dem på vej i fangenskab.

10. Ers.Div. stod kl.10 300 meter vest for Wallemolen. I syd havde englænderne taget Broodseinde, og var med dele nået Keyberg-Nord stillingen i artilleribeskyttelsesstillingen, så regimentets kommandostation kom under beskydning herfra. Efter hård modstand havde Inf.Regt. 79 og ligeledes Inf.Regt. 77, måtte bøje deres fronter mod sydøst efter at Grafenstafel omkring kl. 0850 var gået tabt. I denne vanskelige situation stod 20. Inf.Div. som en halvø i et brændende hav. Derfor er det til evig ære for II. og III. Bataillon at de med deres ofre i væsentlig grad bidrog til at sinke englændernes fremrykning og ikke lade dem nå deres mål. Den tyske føring fik i mellemtiden tiden til at bringe forstærkninger frem. Newzealænderne gravede sig ned i de gamle III. Bataillon stillinger og syd for Strombach ved K.T.K. i forventning af det modangreb, de så kraftigt frygtede. Derfor kom deres fremrykning mod I. Bataillon først i gang omkring kl. 1100.

Det var af største betydning at forhindre fjenden i yderligere gennembrud. Kræfterne i forreste linje var for svage til at overveje et modstød. Efter at ankommet havde Lt.d.R. Hemmpel og Knoche uden kontakt til hinanden med deres få folk og resterne af 2. og 3. Kompanie, på 300 meters afstand åbnet ild mod fjenden, men blev hurtigt af artilleriild omkring kl. 11 forhindre i at fortsætte hermed. Især havde Fähnr. König fra 4. Kompanie med sin indsats udmærket sig. Trods et sår i låret fortsatte han sine observation og blev herunder yderligere hårdt såret af et maveskud. Desværre lykkedes det ikke at bringe den unge helt tilbage, da han under transporten den nat blev dræbt af et granatnedslag. Fører for 2. Kompanie, Lt. v. Garmissen var allerede den morgen blevet begravet, og kunne først i løbet af dagen igen graves fri. Fra 2. Kompanie var kun en gruppe under Uffz. Düker samlet. 3. Kompanie eksisterede dårligt mere. Disse få kræfter fik i første omgang en stærk støtte fra seks maskingeværer fra 1. MG-Kompanie under Lt.d.R. Schönbrunn, der forhindrede fjenden i yderligere at trænge frem. Men også her opstod væsentlige tab. Artilleriilden fældede de stadig eksisterende poppel træer, et vartegn på de belgiske og franske landeveje. Mere og mere blev også her terrænet forvandlet til en mudderpøl. Situationen blev hele tiden mere kritisk da III./Bayr. Res.Inf.Regt 25 omkring kl. 12 indtraf. Den bestod imidlertid også kun af 120 geværer. For svag til modstød blev den indsat i I. Bataillons linje. Situationen i naboafsnittene var uklare, da enhver forbindelse var afbrudt. De få kræfter holdt stadig ud. Newzealænderne tøvede med at rykke frem. 1. MG-Kompanie bortskød unede mængder af ammunition. 1. og 2. Minenwerfer-Kompanie havde kun held til at afgive få skud inden de blev begravet under jordmasser. En indsat infanterikanon havde ingen virkning, da fjenden lå dybt langs Strombach. Hele tiden førte han nye forstærkninger frem. Kl. 1330 var kun tre maskingeværer fra 1. MG-Kompanie stadig indsat. De får kræfter i 1. og 4. Kompanie kunne ikke forhindre, at fjenden nu havde arbejdet sig ind på

200 meters afstand. I 10. Ers.Div. afsnit havde han allerede krydset Strombach. Resterne af I. Bataillon så sig allerede truet af fangenskab da III./Inf.Regt. 188 omkring kl. 1700 ankom. Ud over sine maskingevær talte denne bataljon heller ikke mere end omkring 220 mand. Med fjendens store overlegenhed var et modstød stadig ikke mulig, eller ikke set i forhold til at situationen i naboafsnittene stadig var uafklaret. To kompagnier af denne bataljon blev indsat foran Flandern-I stillingen og to mellem denne og regimentets kommandostation. Kl. 19 startede den fjendtlige trommeild endnu engang. Der fulgte imidlertid intet angreb, da nye tyske batterier lagde spærreild foran fjenden. Modstandskraften i I. Bataillon var opbrugt. III./Inf.Regt. 188 overtog derfor stillingen kl. 2100. De få folk blev trukket ud og placeret som sikkerhedsbesætning i Flandern-II stillingen, hvor der stadig forefandt forskellige dækninger. Af 1. Kompanie ankom hertil 1 officer og 32 mand, fra 2. Kompanie 1 mand, fra 3. Kompanie 5 mand og fra 4. Kompanie 1 officer og 25 mand, totalt 2 officerer og 63 mand, der samledes i Kompanie Hemmpel. En større styrke var stadig forsprængt og kunne ikke sammenføres. En frigørelse fra stillingen var med de svage besætninger heller ikke mulig. Lidelserne var endnu ikke udtømte. Også I. Bataillon, specielt 1. MG-Kompanie kan kræve sin andel i, at newzealændernes stormløb blev standset. Med denne præstation stillede den sig som værdig partner ved siden af kammeraterne i II. og III. Bataillon. I løbet af eftermiddagen og aftenen lykkedes det i afsnittene nord og syd for 20. Inf.Div. at presse fjenden et betydeligt stykke tilbage. Omkring kl. 22 begyndte den fjendtlige artilleriild at dø ud og så helt at ophøre. Det frygtelige blodbad var slut. Ven og fjende faldt udmattet sammen på valpladsen som nattens mørke sænkede sig. Så godt det lod sig føre forsøgte man at bjærge de sårede, et vanskeligt arbejde, som ikke desto mindre mange af dem, der hele dagen havde været udsat for et helvede, frivilligt deltog i. Ligeledes blev forbindelsen med naboafsnittene retableret. Dyb nedslæthed herskede over dagens store tab. Døden havde haft sin store høst.

Fjendens terrængevinst omfattede 1-1½ km, og havde kostet ham de alvorligste ofre. Artilleriets- og maskingeværernes spærreild havde kostet hele kolonner livet. Englænderne havde ikke nået deres langtrækkende mål. »It is a long way to Tipperary, it is a long way to Passchendaele«, bandede de engelske Tommy. Men den flanderske jord var dækket af 20. Inf.Div. blod. Med rette skrev hærens Oberquartiermeister, General Ludendorff i en hærberetning denne dag: »de tyske troppers heltegerning i Flandern overgås af ingen«.

Stærkt svækket af sine tab, genoptog fjenden ikke sine angreb den 5. oktober. De gravede sig ned i de opnåede stillinger. Omkring middagstid kunne de endnu i området liggende sårede bjærges. Under dette udmærkede sig især San.Gefr. Krull, 1. Kompanie, som svingende med et stort Røde Kors flag fik tæt på de fjendtlige stillinger. Fjenden lod ham i fred. Denne dag opstilledes et kompagni under Lt.d.R. Franke bestående af resterne af II. og III. Bataillon, Pioniertrupp Bonnes og transportgrupper. Den bestod af 1 officer og 26 mand, mens Kompanie Hemmpel nu talte 1 officer og 72 mand. Hertil kom Bereitschafts-MG-Kompanie under Lt.d.R. Schönbrunn. De forblev mellem Flandern-II stillingen og regimentets kommandostation. Denne blev trukket tilbage til Weidenhof ved Kalve, og herfra yderligere tilbage til Magermeierie. Det fjendtlige artilleri genoptog dens ildoverfald. Angreb fandt ikke sted. Den 6. oktober fandt endeligt en afløsning af regimentet sted. Indkvartering fandt herefter sted i rummet Vier Kavenhoven – de Ruyter – Zilverberg og fra den 7. oktober i Den Aap. Inf.Regt. 77 og 79 blev ligeledes trukket ud og opstillet som indgrebsregiment under 20. Inf.Div.

De tre regimenter stillede hertil hver en bataljon á to kompagnier. I mellemtiden ankom 195. Inf.Div. til afløsning. Den 9. oktober skulle resten af 20. Inf.Div. afløses af 45. Res.Inf.Div., men kl. 0600 lå igen trommeild over fronten. Kl. 0630 fulgte et fjendtligt angreb, der blev afvist. Under endnu et forsøg, der kom kort efter, lykkedes det englænderne at trænge ind i den forreste linje øst for Strombach og særligt i det afsnit af venstre division, der tidligere havde været besat af Inf.Regt. 77. Begge kompagnier Hemmpel og Franke, der nu begge havde nået en styrke på omkring 200 mand, var allerede under forskydning mod Rumbeke, da der kl. 0800 tilgik ordre til at marcherer tilbage beredskab ved Pottegems gods, hvor de skulle slutte sig til to kompagnier fra Inf.Regt. 79 under Major Niemann, der ligeledes var underlagt Res.Inf.Regt. 212. Ordren: »Omkring, frem ad march!« gik som et lyn gennem kolonnen. Man kunne dårligt fatte, at sådanne ord havde lydt. Kroppene var brugte, nerverne spændt til det yderste. Nu skulle det grufulde spil starte forfra. Mangen en ed undslap munden. Men ordre er ordre, og så drog resten af det stolte regiment mod deres skæbne. I linjen stod allerede Res.Inf.Regt. 210 til højre og Res.Inf.Regt. 211 til venstre. Bag disse stod tilbage til venstre de to kompagnier fra Inf.Regt. 79 på højre fløj, Inf.Regt. 92 i midten og Res.Inf.Regt. 212 til venstre. Kompanie Hemmpel stillede sig klar i anden bølge. Kompanie Franke bagved til venstre. Kl. 1130 havde fjenden i Afsnit C trængt linjen tilbage i retning Passchendaele indtil ballonpladsen. Modangrebet skulle begynde kl. 1215 fra højre fløj i tilslutning til 16. Inf.Div. (i tidligere 10. Ers.Div. afsnit). Ordren til iværksættelse indløb imidlertid først kl. 1545. Res.Inf.Regt. 210 iværksatte angreb i retning Keersselaerehoek med begge kompagnier fra Inf.Regt. 79 forrest. Kompagnierne Hemmpel og Franke fulgte efter. En kraftig engelsk spærreild satte ind, som bølgen slap under. En linje langs vejen Passchendaele – banegård Passchendaele-Syd blev nået. På grund af den fjendtlige beskydning var yderligere fremrykning i første

omgang ikke mulig. Kl. 23 blev Kompagnierne Hemmpel og Franke trukket ind i forreste linje. I mellemtiden var fjenden blevet kastet ud af Flandern-I stillingen af et energisk angreb på fjendens højre fløj af Res.Inf.Regt. 233. Dens maskingeværer ramte de til angreb samlede tætte masser af fjender, der herefter i hast faldt tilbage. Videre indgreb var derfor ikke nødvendig. Den 10. oktober kl. 0300 blev 20. Inf.Div. endegyldigt trukket ud af kampen. Generallt. Wellmann skriver, at 20. Inf.Div. præstation denne dag var lige så stor som den 4. oktober. –

Tabene blev takket være den fremragende artilleristøtte denne dag, meget få, og begrænsede sig til 3 døde og få sårede. Kl. 0600 ankom begge kompagnier til Den Aap, fortsatte marchen til Rumbekke, hvor de blev indladet for efter kort tid igen at blive udladet i Sweweghem. Her havde regimentet allerede indrettet kvarter, og forblev her indtil den 12. oktober. Natten til den 14. oktober forskød regimentet med tog over Tournai – Orchies til Cambrai. I denne by kom hele regimentet i kvarter.

Den 4. oktober 1917 kl. 0600; Regt. kommandostation ved Passchendaele

De hårde dage i Flandern lå bag det. Døden havde høstet stort bytte. Tabene mellem den 29. september og den 9. oktober beløb sig af officerer til 10 døde, 2 sårede, 14 tilfangetagne foruden en sanitetsofficer død og en tilfangetagen. Af mandskabet var 285 faldet, 220 var såret og 580 var faldet i fangenskab. Sammenlagt var tabene derfor 26 officerer og 1.185 mand. Blandt de faldne og savnede var også Fähnrich Kösters, 10. Kompanie og Meyer (Hans-Georg). En stor del af de savnede var faldet. Deres lig blev aldrig fundet. Mange var blevet begravet af artilleriet, mange andre forsvandt i de vandfyldte, mudrede kratere. Regimentets kampstyrke, inklusive folk på orlov, beløb sig herefter til 60 officerer, 1.412 mand og 33 maskingeværer. Endnu engang stod regimentet med sine tab på anden pladsen i 20. Inf.Div. I stille bøn tænkte de overlevende på deres faldne og tilfangetagne kammerater. Rystet på de dybeste af deres sjæle, havde de dog også retten til at føle sig som sejherrer i denne ulige kamp. Den øverstkommanderende for 4. Armees Inf. Sixth v. Arnin rettet følgende skrivelse til 20. Inf.Div.:

Selvom divisionen i dag forlader 4. Armees, så kan den se tilbage på et tidsafsnit der stillede store udfordringer til den og krævede store ofre. Med stolthed kan divisionen drage afsted med visheden om, at den på deres sted, i ikke ringe grad bidrog til, at gennembrud ikke lykkedes for den mange gange overlegne fjende. Jeg udtaler til divisionen min fulde anerkendelse og min udtrykkelige tak for det, hvad den i de sidste dage har præsteret.

Med stolthed udtalte Generalleutnant Wellmann:

Med stolthed og glæde bringer jeg overstående Armees befaling til kendskab for divisionen. Det stød, der skulle ramme hjertet af vores fædreland, er sejrrig afværget. De ofre, divisionen har måtte bringe, har bragt en stor succes. At 20. Inf.Div. også efter de hårdeste kampe og største tab til enhver tid igen er parat til at indsætte deres sidste kræfter, blev bevist af det ærværdige angreb af 79er og 92ere den 9. oktober.

Den kommanderende general for 4. bayr. Inf.Div., Franz Prins af Bayern, rettede en takkeskrivelse til Generallt. Wellmann, hvori han skrev:

Jeg er bevist om, at hovedbyrden i vores afsnit har ligget på skuldrene af den Kgl. 20. Inf.Div., og at dagens succes skal tillægges deres bataljoner og batteriers udholdenhed indtil døden, og de derfor skal tilegnes den højeste renomme. For mig og min division vil erindringen om den fælles våbenindsats til stadig blive holdt i ære.

Flandern! Heller ikke efter dette slag gik døden til hvile. Først den 10. november lagde den sig udmattet ned. 86 tyske divisioner, herunder 22 ad to omgange, kæmpede her og bibragte fjenden et stort nederlag. Hvem, der her deltog, skriver den øverstkommanderende Kronprinz Rupprecht af Bayern, kan være stolte over at kunne kalde sig Flandernkæmper. Regimentets skæbne var tragisk. En uundgåelig skæbne tyngede den, hvilket fortsat er stort, fordi det endte med sejr. Regimentet kunne derfor også forlade denne krigsskueplads med en følelse af, med den største hengivenhed for livet, at have trodset Flanderns død i denne kamp. »Tyskland skal leve, om end vi også må dø«. »De liv, der her endte i et helvede af vanvid, vi i denne verden aldrig før havde set, i et landskab, vi formentlig aldrig igen ville få at se, kan aldrig miste sin værdi.«

Hovedgaden i Baralle-Buissy i oktober 1917

Generelle situation

30. november til 31. december 1917

Under slaget i Flandern var den franske hær efterhånden igen blevet egnet til angreb, og havde allerede den 20. og 21. august ved Verdun opnået fordele under anvendelse af enorme mængder artilleri, der fik den øverste tyske hærledelse til at indstille operationerne mod denne fæstning. Ligeledes var der den 22. oktober i Laffaux hjørnet sydvest for Laon på Aisne opnået betydelige terrængevinster, så der også her blev nødvendig med en tilbagetrækning af den tyske front fra Chemin des Dames over Oise-Aisne kanalen. Den tyske hærledelse forventede yderligere angreb på disse frontafsnit da englænderne pludseligt, umiddelbart efter udløbet af det 5. slag i Flandern, den 20. november iværksatte et overraskende angreb ved Cambrai, hvor hemmeligholdelse fuldstændigt var lykkedes for dem. Et fald af Cambrai ville have medført en sønderrivning af sammenhængen i den tyske front og ville have haft alvorlige konsekvenser. De tyske tropper, der under General v. der Marwitz 2. Armee stod i Siegfried-Stillingen ved Cambrai var talmæssig meget svag og for en dels vedkommende meget udmattede. Overraskelsen af kampvogne, der her for første gang optrådte i større masser, banede vejen for det efterfølgende infanteri over de tyske grave og gennem hindringer i en bredde på 12 kilometer og en dybde på 8 km frem til Cambrais porte. Mellem den 12 og 29. november rasede frygtelige kampe, uden at englænderne nåede deres mål. Tyske heltegerning strålede lige så klart som i Flandern. I mellemtiden greb Armeeoberkommando 2 og den øverste hærledelse igen initiativet og skred den 30. november til et strålende modangreb i linjen Moeuvres – Fontaine-Notre Dame – Noyelles – Vedhouille i front og flanke på den fortsat angribende fjende – et angreb der med fuld sejr for de tyske våben sluttede den 5. december. Det mistede terræn blev for den største del tilbageerobret, enkelte steder endnu videre frem. Kampvognes- og angrebsslaget ved Cambrai hører til de største præstationer af den tyske hær, og kronede afslutningen på året 1917.

I mellemtiden var tyske enheder sammen med østrigske allerede den 24. oktober gået i offensiv i Italien – det 12. Isonzo-slag – og havde den 11. december trængt fjenden tilbage til Piave. England og Frankrig så sig tvunget til at sende 6 infanteridivisioner til afstivning af den italienske front. Inden året 1917 sluttede, havde de tyske tropper endnu engang bevist deres overlegenhed i bevægelseskrig.

I stilling ved Quéant

10. oktober til 29. november 1917

Regimentet blev kun tildelt nogle få dage i hvil på kasernen i Cambrai, hvor den var indkvarteret. 20. Inf.Div. tilhørte igen Gruppe Arras under kommando af XIV. Reserve-Korps, General v. Moser. til slutning af oktober var den underlagt General v. Quasts 6. Armee, men overgik denne dag til 2. Armee under General v.d.Marwitz. I denne tid og i de første dage af november ankom der igen fra Tyskland personelerstatninger, så regimentets kampstyrke igen nåede 70 officerer og 2.250 mand. Omkring halvdelen af det tilgående personel lå i aldersklassen 18 til 30 år, mens to tredjedel af resten lå mellem 30 og 40 år og den sidste tredjedel allerede havde passeret 40-årsalderen. Deres uddannelse til storkamp viste sig hurtigt fuldstændig utilstrækkelig. Dertil kom, at de gamle Flanderns-kæmper var meget pressede, og 20. Inf.Div. derfor ikke kunne anses for at være fuld kampdygtig. Da dens anvendelse ved fronten, med det store forbrug af kræfter, ikke længere kunne udsættes, fik den derfor tildelt et afsnit, der hidtil havde været meget rolig, og hvor den i en måned fortsat skulle komme til kræfter. Modsat havde fører for 20. Inf.Div., Generalleutnant Wellmann, fuld tillid til, at divisionen i tilfælde af et angreb var til at stole på. Oberst v. Heynitz havde igen overtaget kommandoen over regimentet. De store tab blandt officerer gjorde det nødvendigt med en totalt ny besættelse af bataljons- og kompagnifører posterne, der for den næste periode blev:

Regimentskommandør: Oberst v. Heynitz (til 30.11.); Major Scherer, Inf.Regt. 79 (til 6.12.); Oberstlt. v. Marcard
 Adjutant: Lt.d.R. Seeland (til 30.11.); Oblt. Frhr. Grote
 Læge: St.Arzt d.R. Dr. Birch
 Ordonnansofficer: Lt.d.R. Zeiss
 MG-Officer ved staben: Lt.d.R. Schönbrunn

I. Bataillon:

Kommandør: Hptm. Frhr. Treusch v. buttlar Brandenfels
 Adjutant: Lt. Leusch
 Læge: Feldhilfsarzt Golebiewski
 1. Kompanie: Lt.d.R. Meyeringh (til 3.12.); Offz.Stellv. Ehrenpfordt (til 7.12.); Lt.d.R. Parlitz.
 2. Kompanie: Lt. Bauer † 30.11.; Feldw.Lt. Hildebrandt, † 2.12.; Offz.Stellv. Binnemann
 3. Kompanie: Lt.d.R. Hemmpel
 4. Kompanie: Lt.d.R. Böwing (til 2.12.)

II. Bataillon:

Kommandør: Hptm. v. Koschizki (til 23.10); Oblt.d.L. Heyden (til 3.11.) Hptm. Hindersin (til 10.11); Major Tillemann.
 Adjutant: Lt. Müller (Kurt)
 Læge: St.Arzt d.R. Dr. Birch
 5. Kompanie: Lt.d.R. Gorfetzki
 6. Kompanie: Oblt.d.L. Heyden (til 23.10); Fw.Lt. Germer (til 18.11.); Oblt.d.L. Heyden (til 23.11.); Fw.Lt. Germer
 7. Kompanie: Vizefeldw. Neukauf (til 23.11); Lt.d.R. Brüggeman
 8. Kompanie: Lt.d.R. WSitt

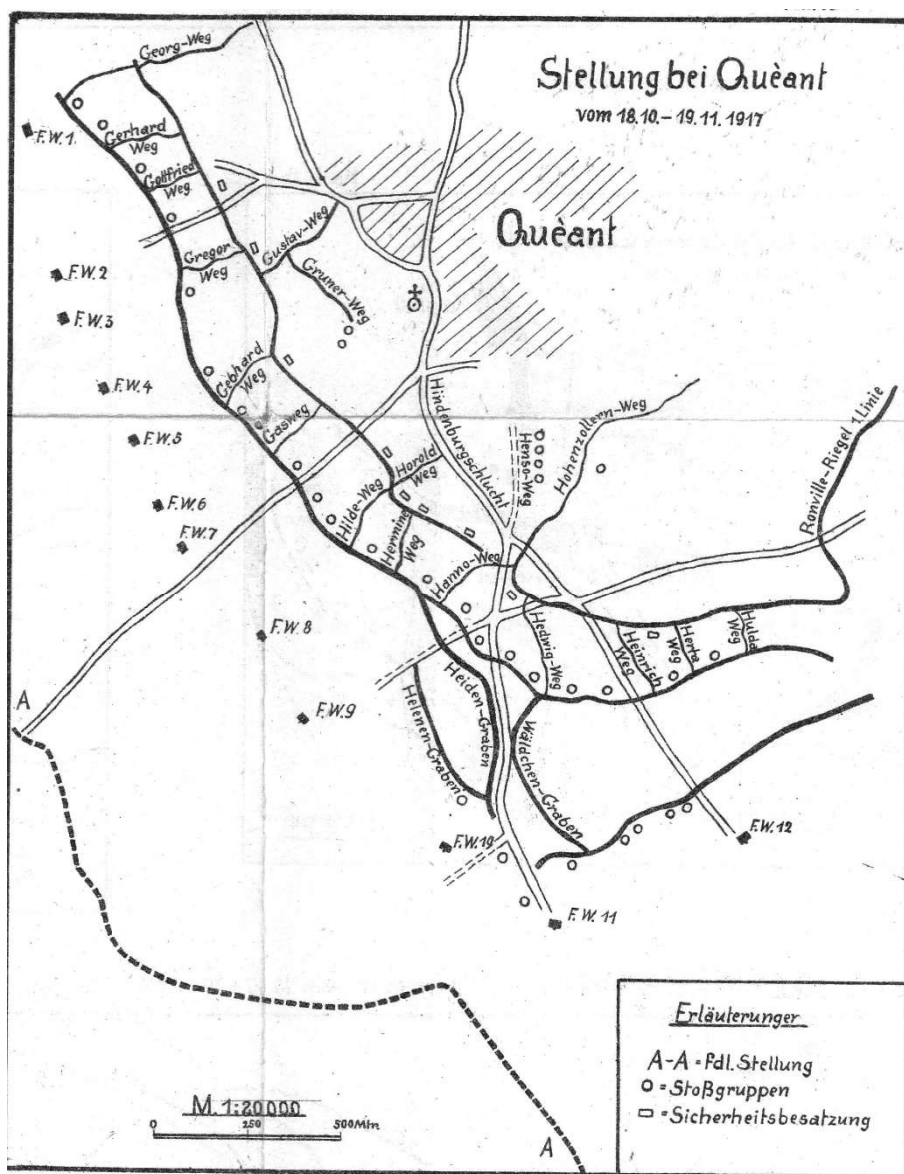
III. Bataillon:

Kommandør: Hptm. Kutzen
 Adjutant: Lt. Korfes (til 30.11.); Lt.d.R. Raabke
 Læge: Landsturmpflichtig Arzt Rupp
 9. Kompanie: Lt.d.R. Brüggemann (Kurt) (til 23.11.); Lt.d.R. Erbe
 10. Kompanie: Lt.d.R. Wiemand † 30.11; Lt.d.R. Schulteis
 11. Kompanie; Lt.d.R. Franke (til 30.11.); Offz.Stelv. Hildebrandt; Lt.d.R. Thier
 12. Kompanie: Lt.d.R. Appel

1. MG-Kompanie: Lt.d.R. Ramme (til 30.11); Lt.d.R. Schulteis
 2. MG-Kompanie: Lt.d.R. Kuchenbuch
 3. MG-Kompanie: Lt.d.R. Toelf (til 30.11.); Lt. Korfes

1. MW-Kompanie: Lt.d.R. Räke
 2. MW-Kompanie: Lt.d.R. Wittzack
 3. MW-Kompanie: Lt.d.R. Blanke

Det nye divisionsafsnit strakte sig over en bredde på 9 km fra Niencourt over Quéant-Pronville til Inchy-en-Artois og havde til højre forbindelse til 240 Inf.Div og til venstre til 204. Inf.Div. Højre afsnit fik Inf.Regt. 79, det midterste ved Quéant Inf.Regt. 92 og det venstre Inf.Regt. 77. Selvom højre fløj lå meget tæt på de fjendtlige stillinger, var fjenden i regimentets afsnit gennemsnitlig 600 til 1.000 meter væk, og kun ved Quéant nærmede den sig til omkring 350 meter. Afløsningen blev påbegyndt natten til den 18. oktober. Først overtog I. Bataillon afsnittet til højre for Res.Inf.Regt. 86 fra 18. Res.Inf.Div. Den følgende nat afløste II. Bataillon i venstre afsnit Res.Inf.Regt. 228 fra 49. Res.Inf.Div. Begge bataljoner blev med feltbane bragt fra Cambrai til Inchy-en-Artois, hvorfra de i march nåede området. III. Bataillon blev den 18. oktober med bane bragt til Marquion, hvor den begyndte uddannelsen af dens erstatningspersonel.

Mere end nogensinde fulgte besættelsen af den nye stilling princippet om bevægeligt forsvar. Den forreste linje lå som en halvbue omkring 500 meter foran landsbyen Quéant og var forsynet med en stærk pigtrådshindring. Anden linje lå omkring 200 meter fra den første. Mod syd sprang Quéantwerk frem – en tidligere stilling, der igen var trukket ind i forsvaret for at gøre det svært for en fjende at nærme sig stillingen. I den forreste linje lå en sikkerhedsbesætning i dybe dækninger, der lå 20 eller 30 trin nede under jorden med enkelte grupper, mens der i anden lå mindre stødtropper i tilsvarende dækninger. Højre afsnit tilfaldt i første omgang I. Bataillon med tre kompagnier. 4. Kompanie lå i beredskab vest for landsbyen ved K.T.K. Ved II. Bataillon i venstre afsnit lå to kompagnier i stilling og den tredje i Quéantwerk. Dens 4. kompagni lå i beredskab i den sydlige kant af landsbyen. Maskingeværer og minekastere var fordelt langs hele linjen. Afløsning var reguleret således, at bataljonerne skiftede med besættelse af de to afsnit på den måde, at en bataljon hver 20. dag kom 10 dage i hvil og til uddannelse i Marquion. Stillingen var godt udbygget. I fortærrænet lå om natten feltvagter besat med 1 underofficer og 4-8 mand, til tider også med et maskingevær. Af disse blev Feltvagt 1 og 3 holdt besat også i dagtimerne. Stillingen blev om natten nået via såkaldte

trapestier. Disse bestod af en grav eller enkelte skyttehuller. Med stillingens størrelse og den begrænsede besætning var der lige netop tilstrækkelig personel til om natten at holde disse feltvagter besat. Forplejning leveredes fra Quéant, hvor feltkøkkener var indbygget i kældrene. I Marquion gennemførtes uddannelsen i et øvelsesværk, i kast med håndgranater, i skydning og især uddannelsen på let maskingevær, hvis betydning hele tiden blev mere klar. Der arrangeredes ligeledes sportsfester for at bryde monotonien i skyttegravslivet, forbundet med uddeling af priser, kapløb og kast med håndgranater. Et farverigt teater blev ligeledes kaldt til live.

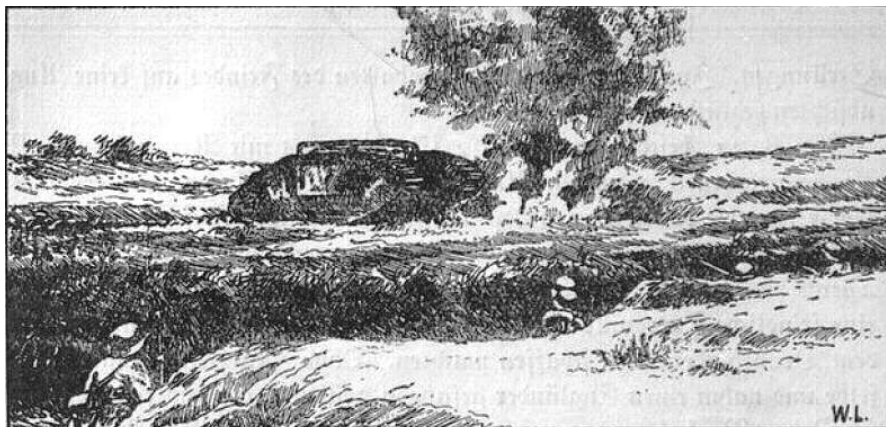
Fjenden forholdt sig i starten meget passiv. Han arbejdede med forstærkning af hindringer og uddybning af gravene. Fjendtlige patruljer blev ikke observeret. Forsøg på at tage fanger mislykkedes, da englænderne forholdt sig meget forsigtig. Der blev gennemført talrige patruljer, de indhentede værdifulde oplysninger. Særligt skal fremhæves Lt.d.R. Goretzki 5. Komp., Lt.d.R. Sandkuhl, 8. Kompanie, Vizefeldwebel Neukauf 7. Kompanie, Ufffz. Brachvogel 2. Kompanie, Rodemann og Eikenberg 3. Kompanie, Lehnert og Löwer 5. Kompanie, Berens 7. Kompanie, Brüning 8. Kompanie, Frohne 9. Kompanie, Paulus 11. Kompanie, Damerow og Gefr. Müller VII 12. Kompanie. Det fjendtlige artilleri begyndte efterhånden at forstærke deres ild mod stillingen, landsbyen Quéant og de fremskudte poster med ildoverfald. Fjendtlige minekastere begyndte ligeledes at dukket op. Fly overfløj i temmelig lav højde område i små grupper på 4-6 flyvemaskiner. I øvrig tegnede fjendens opførsel sig i retning af angrebshensigter.

Den 8. november beskød fjenden kl. 0200 med artilleri og minekastere feltvagterne 6, 7 og 8. Ufffz. Schmidt, 12. Kompanie lod trods den kraftige beskydning, begge poster Ldstm. Stenzel og Ers.Res. Meyer IV observerer videre. Selvom førstnævnte såredes alvorligt, fortsatte han sin tjeneste frem til morgen. Da ilden mindskedes, så Ufffz. Schmidt en fjendtlig patrulje på omkring 15 mand foran sig, hvoraf to var i gang med pigtrådshindringen. Uden at tøve sprang han op ad posten og to den ene englænder til fange, mens den anden undslap. Den modige indsats, der også tidligere var sket, indbragte ham et Jernkors I. Klasse. Englænderne hævnede sig med en patrulje den 16. november ved dagslys kl. 1345 mod Feltvagt 1 under 9. Kompanie, hvor 4 mand blev overfaldet og taget til fange. Kun den hårdt sårede Musk. Grundmann kunne undslippe.

Så kom den 19. november uden at 2. Armee havde den mindste anelse om det hårde slag, englænderne havde planlagt til den 20. november. Først i sidste øjeblik blev det gennem en engelsk fange kendt, at der denne dag forestod et fjendtligt angreb ved Havrincourt. Af en opfanget samtale syntes et angreb mod 20. Inf.Div. afsnit ikke at være omfattet.

Gade i Quánt i oktober 1917

Kampvogn under fremrykning

Kampvognsslaget ved Cambrai

20. til 29. november 1917

So lange noch die Eichen wachsen
In Feld und Wald, um Hof und Haus,
So lange stirbt in Niedersachsen
Die alte Stammesart nicht aus.

Teksten på H. Löns forsvundne grav.

Den 30. november kl. 0300 begyndte et artillerioverfald med artilleri og minekastere mod regimentets stillinger, der dog efterhånden igen døde ud. Kl. 0715 kunne man se en rød lyskugle blive sendt til vejs fra den fjendtlige linje, hvorefter en beskydning af grupperne Arras, Caudry og Busigny startede, der i omfang målte sig med Flandern. De fjendtlige batterier åbnede deres ild på én gang. Umiddelbart herefter startede også de fjendtlige minekastere deres ild. Imidlertid forsøgte englænderne denne gang ikke at opnå succes gennem virkningen af deres artilleri, men på det overraskende angreb med over 200 kampvogne, der normalt var udrustet med 4 tunge maskingeværer og to 7,5 cm kanoner. Kampvognene skulle bane vejen gennem de tyske stillinger for de efterfølgende syv divisioner, mens yderligere 5 kavaleridivisioner var klar til at udnyttelse et gennembrud. Det britiske angreb blev indsat over en bredde på 9.600 meter i linjen Vendhouille – Croisilles, for foden af den bue, der dækkedes af den tyske Gruppe Arras under General v. Moser og Gruppe Caudry under General v. Matter, der begge var stærkt kamptrætte. Fjendens tyngde blev rettet mod linjen Havrincourt – Boursies mod Cambrai, der skulle erobres med et omgående fremstød fra sydøst og sydvest. Et bevis på, hvor strålende den engelske spionage var i Tyskland og i områderne bag de tyske stillinger var organiseret, var at de til mindste detalje var informeret om de tyske stillinger, besætningernes og reserves størrelse, ligesom kampværdi af de overfor stående tropper. De havde kendskab til selv den forudgående forskydning af enkelte enheder, navne på førere ned til regimentskommandører, placeringen af reserver, sanitetsenheder, kolonner og træn, og enhedernes feltpostnumre. Dette fremgik af senere fundne dokumenter og stemte i mindste detalje. Det nye erstatningspersonel ved 20. Inf.Div. blev vurderet som af tvivlsom værdi. 204. Inf.Div. kampværdi blev vurderet særlig lav, og netop her blev hovedangrebet indsat. Det var imidlertid ikke kendt af englænderne, at denne division kort forinden var blevet afløst af 20. Landwehr-Inf.Div. Et afledningsangreb blev rettet på højre fløj af Gruppe Arras, mod 240 Inf.Div. 20. Inf.Div. afsnit blev kun i ringe grad berørt. Her gennemførtes kun et skinangreb for at binde de her stående batterier, og forhindre disse i flankerende at beskyde hovedangrebet.

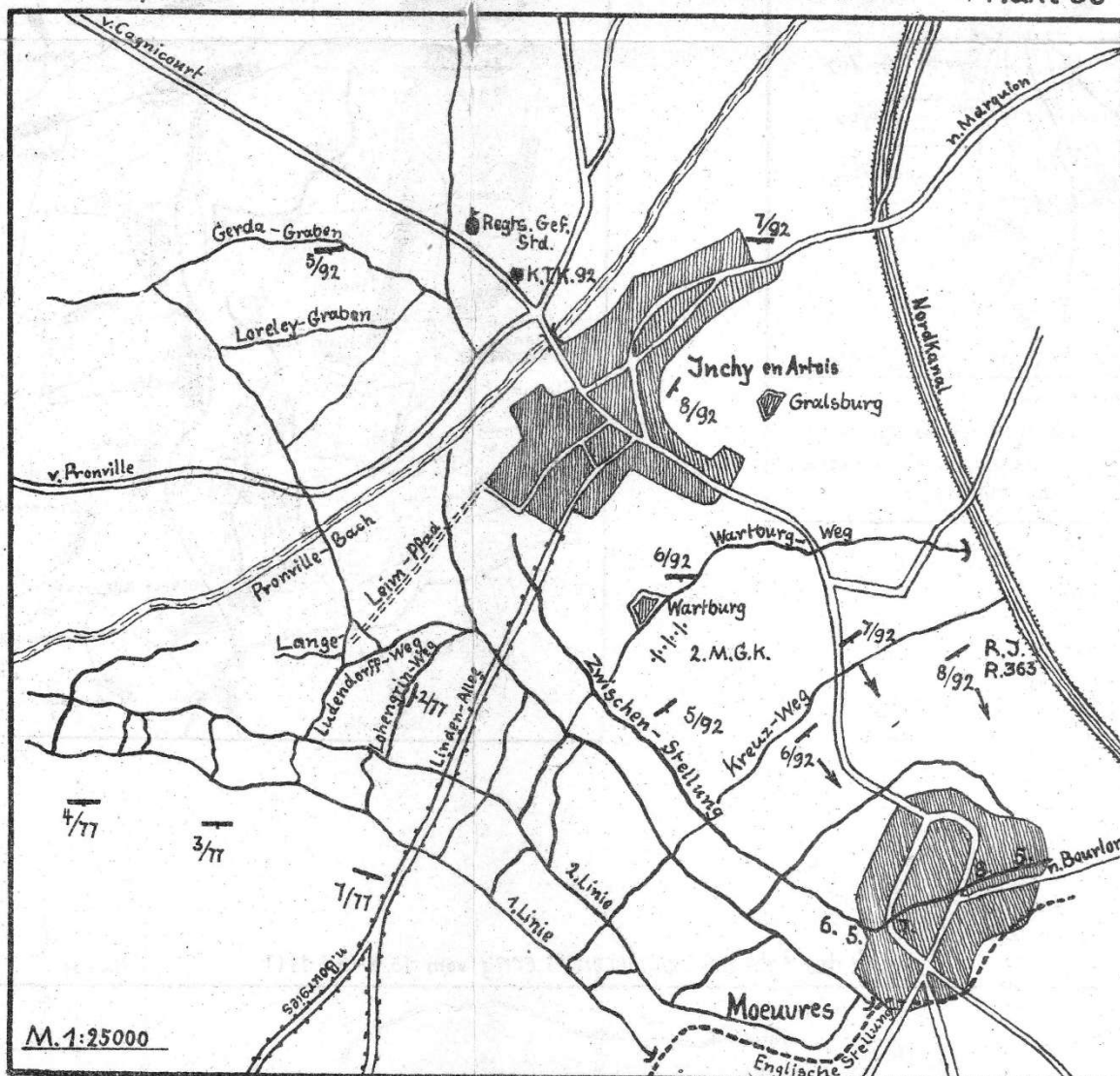
Kl. 0715 havde Inf.Regt. 92 i forventningen af et forestående angreb straks påkaldt spærreskydning, der også kraftigt fulgte. Kl. 0800 blev en fjendtlig kampvogn observeret på højderyggen Quéant-Noreuil, der hurtigt blev bragt til standsning med artilleri og minekasterild. Kl. 0810 blev ligeledes 3 kampvogne observeret i sækningen Lagnicourt – Quéant, ledsaget af fjendtlige skytter. Også disse blev bragt til standsning. Formodningen om, at det kun drejede sig om et skinangreb, blev i løbet af natten bekræftet af en patrulje under Uffz. Meier, 6. Kompanie og Gefr. Müller VII, 12. Kompanie, der trængte helt frem til kampvognene. Disse bestod af attrapper bygget af træ og tjærepap. Skytterne bestod af dukker, hvoraf en blev bragt med tilbage. En krigslist for at tiltrække sig

fjendens beskydning, som her var lykkedes. Allerede omkring kl. 0830 mindskedes ilden mod regimentet, og lå resten af dagen kun over stillingen som den sædvanlige foruroligelsesild. Talrige fjendtlige fly dukkede dog op, og blev bragt under ild fra maskingeværerne, der bragte 5 til nedstyrtning. Kl. 1000 brød englænderne til højre for Inf.Regt. 92 ind i 240 Inf.Div. stillinger og delvist i Inf.Regt. 79. I en kamp på håndgranater blev de hurtigt kastet ud igen. Øst for 20. Inf.Div., hvor tyngden i det engelske angreb lå, udspillede der sig i mellemtiden hårde kampe. De engelske kampvogne havde med det samme gennembrudt linjen Ribécourt – Havrincourt. Kl. 11 gik Havrincourt tabt efter fortvivlet modstand og kl. 1145 Flesquières. Kl. 14 rasede kampene allerede ved Masnières og Marcoing. Englænderne stræbte efter at passere Schelde-kanalen. På dette tidspunkt stødte kampvogne frem mellem Moeuvres og Graincourt-les-Havrincourt. Generallt. Wellmann havde allerede kl. 11 alarmeret II/Inf.Regt. 92, der under sin fører major Tilemann lå som reserve og trukket til venstre fløj af artilleri-beskyttelses stillingen i Friedrichsgraben til sikring af venstre flanke på 20. Inf.Div. Senere fik denne bataljon ligeledes ordre til overtage sikringen frem til Nord-Kanalen øst for Inchy-en-Artois - forholdsregler så et fjendtligt angreb fra Moeuvres mod nordøst og øst kunne imødegås. For at støtte 20. Inf.Div. blev III/Inf.Regt. 77 sat i march mod Bourlon. Rekrutdepotet i Thun under Hptm. v. Guretzky-Cornitz fik ordre til at opstille to kompagnier af det bedste personel og forskyde dem til Saily-Railencourt. Kl. 13 gik staben ved II. Bataillon til Inchy-en-Artois i Liselotte-graven, hvor bataljonen kom under kommando af Inf.Regt. 77 (Major Karwiese). 6. Kompanie besatte Værk Drachen- og Wartburg, 8. Kompanie Gralsburg, 7. Kompanie placeret i kældre i landsbyens nordlige del. 5. Kompanie forblev som reserve vest for landsbyen i Gerda-graven. Bataljonsstaben placeredes i Rolandseck. Kl. 16 gennembrød et nyt kampvognsangreb 20. Landw.Inf.Div. stillinger langs landevejen Bapaume – Cambrai, mens angrebet på den yderste østlige fløj af angrebet allerede havde fået Noyelles-sur-l'Escaut. Gruppe Coudry havde lidt overordentligt. Faren for venstre fløj af 20. Inf.Div. voksede. Som det ved 18-tiden begyndte at blive mørkt, mindskedes kampene.

Med yderste spænding så man hen mod morgenen den 21. november. Det var tydeligt, at fjenden af alle kræfter ville fortsætte angrebet. I løbet af natten ankom nye engelske tropper fra Bapaume for at drive kilen dybere ind i den tyske front. Lykkeligt havde Sir Julian Byng, øverstkommanderende for den 3. engelske Armee besluttet sig til først at angribe ved middagstid. På dette tidspunkt var en division, der ved et tilfælde allerede var under transport, ankommet til afløsning af 20. Landw.Inf.Div., og kunne efterhånden indsættes i dens afsnit. Nord for Bourlon ankom ligeledes 3. Garde-Division. Langtrækkende engelsk artilleri begyndte om formiddagen at ødelægge landsbyerne bag fronten: Haynecourt – Saily – Sains-les-Marquion, Marquion, Bourlon og dets slot og Inchy-en-Artois. Kl. 13 angreb fjenden med 8 divisioner og over 180 kampvogne. Et gennembrud skulle opnås mellem Moeuvres – Bourlon skoven – Fontaine-Notre-Dame. De engelske kavaleridivisioner holdt sig parate syd for Cambrai til at fuldfører gennembruddet. Også franske enheder var kaldt frem for hurtigt at kunne indsættes i dette tilfælde. De tyske tropper fastholdt fortsat linjen Moeuvres – syd kant Bourlon skoven – Fontaine-Notre Dame nord for vejen Bapaume – Cambrai. Forbitrede kampe rasede frem og tilbage. Kl. 14 trængte fjenden overraskende ind i Bourlon skoven. III/Inf.Regt 77, underlagt 20. Landw.Inf.Div., der meget hurtigt var veget tilbage, kæmpede standhaftig i Bourlon skovens vestlige kant, hvor de fjendtlige kampvogne dukkede op. Nye enheder blev kastet ind mod fjenden og kastede ham tilbage. Englænderne stødte igen frem mod Bourlon. Ved Moeuvres lykkedes det ham ligeledes at vinde terræn. Nye modangreb kastede fjenden tilbage syd for Moeuvres og til sydvestkanten af Bourlon skoven. Hans kampvogne blev for de fleste ødelagte. Brændende og ulmende sank de sammen i hulvejen i den vestlige del af skoven. Om aftenen satte fjenden sig fast i de opnåede stillinger. Kampvogne var ligeledes stødt frem til Fontaine-Notre Dame øst for Bourlon-skoven og havde nået de yderste forstæder til Cambrai, blot 4 km fra byen. Situationen blev hele tiden mere farefuld. Den største krise i året 1917 var kommet. Med højeste hengivenhed og største forbitrelse havde tropperne under Gruppe Caudry kæmpet om deres stillinger. Andre tilkaldte divisioner kastede sig med uhørt tapperhed frem mod fjenden for at forhindre ham yderligere i at trænge frem. Talrige kampvogne blev i landsbyerne ødelagte bagfra med sammenbundne håndgranater, andre faldt til artilleriet. Mod sydøst ved Vendhouille stod enheder under gruppe general v. Katherin i kamp med den fjendtlige overmagt, men standsede dem og sikrede dermed fortsat venstre fløj af Busigny og Caudrey enhederne. Også på højre fløj af Gruppe Arras ved 240. Inf.Div. var fjenden på ny gået til angreb, men uden her at opnå større resultater. Foran 20. Inf.Div. front var der fortsat roligt. Den engelske succes med den overraskende indsats af deres kampvogns masse var uden diskussion en stor succes. Med en bredde på 12 og en dybde på 8 km var det lykkedes ham at vinde terræn i løbet af de to første dage. Omkring kl. 18 begyndte et kraftigt regnvejr over kampområdet og fik fjenden til langsomt at få i stå. Lovende kunne englænderne se Cambrai foran sig. De rustede sig allerede til den forestående sejrige indmarch i byen. I London lød allerede kirkeklokkerne.

Faren for venstre fløj af 20. Inf.Div. var tydeligt blev alvorligere og stillede dens fører, Generallt. Wellmann overfor nogle svære beslutninger. Lykkedes det fjenden at trænge igennem mellem Moeuvres og Bourlon måtte man regne med, at fjenden fra øst ville rykke frem mod divisionens venstre flanke, og sende de klagjorte

Kämpfe des II. Btlns. bei Moeuvres vom 20.11.-25.11.1917 Karte 36

kavaleridivisioner langt ind i baglandet og dermed forseglede 20. Inf.Div. skæbnen før den kunne nå en etablere en ny forsvarslinje. Skulle divisionen for at imødegå denne trussel rettidigt lægges længere tilbage? Trods den vanskelige situation, der yderligere forstærkedes af at 20. Inf.Div. front ved Quéant og Rienbourg ved afgivelser af reserver, yderligere var blevet svækket, besluttede Generallt. Wellmann ikke at vige en meter.

Natten til den 22. november gik Fontaine-Notre-Dame tabt til fjenden. Samme dag gennemførte fjenden en ny opmarch af artilleri med stærke batterier rettet mod venstre fløj af 20. Inf.Div., der trods dens svaghed i løbet af dagen måtte øge linjen mod øst til Moeuvres. Inchy-en-Artois lå under kraftig beskydning. 7./Inf.Regt. 92 blev om formiddagen ramt af en fuldtrækker i en dækning, hvor 3 blev dræbt og 6 såret. Den blev derfor flyttet til den tidligere artilleribeskyttelsesstilling. Kl. 1230 blev engelske kolonner observeret under fremrykning langs vejen Bapaume – Cambrai. Fjenden fik på ny til angreb ved Fontaine-Notre-Dame og Moeuvres. Ved sidstnævnte havde fjenden skjult forberedelserne under et tæppe af røg. Kl. 1445 indløb meldinger om, at fjenden havde taget Moeuvres. Truslen mod 20. Inf.Div. havde nået sit højdepunkt. Vest for Moeuvres var fjenden også trængt ind i dele af Inf.Regt. 77 stillinger. Situationen var fuldstændig uafklaret. Der kunne ikke opnås forbindelse. Major Tilemann fik derfor kl. 1520 ordre til øjeblikkeligt med sin bataljon, minus 5. Kompanie, at generobre landsbyen og at holde den mod ethvert engelsk angreb. Det hastede. Han beordrede 8. Kompanie til lige øst for landevejen Inchy-en-Artois – Moeuvres med venstre fløj langs Nord-Kanalen at rykke frem mod den nordlige kant af Moeuvres, mens 6. Kompanie vest for vejen gik frem mod vest kanten af landsbyen. 7. Kompanie fik ordre til i første

omgang som reserve at forblive på bakken syd for Inchy-en-Artois. 2. MG-Kompanie under Lt.d.R. Kuchenbuch fik til opgave fra denne bakke, der gav gode skudfelter, at støtte angrebet. Under denne ild, der fuldstændigt holdt fjenden nede, kom 8. og 6. Kompanie hurtigt omkring 1600 meter frem til 200 meter foran landsbyen. 7. Kompanie var i mellemtiden blevet indsat i midten mellem kompagnierne, mens 5. Kompanie overtog stillingen som reserve. Fjenden veg kl. 1840 efter ringe modstand tilbage til den sydlige del af landsbyen, hvor han på ny satte sig fast. Tabene havde været meget få. Lt.d.R. Sandkuhl, 8. Kompanie, faldt under fremrykningen. Da ikke kunne opnå forbindelse til venstre til Res.Inf.Regt. 363, eller til Inf.Regt. 77 til højre måtte fløjene på 6. og 8. Kompanie. Ved hver gik to maskingeværer i stilling. 5. Kompanie fik ordre til at rykke mod Moeuvres som forstærkning, mens et rekrutkompagni skulle forlænge 8. Kompanie i den østlige kant af Moeuvres med front mod Nord-kanalen, mens den skulle søge kontakt til Res.Inf.Regt. 363.

Under fremrykning gennem en forbindelsesgrav, der vest for Moeuvres gik til anden linje af første stilling, stødte 5. Kompanie på englænderne, der pludseligt angreb fra tre sider. Den var tvunget til at falde tilbage og få kontakt i den vestlige kant af Moeuvres. Fjenden havde stadig fast hånd om begge linjer i den forreste stilling vest for Moeuvres, og ligeledes i graven omkring den sydlige del af landsbyen. 7. Kompanie lå i den forreste linje af mellemstillingen med venstre fløj langs vestsiden af Moeuvres. Til højre sluttede 6. Kompanie sig til, der igen havde forbindelse til dele af Res.Inf.Regt. 363 og 386. Til venstre for 7. Kompanie holdt 8. Kompanie en grav, der gik tværs igennem landsbyen, og havde på den anden side forbindelse til Res.Inf.Regt. 363, hvis stilling bredte sig til Nord-kanalen. Rekrutkompagniet blev derfor indsat på venstre fløj af dette regiment. Stillingens store bredde gjorde det nødvendigt også at indsætte 5. Kompanie. En del under Lt.d.R. Pieper gik til afsnittet vest kant Moeuvres – vejen der gik nord-syd gennem landsbyen, mens den anden under Lt.d.R. Goretzki stillede sig i beredskab til sikring af venstre flanke i landsbyens østlige kant. Fjendtlige forsøg om aftenen til at rykke frem, blev afvist med håndgranater. I løbet af natten blev rigelige mængder af ammunition, særligt håndgranater, bragt frem, da nye angreb forventedes. Dele af Inf.Regt. 79 besatte som reserve grave i den nordlige kant af landsbyen – Samme aften blev Fontaine-Notre-Dame igen erobret.

Om morgenen den 23. november kl. 0725 begyndte det engelske artilleri at lægge landsbyen Moeuvres og det bagved liggende terræn under en kraftig beskydning, der særlig slog ned på højre flanke ved 7. og 5. Kompanie og kostede betydelige tab. Et håndgranatangreb kl. 1030 blev hurtigt afvist. Kampgravene blev hele tiden mere og mere ødelagt under artilleribeskydningen. Kl. 1325 gik englænderne til angreb i tætte masser, men inden eget artilleri var forlagt bagud. På dette tidspunkt sank Lt.d.R. Pieper dødeligt såret sammen, som han i hast var på vej til Lt.d.R. Goretzke for at anmode om hjælp. Uffz Wiechmann, 5. Kompanie, var netop i gang med at bringe sit maskingevær, der igen var gjort anvendeligt, ud af dækningen, da to englændere dukkede op foran. Mens han endnu overvejede, hvad han skulle stille op, landede to engelske håndgranater foran dækningen og blæste englænderne væk. Han ilede straks ud med sit maskingevær, og nåede lige netop i rette tid til at kunne lægge de fremstormende englændere under en ødelæggende ild. Englænderne faldt hurtigt tilbage i deres udgangsstillinger. Med det samme stormede Uffz. Lehnert, Löwer og Rop, 5. Kompanie, med deres gruppe bagefter og bibragte englænderne yderligere store tab med håndgranater. Også ved 7. Kompanie var fjenden trængt ind i stillingen, og også her var der opstået en voldsom kamp på håndgranater. Også her måtte englænderne vige. Som han stod i begreb til at forfølge fjenden, der syntes at have opgivet sin forreste grav, blev fører for 7. Kompanie, Vizefeldwebel Reukauf, hårdt såret. Som en fortræffelig soldat, som altid gik langt foran sine folk, fortjener Vizefeldwebel Reukauf også for denne dag en uforbeholden ros.

Tabene var temmelig omfattende. 5. Kompanie mistede halvdelen af sin styrke. Englænderne besatte igen den forreste linje og fastholdt den indædt. Også deres angreb var gennemført overordentlig handlekraftigt, men påtvang dem også respekt for forsvaret af Moeuvres. Men »de tapre braunsschweiger« fastholdt fortsat Moeuvres, som det fremgik af en melding fra Res.Inf.Regt. 363, hvorimod der kl. 1330 ligeledes blev rettet et engelsk angreb. Her rykkede fjenden frem fra sydøst med seks kampvogne og trængte ind i kampstillingen. Efter en kort tilbagetrækning blev fjenden forhindret i yderligere fremrykning. Tre kampvogne blev nedkæmpet af artilleri, mens tre andre vendte om. Det fjendtlige angreb blev standset af ild fra 8. Kompanie, dele af 5. Kompanie, Res.Inf.Regt 363 og Rekrutkompagniet. Fjenden forsøgte hele tiden igen at angribe. Først kl. 1620 besluttede han sig til at falde tilbage. Artilleristøtten havde denne dag være fremragende. Major Tilemann støttede sin bataljon ved på fortræffelig måde rettidigt at genforsyne med ammunition og håndgranater. Kun på den måde kunne det opnåede fastholdes. Gentagende gange forsøgte englænderne at rulle II. Bataillons linje op fra flanken. Kun med den rettidige returnering af håndgranater kunne forsøgene forhindres. Lt.d.R. Goretzki ledede med stor dygtighed forsvaret af landsbyen og sørgede for den rettidige indsættelse af støtten. II. Bataillon havde på strålende måde løst sin opgave: at erobre og at fastholde Moeuvres, og dermed i første omgang fjernet truslen mod venstre fløj af 20. Inf.Div. Dog kunne der ikke skabes forbindelse til Inf.Regt. 77. Også her var fjenden denne dag kl. 1130 trængt ind i stillingen og kl. 1240

igen kastet ud. Om eftermiddagen truede et ny fjendtligt forsøg i retning af Inchy-en-Artois. Med et modangreb fra Res.Inf.Regt. 87 blev fjenden for anden gang kastet tilbage, og for størsteparten igen tilbageerobrede de forreste grave. Generelt var situationen tilfredsstillende.

Den 24. november blev I./Inf.Regt. 79 indsat mellem II./Inf.Regt. 92 og Inf.Regt. 77 i en tilbage trukket stilling, men var i første omgang ikke i stand til at rykke frem. Foran Inf.Regt. 77 brød et stærkt engelsk angreb sammen, hvorefter også I./Inf.Regt. rykkede frem. Fjendens modangreb blev uden resultat. Inf.Regt. 77 opnåede terræn over en brede på 500 meter og en dybde på 400 meter, så der endeligt igen var skabt forbindelse med II./Inf.Regt. 92. Denne dag forblev rolig foran Moeuvres. Først om aftenen led den nogle få tab, da madafhenterne under Ufffz. Schwarz, 5. Kompanie returnerede. En granat slog ned i en gruppe og døde samtlige med undtagelse af føreren. –

Yderligere forstærkninger på to kompagnier fra Inf.Regt. 87 nåede frem. Natten til den 25. november fik bataljonen den glædelige nyhed om dens forestående afløsning. Med et tab på 3 officerer og 90 mand forlod den skuepladsen for den ærefulde indsats og marcherede til Baralle i kvarter. Den ankom hertil kl. 0630.

Allende tidligt næste dag gik det tilbage i stilling, hvor den overtog det hidtidige afsnit fra II./Inf.Regt. 77, der mod øst grænsede op til Inf.Regt. 92 stillinger ved Quéant. I første omgang gik 7. og 8. Kompanie i stilling, mens 6. Kompanie som reserve placeredes i Gerba-graven og 5. Kompanie som reserve i den rummelige hule ved Provville. For I. og III. Bataillon var dagene 22. til 26. november ved Quéant forløbet rolig. De gentagende engelske forsøg på angreb de næste dage mislykkedes på grund af den tyske artilleriild.

Den 28. november skete der ændringer i besættelsen af stillingerne ved Quéant. II. Bataillon forblev i stilling og overtog afsnittet fra de to kompagnier fra I. Bataillon til højre. Oblt. d.L. Heyden overtog kommandoen over højre afsnit ved Quéant med 5. og 6. Kompanie, et rekrutkompagni og resterne af Gren.Regt. 9 og 100. Major Tileman overtog afsnittet til venstre ved Provville med 7. og 8. Kompanie og et rekrutkompagni. Begge afsnit kom under kommando af Lehr-Infanterie-regiment

I. og III. Bataillon blev kl. 1840 trukket ud af stillingen. III./Inf.Regt. 79 blev underlagt Inf.Regt. 92 som tredje bataljon, og regimentet nu benævnt Regiment v. Heynitz. Begge bataljoner marcherede til indkvartering i Neuville-St. Remy ved Cambrai, mens III./Inf.Regt. 79 fortsatte til Cambrai. Vejen hertil lå under voldsom beskydning. Den sydlige og vestlige del af Cambrai var allerede skudt i ruiner. Den 29. november kl. 0400 nåede bataljonerne frem, hvor de blev underlagt 221. Inf.Div. (General v. la Chevallerie). Den 29. november var hviledag.

I erkendelsen af, at den engelske offensiv var mislykkedes og ikke havde nået dens mål, havde 2. Armee og den øverste hærledelse allerede den 25. november, besluttet sig til modangreb. II./Inf.Regt. 92 deltog ikke i denne kamp. Kun den 30. november ildstøttede den et fremstød med Inf.Regt. 77 vest for Moeuvres, der skulle aflede fjendens opmærksomhed. I øvrigt forløb tiden roligt frem til frigørelse fra stillingen. Talrige patruljer blev gennemført, hvorunder især Ufffz. Paul, 5. Kompanie og Vizefeldw. Robermund, 8. Kompanie udmærkede sig.

Gasangreb

Angrebslaget ved Cambrai

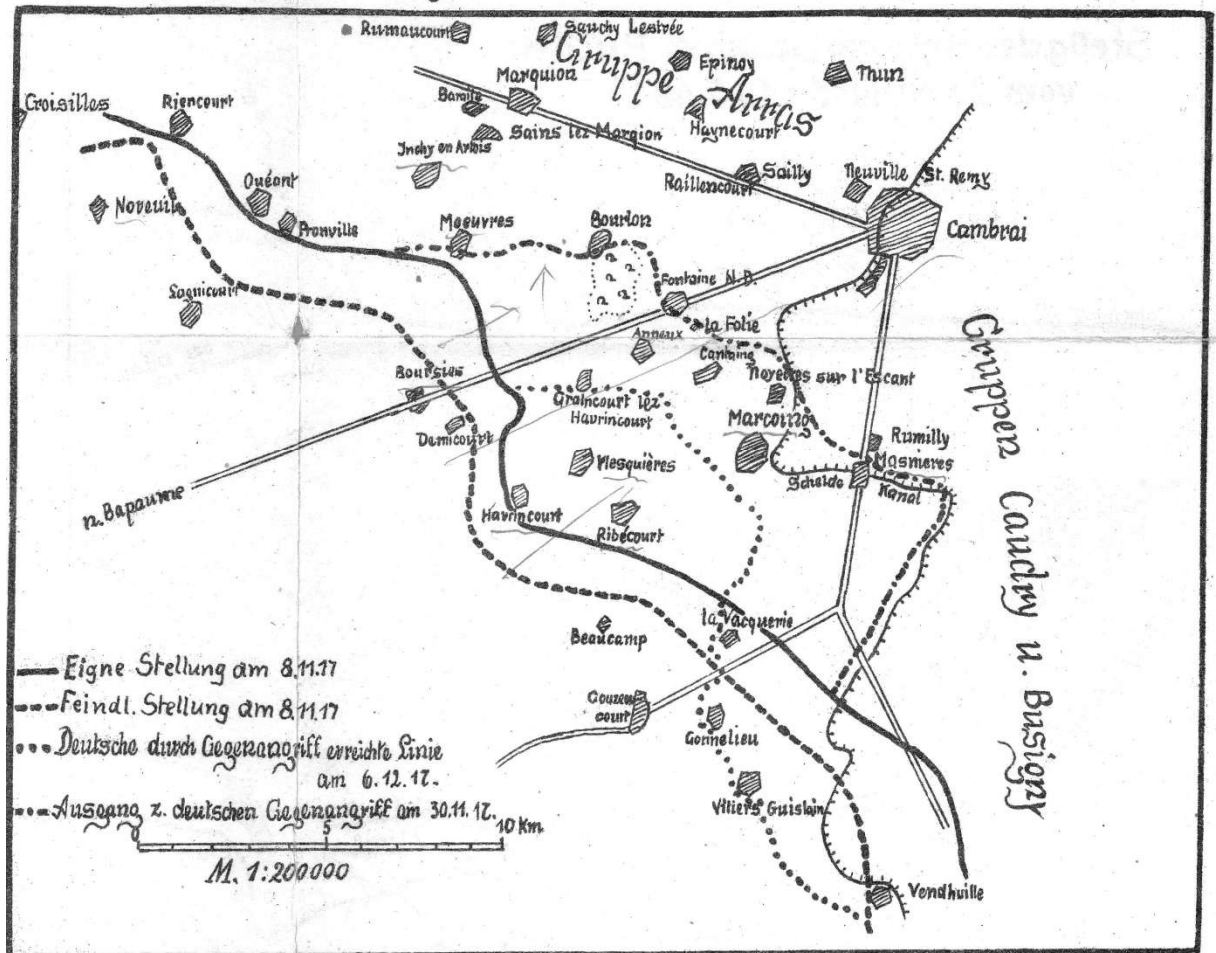
30. november til 6. december 1917

Den 30. november begyndte angrebslaget mod englænderne, der denne gang var de overraskede. Englænderne havde ikke opgivet at nå dens mål. Den 29. november var forstærkninger nået frem og var navnlig koncentreret ved Bournon-skoven, hvor der den 1. december skulle gennemtvinges en afgørelse mellem Marquion og Cambrai. Den 1. december kom 2. Armee med dens modoffensiv dem i forkøbet. Modoffensiven var planlagt som en dobbelt omringelse i front og flanke mod den kile, englænderne havde drevet ind i de tyske stillinger. Målet var en generobring af linjen i Siegfried-stillingen, der var gået tabt den 20. november. Grupperne under General v. Katten, v. Watter og v. Moser skulle indsættes. Gruppe Katten i sydøst med kontakt i nord til Gruppe Watter, var i de sidste dage opmarcheret mellem Vendhouille og Rumilly med front mod vest. Førstnævnte fik til opgave at sikre højderne langs Schelde-kanalen over højderne ved Villers Guislain – Sonnelieu i et fremstød mod Gouzeaucourt, mens sidstnævnte skulle sikre landsbyen Ribécourt over Marcoing – Masnières. Først når begge disse grupper havde begyndt deres angreb, skulle Gruppe Moser, hvis ansvarsområde var udvidet til Pronville, angrebet fra nord på begge sider af Bournon-skoven. Denne skulle i så kraftigt en grad lægges under den nye gastype - »Gelbkreuz« - at et ophold i skoven ville blive umulig. De to grene af angrebet skulle mod vest være fra Moeucrees til Bournon og mod øst over Lafontaine-Notre-Dame til Cantaing. Den højre fløj af Gruppe Arras under General v. Moser, måtte ved Quéant stadig holde ud i forsvar. Mandskabet var stadig ikke rystet konsekvenserne af kampene i Flandern af sig, og havde heller ikke ved Quéant kunnet finde den nødvendige rekreation. Nu forstærkedes følelsen af selvsikkerhed og håbet ved udsigten til endnu engang igen at være hammer i stedet for ambolten, samtidig med tilliden til den stærke artillerikoncentration, som man overalt i de bagved liggende områder så gå i stilling. En Gruppebefaling fra General v. Moser henviste ligeledes til støtten fra artilleriet, der med deres ildvalse ville gå forud for angrebet. Kampstyrken ved I./Inf.Regt. 92 inklusiv 1. MG-Kompanie, var før indsættelsen 13 officerer og 445 mand med 24 maskingeværer. III. Bataillon bestod inklusiv 3. MG-Kompanie af 9 officerer og 417 mand med 23 maskingeværer. Hver mand blev udrustet med 8 håndgranater og 200 patroner og to nødrationer (Eiserne Portionen). Tornystre blev aflagt og stormoppakning anlagt.

Om morgenen den 30. november kl. 0630 trådte Regiment Heynitz an ved Neuville-St.Rémy i rækkefølge I., III. og III./Inf.Regt. 79 til fremrykning over Haynecourt – Caucny Lestrée i det første beredskabs område lige sydøst for Marquion. Opmarchen skete som var det under en øvelse. I. Bataillon i første, III. i anden og III./Inf.Regt. 79 i tredje linje over en frontbredde på 750 meter som venstre regiment under 221 Inf.Div. med front mod syd. Ved siden af til højre tog samtidig Inf.Regt. 41 opstilling. Som tredje regiment under divisionen skulle Inf.Regt. 1 med to bataljoner følge efter og være til disposition. – Kl. 0915 begyndte fremrykningen til anden beredskabsstilling i en sænkning vest for Slottet Bournon, hvorunder de første tab skete på grund af flankerende infanteri- og maskingeværild fra vest kanten af Bournon-skoven. På trods af anvendelsen af røgammuniton var fremrykningen ikke sket uopdaget af fjenden. Kl. 1045 var de beordrede stillinger nået, hvor nogen dækning var mulig bag skråninger og hulveje og bag enkelte ødelagte kampvogne. Spaderne måtte derfor bringes i anvendelse

Angriff des Regts. bei Cambrai vom 1.12.-5.12.1917

for at skaffe bedre dækninger, da det engelske artilleri kl. 1050 lagde en kraftig ild over området bag den første linje af tropper i erkendelse af faren herfra.

Allerede kl. 0800 blev hele buen fra Quéant til Vendhouille lyst op af 1200 pjecer i de tyske batterier, der i afsnit Bourlon varede omkring et kvarter og i Afsnit Coudry og Busigny knap en time. Kl. 0850 fik grupperne Watten og Kathen frem i storm. Sidstnævnte brød overraskende ind i fjendens stillinger, der i en hurtig fremrykning blev kastet tilbage mod Gouzeaucourt. Landsbyen faldt i hænderne på de fremstormende tropper, men gik igen tabt til et engelsk kampvognsangreb, ikke uden skyld for enhederne, der var optaget unde plyndring af et transporttog. Gruppe Watten vandt samtidig terræn mellem Masières og Noyelles, men som resultat af dens svækkelse under de forudgående ti dages kampe, evnede den ikke at frarive fjenden den stærkt besatte by Marcoing.

Kl. 1140 begyndte det tyske artilleri også i Afsnit Bourlon – Fontaine-Notre-Dame at overøse de fjendtlige grave med ødelæggende ild, hvori også minekasterne deltog. Efter fem minutters trommeild rykkede startede gruppe Moser kl. 1150 fremrykningen fra gravene vest for Moeuvres til La Folie. I angrebet deltog 49. Res. Inf. Div. yderst til højre med venstre fløj langs østkanten af Havrincourt, 214 Inf. Div. fra stillingerne syd for Graincourt-les-Havrincourt og 221. Inf. Div. med to grupper med den vestlige del vest for Bourlon-skoven over vest kant Anneux – vejgaffel vest Flesquières mod øst kant Havrincourt slotspark og med den østlige del fra vejgaffel ved La Justice – øst kant Ribécourt til vest kant Beaucamp. Til venstre for 221. Inf. Div. gik 119. Inf. Div frem over Cantaing til vest Ribécourta, mens 3. Garde-Division havde ordre til at omringe Bourlon skoven fra nord og øst. - som første angrebsmål var for højre afsnit 221 Inf. Div. linjen vejen Fontaine-Notre-Dame – Bourlon. Højre fløj Inf. Regt. 41 havde skulle nå sukkerfabrikken nordvest for Graincourt-les-Havrincourt. Venstre fløj af Inf. Regt. 92 fik tildelt kapellet nord for Anneux. Inf. Regt. 1 fik til opgave at overtage sikringen af forreste linje i venstre flanke mod Bourlon-skoven.

Som stormen iværksattes, skulle artilleriet springvis lægges frem foran enhederne med 50 meter for hver fem minutter, og følges af infanteriet på 200 meters afstand. Som én mand kravlede linjen af Inf.Regt. 41 og 92 kl. 1150 op ad skyttegravene på et vink fra Oberst v. Heynitz, der befandt sig i forreste linje. Mod alle forventninger blev kampen overordentlig hård og tabsgivende, og end ikke første mål blev nået. 2. og 1. Kompanie befandt sig i første, 4. og 3. Kompanie i anden linje med 300 meters afstand. 1. MG-Kompanie var fordelt på begge bølger. Med samme afstand skulle de forreste bølger følges af III. Bataillon og endeligt af III./Inf.Regt. 79. Allerede efter nogle få minutter slog en kraftig maskingeværild mod front og mod venstre flanke fra Bourlon-skoven. I virkeligheden lå de forreste fjendtlige grave længere fremme end det tyske artilleri havde antaget. De fjendtlige maskingeværer var ikke blevet ødelagte. Nogen virkning af ildvals blev heller ikke bemærket. For at undvige den stærke flankerende ild fra Bourlon-skoven trak I. Bataillon sig længere mod vest. Sammenblandingen af enheder, der allerede var sket under fremrykningen, forstærkedes yderligere. 4. og 3. Kompanie forlængede til højre for 2. og 1. Kompanie. Allerede efter 200 meter begyndte angrebet at få i stå. Tabene var væsentlige, navnlig under fremrykning i en hulvej, der hele tiden lå under fjendtlig maskingeværild. Her forsøgte Lt. Bauer, fører for 2. Kompanie, med en gruppe en energisk fremrykning. Hans forudanelse om, at dette ville blive hans sidste slag, som han den morgen havde sagt til sin delingsfører, gik i opfyldelse. I spidsen for kompagniet fandt han helledøden. Allerede i 1915 forfremmet til officer fra mandskabet, nød han sine foresattes respekt og virkede i høj grad som forbilledet af en urokkelig, handlekraftig og omsorgsfuld fører. Feldw.Lt. Hildebrandt overtog kompagniet. Med hjælp fra et infanteri-ledsage batteri, hvis heste allerede var døde, og af en officer sat stilling i indgangen til hulvejen, lykkedes det på 400 meters afstand at bringe det kraftigt skydende fjendtlige maskingevær til tavshed. Imidlertid syntes yderligere fremrykning at være udsigtsløs, da det fjendtlige artilleri nu faldt med yderste kraft. Oberst v. Heynitz, der befandt sig i hulvejen, der fra den sydvestlige kant af Bourlon gik i retning af Mœuvres, ilede personligt kl. 1220 frem i forreste linje, der gik 150 meter fra en fjendtlig grav, og befalede her maskingeværer til at lægge nordsiden af Højde 100 i vest kant Bourlon-skov, under ild, og under denne ildstøtte forsøge at bringe den forreste linje fremad. Som han udstødte sine ordre, blev han ramt i højre håndled af et maskingeværskud. Uden at søge dækning lod han sig forbinde, men blev umiddelbart herefter hårdt såret af et sprængstykke i venstre hofte. Han blev båret bagud af sin ordonnans, Gefr. Frahm og Offz.Stellv. Vizefeldwebel Rögner, 4. Kompanie til dækning af en ødelagt kampvogn, hvorunder førstnævnte såredes hårdt og sidstnævnte faldt. Oberst v. Heynitz blev for tredje gang såret af et infanteriskud i halsen. Under transporten fra Bourlon mod Maison Neuve kom han under angreb fra fjendtlige fly, hvorunder en sanitetsmand såredes. Først hen under aften kunne den hårdt sårede indleveres til Res.Lazaret Bouchain. Den tredje regimentskommandør var dødeligt såret. Kommandoen over regimentet overgik i første omgang til Major Scherer fra Inf.Regt. 79, fører for III. Bataillon fra dette regiment, der blev overtaget af Lt.d.R. Eggers. Også den fungerende regimentsadjutant Lt.d.R. Seeland, en særdeles tapper officer, blev lettere såret. Ikke lang tid efter blev Lt.d.R. Maaseberg, 4. Kompanie og Ebert, 1. Kompanie dræbt af sprængstykker. Lt.d.R. Ramme, fører for 1. MG-Kompanie, såredes hårdt af infanteriskud. Lt.d.R. Kampe fra samme kompagni såredes lettere. Fjendtlige fly kastede sig nu ind i kampen og skød med maskingeværer og kastede bomber og linjen.

III. Bataljon havde under beskydningen mistet forbindelsen til I. Bataillon. Den var ligeledes trukket mod vest, og var allerede delvist nået frem over i. Bataillons stillinger, hvorved den blev blandet med dele af Inf.Regt. 41. Fjendens artilleriild fortsatte, og det samme gjorde maskingeværer ilden fra Bourlon-skoven. Belægningen med gas havde ikke haft den forventede virkning. Skoven var en løvskov med op til 2 meter høj tæt underskov, og kun i den sydlige del udnyttet til skovdrift. På trods af beskydning og store tab til krigsgas, holdt fjenden fortsat stand, og under udnyttelse af en nord-syd gående hulvej gennem skoven, var han i stand til at fremføre forstærkninger. Ifølge udsagn fra fanger, bestod de engelske stillinger af en halvkreds og disponerede over 64 lette Lewis maskingeværer foruden flere tunge Vickers-maskingevær afdelinger. De enkelte geværer stod med 5 meters mellemrum, så de var i stand til at udvikle en uhyrlig ild. En indtrængen i skoven fra nord og øst lykkedes ikke. Fjenden havde ikke til hensigt at rømme denne stærke stilling. Foruden maskingeværer, der også var placeret i træer i den vestlige kant, beskød enkelte skarpskytter regimentets stillinger, lige så snart et hoved viste sig. Englændernes modstand ved Cantaing og ved sukkerfabrikken nordvest for Graincourt-lez-Havrincourt var ligeledes meget kraftig. Ved sidstnævnte opstod der voldsomme kampe uden at Inf.Regt. 204 var i stand til at fravriste fjenden dette støttepunkt. Heller ikke Inf.Regt. 41 kunne opnå resultater. Med sin deling havde Fähnr. Knippenberg, 12. Kompanie, sluttet sig til dette regiment, og var nået frem til omkring 150 meter fra landevejen Cambrai – Bapaume. Om aftenen måtte han trækkes tilbage fra denne stilling.

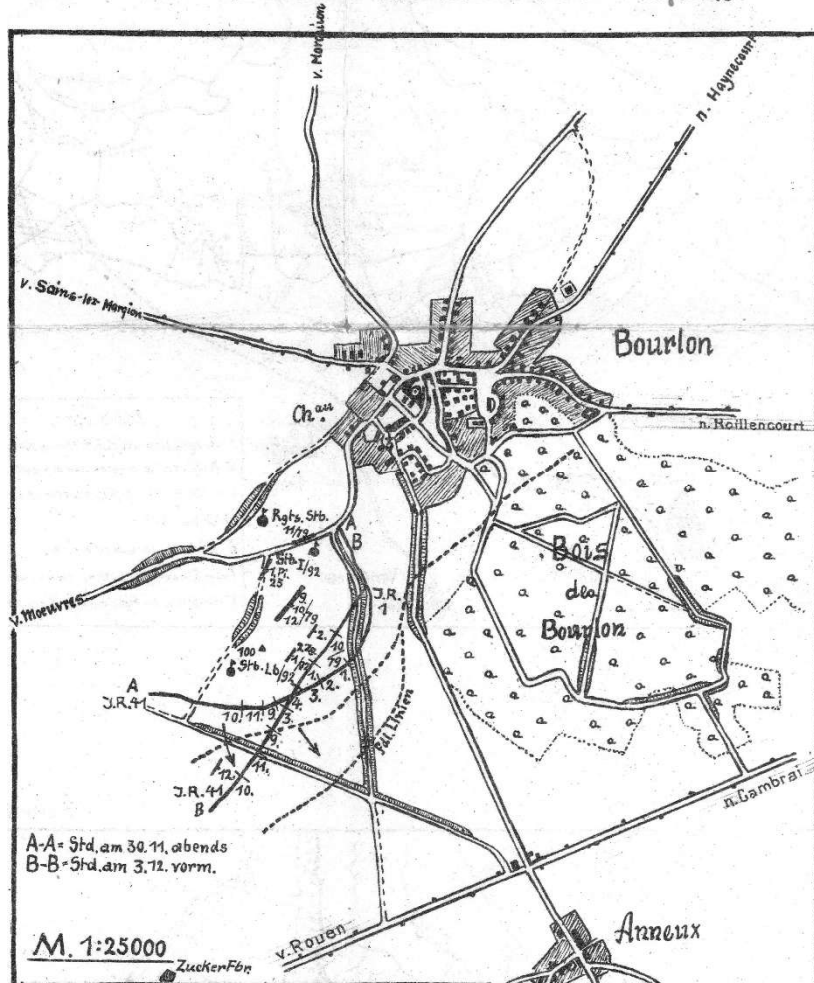
På ordre fra 221 Inf.Div. blev der efter fornyet artilleri, kl. 1430 endnu engang gået til angreb. Det lykkedes I. Bataillon at trænge ind i englændernes forreste grav, som han rømmede. Der blev taget omkring 100 ikke sårede fanger. Så begyndte igen den engelske spærreild, der umuliggjorde enhver yderligere fremrykning, og som frem

til mørkefald fortsatte i uformindsket omfang. Det drejede sig derfor om at sikre det opnåede. De fjendtlige maskingeværer skød fortsat langs hulvejen, der gik nord syd over Højde 100, og fra en anden hulvej, der fra Anneux gik i retning af Moeuvres, og som krydsede førstnævnte. Englænderne fastholdt deres stillinger med forbitret stædighed.

Også III. Bataillon havde kl. 1430 sluttet sig til I. Bataillons fremrykning, men i første omgang uden kontakt hertil. Også i dette tilfælde forhindrede flankerende virkende fjendtlige maskingeværer fra retning af sukkerfabrikken yderligere fremrykning, der kun var nået omkring 100 meter frem fra I. Bataillons linje. Fører for 10. Kompanie, Lt.d.R. Wienand, fandt under denne fremrykning heltedøden. Kort efter blev også Lt.d.R. Tölk, fører for 3. MG-Kompanie dødeligt såret, mens fører for 11. Kompanie, Lt.d.R. Franke såredes alvorligt. En betydelig del af officerskorpset var allerede sat ud af spillet. Efter besættelsen af graven, der var taget af III. Bataillon, gik Hptm. Kutzen med sin adjutant Lt. Lorfes frem mod øst for at søge forbindelse med I. Bataillon.

Pludseligt stødte de i forlængelsen af graven på den engelske besætning. Som mandskabet i graven på ordre fra Hptm. Kutzen om at rulle graven op, stødte frem til begge sider, gik 12. Kompanie under Lt.d.R. Appel, der som reserve lå længere mod øst, frem i et energisk frontalangreb og kastede fjenden ud af sine stillinger. Flugtagtig rømmede han stillingen og efterlod omkring 60 mest sårede i vores hænder. I forbindelse med angrebet blev der vundet omkring 400 meter terræn. Imidlertid var også her yderligere fremrykning umulig, da maskingeværild fra Bourlon skoven gjorde sig mærkbar. Virkningen af den fjendtlige ild herfra var hovedårsagen til de ringe resultater denne dag. Den havde også medført, at 9. og 11. Kompanie fra Inf.Regt. 79 var trukket ind bag Inf.Regt. 41 afsnit, og var rykket ind i dennes linje, mens 10. og 12. Kompanie så sig tvunget til at forlænge 1. Kompanie mod nord og øst. Til disse kompagnier søgte desuden kompagnier fra Inf.Regt. 1 ligeledes tilslutning med front mod øst for at forhindre enhver fjendtlig fremrykning fra Bourlon skoven. Omkring kl. 21 forsøgte fjenden herfra et modangreb mod højre fløj af den østlige front, hvilken dog afvistes. Englænderne fastholdt forlængelsen af anden grav, som om eftermiddagen var blevet taget af I. Bataillon, frem til Bourlon skoven. På den måde lå om aftenen tre regimenter fra 221. Inf.Div. i en buet stilling. Der blev givet ordre til at reorganisere enhederne. III. Bataillon tog derfor forbindelse til I. Bataillon, hvor Inf.Regt. 1 tog kontakt, mens kompagnierne fra III./Inf.Regt. 79 blev trukket ud og som reserve placeredes på nord skråningen af Højde 100. Tabene havde været meget store. Foruden den nævnte officerer, havde I. Bataillon 31 døde, 91 sårede og 105 savnede, III. Bataillon 38 døde, 55 sårede og 198 savnede. Sidstnævnte var for en stor dels vedkommende forsprængte. Tabene ved III./Inf.Regt. 79 var 3 sårede officerer, 15 døde, 59 sårede og 73 savnede. Den øjeblikkelige kampstyrke var derfor meget ringe, og beløb sig ved I. Bataillon til 167 mand og ved III. til 111, mens II/Inf.Regt. 79 havde 11 mand. I. Bataillon havde taget mere end 80 fanger, og erobret 100 geværer og 3 maskingeværer med megen ammunition. Fanger taget af III. Bataillon, primært af 12. Kompanie, beløb sig til 60 mand, 200 geværer, 1 maskingevær og 6 ammunitionstromler. Det

Skizze des Gefechtsfeldes bei Bourlon v. 30. 11. - 5. 12. 17 Karte 37

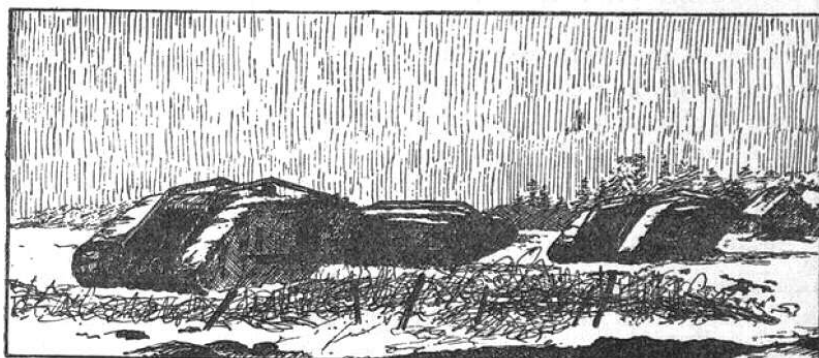
lykkedes i løbet af natten at bringe forplejning frem. Efter det milde vejr i løbet af dagen, slog vejret pludseligt om og temperaturen faldt til 6° kulde. Da hverken tæpper eller uldtøj var medbragt, kom opholdet i stillingerne til at stille store krav til folkene. En stor del af mandskabet kunne dog gøre brug af tæpper og frakker fra de døde englændere for at beskytte sig mod kulden. Mens en del af mandskabet gjorde gravene dybere, søgte andre tilflugt i nicher i siden, der med et forhæng af tæppe og med sprittabletter, der var disponible i tilstrækkelige mængder, kunne opvarmes en smule.

En fortsættelse af angrebet var beordret til den 1. december. 214 Inf.Div. skulle storme sukkerfabrikken, mens Inf.Regt. 41 skulle angribe i en omslutning øst om fabrikken. Venstre fløj af dette regiment fik ordre til at sikre vejknudepunktet 1 km nordøst herfor. Også III. Bataillon skulle med sin højre fløj nå dette mål i en fremrykning, der sluttede sig til Inf.Regt. 41. Venstre fløj af I. Bataillon fik ordre til at slutte sig til Inf.Regt. 1 fremstød i østlig retning. Alle midler skulle tages i anvendelse for at fordrive fjenden fra Bourlon skoven og bringe den forreste linje frem til den sydlige kant af skoven. 119. Inf.Div., der sluttede sig mod øst, stod på dette tidspunkt med højre fløj sydvest for Fontaine-Notre-Dame. Fra nord skulle 3. Garde-Div. yderligere omringe skoven. Angrebet blev herefter udsat til den følgende dag. Fjenden gentog sine ildoverfald med artilleri og maskingeværer. Tabene denne dag omfattede ved I. Bataillon 6 døde og 12 sårede, ved III. Bataillon 1 død og 4 sårede og ved III./Inf.Regt. 79 1 død og 1 sårede.

Den 2. december opnåede det beordrede angreb kl. 0800 ikke resultater på grund af den kraftige fjendtlige ild. III. Bataillon ventede forgæves på, at Inf.Regt. 41 skulle iværksætte. Bataljonen blev tvunget til at indrette sig så godt som muligt i de nåede stillinger, og beskytte sig mod kulden, der var blevet endnu kraftigere. De opstod talrige sygdomstilfælde, men ingen meldte sig syge. Kl. 0630 skulle et nyt angreb finde sted efter en fornyet forberedelse med tungt artilleri og maskingeværer. Lige så snart den første følge rejste sig, blev den igen mødt af kraftig maskingevær- og infanteriild, der tvang den til at falde tilbage i udgangsstillingen. Hptm. Frhr. v. Buttlar forsøgte personligt at motivere folkene til fremrykning og forsøgte selv at rive dem med fremad. Han følge sig imidlertid tvunget til at opgive i erkendelsen af, at kun en samtidig beskydning fra artilleriet kunne holde fjenden nede i dens stillinger. Hidtil var det ikke lykkedes artilleriet at finde og ødelægge de engelske maskingeværer, der i deres stillinger havde gode skudfelter. Heller ikke Inf.Regt. 1 kunne opnå resultater på grund af ilden fra Bourlon-skoven.

Der var allerede indtrådt ro og bataljonerne havde sendt deres madhenter til feltkøkkenerne, der var kørt frem til Højde 100, da det engelske artilleri pludseligt kl. 2115 iværksatte et bombardement af regimentet, Inf.Regt. 1 og landsbyen Bourlon. Omkring 5.000 granater faldt over området. På dette tidspunkt var der befalet afløsning af Inf.Regt. 1 med dele af Garde-Füsilier-Regt., da englænderne - endnu mens artilleriet skød - gik frem i storm. Inf.Regt. 1 havde rømmet en del af dens grav ved siden af 1./Inf.Regt. 92 for at undgå virkningen af artilleribeskydningen. Her trængte fjenden ind med en styrke på omkring 200 mand og spærrede den af. Enkelte englændere trængte længere frem. Offz.Stellv. Binnemann, 2. Kompanie, meldte til bataljonen, at englænderne sad i ryggen på ham. Kort efter blev meldingen bekræftet af 3. Kompanie og af Inf.Regt. 1. Den ringe styrke bestående af 9. og 10./Inf.Regt. 79 og et halvt kompagni fra 1./Inf.Regt. 92 blev hurtigt alarmeret og indsat mod den del af fronten, der buede mod øst. I mellemtiden havde der ved 2. Kompanie udviklet sig en kamp på håndgranater, hvorunder kompagnifører, Offz.Stellv. Hildebrandt, blev dræbt. Englænderne var samtidig rykket frem mod 3. og 4. Kompanies front. Altid på sin post havde Lt.d.R. Böwing, fører for 4. Kompanie, havde efter at artilleriild var døet hen, villet fastslå om fjenden rykkede frem, og havde herunder næsten umiddelbar foran sin grav set englænderne dukke op i tætte rækker. Kun takket være hans alarm og den øjeblikkelige indsættelse af tunge maskingeværer, brød fjendens angreb sammen. Herunder udmærkede sig især Musketier Meier fra kompagniet, der betjente et maskingevær. Englænderne forsøgte herefter at støde videre frem på østfronten. Her blev de modtaget af et effektivt maskingevær under Utffz. Budde og endnu en under Gefr. Krügel, hvoraf sidstnævnte blev udmærket med Jernkorsets I. Klasse. Ammunitionen til maskingeværerne var allerede to gange blevet erstattet, og mandskab sendt afsted for at afhente yderligere, da Lt.d.R. Böwing i retningen fra bataljonens kommandostation så fem soldater indhyllet i engelske frakker komme imod sig. Da tyske soldater i stort omfang havde anlagt engelske frakker, var han ikke sikker på, om det var ven eller fjende, han havde foran sig. Da han på kort afstand i månelysen erkendte, at det var fjenden, kom han allerede under beskydning og sank hårdt såret sammen, men ikke før det var lykkedes ham at ramme en af angriberne. I samme øjeblik afskød Lt.d.R. Hemmpel, fører for 3. Kompanie, sin sidste lyspatron, hvorefter Musk. Meier, 4. Kompanie, endnu engang trådte i aktivitet med sit maskingevær, sammen med nogle få folk og Vizefeldw. Schmidt, 3. Kompanie. På få sekunder var alle fjender nedkæmpet. Efter ankomsten af ny ammunition blev alle fjendens fortsatte forsøg afvist. Ved 1. og 2. Kompanie var det lykkedes enkelte englændere med gensidig støtte at nå frem til to maskingeværer, hvis besætninger de pludseligt overfaldt og nedkæmpede. Det iværksatte modangreb med de to kompagnier fra Inf.Regt. 79 og halvdelen af 1./Inf.Regt. 92 havde for

ringe kampkraft til at tilbageerobre det mistede stykke grav. De havde derfor intet andet valg end at forkorte den hidtidige linje og på ny skabe forbindelse mellem 1. og 4. Kompanie. Dette arbejde blev i løbet af natten udført af 3. Kompanie. Med erobringen af stillingen havde fjenden opnået en meget gunstig stilling, hvorfra det var muligt at beskyde den anden grav, og væsentligt vanskeliggøre forbindelserne bagud ved dagslys.

Ødelagte engelske kampvogne ved Bourlon i november 1917

Tabene denne dag beløb sig ved I. Bataillon til 14 mand og ved III. til 3 mand. I løbet af natten udførte sanitetspersonellet utrætteligt deres arbejde, hvorunder især Uffz. Böhnert, 4. Kompanie, udmærkede sig, selvom han selv blev såret denne nat.

Den øverstkommanderende for 3. engelske Armee kastede hele tiden nye kræfter ind i slaget. Også tyskerne bragte nye divisioner frem på den østlige fløj af angrebet. De tyske batterier opnåede lidt efter lidt overtaget, men englændernes viljestyrke var endnu ikke brudt. Med de bedste regimenter klamrede han sig især til stillingerne nord for vejen Cambrai – Bapaume og i Bourlon skoven. Det fjendtlige artilleri fortsatte hele dagen og hele natten fra retning af denne skov. Et forsøg den 3. december på at tilbageerobre den hulvej, englænderne havde taget, slog fejl. Fjenden ydede voldsom modstand. Derimod lykkedes det III. Bataillon denne dag at rykke omkring 200 meter frem. Så måtte den igen standse på grund af den flankerende ild fra vest. Fjenden havde endnu ikke opgivet at vende kampe til egen fordel. De tyske enheder var udmattede og talmæssigt fjendens langt underlegen. I området ved Bourlon skoven var der ikke nævneværdige forstærkninger til rådighed. III./Inf.Regt. 79 blev nu indsat i Inf.Regt. 1 afsnit. Tabene denne dag var små: I. Bataillon Lt.d.R. Meyeringh, fører for 1. Kompanie og 3 mand såret, III. Bataillon 2 mand.

Heller ikke den 4. december ændrede situationen sig i første omgang. Det fjendtlige artilleri øgedes nærmere end aftog, så der måtte forventes et nyt engelsk angreb den 5. december. Gravene blev derfor yderligere uddybet for at kunne modstå et angreb. Især gasgranater blev anvendt mod stillinger og bagved liggende område. I virkeligheden tjente denne beskydning til at sløre planerne om en ubemærket tilbagetrækning. Den 2. december var Masnières blevet stormet og den 3. og 4. december var englænderne trængt yderligere tilbage i retning af Marcoing. Længere mod syd var La Vacquerie gået tabt, hvor fjenden alene havde efterladt 140 maskingeværer. Sir Julian Byng havde indset, at hans stillinger var blevet uholdbar, og at slaget ikke kunne genoptages, ikke mindst fordi den engelske linje ved Moeuvres ligeledes var begyndt at vakle. Han havde derfor allerede natten til 5. december befalet en tilbagetrækning til linjen Marcoing – Graincourt-lez-Havrincourt. Denne dag kostede I. Bataillon 3, III. Bataillon 2 ofre.

Som morgenen den 5. december begyndte, var fjendens aktiviteter påfaldende mindre. Brigaden meddelte, at fjenden tilsyneladende var trukket tilbage. Patruljer fra Inf.Regt. 41, der nu var indsat på venstre fløj ved siden af I./Inf.Regt. 92, bekræftede, at fjenden havde forladt Bourlon skoven. Patruljer fra 9. og 10./Inf.Regt. 92 fandt ligeledes de engelske grave foran regimentet tomme. Kl. 1330 tilgik derfor ordre til at forfølge fjenden. III. Bataillon iværksatte kl. 1340 med forbindelse til Inf.Regt. I, der var blevet indsat i Inf.Regt. 41 stillinger. Til venstre gik III./Inf.Regt. 79 frem på linje. I./Inf.Regt. 92 fulgte som reserve i anden linje. Kl. 1400 blev vejen Cambrai – Bapaume nået. Det fjendtlige artilleri genoptog på dette tidspunkt deres skydninger. Ved at løbe ind under ilden lykkedes det at undgå tab. Omkring kl. 16 var vejen Graincourt-lez-Havrincourt – Anneux nået. Der blev herefter gjort holdt i linjen nordkant Graincourt – vejen mod Anneux – syd kant Anneux. Kompagnierne gravede sig ned. I. Bataillon gik i hvil i en dækning i landsbyen Anneux. Den længst planlagte afløsning af regimentet, stærkt svækket af tab og i dagvis ubeskyttet mod vejrliget, blev nu gennemført. Den 6. december kl. 0100 fik III. Bataillon meddelelse om, at den ville blive afløst af en bataljon fra Inf.Regt. 60. Kl. 0515 marcherede kompagnierne enkeltvis gennem Bourlon skoven ad hulvejen og videre over Sains-lez-Marquien til Oisy-le-Berger. Undervejs kunne man se de uhyre tab, englænderne havde haft foran stillingerne ved Bourlon. Kl. 0800 blev ligeledes I. Bataillon afløst og fulgte III. til dens kvarterer. Også III./Inf.Regt. 79 blev trukket ud.

Englænderne satte sig fast i linjen 3 km syd for vejen Cambrai – Bapaume – Flesquières – Gauzeaucourt. Han var trængt tilbage over en bredde på 10 km og i en dybde på 4 km, og havde måtte ofre 9.000 fanger, heraf 208

officerer, 148 stykker artilleri, 716 maskingeværer og over 100 kampvogne. Det var med de svage kræfter ikke lykkedes fuldstændig at knuse ham, men de engelske planer var mislykkedes. Slaget ved Cambrai havde ændret sig til en strålende tysk sejr. – Klokkerne i London var forstummet.

Massegrave for faldne 92'ere ved Broulon i november 1917

I hvil og i stilling ved Moeuvres 7. december 1917 til 6. januar 1918

Efter afløsning forblev I. og III. Bataillon i Oisy-le-Berger, mens II. Bataillon ligeledes blev trukket ud af stillingen ved Quéant og i Wallenstein lejren 800 meter nord for Epinoy igen kom under kommando af Inf.Regt. 92. Her fik de nogle få dage i hvil. Generallt. Wellmann var allerede den 3. december blevet udnævnt til fører for VII Reserve-Korps, og tog i en divisionsbefaling afsked med enhederne, han med ære havde stået i spidsen for ved Stochod, Cerny, Novica, Riga, i Flandern og ved Cambrai. Lige så smertelig det var for ham at sige lev vel til sin division, lige så meget beklagede den hans afsked. I hans sted var trådt Generallt. v. Trautmann, som modtog enhederne fra kampene med sin højeste anerkendelse. Ligeledes havde General von der Marwitz den 3. december personligt opsøgt Generallt. Wellmann og betonet, at han ønskede, at hans helt særlige anerkendelse af netop 20. Inf.Div. kom til udtryk. I stedet for Major Scherer overtog Oberstlt. v. Marcard, som allerede før krigen havde tilhørt regimentet, kommandoen.

Endnu måtte en sørgelig pligt opfyldes denne dag. Den 9. december var Oberst v. Heynetz død af sine alvorlige skader. Den 4. december havde H.M. tildelt ham Pour le Mérite som en fortjent anerkendelse af hans fremragende indsats. Han var den eneste officer fra regimentets rækker, der i verdenskrigen modtog denne høje udmærkelse. Som soldat med liv og sjæl så han med berettiget stolthed på denne allerhøjeste æresbevisning til sidste åndedræt. Fattet mod døden gik hans sidste tanker og ønsker til det gamle elskede regiment, som han i sin tid var tilgået, og hvor han havde været kompagnichef. Nu i krigen havde han fået lov til med største stolthed og højeste glæde i over et år ført det til sejr. Med ham forsvandt en mand, som med sin krop personificerede pligtfølelsen, der ikke kunne blive tydeligere. Denne opfattelse af ære og pligt forstod han at overføre til sine undergivne. Samtidig med at han stillede de største krav til sig selv, forstod han at opmuntre alle i sit regiment, fra enhver officer til sidste mand. Streng i sin opfattelse af tjeneste, dog fornem i sin sindelag; gennemsyret af den stærkeste følelse af retfærdighed, og den trofaste kammerat for officerer og mandskab. Med en strålende hukommelse glemte han aldrig et navn på personer, han havde været i kontakt med. Ligeftrem og nøjsom i sin levevis, også her var han et forbillede for alle undergivne, og uophørligt bekymret for sit regiments vel. Uden nerver, målbevidst i handling og klar i sine befalinger tålte han ingen svagheder. Derfor gik han også den 30. november som et lysende eksempel frem i forreste linje efter en mønstergyldig indsættelse af sit regiment, som han selv på sit dødsleje stadig frydede, hvor det dødeligt skudt ramte ham. Som ridder uden frygt og dadel, som troende kristen, sov han ind og gik til heltesalen, hvor allerede så mange officerer fra vores regiment havde samlet sig. En gribende højtidelighed fandt den 12. december sted i kirken i Bouchain, et vidnesbyrd om den store agtelse, der ikke kun herskede i regimentet, men også fra alle foresatte og kammerater fra naboregimenter, for den døde helt. I overensstemmelse med hans sidste vilje fulgte overførelsen af hans jordiske rester til det elskede Braunschweig. Hptm. Frhr. v. Buttlar, Lt.d.R. Dünge-mann og Meyerhof fulgte kisten til Braunschweig, hvor en ny højtidelighed fulgte, hvor H.K.H. Hertugen fulgte den i felten døde kommandør det sidste stykke. Ved siden af Oberstlt. Dürr blev han bisat på Æreskirkegården. Som navnene Schollmeyer og Dürr skal også navnet Heynitz ubrydeligt blive knyttet til regimentets historie.

Den 12. december begyndte regimentets nye indsættelse i stillingen ved Moeuvres. II. Bataillon forskød over Sains-lez-Marquien, III. over Inchy-en-Artois. Sidstnævnte overtog i første omgang afsnittet mellem Baldur-graven til øst kant Moeuvres ved hulvejen mod Demicourt. II. Bataillon sluttede sig til videre mod Nord-kanalen. Hver havde tre kompagnier i forreste linje, mens et forblev som sikkerhedsbesætning i mellemstillingen. I. Bataillon fulgte den 14. december med to kompagnier og 1. MG-Kompanie i Sluse 1 og et kompagni i mellemstillingen henholdsvis øst og vest for Moeuvres. På grund af den sidste tids kraftige beskydning var gravene stærkt sønder-skudte, så reableringsarbejdet måtte påbegyndes af alle kræfter. Underbringelse i de skudsikre dækninger var god. Fjenden, der med sine infanteristillinger lå 1000 meter eller mere væk, lagde i begyndelsen ildoverfald over linjen, men med større og større interval indtil der i slutningen af måneden næsten var fuldstændig ro. Derimod var der vedvarende mange fly på opklaring over stillingerne.

Julen nærmede sig, der nu for fjerde gang måtte fejres i fjendeland. Som derhjemme var julen dette år indhyllet i et tykt lag sne. Selvom gaver ikke i samme omfang som tidligere var tilsendt, da hjemstavnen selv ikke længere havde så meget at tilbyde, var der do med midler fra regiment og bataljon fremskaffet så meget, at hver enkelt fik en lille julegave. På grund af stillingsbesættelsen kunne julen kun fejres i rækkefølge. De blev gennemført uforstyrret af fjenden og i fuld harmoni, og blev med sang, foredrag og teatertournée fra 20. Inf.Div. festligholdt så godt, det lod sig gøre. De sidste dage af det gamle år gik i fuldstændig ro.

Nytår 1918! Med den tillidsfulde forhåbning om, at det nye år endeligt ville bringe sejren, fulgte de alvorlige ængstelser om, hvorvidt Tyskland ville holde ud. Den tyske hær stod stadig klippefast. Dette var bevist af de sidste måneder i vest, øst og syd. Men hvad med derhjemme? For mange langs fronten var det allerede så lang tid siden, at de havde kunnet vurdere hjemstavnen. Dog havde dem på orlov ofte fundet, at den havde ændret sig. Hvilken egoisme og begærlige på den ene side, hvilken svaghed og ligegyldighed på den anden! Hvor følte man sig fremmed fra forholdene derhjemme, der var helt anderledes end man i sine drømme havde forestillet sig om det Tyskland, men længtes efter, og for hvilket man satte livet ind. Den fjendtlige propaganda havde kun alt for godt forstået at lægge deres gift for dem derhjemme, der nu også fandt vejen til fronten. Især den sidst at ankomne personelerstatning og de fra øst ankomne krigere, der gennem deres forbrødring med russerne allerede var stærkt påvirket, forsøgte at udbrede denne gift af tvivl og modvilje mod fortsat modstand. Imidlertid fandt den dårlig grobund i hjerterne på de gamle, velprøvede frontkæmper på Vestfronten, der endnu for kort tid siden under materiel-slagne havde bestået belastningsprøven af deres moral og psykiske værdi. De overvandt også på kort tid denne ødelæggende gift. I modsætning til dem, der stadig var besluttet på at kæmpe, slog hjerterne ikke længere i Tyskland, hvor for millioner af ikke-kæmpende enhver vilje til modstand allerede var tabt, for hvem ære og frihed ikke længere var gældende.

Fabrik hulvej ved Meuvres i december 1917

Epinoy i november 1917

Generelle situation

1. januar til 20. marts 1918

Det sidste år under den store krig var begyndt. Af politiske årsager måtte krigen hurtigst muligt afsluttes. Tysklands allieredes hære var stærkt svækkede. Man kunne ikke længere forvente nogen længere varende forsvar herfra. Den Østrig-ungarske regering gik langsomt sine egne veje og var villige til at ofre tyske interesser for deres egne. Bevarelse af Donau-monarkiet stod højre end trofasthed mod allierede, der havde holdt dem i evig troskab. En anvendelse af enheder fra de øvrige centralmagter ville næppe komme på tale. Tyskland var henvist til at klare sig selv. Der måtte derfor træffes beslutninger af uhyre konsekvenser.

Uanset hvor stolt, den øverste hærledelse kunne se tilbage på de tyske våbens succeser i året 1917, havde de hårde kampe i vest alligevel vist, at enkelte troppeenheder ikke mere i samme omfang som tidligere, havde overvundet den sønderrivende indflydelse af forsvarskampen. De fjendtlige krigsmidler var for stærke til endnu engang at udsætte fronten i vest for en sådan byrde, at den gradvist måttet bukke under for. Desuden ville en fortsat forbliven i defensiven ville aldrig fører til en sejr. Kun en offensiv, hvor den tyske hær bevist var fjenden overlegen, en kort ødelæggende og sejrrig slutkamp, kunne bringe opnåelse af dette mål i udsigt. Den øverste hærledelse tøvede ikke md at udnytte dens fordele ved den militære situation, og øjeblikkeligt at overveje denne offensiv for hurtigst muligt at omsætte den til handling. Det var ønskværdigt, om den kunne begynde inden amerikanernes ankomst, hvis kræfter var ubrugte. Modsat krævede et angrebsslag uhyre forberedelser, der i antal og materiel oversteget alt tidligere forsøgt, og som krævede hele Tysklands indsats. Den betingede desuden en fuldstændig og tilstrækkelig ny uddannelse til angreb og til angrebsslag efter stillingskrigen. Det ville imidlertid kun kunnet lade sig gøre, når der i øst kunne frigøres stærke kræfter til Vestfronten. Den øverste hærledelse satte derfor alle sejl til for endeligt at komme til fred med Rumænien og med Rusland, der hele tiden forsøgte at trække forhandlingerne i langdrag. Det krævede en opsigelse af våbenstilstanden og det efterfølgende tyske fremstød til Peipus-søen og Rostow på det Azovske Hav, og ligeledes indrykning i Finland, før begge lande endeligt besluttede sig til at træde ud af rækken af fjender. Den 3. marts 1918 var dette mål nået. Den mellemliggende korte tid var til fulde udnyttet til i fuldeste hemmelighed at forberedelse af en storoffensiv. Først skulle disciplinen igen hæves, da det var den fremherskende fornemmelse, at indflydelsen fra Tyskland ikke havde haft nogen gunstig indvirkning på hæren. Det nye erstatningspersonel stod ikke på højde med tidligere årgange. Trods alle forestillinger ved den øverste hærledelse omkring det mentale forsvar i Tyskland, var så godt som intet sket. Strejker i ammunitionsproduktionen gjorde hærens opgave endnu vanskeligere og afstedkom bitterhed over den ekstra byrde på et tidspunkt, hvor Frankrig trods alle tab, gennem Clemenceau forkyndte, at krigen ville blive fortsat til enden. Den øverste hærledelses vilje var lige så urokkelig som den tyske hærs, der ikke kendte af nogen fortvivlet situation.

Der var udsendt helt nye reglementer for kampteknik, primært udarbejdet efter erfaringerne fra Flandern og angrebsslaget ved Cambrai. Især skete samvirket mellem infanteri og artilleri på et nyt grundlag. Artilleriets virkning under et infanteriangreb var steget voldsomt. For hver kilometers angrebsfront skulle 20 til 30 batterier – altså over 100 pjecer – indsættes. For ikke at miste overraskelsesmomentet blev der givet afkald på enhver form for indskydning. I stedet skulle der anvendes en ny skydeteknik – en af de største opfindelser under krigen, baseret på grundige beregninger. I stedet for den hidtidige trommeild trådte en kort, ødelæggende beskydning af de fjendtlige

batterier over nogle få timer. Mens en lille del af de indsatte batterier fortsatte denne ild, drejede hovedmassen deres ild - igen i nogle få timer - mod de fjendtlige infanteristillinger, som de i forening med de middeltunge og tunge minekastere forsøgte at ødelægge. Herefter begyndte infanteriangrebet bag en springvis fremlagt ild »feuerwalze« fra disse batterier. Efter spring på 200 meter skulle denne ild blive liggende så længe, at infanteriet kunne nå at slutte op inden den igen blev lagt frem. Der måtte derfor lægges stor vægt på en vedvarende forbindelse mellem infanteri og artilleri. Angrebet skete samtidig langs hele fronten i flere, spredte linjer – under omstændighederne med stormtropper i spids.

Det lette maskingevær var blevet infanterikampens hovedvåben, der skulle dække infanteriets fremrykning. De tunge maskingeværer skulle ved overskydning forsøge at holde fjenden nede i dens dækninger. Feltkanoner havde som ledsagebatterier til opgave at bryde fast fjendtlig modstand, primært hans maskingeværstillinger, der af infanteriet skulle omgås for ikke at blive bundet i en nedkæmpelse. Fly fandt anvendelse i nærstøtte [*Schlachtflieger*], hvor de i lav højde skulle angribe den fjendtlige linje, reserver og kolonner med maskingeværer og bomber. Flammekastere blev ligeledes del af infanteriet til nedkæmpelse af støttepunkter. Samarbejdet mellem disse våben. formidlingen af meldinger fra af fly og observationsballoner, og brugen af telefon, telegraf og lyd- og lysmålinger blev indgående planlagt. Efter infanteriets fremrykning på 6-7 km, skulle artilleriets batterier følge over kraterområderne til et nyt stillingsområde. Efter et gennembrud af de fjendtlige stillinger på de vigtigste punkter, skulle der efterhånden overgås til en bevægelseskrig.

Efter en præcis og gennemtænkt skriftlig befaling blev alle divisioner, tiltænkt den nye offensiv, uddannet og til dette formål delvist trukket ud af fronten. På forberedte øvelsespladser fandt øvelser i bataljons- til divisionsramme med alle våben og på de korrekte afstande, for med disse i samspil at opnå den nødvendige tillid til hinanden. Dertil kom undervisning og foredrag og særlige kurser for førere. Bag fronten herskede en uhyre aktivitet som i starten af krigen. Veje og jernbaner forbedredes, og der blev bygget flyvepladser, ammunitionsdepoter, indkvarteringer og forplejningsanlæg. Der blev opklaret for batteristillinger og kommandostationer, og så vidt det var muligt, forberedt.

General Ludendorffs, som i mindste detalje og med uovertruffen klarhed havde udarbejdet planen for gennembrudsslaget, den største i verdenskrigen, og forberedelserne hertil med det ene mål at opnå de tyske våbens sejr over fjendens overvældende overmagt, lagde nu hele sin jernvilje ind, og satte alle i en feberagtig aktivitet, tryllebundet af den store ide.

Den 21. marts var alt parat til angrebet. Med samme omhyggelighed, som befalingen til uddannelse og forberedelse af den enorme operation var udarbejdet, og med samme handlekraft, fulgte i de sidste seks nætter før angrebet sammentrækningen og opmarchen af enhederne foruden fremføringen af uhyre mængder af krigsmateriel. Af hensyn til den fjendtlige luftobservation måtte forskydninger gennemføres i mørke. Af de forskellige udkast til angrebet, var afgørelsen faldet på Plan »Michael«, der skulle gennemføres i 17., 2. og 18. Armees områder. Den nordlige nærgruppe Kronprinz Rupprecht af Bayern fik ordre til med 17. og 2. Armee at lukke englænderne inde i Cambrai fremspringet og herefter at nå linjen Croisilles – Bapaume – Péronne – frem til sammenløbet mellem Omignon og Somme. Sammen med at fastholde af Somme ved Peronne skulle fremstødet fortsættes i retning Arras – Albert, og ved at flytte tyngden til højre fløj, ryste den engelske front foran 6. Armee ved Lens. Heeresgruppe Deutscher Kronprinz skulle med 18. Armee på samme tid nå Somme syd for de nævnte sammenløb og Crozatkanalen, og her tilkæmpe sig overgang. Den skulle desuden med reserve være klar til at rykke frem til Peronne og forstærke venstre fløj af 18. Armee. Ville disse nensigter lykkes, ville resultatet blive stort. Den engelske hovedstyrke ville blive adskilt fra den franske hær og trykket tilbage mod kysten.

Til det store angreb havde 17. Armee 17 divisioner, 2. Armee 18 og 18. Armee 24 divisioner til rådighed, hvoraf 17. og 2. Armee ville indsætte 9 og 18. Armee 12 divisioner i første angreb. Som støtte var indsat 950 feltbatterier og 756 tunge og supertunge batterier. Foran angrebsafsnittene stod den 3. og 5. engelske Armee med omkring 25 divisioner i forreste linje og 13 i reserve. Angrebsområdet var omkring 70 km, for hver division omkring 2-3 km. 20. Infanterie-Division deltog i angrebet under General Otto v. Belows 17. Armee.

Buzy ved Baralle i november 1917

I slutningen af 1918 blev 21'er placeret i Quéant

I hvil, stilling ved Quéant – Pronville og endnu engang i hvil

7. januar til 12. marts 1918

For regimentet stod begyndelsen på det nye år med den tilsigtede uddannelse til storkamp. Allerede den 3. januar fulgte afløsningen. Frem til den 6. januar blev kompagnierne enkeltvis trukket ud af fronten. Indkvarteringsstederne til uddannelsen skulle nås i fodmarch som forberedelse til de lange marcher, offensiven ville kræve. Kompagniernes bagage blev kørt. Ved 1. Kompanies mellemkvarter i Epinoy udbrød der om aftenen den 6. januar brand på grund af en enkelt mands uforsigtighed, da han i sin seng af halm ville lave mad på sprittabletter. En mand indebrændte, tre fik alvorlige brandskader, og alt mandskab mistede deres udrustning.

Over Abancourt – Hem Lenglet – Masnes-au-Bac – Mastaing marcherede I. Bataillon i frostvej og sne sammen med 1. MG-Kompagnie til Escandain, II. Bataillon med 2. MG-Kompagnie til Louches og III. Bataillon med 3. MG-Kompagnie til Douchy. Efter et kort hvil begyndte uddannelsen øjeblikkeligt i området Escaujtain – Thiaint – Monchaux-sur-Ecaille – Fleury – Noyelles-sur-Celle. Besøg i teater og biograf i Denain sørgede for glæder og fornøjelser til soldaterne, der så længe havde måtte undvære enhver for form rekreation. Allerede den 31. januar blev bataljonerne igen transporteret med tog fra Denain og Louches til Aubigny-au-Bac, hvorfra de marcherede til Rumaucourt for endnu engang at blive indsat i den allerede kendte stilling ved Quéant-Pronville. Indsættelsen fulgte de kendte linjer. III. Bataljon overtog i første omgang stillingen ved Pronville med tre kompagnier og det fjerde som reserve i hulen ved Pronville. I. Bataillon besatte afsnittet Quéant til højre ligeledes med tre kompagnier og et i reserve. II. Bataillon forblev som beredskab i kvarter i Oisy-le-Verger. En omfattende gensidig aktivitet i luften forsøgte at skabe klarhed over situationen ved modstanderen. Derudover forholdt fjenden sig rolig, og tiden gik med patruljer, uden at der under disse skete noget nævneværdigt. Allerede den 16.-17. februar blev regimentet igen afløst. Kompagnierne marcherede igen enkeltvis til banegården i Aubigny-au-Bac, hvorfra de med tog over Douai – Valenciennes blev transporteret til Basèeles lige på den anden side grænsen til Belgien. Herfra gik det til fods til indkvarteringsområderne. I. og III. Bataillon kom i kvarter i Beloeil, II. Bataillon i Ellignies-St. Anne. I stedet for Hptm. Frhr. v. Buttlar blev I. Bataillon den 1. marts overtaget af Hptm. v. Block, der ligeledes var gammel 92'er. Afgangen af Hptm. Frhr. v. Buttlar, som i første omgang blev tilkommanderet 20. Inf.Div, og senere overtog Garde-Schützen-Bataillon, blev meget kraftigt beklaget. Siden krigens start havde han, med få afbrud, været fører for alle tre bataljoner, som han i mange slag og fægtninger og under stillingskrigen på fremragende måde havde ledet. Gennem sin personlige tapperhed og sin omsorg havde han forstået at erhverve sig sine undergivnes respekt. Af alle regimentets bataljonsførere havde han som ingen anden for altid indgraveret sit navn i regimentets historie. Han var ubrydeligt forbundet med talrige af de vanskeligste kampdage.

Nyt erstatningspersonel ankom fra Tyskland, som alle måtte lære den nye form for angreb. Endnu en uddannelse startede med store kampøvelser ved Grandglise, der fortsatte frem til den 12. marts og afsluttedes med en inspektion af de højeste foresatte. Regimentet opnåede herved den fuldeste anerkendelse fra den nye øverstkommanderende, general Otto v. Below, under hvilken regimentet skulle indsættes i det store slag. Inden den

påbegyndte denne store opgave, fik regimentet den 2. marts i Beloeil besøg af H.K.H. Hertugen, der tog ophold på slottet tilhørende den sidste prins de Ligne fra en kendt familie. Om aftenen denne dag afholdt hertugen en samling af officererne, hvor han udtalte sin glæde over endnu engang at kunne besøge sit gamle kære regiment før de svære kampe, og som han gav de bedste sejrønske med på vejen. Næste morgen deltog han i en gudstjeneste på slottet for regimentet. Divisionpræst Fischer holdt prædiken. Afstemt af fædrelandets vanskelige situation og de forestående, vanskelige dage, søgte han i hjerterne at forstærke håbet på sejr og troen på Guds hjælp. Den afsluttende forbimarch af H.K.H. Hertugen med hele regimentet viste endnu engang den ånd, der besjælede regimentet, som de beslutsomt for sidste gang så deres hertug i øjnene. Efterfølgende blev der uddelt mange æresbevisninger, hvorunder H.K.H. Hertugen personligt tildelte Br.Kr.V.K. og underholdt sig med modtagerne. Besøg den følgende dag i kvarterer viste ligeledes den store interesse Hertugen havde for sine landsmænd og regiment. Den 6. marts overværede han en kampøvelse, hvor den øverstkommanderende General v. Below efter afslutningen udtalte: »Disse soldater er færdiguddannet«.

Efter en strålende sportsfest den 7. marts, hvor Hertugen ligeledes deltog, og hvor han personligt uddelte præmier, forlod han den 8. marts regimentet. Få dage senere kom det øjeblik, hvor regimentet skulle rykke ud til storkamp. Den Øverste hærledelse havde ordet.

Quéant (Pioner-park) i december 1917

Engelsk stilling ved Morchies efter stormen den 21. marts 1918

Store slag i Frankrig

21. marts til 2. april 1918

Den steilen weg zu dunklen Schicksalstagen,
Wir gehen ihn still und ohne vieles Fragen.
Wir wissen: Jetzt zerstäubt des Einen Stimmer
Des Weltensturmes donnernd Wellenschlagen.
Wir bringen aufwärts, zäh, durch Blut und Grauen,
Gepreßt die Lippen und gesenkt die Brauen.

Wir wissen: Tausendfache Tat des einen
Macht reif die Furcht, die unsre Wünsche schauen.
- Und Tag für Tag schöpft Ruh' und Kraft der Wille
Am Born der heimatlichen Liebesfalle-
Wir wissen: Eines Großen Volkes Segen
Geleitet uns und macht die Herzen stille.

J. Hassebrauck, faldt den 4. oktober 1917

Endnu engang flammede de tyske krigeres vilje voldsomt op for at frembringe den endelige sejr. Endnu engang ville alle, fører og mandskab, opbyde hele deres fysiske og psykiske kraft for at give de forhadte englændere en straffeaktion for den brutale udsultning af alle muligheder for at eksisterer i hjemstavn, for den nød også den tyske hær mere og mere måtte lide under. Tanken om at kaste fjenden tilbage til kysten og besejle den engelske hærs skæbne på fransk jord, frigjorde den største livskraft i alle de plagede sjæle og svækkede kroppe og udløste den største heroisme. I de sidste seks dage før angrebet blev 17. Armee under v. Below, 2. Armee under v.d. Marwitz og den 18. Armee under v. Hutier bragt frem i deres udgangsstillinger mellem Scarpe og Oise. Alle forskydninger begyndte først omkring kl. 2000 og skulle være afsluttet inden kl. 0500. Der måtte ikke anvendes nogen form for lys for at skjule alle forskydninger for observation fra luften. Om dagen lå indkvarteringsområderne som uddød.

Inf.Regt. 92 var den 13. marts gået i kvarter i Basècles og Wadelincourt. Efter en hviledag den 14. fortsatte marchen den 15. marts mod sydøst i retning af Mortagne-du-Nord og Flines-la-Mortagne og natten til den 16. marts til Escaudain og Helesmes. Efter endnu en hviledag gik turen natten til den 18. marts til Mastaing og Roëulz og den følgende nat til Abancourt og Bantigny. Samme aften blev regimentet kl. 1945 bragt frem i dens udgangsstillinger til angrebet bag den godt kendte stilling ved Pronville. Af de tre minekasterkompagnier var der nu opstillet et minekasterkompagni. Gebirgs-Maschinengewehr-Abteilung 218 blev underlagt regimentet. Forskydningen skete under jagttagelse af størst mulig ro og forsigtighed. Der var forbud mod at bruge lommelygter og mod at ryge. Hver mand var udrustet med to stav- og fire æggehåndgranater, to nødrationer, en brødration, 1 stearinlys, 1 sprittablet-koger. Desuden havde man signalflyger til fly og kærre til materiel. Forplejningsvognen havde rationer til to dage. Hvert kompagni var udrustet med to små madtransportvogne, så soldaterne kunne forplejes med varm mad. Hvert feltkøkken rådede over vandtønder. Hele vandkolonner fulgte divisionen. Bag fronten blev der anlagt sanitetsdækninger og forbindepladser. Gennem befalinger og direktiver var der truffet foranstaltninger til regulering af mindste detalje på alle nødvendige områder. På den måde nåede regimentet hulerne ved Pronville, hvor samtlige bataljoner og de underlagte enheder blev placeret med undtagelse af II. Bataillon, der lå i Gerda- og

Granaten-graven. Den overordentlig anstrengende march på 8-9 timer blev ikke gennemført uden forsinkelser, da den vedvarende regn havde forvandlet vejene til et bundløst ælte, og kompagnierne ankom fuldstændig gennemblødt til deres bestemmelsessteder. Fjenden havde heller ikke været inaktive, og navnlig 3. og 4. Kompanie blev beskyttet med gasgranater, hvorunder en mand såredes. I Gerda-graven blev Lt.d.R. Ungricht fra 8. Kompanie såret af artilleri.

Den 20. marts kl. 0600 var alle i dækning. Der blev beordret fuldstændig ro for ikke at afslører angrebsplanerne for fjenden. Stillingerne syntes fuldstændig uddøde. Madlavning over ild var fuldstændig forbudt i huler og grave. For ethvert tilfælde var der beordret gas-beredskab. Enhver anvendelse af telefon og blinktelegraf var forbudt frem til begyndelsen af artilleriforbereðelsen.

Ved starten på offensiven og de følgende dage var stillingsbesættelsen ved regimentet som følger:

Regimentskommandør: Oberstlt. v. Marcard
 Adjutant: Lt. Frhr. Grote (til 21.3.)
 Lt.d.R. Schönbrunn
 Læge: Oberarzt dr. Turban
 MG-Officer ved staben: Lt.d.R. Seeland (til 30.3.)
 Ordonnansofficer: Lt. v. Caron, Hus.Regt. 12 - † 21.3.
 Lt. v. Bülow, Drag.Regt. 18

I. Bataillon:

Kommandør: Hptm. v. Block, Inf.Regt. 164 († 21.3.)
 Lt.d.R. Bosse (til 22.3.)
 Lt.d.R. Hemmpel (til 23.3.)
 Oberlt. d.L. Heyden (til 2.4.)
 Lt.d.R. Seeland
 Adjutant: Lt. Leusch
 Læge: Feldhilsarzt Colebiewski († 21.3.)
 1. Kompanie: Lt.d.R. Parlitz († 21.3.); Lt.d.R. Wicker (til 22.3.); Oblt.d.R. Netz (til 1.4.);
 Off.Stelv. Ehrenpfordt
 2. Kompanie: Lt.d.R. Querner (til 22.3.); Lt.d.R. Knoche
 3. Kompanie: Lt.d.R. Hemmpel
 4. Kompanie: Lt. v. Teichman, Drag.Regt. 24 (til 21.3.); Lt.d.R. Lüke (til 23.3.)

II. Bataillon:

Kommandør: Hptm. Knutzen (til 25.3.)
 Maj. Tilemann, Inf.Regt. 79 (til 31.3.)
 Lt.d.R. Seeland (til 3.4.)
 Hptm. a.D. v.d. Decken
 Adjutant: Lt.d.R. Knaapke (til 31.3.); Lt.d.R. Baertling
 Læge: Feldhilsarzt Graeff
 5. Kompanie: Lt.d.R. Goretzki
 6. Kompanie: Lt.d.R. Wintzer (til 23.3.); Lt.d.R. Bergmann (til 31.3.)
 7. Kompanie: Lt.d.R. Becker (Friedr.) til (25.3.)
 8. Kompanie: Lt.d.R. Witt

III. Bataillon

Kommandør: Hptm. d.R. Stumpf (til 21.3.)
 Lt.d.R. Thier (til 22.3.)
 Lt. Buurmann (til 25.3.)
 Hptm. Kutzen
 Adjutant: Lt.Tacke († 21.3.); Lt.d.R. Mittweg (til 25.3.); Lt. Korfes
 Læge: Feldhilsarzt Kupp
 9. Kompanie: Lt.d.R. Kosahl (til 22.3.); Lt.d.R. Herfarth (til 25.3.), Lt.d.R. Lieder (til 1.4.); Oblt de.R. Netz
 10. Kompanie: Lt.d.R. Schulteiss (24.3.); Lt.d.R. Hoffmann
 11. Kompanie: Lt.d.R. Rhier (til 21.3.); Lt.d.R. Demeaux (til 22.3.), Lt.d.R. Rhier
 12. Kompanie: Lt.d.R. Appel
 1. MG-Kompanie: Lt.d.R. Meyer (Ernst)

2. MG-Kompanie: Lt.d.R. Gärtner (til 30.3); Lt.d.R. Meyer (Ernst)
 3. MG-Kompanie: Lt Helwes (21.3.); Lt.d.R. Kuchenbuch
 MW-Kompanie: Lt.d.R. Wittzack (til 26.3.); Feldw.Lt. Rasenberger.

De tre armeers angreb var planlagt til den 21. marts kl. 0640. På dette tidspunkt skulle der startes et overvældende artilleribombardement af et omfang, der fra tysk side aldrig tidligere var forsøgt, og hvori også de tunge minekastere skulle deltage. Kl. 0940 skulle infanteriets storm iværksættes. I højre fløjarmee, 17. Armee, skulle angrebet indsættes i linjen Niencourt-lez-Cagnicourt – Inchy-en-Artois. Til venstre skulle 2. Armee afskære Cambrai-buen, gennembyrde de engelske stillinger og opnå udgangsstillinger til yderligere operationer. Underlagt 17. Armee fik XVIII. Armeekorps yderligere til opgave at sikre højre flanke mod de beherskende fjendtlige højdestillinger ved Arras. VI. og XIV. Reserve-Korps skulle erobre højderne ved Bapaume og Rocquigny. XI. Armeekorps gik med højre fløj frem over Dognies, og skulle ved Ytres tage kontakt til den del af 2. Armee, der fra Villers Guislain angreb i retning af Equancourt. Korpsets venstre fløj skulle dække offensivens venstre flanke langs Nordkanalen mellem de tyske stillinger og Hermies. 17. Armee angreb i sydøstlig retning. XIV. Reserve-Korps omfattede 20. Inf.Div., 3. Garde-Inf.Div og 39 Inf.Div. under Generalalt. v. Lindequist, der ved krigens start havde været fører for 40. Inf.Brig. I starten skulle 20. Inf.Div. rykke frem til højre og 3. Garde-Inf.Div. til venstre med 39. Inf.Div. i anden linje. 20. Inf.Div. havde til højre forbindelse til VI. Reserve-Korps under 195 Inf.Div. Forrest i 20. Inf.Div. var Inf.Regt. 77 indsat til højre og Inf.Regt. 79 til venstre forstærket med Maschinengewehr-Scharfschützen-Abteilung 32. Ansvarsområde havde som højre begrænsning linjen fra nordvest kant Pronville – vest kant Morchies – vest kant Beugny – vest kant Frémicourt og som venstre nord kant Pronville – feltjernbanen – vest kant Lebnequière – vest kant Bancourt.

Med Maschinengewehr-Scharfschützen-Abteilung 218 underlagt skulle Inf.Regt. 92 med III. Bataillon til højre og I. Bataillon til venstre som brigade reserve følge 800 meter bag skillelinjen mellem de to stormregimenter 77 og 79 over en bredde på ikke over 400 meter, mens II. Bataillon på samme måde skulle følge 400 meter bag skillelinjen mellem III. og I. Bataillon som divisionsreserve. 1. Minenwerfer-Kompanie var fordelt mellem balkonerne. Den tunge Minen-Werfer-Abteilung 20 fulgte umiddelbart bag 92. Inf.Regt. De tre regiment havde hver tildelt en deling fra Pionier-Kompanie 10.

Opklaringen af de fjendtlige stillinger, der skulle angribes, var i mindste detalje gennemført med luftfotografier i de forgangne uger. Herved var der opnået et fuldstændigt klart billede af placering og udbredelse af de enkelte stillinger med deres grave, støttepunkter, dækningsanlæg og hindringernes type og styrke. De fjendtlige artilleribatteriers placeringer var på samme måde indgående blevet fastslået. Terrænet mellem Arras og Fère var relativt gunstigt til et angreb, og var ikke så afhængig af årstiden som andre fjendtlige frontafsnit, der havde været nævnt. Man forventede først vanskeligheder senere under angrebet under passagen af de gamle slagmarker langs Somme. I et vist omfang var de engelske stillinger fremragende udbyggede. På trods af omfattende forberedelser kunne man ikke forvente, hurtigt at løbe dem over ende. Den øverste hærledelse havde til fulde indset de vanskeligheder, der ville opstå under det angreb, de havde besluttet sig til. I sin forelæggelse af planen for H.M. Kejseren, sammenfattede General Ludendorff den vanskelige opgave med følgende ord: »Det vil blive en gevaldig strid, der vil begynde et sted og fortsætte på et andet, som vil kræve lang tid, og som vil blive svær, men også sejrrig«.

Afstanden mellem den forreste engelske grav fra den forreste tyske i 20. Inf.Div. område var omkring 1.400 meter. Terrænet mellem linjerne var kun sønderskudt i begrænset omfang. Fra Pronville i midten af angrebszonen løb en dyb, sydgående gradvis stigende sænkning, der sluttede ved Morchies. I denne sænkning lå i ingenmandsland et kryds, hvor flere veje mødtes. Delvis nedgravet i skråningen gik herfra forbindelsesveje mod begge fløje af den fjendtlige grav. Denne lå med midten i bunden af sænkningen og stig herfra mod flankerne. Den forreste engelske grav var veludbygget med talrige traverser og dobbelt pigtrådshindring. Posterne 100 meter foran stillingen var ligeledes forsynet med kraftig hindring. Dette var også tilfældet for støttepunkterne, der forsynet med store dækninger, var placeret bag sappehovederne. 200 meter bag den østlige halvdel af forreste grav, og højere, lå 2. grav, hvortil der var to forbindelsesgrave. Længere bagude, omkring 700 meter, lå artilleridækningsstillingen, der på samme måde bestod af to kampgrave med et siksak ført tredobbelt pigtrådshindring og forstærket med stærke maskingevær-støttepunkter.

Den engelske 2. stilling (Vraucourt-tværstilling) gik fra nordkanten af Morchies nord langs vejen Morchies – Braumetz-lez-Cambrai. En næsten kontinuerlig række af dækninger fulgte vejen Morchies – Beaumetz og Morchies-Beugny, og lå særlig tæt i udkanten af landsbyen Morchies. Selve landsbyen var for størstedelen ødelagt med undtagelse af en del af den sydlige kant. Bymuren stod der stadig. Kældrene i landsbyen var udbyggede. Vest for Beugny lå den 3. stærkt udbyggede stilling med tredobbelt hindring – Bapaume-tværstilling. Den bestod af tre linjer, den første vest for Beugny, den anden vest for Frémicourt og den tredje syd for Bapaume. Beugny selv var

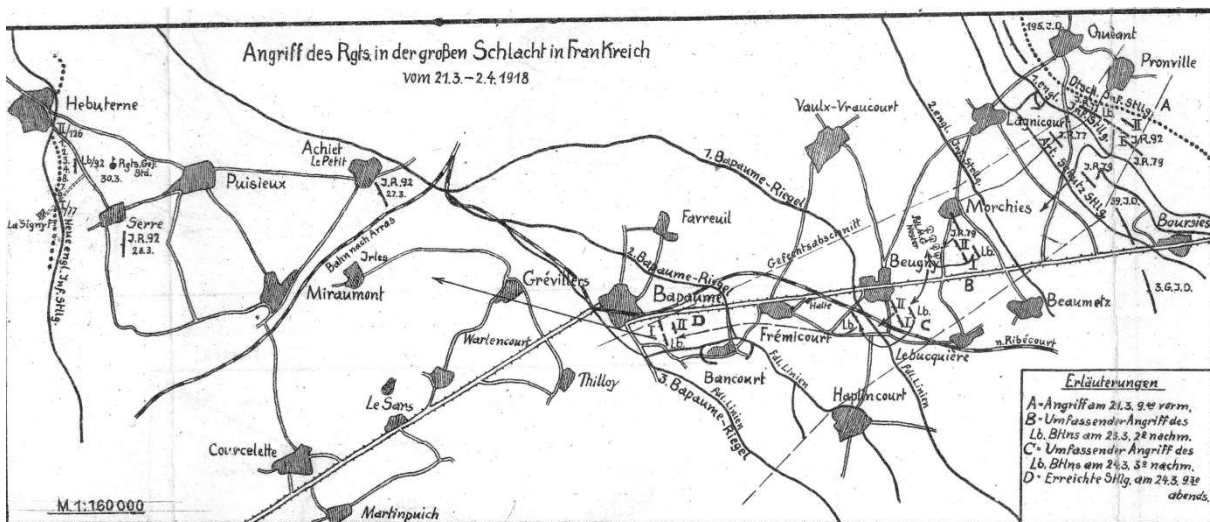
ligeledes alvorligt beskadiget. Den tidligere tyske landsbybefæstning var stadig intakt. Infanteriangrebet måtte altså forvente kraftig modstand i tilfælde af en utilstrækkelig artilleristøtte. Da et frontalt angreb ikke havde udsigt til resultater og ville medføre unødvendige tab, var det befalet at indsætte de efterfølgende forstærkninger på de steder, hvor der skete fremrykning, for på den måde at nedkæmpe de fjendtlige modstandsreder gennem omslutning.

Med hensyn til »ildvalsen« var det bestemt, at artilleriet hver 6. minut skulle lægges 300 meter frem, mens det tunge artilleri lagde sin ild 100 meter længere fremme. Efter at være nået de fjendtlige artilleristillinger, og der i 10 minutter var lagt ild herover, skulle ilden igen lægges frem for hver 8. minut indtil den 2. fjendtlige stilling, hvor den igen skulle forblive liggende i 10 minutter, hvorefter skydningen skulle indstilles. Batterierne skulle herefter beskyde enkelt mål ved fjenden. Fra begyndelsen af angrebet skulle der indsættes en »Schlachtflieger« - jagerbomber eskadrille på 8 lavtgående fly, der skulle angribe de fjendtlige stillinger og reserver med maskingeværer. Flyene havde desuden den opgave at angribe de fjendtlige batteristillinger med bomber, mens andre skulle overvåge angrebets fremskridt. I tilfælde af klart vejr var der forudset indsættelsen af observationsballoner. Luftværn til beskyttelse af artilleriet var klargjort. Natten til den 21. marts skulle infanteri og pionerer skær stormåbninger gennem egne pigtrådshindringer og gøre store bunde af grene klar til etablering af overgange af grave.

Fjenden fik i sidste øjeblik kendskab til det forestående angreb. To overløbere underrettede dem. Han var derigennem forberedt på angrebet, men ikke på voldsomheden i anslaget. Moralen ved de tyske enheder var fortræffelig. Endnu engang var hjerterne fulde af glæde og overstrålede alle bekymringer om de kommende slag. Kunne det virkelig være sandt, at de otte dage senere ville stå i Abbeville ved Atlanterhavet? Kamp og sejr var løsningen, fædrelandets ret for kommende generationer. I en regimentsbefaling den 16. marts havde Oberstlt. v. Marcard allerede henvist til betydningen af den forestående kamp:

»Fra krigen på to fronter er der nu blevet en krig på én front. Godt. Den verdensafgørende time er nært forestående, hvor skæbnen af vores hellige tyske fædreland vil blive afgjort. Vi griber den forhadte og onde englænder i struben med vild fremdrift. Vores anslag skal ramme ham afgørende og udslettende. Vores store Hindenburg leder. Det ene ord er tilstrækkelig for os. Angrebet vil virke desto mere afgørende og koste færre tab, da vi med vores hele kraft fortsætter stormløbet frem til målet. Alle gennembrud vil lykkes, hvis det drives frem af tysk kraft og tro på sejren. Gammel Braunschweiger og nedre saksisk tapperhed skal også denne dag lyse op. Lad os alle give hinanden hånden som gode trofaste kammerater, og love, at vi alle vil indsætte hele vores kraft for fædrelandets store hellige opgave«.

Ved midnat indløb meddelelse om, at H.M. Kejseren og Generalfeldmareschall v. Hindenburg var ankommet til fronten for at overtage ledelsen af offensiven. Forventningerne steg til det højeste. Kun de færreste kunne falde i søvn. Musklerne var strakte, øjnene lynede. Som en lavine skulle stormen falde over fjendens stillinger. Afregningens dag var kommet.

Som den 21. marts langsomt lysnede efter en våd, kold nat, lå tågen over Picardiet. Alle ventede spændt på det øjeblik, hvor ødelæggelserne begyndte. Så blev luften kl. 0640 sønderrevet af en uhyre ild. Kanonerne brølede voldsomt. Torden og brag, en hamren og en stampen, lyn og glimt. Jorden rystede og vaklede. Ved fjenden rejste sig sorte, brune og gule jordfontainer og forenede sig en vild, djævelsk dans. En ildorkan, som man i sin vildeste

fantasier ikke havde forestillet sig. Tågen blandede sig med røg og støv, så virkningen hos fjenden ikke kunne observeres, men alle havde følelsen af, at regnskabet's time var kommet. Noget, der skulle overværes for helt at kunne forstå hele den frygtelige situation. En oplevelse der syntes at forvandle hele slaget til en væbnet spadseretur i klirrende rustning.

Samtidig med at trommeilden kl. 0915 blev lagt over de fjendtlige infanteristillinger, rejste Inf.Regt. 77 og 79 sig til angreb og rykkede så langt frem som deres egen artilleri tillod. Inf.Regt. 92 forlod samtidig hulerne ved Pronville og passerede vest for landsbyen, de her voldsomt skydende batterier for at besætte den forreste grav. Kl. 0940 rejste alle sig til storm. Den mangeårige og højt agtede regiments adjutant, Lt. Frhr. Grote gav stående på en skråning med sit lommeværk signalet til fremrykning. Det blev hans sidste hilsen til regimentet. Kort efter blev hans forudelse om død til virkelighed. Overalt viste det storaktive billede af regimentets fremrykning, tæt fulgt af dets ledsagebatteri. Med rolige skridt gik det frem mod de første fjendtlige stillinger. Så begyndte beskydningen fra enkelte fjendtlige batterier at live op. Ved I. Bataillon var der kun få nedslag, mens III. var genstand for en kraftigere beskydning. De første ikke ubetydelige tab opstod. Regimentsstaben havde dårligt forladt deres skyttegrav for den blev ramt af en tung engelsk granat, der dødeligt sårede Lt. Frhr. Grote. Forgæves forsøgte han at fjerne granatstykket. Talrige ordonnanser, radio og telefonfolk blev samtidig dræbt eller såret. Også regimentskommandøren, Oberstlt. v. Marcard blev lettere såret af et sprængstykke. Lt.d.R. Schönbrunn overtog funktionen som regimentsadjutant fra Lt. Frhr. Grote. De første fjendtlige grave blev passeret uden vanskeligheder. Her var den fjendtlige modstand fuldstændigt brudt af artilleriet. Grave og hindringer var delvist totalt ødelagte. Imidlertid havde englænderne kun fastholdt forreste grav relativt svagt, så der kun var få døde at se. Men allerede i den anden grav opstod de første alvorlige kampe. Kl. 1030 var den af Inf.Regt. 77 og 79 brudt. III. og I. Bataillon fulgte begge disse regimenter på hver side af vejen Pronville – Morchies. Artilleri- og infanteriild tvang nu til i spring at udnytte terrænet under den videre fremrykning. Kl. 1050 havde begge bataljoner nået den engelske 2. grav, mens II. Bataillon samtidig nåede 1. grav. De forreste regimenter fortsatte mod artilleribeskyttelsesstillingen. Her blev de mødt af en heftig maskingeværild frontalt og fra venstre flanke. Angrebet gik i stå. Fjendtlige fly dukkede op og kastede bomber. Anden grav i første linje blev fyldt med soldater fra Inf.Regt. 77, 79 og dele af II. Bataillon. Stormenheder kunne ikke komme fremad på grund af det dækningsløse terræn. Ilden fra maskingeværer var kraftig og kostede tab. Opklaringsofficer ved I. Bataillon, Lt.d.R. Knoche, kunne se den engelske stilling på omkring 500 meters afstand, og meddelte dette resultat til bataljonens fører, Hptm. v. Block. Som han personligt ville efterprøve denne oplysning og steg op på en høj, blev han ramt i maven af et skud. Allerede under transporten døde han.

Håbet om en hurtig gennemført storm veg for en stor skuffelse. I stedet for en bevæbnet spadseretur følte alle, at man stod overfor en forbitret kamp. Endnu engang havde det vist sig, at selv ikke anvendelsen af store mængder ammunition totalt kunne udslutte en god stilling, og at selv få intakte maskingeværer ville være i stand til at standse bataljoner og tilføje dem store tab. Men trods de stadig stigende tab forsvandt ikke viljen til sejr for enhver pris. Endnu engang blev krigerne ramt af en begejstring som i året 1914. Man ville ikke omsonst havde udskiftet spaden ud med geværet. Tilliden til egen overlegenhed blev yderligere forstærket ved synet af den dødsforagtede fremkørsel af ledsagebatteriet fra Feldart.Regt. 46, der gik i stilling i det delvist åbne terræn og på korteste afstand åbnede ild mod de fjendtlige støttepunkter. Hele tiden dukker det op, snart her, snart der, uden hensyntagen til egne tab. Inf.Regt. 77 og 79 lå længere fremme bundet i kamp foran artilleribeskyttelsesstillingen. De fjendtlige maskingeværer standsede enhver fremrykning. Kl. 1140 lykkedes det Gren.Regt. 9 til venstre at trænge ind i den forreste grav af stillingen. Imidlertid var forbindelse med denne afbrudt. Endnu en bataljon fra dette regiment blev indsat i det opståede hul. Kl. 14 lykkedes det endeligt også Inf.Regt. 79 at opnå fodfæste i stillingen, mens fjenden blokerede til højre og fortsatte det indædte forsvar. I mellemtiden var der ved III. Bataillon opstået yderligere hårde tab. Kl. 12 blev bataljonsfører, Hptm. d.R. Stumpf hårdt såret, som han med sin stab havde begivet sig langt foran begge de forreste kompagnier, 11. og 12. Først hen mod aften blev han fundet og bragt tilbage. Bataljonen regnede ham som faldet. Hans adjutant, den lovende Lt. Tacke, blev kort efter dræbt af et geværskud under fortsat fremrykning.

Også her var der talrige tab i faldne og sårede blinktelegrafister, telefonfolk og ordonnanser. Lt.d.R. Thier overtog midlertidig føringen af bataljonen. Forbindelsen til I. Bataillon var gået tabt. Mellem de to bataljoner var der opstået et stort hul på 600 meters bredde. Et forsøg på at lade 11. og 12. Kompanie trække til venstre for igen at få kontakt til I. Bataillon, mislykkes på grund af den kraftige maskingeværild. Den i mellemtiden ankomne 10. Kompanie blev indsat til venstre for 11. Også 9. Kompanie blev trukket frem, og havde med dele af Inf.Regt. 77 gennem en forbindelsesgrav støttet naboregimentets angreb. Ved denne befandt sig bataljonslæge, Feldhilfsarzt Rupp sig, som gennem sin urokkelighed udmærkede sig. Lt.d.R. Thier lod 3 MG-Kompanie under Lt.d.R. Kuchenchuch, som havde overtaget kommandoen efter den dødeligt sårede Lt. Helmes, trække frem tættere på

bakkerne, hvor det lykkedes ham at holde de fjendtlige maskingeværer nede. Herved lettedes 195 Inf.Div. angreb til højre betydeligt.

Fører for I. Bataillon, Lt.d.R. Bosse havde i løbet af formiddagen udnyttet den sænkning, der gik i retning af fjenden, i første omgang i mere vestlig retning, da en fremrykning over bakkerne havde vist sig umulig på grund af de fjendtlige maskingeværer. På den måde lykkedes det ham at rykke frem uden at lide tab. Kun den hele tiden utrættelige og tapre virkende bataljonslæge, Feldhilfsarzt Golebiewski blev dødeligt ramt af et skud i halsen. På den måde blev det eftermiddag uden at de angribende regiment, hvor en del af III. Bataillon nu også var indsat, kunne opnå resultater. På ordre fra Oberstlt. v. Marcard blev I. Bataillon indsat i et forsøg på et omgående angreb til venstre. Lt.d.R. Bosse trak bataljonen frem mod højderne i østlig retning, og klargjorde den bag højre fløj af de dele af Inf.Regt. 79, der allerede var trængt ind i artilleribeskyttelsesstillingen. Som flankesikring lod han tre tunge maskingeværer placerer mod den venstre fløj. Den artilleriild, der på dette tidspunkt skulle forberede det omgående angreb, havde kun til resultat, at det førte til tab blandt egne enheder. I mellemtiden var også 5. og 8. Kompanie nået frem til deltagelse i angrebet, mens 7. Kompanie placerede lige bag ved. Omkring kl. 16 var det lykkedes Lt.d.R. Bosse ubemærket af fjenden at bringe de fire kompagnier frem i flanken og overraskende at trænge ind i graven. En kamp på håndgranater fulgte. Maskingeværerne fulgte hurtigt efter for at blive indsat mod de fjendtlige støttepunkter. Masch.Gew.Abt. 218 fulgte med II. Bataillon fremad og rettede ilden mod den anden linje i Artilleribeskyttelsesstillingen. Som var det på en øvelsesplads blev den ene travers efter den anden rullet op. Fjenden satte sig tappert til modværge. Netop først ankommet fra England og øjeblikkeligt indsatte rekrutter viste, at de forstod at kæmpe og at dø. Også skotter var blandt forsvaret. Imidlertid var det energiske fremstød indsat med højeste styrke, ikke til at standse. Det ene fjendtlige maskingevær efter det anden blev tavs, stadig aktiv til det sidste af de sårede eller døde skytter. Angrebet kostede derfor megen blod. Lt. Frhr. v. Lyncker fandt heltedøden i spidsen for sin stødtrop under hensynsløs fremrykning uden hensyn til fare. Rundt om ham lå døde englændere. Sammen med ham faldt den tapre Fähnr. Grotrian, 4. Kompanie. Fører for dette kompagni, Lt. v. Teichman und Logischen såredes hårdt, Lt.d.R. Studt fra samme kompagni lettere. Lt.d.R. Parlitz, fører for 1. Kompanie var allerede under fremrykningen blevet dræbt en granat. Mens I. Bataillon rullede den fjendtlige stilling op, havde 5. og 8. Kompanie især vendt sig mod støttepunkter i anden linje, der på samme måde blev nedkæmpet. Herunder udmærkede sig især Vizefeldwebel Koegel, 5. Kompanie, som med sin deling alene gik frem mod en maskingeværstilling, og her tog omkring 40 englændere til fange. Underunder blev den tapre Uffz. Löhr såret. Lt.d.R. Ranke fra 2. MG-Kompanie og Lt.d.R. Steffen såredes ligeledes. Antallet af fanger var betydeligt. Den fjendtlige stilling blev fuldstændig rullet op i en bredde på omkring 2 km. Da der på fra 17. Armee tilgik ordre om fornyet angreb til sikring af Artilleribeskyttelsesstillingen, var dette allerede sket gennem Inf.Regt. 92's indsats. Det hurtigt faldt af det fjendtlige modstandspunkt var i første linje Lt.d.R. Bosses fortjeneste, gennem hans energiske og frygtløse angreb. Inf.Regt. 77 og 79 fik herigennem luft og iværksatte en forfølgelse af fjenden, mens Inf.Regt. 92 i første omgang besatte den erobrede stilling.

Her var der tilstrækkelig lejlighed til at provianterer af englændernes rigelige forråd i dækningerne, hvor der endda fandtes kantiner. Der blev her fundet masser af franskbrød, smør, ost, chokolade, marmelade og whisky – længe undværede skatte – der kom krigerne til god nydelse. Herefter trådte også regimentet an og nåede i det tiltagende mørke og begyndende tåge, en linje omkring 200 meter syd for vejen Lagnicourt – Baumetz-lez-Cambrai med front mod sydøst. Den forreste linje af Inf.Regt. 77 og 79 befandt sig omkring 200 meter nord for den lille skov nordvest for Morchies. Med stort besvær blev enhederne reorganiserede og forplejning og nærkampmidler ført frem. Tabene havde været ret omfattende. Foruden de nævnte officerer var Lt.d.R. v. Caron, opklaringsofficer ved Inf.Regt. 79, dødeligt såret, mens Lt.d.R. Helbach, 9. Kompanie, Schmidt (Hermann), 2. Kompanie og Fähnr. Dalitzsch, 11. Kompanie var lettere såret. I. Bataillon mistede 26 døde, II. Bataillon 17 og III. 20 mand. Omkring 180 mand var såret, hvortil kom nogle enkelte savnede. – Kompagnierne tilbragte natten i jordhuller.

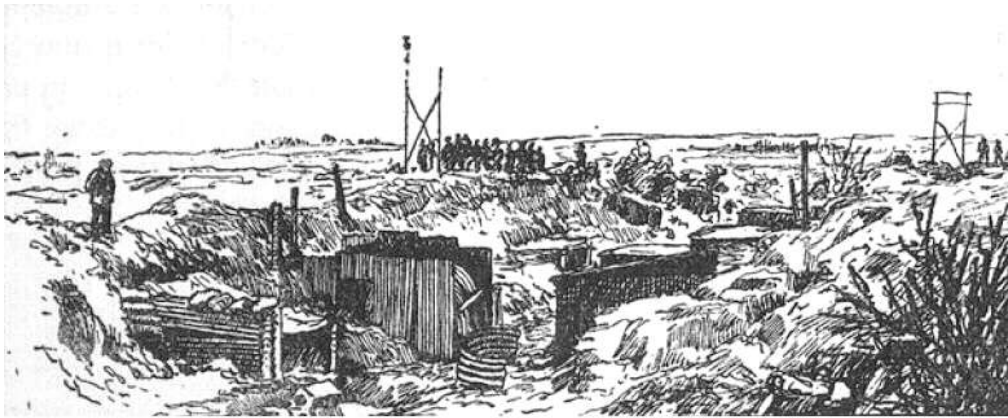
17. Armees angreb var stødt på hårdt fjendtlig modstand, og formåede ikke denne dag at opnå andet end en rige del af den anden engelske stilling. Højre fløj af 2. Armee var i samme situation, mens dens venstre fløj havde gjort store fremskridt. Derimod var 18. Armee allerede nået et væsentligt stykke på den anden side 2. stilling, og havde med sin venstre fløj overskredet Oise ved La Fère.

Inf.Regt. 92 var næppe komme til ro for der tilgik ordre til fornyet fremrykning. Kompagnier havde næppe nået at iværksætte før de kom ind i de fjendtlige maskingeværers ild, så fremrykningen måtte indstilles. Kort efter kom ordren til at udsætte angreb til tidligt næste morgen. Gennem indsættelsen af Inf.Regt. 126 fra 39. Inf.Div. på venstre fløj af 20. Inf.Div. blev regimentets ansvarsområde indskrænket så det nu fulgte bag Inf.Regt. 79. Højre fløj af II. Bataillon fulgte vejen Pronville-Morchies med I. Bataillon til venstre og III. Bataillon bag I. som reserve. Kl. 0600 var alt klar. Efter en artilleriforberedelse den 22. marts mellem kl. 0615 og 0700 iværksatte bataljonerne i tågen. Artilleriets virkning havde endnu engang været meget begrænset. Inf.Regt. 77 og 79 mødte fuldstændig

intakte hindringer til trods for, at fjendens anden stilling allerede fra aftenen før havde ligget under beskydning. Angrebet gik endnu engang i stå. For at beskytte sig mod den fjendtlige ild så regimentets kompagnier sig tvunget til at grave sig ned på højde med vejen Lagnicourt-Baumetz. Efter at tågen var lettet kl. 10, skød fjenden regimentets stillinger med artilleri og delvist flankerende med maskingeværer, og forårsagede betydelige tab. Angrebet i forreste linje kom ikke ud af stedet. Den nye artilleriforbereelse mellem kl. 14 og 15 syntes at havde gode resultater indtil ilden fra de skydende batterier i naboafsnittet ti minutter før starten på det befalede stormangreb, skød for kort. Den forreste linje, herunder også dele af Inf.Regt. 92 måtte falde op til 300 meter tilbage, hvorunder de samtidig kom under ild fra de fjendtlige maskingeværer. 2. MG-Kompanie, der var i færd med at forlægge til en gunstig stilling, blev ramt af en granat, der satte en stor del af dens mandskab ud af spillet. Episoden lagde en kraftig dæmper på lysten til at angribe. Kort efter lykkedes det 195. Inf.Div til højre at gennembyrde den anden fjendtlige stilling (Vraucourt-tværstillingen), mens fjenden foran 20. Inf.Div. fortsat ydede heftig modstand. Med deres højtliggende maskingeværer beherskede englænderne fuldstændig terrænet. Lt.d.R. Kosahl, fører for 9. Kompanie, såredes på dette tidspunkt. Lt.d.R. Bosse blev så meget skadet af en granat, at han måtte overdrage kommandoen over bataljonen til Lt.d.R. Hemmpel. Først omkring kl. 18 begyndte fjenden på grund af det stadig stigende pres til højre at rømme sine stillinger. Kl. 19 overskred II. og I. Bataillon den anden fjendtlige linje. III. Bataillon fulgte efter I. Kl. 2000 blev der nået en linje omkring 400 meter øst for hulvejen Morchies – Beaumetz. Da der ikke var forbindelser på nogen af fløjene, blev fremrykningen foreløbig indstillet og ammunition og forplejning bragt frem. Såret denne dag blev desuden Lt.d.R. Wicker, fører for 1. Kompanie og Querner, fører for 2. Kompanie. Desuden Lt.d.R. Starke, 2. Kompanie, Melz, 7. Kompanie og Petzold, 2. MG-Kompanie. I løbet af natte blev desuden Lt.d.R. Stünkel såret under vejs fra førerreserven til 11. Kompanie. På grund af vanskeligheder med at finde vej overskred Feldw.Lt. Schimmrigk, 6. Kompanie, med madafhentere egen linje og faldt hårdt såret i engelsk fangenskab. I. Bataillon mistede den 22. marts 16 døde, II. Bataillon 20 og III. Bataillon 5. Antallet af sårede og savnede beløb sig denne dag til omkring det tredobbelte af de faldne. Det lykkedes heller ikke 17. Armee nord og syd for 20. Inf.Div. at komme længere end den anden fjendtlige stilling. 2. Armee havde gjort betydelige fremskridt, og 18. Armee var med sin højre fløj allerede fremme ved Somme og var med dens venstre gået over Crozat-kanalen.

Den 23. marts skulle angrebet forsættes mod den 1. Bapaume-tværstilling (riegel) i den 3. engelske stilling med 79 Inf.Div. nu til højre og Inf.Regt. 126 til venstre. Da imidlertid 3. Garde-Inf.Div. stadig kæmpede ved Baumetz, fik den højre tilsluttende Inf.Regt. 126 ordre til foreløbig at fastholde dens stillinger. Oberstlt. v. Marcard besluttede sig derfor til alene med Inf.Regt. 92 at iværksætte uden at afvente naboenhedens fremrykning. Allerede kl. 0230 begyndte beskydningen af de fjendtlige maskingeværstillinger. Resultaterne var begrænsede. Som regimentet dårligt var nået 200 meter frem, blev den ramt af en heftig MG-ild. Det viste sig, at der allerede foran 1. Bapaume-stilling var placeret meget stærke MG-stillinger. Vejret var meget usigtbar, så fjenden var ikke blevet opdaget. Med venstre fløj langs vejen Bapaume-Cambrai begyndte I. Bataillon under denne beskydning at arbejde sig frem med II. til højre og III. Bataillon bag I. Håbet steg med meldinger kl. 0800, at Baumetz til venstre var rømmet af fjenden og kl. 1000 at IV. Res-Korps var brudt gennem Bapaume-stillingen syd for Vraucourt, at også denne stilling hurtigt ville falde. Fornyet artilleribeskydning blev derfor iværksat. II. og I. Bataillon lå kl. 1230 omkring 700 meter nordøst for vejgaflen Morchies – Lebuquière og Beugny – Boursies, og havde på grund af den ringe kampstyrke, lagt samtlige kompagnier klar. Også dele af Inf.Regt. 79 blev skudt ind på højre fløj af II. Bataillon. Alligevel opnåede fremrykningen ikke resultat. Det dybt organiserede, næsten usynlige forsvarssystem forhindrede enhver storm. Et angreb blev desuden flankeret af maskingeværer på bakkerne ved Beugny. Ledsagebatteriet fra Feldart.Regt. 46 blev sat ud af spillet. I mellemtiden havde også III. Bataillon under Lt. Buurman kl. 14 fået ordre til at gå frem i et omgående angreb i fjendens flanke og ryg syd for vejen Cambrai – Bapaume. Lt. Buurman løb langt foran kompagnierne og kunne fører den i dækning over vejkrydset Morchies – Lebuquière og Morchies – Boursies ind i fjendens flanke og ryg. Det lykkedes næsten uden tab at ryste stillingen. Mens en del af fjenden med det samme overgav sig, blev andre dele rullet op, og nu iværksatte også II. og I. Bataillon deres angreb. På kort tid blev hele stillingen fuldstændig erobret. 17 officerer, 1 regimentsstab, 1 bataljonsstab, 500 fanger og over 50 maskingeværer blev indbragt som bytte. Denne store succes blev opnået på grund af Lt. Buurmanns dygtige føring og personlige tapperhed. Endnu engang blev en særlig anerkendelse rettet til Offz.Stellv. Vizefeldwebel Bonnes, 11. Kompanie, der allerede flere gange under krigen havde udmærket sig. Fra linjen af underofficerer blev han på grund af tapperhed udnævnt til officer, men døde imidlertid af blodforgiftning samme dag denne ære blev ham tildelt. Foruden ham, udmærkede sig fra 11. Kompanie Vizefeldw. Friedrich, Hillebrandt, Berger, Gefr. Borremann, Musk. Döpke og Strübel.

Efter reorganisering af enhederne blev fremrykning kl. 18 fortsat i langsomt sving mod vest i retning af Bapaume. I. Bataillon til højre, II. til venstre og III. bag I. Bataillon med tilslutning til Inf.Regt. 77 til højre.

Hulvej ved Beugny med engelske dækninger, 23. marts 1918

Inf.Regt. 79 fulgte i anden linje. Divisions skillelinje gik nu nord for vejen Cambrai-Bapaume og mod syd i en linje ligeledes parallel med vejen i en afstand af omkring 1 km. Kl. 21 nåede man den brændende Beugny, hvor et stort fjendtligt ammunitionsdepot blev bragt til eksplosion af brande. II. Bataillon besatte den sydlige udkant af landsbyen og 150 øst herfor. I. Bataillon fortsatte linjen til hulvejen sydøst for stedet. Enhederne gravede sig ned. Endnu engang havde tabene været betydelige. 6 officerer var såret: Lt. Wintzer, Kompagnifører for 6. Kompanie, Lt.d.R. Lüke, 4. Kompanie, Herfarth, 9. Kompanie, Welzer, 1. MG-Kompanie, ligesom opklaringsofficererne, tilknyttet Inf.Regt. 79 og Gren.Regt. 9, Lt. Seelinger og Ewald. De tre bataljoners samlede tab var 132 mand, herunder 40 døde. På trods af disse tab var moralen udmærket og alle var besjælet af tanken om fremrykning.

3. Garde-Inf.Div og dele af 39. Inf.Div. havde denne dag erobret Lebuquière og Veln. Længere mod nord havde fjenden mistet de faste stillinger ved Monchy syd for Havrincourt. Med deres seje modstand i den stærkt udbyggede stilling med dens uhyre mængder af maskingeværer, var det dog lykkedes englænderne efterhånden at trække deres tropper ud af Cambrai-buen og dermed undgå udslættelse. I erkendelse af truslen mod Arras og tilbagegangslinjerne mod Abbeville, og længere mod syd mod det primære engelske forsyningscenter i Amiens, besluttede den engelske øverstkommanderende i afsnittet, Sir Julian Byng, at fortsætte den hårde modstand i Bapaume stillingen. Tungt artilleri blev bragt frem, og natten til den 24. marts blev Beugny og de bagved liggende områder lagt under en tung artilleriild.

På den anden side fik de gunstige fremskridt i angrebene med 2. og 18. Armee, den øverste hærledelse til mere og mere at lægge tyngden i den venstre angrebsfløj og i midten. Man håbede gennem yderligere hurtig fremrykning at bryde gennem skillelinjen mellem den engelske og den franske hær. Samtidig skulle den franske reserve, der hals over hoved var kastet ind i Tergnier, nedkæmpes, selvom den ikke havde haft held til at standse fremdriften i 18. Armees angreb. For 17. Armee var opgaven stadig at rykke frem mod vest med den ændrede retning af St.Pol. Da den fjendtlige modstand her fortsat var den kraftigste, blev en opfyldelse af opgaven stadig mere vanskelig, ikke mindst da de disponible reserver fra venstre fløj og midten alle blev overført til den sydligere arme. De tre hæres fremstød blev derigennem mere og mere adskilte.

Den 24. marts kl. 0800 udkom divisionens befaling til det fortsatte angreb på Bapaume-stillingen. De fjendtlige stillinger, der lå halvvejs til Frémicourt, vist sig som forventet meget stærk, og hvis højtliggende maskingeværer mellem Frémicourt og Beugny beherskede fortærrænet. Kl. 0910 forsøgte artilleriet at skyde fjendens stillinger stormmoden, der svarede igen med trommeild. Kl. 10 startede angrebet. Efter betydelige tab lykkedes det I. Bataillon at tage jernbanegården sydøst for Beugny. De dele af II. og I. Bataillon, der fortsatte fremrykningen, måtte under kraftigt beskydning af maskingeværer, falde tilbage til jernbanedæmningen, der lå under kraftig ild fra artilleri. Lt.d.R. Schulteiss, fører for 10. Kompanie, såredes i det ene ben, men nægtede at lade sig evakuere, og forblev ved sin enhed. Som en sanitetsunderofficer var i gang med at forbinde ham, slog en ny granat ned og dræbte dem begge. Tabet blev dybt beklaget af kompagniet, da Lt. Schulteiss gennem sin optimisme og glade sind var gået i hjerterne på dem. 7. Kompanie og dele af 6. Kompanie afviste herefter et fjendtligt modangreb. Dele af I. Bataillon og til venstre Inf.Regt. 126 arbejdede sig langsomt frem mod den fjendtlige hindring, der viste sig ikke at være ødelagt. I mellemtiden havde Lt. Buurman, der stod i dækning bag en 1½ meter høj mur, fundet en åbning i det engelske forsvar, der ikke dannede en sammenhængende linje. Han spurgte nogle få Østfriser, der stod i nærheden, hvad de sagde til at rykke frem i flanken på fjenden gennem vejgrøften til venstre for vejen. De var begejstrede over muligheden. Lt. Buurman foreslog derfor regimentet, at man som to dage tidligere rykkede frem mod fjenden i et flankerende angreb. På grund af hans dygtighed og handlekraft lykkedes det endnu engang hurtigt

at bryde igennem den fjendtlige stilling og med kompagniet af omringe den i ryggen. Kl. 15 brød de hurtigt sammen. Mod syd blev Haplincourt erobret. II. og I. Bataillon og den til højre tilstødende 195 Inf.Div. rykkede nu hurtigt fremad. Endnu engang var der taget over 500 fanger og et meget stort antal maskingeværer.

Men endnu opgav fjenden ikke stillingen. Med en stærk styrke og tre kampvogne forsøgte han med et modangreb, der fuldstændig afvistes. Ustoppelig trængte regimentet videre fremad. III. Bataillon med Lt. Buurman på venstre fløj og de andre bataljoner langt foran overskred den anden Bapaume-linje til Bancourt, hvorfra der blev afgivet en effektiv ild mod de retirerende englændere. Omkring kl. 2130 blev Bapaume nået. Regimentet nåede stik øst for byen. Englænderne trak sig tilbage til den tredje Bapaume-stilling syd for byen. Af tab havde regimentet af sårede ud over de allerede nævnte Lt.d.R. Becker (Friedrich), 7. Kompanie, Krüger, 3. Kompanie. Derudover 21 døde og 70 sårede.

Tidligt den 25. marts kom nyheden om, at 20. Inf.Div. skulle trækkes ud af fronten som tredje led (korpserve). Pusterummet var efter de forudgående anstrengelser meget nødvendig. Inf.Regt. 92 blev samlet ved Bancourt, hvor den gik i bivuaak. Med god forplejning og i stolthed over de så hårdt tilkæmpede resultater var stemningen overordentlig god. Evnen til angreb havde ikke lidt skade. Engelske fly begyndte nu at dukke talrige op og forstyrrede roen ved at kaste bomber, uden at der dog opstod tab.

I disse dage blev Miraumont frarevet fjenden. 2. og 18. Armee nåede allerede linjen Chaulnes – Roye. Paris rystede for anden gang som før slaget langs Marne. Nervøsiteten steg, da en ny langtrækkende kanon fra Laon begyndte at beskyde byen. Men viljestyrken fra diktatoren Clemenceau og den ikke mindre stærke engelske diktator Lloyd George opildnede på ny begge landes befolkninger. Det tyske hjemland ledsagede deres tapre krigeres succes med deres velsignelse. Men Tyskland havde ingen diktator, der skulle forstærke landets sejrsvilje og imødegå de nedbrydende elementer.

Den øverste hærledelse befalede for den 26. marts en fortsættelse af angrebet med 17. Armee mod linjen St.Pol – Abbeville, og for 2. og 18. Armee mod linjen Airaines – Breteuil – Compiègne. 20. Inf.Div. skulle følge som reserve. Inf.Regt. 92 fortsatte marchen til Grévillers, som først blev nået kl. 2250 som følge af trafikophobninger og vedvarende trusler fra luften.

For den 27. marts fik 20. Inf.Div. ordre til kl. 0700 at stille sig klar i den gamle tyske stilling Achiet-le-Petit – Irlès. Inf.Regt. 92 gik på højre fløj fra syd kant landsby Achiet-le-Petit til banelinjen Achiet-le-Grand – Pusieux, hvor den havde forbindelse i syd til Inf.Regt. 77 til Irlès. Inf.Regt. 79 gik i stilling bagved. 17. Armees front gik på dette tidspunkt fra Pelves over Monchy-le-Preux – Vancourt – Boyelles – Hamelincourt – Courcelles-le-Conte – Bois de Lognast – Pusieux – la Signy Ferme – vejen Serre-Mailly, hvor den havde forbindelse til 2. Armee. Med en stærk venstre fløj havde XIV. Reserve-Korps til hensigt at angreb i nordlig retning i ryggen på fjenden for på den måde at tvinge ham til yderligere tilbagetrækning. 20. Inf.Div. stod i første omgang til disposition for korpset. Da fjenden kastede nye kræfter ind mod venstre fløj af 17. og højre fløj af 2. Armee, blev 20. Inf.Div. om aftenen denne dag som reserve trukket mod syd, hvor den stillede sig klar lige øst for vejen Serre-Beaucourt-sur-Ancre. Inf.Regt. 92 placeredes på højre fløj syd for Serre, hvor den blev frem til den 29. marts.

Angrebet fra XIV. Res.Korps mod den fjendtlige linje Bucquoy-Gommecourt-Hebuterne opnåede kun få resultater. Den engelske modstand blev hele tiden mærkbar stærkere. Et angreb den 28. marts på begge sider af Scarpe for at give 17. Armee angreb nye kræfter, mislykkedes på grund af englændernes stærke stillinger. Om aftenen den 29. marts fik 20. Inf.Div. ordre til at afløse de udmattede regimenter ved Hebuterne. Inf.Regt. 92 skulle syd for denne landsby afløste Inf.Regt. 179. Marchen gennem det sønderbombede landskab i fuldstændigt mørke blev en af de mest anstrengende, regimentet gennemførte under krigen. Regn havde forvandlet området til et bundløst ælte. De fremsendte vejvisere mistede orienteringen, og først efter 6 timers planløs vandring kunne afløsningen begynde omkring kl. 10. Det var kun muligt at bevæge sig rundt i små enheder, da alle bevægelser skete under fjendens observation, og først omkring kl. 17 var afløsningen tilendebragt. På grund af situationen følte XIV. Res.Korps sig tvunget til at indstille yderligere angreb. Længere mod syd faldt Montidier i hænderne på 18. Armee.

Natten til den 30. marts blev der befalet en forskydning af 20. Inf.Div. enheder mod sydvest. I. Bataillon overtog afsnittet omkring 500 meter syd for Hebuterne med kontakt til Inf.Regt. 126. II. Bataillon havde kontakt til I frem til højderne ved La Signy-Ferme og længere mod syd til Inf.Regt. 77. Som reserve placeredes III. Bataillon bag I. Også denne forskydning i totalt mørke og det vanskelige terræn under konstant beskydning fra fjendtlige maskingeværer, kostede megen tid, og var først afsluttet omkring kl. 0230. Dertil kom, at eget artilleri kontinuerligt skød bag de overtagne grave. Den totale mangel på dækninger tærede på soldaternes kræfter. På grund af de få disponible veje kunne forplejning kun i ringe omfang bringes frem. På den måde gav den håbefulde stemning langsomt plads for en sløv erkendelse. Kun en erkendelse af deres store opgave holdt dem oprejst. Kampstyrken var efter de forudgående kampe stærkt reduceret. Ved I. Bataillon talte den denne dag 4 officerer og 226 mand,

ved II. Bataillon 10 officerer og 215 mand og ved III, 4 officerer og 192 mand ¹⁾. 1. MG-Kompanie havde fortsat 1 officer og 48 mand, 2. MGK over 42 mand og 3. MGK over 2 officerer og 46 mand. Sammentalt havde regimentet kun omkring halvdelen af den styrke, hvormed den var gået ind i angrebet den 21. marts.

Omkring kl. 1420 lagde fjenden en kraftig artilleriild over afsnittene holdt af Inf.Regt. 77 og II./Inf.Regt. 92. Fører for denne bataljon, Major Tilemann, blev såret og måtte afgive kommandoen. Lt.d.R. Gärtner, fører for 2. MG-Kompanie blev levende begravet i en dækning og måtte ligeledes evakueres. Gravene, der allerede var meget sønderskudte og dårlig ydede dækning, blev yderligere ødelagte. Kl. 15 angreb fjenden med overlegne styrker. Det lykkedes ham overalt at trænge ind i stillingen. I et modangreb kastede 7. Kompanie og dele af 6. Kompanie han igen ud, hvorunder især Maschinengewehr-Scharfschützen-Abteilung 32 medvirkede. På højre fløj af 77. Inf.Div. fastholdt fjenden imidlertid deres resultater og truede dermed venstre fløj af II. Bataillon. Til sikring af flanken blev fra III. Bataillon 10. og 12. Kompanie med en deling maskingeværer derfor kl. 1620 gjort klar ved II. Bataillon. Kl. 1630 måtte også 9. og 11. Kompanie stilles til rådighed for 79 Inf.Regt. Trods disse afgivelser fastholdt Inf.Regt. 92 alle sine stillinger mod alle fjendens angreb, der fortsatte indtil aften. Kompagnierne måtte tilbringe natten uden forplejning, da alle veje i baglandet lå under kraftig artilleribeskydning.

I løbet af natten lagde Inf.Regt. 77 sine stillinger på højre fløj tilbage uden at underrette Inf.Regt. 92. Kort efter trængte englændere overraskende ind i venstre fløj af 6. Kompanie, hvor de få rester, herunder den hårdt sårede Lt.d.R. Bergmann, blev taget til fange. Venstre fløj af II. Bataillon blev omkring kl. 0500 lagt tilbage 100 meter syd for la Signy Ferme. Med den uafklarede situation lå denne gård konstant under egen artilleriild. Enhederne havde nået en sådan grad af udmattelse, at 20. Inf.Div. fuldstændig var nedslidt, og om aftenen denne dag blev afløst af 39. Inf.Div., der rykkede ind i en ny stilling længere øst for La Signy Ferme. Inf.Regt. 92 marcherede efter afløsningen til bivuak ved Gréwillers. Kompagniernes styrke var gennemsnitlig 30-35 mand. 6. Kompanie udgjorde blot 10 mand. 20. Inf.Div. overgik nu til 2. Armee, og fik den 2. april tildelt et område ved Riencourt – Ytres – Lechelle. I en march over Bapaume – Péronne – Riencourt – Villers-au-Flos nåede I. Bataillon til Lachelle og II. og III. Bataillon til Bus, hvor der blev indkvarteret.

Dermed var regimentets deltagelse i den store offensiv afsluttet. Mens fronten foran 17. Armee med tiden mere og mere stivnede, var det lykkedes 2. og 18. Armee at vinde yderligere terræn. Imidlertid lykkedes det også fjenden her ved indsættelsen af franske reservetropper og fra England i hast overførte forstærkninger, efterhånden at stabiliserer fronten. Det sidste indsatte angreb her den 4. april havde til formål at fravriste Amiens fra englænderne, men angrebet mislykkedes. Den øverste hærledelse erkendte de store vanskeligheder i en videreførelse af operationen, og besluttede sig tungt om hjertet til at indstille angrebet. Det største slag under krigen var slut. Målet, at kaste englænderne i havet, var lige så lidt nået, som hensigten om at skille dem fra franskmændene, og ligeledes at slå disse afgørende. På den anden side havde englændere og franskmænd haft overordentlig store tab. 40 engelske divisioner var ødelagt, 20 franske divisioner opbrugt. Byttet omfattede over 90.000 fanger og 1300 stykker artilleri. Hertil kom gevaldige mængder af maskingeværer, ammunition, krigsmateriel af enhver art og levnedsmidler. Terrængevinsten omfattede op til 70 km dybde, en præstation, fjenden hidtil ikke på samme måde havde formået at skabe. Egne tab holdt sig indenfor betydeligt ringere grænser, da en stor del af de sårede kun var af lettere grad.

Skæbnen havde også denne gang spændt ben for at de tyske tropper opnåelse af den endelige sejr, til hvilken alle forberedelser var gjort på den mest mønstergyldige måde, og en succes ubetinget syntes sikker. Alligevel viste sig de vanskeligheder, der skulle overvindes, alt for store og stigende for hvert skridt. Med de stadig længere afstande i et fuldstændig utilgængeligt terræn, hvor der kun var få veje var til rådighed, stødt den fortsatte genforsyning, især med ammunition ofte på hindringer, der modstod ethvert forsøg på at fjerne dem. Stormdivisionerne var for det meste henvist til støtte fra de få ledsagebatterier. Ildvalsen i starten på offensiven løb ofte for hurtigt fra infanteriet, og havde allerede nået den næste fjendtlige stilling før infanteriet havde haft held til at tage den foregående. Den havde heller ikke den forventede virkning. Allerede fra starten af kampen led den under manglen koordinering af den samlede virkning af alle våben. Selvom enhederne blev indsat med indbyrdes stor afstand, koncentrerede de sig hele tiden, og havde derfor allerede i starten store tab, der ikke let lod sig opfylde. Den yderligere spredning af skyttelinjerne viste sig at være et krav. Det viste sig også hele tiden nødvendigt, i stedet for de lange, spredte skyttelinjer, at kæmpe i grupper, der rykkede frem på linje og under gensidig støtte arbejdede sig frem mod fjenden. Det viste sig hele tiden nødvendigt at indsættelse mange maskingeværer i stedet for de hidtidige skyttelinjer. Imidlertid var det en uomgælig kendsgerning, at tabet under de tidligere kampe af erfarne førere, ikke uden videre lod sig ophæve. Selv de bedste viljer var ikke i stand til at erstatte den manglende erfaring. Trods alle anstrengelser havde den rådige tid ikke været tilstrækkelig til at en ny uddannelse på et fuldstændigt

¹⁾ Disse tal skal ses i forhold til en bataljons normale styrke på 1.079 mand.

ændret grundlag, kunne nå at blive allemandseje, svarende til kravene under disse kampe. Det lod sig heller ikke længere skjule, at der blandt soldaterne i marken bredte sig en alvorlig misstemning over situationen i Tyskland. Modsat kunne Tyskland ikke mønstre andet end en magtesløs fredsstemning, der forsøgte at rokke hærens tro på den endelige sejr. Inf.Regt. 92 havde endnu engang sin ærefulde andel af de hårde kampe, 17. Armee havde være involveret i. Dette bevises af dens resultater og dens tab. Det tjener den til evig ære, at den også havde kæmpet sejrrig i dette »store slag«. Det er ikke uden sandhed, at der blev sagt: »Uden Bapaume, ingen Mondidier«. 17. Armee band gennem dens opofrende angreb stærke fjendtlige styrker, og forhindrede derved, at reserve blev kastet ind mod 2. og 18. Armee.

Nogle få dage var tilstrækkelig til at det udmattede regiment igen var klar, så regimentskommandør Oberstlt. v. Marcard som slutning på sin indberetning om kampen med stolthed kunne skrive: »Regimentet står klar til nye handlinger«.

Foran Bapaume i marts 1918

Pronville i februar 1918

Generelle situation

6. april til 15. juli 1918

Kampene langs nordvest fronten fortsatte deres gang til ind i maj. Den 6. april blev franskmændene syd for den hidtidige 18. Armeekampfront ved La Fère trængt tilbage over Oise-Aisne kanalen. Under hårde kampe mellem den 9. og 29. april blev englænderne nord for Scarpe efter hinanden fravristet Armentières – Merville – Bailleul og til sidst den beherskende højdestilling på Kemmel. Alligevel var fjenden i mellemtiden i et sådant omfang blevet forstærket, at den øverste hærledelse afstod for yderligere angreb her. På dette tidspunkt mislykkedes den 22. og 23. april et voldsomt angreb fra englændernes side for fra søsiden at ødelægge ubådsbaserne i Ostende og Zeebrugge. Den offensiv, der påbegyndtes den 21. marts, havde resulteret i en forøgelse af frontlængden med 130 km. Det gav vanskeligheder med at forhindre fjendens muligheder for angreb, ligesom det var afgørende, ikke at lade fjenden komme til kræfter efter hans store tab. Derfor besluttede den øverste hærledelse sig til i midten af maj at iværksætte en ny gennembrudsangreb over Chemin des Dames. Iværksat over Soissons og Fismes den 27. maj, og havde den 31. maj nået linjen Noyon – Château-Thierry langs Marne. Endnu engang havde man nået den flod, hvor i 1914 den frivillige tyske tilbagetrækning var begyndt, og dermed var blevet Tysklands skæbneflod. I begyndelsen af juni blev angrebet i første omgang indstillet i denne linje. Endnu engang var franskmændene blevet tilføjede store tab. Fronten var nær et sammenbrud. Endnu engang rystede Paris. Men Clemenseau erklærede i senatet, at han ville kæmpe »foran Paris, i Paris og bag Paris«, ilede personligt til fronten og lod det ikke komme til modløshed. Allerede mod slutningen af april under indtryk af de store nederlag, havde Marschall Foch fået overdraget overkommandoen over alle tropper på fransk område. I den store nød havde England måtte bringe dette offer for deres nationale stolthed. Amerikanske tropper angreb for første gang ved Chateau-Thierry. Deres kampværdi blev ikke vurderet særligt højt.

Den 9. juni nåede et begrænset angreb linjen Montdidier – øst kant Compiègne skoven. Den 15. juni iværksatte østrigerne i Tyrol og langs Piave en aflastningsangreb for den tyske vestfront, men mislykkedes. Håbet om at kunne overføre østrigske styrker til Vestfronten måtte opgives, ikke mindst da indenrigspolitiske spørgsmål mere og mere rystede Donau-monarkiet. Englændernes og franskmændenes store tab lod sig ikke hurtigt erstatte, men overraskende for den tyske øverste hærledelse ankom i mellemtiden 20 amerikanske divisioner med hver en styrke på 12 bataljoner. Dermed var styrkemålet på begge sider af Vestfronten fortsat næsten i balance. De tyske bataljoner var i styrkemål blevet mindre, men fik modsat en betydelig øgning i kampkraft gennem tildeling af 5 maskingeværer pr. Kompagni. Den øverste hærledelse besluttede sig til at udnytte deres taktiske sejr og derigennem opnå den strategiske endelige sejr. Den 15. juli iværksatte den nye slag på begge sider Reims, og efter opnåelse af resultater her, skulle der i august iværksættes et nyt angreb i Flandern. I mellemtiden var der også på Ententens side lagt planer, der skulle munde ud i en planlagt offensiv. Under disse begivenheder befandt Inf.Regt. 92 sig mellem den 3. april og 9. juli i hvil, i stilling langs Maas og igen i uddannelse under hvil. Den kom ført igen i indsats under angrebsslaget den 15. juli - den sidste store anstrengelse hvormed den øverste hærledelse forsøgte at rive den endelige sejr til sig.

Landsbyen Creue ved St.Mihiel i maj 1918

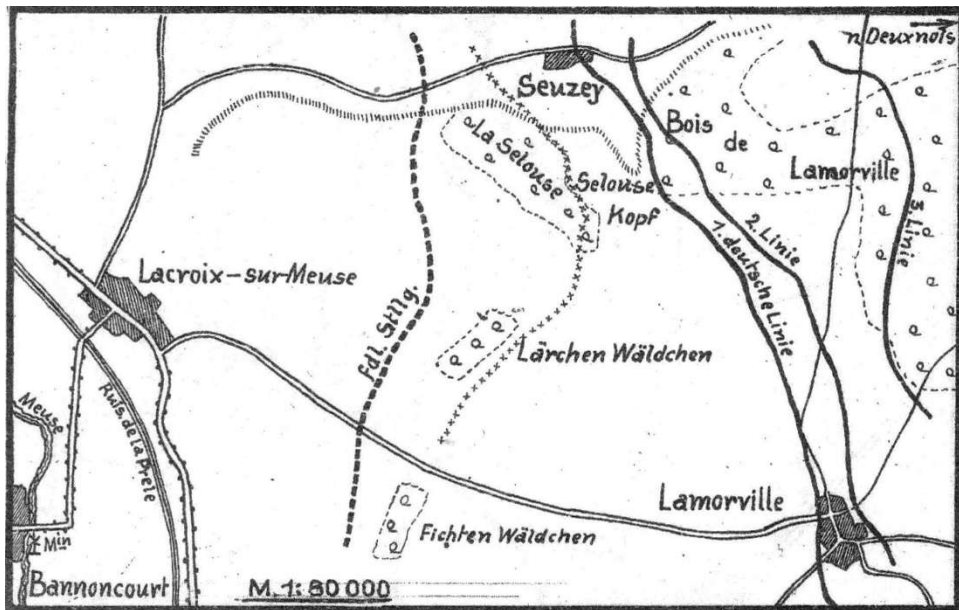
Hvil, stilling ved Lamorville og igen i hvil

3. april til 9. juli 1918

Fra den 3. til den 7. april forblev regimentet i sine kvarterer. Allerede den 3. april ankom H.K.H. Hertugen. Gensynet efter de hårde kampe under hvilke som mange var faldet eller såret, skete under en stemning af alvor. Fulde af vemod og sorg tænkte også han på de nye tunge ofre, regimentet havde måtte bringe. En del af de sårede havde allerede før dette haft besøg af Hertugen, herunder den hårdt sårede Oberlt. Frhr. Grote, der den 6. april tabte kampen. Også denne dag besøgte Hertugen igen regimentet for at deltage i en feltgudstjeneste, for at sige regimentet tak for dens indsats og for personligt at uddele en række Br.K.V.K., herunder også af 1. Klasse af denne orden, som han netop havde indstiftet. Den 7. april forlod regimentet indkvarteringsstederne og marcherede i silende regn og opblødte veje over Itres – Ribgécourt – Marcoing – Noyelles til Pronville syd for Cambrai. Efter at Hertugen havde deltage i bisættelsen af Oblt. Frhr. Grote på kirkegården i Bouchain, ankom han igen i Pronville, hvor han endnu engang uddelte en række udmærkelser. Det var sidste gang han i felten besøgte sine landsmænd og regiment medlemmer, hvor hvilke han altid havde stor omsorg. Endnu stod folk og fyrste sammen. Hertugen og hans regiment dannede til den bitre del af den tyske hær.

Den 11. april blev regimentets kvarterer forlagt til Haussy nordøst for Cambrai. Den 15. april marcherede det til banegården i Ardres, hvorfra den blev transporteret med tog over Aulnaye – Hirson – Mézières – Charleville – Carignan – Montmédy – Conflans til Mars-la-Tour. Regimentet ankom hertil den 16. april og kom i kvarter med regimentsstab, 5., 6. og 3. MG-Kompanie i denne landsby, med 1. Kompanie i Puxieux, 2. Kompanie i Pronville, 3. og 4. Kompanie i Vionville, 1. MG-Kompanie i Flavigny, 7. og 8. Kompanie i Vruville og III. Bataillon i Doncourt. Hvilet varede til den 18. april. Derefter fulgte indsættelsen af 20. Inf.Div. i 82. Res.Inf.Div. stillinger i afsnittet nordøst for St. Mihiel langs Meuse. Frem til den 20. april blev stillingen nået via Hattonville. I. Bataillon forblev i første omgang som reserve i Denxnoubs-aux-Bois, hvor den begyndte på uddannelse. II. og III. Bataillon overtog stillingen fra Res.Inf.Regt. 270, førstnævnte i Afsnit D.II Nord med tilslutning til højre til Inf.Regt. 79 ved Seuzey, sidstnævnte i Afsnit D.II Mitte vest for Bois de Lamorville med forbindelse til venstre til IV. Landw.Batl. 110 ved Lamorville, som var underlagt Inf.Regt. 92. Syd herfor sluttede Inf.Regt. 77 sig til.

Denne stilling var allerede opstået i september 1914 som fronten stivnede, og siden da stort set uændret. Overfor stod fjenden i en linje øst for Meuse, der tidligere havde tilhørt den permanente fæstningszone Verdun-Toul, og som i løbet af tiden var udvidet til et vidt forgrenet system af skyttegrave, der på alle måder havde karakter af en forsvarsstilling. Fjendens artilleri ved Selusekopf, i Fort Troyon, ved Lacroix-sur-Marne og på den anden side floden ved Marcauleu skoven forblev forholdsmæssigt rolig. Af og til blev der udløst ildoverfald. Fjendens infanteri viste sig ikke i dagslys. Kun under patruljer i ingenmandsland, der havde en bredde på 1-1½ km mellem linjerne, skete der af og til sammenstød og beskydninger. Stillingen var ved overtagelsen rimeligt godt udbygget, og kun på højre fløj var den mindre god. Alligevel var den forreste linje så stærkt sammenskudt, at anden linje var

udpeget til hovedmodstandslinje. Regimentet gik derfor i gang med igen at gøre forreste grav modstandsdygtig, for allerede her at kunne imødegå et eventuelt fjendtligt angreb. I tredje linje var der talrige, til dels meget dybe dækninger med plads til en gruppe. De var imidlertid konstrueret efter tidligere retningslinjer, og var derfor i risiko for at styrte sammen. Beredskabet blev placeret i dækninger i Lamorville-slugten. Da stillingen generelt var rolig, forblev bataljonerne 20 dage i stilling og 10 dage i hvil. Den nødvendige uddannelse, specielt i det lette maskingevær MG 08/15, således at der til sidst var 6 MG-mandskab ved hvert kompagni og 12 ved MG-Kompagnierne.

Allerede ved ankomsten var regimentet blevet underrettet om, at Meuse-fronten ved nabodivisionen allerede havde skiftet modstander fra franskmænd til amerikanere. Regimentet fik ordre til at indbringe fanger til endelig fastslåelse af dette, og til opklaring af den fjendtlige stillings styrke. En patrulje under Lt.d.R. Demeaux, 11. Kompanie med 3 underofficerer, 27 mand og et let maskingevær udførte natten til den 26. april en kraftpræstation, der fik fuld anerkendelse oppefra. Eftersom flankesikring havde efterladt to grupper og det lette maskingevær midt mellem de to stillinger, gik Lt.d.R. Demeaux ved midnatstid frem ledsaget af Ufffz. Kues, Gefr. Kaschuba, Musk. Fellermann, 10. Kompanie, Gefr. Müller, Ers.Res. Graul, 9. Kompanie og Ufffz. Romeike, 11. Kompanie i retning af Lärchenwäldchen til den fjendtlige pigtråd, som han i 35 meters bredde gennemskar. Han trængte herefter frem til fjendens hovedgrav, hvor han fastslog placeringen af flere poster, uden at disse opdagede ham. Samtidig rekognoscerede han mod styrken i de forskellige grave og hindringer. Efter at have gennemskåret hindringen, der ikke blev bevogtet, gik han først syd og så igen nordpå til en ny hindring, som han gennemskar, til en dækning, hvor han fandt to sovende amerikanske artilleriobservatører, som han tog til fange. Den ene forsøgte på vejen tilbage at flygte, men Lt.d.R. Demeaux løb efter og skød ham ned. På trods af advarende råb fra den flygtende og et livligt skyderi, lykkedes det patruljen uskadt at nå tilbage til Lärchenwäldchen for bag skoven at samle efter at have hængt en kopi af *Gazette des Ardennes* op i skoven. Omkring kl. 0500 vendte de tilbage til egne linjer med deres fange. På den måde blev det også her med sikkerhed fastslået amerikanere, der endnu var blandet med franskmænd. For denne fremragende præstation blev Lt.d.R. Demeaux, som havde udvist stort initiativ og tapperhed, at bataljonschefen øjeblikkeligt tildelt Jernkorsets 1. Klasse, og ligeledes Br.K.V.K. Ufffz. Kues blev forfremmet til Vizefeldwebel, Gefr. Kaschuba og Müller til Unteroffizier og Musketier Zellerman og Ers.Res. Graul til Gefreiter. Sidstnævnte modtog ligeledes et Br.K.V.K. I. Klasse. Foruden en kontant belønning blev der meddelt 14 dages orlov, der øjeblikkeligt kunne påbegyndes.

Da amerikanerne i midten af maj tilsyneladende igen var blevet afløst af franskmænd, blev der befalet en ny patruljeoperation. Den 16. maj gik Vizefeldwebel Schwarz, 1. Kompanie kl. 0100 med 2 underofficerer og 19 mand og et let maskingevær frem, støttet af en flankesikring bestående af Vizefeldwebel Linnekuel, 2. Kompanie med 6 mand og ligeledes et let maskingevær. Omkring 80 meter før den fjendtlige hindring stødte han på en fjendtlig lurepatrulje på omkring 30 mand, der forsøgte at afskære den tyske patrulje. Spidsen afgav herunder pistolskud. Vizefeldw. Schwarz blev hårdt såret af et skud og Musk. Hobein, 1. Kompanie i mindre grad. Det lykkedes ikke at tage fanger. Patruljen blev tvunget til at falde tilbage, og herunder opdagede man, at Ufffz.

Schwartz manglede. Uden at tøve gik Ufffz. BaueIrhorst, 2. Kompanie, Gefr. Müller og Musk. Conrad, 1. Kompanie øjeblikkeligt tilbage, og det lykkedes dem at bringe Ufffz. Schwarz i sikkerhed.

Med mulighederne for at gennemfører uddannelse under den forholdsmæssige ro, øgedes 20. Inf.Div. kampkraft betydeligt. Også de sidst ankomne rekruterstatninger var ganske gode og beviste, at Tyskland stadig rådede over tilstrækkelig med ungt personel, besjælet af opgaven med at beskytte deres fædreland, og med bestræbelser for ikke at stå tilbage fra deres ældre kammerater.

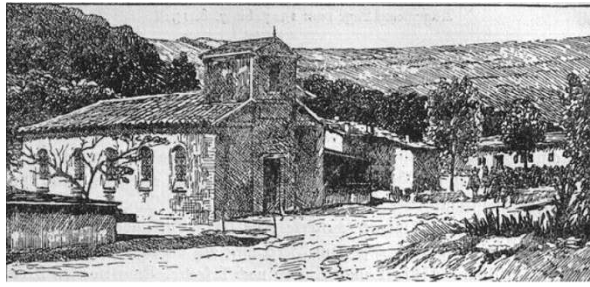
Uddannelse af mandskabet i den nye kamp-taktik med let maskingevær som det primære angrebsvåben og den særlige uddannelse af fører for maskingeværer og af gruppeførere, havde gjort store fremskridt. I stedet for spredte, forholdsvis tæt følgende skyttekæder, skete fremrykning under dække af en forspids til opklaring, fulgt af den første bølge i enkeltkolonne med let maskingevær, igen fulgt på lang afstand af yderligere bølger, der uskadt af fjendens modvirkning skulle arbejde sig fremad indtil den med succes kunne skride til en optagelse af kampen. Under en fortsat bibeholdelse af dybdeorganiseringen skulle støttevåben bringes frem, så de kunne finde indsættelse overalt, hvor den forreste linje stødte på selv den mindste modstand. For alle gruppeførere, opdraget til større selvstændighed, voksede ansvaret med størrelsen af de ham betroede opgaver. De tunge maskingeværer var blevet til en ildmur for de fremrykkende skytter, og skulle kontinuerlig holde angrebet i gang ved overalt at forsøge at holde de fjendtlige modstandsreder nede. I forbindelse med storkamp blev størrelsen af kompagnierne betydeligt reduceret, og beløb sig gennemsnitlig til foruden fører at tælle 11 underofficerer og 61 mand. Hvert kompagni omfattede nu kun 9 grupper á 6 mand, herunder 5 maskingeværgrupper på hver en underofficer, 4 skytter og 2 reserveskytter, 4 stødgrupper og de nødvendige ordonnanser til kompagni- og delingsførere. Resten af kompagniet blev holdt tilbage, hvori hvert kompagni som minimum udtog 12 mand til transport af mad.

For at sikre en bedst mulig uddannelse i den moderne kamp blev 20. Inf.Div. i tiden 23. – 26. maj trukket ud af stilling for fuldstændig at kunne koncentrere sig om denne opgave. Inf.Regt. 92 blev afløst af Inf.Regt. 455 fra 233. Inf.Div. Efter et mellemfaldende marchmål i Châtel, blev I. og II. Bataillon med tog fra Vigneulles, III. Bataillon fra St. Benoit og MG-kompagnierne fra Dampvitoux transporteret til Elter syd for Arlon i Belgien. 1., 2. og 3. Kompanie kom i kvarter i Hondelingen, 4. og 1. MG-Kompanie i Weyler, 5., 7. og 8. Kompanie i Rösing (Rachecourt), 6. og 2. MG-Kompanie i Bettenhoven (Battincourt), 9. Kompanie i Differt, 10. og 3. MG-Kompanie i Büvingen, 11. og 12. Kompanie i Wolkringen. Mellem den 29. maj og 4. juni fandt her på Arlon øvelsesområde kampuddannelse sted i kompagniramme, og fra 5. til 22. juni i bataljonsramme. Den 23. juni fulgte ordre om forskydning til et andet øvelsesområde til videre uddannelse. Mellem 24. og 26. juni nåede regimentet med tog over Longuyon – Montmédy – Carignan til banegården i Sedan, hvorfra den marcherede til de nye indkvarteringsområder. I. Bataillon med 2. MG-Kompanie i Raucourt, 5., 6. og 7. Kompanie i Thélonne, 8. Kompanie i Noyers, 2. MG-Kompanie i Remilly, 9., 10. og 11. Kompanie i Bulson, 12. Kompanie i Ehehery, 3. MG-Kompanie i Chaumont. På dette tidspunkt blev enhederne i Nordfrankrig så hårdt ramt af influenzaen, at et stort antal soldater måtte indlægges på lazaret.

Mellem den 28. juni og 9. juli fandt yderligere uddannelse sted. Under en mønstring den 1. juli i Bulson hilste den øverstkommanderende for 3. Armee, Generaloberst von Einem på regimentet og gav udtryk for sin glæde over den fremragende uddannelse. Den 9. juli blev regimentskommandør, Oberstlt. v. Marcard udnævnt til kommandør for Inf.Regt. 132 og Major Niemann fra Inf.Regt. 79 overtog midlertidig kommandoen da den nyudnævnte kommandør, Oberst v. Behr fandt anden anvendelse. Den 10. juli blev regimentet indladet på banegården i Remilly for at finde anvendelse i offensiven på Chemin des Dames.

Den odelagte kirke i Sains-les-Marquion, december 1917

Deuxnouds i maj 1918

Generelle situation

15. juli til 7. august 1918

Den 15. juli var alt parat til et slag mod franskmændene. Forberedelserne var gennemført med samme omhyggelighed som den 21. marts og den 27. maj. Den øverste hærledelse regnede med, at det ville lykkes, da enhederne i de sidste offensiver havde kæmpet fremragende. Ydermere stillede overvægt i angreb ikke så høje krav til moralen end forsvar, og tabene kunne forventes mindre. Tyskland havde ikke længere mennesker at give væk, og ententen havde gennem 20 amerikanske divisioners ankomst fået en vældig forstærkning. Ånden i kampene på Vestfronten var stadig fortræffelig. Selvom ingen af angrebene i marts og i maj havde nået de håbede resultater, var muligheden for den store succes tydelig for enhver.

Angrebet var beregnet til at angribe fjenden der, hvor han var forholdsvis svagest, fra Chateau-Thierry til Tahure øst for Reims, og tvinge ham til at hente stærke kræfter hertil fra fronten i Flandern, hvor man i august havde til hensigt at gå til angreb. 7., 1. og 3. Armee blev bestemt for angrebet. Førstnævnte havde til opgave at støde frem på begge sider af Marne i retning af Epemay, mens de to sidste øst for Reims ligeledes med højre fløj rykkede mod Epenay, men lagde tyngden mod Charlons-sur-Marne. Til dækning af 7. Armee var 9. Armee, hentet i Rumænien, indsat mellem Oise og Ourcq på begge sider af Aisne, da der måtte forventes et fjendtligt modangreb i retning af Soissons. 7. Armee tiltvang sig den 15. juli i et strålende fremstød overgang over Marne, og trængte videre mod syd ind i den fjendtlige stillinger, men stødte imidlertid allerede 5 km længere mod vest ind i stærk fjendtlig modstand. 1. og 3. Armee overskred den første fjendtlige linje, der i rette tid planmæssigt var rømmet af fjenden, men blev foran den anden linje indviklet i hårde kampe. Gennem uforsigtig omtale i Tyskland havde fjenden allerede forinden erfaret om den øverste hærledelses planer, og var gennem fanger i mindste detalje blevet præcist underrettet om dag, time og sted for angrebet. Gennem forræderi var denne sidste offensiv mislykkedes på et tidspunkt, hvor der stadig herskede tillid til egne kræfter og de hidtidige præstationer af fører og tropper gav håb om en afsluttende sejr. For anden gang blev Marne til Tysklands skæbneflod. Krigslykken svingede endegyldigt over på fjendens side. Franskmændene havde haft tilstrækkelig tid til at afpasse deres egen planlagte offensiv i forhold til de tyske planer. Allerede den 18. juli blev en sort dag for de tyske tropper. Under anvendelsen af talrige nye, mindre kampvogne i et antal aldrig tidligere set, angreb fransk infanteri denne dag i flere bølger fra Villers Cotterets og gennembrød 9. Armee og højre fløj af 7. Armee. På grund af denne udvikling havde den øverste hærledelse allerede den 16. juli indstillet 1. og 3. Armees angreb, og havde til hensigt natten til den 21. juli at gennemføre den overordentlig vanskelige tilbagetrækning af 7. Armees enheder til nordsiden af Marne. Selvom denne tilbagetrækning forløb relativt gunstig, havde fjenden i mellemtiden i retning af Soissons ved 9. og 7. Armee mellem Oise og Ourcq vundet så betydeligt terræn, at alle bestræbelser ved den øverste hærledelse nu måtte rettes mod et forsvar. De reserver, der stod klar til en ny offensiv i Flandern, måtte i hast flyttes til indsættes på den truede front i syd. 20. Inf.Div., der havde gjort klar til en fortsættelse af angrebet langs Ardre øst for Reims, blev i hast igen flyttet herfra. Den 19. juli lykkedes det den gennem et massivt modangreb at genoprette situationen langs vejen Soissons – Hartennes. Efter afvisning af nye fjendtlige forsøg den 20., 21. og 24. juli besluttede den øverste hærledelse natten til den 27. juli også her at falde tilbage og forlægge modstanden til Marne-Vesle-stillingen. Det bevægelse forsvar mellem Marne og Vesle fandt sin afslutning den 28. juli. På trods af store tab følte den tyske soldat sig fjenden langt overlegen, men situationen formede sig kritisk som følge af vanskeligheder med en hurtig erstatning af personel og de tydelig forestående nye fjendelige angreb, og stillede den øverste hærledelse overfor nye vanskelige beslutninger.

Slugt øst for Taux under fransk spærreild, 23. juli 1918

Regimentets kampe i forsvarsslaget mellem Soissons og Reims, ved Villemontoire, Tigny og Taux

20. juli til 2. august 1918

Gib, Herr, wenn einst die Stunde schlägt,
Da alles, was du mir gegeben,
In deine Hand zurückgelegt,
Mein ganzes Sein, mein ganzes Streben

Gib Herr, daß wirbelnd der Klang
der Trommel alles überklinge,
Daß meine Seele noch den Sang
Von meines Willens Glauben singe.

Gib Herr, daß dann von Glanz umloht,
Vom Atemhauch der Schlacht umflutet,
Im Siegerkleid wir naht der Tod,
Daß jauchzende ihm mein Herz verblutet.

Gib, daß mich nicht auf weichem Pfühl
Des seigen Sterbens Gift erwarte,
Nein, das im heißen Kampfgewühl
den Schaft der heiligen Standarte.

Dein meiner Väter Farben trägt,
Noch zuckend meine Hand umkralle! –
Gib, daß ich, wenn die Stunde schlägt,
Erhobenen Hauptes aufrecht falle!

Inf.Regt. 92 blev tidligt den 11. juli udlosset i Verrières. Efter midlertidig indkvartering her og i Les Petites Armoise og Sy, marcherede den 12. juli om aftenen til Châtillon-sur-Bar og herfra straks videre til indkvarteringer i Vouziers og Chestgres. Som det blev mørkt fortsatte marchen den 13. juli til Gottorp-lejren 2 km syd for Machault, som blev nået tidligt den 14. juli. På grund af de fjendtlige fly kunne alle forskydninger kun gennemføres om natten. Ved starten på den sidste store offensiv var stillingsbesættelsen ved regimentet:

Regimentskommandør: Major Niemann (til 29.7.); Major v. Normann
Adjutant: Lt. Buurman (til 21. juli); Lt.d.R. Schönbrunn
Læge: St.Arzt Dr. Turban (til 27.9.)
MG-Officer ved Staben: Lt.d.R. Schönbrunn (til 21.7.); Lt.d.R. Seeland (til 24.7.)
Ordonnansofficer: Lt.d.R. v. Bülow († 14.9.); Lt.d.R. Seeland.

I. Bataillon

Kommandør: Hptm. a.D. v.d.Decken (til 8.8.), Oblt. Grahn
Adjutant: Lt. Leusch
Læge: Oberarzt Dr. Coenen (til 27.9.)

1. Kompanie: Lt.d.R. Hinrichs (til 22.7.); Offz.Stellv. Ehrenporde (til 25.7.); Lt.d.R. Schmidt (Karl) (til 8.5.); Lt.d.R. Lüke (til 13.8.), Lt.d.R. Mögel (til 14.9.); Lt.d.R. Ungricht.

2. Kompanie: Lt.d.R. Querner (til 27.9.)
3. Kompanie: Lt.d.R. Knoche (til 2.8.); Lt.d.R. Hemmpel (til 14.9.)
4. Kompanie: Lt.d.R. Schulze (til 3.9.); Lt.d.R. Heiterfuss

II. Bataillon:

- Kommandør: Rittm. Herre (til 25.7.); Lt.d.R. Seeland (til 30.7.); Hptm. v. Negelein (til 4.9.); Hptm. Frhr. v. Vietinghoff-Scheel (til 17.9.); Lt.d.R. Schulze (til 29.9.); Hptm. v. Negelein
 Adjudant: Lt. Baertling (til 27.9.)
 Læge: Dr. Alke (til 27.9.)
5. Kompanie: Lt.d.R. Beusch (til 22.7.); Lt.d.R. Eisfeld (til 29.7.); Lt.d.R. Blanke (til 30.7.); Lt.d.R. Goretzki (til 14.9.); Lt.d.R. Sirardin (til 27.9.)
  6. Kompanie: Lt.d.R. Böwing (til 21.7.); Lt.d.R. Jürgens (til 30.7.); Lt.d.R. Blancke (til 14.9.); Lt. Ewald (til 23.9.); Lt.d.R. Blancke (til 27.9.)
  7. Kompanie: Lt.d.R. Schwarz (til 23.7.); Lt.d.R. Brüggemann (Karl) (til 27.9.)
  8. Kompanie: Lt.d.R. Lieder (til 22.7.); Lt.d.R. Schrader (til 12.8.); Lt.d.R. Wacker (til 18.9.); Lt.d.R. Stender (til 23.8.); Lt. Ewald (til 27.9.)

III. Bataillon:

- Kommandør: Hptm. Kutzen (til 2.8.), Hptm d.R. Hruschka (til 29.8.); Hptm. Kutzen
 Adjudant: Lt. Korfes (til 25.9.); Lt.d.R. Mittweg
 Læge: Dr. Graaeff
9. Kompanie: Lt.d.R. Kofahl (til 25.7.); Lt.d.R. Ludolph (til 15.9.); Lt.d.R. Gleitz (til 16.9.); Lt.d.R. Köllmann.
  10. Kompanie: Lt.d.R. Köllmann (til 5.8.); Lt.d.R. Hoffmann
  11. Kompanie: Lt.d.R. Demeaux (til 5.8.); Lt.d.R. Becker (Friedrich, † 27.9.)
  12. Kompanie: Lt.d.R. Schrader (til 5.8.); Lt.d.R. Appel † 27.9; Lt.d.R. Andresen

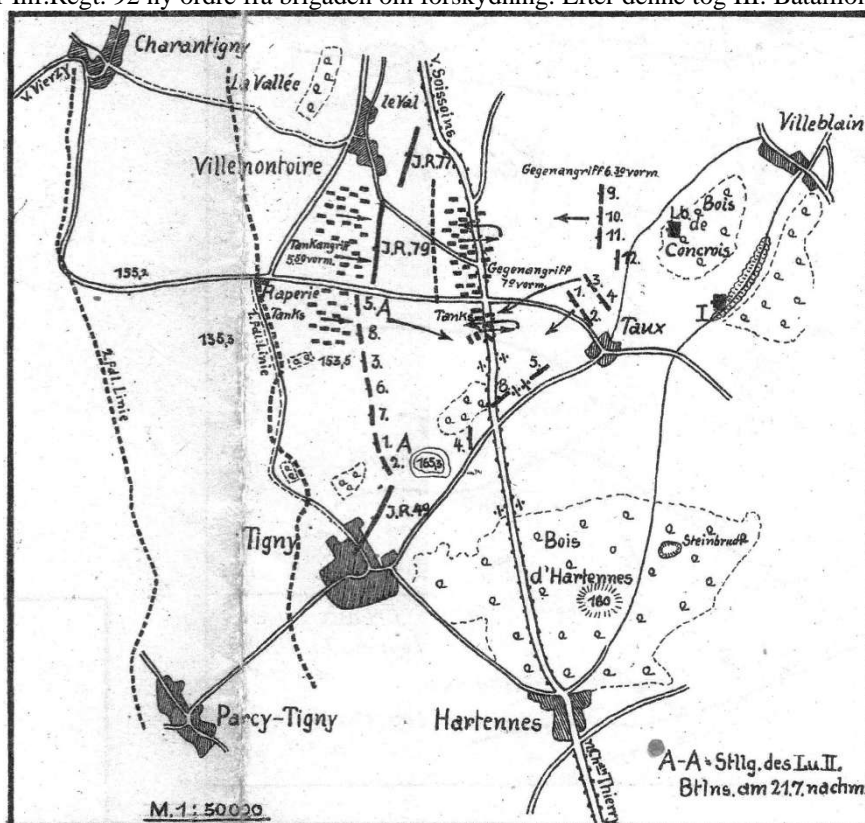
1. MG-Kompanie: Lt.d.R. Meyer (Ernst) (til 23.8.); Lt.d.R. Trog
  2. MG-Kompanie: Lt.d.R. Witt (til 27.9.)
  3. MG-Kompanie: Lt.d.R. Kuchenduch (til 27.9); Lt.d.R. Schmidt (Karl) (til 26.8.); Lt.d.R. Gerdes (til 27.9.); Lt.d.R. Fricke
- MW-Kompanie: Lt.d.R. Raecke.

Offensiven med 7., 1 og 3. Armee startede den 15. juli kl. 1000. Det gevaldige ildskær fra artilleriets ildåbning oplyste hele horisonten og syntes at givet en lovende optakt. Viljen til at løse den nye store opgave, troen på den endelige sejr, gennemstrømmede stadig soldaternes hjerter. Tropperne endte ikke til mismodet i Tyskland. Ingen anede, at skæbnen allerede var faldet i slag for de af regimentet, der trådte i kamp - hjemsted for den sidste angrebshær i det sidste angrebsslag. Underrettet i mindste detalje gennem et smædedigt forræderi, kunne fjenden deling for deling med ur i hånden tage sine forholdsregler mod de tyske hensigter. Efter at være alarmeret kl. 0500, ventede regimentet utålmodigt på ordre til antrædning. Kl. 0600 mindskedes kanontordenen. Kl. 10 kom ordre til at rykke frem i sydlig retning mod St. Etienne. Imidlertid blev ordren kort efter annulleret, og regimentet returnerede til sine gamle kvarterer. Det var en meget stor skuffelse, at de også forblev her den 16. juli. Ingen vidste, hvordan det gik kampen langs fronten. Endeligt kom nogle få oplysninger fra sårede, hvoraf det fremgik, at angrebet var blevet bremsed foran den anden franske stilling, og herefter gået i stå. Billeder fra tidligere offensiver dukkede op i hukommelsen, hvor de store forventninger ligeledes var blevet skuffede. Imidlertid var håbet om succes endnu ikke slukket og utålmodigheden voksede, da der kl. 1430 tilgik befaling til 20. Inf.Div om ved mørkefald at foretage en forskydning mod nordvest. Kl. 23 blev marchen påbegyndt over la Neuville til Kaiser-Lager syd for Aussonce, i nærheden af hvilken der blev slået bivuaak, da lejren var stærkt belagt. Den 17. juli kl. 1030 fortsatte regimentet marchen over Hentrégiville – Warmeriville – Bazancourt – Boult – St.Etienne-sur-Suippes til Hohenzollern-lejren ved Auménancourt-le-Grand nord for Reims. Et kraftigt uvejr fik regnen til i timer at sile ned, og alle var gennemblødt til skindet. Der opstod flere stop og marchen forvandlede til en stor anstrengelse.

Målet blev først nået den 18. juli kl. 0530. Håbet om at få et hvil her blev ikke til noget. Kl. 15 kom besked om, at regimentet kl. 18 med lastbil ville blive transporteret videre. Med endnu våde uniformer blev lastbilerne lastet. Først Inf.Regt. 77 og 79 og siden Inf.Regt. 92 startede turen, idet dog to kompagnier fra I. Bataillon måtte efterlades på grund af pladsmangel. De fulgte senere efter med lastbil. I første omgang gik turen i vestlig retning over Cormicy – Pontavert – Beaurieux – Condé-sur-Aisne til Sermoise øst for Soissons. Efter en orientering af førere over situationen gik det mod syd til Nampteuil-sous-Muret, hvor regimentet indtog en optagestilling.

Rygterne, der under transporten havde bredt sig blandt soldaterne, at franskmændene tidligt den dag var brudt igennem 9. og 7. Armee ved Soissons, vist sig kun alt for rigtig. Begunstiget af tågedannelser efter det kraftige uvejr og det høje korn foran fronten, var franskmændene med indsættelsen af over 800 mindre kampvogne, stødt frem fra Compiègne skovene, og havde løbet de forreste linjer over ende frem til artilleristillinger og divisionsstabe, og tilføjet store tab. Enhederne havde dog hurtigt organiseret sig og trak sig kæmpende tilbage mod vejen Soissons – Château-Thierry. Det drejede sig om at forhindre fjenden i yderligere fremrykning og forhindre ham i at nå sit mål, en afskæring af de tyske tropper i Marne-buen. 20. Inf.Div. var den første hærreserve, der hurtigst kunne indsættes på den truede front. Efter en transport på 13 timer begyndte 20. Inf.Div. den 19. juli kl. 0400 fremrykningen mod fjenden, der allerede havde passeret hovedvejen Soissons – Hartennes, for igen at presse ham tilbage til en linje Charantigny-Tigny. Vejret var igen klaret op. Et klart sollys fik igen en selvsikker stemning til brede sig. Med Inf.Regt. 77 til højre og 79 til venstre rykkede den forreste linje frem. Inf.Regt. 92 fulgte som brigade reserve bag midten af begge regimenter og nåede over Charcrise i en fremrykning mod vest, kl. 1730 frem til Villeblain. II. Bataillon blev i starten placeret 500 meter nordvest for Villeblain mølle på en skråning. I. og III. Bataillon placeredes 2 km syd for landsbyen ligeledes på en skråning med front mod vest. Da 20. Inf.Regt. ankom, stod i forreste linje III/Res.Inf.Regt. 214 mellem sydkanten af Buzancy til 1200 meter syd for herfor, omkring 700 meter øst for hovedvej Soissons-Hartennes. Hertil sluttede sig I./Res.Inf.Regt. 214 i en linje næsten parallel med hovedvejen indtil 100 nord for Taux. I linjen Taux – Tigny stod to bataljoner fra Res.Inf.Regt. 49. Syd for Taux buede fronten mere mod syd, hvor II./Res.Inf.Regt. 308 holdt linjen. På grund af kraftig artilleribeskydning fra begge sider var landsbyen Villemontoire rømmet. Inf.Regt 77 og 79 fik derfor til opgave at nå denne og fastholde en hovedmodstandslinje fra bakkerne øst for Charantigny – vejgaflen ved Højde 155,3 – Højde 165,3 nord Parey Tigny til markvejen i vestlig retning, Inf.Regt. 77 i det nordlige afsnit til Højde 155,2 og Inf.Regt. 79 i den sydlige frem til Taux. Villemontoire blev nået kl. 1900 af Regt. 77, der fortsatte til bakkerne øst for Raperie, hvor de kl. 2015 afviste et fjendtligt kampvognsangreb. Franskmændene trak sig tilbage til Vierzy. Kl. 21 stod II./Inf.Regt. 79 sydvest for Villemontoire med I./Inf.Regt. 79 i tilslutning mod syd. Dens III. Bataillon forblev som reserve øst for vejen Buzancy – Taux. For at dække venstre flanke af Inf.Regt. 79 I./Inf.Regt. 92 kl. 2200 ordre til at rykke frem til det sydøstlige hjørne af Bois de Concrois, og herfra tage forbindelse med både I./Inf.Regt. 79 og II./Res.Inf.Regt. 49 ved Taux. Hele dagen rasede en voldsom artillerikamp. I luften blev der udkæmpet talrige luftkampe. Natten forblev relativ rolig.

Tidligt den 20. juli tilgik der Inf.Regt. 92 ny ordre fra brigaden om forskydning. Efter denne tog III. Bataillon opstilling i slutten 1.500 meter vest for Villeblain, I. Bataillon og regimentets stab i slutten 500 meter øst for Taux. II. Bataillon satte sig i march mod sydvest mod Bois d'Hartennes, hvor de som reserve placeredes i et stenbrud og den nordøstlige kant. Omkring kl. 0530 fik III. Bataillon desuden ordre til at stille to kompagnier til disposition for I./Inf.Regt. 79. 9 og 12. Kompanie blev sat i march mod K.T.K. Nord og allerede kl. 0915 midlertidig indsat ved I./Inf.Regt. 79 da fjenden fra Højde 132 angreb dens II. Bataillon og højre fløj af I. Fjenden blev afvist. 10. og 11. Kompanie var i mellemtiden trukket nærmere hovedvejen. Også syd for Parcey-Tigny havde fjenden angrebet og havde her opnået terræn, hvorved venstre fløj af 20.

Inf.Div. ved Tigny kom i fare. I. Bataillon sendte derfor 1. Kompanie til vest kanten af Taux til disposition for kommandøren for II./Res.Inf.Regt. 398.

Kl. 1130 angreb franskmændene også Inf.Regt. 77 ved Villemontoir og opnåede terræn i retning af Raperie, men blev så slået tilbage. Kl. 1515 fulgte et nyt angreb med kampvogne mod Inf.Regt. 77 og 79. Af 6 kampvogne blev 2 ødelagt, mens 4 gennembrød linjen. Derimod lykkedes det ikke infanteriet – hvide og farvede franskmænd – at bryde igennem, og flygtede omkring kl. 1640 tilbage i store skare. den fjendtlige ild lå hele dagen over skoven ved Hartennes, hvorved der opstod betydelige tab. Kompagnierne i II. Bataillon havde et større antal faldne og talrige sårede. Lt.d.R. Löbnitz, 6. Kompanie, faldt. Fører for 5. Kompanie, Lt.d.R. Bensch og for 6. Kompanie, Lt.d.R. Böwing, blev såret. Syd for Hartennes var fjenden ligeledes trængt ind i stillingen, men blev her igen trængt ud. Om aftenen denne dag fik II./Inf.Regt. 92 ordre til at overtage den hidtidige linje fra Højde 153,5 til den nordlige kant af Taux, og herved lægge sine stillinger 500 meter frem mod vest til den tidligere forpostlinje. Op-gaven var meget vanskelig, da afsnittet havde en bredde på 1 km, og det på grund af det høje korn ikke lod sig gøre at etablere en sammenhængende linje. Ydermere havde franskmændene besat den lille skov nord for Parcy-Tigny og her placeret et utal af maskingeværer. Det krævede timelang arbejde i løbet af natten at skabe tilstrækkelige skudfelter. 5. og 8. Kompanie besatte den nordlige del af stillingen med front mod nordvest, 6. og 7. Kompanie den sydlige med front mod vest. Mellem de to grupper var der et hul på 250 meter. Der var ingen reserver. III. Bataillon blev holdt tilbage i dens gamle stillinger i slutten 1500 meter vest for Villeblain som brigade reserve. I. Bataillon forblev i dens hidtidige stillinger. På ordre fra regimentet blev der på bakkerne vest for Taux placeret gensidigt flankerende maskingeværer, og ligeledes mellem hovedvejen og I. Bataillons stillinger ved Bois de Concrois. Minekasterne fra II. og III. Bataillon blev ligeledes bragt i stilling. Tunge maskingeværer tog opstilling i Hartennes skoven til dækning af hovedvejen i tilfælde af et gennembrud.

II. Bataillon havde netop afsluttet det nødvendige arbejde på den nye stilling, da fjenden den 21. juli kl. 0530 lagde hele stillingen og beredskabsområdet under en kraftig ildoverfald, der ved III. Bataillon i slutten kostede tab på 12 mand. Omkring k. 0530 fulgte det franske angreb på linjen Charantigny – Parcy-Tigny. Det brød igennem Inf.Regt. 77 og 79 stillinger med små kampvogne og nåede på steder over hovedvejen. Også II./Inf.Regt. 92 blev ramt af et angreb med kampvogne og stræk infanteri, og 5. og 8. Kompanie på højre fløj af II. Bataillon måtte overfor denne overmagt trække sig kæmpende tilbage til hovedvejen. Det ældre mandskab gav for det yngre et eksempel på heltmodig tapperhed. Uffz. Hartmann, 2. MG-Kompanie udmærkede sig herunder i særlig grad. Kun skridt for skridt gav de efter for fjenden, hvor mange kampvogne kørte hen over kraterne og allerede dukkede op i ryggen på de kæmpende, der alligevel forstod at trække sig ud af denne farlige situation. Også det unge mandskab, der for en dels vedkommende for første gang var i kamp, faldt kun tøvende tilbage. Fremme ved hovedvejen, trængt omkring 700 meter tilbage, blev de optaget af de tunge maskingeværer fra Maschinengewehr-Scharfschützen-Abteilung 32, der bibragte de angribende franskmænd uhyre tab. Fjenden fulgte stadig mere forsigtig og langsomt. Lt.d.R. Eisfeldt, fører for 5. Kompanie, besatte hovedvejen og den vej, der førte mod Taux, med front mod nord. Kampvognene lagde med deres kanoner og maskingeværer ild over hovedvejen. Infanteriammunition var ikke tilstrækkelig til at standse dem. De fortsatte ned ad hovedvejen indtil 30 meters afstand, uden at de med deres voldsomme skydning tilføjede enhederne tab. De tunge maskingeværer i Hartennes-skoven skød langs hovedvejen så det fjendtlige infanteri ikke kunne krydse vejen. I mellemtiden havde batterierne taget kampvognene under beskydning, havde sat flere ud af spillet og andre til at vende om. Kort efter dukkede nye kampvogne op i deres sted og krydsede hovedvejen, så der pludseligt kom seks kampvogne til syne øst for vejen. Ammunitionen begyndte at slippe op, maskingeværerne løb tør for vand og kaffe blev hældt på i stedet. Tabet af Taux var allerede en mulighed. I dette øjeblik af den største fare, dukkede I. Bataillon op.

Uden nogen form for orientering om situationen var Hptm. v. der Decken kl. 0700 begyndt fremrykning til modangreb. Undervejs fik han meldingen om tabet af Højde 165,5. 1. og 2. Kompanie blev herfor indsat i angreb nord for Taux, fulgt af 3. og 4. Kompanie. Det var et pragtfuldt billede, som kompagnierne rykkede frem til angreb. Allerede kl. 0810 lykkedes det at presse fjenden tilbage over hovedvejen i et intensivt angreb. Intet kunne nu standse dem. I landsbyen Taux lod Rittm. Herre, fører for II. Bataillon, blæse »Det hele fremad!«. Alle rejste sig på ny og med I. Bataillons kompagnier stormede 5. og 8. Kompanie begejstret fremad. Mod dette stormløb holdt fjenden ikke stand. Fra stående skydestilling kunne denne store masse lægges under ild, som området var oversået af døde. Kl. 0845 var Højde 165,5 på I. Bataillons hænder, der besatte den med 1. og 2. Kompanie, mens 3. Kompanie satte sig på Højde 153,2. 4. Kompanie forblev i reserve langs vejen Tigny – Taux. Også 5. og 8. Kompanie indtog sine gamle stillinger. Til venstre for dem havde dele af Res.Inf.Regt. 49 sluttet sig til angrebet. 6. og 7. Kompanie havde haft held til at fastholde dens stillinger. Foruden 8 kampvogne og mange ødelagte maskingeværer, mistede fjenden også 50 ikke sårede fanger til Regt. 412. 8. Kompanie havde mistet omkring to tredjedel af dens styrke, mens 5. Kompanie havde 7 døde og 18 sårede.

Som I. Bataillon var også III. Bataillon allerede kl. 0630 trådte i aktion selvom den ikke havde modtaget meldinger om situationen, og der ikke var opsendt lyssignaler. Hptm. Kurtzen sendte kompagnierne frem i retning af Raperie. Som han nåede omkring 1 km før hovedvejen, så han omkring 8 kampvogne, der allerede nærmede sig vejen fulgt af en infanterimasse. Øjeblikkeligt blev de lagt under ild fra maskingeværer, mens der blev påkaldt artilleri. Flere kampvogne blev ødelagte, mens resten vendte om. Det fjendtlige infanteri blev sønderskudt og flygtede forfulgt af kompagnierne. I en hurtig forfølgelse tog III. Bataillon omkring 50 fanger. Også her efterlod fjenden sig utallige døde. III. Bataillon havde et tab på 8 døde og 39 sårede, herunder Lt.d.R. Kuchenbuch, fører for 3. MG-Kompanie og Fähnr. Rust, 11. Kompanie.

Næppe havde kompagnierne nået stillingerne før et nyt kraftigt fjendtligt kampvognsangreb med tætte infanterimasser omkring kl. 10 fra linjen Højde 143 – Parcy-Tigny brød løs gennem de høje kornmarker mod II. og I./Inf.Regt. 92. 1. og 2. Kompanie på Højde 165,3 stod i risiko for at blive omringet, da de fjendtlige kampvogne passerede forbi på begge sider. De faldt derfor tilbage til en stilling et stykke længere bagud, hvorfra de igen med det samme gik til modangreb, da batterierne havde sat flere kampvogne ud af spillet. Kl. 10 var de forladte stillinger genindtaget på trods af, at eget artilleri gentagende gange skød for kort og kostede tab. I mellemtiden var 6. og 7. Kompanie blevet afløst af Inf.Regt. 49 og trukket ud som reserve. De blev nu indsat til højre ved siden af 1. og 2. Kompanie og lukkede dermed hullet til 3. Kompanie. Dette kompagni havde fuldstændig isoleret uden kontakter til nogen af siderne, fastholdt Højde 153,5 mod de fjendtlige angreb. Fjenden faldt omkring 500 meter tilbage og gravede sig ned. 7. Kompanie blev herefter igen trukket ud og som reserve placeret 500 meter vest for Taux. Maskingeværerne blev bragt frem i stillingen. Et maskingeværkompagni fra Dragoner-Regt. 19 undere Lt. v. Colomb blev stillet til rådighed for Inf.Regt. 92. I mellemtiden havde 9. Kompanie fået etableret kontakt til I./Inf.Regt. 79. Til venstre sluttede 11. Kompanie sig til og en deling fra 12. Kompanie til forbindelse med 3. Kompanie. 10. Kompanie stod til rådighed for Afsnitskommandøren Inf.Regt. 79, Oberst Frhr. v. Ledebur ved dennes kommandostation 1 km øst for Villemontoire. Eftermiddagen forløb rolig bortset fra ildoverfald. Efter de store tab vovede fjenden ikke igen at angribe. Om aftenen skete der en reorganisering af stillingen. Med 3. 1., 2. og 4. Kompanie overtog I. Bataillon den tidligere II. Bataillon afsnit fra Højde 153,3 til den forlige kant af Tigny. II. Bataillon blev som reserve placeret i Taux. III. Bataillon blev igen trukket ud og som brigade reserve placeret øst for hovedvejen i en kornmark, mens I./Inf.Regt. 79 igen overtog sine stillinger.

20. Inf.Div. strålende indsats fandt allerede samme eftermiddag anerkendelse i et telegram fra Generalfeldmarschall v. Hindenburg i hvilken han udtalte sin særlige anerkendelse for divisionens afgørende indgriben i slagets brændpunkt. Denne ros var uden tvivl velfortjent og hævede moralen. Inf.Regt. 92 havde til fulde fastholdt dens stillinger og bragt gennembruddet ved I./Inf.Regt. 79 til standsning. Tabene holdt sig indenfor et forholdsmæssigt begrænset omfang. Lt.d.R. Mögel, 1. Kompanie, Kaminsky, 2. Kompanie og Becker (Kurt) 4. Kompanie blev såret, og ligeledes regimentets adjutant Oblt. Buurman. Et forventet angreb den 22. juli om morgenen fulgte ikke, selvom fjenden lagde en heftig artilleriild mod stillingen og baglandet. Ved 8. Kompanie blev der herved lidt betydelige tab. Lt.d.R. Lieder blev dødeligt såret. Han blev afløst af Lt.d.R. Schrader. Et forsøg på angreb mod Inf.Regt. 79 og længere mod syd i retning Parcey-Tigny blev standset af spærreild. De lidt tab nødvendiggjorde en afkøring af afsnittet. II. Bataillon overtog stillingen sydøst for Raperie med tilslutning til Inf.Regt. 79 til Højde 153,5. I. Bataillon fortsatte herfra linjen til nordkanten af Tigny med kontakt til Inf.Regt. 154. III. Bataillon fortsatte i brigade reserve 500 meter øst for hovedvejen. Til forsvar mod nye kampvognsangreb blev syv panserværnskanoner placeret øst for hovedvejen i kornmarkerne.

Også den 23. juli blev for regimentet en kritisk dag af første klasse. Allerede kl. 0530 begyndte fjenden at overøse de forreste linjer med granater af enhver kaliber, inklusive røgammuniton. En kraftig fjendtlig spærreild lå langs hovedvejen. Samtlige telefonforbindelser

blev afbrudt. Som tågen begyndte at lette omkring kl. 6 kunne man høre støjen fra kampvogne, og snart kunne man se store kampvogne, fulgt 50 meter bag af infanterigrupper, bevæge sig frem mod II./Inf.Regt. 92 og I./Inf.Regt. 79. 5., 8. og 7. Kompanie var fast besluttet på ikke at vige, da man havde erfaret kampvognenes usikre skydning. Oven på kampvognene kunne man se et større antal marokkanere, der viste kampvognskommandøren den rigtige retning. Denne gang syntes fjenden sikker på deres sejr. Kampvognene kørte udenom bakkerne og forsøgte at sætte deres besætninger af. Maskingeværerne rettede ilden mod disse indtil mangel på ammunition og fjendens overmagt tvang dem til at falde tilbage til hovedvejen. Lt.d.R. Eisfeldt, Scharz, Schrader, Becker og Offz.Stelly. Bronst, 5. Kompanie begyndte langsomt at falde tilbage, uden at blive presset af fjenden. De tre delinger fra Maschinengewehr-Scharfschützen-Abteilung 32 gik igen i stilling langs hovedvejen, hvorfra de bibragte fjenden store tab. Tabene blandt 5. og 7. Kompanie tålelige. 6. Kompanie talte på dette tidspunkt kun 16 mand.

Med sin fremskudte stilling havde I. Bataillon rettidigt set kampvognenes fremrykning fra retning af Pacey-Tigny frem mod Raperie og så frem mod II. Bataillon. Den måtte selv samtidig forsvarer sig mod kraftige infanteriangreb, der kunne afvises, hvorefter en flankerende maskingeværild kunne lægges mod de franskmænd, der rykkede frem mod II. Bataillon og bibringe dem store tab. En kampvogn blev med maskingeværild sat ud af spillet, mens artilleriild ødelagde 7. Det lykkedes ligeledes Uffz. Horn fra 2. MW-Kompanie med et skud at sætte yderligere en kampvogn ud af spillet. Uffz. Gropp, 4. Kompanie, udviste særlig opmærksomhed og stor dygtighed. Med to mand, herunder Musk. Rischbieter, løb han frem til et lille skovstykke, hvor en kampvogn var sat ud af spillet, og returnerede med to fanger. Kort efter kom han ind i ilden fra en anden kampvogn, men slap alligevel ikke sine fanger og nåede tilbage til eget kompagni. Ved samme lejlighed udmærkede sig Bataljons-tambur Theiller fra Alsace. Kl. 0840 kunne I. Bataillon melde, at den fuldstændig havde kontrol over sine stillinger og var i god forfatning. 4 MG fra Maschinen-Gewehr-Eskadron, Dragoner 19 fik nu i stilling på Højde 165,5, hvorfra de havde fremragende muligheder for at støtte. Allerede kl. 0900 gik franskmændene igen frem til et fornyet angreb på Højde 153,5. Stærke fjendtlige kolonner marcherede ad vejen Parcy-Tigny – Blagny. Endnu engang var det II. Bataillon, der måtte bære hovedbyrden i angrebet netop som den var på vej til at gå frem i sine gamle stillinger. Det lykkedes I. Bataillon effektivt at flankere det nye angreb, så fjenden igen faldt tilbage. Artilleriild forhindrede yderligere angreb. Et angreb mod Inf.Regt. 154 ved Tigny brød fuldstændig sammen. I. Bataillon var under det sidste angreb blevet hårdt ramt. Dens kompagnier talte nu kun 10-15 mand, men trods den ringe styrke, fastholdt den sine stillinger. Kl. 11 kunne bataljonsfører, Hptm. v.d.Decken melde, at hans mandskab havde kæmpet som løver. Med jernnerver havde I. Bataillon ladet artilleriet passere hen over sig, og havde urokkeligt stået fast. Fast besluttet på ikke at prisgive sine stillinger, hvis besiddelse dagens resultat afhang, kastede de fjenden tilbage igen og igen som han hele tiden på ny forsøgte at sætte besætninger af fra sine kampvogne. Med en blodig næse blev han sendt tilbage i sine udgangsstillinger. Endnu engang vendte kampvogne tilbage, hvoraf yderligere to blev ødelagte. Yderlige forsøg på angreb blev standset i deres vorden. Lt.d.R. Hinrichs, 1. Kompanie, såredes. Også Hptm. Kutzen var kl. 0630 med sin III. Bataillon trådt an til modangreb som han erkendte fjendens angreb. Han så sig tvunget til at efterlade 9. Kompanie til sikring af hans venstre flanke. Det kompagni fra III./Inf.Regt. 79, der havde denne opgave, var som resultat af den voldsomme artilleribeskydning, fjenden lagde over terrænet øst for hovedvejen, panikagtig gået tilbage, hvilket igen havde medført, at samtlige batterier i den østlige kant af Bois de Concrois indstillede skydning og lod deres kanoner i stikken. Hptm. Kutzen tøvede ikke, men kastede 11. og 12. Kompanie med to delinger af 3 MG-Kompanie frem mod fjenden på vejene frem mod Raperie. Under en dødsforagtende fremrykning og store tab, blev fjenden kastet tilbage, der også her var nået ind på 50 meters afstand af hovedvejen. Under den fortsatte forfølgelse blev der taget 25 fanger, mens mange af de retirerende franskmænd fald som ofre. Blandt dem var også amerikanere blandt kampvognsbesætningerne. Endnu engang var slagmarken oversået med døde. Omkring kl. 0900 stod 11. Kompanie 400 meter vest for hovedvejen med venstre fløj langs vejen ril Raperie i en 150 meter lang front mod vest. 10. Kompanie på højde med 11. stod omkring 200 meter fra denne vej med front mod syd. Mellem de to kompagnier var indsat en deling fra 12. Kompanie med front mod vest for at lukke et hul. Til højre var der forbindelse til Inf.Regt. 79 og til venstre til II./Inf.Regt. 92. Mellem III. og II. Bataillon var der et hul på omkring 300 meter. Angrebet havde kostet III. Bataillon, der dagen før havde talt 216 mand, omkring 100 tab. 11. og 12. Kompanie talte på tidspunkt kun over hver 12 mand. 10. Kompanie var på 25 mand, 9. Kompanie på 45. Lt.d.R. Riese, 2. MG-Kompanie var faldet. Lt.d.R. Mast, 9. Kompanie, Demeaux, Friedrich, 11. Kompanie og Brachvogel 9. Kompanie var lettere såret. På den måde havde III. Bataillon på venstre fløj af Inf.Regt. 79 genoprettet situationen.

Mens fjenden generelt faldt tilbage i hans gamle stillinger, fastholdt han vest for Højde 153,5 og 157,2, hvor der opstod maskingeværstillinger. I hulvejen 200 meter nordvest for Raperie samlede sig på ny fjendtlige kræfter. Da Inf.Regt. 92 havde indsat samtlige kompagnier i stillingerne, fik den underlagt 1. og 2. MG-Kompanie/I. bayr. Landsturm-Infanterie-Bataillon Windelheim. Efter kraftig artilleriild mellem kl. 14 og 18 blev den østlige del af

Højde 153,5 igen besat af II. Bataillon. Offz.Stellv. Bronst nåede denne med en deling fra 5. Kompanie. 8. Kompanie besatte sænkningen mellem Højde 153,5 og 157,2. Denne dag indbragte I. Bataillon 7 og II. Bataillon 15 fanger fra regiment 350. Endnu engang havde regimentet kæmpet fremragende, og allerede om eftermiddagen blev præstationen kommenteret af 7. Armee kommando: »der fremstod på en helt enestående måde«.

I krigere fra Villemontoire, Tigny og Taux, jeres kraft forblev ubruds, selvom netop i disse dage forplejningen ofte var utilstrækkelig og I måtte sulte. Hvad kendte hjemstavnen til jeres lidelser, hvor få anerkendte jeres heltegerninger? Måtte kommende slægter ihukomme jeres forgæves stræben, da det drejede sig om at beskytte Tyskland. Ungdommen af 1918 viste sig værdige til at stå i rækken af krigere. Heller ikke transportgrupperne må glemmes, der i disse dag tog turen gennem den fjendtlige maskingeværild for at bringe deres kammerater blot den mest nødvendige forplejning.

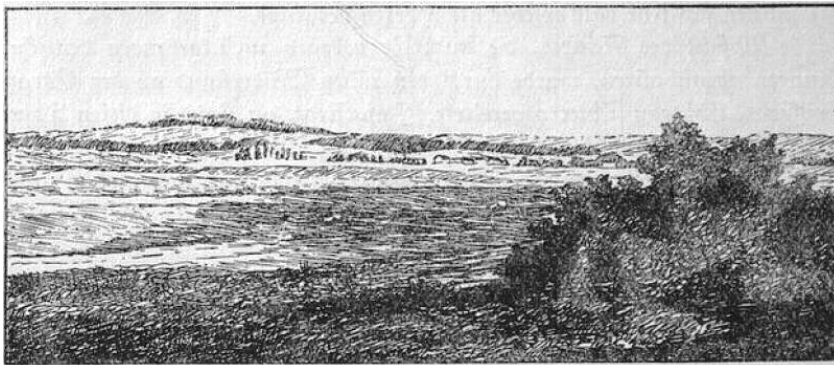
Talrige fjendtlige lænkeballoner om morgenen den 24. juli tydede i retning af en genoptagelse af de fjendtlige angreb. Ikke desto mindre udeblev fjenden og nøjedes med at lægge spredt ild over hele området. Kl. 1820 blev fører for II. Bataillon, Rittm. Herre, såret heraf. Lt.d.R. Seeland overtog kommandoen. Om aftenen fik 8. Kompanie ordre til igen at besætte den vestlige kant af Højde 153,5. Aftenen i forvejen var Ufffz. Heinemann, 7. Kompanie, på denne høj blev afskåret og med en del af sine folk taget til fange. Den stærke besættelse af bakken forhindrede generobringen.

Den følgende nat til 25. juli omkring kl. 0100 lykkedes et forvovent kup for Lt.d.R. Blancke 4. Kompanie. Fra en fremskudt post fra 4. Kompanie på vestsiden af skoven nord for Tigny var der ved en forladt kampvogn omkring 100 meter vest herfor observeret et større antal franskmænd. Lt.d.R. Blancke mistænkte det for forberedelserne til et fornyet angreb, og besluttede sig til at skaffe klarhed over situationen. Han skubbede posten yderligere frem til hulvejen. Naboposten fra den til højre tilstødende 2. Kompanie, der havde gjort de samme observationer, tilbød sig Ufffz. Jürgens og Musk. Bode sig frivillig til opgaven. Det var en mørk nat uden måne. Fra hulvejen lod Lt.d.R. Blancke posten afgive salveild mod kampvognen, mens han selv med Ufffz. Jürgens og Musk. Bode sneg sig nærmere. Der var intet der rørte sig. Fremme ved kampvognen indstillede posten sin skydning, hvorefter Musk. Bode på ordre fra Lt.d.R. Blancke nærmede sig køretøjet. Det viste sig, at denne var ubemandet, men opdagede så franske stålhelme umiddelbart bag ved i en busk. Det samme havde i mellemtiden også Lt.d.R. Blancke og Ufffz. Jürgens set. Kort efter begyndte eget artilleri at lægge ilden herhen. Fast besluttet rejste de tre sig råbende, mens de afgav et par skud, hvorefter 21 franskmænd rejste sig og overgav sig. Under tilbagevejen kom de igen under beskydning, hvorunder formentlig enkelte franskmænd fald som offer. Efter overvindelse af store vanskeligheder, da også eget infanteri skød i troet på, at der var tale om et angreb, kunne 14 fanger afleveres. Fangerne var ungt erstatningspersonel, der først kort forinden fra Luneville var ankommet til fronten. Lt.d.R. Blancke modtog Jernkors I. Klasse, Ufffz. Jürgens forfremmet til Vizefeldwebel og Musk. Bode til Gefreiter, og modtog desuden Br.K.V.K.

Den 25. juli kl. 0730 ¹⁾ begyndte fjenden på en gang en trommeild. Kl. 0600 lagde han en spærreild langs hovedvejen. Umiddelbart herefter trængte han ind i III. Bataillons stillinger, hvorfra han allerede kl. 0630 igen blev kastet ud af et energisk modangreb fra Lt.d.R. Ludolph med 11. og dele af 12. Kompanie. Kl. 0700 fulgte et nyt angreb fra Villemontoire i nordlig retning mod Inf.Regt. 79 stillinger, hvor også 5. og 8. Kompanie, Inf.Regt. 92 blev ramt, så de måtte falde tilbage i deres optagestillinger. Kl. 0830 gik fjenden tilbage over Villemontoire. Under angrebet var fjenden også stødt på dele af 9. Kompanie, der som reserve lå bag fronten, og havde taget dem til fange, herunder Lt.d.R. Kosahl og Mast. også den hårdt sårede Lt.d.R. Löhr, 3 MG-Kompanie faldt i fangenskab. Den vestlige halvdel af Højde 157 forblev på fjendens hænder. Franskmændene gravede sig ned 600 meter nord for Raperie vejen med front mod syd. Artilleriild blev påkaldt over deres stillinger og hulvejen ved Raperie, og yderligere angreb herved forhindret. Ved det fjendtlige angreb var der opstået et hul til I./Inf.Regt. 79 til højre, hvor herefter to kompagnier fra Res.Inf.Regt. 229 blev indsat. I. Bataillons stab mente også at Højde 165,3 blev angrebet og befalede reserven, 3. Kompanie, frem til modangreb, hvilket dog ikke viste sig nødvendig.

Efter kraftige ildoverfald fra det fjendtlige artilleri natten til 26. juli døde ilden ud. III. Bataillon forskød sit afsnit 150 meter nord for vejen til Raperie. Fjenden forsøgte endnu engang at rykke frem fra Villemontoire, men blev hurtigt afvist. I Inf.Regt. 92 afsnit forblev det roligt. Om aften tilgik ordre til afløsning af 20. Inf.Div. gennem 50. Res.Inf.Div. Efter at have overdraget stillingerne til Res.Inf.Regt. 231 marcherede bataljonerne den 27. juli til Ferme l'Épitaphe ved Nampteuil-sous-Muret og gik her i bivua. Dagene mellem den 28. og 31. juli gik med fastlæggelse og etablering af en optagestilling for den forrest kamplinje ved Pont-de-la Folie og Mont-de-Soissons Ferme, der skulle bemannes den 1. august. 20. Inf.Div. forblev indgrebsdivision. Den 29. juli overtog Major v. Normann kommandoen over regimentet, mens Hptm. v. Negelein overtog II. Bataillon. Den 1. august var der

¹⁾ Formentlig en fejl i manuskriptet, da dette tidspunkt ikke passer ind i resten af tidsangivelserne. a.o.

Højde 165.3 mod Villemontaire i juli 1918

befalet marchberedskab, da fjenden skulle være brudt igennem ved Lanoy øst for Hartennes. Da franskmændene hurtigt blev kastet tilbage af modangreb, blev ordren annulleret og regimentet fik ordre til at bemane optagestillingen.

Natten til den 2. august begyndte frigørelsen fra fjenden af den forreste kamplinje, hvilket overalt skete ubemærket af fjenden. Enhederne faldt tilbage gennem optagestillingen. Inf.Regt. 92 fulgte efter natten til den 3. august efterladende sig en bagtrop og patruljer. Marchen gik over Ciry-Calsogne – Conde-sur-Aisne – Jouy til Chevreigny. Vesle blev passeret på tre, Aisne på to broer. Fjenden begyndte nu for alvor at presse på. Flere gange måtte han afvises med ild. Lt.d.R. Knoche, 3. Kompanie nedskød en fjendtlig kavaleripatrulje. Efter passage af floderne sprængte pionerer alle broer. Overalt så man brande stige mod himmelen. Under tilbagetrækningen blev 9. Kompanie ramt af en ulykke ved Ciry-Salsogne. Under passage af nogle træer, der var fældet som vejspærringer, eksploderede nogle håndgranater, hvorved 1 blev dræbt og 9 såret. Regimentet nåede Chevreigny kl. 1245. Man var igen nået et kendt område, hvor regimentet i årene 1916 og 1917 havde udført mange handlinger. Mange en kriger fra denne tid sov her den sidste søvn.

Den 4. august gik marchen over Monampteuil – Urcel – Chivy og slået bivak ved Faubourg-de-Leuilly, syd for Laon. Her blev regimentet til den 7. august. Denne dag transporterede regimentet fra Laon i fire tog. Over Marle – Verviens – Hirson gik turen til Momignies ved den belgiske grænse, hvorfra marchen fortsatte mod vest til kvarterer i Fourmies.

Igen havde regimentet ydet store ofre, der imidlertid ikke stod i forhold til de store tab, franskmændene var tilføjet. Det franske infanteri havde ikke udvist større angrebskraft. De var hele tiden kun rykket så langt frem, at de stadig var beskyttet af deres kampvogne. Disse vendte imidlertid om, når de ikke længe så sig ledsaget af infanteri. Fjenden var trods kraftig talmæssig overlegenhed, aldrig i stand til at modstå et modangreb fra nogle få behjertede folk med et maskingevær.

Den allerede under kampene udtalte ros fandt i en dagsbefaling fra XIII. Württ. Armeekorps, som regimentet havde været underlagt, endnu engang udtryk:

»Divisionen har i de sidste dage ydet fremragende. De med overlegen våbenindsats førte fjendtlige angreb mod kampfronten mislykkedes hele tiden på den tapre divisions urokkelige modstandskraft, der hver gang i energiske modangreb kastede den indtrængte fjenden ud igen. Dagene ved Villemontoire og Tigny vil blive nye æresblade i den velprøvede Divisions historie. Jeg udtaler den kampprøvede division og dens fører mine varmeste og mine ganske særlige anerkendelse.

sign. v. Watter

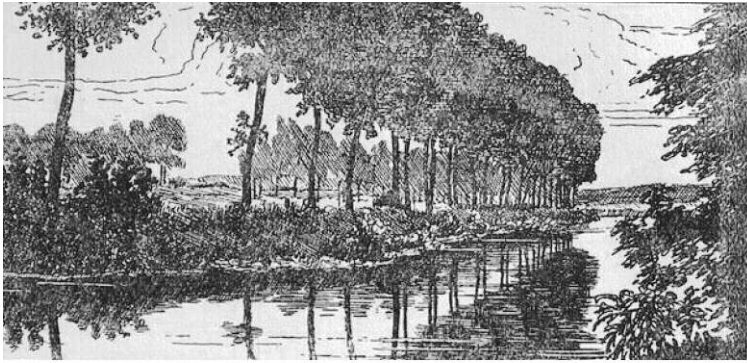
Til denne befaling tilføjede divisionskommandør, Generalmajor Zwanger:

Takket være offermod og sejhed fra alle fører og mandskab er der i divisionens kampterræn præsteret det yderste. Jeg er stolt over at stå i spidsen for sådanne tropper.

I en senere divisionsbefaling den 7. august udtalte kommandøren endnu engang at 20. Inf.Div., indsat i det øjeblik fjenden søgte afgørelsen, havde brudt den fjendtlige angrebsvilje. Dette kunne kun præsteres af en enhed, der kontinuerlig fastholdt dens renommé, at være en af hærens bedste. H.K.H. Hertugen udtalte ligeledes sin anerkendelse til regimentet i et personligt telegram til regimentsfører, Major Niemann, der personligt blev tildelt Br.Kr.V.K. I. Klasse. Generalfeldmarschall v. Hindenburg telegraferede: »Divisionen har kæmpet strålende. Gud være med jer«. I en beretning fra den øverste hærledelse hed det: »En division fra Hannover, der gennem sit seje forsvar i særlig grad udmærkede sig, blev den 19. juli indsat mellem Charantigny og Parcey-Tigny. Den blev indsat mellem de tapre rester af stillingsdivisionen, og blev allerede samme eftermiddag hårdt engageret af gode

fjendtlige angrebsdivisioner. De stovte nedre sakser lod sig ikke ryste af den marokkanske 57. Division og amerikanernes storm. Divisionen kæmpede i begyndelsen uden eget artilleri, er først var på vej, og måtte lade sig støtte af batterierne fra et hurtigt hensygnende artilleriregiment. Der var ingen overskuelige kommandoforhold, men det gik også, og gik endnu bedre da divisionsartilleriet gik i stilling. Det var ikke lang tid, franskmændene kunne fryde sig over deres femdobbelte overlegenhed i artilleri. Endnu den 19. juli udnyttede de energisk, men så var det kritiske punkt i slaget overvundet. De gule kornmarker var fyldte med døde. Den 22. juli måtte to amerikanske divisioner afløses. Franske kavaleridivisioner ventede forgæves på ordre til forfølgelse. Det uafbrudt fortsatte angrebet på disse tropper og fastholdelse af de fastsatte mål, lagde en stor byrde på vore regimenter. De lå i dagevis i de hårde kampe, men de mindste hverken mod eller humør af den grund. Mens angrebene mere og mere blev forvandlede til en forgæves storm, vandt og øgede vore soldater deres tillid fra dag til dag. De følte sig endnu engang herrer over situationen.

Fjenden hensigter om at afskærer de tilbagerykkende tyske enheder i Marne fremspringet blev knust af det seje modstand langs hovedvejen Soissons – Château-Thierry. Inf.Regt. 92 stod i disse dage i brændpunktet af kampene og havde bevist at de endnu engang var i stand til at holde fast. Ewig ære og berømmelse til krigerne og de faldne fra Villemontoire, Tigny og Taux.

Aisne Kanalen ved Aubigny-au-Bac

Generelle situation

7. august. til 25. september 1918

Krigen ville være vundet, hvis angrebsslaget ved Reims havde ført til sejr. Under den ændrede situation kunne det kun komme an på at begrænse sig til forsvar og gennemfører en nyordning af organisationen. Imidlertid gav den øverstkommanderende for Ententen, General Foch, ikke den tyske øverste hærledelse tid hertil. Allerede den 8. august fulgte et overraskende angreb med englændere og franskmænd under General Douglas Haig ved Villers-Bretonneux mellem Ancre og Luce under anvendelse af store mængder kampvogne, som over en front på 18 km bredde gennembrød 2. Armee og ramte den ødelæggende. For første gang var det lykkedes at skabe et gennembrud. Alligevel lykkedes det også denne gang for den øverste hærledelse at lukke hullet. Alligevel viste denne dag endegyldigt, at vendepunktet i krigen var indtruffet. Med vanskelige mandskabssituationen og den stadig mere opgivende stemning i Tyskland, kom det nu kun an på at tilkæmpe sig en gunstigere fred. Den øverste hærledelse beordrede derfor en gradvis tilbagetrækning af tropperne til bagved liggende stillinger for at forkorte frontlinjen, og befalede overalt at ryste fjenden af sig så længe som muligt. Mellem den 8. august og 9. september fulgte tilbagetrækning til Siegfried-stillingen, og herefter fulgte hårde kampe specielt syd for Cambrai og ved St. Mihiel. 20. Inf.Div. befandt sig først i Fransk-Flandern, så i Artois som indgrebsdivision, hvorefter den blev kastet ind i de hårde kampe syd for Cambrai.

Den ødelagte Chevregny i august 1918

Regimentets indsats i Fransk-Flandern og i Artois

Slaget ved Monchy-Bapaume

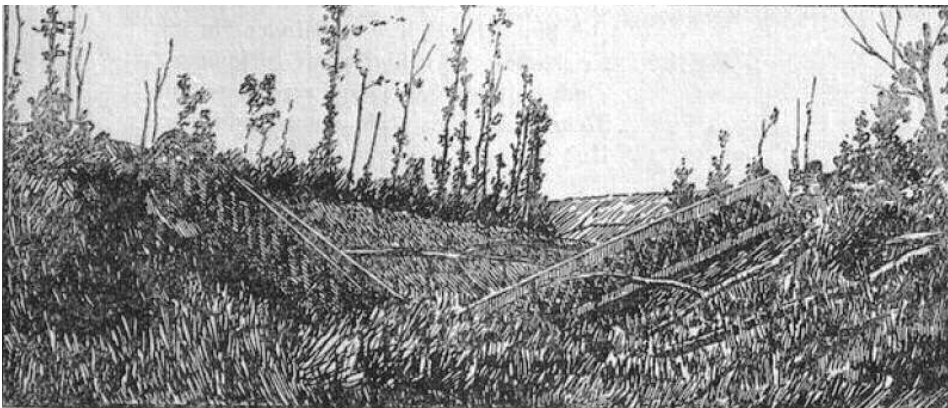
18. august til 4. september 1918

Mellem den 8. og 16. august var der hvil og uddannelse i Fourmies, hvor der foruden erstatningspersonel fra Tyskland også tilgik en stor del af den opløste Res.Inf.Regt. 260 til regimentet. Herved nåede bataljonerne op på en styrke på omkring 800 mand. Den 18. august fulgte så transport fra banegården Sains-du-Nord og Avesnes over Chislain – Peruwelz – Tournai til Ascq øst for Lille. Herfra blev der marcheret gennem Lille til den vestlige forstad Cangelen, hvor der blev indkvarteret. 20. Inf.Div. var underlagt den øverste hærledelse som reserve. Fra fronten vest for Bailleul tornede kanonerne kraftigt, så der i område ved Saily blev rekognosceret for et samlerum til divisionen. Flere gange tilgik ligeledes alarmeringer og marchberedskaber. Herudover fortsatte uddannelsen. Den 24. august var der om aftenen planlagt en øvelse i større enheder, da der kl. 1830 til regimentet tilgik befaling om øjeblikkelig borttransport. Den 25. august kl. 0030 skete transporten fra banegården St. Andrée mod syd til banegården Libèrcourt nordvest for Douai. Maskingeværkompagni og minekasterafdeling fulgte til fods. II. og III. Bataillon marcherede efter ankomst til indkvartering i Pétrie, mens I. Bataillon forskød til Mons-en-Pevèle øst for Libèrecourt. Allerede kl. 10 kom ordren til at forskyde nærmere fronten. Den 26. august kl. 0700 skulle regimentet med I. og II. Bataillon rykke i kvarter i Noyelle Godault og III. i Douges. Bataljonerne nåede individuelt deres mål over Monchoux, Leforest og Courcelles-les-Lens. Begge byer lå allerede under kraftig engelsk artilleri. De tyske enheder fastholdt her stadig Wotan-stillingen. Regimentet blev som indgrebsenhed underlagt 36. Res.Inf.Div. Den 27. august kl. 1700 fik den imidlertid ordre til at forskyde til en beredskabsstilling under 48. Res.Inf.Div. Marchen mod syd i retning af Esquerchin startede kl. 20, hvorfra bataljonerne enkeltvis blev ført videre. I. Bataillon fortsatte til skovlejren ved Brayelle, III. til en baraklejr ved Quièry-la-Motte, mens II. Bataillon kom til jernbanetrekanten ved Brebières. Mens sidstnævnte blev her, blev III. Bataillon umiddelbart efter ankomst indsats i Wotan-stillingen i Inf.Regt. 221 afsnit syd for Quièry-la-Motte, mens I. Bataillon indsattes lige vest for Vitry-en-Artois langs vejen Douai – Arras frem til Scarpe i Inf.Regt. 222 afsnit. 3. Kompanie blev til sikring skubbet frem til Biache-St.Vaast, hvor den befandt sig i en meget udsat stilling, da den hverken til højre eller venstre havde tilslutning, og terræn bag dens stillinger meget sumpet. Underbringelsen var meget mangelfuld og halvdelen af mandskabet måtte sove i det fri. Fjenden nøjedes denne dag og den 28. august med at lægge en kraftig beskydning over området. 3. Kompanie satte til sikring observation af vejene mod Pelves, Hamblain-les-Prés og Saily-en-Ostremont. Kl. 1610 blev der observeret stærke fjendtlige kræfter ad vejen fra Boiry-Notre-Dame mod Hamblain-les-Prés og Biache-St. Vaast. I. og III. Bataillon blev derfor til eventuel modangreb igen indsat i Wotan-stillingen, og overtog i løbet af natten til den 30. august stillingen fra Inf.Regt. 222. Også II. Bataillon gik til afløsning af Res.Inf.Regt. 221 i stilling langs vejen Brebières – Fresnes-les-Montauban. 3. Kompanie var i mellemtiden trukket tilbage. 6. Kompanie kastede denne dag englændere ud, der allerede var trængt ind i stillingen, under håndgranatkamp. Med undtagelse af artilleri forløb den 31. august rolig. Kompagnierne var alle i stilling med en styrke på omkring 65 mand. Om morgenen den 1. september kl. 0430 forsøgte 10 englændere blandet med franskmænd at overrumple en fremskudt post fra 11. Kompanie. Forsøget mislykkedes på grund af postens vågenhed. Kl. 0830 gjorde fjenden endnu et forsøg med omkring 40 mand og et maskingevær. også dette mislykkedes efter et vellykket modangreb fra venstre fløjgruppe i 11. Kompanie under Lt.d.R. Becker, hvorunder især Musk. Kof-fakowski udmærkede sig. Kl. 1230 blev hele 11. og dele af 10. Kompanies stillinger ramt af et kort, heftigt og godt liggende ildoverfald med minekastere. Begge stillinger havde en bredde på 700-800 meter og kun besat med en deling bestående af to maskingevær- og en infanterigruppe. Umiddelbart efter, at den sidste mine var eksploderet, stormede fjenden med en styrke på to kompagnier fra en forbindelsesgrav. Det eneste endnu virksomme maskingevær i 11. Kompanie blev med det samme ødelagt af en håndgranat. Besætningen forskansede sig og kæmpede tappert videre. Vizefeldw. Hillebrandt, 11. Kompanie, iværksatte et modstød fra højre fløj, men måtte hurtigt opgive på grund af mangel på håndgranater. Kl. 1245 fik han overdraget et maskingevær fra 10. Kompanie og gik på ny frem mod fjenden i et forsøg på at rulle fjenden op fra nord. Maskingeværet blev på 20 meters afstand ødelagt af en håndgranat. Han måtte herefter vige for overmagten og falde tilbage till 10. Kompanie.

Under kommando af Lt.d.R. Hoffmann havde dette kompagni i et fremstød fra højre fløj tilbageerobret venstre fløj, hvor fjenden var trængt ind. Herunder især Uffz. Dannhus, Musk. Therfondern og Freund

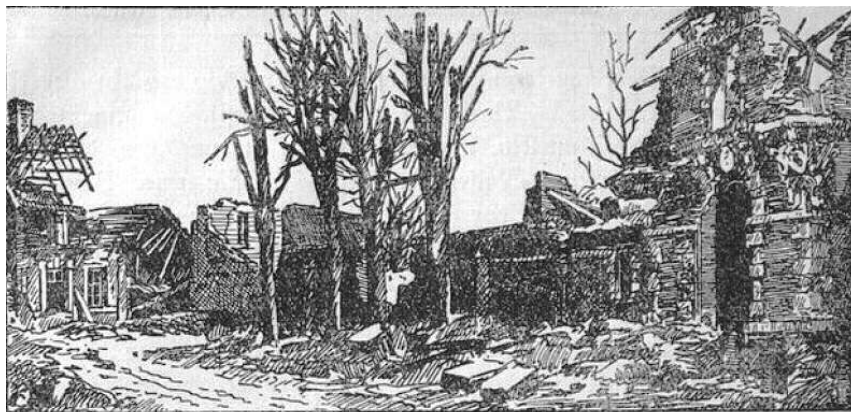
fremragende udmærket sig ved stående på kanten af grave at have sendt den ene håndgranat efter den anden mod fjenden. Fremstødet blev effektivt støttet fra artilleribeskyttelsesstillingen, hvorfra Gefr. Bogge nedkæmpede et fjendtligt maskingevær og dens besætning. Under forsvaret af den forreste linje faldt blandt andre den tapre Fähnrich Frhr. v. Eynatten. Fjenden store overlegenhed og manglen på håndgranater tvang til sidst også 10. Kompanie til at opgive den forreste grav. Lt.d.R. Piep befalede tilbagetrækning, som han kunne iværksætte med tabet af tre mand. Kompagniet fastholdt herefter den anden linje.

Allerede natten til den 2. september blev regimentet igen trukket ud af stillingen, for efter afløsning af blive klargjort til anden indsættelse. I. og II. Bataillon blev trukket tilbage til Lambres og III. Bataillon til Douai, hvortil de ankom tidligt den 3. september. 20. Inf.Div. blev nu underlagt det bayr. II. Armeekorps og fik allerede kl. 1220 ordre til øjeblikkeligt at sætte sig i bevægelse mod de nordlige del af Arleux. Ankommet hertil fik Inf.Regt. 92 til opgave med I. Bataillon øst for Récourt, II. syd herfor nordvest for Saudemont og III. Bataillon længere mod øst at stille sig klar for her at optage enheder, der var under tilbagetrækning til linjen Tortequenne – Arleux – Palleuil. Ifølge en ny ordre skulle III. Bataillon ved Arleux indrettede en optagestilling, II. Bataillon danne stødreserve nord for denne landsby, mens I. Bataillon som divisions-reserve placeredes længere mod nord ved Cantin. Fjenden fulgte kun langsomt efter de retirerende tropper, og blev af artilleriet forhindret i et effektivt fremstød. Regimentet blev derfor allerede natten til den 4. september igen afløst, og 20. Inf.Div. endnu engang bestemt til andet formål. Staben, I. og II. Bataillon rykkede til Guesnain sydøst for Douai og III. Bataillon til Loffre, hvortil de ankom kl. 0700. Heller ikke her skulle de blive. endnu engang blev 20. Inf.Div. indgrebsdivision. Regimentet gik mod hårde dage.

Ødelagt bro over Aisne-kanal ved Chevregny, august 1918

Havrincourt ved Cambrai, 12. september 1918

Regimentets kampe foran og i Siegfried-stillingen ved Havrincourt og Flesquières

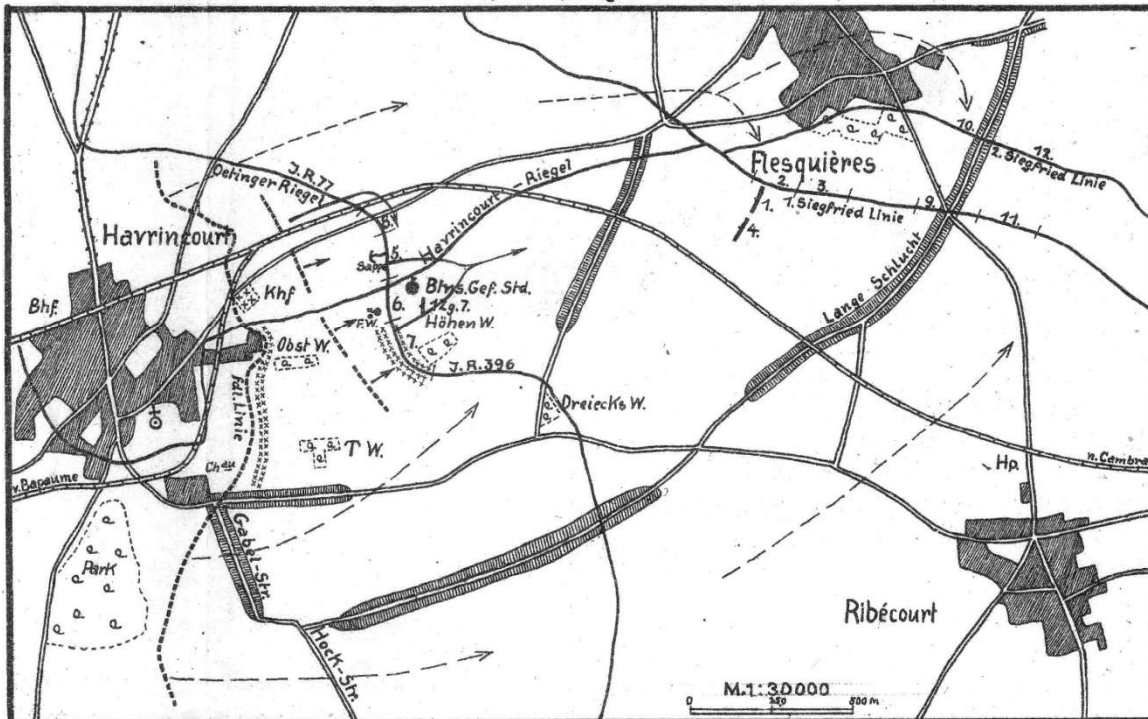
5. til 27. september 1918

Jenseits des Todes fühle ich mich stehn.
Die höchste Freiheit, die der Mensch erringt,
Gibt es an keinem Ort als dem der Schlacht.
ich will mein Leben gern als Kriegsmann Schließen,
doch will ich, daß der Feldherr über mir
Zum Sieg mich nützt und, ehe Schmach mich trifft,
Dem ehrenvollen Untergang mich weiht.
Ich bin nicht Volk, das blüht wie ew'ge Blume.
Ich bin nicht Volk, nur Mauer bin ich,
Friedliches Leben hinter mir zu schützen. –
Doch hoff ich, daß nicht Leere hinter mir,
Nein, stolze Kraft, die nimmer mich verrät.
Und ist es nicht, - so fall ich auch für mich!

Den 2. september beordrede den øverste hærledelse en tilbagetrækning til Siegfried-stillingen. Allerede den 5. september kl. 0400 modtog 20. Inf.Div en befaling, ifølge hvilken den som indgrebsdivision var underlagt XIV. Reserve-Armeekorps under 17. Armee, og skulle sætte sig i bevægelse til rummet Cantaing – Noyelles-sur-l'Escaut – Rumilly sydøst for Cambrai. Denne nye udvikling kom meget overraskende, da de gentagende frem- og tilbagemarcher allerede i betydelig grad havde stillet krav til enhedernes fysiske kræfter. Modsat pressede fjenden skarpt mod alle fronter og bankede allerede på portene til Siegfried-stillingen, hvor det ikke var lykkedes ham at trænge ind samtidig med de tilbagegående tyske tropper. Ordren lød på for enhver pris at fastholde Siegfried-stillingen. Allerede kl. 0830 fulgte transporten af I. og II. Bataillon med lastbiler fra Gueslain, mens III. Bataillon fulgte kl. 0900 fra Loffre. Over Lewarde, Wasnes, Aubigny-au-Bac, blev Cambrai nået, hvor der stadig herskede samme travlhed som tidligere, og hvorfra turen fortsatte til Rumilly. Indkvarteringen fandt dels sted i de ødelagte huse, dels i bivuaak. På tidspunktet forløb den frontlinje, der kom i betragtning til 20. Inf.Div. øst for Mœuvres i sydlig retning over den vestlige del af Havrincourt – øst kant Trescault – vejen mod Gouzeaucourt. Til venstre var der kontakt til 2. Armee. Foran XIV. Reserve-Korps var ifølge fanger indsat seks engelske divisioner med yderligere to i reserve. Under regimentets hvil den 6. september fulgte de første fjendtlige flyveangreb på Cambrai. Da man frygtede for fjendtlige angreb den 7. september, blev der ved regimentet indført kampberedskab. Det var dog først den 9. september, at den over Marcoing blev truffet frem i et beredskabsrum halvvejs til Ribécourt, hvor den forblev til den 10. september.

Karte für die Kämpfe des Rgts. bei Havrincourt u. Flesquières vom 11.-27.9.1918.
u. letzter Großkampftag am 27.9.1918.

Karte 41

Den 11. september kl. 0700 begyndte en kraftig fjendtlig artilleriild langs hele XIX. Res.Korps front. Ribécourt var indhyllt i røg og støv. Jorden dampede. Kl. 0745 blev der ved regimentet indført højeste kampberedskab. Natten forløb under spredt beskydning. Den 12. september var kamplarm fra 52. Res.Inf.Div. front ved Havrincourt tydeligt. Omkring middagstid indløb melding om, at fjenden omkring kl. 0900 havde erobret Havrincourt. Regimentet blev derfor kl. 1230 underlagt 52. Res.Inf.Div. med ordre til at generobre landsbyen. Kl. 1430 blev den trukket frem til et beredskabsrum øst for Havrincourt med højre begrænsning vejen Flesquières – Havrincourt og venstre begrænsning nordkant Ribécourt – syd kant Havrincourt park. I. og III. Bataillon blev sat i forreste linje, mens II. Bataillon havde ordre til at følge bag venstre fløj og støtte angrebet gennem en omgåelse mod sydøst. Efter en ildforberedelse, hvor batterier hele formiddagen skulle holde landsby og park under kraftig beskydning, blev storm fastsat til kl. 1800. Kraftig fjendtlig beskydning og tilmudrede løbegrave forsinkede klargøringen, så stormen måtte udsættes til kl. 1930. Udnyttelsen af systemet af skyttegrave og hulveje frem mod målet muliggjorde en fremrykning uden tab til et udgangsrum »Höhenwäldchen« - »Dreieck-wäldchen« foran Öttinger linjen.

Under den befalede indsættelse i nye hårde kampe var der mere end én af krigerne, som grublede over formålet med krigen. Store dele af befolkningen hjemme i Tyskland, meget personel ved etappen og et antal »blege ved tanken« syntes endegyldigt at have mistet enhver fornuft heri, og krigen derfor måtte standses hurtigst muligt. Krigen havde ikke mistet sin betydning. Det drejede sig nu om at kæmpe videre for en fred, der så gunstigt som muligt sikrede livsinteresserne for det tyske folk. Det var klart, at de fjendtlige krav ville rette sig efter, hvad den tyske hær stadig havde af modstandskraft. Franskmænd og englændere var for længst trætte af de mange ofre. Uden Amerikas hjælp ville deres vilje til krig for længst være lammet på samme måde som den øverste tyske hærledelse. Langt den største del af frontkæmperne var også nu til fulde klar over det tunge ansvar og omfanget af deres opgave, og klar til at indsætte deres sidste kræfter i at opnå en sådan fred. De havde til forskel fra Tyskland ikke mistet troen på sig selv, og kæmpede sejt og forbitret videre selvom de indså den uundgæelige skæbne – kæmpede til sværdet blev vristet ud af deres hænder. De tyske kæmpers modstand, hele tiden stadig mere uden reserver, berøvet enhver forsyning med ammunition og forplejning, forsvarende forbitret hver eneste meter jord, mens fjendens kampmidler hele tiden øgedes, og deres flyeskadriller overvågede enhver bevægelse i terrænet dag og nat, og holdt alle kolonner og indkvarteringsområder under ødelæggende beskydning, er uden sidestykke i verdenshistorien.

Kompagnierne var svage – kun på 60-70 mand – da de trådte ind i kampen, men til det yderste indstillet på at yde fjenden trods. Englænderne holdt parken og den østlige halvdel af landsbyen med en lille frugtplantage og

kirkegård, stærkt besat. Hele stillingen var spækket med maskingeværer. De regiment, der hidtil havde været i forreste linje, Res.Inf.Regt. 240, 238 og 239, var stærkt nedslidte. Resterne af enhederne lå spredt overalt i grave og huller. Til et modangreb var de alt for svage. Kl. 1930 klargjorde 1., 3., 9., 10 og 11. Kompanie i første, 2., 4. og 12. Kompanie i anden linje. Den skyttegrav, hvorfra angrebet skulle iværksættes, var meget ødelagt og bestod for det meste kun af granathuller og gav ingen dækning. Det planlagte overraskelsesangreb mislykkedes, da artilleriet allerede kl. 1830 ophørte med at skyde. En morderisk maskingeværild slog angriberne i møde. I. Bataillon led øjeblikkeligt store tab. III. Bataillon, der først senere skulle indgå i angrebet, kunne end ikke forlade sine udgangsstillinger på grund af den voldsomme ild. På trods af fjendens ildoverlegenhed lykkedes det 1. Kompanie at trænge frem til 50 meter fra kirkegården, hvor kirkegårdsmuren stadig var intakt, bag hvilken den kunne søge dækning mod fjendens maskingeværer. Også 3. Kompanie havde held til at nå frem til frugtplantagen, og de to kompagnier fastholdt en stilling omkring 200 meter fra fjenden. 9. Kompanie opnåede forbindelse til 3. Kompanie syd for den lille T-skov. 10. og 11. Kompanie forblev syd for den lange slugt. I løbet af natten overtog 3. Kompanie stillingen fra 9., da III. Bataillons linje blev forskudt 200 meter mod syd. II. Bataillon forblev bag venstre fløj af III. i den lange slugt og i Öttinger Riegel stillingen. Forbindelsen til naboenhederne blev optaget.

I løbet af natten til den 13. september modtog Inf.Regt. 92 ordre til fornyet angreb, hvori alle disponible rester af Regimenterne 238 og 239 skulle deltage. Inf.Regt 240 var underlagt regimentet som reserve. Angrebet blev fastlagt til kl. 0600. Lige så snart de tyske batterier åbnede ild, svarende fjenden igen lige så heftig. På trods af denne stærke beskydning og ilden fra fjendtlige maskingeværer, lykkedes det 4. Kompanie, der nu var indsat til højre i regimentet, og 1. Kompanie at støde frem til nordkanten af Havrincourt. Kraftig fjendtlig maskingeværild forhindrede yderligere fremrykning. Overalt i ruinerne sad fjenden og havde i gavlene indrettet maskingeværstillinger, der kunne foretage overskydninger. Der blev kæmpet forbitret. Blodige kampe på håndgranater og bajonetter afspillede. Fjenden var i antal stærk overlegen, men led store tab under den fortsatte kraftige artilleribeskydning af byen. Hele tiden blev sårede båret væk. De to kompagnier satte sig fast i den opnåede linje. Et nyt angreb kl. 0900 efter artilleriforberedelse fik ikke større succes. Ganske vist lykkedes det 4. Kompanie at nå ind i den nordvestlige kant af landsbyen og kunne sammen med 1. Kompanie tage 42 fanger, men længere end hertil kunne de ikke komme. 3. Kompanie trængte frem til en pigtrådshindring foran T-skoven, men kunne ikke opnå yderligere fremgang. Kl. 0715 var også III. Bataillon rykket frem med højre fløj langs den lange slugt, og havde opnået forbindelse til I. Bataillon. Kl. 1040 var den sydøst lige side af landsbyen og den østlige kant af parken nået af dele af 9., 11. og 12. Kompanie, men måtte igen gå tilbage på grund af kraftig flankerende maskingeværild fra retning af Trescault sænkningen mod syd. 10. Kompanie forblev som reserve i Öttinger Riegel.

II. Bataillon var allerede kl. 0500 gået frem, og havde med sine forreste enheder nået højvejen. Kl. 0800 fik den ordre til at støtte III. Bataillons angreb ved fremstød mod fjendens venstre flanke i det sydøstlige hjørne af parken. 6. og 7. Kompanie var i forreste linje. Mens 7. i starten kom godt fremad, stødte 6. Kompanie med det samme ind i hård modstand. Samtidig forhindrede flankerende ild fra sydlig retning yderligere fremrykning. Den kort efter også indsatte 5. Kompanie kunne ikke nå længere end vejgaflen. Mod syd blev der etableret forbindelse til Res.Inf.Regt. 238 og i nord til Res.Inf.Regt 240, så en gennemgående front var etableret.

Da et frontalt angreb på landsbyen syntes udsigtsløs, blev I. Bataillons reserve – 2. Kompanie – sendt i en bred bue omkring Res.Inf.Regt. 240 nordfront for at kunne angribe fra nord og herigennem arbejde sig frem i retning af 3. Kompanie. Under denne forskydning lykkedes det kl. 1130 3. Kompanie i et overraskende angreb at få fodfæste i den sydøstlige del af landsbyen og tage 30 fanger. Med udsigten til med et nyt hurtigt fremstød at kunne sikre hele landsbyen, begyndte eget artilleri at lande over den del af landsbyen, 3. Kompanie havde sikret, og tvang kompagniet til at falde tilbage. Dette alvorlige tilbageslag fik skæbnsvangre følger for de videre angrebsforsøg. Artilleriforberedelsen, der var befalet til kl. 1230 til 1330, kom for sent i gang, og forbindelsen mellem artilleri og infanteri var ikke tilstrækkelige. På dette tidspunkt skulle Havrincourt på ny angribes fra alle sider. Trods alt modgang var angrebsånden endnu ikke forsvundet. Med uforlignelig tapperhed stormede alle fremad. Endnu engang lykkedes det en stødtrop fra 1. Kompanie at trænge ind i den nordøstlige del ved kirkegården, mens 3. Kompanie med dele af 9. Kompanie endnu engang rykkede frem mod den sydlige del og vandt terræn under hårde kampe. Herunder udmærkede sig især Vizefeldw. Wilms fra 3. Kompanie, som gentagende gange stormede frem, indtil han blev fældet af en fjendtlig kugle. Overalt begyndte fjendens modstand at svinde. Imidlertid svandt også egne kræfter under de uundgåelige tab og problemerne med at få genforsyninger frem med ammunition. Støtten til III. og II. Bataillon udeblev, da fjenden i mellemtiden fra Trescault havde ført store forstærkninger frem, og særligt II. Bataillon led under ild fra minekastere. Under dette blev 5. Kompanie forsprængt. 7. Kompanie blev bundet af fjendtlig ild 400 meter vest for højvejen ved feltjernbanen og fuldstændig isoleret, hvorved der opstod risiko for, at den skulle blive løbet over ende eller afskåret. Det lykkedes 8. Kompanie i Stollen-graben at dække bataljonens venstre flanke. Efter en kraftig artilleriforberedelse gik englænderne kl. 1345 til modangreb mod II. Bataillon og

den til venstre tilstødende III./ Res.Inf.Regt. 238, men blev afvist. Den igen samlede 5. Kompanie blev skudt ind ved 7. Kompanie. Et fjerde forsøg på igen at få angrebet i gang gennem et fremstød med 2. Kompanie fra nord, mislykkedes på grund af fjendens overmagt. Ingen reserver var disponibel. Brigaden indså, at en indtagelse af landsbyen ikke var mulig uden en fornyet artilleriforberedelse, og befalede derfor alle fremskudte elementer til at falde tilbage og gøre sig klar til et nyt fremstød. Modsat befalede 52. Res.Inf.Div. angrebet indstillet. Om aftenen lå 4. Kompanie med venstre fløj ved kirkegården med front mod nord. Hertil suttede sig 1. Kompanie i sydlig retning til T-Wäldschen, 3. Kompanie fra skoven til vejen mellem Havrincourt og Ribécourt. 2. Kompanie forblev i reserver med undtagelse af en deling, der var indsat på venstre fløj af 3. Kompanie. I starten var der ingen kontakt til III. Bataillon. Som hovedmodstandslinje blev fastlagt graven mellem Höhen og Dreieckswald. Tabene havde ved III. Bataillon været 6 døde, 26 sårede og 11 savnede. Ved I. Bataillon var tabene noget højere, mens de var lidt mindre ved II. Bataillon. Kompagniernes styrke var gennemsnitlig omkring 30-35 mand.

Natten til den 14. september blev der befalede omgruppering. 20. Inf.Div. skulle rykke ind i linjen mellem 4. Garde-Inf.Div. og 52. Res.Inf.Div. Sidstnævnte divisions afsnit forskød mod syd og Inf.Regt. 92 overtog stillingerne fra Res.Inf.Regt. 240. I. Bataillon fik ordre til at indtage forreste linje mellem Höhen- og Dreieck-skovene med en forpostlinje ved frugtplantagen. III. Bataillon placeredes som reserve i Kreuzung-slugten mens II. Bataillon som regimentsreserve placeredes i hulvejen mellem Flesquières og Ribécourt. Det var overordentlig vanskeligt at udføre denne ordre, da fjenden flere steder kun lå få meter væk, og overalt udsendte stærke patruljer. Det lykkedes ham også ved midnat at bryde ind på højre fløj af I. Bataillon ved 4. Kompanie, hvor flere af mandskabet blev taget til fange. Gennem et fremstød langs jernbanen Havrincourt – Flesquières blev forbindelsen med naboregimentet til højre, Inf.Regt. 77, afbrudt. Ved daggry indgik yderligere meldinger om, at fjenden også var trængt ind på venstre fløj af 3. Kompanie og mellem 1. og 4. Kompanie. Situationen blev meget betænkelig, da efter nye oplysninger også det meste af 3. Kompanie skulle være faldet i fangenskab. Virkeligheden var, at englænderne efter en stærk trommeild tidligt på morgenen havde overrumplet I. Bataillons forreste linje. Lt.d.R. Hemmpel stod allerede med sine folk på trappen ned til hans dækning, klar til at kaste sig mod det forventede angreb, da pludseligt flere englændere dukkede op og kastede håndgranater ned ad trappen. Englændere var også fremme ved de andre udgange fra dækningen, så der var ingen anden valg end overgivelse. Også Lt.d.R. Förster og Nebbemeyer, der kort forinden med håndgranater havde afvist en fjendtlig patrulje, faldt i fangenskab. De få folk fra 1. Kompanie, omkring 8 mand, så pludseligt foran sig på meget kort afstand irer i marchkolonne. Som Uffz. Meyerding var ved at sætte sit maskingevær i stilling, opdagede han, at han allerede var omringet i ryggen, og enhver modstand derfor nytteløs. Også de dele af III. Bataillon, der sluttede op til I. Bataillon, 9. og 11. Kompanie, mistede talrige fanger til det pludselige fjendtlige fremstød. Her som andre steder blev fangerne fuldstændig udplyndret. End ikke deres huer, fik de lov til at beholde. Lt.d.R. Bender, 11. Kompanie faldt i fangenskab, ligeledes Lt.d.R. Mögel, 1. Kompanie.

Som resultat af dette fjendtlige fremstød kunne III. Bataillon først omkring kl. 0500 udføre ordren om at forskyde fra forreste linje til deres beredskabsrum. II. Bataillon var allerede kl. 0400 sat i bevægelse. Kl. 0545 nåede 8. Kompanie som den første sit bestemmelsessted langs hulvejen Flesquières – Ribécourt. 5., 6. og 7. Kompanie og III. Bataillon var stadig under forskydning, da kl. 0645 trommeild faldt over forreste linje, hvor I. Bataillon faldt som offer, ligesom over hulvej, indkvarteringsområder, kommandostationer og det bagved liggende område. De tre kompagnier forsøgte at undvige beskydningen og blev herunder fuldstændig forsprængt. Lt.d.R. Goertzki, fører for 5. Kompanie, blev såret. III. Bataillons kompagnier mistede ligeledes fuldstændig forbindelsen med hinanden.

Forbindelsen mellem I. Bataillons stab og kompagnier forsvandt fuldstændig med trommeilden. Ingen meldinger ankom mere. Hptm. Grahn, fører for I. Bataillon havde kun omkring 30 mand fra 2. Kompanie til disposition som reserve. Kl. 0730 kom der melding om, at fjenden til højre ved Höhen-skoven havde nået hovedmodstandslinjen. Sammen med mandskab fra staben indtog 2. Kompanie straks under kommando af Hptm. Grahn en optagstilling med front mod den lille skov, hvor de forreste kompagnier kunne optages. Herfra holdt de tunge maskingeværer i første omgang fjenden i skak. Der var ingen kontakt til hverken højre eller venstre. Så kunne man også til venstre se tropper falde tilbage, mens fjenden forsøgte at indeslutte dem ved et fremstød gennem Stollenvejen, hvor 8. Kompanie indtil daggry havde været placeret. Frem til kl. 10 lykkedes det Hptm. Grahn at fastholde sin stilling, da et nyt, kraftigt ildoverfald fra artilleri satte ind og englændere forsøgte at indeslutte dem fra begge sider. Han så sig derfor tvunget til at beordre tilbagetrækning til slugten syd for Flesquières.

Regimentets stab var en lang periode kun sparsomt underrettet om situationen i forreste linje. Først nyheden fra Hptm. Grahn, at han foreløbig stadig holdt fast, viste alvoren i situationen. Omkring kl. 11 fik III. Bataillon, der igen var blevet samlet, ordre til modstød, sammen med 8. Kompanie, der allerede var til disposition. Fører for dette kompagni, Lt.d.R. Wacker, gik med venstre fløj frem i retning af den langs slugt, mens 11. Kompanie under

Lt.d.R. Hoffmann sluttede sig til højre. Til disse sluttede sig også 9. Kompanie under Lt.d.R. Ludolph. Resten af 11. Kompanie, omkring 10 mand, under Lt.d.R. Becker, fulgte som reserve. Også af I. Bataillon blev et kompagni på 36 mand under Lt.d.R. Querner sammensat, der fik ordre til at følge venstre fløj af III. Bataillons angreb. Venstre naboregiment Res.Inf.Regt. 238 var ligeledes under angreb faldet tilbage til Öttinger Riegel, hvor den havde sat sig fast. 8. Kompanie fik forbindelse med dette regiment hvor den langs slugt nåede Öttinger Riegel. Fjenden faldt tilbage. Også 11. og 10. Kompanie nåede frem til Öttinger Riegel, hvor de kl. 1340 fik kontakt til 8. Kompanie. Ved ankomst til Öttinger Riegel ved vejen Havrincourt – Ribécourt mødte Lt.d.R. Wacker på Feldw.Lt. Rasenberger, der hele formiddagen med sine to minekastere og nogle få folk havde holdt fjenden i skak, selvom han hverken havde forbindelse til højre eller venstre. Et eksempel på heltmodig udholdenhed for både fører og mandskab, der ved regimentet fandt tilsvarende anerkendelse. 5., 6. og 7. Kompanie kunne først igen omkring kl. 11 samles, og først kl. 13 indsattes.

Kl. 1540 nåede også 5., 6. og 7. Kompanie igen hovedmodstandslinjen ved Höhen-skoven og fik forbindelse med Inf.Regt. 77 nord for banelinjen, der havde haft held til at fastholde sine stillinger. 5. Kompanie under Lt.d.R. Girarbin gik i stilling med højre fløj langs banelinjen, 6. Kompanie under Lt. Ewald i forlængelse frem til Höhen-skoven, der blev fastholdt af 7. Kompanie under Lt.d.R. Brüggemann. Kl. 1900 var hovedmodstandslinjen fast på regimentets hænder. Kl. 2015 trængte fjenden ind i hovedmodstandslinjen ved III. Bataljon, men igen kastet ud af et øjeblikkeligt modstød. Tabene denne dag beløb sig ved III. Bataillon og 3. MG-Kompanie til 9 faldne, 32 sårede og 41 savnede, hvoraf alene 24 savnede kom fra 11. Kompanie, herunder Lt.d.R. Bender. Ved I. Bataillon var antallet af døde og savnede 12 og ved II. Bataillon omkring 4 mand. Det var overordentlig mange sårede. Et større antal maskingeværer var gået tabt. Kampstyrken lå ved kompagnierne på omkring 20-25 mand, og blev gennem tilbagevendte folk fra orlov og raske fra hospitaler noget forstærket.

Natten til den 15. september udførte fører for 4. Kompanie, Lt.d.R. Heitefuss med sine folk en heltegerning, som hører til de mest ærværdige ved regimentet, og som fortjener at blive husket for altid. Som fjendtlig trommeild tidligt den 14. september begyndte at falde over hans stillinger og englænderne herefter rykkede frem, blev han afskåret fra enhver forbindelse bagud. I forventning af et angreb holdt han sig med 19 mand parate i sin bunker da han pludseligt opdagede, at fjenden allerede havde besat to linjer bag hans ryg, og at egne linjer hermed befandt sig mindst 1 km tilbage. Englænderne var i frugtplantagen gået forbi bunkeren, der lå lidt til den ene side, uden at bemærke den. Situationen syntes fortvivlende. Der var kun muligheden fredeligt at overgive sig, eller gøre forsøget på at slå sig igennem for det tilfælde, at det ikke ville lykkes egne enheder igen at fordrive englænderne fra Havrincourt. Gode råd var dyre. Lt.d.R. Heitefuss mistede ikke sin koldblodighed, formanede sine folk til rolige overvejelser og opgav ikke håbet om, at kunne undgå fangenskab. I mellemtiden begyndte eget artilleri at lægge spærreild over den engelske linje, som også ramte omkring bunkeren. Pludseligt dukkede et tysk fly op som fik sendt nødsignalet, og så også blev opfanget af det, og artilleriilden standsede da også kort efter omkring bunkeren. Ud over Lt.d.R. Heitefuss var også Vizefeldw. Schnier med til at opretholde modet hos dem, der vaklede. Musk. Kruse og Meyer og Landw. Ohlmann erklærede: »Overgive sig? Na, så heller lade sig så ihjel!«. Ldw. Hirschelmann svarede imidlertid igen og sagde: »Det er jo storartet. Jeg er på tur til at få orlov. Hvad vil min frue sige, hvis jeg ikke dukker op?«, og tvang med sit humør også de sagtomme – om end lidt tvunget – til at grine. Fjenden fortsatte med at haste forbi tæt på bunkeren. Da det blev roligere undersøgte Lt.d.R. Heitefuss og Vicefeldw. Schnier situationen og fastslog, at en fjendtlig post var placeret omkring 50 meter væk, og der ved udmundingen af en sappe til den forreste grav var placeret en større post. Der blev lagt planer om et natlig udbrud. Alt overflødig blev ødelagt. Alle udrustede sig med håndgranater. Langsomt svandt dagen hen. Hver øjeblik kunne de blive opdaget. Gefr. Fleisch fortalte senere: »det var den længste dag i mit liv«. Efter mørkefald blev forsøget iværksat kl. 2015. Ved Sappens udmundning i forreste grav stødte de først på seks englændere, der var i gang med at udbygge stillingen. De blev dræbt eller hårdt såret af med håndgranater. Dermed havde de forreste nået fortærrænet. Et bange råb fik enkelte af mandskabet længere tilbage, til at vende om. Det lykkedes Lt.d.R. Heitefuss uden at støde på fjenden at nå tilbage til egne stillinger sammen med Ldw. Hirschelmann, Meyer, Gefr. Fleisch, Scherenberg, Ldstm. Weller, Musk. Lehmborg og Ibe. Også den sårede Gefr. Helmke havde held til at slå sig igennem. Vicefeldw. Schnier såredes ligeledes og blev bevidstløs liggende for herefter at falde i fangenskab. Ved midnat fik de forbindelse til I. Bataillon.

Seks mand var blevet tilbage ved bunkeren og besluttede sig til, samme aften at gøre et nyt forsøg på at slippe ud. Delt i to hold blev forsøget gjort kl. 0200 den 15. september. Det ene hold nåede ikke tilbage. Den anden med Ldw. Ohlmann, Musk. Kruse og Gefr. Göbel nåede med held frem til fortærrænet, hvor de på grund af intensiv artilleriild blev tvunget i dækning i et krater, for her at afvente daggryet. Fjendtlig infanteriild fastholdt dem her gennem længere tid. Som de kl. 8 ville forlade krateret blev Gefr. Göbel ramt af et skud i hjertet fra en fjendtlig skytte i et træ, der havde opdaget dem. Han døde som et forbilledlig eksempel på pligt: »Hellere død en fange«.

De to øvrige måtte hele dagen holde ud mellem kraterne. Endeligt om aftenen kunne de forlade stedet efter at de havde begravet den døde i et krater. Allerede umiddelbart herefter kom en engelsk patrulje til stedet, uden at opdage dem. Efter flere timers forsigtige bevægelser under konstant kraftig artilleriild, stødte de endeligt på en af regimentets poster. Også friheden for disse to skyldtes deres beslutsomhed og udholdenhed. På et tidspunkt med stigende mismod også i rækkerne af frontkæmpere blandt dette brave mandskab, pegede denne præstation endnu engang på den ånd, for hvilken deres fører, Lt.d.R. Heitefuss og dermed regimentet, kunne høste den højeste ære.

Den 15. september kl. 0545 begyndte det fjendtlige artilleri igen at lægge en voldsom ild over hele linjen, der kl. 0630 øgedes til trommeild. Herunder faldt Fähnr. Degener, 7. Kompanie. Der fulgte dog intet angreb, da forsøg kvaltes af vores eget artilleri. II. Bataillon overtog III. Bataljons afsnit og blev afløst af to kompagnier fra Inf.Regt. 77. III. Bataillon gik i beredskab. Resten af I. Bataillon under Lt.d.R. Ungricht besatte artilleri-beskyttelsesstillinger som stødreserve. Transportgrupper fra II. og III. Bataillon gik som sikkerhedsbesætning i Siegfried-Stillingen. Yderligere forstærkninger var ikke disponibel.

Den 16. september overøvede fjenden endnu engang stillingerne med artilleri i samme tidsperiode som dagen før. Tiden for et angreb syntes imidlertid efter hans manglende succes, endnu ikke at være kommet. Ved I. Bataillon blev et nyt kompagni opstillet under Lt.d.R. Kevenhörster, så bataljonen igen havde tre kompagnier à 36 mand til rådighed. Dele af Inf.Regt. 396 overtog om aftenen de to Inf.Regt. 77 kompagniers afsnit.

Den 17. september overtog Lt.d.R. Schulze kommandoen over II. Bataillon på grund af Hptm. Frhr. v. Vietinghoffs sygdom. Den 18. september skulle Havrincourt tilbageerobret af et fremstød med II. og III. Bataillon, hvis besiddelse var af største betydning for fastholdelsen af Siegfried-stillingen. Kl. 1535 begyndte artilleriforbereðelsen, der kl. 17 øgedes til trommeild. På dette tidspunkt var enhederne parate. III. Bataillon var indsat til II. Bataillon. På trods af indsatsen af pionerer og flammekastere lykkedes angrebet ikke ud over startfasen. Straks efter at havde forladt skyttegraven, blev angrebet mødt af en kraftig gevær- og maskingeværild fra Havrincourt. Samtidig blev angrebet flankeret fra nord og syd. Artilleriets virkning havde været fuldstændig utilstrækkelig. Hverken kirkegården eller frugtplantagen blev taget under beskydning. Allerede efter 100 meter gik angrebet i stå. Lt. Zeidler forsøgte forgæves at rykke frem med sine pionerer. Han døde heltedøden i spidsen for sine folk. De fleste af hans folk blev såret. Forgæves forsøgte Lt.d.R. Wacker at få sin 8. Kompanie fremad. Ligesom Lt.d.R. Gleitz, 10. Kompanie, blev han såret. Kun den tapre Lt. Blancke, 6. Kompanie, havde held til at nå frem til frugtplantagen, før også hans angreb gik i stå. En fortsættelse af angrebet blev planlagt til natten. Dette blev dog opgivet, da fanger fortalte, at englænderne selv planlagte det større angreb med kampvogne til den 19. september. Faktisk fyldte fjenden denne dag sine skyttegrave med folk, men gik ikke til angreb.

Der kunne imidlertid ikke længere være tvivl om, at et sådan snart ville komme. De fjendtlige fly optrådte nu i store eskadriller, der hele dagen i lav højde kastede bomber over fronten og de bagved liggende områder. Der blev ligeledes hele tiden nedkastet flyveblade i store mængder, der forsøgte at overbevise tyskerne om det udsigtsløse i fortsat modstand. På et flyvebladene hed det: »Om 50 dage er der fred. Det var I ikke fortjent, I »halunker«. Denne profeti skulle bogstaveligt gå i opfyldelse. Ustandseligt udspillede der sig luftkampe på himmelen. Derud over forløb dagene frem til den 25. september uden den større artillerivirksomhed. Da der kunne egnes med angreb hvert øjeblik, blev alle forholdsregler truffet til et kraftigt forsvar. III. Bataillons stillinger blev forsynet med en kraftig hindring og fuldstændig blokeret. Kun tre mostandspunkter blev opretholdt for at kunne standse fjenden med ild. Bataljonen selv blev trukket tilbage og forlagt som sikkerhedsbesætning i Siegfried-stillingen. II. Bataillon overtog hele forreste linje. 8. Kompanie under Lt. Ewald lå på højre fløj ved banedæmningen, der havde en højde på 10 meter. På den anden side lå Inf.Regt. 77 i stilling, med hvilken der ikke kunne opretholdes øjenkontakt på grund af fjendens maskingeværer, der beherskede selve dæmningen. Efter 8. fulgte 5. Kompanie under Lt.d.R. Girarbin fra en vej, der fra Flesquières gik i retning af Havrincourt gennem Öttinger Riegel, og som følge af de forudgående kampe var forsvundet og nu ved Öttinger Riegel dannede en sappe. Herefter fulgte 6. Kompanie under Lt.d.R. Blancke. Denne havde placeret en feltvagt foran stillingen, mens sappen foran 5. Kompanie var udrustet med et maskingevær. Mod syd efter 6. Kompanie fulgte det spærrede afsnit frem til Höhen-skoven, der som støttepunkt var besat af 7. Kompanie under Lt.d.R. Brüggemann (Karl). Fjendtlige opklaringspatruljer i løbet af natten blev afvist med håndgranater. Lt.d.R. Blancke gennemførte personligt en opklaring af fjenden og stødte på fjendtlige franske poster. Bataljonsfører, Lt.d.R. Schulze, var utrættelig aktiv i forsøget på at anspore sine folk og give dem tillid forud for det forventede fjendtlige angreb. Efterhånden øgedes den fjendtlige artilleri, især over Flesquières og Siegfried-stillingen. Regimentets tab mellem den 17. og 23. september beløb sig til 17 døde, mens 2 officerer og 68 mand såredes og 1 officer og 13 mand savnedes. Hertil kom 56 syge, blandt hvilke der var flere gasforgiftede. II. Battalions kampstyrke var omkring 200 mand, mens I. og III. Bataillon rådede over omkring 180 mand. Resterne af 3. Kompanie blev fordelt på 1. og 4. Kompanie.

Behovet for hvil blev hele tiden større for enhederne under 20. Inf.Div. Først havde de i længere tid næsten uafbrudt befundet sig i alarm- eller marchberedskab bag fronten, uden muligheder for dækning for vejrliget. Nye uniformer var ankommet, uden muligheder for at få dem udleveret, og nu havde de kontinuerligt i flere dage være involveret i hårde kampe. Den savnede meddelelse om afløsning om aftenen den 26. september var allerede indløbet, da tegnende på et forestående angreb øgedes. Inden det kunne komme til afløsning, startede den 27. september - regimentets sidste store kampdag.

Natten var totalt mørk. Alle poster kikkede intenst ud i terrænet. Kl. 0430 kunne venstre naboregiment, Inf.Regt. 396 høre støj, der syntes at stamme fra klargøringen af talrige kampvogne. Kl. 0450 kom samme melding fra 7. Kompanie på venstre fløj af forreste linje. Der blev derfor øjeblikkeligt lagt artilleriild over de udpegede områder. Kort efter meldte Lt. Ewald om en stærk stødtrop tæt på banedæmningen, som han straks igen havde kastet ud. Ved 5. Kompanie havde englænderne forsøgt at tage en sappe. Så kom igen en stilhed, der syntes ængstende. Det fjendtlige artilleri tav. Eget artilleri lod heller ikke høre fra sig. Man kunne kun af og til høre lyden af et gøende maskingevær. Madtransporten ankom med fulde spande, og mandskabet gik begejstret til truget. Netop som transporten var ved at begive sig tilbage, medtagende meldinger til regimentsstaben, begyndte på én gang trommeild over II. Bataillons afsnit og naboafsnittene. I retning af fjenden syntes himmelen at lyse op af de utallige batterier og minekastere. Et voldsomt haglvejr af granater faldt over fronten og indhyllede snart alt røg og os. Granater slog ned foran og bag stillingerne. På trods af den voldsomme beskydning var tabene ubetydelige. Derimod forsvandt enhver forbindelse bagud fra bataljonen. Frem til kl. 0600 nåede ingen melding tilbage til regimentets stab. Kun i starten havde man kunnet se lyskugler som signal til iværksættelse af spærreskydninger. Kompagnierne var ved godt mod. Oblt. d.R. Schulze overbeviste sig personligt om sit personels tilstand og afventede tingenes udvikling. Som morgenen begyndte at gry, hvilket skete omkring kl. 0605, var fjenden stadig ikke at se. Man kunne kun se krater ved krater både foran og bag linjen. Så hørte som på kommando beskydningen op og forsatte som en ildvalse i retning af Siegfried-stillingen. Umiddelbart herefter begyndte maskingeværerne at hamre ved Kompanie Blancke, og et andet ved Kompanie Brüggemann. Enkelte skud faldt. I dette øjeblik kunne kompagnierne over sig høre fly, der i få meters højde over jorden fløj langs stillingen, som de beskød med maskingeværer og hvor de kastede håndgranater. Næppe var de forsvundet og det dårligt var blevet helt lyst, begyndte de fjendtlige stormtropper at rykke frem. Omkring kl. 0620 trængte fjenden fra Havrincourt kirkegård frem langs banedæmningen ved 8. Kompanie. Lt. Ewald kastede sig imod. Flankerende ild fra Lt.d.R. Becker (Ernst) maskingeværer, holdt dem nede. I mellemtiden lykkedes det fjenden til højre på den anden side jernbanen at trænge igennem ved Inf.Regt. 77, hvorefter han rykkede frem mod flanken på II. Bataillon. Så trængte fjenden også ind i midten af stillingen. Det kom til forbitrede nærkampe. Englænderne rullede 8. Kompanies stillinger op fra højre. Den tapre Lt. Ewald led heldedøden, ligesom Lt.d.R. Stender og mange trofaste. Lt.d.R. Schulze kastede 7. Kompanies reservedeling, der befandt sig ved bataljonens kommandostation omkring 50 meter bag stillingen, ind mod fjenden. Men det var for sent. 8. Kompanies stillinger var gået tabt. Fjenden holdt jernbanedæmningen besat og trængte frem mod bataljonsstaben. Reservedelingen gik derfor i stilling i en løbegrav med front mod nord, mens Lt.d.R. Melz blokerede gaven med ordre til at holde den til sidste mand. Fjenden vendte sig nu mod 5. og 6. Kompanie. I store styrker kastede han sig også frem mod Havrincourt-riegel stillingen. Forgæves forsøge Lt.d.R. Blancke at standse fjenden. Maskingeværerne hamrede, håndgranaterne sprang. De sidste pionerer og transportgrupper blev stillet til disposition. Fjenden var for mange, og alligevel holdt kompagnierne ud gennem længere tid. Også 7. Kompanie blev angrebet, men havde haft held til at afvise fjenden. Her udmærkede sig især Fähnr. Böwing. Fra retning af Havrincourt dukkede kampvogne op. Enkelte brød i brand, men andre kom hele tiden nærmere. Besætningen på 5. Kompanies sappe blev nedkæmpet. En stor kampvogn dukkede op over Lt.d.R. Girardins dæmning og styrtede i den dybe grav. I samme øjeblik lynede de engelske bajonetter bag kampvognen. En kort storm, og kompagnierne Girardin og Blancke eksisterede ikke længere. Efter personlig tapperhed faldt Lt.d.R. Girardin og Becker (Ernst) med resten af deres

folk i fangenskab. Det samme gjorde den sårede Lt.d.R. Blancke, som til det sidste kæmpede som en løve. Kl. 0650 slap Lt.d.R. Schulze en brevdue fri ved bataljonens kommandostation med meldingen: »Kl. 0640. Stilling tabt. II. Batl.«. Forgæves kikkede Lt.d.R. Schulze efter forstærkninger. Han havde fra sin dækning observeret hele kampens udvikling. Pludseligt eksploderede shrapnels over hans og hans ledsageres hoveder. Hans adjutant, Lt.d.R. Baertlin, blev såret og det samme bataljonens tambur. Det syntes umuligt fortsat at holde stillingen. I denne periode befandt Lt.d.R. Melz sig med en underofficer og 21 mand i den løbegrav, der gik fra kommandostationen til forreste grav. Her havde han placeret et tungt maskingevær, blokeret graven med spanske ryttere og havde fremskaffet tilstrækkelige mængder af håndgranater. Med ordonnans beordrede Lt.d.R. Schulze styrken til at komme tilbage. Lt.d.R. Melz svarede tilbage, at han havde fået ordre ti at sikre flanken til sidste mand, og vejen kun kunne gå over hans døde krop. Mens Lt.d.R. Schulze og Baertling gik tilbage med resten af deres mandskab ydede Lt.d.R. Melz heftig modstand mod fjenden indtil kl. 0830, hvorunder hans mandskab, efter hans udsagn, klarede sig fremragende, men af hvilke 10 blev sat ud af spillet til flybomber. Han holdt ud, men havde på grund af den kunstige tåge, englænderne havde udlagt, kun ringe sigt. Da tågen lettede erkendte han, at fjenden til højre for ham, omkring 1 km væk, allerede var under fremrykning i gruppekolonner. Han sendte sin sidste brevdue afsted med melding og samme melding med meldehund, og besluttede sig så ligeledes til at falde tilbage. I samme øjeblik dukkede fire grupper englænder op med en officer, der ikke anede, at der her endnu var fjender. På en afstand af blot 60 meter blev englænderne sammenskudt. Efter at være nået omkring 500 meter stødte Lt.d.R. Melz pludseligt på en gruppe englændere, der lå i en grav og var ved at forpleje. Under forsøget på at undvige, blev han opdaget og omringet, og inden han og hans folk kunne komme sig over overraskelsen, var de allerede udplyndrede. Det var canadere, de var stødt på. En af hans soldater fandt herunder helledøden. Selvom Lt.d.R. Melz allerede kl. 0730 havde fået at vide, at bataljonens kommandostation var rømmet, havde han besluttet at forblive på sin post. Han gjorde det derigennem muligt for bataljonsstaben at slippe ud af farezonen, mens han selv måtte gå i fangenskab. Et eksempel på trofast opfyldelse af pligten og et vidunderligt kammeratskab.

Lt.d.R. Schulze traf under tilbagetrækningen på en mand, der slæbte et maskingevær med sig. Pludseligt opdagede de på 50 meters afstand englændere på den venstre flanke, og indsatte maskingeværet imod den, som han personligt betjente, mens Gefreiten sørgede for tilførelse af ammunition. Kort efter blev han ramt af et sprængstykke fra en granat, og blev tvunget til sammen med gefreiten at falde tilbage for ikke at blive taget til fange. Maskingeværet måtte lades i stikken. I virkeligheden var fjenden omkring kl. 0720 også trængt igennem til venstre ved Inf.Regt. 396, og også 7. Kompanie var i Höhen-skoven blevet offer for fjenden. Lt.d.R. Brüggemann (Karl) faldt med resterne af sine folk i fangenskab. Mens Lt.d.R. Schulze og Baertling under meget store vanskeligheder slog sig igennem, da fjenden allerede dukkede op overalt, lykkedes det også Lt.d.R. Eicke (Kurt) at undgå fangenskab. Sendt afsted for at tilkalde skillelinje styrken fra Inf.Regt. 79, så også han sig afskåret, da han returnerede. Herunder blev han ligeledes såret, og endnu engang under tilbagetrækning på den anden side regimentets kommandostation. Ved regimentet meldte Lt.d.R. Schulze, at kompagnierne under Lt. Ewald, Lt.d.R. Girardin, Blancke og Brüggemann havde kæmpet under uhørt tapperhed. II. Bataillon var udslettet. Ødelagt efter en heltkamp, den havde bestået med højeste ære. Som under kampene Cerny-Courtecon fortjener også her kompagniførerne foruden bataljonsfører den ros: »Vore løjtnanter gør ingen efter«. På nyheden om gennembruddet kl. 0730 fik I. Bataillon ordre til modstød. Lt.d.R. Becker (Kurt) satte straks i gang med sin 4. Kompanie i spids. Allerede kort efter iværksættelse kunne han på højre flanke på samme højde se englændere under fremrykning. Ligeledes lå hele området frem til Öttinger Riegel under kraftig beskydning. Af II. Bataillon var intet mere at se. Han besluttede sig derfor til at gå tilbage, hvorunder han såredes alvorlig. Det udsigtsløse i et modstød fik Hptm. Grahn til at give I. Bataillon ordre til at indtage en optagestilling syd for Flesquières. Under udførelse af denne ordre kom 1. og 3. Kompanie under kraftig beskydning mod højre flanke og ryggen fra Flesquières. Umiddelbart herefter begyndte fjenden fra landsbyen at rulle stillingen op. En del faldt uden kamp i hænderne på fjenden og måtte overgive sig sammen med Lt.d.R. Querner og Schmidt (Hermann). Modsat lykkedes det en del at undslippe.

I mellemtiden var stærke fjendtlige kræfter også nord for Flesquières stødt frem mod øst sammen med kampvogne. Ligeledes havde fjenden i syd nået Ribécourt. Den sidste del af den heltedige desperations kamp var begyndt.

Gennem overskydning forsøgte 3. MG-Kompanie under Lt.d.R. Gerdes og MG-Scharfschützen-Abteilung 35 at holde Siegfried-stillingen. Imidlertid trængte englænderne frem under anvendelse af løbegrave både nord og syd for Flesquières, i nord under anvendelsen af en kampvogn med et stort Røde Kors flag, og begyndte at rulle graven op med håndgranater. MG-SS-Abt. 35 gik derfor i stilling med front mod nord og hold her fjenden tilbage. 3. MG-Kompanie skød mod vest og sydvest. 9. og 11. Kompanie i forreste linje af Siegfried-Stillingen forskansede denne, og vægrede sig under indsættelse af de sidste kræfter. Tabene var betydelige. Lt.d.R. Becker (Friedrich), 11. Kompanie og Gerdes, 3. MG-Kompanie, såredes alvorligt og faldt i fangenskab. Lt.d.R. Demeaux, 11.

Kompanie slap med en lettere skade. Også resterne af 10. Kompanie i anden linje af Siegfried-stillingen tilføjede fjenden store tab med sit sidste maskingevær. Da den sidste patron var brugt, rykkede fjenden frem mod graven, der blev fastholdt indtil kl. 0945 under kamp på håndgranater. Så stormede englænderne fra Flesquières og fra nord frem mod linjen. 10. og 11. Kompanies sidste fortvivlede kamp begyndte. Lt.d.R. Appel, fører for 12. Kompanie, som havde renomme af største tapperhed, og overalt havde kæmpet med udmærkelse, fandt sammen med den ligeledes ofte bevist tapre Lt. Knippenberg, heltedøden. Omringet på tre sider faldt omkring 20 mand tilbage mod artillerislugten, hvor de hjalp de få artillerister med at bemane kanonerne, hvor fjenden ligeledes var stormet ind på 20 meter afstand. Så sluttede også kampen for disse tapre soldater. Kun få undslap skæbnen af fangenskab. Også lægerne Dr. Turban, Coenen og Alke blev i sanitetsdækningen ramt af samme skæbne. En underofficer, hvis navn desværre ikke længere kan fastslås, fortjener at blive husket. Under tilbagetrækningen fra forreste linje traf han 1./Inf.Regt. 79, der havde indtaget et optagestilling. Han meldte sig her til kompagnichefen, Lt.d.R. von Hoff og deltog herefter i dette kompagnis kampe. Kort efter slog en granat ned, der rev venstre hånd af, så den kun hang i nogle sener. Med militærisk holdning trådte han frem foran sin foresatte og meldte med tårer i øjnene, at han var ukampdygtig, og bad om at få lov til at gå bagud. Æret være denne tapre soldat, som fører for 1./Inf.Regt. 79 ikke kan glemme. Kl. 10 iværksatte marinedivisionen nord for Marcoing et modangreb og bremsede de fremrykkende englændere. Resten af regimentet samledes vest for Bois de Neuf sydvest for Noyelles som sikkerhedsbesætning sammen med de tilgæede transportgrupper under Lt.d.R. Jürgens, indtil de kl. 0300 natten til den 28. september rykkede ud.

Regimentets sidste store kamp var slut. Stolt og fri slog hjertet på disse tapre kæmpere til den bitre afslutning på denne ulige kamp. Foran døde, bagved døde, sluttede modstanden først når den sidste patron var skudt, den sidste håndgranat kastet. Endnu engang dækkede mange døde valpladsen. Et stort antal, flest som sårede, faldt i fangenskab. Kun få undslap at blive såret. Regimentet var næsten sønderrevet. Af I. Bataillon vendte 48 mand tilbage, af II. kun 11 mand og af III. Bataillon 21. En dag i vores historie som ved Passchendaele. Mens enhver modstand der så godt som var udelukkende på grund af udviklingen i situationen, måtte englænderne her betale deres sejr med store ofre. Der var intet kompagni, der ikke gav sit bedste og her gjort sin pligt til det yderste. Set i forhold til tabene stillede dagen sig ikke bag Somme-Py, Courtecon-Cerny og Passchendaele. Havrincourt! Dit navn vil til alle tider stå forfærdende i hukommelse – et flammtegn af jernhård tysk viljestyrke og yderste offervillighed. Heller ikke vil de høstede laurbær under disse kampe nogensinde visne.

Havrincourt ved Cambrai, begyndelsen af september 1918

Fransk stilling under kraftig tysk artilleribeskydning

Generelle situation

25. september til 11. november 1918

Under kampene i Siegfried-Stillingen blev St. Mihiel bragt til fald af et kraftigt amerikansk angreb den 12. september. Den tyrkiske front i Syrien blev brudt den 14. september og den 15. brød fronten i Makedonien sammen.

Den 25. september anså General Foch tidspunktet kommet for den sidste store offensiv mod hele den tyske front i vest. Mod den overvældende masseindsats, navnlig den amerikanske, hvis antal hele tiden øgedes, formåede de stærkt svækkede tyske kræfter, der ikke længere modtog forstærkninger fra Tyskland, ikke i længden at fastholde de givne linjer. Trods dobbeltangreb fra vest mod øst og fra nord mod syd lykkedes det imidlertid ikke at opnå et gennembrud. De stedvise gennembrud blev hele tiden igen begrænset. Kæmpende veg de tyske hære skridt for skridt tilbage lange hele fronten. Et forsøg fra General Foch på at brinte den tyske hær til sammenbrud gennem en omslutning og samtidig gennembrud, sluttede den 1. oktober med et stort parallelslag. Også den nødvendige tilbagetrækning fra Siegfried-stillingen skete i ro og orden. De bagved liggende Hermann- og Hunding-stillinger var af mangel på arbejdskraft, endnu ikke færdig udbyggede, for her at kunne gennemføre en længere varende modstand. Enhederne blev derfor tvunget til at afvise den stadig forfølgende fjende fra hurtigt indrettede feltstillinger. Den øverste hærledelse indså nødvendigheden af en fredsslutning, da samtlige kraftkilder truede med sammenbrud. Den tyske regering og en stor del af det tyske folk var for længst nået dertil at acceptere Præsident Wilsons 14 punkt-program som grundlag for en fredsforhandling. Den 5. oktober blev der derfor til Præsident Wilson sendt forslag til indledning af fredsforhandlinger. Forhandlingerne blev af denne med vilje trukket i langdrag.

I mellemtiden forsøgte General Foch den 8. oktober at opnå en afgørelse på slagmarken for at slå sværdet ud af hænderne på den tyske hær forinden begyndelsen på fredsforhandlingerne. Det lykkedes ham ikke. Slaget opløste sig hele tiden i delkampe. De tyske hære holdt stand overalt og veg kun under overlegent pres. endnu engang blev franskmændene tvunget til at gennemføre et parallelslag, da der intet sted kom til omringelse eller indkredsning. Kun langsomt vandt fjenden terræn. I disse vanskelige dage i oktober og november var 20. Inf.Div. efter Siegfried-Stillingen indsat i forsvar mellem Cambrai og St. Quentin, og havde så en sidste gang mødt fjenden under tilbagetrækningen mod Maas. Den 4. november befandt den tyske hær sig i en ordnet tilbagetrækning mod Antwerpen – Maas linjen. Så brød også den østrigske front sammen. Dette blev fulgt af sammenbruddet i Tyskland, hvor den bedragerisk tro på Wilsons 14-punkter havde mødt alt for villige øre. Revolutionen brød ud. Kaisertronen sank i støv. Republikken fik af fjenden den anmodede våbenstilstand og afsluttede freden i Versailles. Vestfronten stod stadig. På intet steds var den gennembrudt, intet steds var det udbrudt panik. Den allierede hær af franskmænd, englændere og amerikanere var som følge af de stigende vanskeligheder for længst mod slutningen af dens kræfter. Så lød den 11. november kl. 1145 det sidste skud. Våbenstilstanden indtraf. Tilbagemarchen mod Tyskland begyndte. Ubesejret i felten forlod de tyske hære fjendens land.

Fjendtlig trommeild

Regimentets sidste kampe i forsvarsslaget mellem Cambrai og St. Quentin ved Prémont og langs Maas ved Ecurey og Baalon

7. til 8. oktober og 5. til 11. november 1918

Allerede den 27. september blev regimentets kamptræn fra Cambrai sat i march mod øst i retning af Awoingt. Regimentet fulgte den 28. september, og forblev i kampberedskab ved jernbanedæmningen. Den 28. september blev 20. Inf.Div. reserve for Armeen og sikkerhedsbesætning i Schelde dalen, mens Inf.Regt. 92 marcherede til Naves øst for Cambrai. Her overtog den afsnittet Thun-St.Martin – Eswars nordøst for Cambrai. Til dette formål blev der af regimentet sammensat en bataljon på 10 officerer, 266 mand, 15 MG 08/15 og 8 MG 08 under Hptm. v. Nagelein. Den 30. september blev afsnittet udvidet til også at omfatte Iwuy. Fjenden pressede syd og nord for Cambrai frem mod Schelde-kanalen og Schelde. En kraftig trommeild lå fra vest over Schelde dalen. Efter at have afvist kraftige angreb den 29. september, lykkedes det fjenden den 30. september at trænge frem tæt på Cambrai og nord og syd herfor. Allerede den 1. oktober lå artilleriild over stillingerne øst for Schelde. Kampene om denne linje fortsatte med at rase som 20. Inf.Div. den 2. oktober blev afløst. Inf.Regt. 64 overtog Inf.Regt. 92 stillinger, der kl. 14 fik ordre til at forskyde til Rieux, hvor den efter en kort march kom i kvarter. Overalt var vejene fyldte med tilbagegående kolonner, blandet med landsbyboere på vej mod øst, efter at de på ordre havde måtte rømme deres huse, men alligevel ofte havde svært ved at skjule deres skadefryd. De kunne jo se Ententens lænkeballoner komme stadig nærmere, og følte at befrielsens time snart ville rinde ind. Også for regimentet var tilbagetrækningen begyndt.

Tilbagetrækning! Et ord der lyder forfærdelig i ørene på en soldat. Tilbagetrækningen fra Marne var i sin tid blevet fulgt af mange eder og forbandelser. Alle havde haft fornemmelsen af, at det ikke kunne være sket på grund af pres fra fjenden, da man overalt havde stået som sejrherre. Men nu! Fjenden var forblevet sejrherre under de hårde kampe, og under den overvældende pres fra hans våben, som den tyske hær ikke kunne imødegå med ligeværdig kraft, var det blevet en nødvendighed at trække hele hæren i vest tilbage for at forkorte de langstrakte frontlinje. Den tyske hær i vest talte omkring 750.000 krigere. Overfor dem stod de talmæssigt overlegne franskmænd og englændere. Hertil kom 2 millioner amerikanere, der allerede stod på fransk jord. Den tyske hær trak sig derfor nu ind i nødens rige.

Nok var der flere af frontkæmperne, der nu begyndte at murre. Tilbagevendte fra orlov havde de malet tilstanden i Tyskland og i etappen sort på sort, og erklæret at enhver yderligere modstand ikke kun for nytteløst, men også skadeligt. Deres vilje svækkedes. Andre kæmpede med skæbnen. Førte Tyskland ikke en retfærdig, sig påtvunget krig, udelukkende til forsvar for sit folks højeste goder. Havde de ikke stået fast overalt? Hvor blev den retfærdige guds hjælp af, som de havde bedt om? Hvorfor hjalp han fjenden, der arbejdede med alle midler af list og løgne?

Derfor blev også mange af dem, der hidtil havde haft troen, svage fordi de for vild i omstændighederne. Sejrherrer gennem fire lange krigsår, ville de - bevist om, at de ikke længere kunne sejre - endnu ikke opgive kampen for ikke helt at underlægge sig. Først en senere tid vil være i stand til fuldt ud at vurdere denne tragedie af uhyre omfang. Et Tyskland, der mere og mere var beredt på for enhver pris at opnå en hurtigst mulig fredag, og som svigtede sin hær, forbundsfæller, der udelukkende tænkte på egen skæbne. Alligevel fandt hæren kræfterne til at imødegå fjendens stormløb og kun skridt for skridt falde tilbage. Nok kostede tilbage-trækningen nye ofre, men den skete med største orden. Ingen sted fik fjenden held til at slå sig igennem. Intet steds brød fronten sammen.

Ved regimentet var stemningen i første omgang trykket efter de store tab i Siegfried-stillingen, men dukkede viljen til at fortsætte kampen igen op til overfladen ved Todenkopf-regimentet. »Immora Fides« - vi står, vi kæmper - var den motto. Trofast til sidste åndedræt.

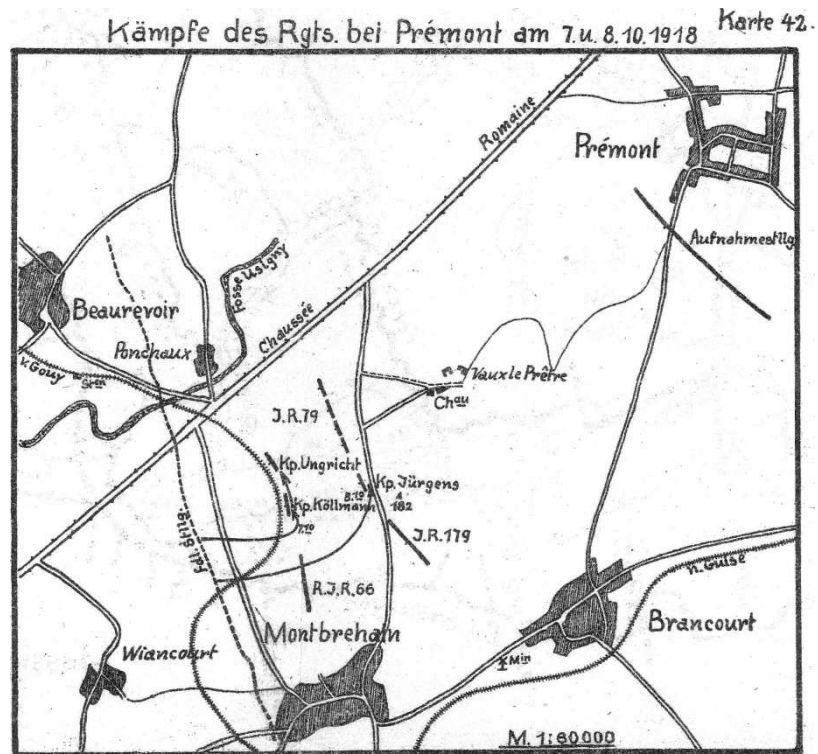
Næppe var regimentet gået i kvarter i Rieux, da der kl. 16 tilgik en ny befaling, men først den 3. oktober kl. 0930 startede marchen i sydlig retning. Erkendt af en større fjendtlig flyverformation, blev der kastet 30 bomber over dem, uden det kostede tab. Kl. 1330 blev Ligny-en-Cambresis nået og kl. 15 blev ordre modtaget til at indkvarterer i Maretz. På trods af den forsigtighed, der blev udvist under marchen for ikke at blive opdaget fra luften, blev forskydningen opdaget, og kort efter ankomsten kl. 19 blev den store fabriksbygning, der tjente til underbringelse, bombet fra luften. To mand blev dræbt og 11 såret. Kl. 21 fik regimentet ordre til at besætte en sikringslinje syd for Premont. Af resterne af regimentet blev der formeret en bataljon under Hptm. v. Negelein med tre kompagnier under Lt.d.R. Ungericht, Jürgens og Köllmann, hver med en styrke på omkring 50 mand. Den 4. oktober rykkede den ind i den befalede linje og gravede sig ned. Den 5. oktober blev linjen forlagt længere mod syd til Vaux-le-Prêtre. Kl. 0600 begyndte en kraftig fjendtlig trommeild over de forreste stillinger. Et efterfølgende amerikansk angreb opnåede terræn frem til nærheden af Beaufevoir. Efter en rolig 6. oktober fik 20. Inf.Div. ordre til af afløse den nedslidte 21. Inf.Div. i forreste linje. Forinden afmarch blev kompagnierne informeret om en signal, der var udsendt af det store hovedkvarter:

I måneder har fjenden under gevaldige kraftanstrengelser stormet jeres linjer næsten uden kamppause. I uge lange kampe, ofte uden hvil, har I måttet holde ud, og de i antal langt overlegne fjende byde trods. Heri ligger den store opgave, der er stillet jer, og som I opfylder. Tropper af alle tyske stammer gør deres skyldighed og forsvaret på fremmed jord helt modigt fædrelandet. Jeg sender jer mine og fædrelandets tak. Midt i den hårde strid falder sammenbruddet af den makedonske front. Jeres front er ubrudt og vil vedblive hermed. Jeg har med indforståelse fra mine forbundsfælles besluttet endnu engang at tilbyde fred, men kun til en ærefuld fred vil vi give hånden. Det skylder vi heltene, der har givet deres liv for fædrelandet, det skylder vi vore børn. Om våbnene vil tie, ligger ud i fremtiden. Indtil da må vi ikke svigte. Vi må som hidtil sætte alle kræfter ind på utrættelig at holde fast mod fjendens stormløb. Timen er alvorlig, men vi føler tillid til vore kræfter, og med Guds nådige hjælp stærke nok til at forsvare vores elskede fædreland.

Sign. Wilhelm

Så gik alle i kamp, der igen ville koste livet for nogle. Ingen forsøgte at undgå sin pligt i det øjeblik, hvor der på kort tid kunne indtræffe våbenstilstand.

Inf.Regt. 92 overtog med Kompanie Ungericht og Köllmann afsnittet langs banelinjen nord for Montbrehain. Afløsningen var afsluttet den 7. oktober kl. 0400. Allerede kl. 0530 begyndte en voldsom trommeild mod

stillingen. Mellem Kompanie Köllmann og den venstre tilsluttende Res.Inf.Regt. 66 øst for Montbrehain var der et hul på omkring 400 meters bredde. Kl. 0700 dukkede amerikanerne overraskende op i venstre flanke på dette kompagni. Formodentlig var hullet blevet opdaget fra luften, og gjort et indbrud muligt, hjulpet på vej af tåge. Med maskingeværild rullede de stillingen op mod nord. Endnu engang høstede døden rig bytte. Hurtigt fandt kompagnierne sig også angrebet fra ryggen, og derfor måtte Lt. Köllmann og fører for maskingeværene, Lt. Erike overgive sig til fjenden med 23 mand. Efter at være nået banedæmningen i et frontalt angreb, vendte amerikanerne sig mod venstre fløj af Kompanie Ungericht. En voldsom maskingeværild lå langs hele banelinjen. Den tapre fører fandt heltedøden sammen med Lt.d.R. Schmidt (Karl) fra 2. MG-Kompanie og Fahnenjunker Philipps. Det lykkedes kun nogle få folk at undslippe. Kompanie Jürgens langs vejen nord for Højde 182 blev indsat til at lukke hullet, men kunne imidlertid først i løbet af eftermiddagen skabe forbindelse med Inf.Regt. 79 til højre og den indsatte Inf.Regt. 179 til venstre. Den nåede skråningen på bakken nord for Montbrehain. Amerikanerne var ikke trængt videre frem. Et befalet modangreb kl. 1930 til generobring af jernbanelinjen, fik intet resultat, da naboenhederne ikke fulgte med.

Den 8. oktober kl. 0600 startede en trommeild med en styrke, vi kun havde kendt i Flandern. En kraftig ildvalse bevægede sig frem mod stillingen. Da den havde passeret og havde kostet betydelige tab, opdagede Lt.d.R. Jürgens bag sig en kampvogn, der åbnede ild bagfra, mens amerikanere frontalt rykkede frem mod kompagniet. Under tab veg han tilbage mod Højde 182, men fandt sig allerede omgået mod øst. Dermed var den lille styrke, der endnu talte 15 mand, omringet og måtte overgive sig. Fra dette kompagni slap kun nogle ganske få tilbage. Også 2. MG-Kompanie under Lt.d.R. Mitt blev løbet over ende. Den mangeårige tapre fører fandt heltedøden. Feldhilsarzt Graeff såredes dødeligt. De forfølgende fjender kunne først bringes til standsning på bakkerne ved Premont med nye enheder, der i hast var bragt frem med lastbiler. Maretz blev i hast rømmet. Resten af regimentet, nogle få officerer og 68 mand gik i bivuak ved Escaufourt.

Kampene ved Primont havde fuldstændigt revet 20. Inf.Div. fra hinanden, og blev den 9. oktober trukket ud af fronten. Regimentet blev først med lastbiler bragt mod øst til Oisy, hvorfra den til fods fortsatte mod nord til Moulin-le-Hameau syd for Landrecies. Den 10. oktober fulgte march over Landrecies til fæstningen Maubeuge, den 11. oktober til Faureoux i Belgien nordøst herfor, den 13. oktober til Morauwelz nordvest for Binche. Her var der hvil til den 16. oktober, fulgt af uddannelse mellem den 17. og 20. oktober. 3., 6. og 11. Kompanie blev opløst og fordelt på de øvrige kompagnier i bataljonen. Her kunne der endeligt udleveres nye uniformer og undermundering.

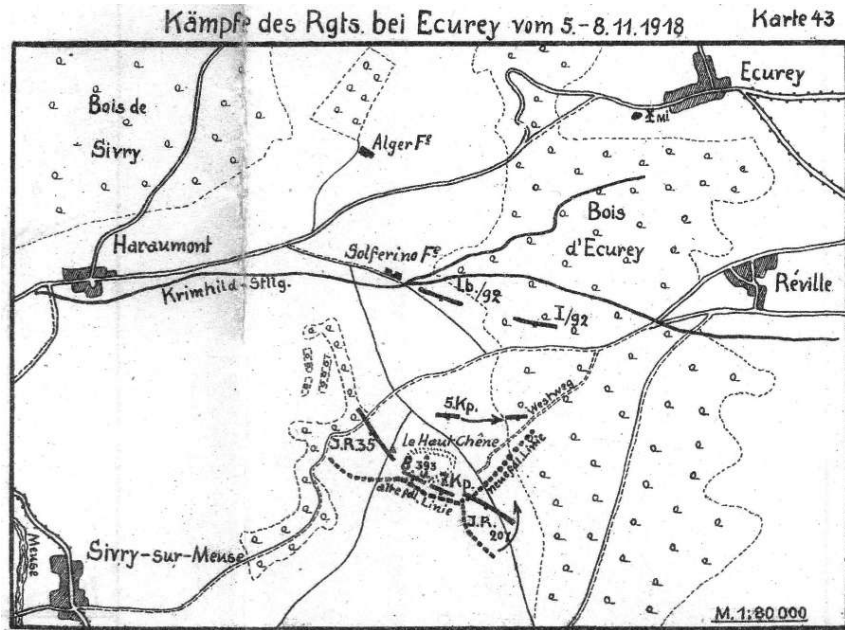
Den 21. oktober marcherede regimentet til Banegården i Binche for med tog at blive transporteret til Rehon vest for Longwy via Erquelines – Charleroi – Givet – Sedan – Carignan. Herfra gik marchen for I. Bataillon til Villers-la-Montagne, II. til Marfontaine og III. Bataillon til Billieres til indkvartering. Efter hvil 24. til 27. oktober startede uddannelsen igen. Mellem den 20. og 30. oktober ankom 840 mand som erstatninger, blandt andet fra den opløste III./Inf.Regt. 273. MG-Kompagniet blev nyformeret, ligesom et minekasterkompagni under Hptm. d.R. Mey.

Ententens enheder havde i oktober fortsat fremrykningen fra vest og syd. De tyske enheder faldt lidt efter lidt tilbage mod Antwerpen-Maas stillingen. I de sidste dage af oktober trængte amerikanerne med store styrker fra st. Mihiel-buen frem over Maas. 20. Inf.Div. fik derfor den 2. november kl. 0615 ordre til at sætte i march over Xivry - Rechicourt i første omgang til Spincourt. Da denne lokalitet allerede lå under kraftig fjendtlig artilleribeskydning gik regimentet i hvil i Nouillon Pont, Mazerai og i Wettiner lejren. Den næste dag blev transport med lastbil mod vest over Rouvois-sur-Othain – Pillon – Mangienne – Merles – Vitarville til Juvigny-sur-Loison. Efter en kort nattepause blev Inf.Regt. 92 med feltjernbane kørt mod syd til Lissey, hvortil den ankom den 5. november kl. 0800. Nu underlagt Armegruppe Maas Ost, fik 20. Inf.Div. ordre til straks at sætte sig i march mod Ceurey. Øst for Maas var kampen afsluttet. Amerikanerne stødte fra Sivry-sur-Meuse i retning af Inf.Regt. 35 og 48's stillinger. Da der manglede præcise informationer over egen situation, fik II. Bataillon under Hptm. v. Negelein kl. 1230 ordre til at rykke frem. Næppe var bataljonen trådt an for en fuldtræffer ved 7. Kompanie kostede 8 døde og 14 sårede. Først omkring kl. 18 kom fremrykningen i gang mod Højde 374 – le Haut-Chêne. 8. Kompanie under Lt.d.R. Meyer (Friedrich) og 7. Kompanie under Lt.d.R. Lüke, trængte fjenden tilbage, besatte bakken og fortsatte efter fjenden ned i dalen. De blev ved mørkefald igen trukket tilbage til bakken, da amerikanerne stadig fastholdt den sydlige del af højden foran Inf.reg. 207, der var rykket frem på samme tid som II. Bataillon. Til højre var der opnået kontakt til Inf.Regt. 35.

Den 5. november overtog 8. og 7. Kompanie afsnittet Højde 374 til skovkanten fra Inf.Regt. 35 og 48, og gravede sig ned. Amerikanerne lå omkring 100 meter foran 7. Kompanie. På højre fløj var den kun 30 meter, mens afstanden på venstre fløj var op til 300 meter. Bataljonsstab med 5. Kompanie som reserve forblev på nordsiden

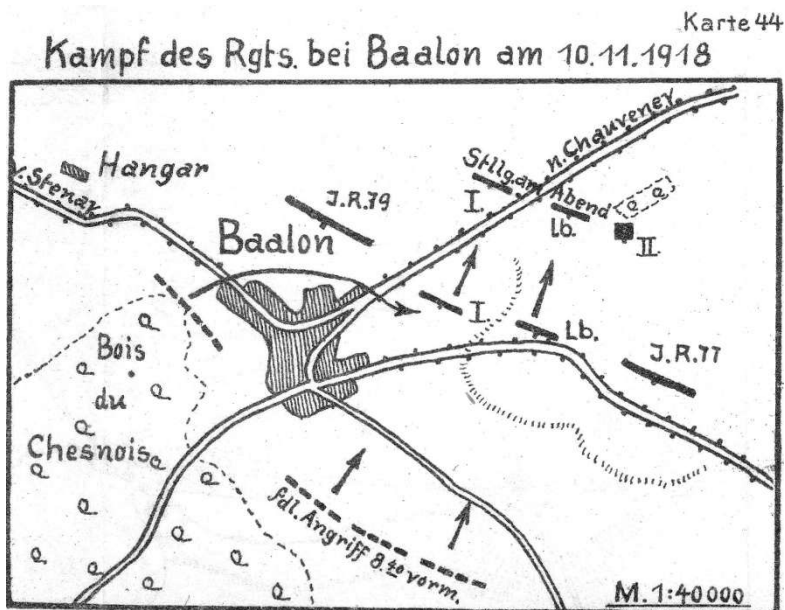
af bakken omkring 600 meter bag stillingen. Tidligt om morgenen den 5. november begyndte den fjendtlige artilleriild, der især ramte venstre fløj af 7. og 8. Kompanie. Kl. 0935 angreb fjenden fra skoven og opnåede fremgang mod Inf.Regt. 207 frem til, hvor vestvejen nåede skovkanten. Her placerede han flere maskingeværer. Dermed blev venstre fløj af 7. Kompanie blottet, og kort efter forsprængt af maskingeværerne. Lt.d.R. Lüke og Trog såredes. Herefter blev 5. Kompanie indsat mod det opståede hul mellem 8. Kompanie og højre fløj af Inf.Regt. 207, men trægt tilbage med undtagelse af en mindre styrke, der satte sig fast i skovkanten. Lt.d.R. Goretzki blev såret. 8. Kompanie tog nu front mod sydøst, mens Feldw.Lt. Nordhausen, der havde overtaget 5. Kompanie, fra nordøstlig retning, sammen med venstre fløj af 8. Kompanie, virksomt flankerede de angribende amerikanere så deres fortsatte fremrykning forhindredes. Tabene var betydelige, mens de amerikanske på grund af Feldw.Lt. Nordhausens indgriben, var mere omfattende. Et maskingevær under Lt.d.R. Meyer (Ernst) standsede fjendens fremrykning mod midten af 8. Kompanies front. Kl. 11. blev I. Bataillon stillet til rådighed for regimentet og foldede ud på begge sider af vestvejen til modangreb mod amerikanerne. Hullet mellem 8. Kompanie og II. Bataillon, Inf.Regt. 207 blev lukket med patruljer. Derimod lykkedes det ikke at generobre toppen af le Haut Chêne. Også her var tabene betydelige. III. Bataillon var kl. 10 sat i march i retning af Haranmont, og kom under kraftig artilleribeskydning med store tab til følge. Lt.d.R. Lange, 12. Kompanie blev dræbt. Lt.d.R. Demeaux fra samme kompagni såredes. Det lykkedes Lt.d.R. Franke, 9. Kompanie at bringe sit kompagni gennem beskydningen uden tab. Ifølge en ny befaling skulle bataljonen besætte Krimhildestillingen fra Solferino Ferme til skovkanten vest for Vestvejen, hvor bataljonen blev resten af dagen.

Hptm. Grahn, fører for I. Bataillon, havde besluttet ved daggry den 6. november at genoptage forsøget på at generobre de mistede stillinger på bakketoppen. Under forberedelserne til dette, slog en fjendtlig granat ned i bataljonsførerens dækning, hvor 9 mand blev dræbt og 4 såret. Hptm. Grahn blev begravet, men kunne rettidigt graves fri. Den fjendtlige artilleriild øgedes kontinuerligt, og navnlig 2. Kompanie led store tab. I ly af tågen forsøgte fjenden igen at rykke frem, hvilket dog ikke lykkedes på grund af opmærksomhed ved kompagnierne. Særligt 8. Kompanie udmærkede sig under forsvaret. Den tilføjede fjenden store tab i kamp på håndgranater, og blev af regimentet rost herfor. Også Lt.d.R. Meyer (Ernst) virkede fremragende med sine to maskingeværer mod amerikanerne, der allerede havde arbejdet sig ind på 15 meters afstand af stillingen. Fjenden opnåede ingen resultater. Også efter deres føres opfattelse, præsterede de få folk fremragende. Deres præstationer skal desto højere vurderes, da de lå ubeskyttet mod vejret i kolde, våde, dårligt udbyggede stillinger, uden hvile og kun med meget uregelmæssig forplejning. I løbet af eftermiddagen lykkedes det I. Bataillon med sin venstre fløj at arbejde sig frem til det punkt, hvor vestvejen nåede skovkanten. Et nyt fjendtligt forsøg på i skoven at arbejde sig vej frem mod den østlige del af stillingen blev af artilleri standset i starten. Da det amerikanske pres længere mod nord havde presset den tyske front tilbage, blev enhederne den 7. november lagt tilbage i Krimhilde-Stillingen som Hovedmodstandslinje. Som forpostbesætning forblev 8. Kompanie på le Haut Chêne, mens 5. Kompanie med resterne af 7. Kompanie allerede var trukket tilbage til Krimhilde-stillingen. Kraftig artilleriild og efterfølgende amerikanske angreb tvang 8. Kompanie i spærreild ligeledes at falde tilbage til Krimhilde. I stedet blev 5. Kompanie lagt frem i fortærrænet. Fjenden fulgte kun tøvende efter, særligt i skoven øst for le Haut Chêne, hvor de fremskudte posteringer havde held til at skjule deres reelle styrke. Her udmærkede sig især Uffz. Jacobi, 1. Kompanie, der i 24 timer med sin patrulje holdt fjenden på afstand. Endnu engang var kompagnierne stærkt reducerede. 5. Kompanie talte kun 25 mand, 8. Kompanie 15 mand, hvori også resten af 7. Kompanie skulle tælles. Ved 9.

Kompanie stod kun på dette tidspunkt 23 mand i linjen. På trods af et hul til højre mod Inf.Regt. 35 på 1 kilometer, vovede amerikanerne denne dag ikke at fortsætte angrebet ¹⁾.

Den 8. november kl. 0400 blev regimentet trukket ud. Frigørelsen skete ubemærket af fjenden. I march gik det over Réville – Peuvillers – Vittarville – Delut til Marville, hvortil regimentet efter 22 km ankom kl. 10. Den følgende dag – 9. november – fortsatte marchen over Ire-le-Sec – Montmédy til Chauvency-le-Château. Efter ankomst kl. 1500 kom kl. 16 ordre til at tage opstilling i skovstykket syd for Brouennes. III. Bataillon tog opstilling med tilslutning til højre til Inf.Regt. 79 på bakkerne øst for Baalon og med I. Bataillon til venstre. II. Bataillon forblev som reserve længere tilbage i skoven. Patrulje fastslog, at Bois de Chesnois syd for Baalon i en dybde af 1 km kun syntes svagt besat af fjenden. Kompagnierne gravede sig ned. Den 10. november kl. 0840 så

man amerikanerne i tætte skyttelinjer med større enheder bag, iværksætte fremrykning fra Bois de Chesnois. Fjenden havde ingen nærmere kendskab til de tyske tropper. Som de kom ind på effektiv skudafstand blev de mødt med en ødelæggende ild, der kostede store tab og fik amerikanerne til at falde tilbage i skoven. Hen under aften faldt dele af Inf.Regt. 79 til højre omkring 200 meter tilbage. Kort efter dukkede skytter op i den nordlige del af Baalon, der åbnede ild mod de dele af Inf.Regt. 92 der her lå i en sækning. Kompagnierne i stilling følte sig herved stærkt truet i flanken, og besluttede sig til at falde tilbage. Gruppevis blev kompagnierne trukket tilbage, hvorunder især 1., 4., 9. og 10. Kompagnie kæmpede indædt, hvor fjenden ikke vovede at indsætte det energiske angreb, der ville have kunnet bringe dem store resultater. På en afstand af omkring 800 meter blev der længere tilbage igen gået i stilling, og i løbet af natten gravede kompagnierne sig ned. Som den sidste af regimentets officerer blev Lt.d.R. Piep denne dag dødelig såret. Dermed sluttede regimentets sidste kamphandling med visheden om, at den med sine få rester stadig var fjenden overlegen. Stadig stod den urokelig, selvom netop disse sidste dage som følge af plyndringer i etappen, forplejningen havde været helt utilstrækkelig, og brød næsten fuldstændig udeblev. Dertil kom, at nyheden om Kejsersens abdikation trængte igennem til fronten. Med fuldstændig ukendskab til den politiske situation virkede det som et tordenslag.

Stor modløshed ramte soldaterne, der med stor bekymring så på fremtiden, da der tidligt den 11. november indløb meddelelsen om at våbenstilstand ville indtræde kl. 1145.

Ordre til afmarch ville blive givet senere. Uanset hvor længselsfuld, man havde håbet på fred, kunne alle i dette øjeblik mærke tyngden af den skæbne, der åbnede sig. Det var blevet befalet, ikke at hilse nyheden om våbenstilstanden med et hurra. Der ville formentlig også kun have været nogle få, der havde humør hertil. Det blev meddelt at Generalfeldmarschall v. Hindenburg stadig stod i spidsen for den øverste hærledelse, og at Tyskland havde besluttet sig til en ærefuld fred. Med fjendens holdning syntes dette svært at tro. Ville våbenstilstanden virkelig blive fulgt af en fred, eller ville man blot falde tilbage for igen at blive involveret i kampe, hvis fjendens betingelser viste sig vanærede? Ganske vist åndede alle lettet op, endeligt at være befriet for krigens uudholdelige belastning. Men en sådan afslutning havde ingen regnet med. Havde den tappert kæmpende hær fortjent dette? I hvor stor omfang var den selv skyld heri? Som efter afslutningen på Marne-slaget havde de tyske frontkæmpere en ret til at stille dette spørgsmål. En udtalelse fra fjenden skal give dem et svar herpå. Den 25. februar 1920 udtalte den franske militær korrespondent, Oberst Fabry i det tyske parlament:

Vi har siden krigsafslutningen set en tyske hær så kraftigt bevæbnet, som en hær kun kan være, udrustet med et materiel så fuldkommen, som det engang kun er mulig. Hvad har den manglet? Hvad var årsagen til

¹⁾ På le Haut Chêne står i dag et amerikansk mindesmærke for kampen. Under kampene 3. – 7. november mistede det amerikanske 316 Infantry Regiment omkring 800 mand, inklusiv 158 døde og 108 savnede. Eo.

dens nederlag? At den ikke havde sit hjemlands enstemmige samtykke og samlet vilje til at udholde krigens nødvendige tab og fortsætte krigen. Det er af denne krig tydeligt blevet bevist, at en hær, uanset hvor stærk, den måtte være, der ikke har en kampbesluttet og med vilje til kamp gennemsyret befolkning bag sig, med det samme er dømt til undergang.

Den tyske front havde ydet, alt hvad dens kræfter tillod. Indtil tilbagetrækningen havde den haft en ukuelig vilje til sejr, og selvhævdelse indtil slutningen af krigen. På tidspunktet for våbenstilstanden var hæren ikke værgeløs. Den forsvarede sin ære til det sidste. I freden i Versailles har den ingen skyld. Dette skal være dens trøst, dette skal være dens håb ....

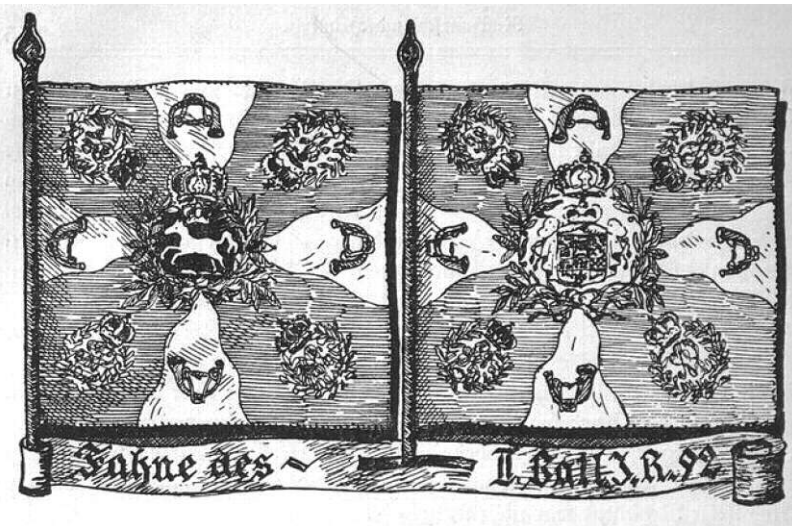
Forsvar mod fjendtligt angreb med maskingevær

Tilbage-march og hjemkomst

Tilbage-marchen begyndte. Den startede rolig, men alvorlig. En glad stemning kunne ikke slippe igennem. Forsøget på igen at synge de gamle soldatersange, mislykkedes. Versene sad fast i halsen. Alle havde opfattelsen af, at det i denne frygtelige situation drejede sig om at fastholde ro og orden. Endnu var man soldat, og ville vedblive hermed indtil man lagde uniformen, men så længe med ære havde båret. Den soldatermæssige bevidsthed ville stadig gøre sin pligt. Det længe faste kammeratskab fra gode og onde dage, fandt her sin prøve. I kredsen af kammerater følge man sig sikker. Her hørte man til. Han fandt man holdning og skabte nye kræfter og tillid.

Over Chaucency-le-Chateau blev Montmédy nået og indkvarteret. Herfra gik det den 12. november til Villers-la-Loue og Houbigny, hvor der den 13. var hviledag. Den 14. november fik turen over Virton – Châtillon til Maixle-Tige. Den belgiske befolkning viste sig fjendtlig som i krigens første dage. Efter hvil den 15. november gik turen den 16. til Götzingen i Luxembourg, den 17. til Lorenzweiler, den 18. til Born. Efter en hviledag den 19. november nåede man Sauer ved Wintersdorf og overskred dermed grænsen til Tyskland frem til Butzweiler. Befolkningen hilste med glæde på de marcherende tropper. Den 21. november gik turen over Erlenbach og Dierscheidt på Mosel, fulgt i solskin den 22. november langs Mosel via Traben-Trarbach – Enkirch til Kappe. Den 24. november var endnu en hviledag indlagt, og dagen efter var dagens mål Michelbach. den 26. november Liebshausen. Den 27. november blev Rhinen nået ved Bacharach nær Bingen. Her skulle regimentet endnu engang slappe af. Den 29. november passeredes Rhinen ved Hattenheim. Med hvilke følelser havde man ikke i 1914 passeret Rhinen – den tyske Rhin. Med hvilke tanker genså man den nu igen. Endnu anede ingen soldat, at Rhinen igen skulle blive Tysklands skæbneflod. Over Winkel-Ostrich gik turen til Hallgarten. Endnu et kort hvil ved den stolte strøm, så fulgte den 1. december indladning af Regimentet i Geistgenheim. den 2. december samledes bataljonerne igen i Hildesheim. III. Bataillon kørte samme aften videre til Broitzem og marcherede ind i Braunschweig. I. og II. Bataillon fulgte den 3. december. Endnu engang udløste tropperne stor jubel. Men det var ikke jubel over den sejr, man så tit havde drømt om at skulle marchere ind. Med samlet trit, som man ikke kendte andet, marcherede bataljonerne under klingende musik fra regimentsmusikken ind på deres kaserne. En sidste kort tale fra fører til de gamle frontkammerater, et sidste håndtryk til alle med ønsket om en lykkelig hjemkomst, et sidste leve for det gamle elskede regiment. En tåre pressede sig i øjnene på mangen en gammel kriger, der for længst havde glemt, hvordan man blev rørt. Han behøvede ikke længere at skamme sig. Så åbnede porten til kasernen sig en sidste gang. Det stolte regiment eksisterede ikke længere .....

Efterskrift

Wir Toten sind nicht tot, wir sehen mit.
 Unsichtbar sind wir nur, unhörbar unser Tritt
 Gorch Fock

Bismarcks rige sank i ruiner. Ravnene fløj igen over Kysshäuser mindesmærket. Det gamle glørværdige regiments faner var rullet sammen. De blafrede ikke længere i vinden. De drømmer i hjemstavnmuseet i Braunschweig om sejre, tusinder af tapre soldater skabet under dens faner. De beklager af dybeste smerte, at de med regimentets navn tilhører fortiden. Ved dem afgav engang heltene deres troskabsed. 115 officerer, 13 Fähnrich og Fahnenjunker, 3 læger og 4.750 underofficerer og mandskab beseglede denne ed med døden. Formentlig det femdobbelte havde blødt for fædrelandet. Ikke kun fra Braunschweig, men fra Tysklands mange egne havde stået i rækkerne på det eneste infanteriregiment i den store tyske hær, der bar dødningshovedet. Endeløse marcher i regn og mudder, kulde og brændende sol, utallige fægtninger og mange blodige slag havde ført den gennem næsten hele Nordfrankrig og en stor del af Polen og det vestlige Rusland. I stillingskampe i alle årstider har de delt sorger og glæder med hinanden. Overalt havde regimentet præsteret og høstet nye laurbær til dens gamle renommé. Igen og igen høstede dens præstationer anerkendelse fra højere og højeste myndigheder og beskrevet som forbilledlig. Fanerne sænker sig for denne heltegerning med stolthed og sorg. De hilser på de levende og tænker på de døde helte. Som vogtere af fortiden holder de hukommelsen om præstationerne i live for nutid og fremtid.

Med uplettet æresskjold blev de overlevende, glade over deres lykkelige hjemkomst, budt velkommen i deres hjemstavn. Jublen var imidlertid en anden, end den havde været fire år tidligere under udrykningen, hvor stolte forhåbninger svulmede op i brystet. Bitre følelser blandede sig med glæden. Hvor ofte havde de ikke under marcher og i kvarterer sunget »In der Heimat, in der Heimat, da gibt's en Wiedersehen«. Var det samme hjemstavn, som de havde forladt, som de i glæde og fred havde længtes efter? Indtil sidste øjeblik havde de sat deres liv ind for et stort, frit tysk fædreland. De fandt et land, der var fyldt af en anderledes stemning, end de hidtidig havde kendt, og som af fjenden var pålagt betingelser, der aldrig tidligere var dikteret et folk. Et billede af ruiner lå spredt foran dem. Efter at have undsluppet døde tusinder af gange, blev deres sjæle fyldt med ny, alvorlig elendighed. Tilbage i erhverv eller arbejde ønskede de med hænderne at genopbygge deres forpinte og knægtede fædreland. Svejet sammen gennem fire års krig og lidelser, sjælelig rystet af voldsomme oplevelser, som det kun tilfalder soldater, syntes de som værende forpligtiget hertil. Havde de under krig aldrig ladet deres kærlighed til fædrelandet knægte af nogen, ville de heller ikke nu holde sig tilbage. Under arbejdet for fremtiden, havde de ikke glemt deres folks stolte fortid, hvoraf de selv havde roden til deres kræfter, og havde ikke glemt deres døde regimentskammerater, som var del af de to millioner døde, der var blevet på ærens mark.

Endnu kan vi ikke se den vej, de skal føre til friheden. Men vil skal og vil finde den med de af naturen givne kræfter. Hentet fra den tyske sjæls dybde, i selvbestemmelse, i erkendelse af vore pligter samlet i kamp om sandhed i erkendelsen af orden og retfærdighed i tysk trofasthed og pauseløs arbejde. Samlet i skæbnefællesskab vil vi i fællesskab mestre skæbnen.

I verdenskrigens krigere lever den store, hellige vilje til folk og fædreland. I ungdommen af 1914 kom den til sit mest ophøjede udtryk. Frontkæmperne følte sig til sidste øjeblik deres skæbne voksen. Ånden lever videre og omgiver kammeraterne med et stålsat bånd. Heltekvad om deres kampe mod en hel verden i våben, hvor de reddede hærens og dermed deres folks, ære, lyder stadig i alle vinde. Deres billede med stålhjelm og trodsige øjne lever videre for dem i Reichswehr, der som arvtager af deres traditioner er udvalgt som garanter.

Det nye Tyskland og først og fremmest dens ungdom, må beslutte om de blot vil leve eller om de er kaldet til i fremtiden – som deres fædre var parate til – med livet som indsats at beskytte det tyske folk levevis. Troen på en lykkelig fremtid for Tyskland har ikke forladt verdenskrigens kæmpere. De kender den indre kraft, der lever i vores folk. De håber at nøden vil sammensveje alle tyske stammer. De ved, at stor nød føder gerninger.

Dem Volk, das in sich großer Zeiten
Geheimnisvolles Wirken spürt,
Wird einst die Tat den Weg bereiten,
Der er zu lichten Höhen führt.

Krauthammer	Emil	19-04-1895	Haderslev	30-09-1915	24-11-1915	Somme-Py	4	KIA
Leitloff	Eggert		Lügum-Kloster		08-02-1915		11	LS
Lorentzen	Peter Dinsen	13-11-1893	Kolsnap	26-09-1915	24-11-1915	Somme-Py	8	MIA
Lund	Niels		Normstedt		24-11-1915		7	LS
Lyck	Johann		Satrup		07-11-1914		1	LS
Lück	Jens		Rurup		24-11-1915		3	LS
Mathiesen	Niels	20-10-1894	Raad	04-10-1915	24-11-1915	Souain	12	KIA
Meier	Jens Peter	18-06-1895	Vollerup	29-09-1915	24-11-1915	Somme-Py	4	KIA
Midutzki	Albert Julius	25-05-1895	Aabenraa	29-09-1915	19-05-1919	Somme-Py	8	MIA
Müller	Ernst	14-06-1895	Aabenraa	24-06-1916	29-07-1916	Zaturce	2	KIA
Møller - Møller	Anton Lauritz	01-02-1894	Arnum	23-09-1915	22-01-1916	Biele	12	WIA/død
Møller - Møller	Hans Peter Jensen	09-09-1895	Toftlund	05-10-1915	19-05-1919	Somme-Py	4	MIA
Nielsen		03-04-1887	Hostrupholz		31-08-1918	Faux		MIA
Nielsen	Peter	18-10-1887	Kjelstrupskov	23-07-1918	03-10-1919	Tigny	7	POW
Nissen					18-07-1916			LS
Nissen					06-11-1917			LS
Nissen					17-09-1918			LS
Nissen					22-11-1918			MIA
Nissen		28-10-1893	Frörup	27-10-1918	03-10-1919	Havrincourt	10	POW
Nissen	Jes	09-12-1893	Bæk	28-08-1915	14-12-1915	Somme-Py	8	MIA – rettelig HS
Nissen				30-01-1916	06-03-1916	Baden-Baden		død
Ontzen – Outzen	Magnus Christian	19-06-195	Løgumkloster	05-10-1915	24-11-1915	Souain	12	KIA
Petersen II	Axel Alfred	02-10-1894	Møgeltønder	23-03-1918	03-05-1918	Morchies	7	KIA
Petersen III	Hans Peter	06-05-1896	Drengsted	20-04-1917	11-06-1917	Cerny - en - Laonnois	7	KIA
Petersen	Ludwig		Tondern		19-07-1916		7	LS
Petersen	Mathias	17-12-1894	Stubbæk	09-09-1915	19-11-1915	Brest Litowsk	3	SYG
Petersen II	Andreas		Lysabbel		18-07-1916		1	LS
Rasmußen	Otto		Grammby		24-11-1915		7	LS
Rasmußen	Otto		Grammby		07-08-1916			HS
Ratajczak	Martin		Tondern		24-11-1915		1	LS
Rosenlund	Peter Nissen	12-06-1893	Gabølmærk	29-09-1915	24-11-1915	Sonain	12	KIA
Schmidt I	Anton		Friskmark		24-11-1914		7	LS
Schmidt	Anton		Friskmark		24-11-1915		6	LS
Schmidt	Anton		Frischmarkt		19-07-1916		6	LS+
Skött I	Jürgen		Hörup		24-11-1915		1	LS
Skött II	Lorenz		Toftlund		24-11-1915		1	HS
Staub	Bernhard		Fjelstrup		29-07-1916		2	LS
Sternkopf	Anton Otto	26-12-1895	Tønder	06-10-1915	24-11-1915	Souain	12	MIA
Stüdel	Friedrich		Tondern		24-11-1915		12	MIA
Stüdel					29-02-1916			POW
Sörensen	Lorenz Peter	27-01-1893	Kravlund	24-11-1915			7	LS
Sörensen				08-12-1915		Saarlouis		Død efter HS
Thomsen	Anders	06-09-18xx	Arrilt		24-11-1915		1	HS
Thomsen			Arrild		03-05-1918			LS
Thomsen II	Christian Marinus	14-06-1893	Ellum		24-11-1915		11	HS
Thomsen II					18-12-1915	Vouziers Kri-egs.Laz. 8;		død
Thomsen	Hans		Hadersleben		24-11-1915		2	LS
Thomsen					18-07-1916			LS
Thomsen	Hans Petersen	16-01-1893	Kohave	26-08-1915		Sawin	8	sygdom
Timmermann	Hans		Allerup		24-11-1915		8	LS
Toft					05-07-1917			LS
Toft	Jens	24-09-1894	Seegard		30-10-1918		1	MIA
Toft					02-05-1919			POW
Wölk	Friedrich	02-12-1893	Lunden	30-09-1915	24-11-1915	Somme-Py	1	KIA

